Հայկական գիտահետազոտական հանգույց
Armenian Research & Academic Repository

Սույն աշխատանքն արտոնագրված է «Ստեղծագործական համայնքներ ոչ առևտրային իրավասություն 3.0» արտոնագրով

This work is licensed under a Creative Commons Attribution-NonComercial 3.0 Unported (CC BY-NC 3.0) **license.**

Դու կարող ես.

պատճենել և տարածել նյութը ցանկացած ձևաչափով կամ կրիչով
ձևափոխել կամ օգտագործել առկա նյութը ստեղծելու համար նորը

You are free to:

Share — copy and redistribute the material in any medium or format
Adapt — remix, transform, and build upon the material

720

43-5
0-28

2011

Artin Hazarian

ԳՈՐԾՆԱԿԱՆ

ՔԵՐԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆ

ԳԵՐՄԱՆԵՐԷՆ ԼԵԶՈՒԻ

43-5
0-28

ԴԱՐԹՆԱԿԱՆ

ՔԵՐԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆ

ԳԵՐՄԱՆԵՐԷՆ ԼԵԶՈՒԻ

ՀԱՆԴԵՐՁ ՇԱՐԱԴՐՈՒԹԵԱՄԲ, ԸՆԹԵՐՑՈՒԱԾՈՎ

ԵՒ ԽՕՍԱԿՑՈՒԹԵԱՄԲ

ԸՍՏ

ԷՄԻԼ ՕԹԹՈՅԻ

ԱՇԽԱՏԱՍԻՐԵԱՑ

Հ. ՊՕՂՈՍ ՋԱՔՋԱՔԵԱՆ

Ի ՄԽԻԹ. ՈՒԽՏԷՆ

ՄԱՍՆ ԱՌԱՋԻՆ

ԲԱՌԱԳԻՏՈՒԹԻՒՆ

Ի ՎԻԵՆՆԱ

Ի ՎԱՆՍ ՊԱՇՏՊԱՆ Ս. ԱՍՏՈՒԱԾԱԾՆԻ

1890.

Հայր Խրիմեան Պատրիարք

23/5/6/1905

Constantinople

113477-Ա

36730-62

43

ՎԻՆՆՆԱ, ՄԽԻԹԱՐԵԱՆ ՑՈՒԱՐԱՆ

ՅԱՌԱՋԱԲԱՆ

Բաւական առեն է ի վեր եւրոպական դպրոցաց մէջ գերմաներէն լեզուին ուսումն ալ կարեւոր ուսմանց կարգն անցած է, եւ տարուէ տարի գերմանագիտաց թիւը կ'աճի: Ուրախութեամբ կը տեսնենք՝ որ մեր Ազգին մէջ ալ, որուն քնատուր ձիրքերէն մէկն է լեզուագիտութիւնը, սկսած է շատնալ սոյն լեզուն սորվելու փափաքողաց թիւն, եւ շատ մ'ազգային դպրոցաց ծրագրին մէջ մուծուած է գերմաներէն լեզուի ուսումն եւս: Յուսալից ենք՝ թէ լեզուիս շնորհիւն, որ այնպէս ծոխ է իւր մատենագրութեամբը եւ ուսումնական ու գիտնական զանազան ընտիր գրուածովը, մեր Ազգն ալ ի մօտոյ պիտի ծանօթանայ գերմանական լուրջ եւ հիմնական գիտութեան եւ պիտի օգտի անկէ: Գերմանացի վաճառականաց արեւելքի մէջ հետզհետէ տարածուելովն նիւթական կարեւորութիւն մ'ալ ստացած է սոյն լեզուն, եւ անտարակոյս գերմաներէնի տեղեակ անձ մը կընայ լաւագոյն դրից մէջ մտնել: Բայց Ազգիս մէջ կը պակսէր ցարդ ժամանակիս ոգւոյն համաձայն դիւրուսոյց եւ նպատակին ապահովապէս հասցընող դասագիրք մը: Ասոր համար սոյն կարեւոր պէտքը լեցընելու նպատակաւ ձեռք զարկինք առաջիկայ գործին:

Բազմաթիւ են արդարեւ միջոցք եւ դասագիրք առ օտարագիս, բայց մենք ասոնց մէջէն մեր նպատակին ամէնէն յարմար ու դիւրուսոյցը գտանք ԷՄԻԼ ՕԹԹՈՅԻ յօրինած տեսական եւ գործնական քերականութիւնն, որ ցարդ քիչ ժամանակուան մէջ 13 տպագրութիւն ունեցած է: Քերականութեանս եղանակին (methode) յարմարութեանը վրայ խօսիլն աւելորդ կը համարինք, եւ կը բաւականանանք ըսելով՝ թէ հիմայ Եւրոպայի մէջ կենդանի լեզուներ աւանդելու համար ամէնէն աւելի ընդունելութիւն գտած ոճն է, եւ սոյն եղանակաւ (մեծաւ մասամբ նոյն ինքն հեղինակին կողմանէ) եւրոպական ամէն կարեւոր լեզուաց դասագրքերը յօրինուած եւ ամէնքն կրկին ու կրկին տպագրութեանց արժանացած են:

Ասաւասիկ այն սկզբունքները՝ որոնց վրայ հիմնուած է առաջիկայ քերականութեանս եղանակը. նախ՝ լեզու մը հիմնական եւ լաւ կերպով սորվելու համար անհրաժեշտ են տեսական կանոնք, բայց այս կանոնները չոր եւ ցամաք կերպով աւանդելն առանց գործնական հրահանգաց կը ձանձրացընէ եւ կը չղճատէ զաշակերտս եւ կը մղայ ապարդիւն, վասն զի գործնական հրահանգներն են՝ որ աշակերտելոյն աչքն, ականջը, միտքն ու յիշողութիւնը կը կրթեն. շա-

տալ. նոյնպէս քանի մը դիւրին ոտանաւորներ բերանացի սորվելու համար: Ի վերջոյ աւելցուցած ենք նաեւ համառօտ քառագիրք մը հայերէն-գերմաներէն, որ կը բովանդակէ սոյն հատորին մէջ "Բառք" տիտղոսին տակ աւանդուած քառերն, հոլվման մէջ գարտուղութիւն ունեցող անուանց առջեւ փակագծիւ նշանակած ենք իրենց գտնուած երեսահամարները: — Բ. մասին ետեւն ալ (որ մասնոյ տակ է) աւելցուցած ենք հայերէն մանրավէպներ գերմաներենի թարգմանելու եւ 8—10 թերթ բովանդակութեամբ ծանկաբաղ ընտիր ընթերցուածներ եւ ոտանաւորներ, հանդերձ գերմաներէն-հայերէն բառագրով նոցին, որ նաեւ ամբողջ քերականութեան (Ա. եւ Բ. մասին) քառերն կը բովանդակէ: Այս յաւելուածներով ձանացինք ուսանողին դիւրութիւն մատակարարել եւ զինքն աւելորդ ծախքէ ազատել, վասն զի քերականութեանս ուսման ընթացքին մէջ աշակերտն մէկ գրքի մէջ ամփոփուած ի ձեռին ունի ամէն կարեւոր միջոցներն:

Ուղղագրութեան մասին հետեւած ենք այժմ գերմանական դպրոցաց մէջ առնասարակ մուծուած նոր ուղղագրութեան, որ հետզհետէ ընդհանրութիւն կը գտնէ:

Իսկ առաջիկայ գործքիս գործածութեան նկատմամբ կը յանձնենք յարգոյ ուսուցչաց, որ դաս մը՝ յատաջ քան աշակերտին մտքին մէջ լաւ մը տոգորելը, յատաջ ձերթան: Բառք պէտք են աշակերտաց կողմանէ ամէն անգամ սորվուիլ, Հրահանգները պէտք է ուսուցիչն նախ դասի ժամանակ կարդալ տալ միտ դնելով առոգանութեան եւ վերջէն թարգմանել տալ, նոյնպէս Շարադրոդութիւնները նախ դասիատեն պէտք է բերանացի թարգմանել տալ աշակերտաց ուղղելով եղած սխալներն եւ ապա՝ յանձնել որ յաջորդ դասին նոյնները գրաւոր պատրաստեն աշակերտքն[1]: Մեծ օգնութիւն է աշակերտաց դիւրաւ եւ արդիւ սորվելու՝ եթէ իրենց Հրահանգները վրայ դասի ատեն զանազան հարցումներ ուղղուին եւ լուծում ընել տրուի. նոյնպէս Շարադրոդութիւնը այլ եւ այլ ձեւերու տակ ընդարձակելով կամ յապաւելով հարցուին: Խօսակցոդութիւնը պէտք են բերանացի սորվուիլ, կրնայ ուսուցիչն անձամբ հարցընել աշակերտին օտար լեզուաւ եւ պատասխանն ընդունիլ եւ կամ իրարու հարցընել տալ. այս խօսակցութիւնք՝ եթէ ամէն անգամ արդիւ կատարուին մեծապէս պիտի օգտեն աշակերտաց՝ սորվածները տատատելու եւ գերմաներէն լեզուն խօսիլ վարժելու: Ապագային շատ մ՚ընթերցուածոց վրայ ալ (մանաւանդ՝ Բ. մասին մէջ) Հարցոդումներ աւելցուած են, որոնց պատասխանն պիտի գտնէ աշակերտը, այսու թէ կը կրնայ ուսանողն օտար լեզուն խօսելու մէջ եւ թէ կարդացածին վրայ զանազան հարցումներ ուղղուելով՝ մտադրութեամբ կարդալու եւ արդիւ հասկնալու կը վարժի:

---

[1] Ա. մասին շարադրոդութեանց մէջ տեղ տեղ գերմաներէնէ ձեզոնին համեմատ շարադրասոդութիւն գործածեցինք, թարգմանոդութիւն դիւրացընելոդ նպատակաւ:

րունակեալ գործունէութեան մէջ կը պահեն եւ քերականութեան չոր ու տաժանելի ուսումը կը քաղցրացընեն: Ասոր հակառակ գործածական հրահանգներ ալ առանց հիմնական կերպով աւանդուած տեսակաց կանոնաց շատ արդիւնք մը յառաջ չեն կրնար բերել, այլ միայն սորվողին աչուընները կը շլացընեն: Ուրեմն "Ամէն գիտութեանց մէջ տեսակաց վարդապետութիւնը առանց շարունակեալ գործնական հրահանգաց, գրեթէ ոչինչ յառաջ կը բերեն, բայց երկուքը միացեալ կ՚առաջնորդեն ի կատարումն:„ — Կենդանի լեզու մը պէտք է խօսուի, անաւասիկ երկրորդ սկզբունք եւ գլխաւոր նպատակ գործոյս, այսինքն՝ աշակերտն առաջին ժամէն կամաց կամաց սորված լեզուն խօսելոդ վարժեցընել. անա այս պատճառաւ է՝ որ իւրաքանչիւր դասին ետեւը խօսակցոդթիւնք աւելցուած են, եւ այսու էապէս կը տարբերի քերականութեանս ոճն ուրիշ նման գործերէ:

Դալով գործքիս բովանդակութեանը, ամբողջ քերականութիւնն երկու մասանց բաժնուած է, եւ որոնք առանձինն հատորներ կը կազմեն ի դիւրութիւն գործածողաց: Առաջին մասը կը բովանդակէ լեզուին քերականական էական կանոնները, որոնց հետ հիւսուած են նաեւ շատ մը համաձայնական կանոնները, որոնց նեն անսխալ հինել կարենալու համար: Քերականութիւնս բաժնուած է զանազան Դասերոդ, որոնք իրարու հետ սերտիւ կապուած են եւ ի միասին ամբողջ մը կը կազմեն աստիճանաբար աւանդելով յօդէն մինչեւ վերջին մասն քանին: Այս դասերը կը նմանին Կայադրանաց, որոնց մէջ աշակերտը կանգ առնելով իւրաքանչիւր րոպէ կրնայ իւր ըրած ճամբան եւ ընելիքը, իւր սորվածն ու սորվելիքը մէկ հայեցուածքով առջեւն ունենալ, եւ իւր սորվածէն խրախուսուելով աւելի եռանդեամբ յառաջ տանիլ ուսումն: Ուսուցչին ալ մեծ դիւրութիւն կը մատուցանէ այդ դասերու բաժանումն, քանի ստիպուած չէ անոնց կապուելու, այլ կրնայ ըստ կարողութեան աշակերտաց իւրաքանչիւր դասն այլ եւ այլ ժամերու մէջ աւանդել, մանաւանդ որ քանի մը երկարի դասերու մէջ հարկ ալ է: Դասերու քերականութիւնք են — սակաւ, կարճառօտ բայց ջացայլայո կանոններ, բերանացի սորվելու դաներ, որոնցմով կազմուած են հրահանգները (գերմ. Լեզուաւ) եւ շարադրոդութիւնք (հայ. լեզուաւ) ի կրթութիւն կանոնաց. եւ ապա՝ կը յաջորդէ խօսակցոդթիւնք (որուն նիւթն առնուած է արդէն սորվուած քաններէն): Ժէ. Դասէն սկսեալ ասոնց կը յաջորդեն նաեւ գերմաներէն լեզուաւ փոքրիկ ծանկաբաղ Ընթերցոդուածք, որոնց մէջ հանդիպած նոր քառերն ատորեւ նշանակուած են: Անաւասիկ այս է դասի մը բովանդակութիւնն, որ իւր սէպիսութեամբն աշակերտին եռանդը վառ կը պահէ, եւ կը խրախուսէ զաշակերտն տալով այն մխիթարութիւնն որ իւր գիտցած քիչ ալ կրնայ գործածել:

Ա. մասին ետեւն աւելցուցինք նաեւ խառն շարադրութիւնք եւ քանի մ՚ընտիր մանրավէպներ, զորս ուսուցիչն ըստ կարողութեան եւ պիտոյից աշակերտաց կրնայ հետզհետէ կարդալ եւ թարգմանել

Քերականութեանս համառօտութիւն մ՚ալ «Տարեդրք գերմ. քերականողներուն» հրատարակած ենք ի պէտս ղերակարժ ուսանողաց, որոյ բովանդակութիւնն եւ ընթացքը նոյն է առաջիկայ գործիս հետ: — Արդէն քերականութեանս ուսումն լմնցընելէն վերջը գերմաներէնին կատարելագործելու նպատակաւ դիւրաւ հասկնալի վէպեր կարդալ ցանկացողներուն կը յանձնենք քերականութեանս հետեւը դրուած քանի մը գրոց ցանկին բովանդակութիւնը:

Շարադրութեանց սրբագրուածները կամ դաձադիճ չենք հրատարակած, նոյն ինքն հեղինակին հրատարակածը կրնայ գործածուիլ, որովհետեւ շարադրութիւնք, ի բաց առեալ քանի մը փոփոխութիւններն ու յաւելուածները, նոյն են գործոյս բնագրին հետ, որուն անունն ու գինը հետեւեալն է. É. OTTO, Corrigé des thèmes de la grammaire allemande. Heidelberg, Jules Gross, éditeur. 1880. Գին՝ 2 ֆրանք:

Ջանացինք ամենայն կերպով դասագիրքս դիւրաւտար եւ պիտանի ընելու, որչափ որ հնարաւոր էր առաջին անգամուն. սակայն հակառակ մեր ջանից դարձեալ ինչ տեղեր քանի մը տպագրական սխալք սպրդած են, որոնց համար ընթերցողաց ներողամտութիւնը կը խնդրենք: Գիրքս աւելի պիտանի եւ օգտակար ընելու համար եղած որ եւ է դիտողութիւն շնորհակալութեամբ կ՚ընդունուի, եւ կը խնդրենք նաև յարգոյ Ուսուցիչներէն, որ իրենց գործածութեան ժամանակ կարեւոր տեսնուած քարեփոխութիւնքն համձին մեզ ազդարարել, որոնց համար կանխաւ կը յայտնենք մեր շնորհակալութիւնը: Ի վերջոյ կը նուիրենք մեր երախտագիտի ի վայելս պատանեաց Ազգիս եւ ի մեծագոյն փառս Աստուծոյ:

Վիեննա, 15. Սեպտեմբերի, 1890:

ՀԵՂԻՆԱԿԸ

ՓԱՍՏ ԵՒ ՀԱՀԱՏԱՆՔ

ԲԱՐԱԳԻՏՈՒԹԻՒՆ

ՕԹԹՈՑ ՓԵՐԵԿ · ԴԵՐՄԱՆՆԵՐԷՆ · Ե · ՄԱՍՆ

ԳԵՐՄԱՆԵՐԷՆ ՁԵՌԱԳԻՐ

ա, բ, գ, դ, ե, զ, է, ը, թ,

a, b, c, d, e, f, g, h, i, j, k,

ժ, ի, լ, խ, ծ, կ, հ, ձ, ղ,

l, m, n, o, p, q, r, s, t,

ճ, մ, յ, ն, շ, ո, չ, պ, ջ,

u, v, w, x, y, z.

ռ, ս, վ, տ, ր, ց, ւ, փ, ք,

ևօ, ֆ.

ԿՐԿԻՆ ԲԱՂԱՁԱԾՔ

ա, բ, գ, դ, ե, զ, է, ը, թ,

ժ, ի, լ, խ, ծ, կ, հ, ձ, ղ,

ճ, մ, յ, ն, շ, ո, չ, պ, ջ,

ռ, ս, վ, տ, ր, ց, ւ, փ, ք,

և, օ, ֆ.

ԳԼԽԱԳԻՐՔ

A, B, C, D, E, F, G, H, I,

J, K, L, M, N, O, P, Q, R,

S, T, U, V, W, X, Y, Z.

Ա, Բ, Գ, Դ, Ե, Զ, Է, Ը, Թ,

Ժ, Ի, Լ, Խ, Ծ, Կ, Հ, Ձ, Ղ,

Ճ, Մ, Յ, Ն, Շ, Ո, Չ, Պ, Ջ,

Ռ, Ս, Վ, Տ, Ր, Ց, Ւ, Փ, Ք,

ԵՒ, Օ, Ֆ.

1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 0.

ՆԵՐԱԾՈՒԹԻՒՆ

§ 1. ՊԱՏՐԱՍՏՈՒԹԻՒՆ

Յօսիլ՝ իւր մտածութիւնները բառերով սրբիչին հաղորդել է։ Ուղիղ եւ ըստ կանոնի խօսիլ սորվեցընող գիտութիւնը Քերականութիւն կը կոչուի։ Ըստ այսմ գերմաներէն քերականութեան պաշտօնն է, գերմաներէն լեզուն ուղիղ եւ անսխալ խօսիլ ու գրել սորվեցընել։

Գրերն երկուքի կը բաժնուին, ձայնաւոր եւ բաղաձայն։ Ձայնաւորներն այնպիսի գրեր են, որոնք առանձին իրենք իրենցմէ ձայն մը կամ հնչիւն մ'ունին։ Իւրաքանչիւր ձայնաւոր առանձինն կրնայ վանկ մը կազմել։ Ձայնաւորք՝ կրնան ըլլալ երեքպատիկ պարզ ձայնաւորներ, կրկին ձայնաւորներ եւ երիքաբերաւորներ։

Ընդհակառակն բաղաձայնները, միայն ձայնին հնչիւնը կ'ընդունակաւորեն կամ կը փոփոխեն. եւ իրենք իրենցմէ առանց ձայնաւորայ օգնականութեան չեն կրնար ձայն մը յառաջ բերել։ Ասոնք ալ կամ պարզ են եւ կամ բաղադրեալ։

§ 2. ԳՐԵՐՈՒ ՎՐԱՑ

Գերմաներէն այբուբենը 26 գրե բաղադրեալ է։

Ձեռ.		Անուն.	Ձեռ.		Անուն.
գոթական.	լատինական.		գոթական.	լատինական.	
𝔄, 𝔞	A, a	ա	𝔑, 𝔫	N, n	էն
𝔅, 𝔟	B, b	պե	𝔒, 𝔬	O, o	օ
𝔆, 𝔠	C, c	ցե	𝔓, 𝔭	P, p	փե
𝔇, 𝔡	D, d	տե	𝔔, 𝔮	Q, q	գօւ
𝔈, 𝔢	E, e	է	𝔯, 𝔯	R, r	էր
𝔉, 𝔣	F, f	էֆ	𝔖, ſ, ß	S, s	էս
𝔊, 𝔤	G, g	կե	𝔗, 𝔱	T, t	թե
𝔎, 𝔥	H, h	հա	𝔘, 𝔲	U, u	ու
𝔍, 𝔦	I, i	ի	𝔙, 𝔳	V, v	ֆաու
𝔍, 𝔧	J, j	եօթ	𝔚, 𝔴	W, w	վե
𝔎, 𝔨	K, k	քա	𝔛, 𝔵	X, x	իքս
𝔏, 𝔩	L, l	էլ	𝔜, 𝔶	Y, y	իփսիլոն
𝔐, 𝔪	M, m	էմ	𝔝, 𝔷	Z, z	ցեթ։

Ասոնցմէ a, e, i, o, u պարզ ձայնաւորները են. մնացած գրերը պարզ բաղաձայններ են: Անուշցած ձայնաւորներէն զատ (տ. վերը § 3. 2.), կան նաեւ երկին ձայնաւորներ, երկբարբառներ եւ բաղադրեալ ձայնաւորներ: Եւ ասոնք են.

Երկին ձայնաւորներ:

Aa, aa. — ee. — oo.

Անուշցած ձայնաւորներ:

Ä (Ae), ä. Ö (Oe), ö. Ü (Ue), ü.

Երկբարբառներ:

Ai, ai. Ei, ei. Eu, eu.
Au, au. Ey, ey. Äu (Aeu), äu.

Բաղադրեալ բաղաձայններ:

Ch, ch, ck, Sch, ſch, ß, ſt,
Qu, qu, ng, Sp, ſp, th, tz, chs (= x).

Այբուբենին գրերէն շատերն իրարու կը նմանին, ուստի չշփոթելու համար պէտք է միտ դնել՝ թէ յորում կը տարբերին իրարմէ: Եւ են.

B եւ V; C եւ E; N եւ R; K եւ R; O եւ Q;
b եւ h; f եւ ſ; v եւ y; r եւ x; p եւ y.

§ 3. ՁԱՅՆԱՒՈՐԱՑ ՈՐՏԱԲԵՐՈՒԹԵԱՆ ՎՐԱՅ

1. Պարզ ձայնաւորներ:

Ընդհանրապէս ձայնաւոր մը՝ եթէ իրմէ վերջը մէկ բաղաձայն կայ՝ երկար է, իսկ եթէ երկու բաղաձայն կայ՝ սուղ է:

A.

A, a կը հնչուի ա: Այս ձայնաւորն երբեմն սուղ է, օր. Ball, all, Mann, dann, եւ երբեմն երկար է, օր. da, ha=ben, la=ben.

Կրկին a (aa) մէկ երկար ա՛ պէս կը հնչուի, օր. Aal, Saal, Aas.

E.

E, e երկար պէս կը հնչուի: Վանկերու վերջն շատ սուղ կ'արտաբերուի, օր. ha=bĕ, gebĕ; — i գրէն վերջը շատ անգամ համր է, օր. ſie (սի), Liebe (լիպէ).

I.

I, i երկար պէս կը հնչուի: Երկար է՝ եթէ իրմէ վերջը մէկ բաղաձայն (ի բայ առեալ in, im եւ mit) կամ h եւ կամ համր e գայ, օր. mir, dir, ihn, die, lieb, Wieſe.

Սուղ է՝ եթէ իրմէ վերջը երկու բաղաձայն գայ, օր. iſt, im=mer, will, ſtill, Kind, Bild, Ritt, Riff, Lippe.

O.

O, o ձայն ունի: Իրմէ վերջը եթէ կրկին բաղաձայն գայ՝ սուղ է, օր. komm, flott, Gott, ſoll, offen; ուրիշ դէպքերու միշտ երկար է, օր. ſo, Sohn, los, Hof, Roſe, Bo=den, Ofen.

Երկու o (oo) միշտ երկար է, օր. Moos, Boot.

U.

U, u կ'արտաբերուի իբրեւ ու: Երբեմն սուղ է, օր. Null, Butte, brum=men, Mund; եւ երբեմն երկար, օր. gut, nun, Blut, ru=fen, Uhr.

Y.

Y, y իբրեւ պարզ ձայնաւոր օտար բառերու մէջ միայն գործածական է, եւ է կ'արտաբերուի, օր. Si=byl=le, Cy=pern.

2. Անուշցած ձայնաւորներ:

Այս ä, ö, ü, ձայնաւորներն ալ բան ինքեան պարզ ձայնաւորներ են. բայց որովհետեւ գերմ. լեզուն ասոնց համար յատուկ նշաններ չունի՝ զանոնք նշանակելու համար յաջորդն a, o եւ u ին առջեւ e մը կը գրուէր. որ վերջէն կրկին գծի (") փոխուեցաւ. քան այսմ = ä, ö, ü (փոխանակ ae, oe, ue)՝ որ հիմայ ընդհանրապէս կը գործածուի: Հիմայ e գիրն միայն գլխագիրներուն առջեւ երբեմն գործածական է, այսպէս Ä (Ae), Ö (Oe), Ü (Ue).

Ä (Ae) ä.

Ä, ä կ'արտաբերուի իբրեւ է, օր. Ähre, Ätna, Käſe, Bäder, Fäſſer.

Ö (Oe) ö.

Ö, ö կը հնչուի իբրեւ է՝ օ, օր. Hölle, Götter, können.

Ü (Ue) ü.

Ü, ü կը հնչուի իբրեւ ի՝ ու, օր. über, grün, Übel, füh=ren, füllen.

3. Կրկին ձայնաւորք եւ երկբարբառք:

Aa, aa, *Ճկ երկար a՛ պէս, օր.* Aal, Maal, Saal, Haar.

ee, *Ճկ երկար e՛ պէս, օր.* See, Meer, Thee.

Երբ երկու e երկու առանձինն վանկերու կը վերաբերին, զատ զատ կ՛արտասանուին, օր. geendet = ge=endet.

oo, *Ճկ երկար o՛ պէս, օր.* Boot, Moos, Moor.

ai (ay), *կ՛արտասանուի այ, օր.* Mai, Main, Kaiſer, Waiſe.

au *իբր աւ՝ ՄԿ հնչմամբ, օր.* aus, Bau, Haus, kaum.

äu *եւ* **eu,** *ՄԿ հնչմամբ այի եւ էյի ՄԷջ կ՛արտասանուի, օր.* Bäume, Häuſer, Käufer; Leute, heute, treu.

ei (ey), *այս երկբարբառն ալ բնդհանրապէս գրեթէ այ կ՛արտասանուի, օր.* nein, Bein, mein, Wein, ey.

ie, *Ճկ երկար i՛ պէս, օր.* die, Dieb, lieb. *Միա գնելու է որ iէն վերջը գրուած են բոլորովին համր է՝ երբ այս երկու գրերը մի եւ նոյն վանկին կը վերաբերին. ինչպէս՝* Lie=be, die=ſe. *Բայց երբ են յաջորդ վանկին է՝ այն ժամանակը պէտք է զատ զատ արտասանել, վասն զի երկբարբառ չեն կազմեր, օր.* Lilien, պէտք է կարդալ Lili=en, Aſien = Aſi=en, Julie = Juli=e.

§ 4. ԲԱՂԱՁԱՑՆՆԵՐՈՒ ԱՐՏԱԲԵՐՈՒԹԵԱՆ ՎՐԱՅ

1. Պարզ բաղաձայններ:

B, b (պ); **D, d** (տ); **F, f** (ֆ); **K, k** (կ); **L, l** (լ); **M, m** (մ); **N, n** (ն); **P, p** (փ); **R, r** (ր); **T, t** (թ); **W, w** (վ) *եւ* **Z, z** (ց, ծ) *արտասանութեան ՄԷջ զարտուղութիւն մը չունին, օր.* Bad, Band; Damm, der; Fall, frei; Lob, laſſen; Mann, mein; Null, neu; Paar, preis; Rand, rein; Tau, treu; Wille, wenn; Zeit, Tanz, zu. — t *գիրը* ion *են յառաջ չի ձայն կը հանէ, օր.* Nation՛ (= Nazion՛), Portion՛.

C, c *գիրը* a, o, l, r *գրերուն առջեւ* կ *ձայն ունի, օր.* Cato (Քաթօ), Clüny, Scott, Credit; *իսկ* e, i, y, ö *եւ* ä *գրերու առջեւ* ց, ծ *կ՛արտասանուի, օր.* Cent=ner (ցէնթներ), Cäſar, Citrone, Cötus, Cyrus.

G, g, *բնդհանրապէս կի ձայն ունի, օր.* gar, gern, Gar=ten, geben, Glas, Berg. — *Բայց անշեշտ* ig *վանկով վերջաւորեալ բառերու ՄԷջ* ch (խ) *կը հնչուի, օր.* König, mutig, billig, wenig. — *Գաղղիերենէ առնուած ինչ ինչ բառերու ՄԷջ* ժ *հնչիւնն ունի, օր.* Genie (ժէնի).

H, h (հ), *բառերու եւ վանկերու սկիզբը միշտ կ՛արտասանուի, օր.* Haus, Hafen, Hirt, ge=habt, er=halten, Gewiß=heit. — *Բայց ձայնաւորէ մը վերջը միշտ համր է, պարզապէս ձայնաւորին երկար ըլլալն կը ցուցընէ, օր.* Hahn (հան), roh, Sohn. — *Բայց եթէ իրմէ վերջը ուրիշ ձայնաւոր մ՛ալ գայ, իին ձայնը քիչ մը կը լսուի, օր.* Schuhe, ruhen, gehen.

J, j, ե *կ՛արտասանուի, օր.* jeder, je. — *Գաղղիերենէ առնուած բառերու ՄԷջ* ժ *կը հնչուի, օր.* Journal (ժուռնալ), Jalouſie (ժալուզի).

S, ſ, ß *բառերուն սկիզբը եւ* b, p, d, t, ch *գրերէն վերջը, կամ բաղաձայնէ մը յառաջ* s *կը հնչուի, օր.* ſatt, ſein; Erbſe, Lotſe, faſten, Weſpe. *Դարձեալ* s *կ՛արտասանուի բառերու վերջն ալ եւ այս ձեւով* (ս) *կը գրուի. սայն գրութիւնն ու ձայնը կը պահէ բառերու ՄԷջ տեղն ալ բարդութեան ժամանակ. օր.* eß, Haus, Bosheit, ausgehen. — *Բայց երկու ձայնաւորներու ՄԷջ, նոյնպէս* e *գրէն յառաջ եւ* n, m, r, *գրերէն վերջը* ş *կը հնչուի, օր.* leſen, Rieſe, Linſe, Gemſe, Hirſe.

V, v, *գերմաներէն բառերու ՄԷջ* ֆ *կ՛արտասանուի, օր.* von (ֆօն), vier, voll, Vater. — *Իսկ օտար բառերու ՄԷջ* վ *կը հնչուի, օր.* Vanille, Viſite.

X, x, + *կ՛արտասանուի, օր* Xaver (Քսավէր), Axe.

2. Կրկին բաղաձայններ:

Ch, ch, *երկու տարբեր ձայներ ունի.*

1. *Բառերուն սկիզբը՝* a, o, u, l, r *եւ* s *գրերէն յառաջ* կ *կը հնչէ. օր.* das Chor, der Charakter, der Churfürſt, Chlor, der Chriſt; der Fuchs (= Fuks), wachſen.

2. *Իսկ բառերուն ՄԷջն ու վերջը, կամ բառերուն սկիզբը* e *եւ* i *գրերէն յառաջ՝ կակուղ* խ *կամ թանձր* հ *կը հնչէ, օր.* Bach, lachen, Loch, rächen, Rechen, mich, Milch, Bücher, welcher, Storch; Chemie, Chirurg.

Ծանիր. Գաղղիերենէն առնուած բառերու ՄԷջ Ch իւր բնական ձայնը կը պահէ, այսինքն շ կ՛արտասանուի, օր. Charade, (շարատ), Champagne (շամբանիէ).

ck, *բառերուն ՄԷջը կամ վերջը կը գործածուի, բայց միշտ ձայնաւորէ մ՛ետքը եւ կրկին կի ձայն ունի, օր.* Acker, Buckel, Stück, Stock.

Pf, pf *ի մի միացեալ երկու բաղաձայնի պէս կը հնչէ, (որուն ՄԷջ* p *ին ձայնը հազիւ կը լսուի), օր.* Pferd, Pfeil, Apfel, Pfund.

Ph, ph *կ'արտաբերուի իբրեւ* **f**, *օր.* Philoſoph, Epheu.

Qu, qu. *Ա՛ երկու դրերն ի միասին* kw *կը հնչեն, օր.* Qual (= Kwal), Quelle, quer.

Sch, ſch *շ կ'արտաբերուի, օր.* Schall, Schiff, fiſchen, waſchen, Marſch, Menſch.

Sp, ſp *բառերու սկիզբը շբ, իսկ մէջը սբ կը հնչուի, օր.* Speiſe, Spiel; Weſpe.

St, ſt *բառերու սկիզբը շտ, իսկ մէջը սդ կ'արտաբերուի, օր.* Stab, ſterben; Aſt, Fenſter.

ſſ, ß *կրկին ſ է. սուղ ձայնաւորէ մը վերջը ſſ կը գրուի եւ երկու ſi (ss) ձայն կը հանէ. օր.* eſſen, Taſſe, müſſen, Roſſe, Kiſſen; *իսկ երկար ձայնաւորէ մ'ետքը կամ t գրէն յառաջ եւ կամ բառերուն վերջը՝ ß կը գրուի եւ մէկ ſi (s) ձայն կը հանէ, օր.* beißen, Straße, Muße; paßt, mußt; Paß, muß, Roß, faßlich, Rußland.

Th, th *արտաբերութեան մէջ t գրէն տարբերութիւն մը չունի, օր.* thun, That.

ţ *կրկին ʒ է եւ սուր ց, ʒ կ'արտաբերուի, ձայնաւորներէ ետքը միայն կը գործածուի, օր.* Satz, ſetzen, Katze, trotzen.

§ 5. ԳԵՐՄԱՆԵՐԷՆ ԲԱՌԵՐՈՒ ՇԵՇՏԻՆ ՎՐԱՅ

Ինչպէս ուրիշ լեզուներու՝ նոյնպէս գերմաներէնի մէջ ալ բառերն իրենց յատուկ շեշտն ունին, զոր գիտնալ անհրաժեշտ հարկաւոր է ուղիղ ընթերցման եւ արտաբերութեան համար: Ըստ այսմ արտաբերութեան ճշդութիւնը մեծաւ մասամբ ուղիղ շեշտելէն կախուած է: Հետեւեալ համառօտ կանոնները կու տանք գերմաներէնի շեշտին նկատմամբ:

1. *Մէկ վանկով պարզ բառ մը, որ ինքն իրեն յատուկ նշանակութիւն մ'ունի, մէկ շեշտ ունի, օր.* An, aus, mit, bei, das, was, Mann, Frau, Kind, Dach, groß, klein, alt.

2. *Պարզ բառերէ բաղադրեալ բառ մը այնչափ շեշտեալ վանկ կ'ունենայ, որչափ միավանկ բառ ունի. օր.* Bei-ſpiel, Aus-gang, Anfang, Waſchfrau, Maulbeerbaum, Bergmannslied.

3. *Հետեւեալ մասնիկներն ալ շեշտեալ են, թէեւ իրական կամ իրենք իրենցմէ յատուկ նշանակութիւն ունեցող բառեր չեն.* bar, fach, haft, heit, keit, ling, lei, lein, nis, ſal, ſchaft, ung, tum, at, ut; — ant, dar, ein, Erz, un, ur. *Օր.* frúchtbar, dréifach, Jü'ngling, Kíndlein, Trü'bſal, Hóffnung, Ármút; Antwórt, Erzſchélm, Unglü'ck, Urteil.

4. *Մնացած մասնիկներն անշեշտ են: Ասոնք երկուքի կը բաժնուին, այսինքն՝ նախադաս մասնիկներ եւ յետադաս մասնիկներ: Եւ են՝*

ա) Նախադաս մասնիկներ (Vorſilben); be, emp, ent, ge, er, ver, zer.

բ) Յետադաս մասնիկներ (Nachſilben); chen, e, et, eln, en, end, er, ern, eſt, ich, icht, ig, in, iſch, lich, ſel, tel, ung, igen.

5. *Այն ամէն բառերն, որոնք մէկ էջական բառէ եւ մէկ կամ աւելի նախադաս կամ յետադաս մասնիկներէ բաղկացեալ են, մէկ շեշտ միայն ունին, որ է՝ արմատական վանկին շեշտը: Օր.* Bewéis, Empfáng, enthálten, erſtaúnlich; verlíeren, zerfléiſchen; Mónde, Abend, Kínder, Vä'terchen, fléißig, Nä'tſel.

6. *Այս ամէն բառերը պարզ կը կոչուին, ընդ հակառակն երկու կամ աւելի բառերէ կամ շեշտեալ մասնիկներէ կազմուած բառերը բարդ կամ բաղադրեալ բառեր կ'ըսուին (օրինակները տես թիւ 2):*

Սակայն սա ընդհանուր կանոնը կը հետեւի թէ՝ պարզ[1] բառերն միայն մէկ շեշտեալ վանկ ունին, որ է՝ արմատականը. բարդ կամ բաղադրեալ բառերն այնչափ շեշտեալ վանկ ունին, որչափ որ պարզ բառեր ունին:

§ 6. ՕՏԱՐ ԲԱՌԵՐՈՒ ՇԵՇՏԻՆ ՎՐԱՅ

Օտար բառերն իրենց յատուկ շեշտն ունին, այսինքն՝

1. *Երբ իրենց նախնական ձեւովն կը գործածուին, կը պահեն այն լեզուին շեշտն՝ որմէ որ առնուած են. օր.* Cáto, Cícero, Cónon, Sóphokles, Racíne, Shákespeare, Dóktor, Proféſſor. *Այսպէս կ'ըլլան ան յատուկ անուններն ալ՝ որոնց պարզապէս յունական կամ լատինական* (os, es, us, ius) *վերջաւորութիւնները ոչուսած են. Օր.* Píndar, Horáz (Horátius), Virgíl (Virígilius), Sallúſt, Prophét.

2. *Միւս օտար բառերն, որոնք որ գերմանացած են կամ իրենց վերջաւորութեանը մէջ փոքր ինչ փոփոխութիւն մը կրած են, վերջին վանկին վրայ կը շեշտուին: Օր.* Studént, Soldát, Präſidént, Regént, April, Offizier, Generál, Majór, Provínz, Religión, Spinát եւ այլն:

---

1 Պէտք չէ շփոթել պարզ բառերն գաւառի բառերուն հետ:

§ 7. ՎԱՆԿԵՐՈՒ ԱՄԱՆԱԿԻՆ ՎՐԱՑ

Գերմաներենի աղէկ արտասանութեան մեծապէս կ'օգնէ վանկերու ամանակները գիտնալը: Ասոնք են գլխաւոր կանոնները.

1. *Բառի մը ամէն մէկ գիրը կը հնչուի: Համր են միայն* e *գիրն* i *էն վերջը, եւ ի գիրն ձայնաւորէ մը վերջը.* Or. dieſer = dîſer, ihnen = înen.

2. *Ամէն մէկ վանկ կամ ընդարձակ է եւ կամ անընդարձակ. այս վերջիններըը շատ շուտով կամ սուղ կ'արտասանուին, բայց միշտ ձայներնին կը լսուի:* Or. Rabĕ, W ttĕr, hérrlich, bĕginnen.

3. *Շեշտեալ վանկերը կամ երկար են, այսինքն՝ քոյ եւ երկայն հնչում մ'ունին.* Or. Mut, Haar, hohl, viel, Tag; *կամ սուղ են, այսինքն՝ դոյ եւ կրճատ կը հնչուին.* Or. Blatt, ſtarr, voll, füllt, Dach.

4. *Վանկ մը երկար է.*

ա) *երբ ձայնաւորէն վերջը հ կամ համր* e (ie) *մը կու գայ.* Or. Krähe, Zahl, wählen, ſtehen, hohl, Stuhl, fliehen;

բ) *երբ ձայնաւորն կրկին է.* Saal, Meer, Moos;

գ) *երբ վանկին մէջ երկբարբառ մը կայ.* Baum, Bäume, Main, rein, heiß, treu, neu;

դ) *երբ վանկին վերջը միևնակ պարզ բաղաձայնով մը կը լմննայ, ի բայց առեալ* in, im, mit *նախադրութիւնները.* Or. ſchon, ſchön, Hut, Blut, gut, Rãbe, ſãgen, über.

5. *Վանկ մը դոյ կամ սուղ է.*

ա) *երբ պարզ ձայնաւորէն վերջը կրկին բաղաձայն կամ երկու այլ եւ այլ բաղաձայններ կու գան.* alle, ſchaffen, klirren, zittern, brennen, Brunnen, Pack, Dach, Loch, daß; Alter, bringen, prangen, Zunge, Schuld, Geld, Topf;

բ) *բոլոր անշեշտ մասնիկներու մէջ.* Geſchenk', erfand', verehrt', Kinder, Abend, legen *եւ այլն:*

Leſeſtück. *Ընթերցուած:*

In ei-nem ſchö-nen Schloß, von wel-chem ſchon längſt kein Stein mehr auf dem an-dern ge-blie-ben iſt, le-bte einſt ein ſehr rei-cher Rit-ter. Die-ſer ver-wand-te viel Geld dar-auf, ſein Schloß präch-tig aus-zu-ſchmücken; a-ber den Ar-men that er ſehr we-nig Gu-tes.

Eines Abends kam ein armer Pilger in das Schloß und bat um eine Nachtherberge. Der Ritter wies ihn trotzig ab und ſprach: „Dieſes Schloß iſt kein Gaſthaus.“ Der Pilger ſagte: „Erlaubt mir nur drei Fragen, dann will ich wieder gehen.“ Der Ritter ſprach: „So thut eure drei Fragen. Ich will euch darauf antworten.“

Der Pilger fragte ihn nun: „Wer wohnte vor euch in dieſem Schloſſe?“ — „Mein Vater,“ ſprach der Ritter. Der Pilger fragte weiter: „Wer wohnte darin vor euerm Vater?“ — „Mein Großvater,“ antwortete der Ritter. „Und wer wird nach euch darin wohnen?“ — Der Ritter ſagte: „So Gott will, mein Sohn.“

„Nun“, ſprach der Pilger, „wenn Jeder nur eine Zeit lang in dieſem Schloſſe bleibt, und immer einer dem andern Platz macht — was ſeid ihr denn anders als Gäſte? Dieſes Schloß iſt alſo wirklich ein „Gaſthaus“. Verwendet daher nicht ſoviel, dieſes Haus ſo prächtig auszuſchmücken, das euch nur kurze Zeit beherbergt. Thut lieber den Armen Gutes, ſo bauet ihr euch eine bleibende Wohnung im Himmel.“

Der Ritter nahm dieſe Worte zu Herzen, behielt den Pilger über Nacht und wurde von dieſer Zeit an wohlthätiger gegen die Armen.

ՄԱՍՈՒՆՔ ԲԱՆԻ

Մասունք բանի տասն են Գերմաներենի մէջ, եւ են՝

1. Յօդ das Geſchlechtswort.
2. Գոյական das Hauptwort.
3. Որոշիչ ածական das Beſtimmungswort.
4. Ածական das Eigenſchaftswort.
5. Դերանուն das Fürwort.
6. Բայ das Zeitwort.
7. Մակբայ das Umſtandswort.
8. Նախադրութիւն das Vorwort.
9. Շաղկապ das Bindewort.
10. Միջարկութիւն das Ausrufswort.

Առջի վեցերը փոփոխական են, այսինքն ձեւերնին կարելի է փոխել, իսկ չորս վերջիններն անփոփոխ են:

Գոյականի, Յօդի, Ածականի եւ Դերանուան կրած փոփոխութիւնը Հոլվոյն (Deklination) *կը կոչուի, որ բաղկացած է Սեռէն* (Geſchlecht), *Թուէն* (Zahl) *եւ Հոլվոյ* (Fälle) *գոնէ երեքէն:*

Գերմաներենի մէջ երեք Սեռ կը գտնուի, այսինքն՝ արական (männlich), *էգական* (weiblich) *եւ չեզոք* (ſächlich): *Թիւ երկու է՝ եզակի* (Einzahl) *եւ յոգնակի* (Mehrzahl): *Չորս Հոլվ կայ, որոնք բառերուն իրարու հետ ունեցած այլ եւ այլ յարաբերութիւնները կը ցուցընեն, եւ են՝ Ո՞ղղական* (Nominativ), *Սեռական* (Genitiv), *Տրական* (Dativ), *Հայցական* (Accuſativ):

Կոչականի (Vokativ) *համար Ուղղականը կը գործածուի առանց յօդի:*

Ո՞ղղականը կը պատասխանէ ո՞վ կամ ի՞նչ Wer? Was? *Հարցման. Օր.* der Vater ſagt *Հայրը կ'ըսէ:*

Սեռականը կը գործածուի առարկայ մը նշանակելու համար: Գոյականէ մը վերջը կը դրուի եւ անոր հետ մէկտեղ «ը»ն կամ ի՞նչ բառին Weſſen? *Հարցման կը պատասխանէ. Օր.* das Buch des Kindes *«Պղ»ն դիրքը:*

Տրականն՝ «ը»ն Wem? *Հարցման պատասխան կու տայ. Օր.* Ich gebe dem Kinde *«պղ»ն կու տամ:*

Հայցականը կը դրուի ամէն ներգործական բայերէն ետքը եւ ո՞վ կամ ի՞նչ բանը Wen? Was? *Հարցմանը կը պատասխանէ. Օր.* Ich ſehe den Mann *«մրդ»ը կը տեսնեմ.* ich liebe dieſe Blume *«յս» ծաղիկը կը սիրեմ:*

ԱՌԱՋԻՆ ԴԱՍ

ՅՕԴ

Յօդն ինք իրմէ նշանակութիւն չունեցող բառ մըն է, որ անուններէ յառաջ դրուելով անոնց որոշեալ ըլլալը կը ցուցընէ:

Երկու տեսակ յօդ կը գտնուի Գերմաներենի մէջ՝ որոշեալ եւ անորոշ յօդ: Որոշեալ յօդը շատերու մէջէն մէկն որոշելու, իսկ անորոշը բան մ'անորոշ եղանակաւ ցուցընելու համար է: Հայերենի մէջ որոշեալ յօդին դիմացը կու գայ ը կամ ն դիրը:

1. *Որոշեալ յօդն անուանց երեք սեռին համեմատ երեք է,* der (*արս.*), die (*էգ.*) *եւ* das (*չ.*) *եւ անուանց սեռերը գտնելու կը գործածուի. Օր.*

արս. der Vater *Հայրը.*
էգ. die Mutter *մայրը.*
չ. das Kind *տղան:*

Գերմաներէն բառերուն սեռը գիտնալու համար պէտք է բառին հետ մէկտեղ սեռն ալ սորվիլ, որ դիւրութեամբ կ'ըլլայ, եթէ աշակերտն իւրաքանչիւր բառը միշտ յօդովը մէկտեղ սորվի եւ ի միտ առնու: Իսկ սեռերու մասնական կանոնք ԺԲ. Դասու մէջ կ'ուսանուին:

Այս յօդերէն զատ ուրիշ չորս բառեր ալ կան, որոնք նոյն վերջաւորութիւններն ունին եւ գոյականաց առջեւ իբրեւ որոշիչ կը գործածուին, եւ են՝

dieſer,	dieſe,	dieſes,	*այս.*
jener,	jene,	jenes,	*այն.*
welcher?	welche?	welches?	*ո՞րը.*
jeder,	jede,	jedes,	*ամէն մէկը, իւրաքանչիւր:*

Օրինակք:

Dieſer Mann *այս մարդը:*	Dieſe Frau *այս կինը:*
Welcher Baum? *ո՞ր ծառը:*	Jener Baum *այն ծառը:*
Jede Mutter *իւրաքանչիւր մայր:*	Jedes Kind *իւրաքանչիւր տղայ:*

2. *Անորոշ յօդն է՝* ein, (*արս.*) eine, (*էգ.*) ein (*չ.*) *Հայերէն՝ մը. Օր.*

ein Vater *Հայր մը.*
eine Mutter *մայր մը.*
ein Kind *տղայ մը:*

Միտ դնելու է, որ արականին ու չեզոքին ձեւերը նոյն են:

Բառք:

Der König[1] թագաւորը.
der Mann մարդը.
der Vater հայրը. der Sohn որդին.
der Garten պարտէզը.
der Wein գինին. der Hund շունը.
der Stock գաւազանը:

Das Haus տունը.
das Kind տղան.
das Buch գիրքը.
das Waſſer ջուրը:

Die Königin թագուհին.
die Stadt քաղաքը.
die Frau կինը. die Katze կատուն.
die Mutter մայրը.
die Tochter դուստրը, աղջիկը.
die Feder գրիչը. die Roſe վարդը:

groß մեծ.
klein պզտիկ. [տասարդ.
jung կրտսեր, հասակաւ պզտիկ. եր-
gut բարի, աղէկ.
alt ծեր, հին.
Ja այո. Nein ոչ.
iſt է. hat ունի. und եւ, ու.
wie? ինչպէս. Wer? ո՞վ:

Հրահանգ (Übung). 1.

Der Garten und das Haus. Dieſer Garten, jenes Haus. Die Mutter und das Kind. Welche Mutter? Dieſe Mutter. Welches Kind? Jenes Kind. Die Königin hat die Roſe. Welche Roſe? Der Vater iſt gut. Die Mutter iſt gut. Welche Frau? Dieſe Frau iſt gut. Dieſer Hund iſt groß. Jene Katze iſt klein. Wie iſt dieſer Wein? Dieſer Wein iſt gut. Das Kind iſt klein. Die Tochter iſt jung. Jener Mann iſt alt. Welches Buch iſt groß? Dieſes Buch iſt groß.

Տարադրութիւն (Aufgabe). 2.

Թագաւորն ու թագուհին: Որդին ու դուստրը: Քաղաքն ու տունը: Հայրն ու մայրը: Տղան գիրքն ունի: Ո՞ր գիրքը: Այս գիրքը: Աղջիկը գրիչն ունի: Մարդը մեծ է: Այս գինին: Այս ջուրը: Այս գաւազանը մեծ է: Այն շունը: Ո՞ր վարդը: Այս վարդը: Այն գիրքը: Այն կատուն: Գիրքն աղէկ է: Թագաւորը ծեր է: Այս պարտէզն ինչպէս է: Այս պարտէզը պզտիկ է: Այս կինը երիտասարդ է: Ինչպէս է այս գրիչը: Այս գրիչն աղէկ է:

Խօսակցութիւն:

Wer iſt alt?
Wie iſt das Haus?
Wer iſt klein?
Wer hat die Roſe?
Wie iſt der Garten?
Wie iſt dieſe Feder?

Der König iſt alt.
Das Haus iſt groß.
Das Kind iſt klein.
Die Königin hat die Roſe.
Der Garten iſt klein.
Dieſe Feder iſt gut.

---

[1] Վարպետը կընայ որոշեալ յօդերը բերանացի կամ գրով անորոշի փոխել տալ աշակերտին:

ԵՐԿՐՈՐԴ ԳԱՍ

ՅՕԳԵՐՈՒՆ ՀՈԼՈՎՈՒՄԸ

1. Որոշեալ յօդին հոլովումը:

	Եզակի.			Յոգնակի.
	ար.	իգ.	չ.	երեք սեռի համար.
Ո—ղ.	der	die	das	die
Ս—.	des	der	des	der
Տ—.	dem	der	dem	den
Հ—.	den	die	das	die

Այսպէս կը հոլովին նաեւ՝

	Եզակի.				Յոգնակի.	
	ար.	իգ.	չ.		երեք սեռի համար.	
Ո.	dieſer	dieſe	dieſes	այս, սա	dieſe	սոքա
Ս.	dieſes	dieſer	dieſes	այսր, սորա	dieſer	սոցա
Տ.	dieſem	dieſer	dieſem	այսմ, սորա	dieſen	սոցա
Հ.	dieſen	dieſe	dieſes	զայս, սա	dieſe	զսոսա՛
Ո.	jener	jene	jenes	անիկա, անի	jene	անոնք
Ս.	jenes	jener	jenes	անոր	jener	անոնց
Տ.	jenem	jener	jenem	անոր	jenen	անոնց
Հ.	jenen	jene	jenes	զանիկա, զանի	jene	զանոնք՛
Ո.	welcher	welche	welches?	ո՞րը	welche?	որո՞նք
Ս.	welches	welcher	welches?	որո՞ւն	welcher?	որո՞նց
Տ.	welchem	welcher	welchem?	որո՞ւն	welchen?	որո՞նց
Հ.	welchen	welche	welches?	ո՞րը	welche?	զորո՞նք՛

2. Անորոշ յօդին հոլովումը:

	ար.	իգ.	չ.	
Ո.	ein	eine	ein	(մէկ) մը
Ս.	eines	einer	eines	(մէկուն) մը
Տ.	einem	einer	einem	(մէկուն) մը
Հ.	einen	eine	ein	(մէկ) մը՛

Անորոշ յօդը յաքնակի չունի:

Կը տեսնուի թէ անորոշ յօդին վերջաւորութիւնները նոյն են որոշեալ յօդին վերջաւորութեանցը հետ, ի բաց առեալ արականին Ուղղականը եւ չեզոքին Ուղղականն ու Հայցականը, որոնք նման են, բայց առանց որոշիչ վերջաւորութեան մը:

Հետեւեալ բառերն ալ նոյն վերջաւորութիւնները ունենալով իբրեւ որոշիչ կը գործածուին, եւ յաքնակի ալ ունին:

kein	keine	kein	է···	Յք·	keine
mein	meine	mein	իմ	„	meine
dein	deine	dein	քոս	„	deine
ſein	ſeine	ſein	իր, իրեն	„	ſeine
ihr	ihre	ihr	իր, իրեն	„	ihre
unſer	unſere	unſer	մեր	„	unſere
Ihr	Ihre	Ihr	ձեր[1]	„	Ihre
euer	euere	euer		„	euere
ihr	ihre	ihr	իրենց	„	ihre

Օրինակք:

(Ich habe) kein Brot հաց չ(ունիմ)·
Mein Vater իմ հայրս·
Ihre Mutter ձեր մայրը·
Ihr (ihr) Freund իրենց բարեկամը·
(Ich habe) keine Feder գրիչ չ(ունիմ)·
Sein Bruder իր եղբայրը·

Հոլովումն:

	Եզակի·				Յոգնակի·	
	ար·	իգ·	չ·		երեք սեռի համար·	
Ո·	mein	meine	mein	իմ	meine	իմ
Ս·	meines	meiner	meines	իմ(ոյ)	meiner	իմ(ոց)
Տ·	meinem	meiner	meinem	իմ(ումմ)	meinen	իմ(ոց)
Հ·	meinen	meine	mein	(զ)իմ,	meine	(զ)իմ(ս)·

Օրինակք:

Meinem Bruder իմ եղբօրս·
Deiner Schweſter քոս քրոջդ·
Kein Brot (հայց·) հաց չ(ունիմ)·
Haben Sie meinen Stock? իմ գաւազանս քովերնիդ է (ունիք)·
Unſer Vater hat Ihr Buch (հայց·) ձեր գիրքը մեր հօրը քովն է (մեր հայրն ունի)·

Բառք:

Der Freund բարեկամը·
das Meſſer դանակը·
ein Federmeſſer է· կարոց մը, գրչին
eine Gabel էֆ· պատառաքաղ մը·
ein Löffel աբ· դգալ մը·
das Schloß դղեակը·
eine Schweſter էֆ· քոյր մը·
das Pferd ձին·
ein Tier է· անասուն մը·
der Apfel խնձորը·
eine Birne էֆ· տանձ մը·
eine Frucht էֆ· պտուղ մը·
eine Blume էֆ· ծաղիկ մը·
ein Hut աբ· գլխարկ մը·
ich liebe կը սիրեմ·
lieben Sie? կը սիրէք·
ſchön գեղեցիկ·
geſehen տեսած· auch նաեւ, ալ·
Geben Sie տուէք·
Geben Sie mir ինձի տուէք·
wer? ով· wo? ուր·
oder կամ·

[1] Ihr-ին վրայ euer-ին տարբերութիւնները տես ԺԵ· Դաս·

Եէ·	Ich habe ես ունիմ· քովս է·	Եէ·	Habe ich? ես ունի՞մ·
	du haſt դուն ունիս· քովդ է·		haſt du? դուն ունի՞ս·
	er (աբ·) hat } անիկա ունի·		hat er? (աբ·) } անիկա ունի՞·
	ſie (էֆ·) hat } անոր քովն է·		hat ſie? (էֆ·) }
Յ+·	wir haben մենք ունինք·	Յ+·	haben wir? մենք ունի՞նք·
	(ihr habt) } դուք ունիք·		(habt ihr?) } դուք ունի՞ք·
	Sie haben } ձեր քովն է·		haben Sie? }
	ſie haben անոնք ունին·		haben ſie? անոնք ունի՞ն·

Ծանօթութիւն. Գերմաներէնի մէջ հարցական խօսքերու անուն բային բայէն վերջը կը դրուի, ինչպէս օրինակներէն տեսնուեցաւ·

Հրահանգ. 3.

Ich habe eine Blume. Haſt du auch eine Blume? Sie haben keinen Wein. Dieſer Mann hat mein Pferd. Lieben Sie dieſen Mann? Welchen Mann? Ihren Vater. Wir haben einen Freund[1]. Ich liebe dieſen Freund. Haben Sie auch einen Freund? Sein Pferd iſt alt. Mein Kind hat eine Birne. Dieſe Birne iſt gut. Der Sohn hat einen Apfel. Haben Sie jenes Schloß geſehen[2]? Ich habe dieſes Schloß geſehen. Die Katze iſt ein Thier. Ich liebe dieſes Thier. Die Roſe iſt eine Blume. Geben Sie dieſes Buch meiner Tochter. Unſer Pferd iſt ſchön. Meine Schweſter hat keine Gabel.

Թարգմութիւն. 4.

1. Ես վարդ մ'ունիմ: Դուն գիրք մ'ունիս: (Քու) եղբայրդ իմ գաւազանս ունի: Եղբայրս դանակ մ'ունի: Քոյրդ խնձոր մ'ունի: Իր տղան իմ տանձս ունի: Մենք բարեկամ մ'ունինք: Մեր բարեկամն երիտասարդ է: Ինձի վարդ մը տուէք: Հայրս իր ձին ունի: Շունն անասուն մըն է: Տղան ծր վարդն ունի: Իր որդին գլխարկ մ'ունի: Ո՞վ ունի ծաղիկ մը: Քոյրս ունի ծաղիկ մը:

2. Գդալ մը կամ պատառաքաղ մ'ունիք: Ա՛յն ծառը մեծ ու գեղեցիկ է: Ա՛յս մարդը ձեր կարոցն ունի: Ես դղեակ մը տեսայ (Ich habe ... geſehen): Ա՛յս դղեակը գեղեցիկ է:

---

[1] Առջի երկու դասերու մէջ գործածուած գոյականաց Հայցականն եւ Ուղղականը հաւասար է. եւ քանի որ եզակիի մէջ անփոփոխ կը մնան. անոր համար որոշեցինք յօդերուն կամ այլ որոշիչներուն հոլովման պէտք է միա դնել:

[2] Գերմաներէնի մէջ Ընդ. անցեալը նախադասութեան վերջը կը դրուի. — haben օժանդակն անցեալի մը բայով կը թարգմանուի:

ՕԹԹՈՑ, ՀԵՐՈՒԿ· ԳԵՐՄԱՆԵՐԷՆ· Ե· ՄԵՍՈՆ

367 3d-62

Մեր տունը հին է: Ամէն մէկ գիրքն աղէկ է: Ի՞նչպէս է տանձը: Ինծի դանակ մը տուէք: Ես իմ քոյրս կը սիրեմ: Ես իմ Հայրս ալ կը սիրեմ: Մենք ձի մ'ունինք: Այս տղան դեղեցիկ եւ պզտիկ է:

Խօսակցութիւն:

Haben Sie eine Roſe?
Haſt du ein Pferd?
Hat das Kind eine Blume?
Iſt die Blume ſchön?
Wer hat mein Buch?
Wo iſt meine Feder?
Welches Haus haben Sie geſehen?
Wo iſt mein Federmeſſer?
Hat Ihre Mutter ein Schloß?
Hat der Mann ein Pferd?
Welches Meſſer hat der Freund?
Iſt die Roſe eine Frucht?
Iſt die Katze ein Thier?
Hat Ihr Vater einen Bruder?

Ja, ich habe eine Roſe. [Hund.
Nein, ich habe kein Pferd, ich habe einen
Ja, das Kind hat eine Roſe.
Ja, die Blume iſt ſchön.
Deine Schweſter hat dein Buch.
Ich habe deine Feder.
Das Haus meiner Mutter.
Dein Bruder hat es (զանի).
Nein, ſie hat ein Haus.
Ja, er hat ein Pferd und einen Hund.
Er hat ein Federmeſſer.
Nein, ſie iſt eine Blume.
Ja, die Katze iſt ein Thier.
Mein Vater hat einen Bruder und eine Schweſter.

ԵՐՐՈՐԴ ԳԱՍ

ԳՈՅԱԿԱՆԱՆԱՑ ՀՈԼՈՎՈՒՄԸ

Գերմանացի քերականք Հոլովմանց թուոյն եւ անոնց բաժանման կերպին նկատմամբ միաբան չեն: Ոմանք վեց, ուրիշները հինգ, ըսե՝ նաեւ երեք կամ երկու կ'ընդունին[1]: Ըստ այսմ կամայական են այս զանազանութիւնք:

Բայց մենք ի նկատի ունենալով անուանց սեռն ու վանկերուն թիւը, հինգի կը վերածենք գոյականաց հոլովմունքն, որոնց երեքն արականի, մէկն իգականի եւ մէկն ալ չեզոքի համար է: Թէպէտ այս կարգն ալ ունի իր մէջն իւր զարտուղութիւնները, բայց միւս որ եւ է բաժանումներէն նուազ դժուարութիւն կը պատճառէ:

[1] Առանց մէջէն ամենէն սովորականն է երեքի բաժնել, այսինքն զօրաւոր (ſtark), տկար (ſchwach) եւ խառն (gemiſcht): Զօրաւորը կ'երթայ, այն բառերը որոնք Եզ. Սեռականի ու Հոլովման տակ կ'երթան, այն բառերը որոնք Եզ. Սեռականի մէջ es կ'առնուն կամ անփոփոխ կը մնան. Յբ. Ուղղականի մէջ ալ e կ'առնուն: — Տկար Հոլովման տակ գացողները Եզ. Սեռականի եւ Յբ. Ուղղականի մէջ en կամ n կ'առնուն: — Իսկ Եզակիի մէջ զօրաւոր ու Յբնակիի մէջ տկար Հոլովման տակ գացողները խառն կը կոչուին:

Յառաջ քան առնոց վրայ առանձինն խօսիլը քանի մ'ընդհանուր դիտողութիւններ կ'ընենք.

1. Կոչականը նոյն է առանց յօդի Ուղղականին հետ:

2. Միավանկ եւ բոլոր չեզոք բառերուն եզակի ուղղականն ու հայցականը նոյն է:

3. Թուն գերմանական արական գոյականներուն (ի բաց առեալ Բ. Հոլովման բառերը) եւ բոլոր չեզոք բառերուն եզ. Սեռականը s կամ es կը վերջաւորի:

4. Ամէն իգական գոյականք եզակիի մէջ անփոփոխ են:

5. Յոքնակիի մէջ Ուղղական, Սեռական եւ Հայցական միշտ նոյն են, ինչ սեռ ալ ունենան:

6. Ամէն Հոլովելի բառերուն Յբ. Տրականը n (en) կը վերջաւորի:

7. Ամէն e վերջաւորող արմատական գոյականք, Յոքնակիի ամէն Հոլովիներուն մէջ en կ'առնուն, առանց ձայնաւորին փոխելու:

8. Բաղադրեալ բառերուն վերջինը միայն կը Հոլովի:

9. Նոյնպէս կ'ըլլանանախադաս մասնիկ ունեցող բառերն ալ:

ՊԱՏԿԵՐ ՀԻՆԳ ՀՈԼՈՎՄԱՆՑ

Եզակի.

	արականք.			իգականք.		չեզոքք.
Ա·	Բ·	Գ·		Դ·		Ե·
Ո·	—[1] -	— e	—	— -	առանց	— -
Ս·	— s	— en	— es (s)	— -	մասնաւոր	— es, s
Տ·	— -	— en	— (e)	— -	վերջաւորու-	— (e)
Հ·	— -	— en	—	— -	թեան մը:	— -

Յոքնակի.

Ո·	″[2] -	— en	″ e	— en (n)	″ e	— e	″ er
Ս·	″ -	— en	″ e	— en (n)	″ e	— e	″ er
Տ·	″ n	— en	″ en	— en (n)	″ en	— en	″ ern
Հ·	″ -	— en	″ e	— en (n)	″ e	— e	″ er

ԱՌԱՋԻՆ ՀՈԼՈՎՈՒՄՆ

§ 1. Այս Հոլովման յատկանիշն է եզակի Սեռականին s: Միւս Հոլովիները թէ եզակիի եւ թէ յոքնակիի մէջ ի բաց առեալ յոքնակի Տրականին n, ամենեւին վերջաւորութիւն մը

[1] Առաջին գիծը կը նշանակէ արմատական վանկը:
[2] Այս նշանը (″) կը նշանակէ թէ ձայնաւորն անուշցած է:

չեն առնուր· բայց այս հոլովման տակ գացող բառերուն մեծագոյն մասը յոքնակիի մէջ a, o, u արմատական ձայնաւորները կը փոխեն (կ'անուշցընեն) ä, ö, ü ի։ Միւս ձայնաւորք չեն կրնար անուշնալ։

§ 2· Ա.յս հոլովման տակ կ'երթան բոլոր el, en, er վերջաւորող արական եւ չեզոք գոյականք, եւ chen ու lein վերջաւորութեամբ նուազականք։

ա) ԱՐԱԿԱՆՔ

Օրինակ։

	Եզակի։	Յոգնակի։
Ո·	der Engel հրեշտակը	die Engel հրեշտակները
Ս·	des Engels հրեշտակին	der Engel հրեշտակներուն
Տ·	dem Engel հրեշտակին	den Engeln հրեշտակներուն
Հ·	den Engel հրեշտակը·	die Engel հրեշտակները։

Ա.յս օրինակիս համեմատ կը հոլովվին ի մէջ այլոց հետեւեալ բառերն ալ, ա-ոանց ձայնաւորներին անուշցընելու·

der Diener ծառայ·
der Besen աւել·
der Stiefel կօշիկ·
der Flügel թեւ·
der Schüler աշակերտ·
der Löffel դգալ·
der Spiegel հայելի·
der Schneider դերձակ·
der Himmel երկինք·
der Regen անձրեւ·
der Schlüssel բանալի·
der Beutel քսակ·
der Teller սկաւառակ·
der Engländer Անգլիացի
der Körper մարմին·
*der Adler[1] արծիւ·
*der Maler նկարիչ·
*der Tropfen կաթիլ·
*der Braten խորոված·
*der Kuchen կարկանդակ·

Յոգնակի· die Diener, die Stiefel, die Schüler, die Engländer եւայլն։

Օրինակը

Յոքնակիի մէջ ձայնաւորին անուշցընող գոյականաց։

	Եզակի։	Յոգնակի։
Ո·	der Bruder եղբայրը	die Brüder եղբարքը
Ս·	des Bruders եղբօրը	der Brüder եղբարցը
Տ·	dem Bruder եղբօրը	den Brüdern եղբարցը
Հ·	den Bruder զեղբայրը·	die Brüder եղբարքը։
Ո·	der Garten պարտէզը	die Gärten պարտէզները
Ս·	des Gartens պարտիզին	der Gärten պարտէզներուն
Տ·	dem Garten պարտիզին	den Gärten[2] պարտէզներուն
Հ·	den Garten պարտէզը·	die Gärten պարտէզները։

[1] Աստեղանիշք յոքնակիի մէջ ձայնաւորին չեն անուշցըներ։
[2] en վերջաւորութեամբ բառերը Յք· Տրականի մէջ երկրորդ n մ'ալ չեն առնուր։

Ա.յսպէս կը հոլովին հետեւեալ բառերն ալ·

der Vater հայր·
der Apfel խնձոր·
der Mantel վերարկու·
der Hammer մուրճ·
der Wagen կառք·
der Acker ագարակ·
der Bogen աղեղ·
der Ofen փուռ· թոնիր·
der Vogel թռչուն·
der Graben փոս·

Յոգնակի· die Väter, die Äpfel, die Mäntel, die Vögel եւն։

բ) ԶԵՉՈՔՆԵՐ

Օրինակ։

	Եզակի։	Յոգնակի։
Ո·	das Fenster պատուհանը	die Fenster պատուհանները
Ս·	des Fensters պատուհանին	der Fenster պատուհաններուն
Տ·	dem Fenster պատուհանին	den Fenstern պատուհաններուն
Հ·	das Fenster պատուհանը·	die Fenster պատուհանները։

Նոյնպէս՝

*das Alter հասակ, տարիք·
das Feuer կրակ·
*das Wasser ջուր·
das Messer դանակ·
das Wetter օդ·
*das Ufer գետեզերք·
das Silber արծաթ·
*das Kupfer պղինձ·
das Eisen երկաթ·
das Zimmer խուց·
das Mittel միջոց·
*das Laster մոլութիւն·
*das Muster օրինակ, կաղապար·
das Übel չարիք·
das Rätsel առեղծուած·
*das Wunder հրաշք է— ոյժ։

գ) ՆՈՒԱԶԱԿԱՆՔ

(նմանապէս չեզոք)։

Օրինակ։

	Եզակի։	Յոգնակի։
Ո·	das Bäumchen պզտիկ ծառը	die Bäumchen պզտիկ ծառերը
Ս·	des Bäumchens պզտիկ ծառին	der Bäumchen պզտիկ ծառերուն
Տ·	dem Bäumchen պզտիկ ծառին	den Bäumchen պզտիկ ծառերուն
Հ·	das Bäumchen պզտիկ ծառը·	die Bäumchen պզտիկ ծառերը։

Նոյնպէս՝

das Mütterchen մայրիկ·
das Hündchen շնիկ·
das Häuschen տնակ·
das Mädchen աղջիկ·
das Bienchen մեղուիկ·
das Büchlein գրքոյկ·
das Söhnlein որդեակ·
das Vöglein թռչնիկ·
das Fensterlein պզտիկ պատուհան·
das Tischlein պզտիկ սեղան է—։

☞ Միտ դնելու է՝ որ առաջին հոլովման տակ գացող բառերն էին— կամ —էլ վերջաւորեալ են։ Ա.ս հոլովման տակ դասուիլ չի գտնուիր։

Դիտողութիւն:

Եռեւեալ en վերջաւորութեամբ տասը բառերն երբեմն եզակի ուղղականի մէջ վերջի n գիրն ի բայ կը թողուն. միւս հոլովներուն մէջ բոլորովին առաջին հոլովման համեմատ կ'ըլլան: Յաքնակիի մէջ ձայնաւորնին չեն անուշցներ:

der Namen կամ Name անուն.
der Samen կամ Same սերմն.
der Glauben կամ Glaube հաւատք.
der Funken կամ Funke կայծ.
der Haufen կամ Haufe կոյտ, դէզ.
der Frieden կամ Friede խաղաղու-
der Willen կամ Wille կամք. [թիւն.
der Felsen կամ Fels ժայռ.
der Buchstaben կամ Buchstabe գիր.
der Gedanken կամ Gedanke խոր-
հուրդ, մտածութիւն:

Օրինակ:

Եզակի.	Յոգնակի.
Ո. der Namen կամ Name անունը	die Namen անունները
Ս. des Namens անուան	der Namen անուններուն
Տ. dem Namen անուան	den Namen անուններուն
Հ. den Namen անունը.	die Namen անունները:

Բառք:

der Schüler աշակերտ.
der Sänger երգիչ.
der Kaiser կայսր.
der Lehrer վարպետ, դաստիարակ.
das Bild պատկեր, կենդանագիր.
der Spanier Սպանիացի.
der Italiener Իտալացի.
der Esel էշ.
der Stachel խայթոց.
die Wohlthat բարերարութիւն.
zwei երկու.
sind են.
schön գեղեցիկ.
klein պզտիկ.
er ist, sie ist (անիկա) է.
hier ist կամ hier sind ահաւասիկ, հոս է (են).
in ի, մէջը:

Հրահանգ. 5.

1. Der Bruder des Vaters. Die Brüder der Mutter. Der Garten des Sängers. Die Gärten des Kaisers. Mein Vater hat einen Esel, und der Italiener hat zwei Esel. In dem (ի, մէջը) Garten. In den Zimmern. Der Beutel des Spaniers. Das Bild deines Lehrers. Die Tropfen des Regens. Ich habe den Schlüssel meines Zimmers. Die Schlüssel dieser Zimmer sind nicht da (հոն չեն).

2. Der Sohn hat den Hut seines Vaters. Die Adler sind Vögel. Die Engel des Himmels. Der Mantel des Spaniers ist alt. Die Namen der Väter. Das Buch des Schülers. Die Spiegel der Mädchen. Die Fenster des Zimmers. Das Schloß des Kaisers. Wo sind die Stiefel des Malers? Ich habe den Beutel des Engländers. Hier sind die Schlüssel des Lehrers. Die Zimmer der Schüler (յ+.) sind nicht groß.

Շարադրութիւն. 6.

1. Եղբօր պարտէզը: Անգլիացւոց պարտէզները գեղեցիկ են: Ես երկու դգալ եւ երեք դանակ ունիմ: Ահաւասիկ վարպետիս կենդանագիրը: Իմ խուցիս բանալիներն երկաթէ (von Eisen) են: Հայրս պարտիզին մէջ է: Ձեր քոյրը իւր խուցն (in...) է: Իմ վարպետիս հայելիները գեղեցիկ են: Աշակերտին գիրքն աղէկ է: Ահաւասիկ նկարչին կօշիկները:

2. Արծիւներուն թեւերը: Ահաւասիկ թռչնոց անունները: Դերձակին վերարկուները: Քոյր մէջ (in տբ.ով): Կրակին մէջ: Այս գիրքերն հինի տուէք: Մեղուիկին խայթոցը: Երկու (յօդով) իտալացիք երգիչ (յ+. տասնց յօդի) են: Իշուն մարմինը: Անգլիացւոց խուցերը: Կայսրն ոսկւոյ (Gold) կոյտ մ'ունի: Արծաթը կրակի մէջ է: Երկաթը ջրոյ մէջ է: Օդը գեղեցիկ է: Հօր կամքը: Վարպետին պզտիկ շունը տեսաք: Իտալացւոյն անակը տեսանք[1]: Տուէք հինի ալ դգալ մը, պատառաքաղ մը եւ դանակ մը: Այն խնձորն իր պզտիկ որդւոյն տուէք:

Խօսակցութիւն:

Wer ist dieses Mädchen?
Hast du einen Adler gesehen?
Haben Sie die Gärten der Engländer gesehen?
Wer ist dieser junge Mann?
Kennen Sie (կը ճանչնաք) den Bruder meines Vaters?
Ist dieser Mann ein Maler?
Ist das Buch des Schülers schön?
Wer ist krank (հիւանդ)?
Wo ist der Schlüssel dieses Zimmers?
Ist dieser Mann ein Engländer?
Wo sind die Teller meiner Mutter?
Wo sind die Stiefel meines Vaters?
Sie ist die Tochter meines Bruders.
Ja, ich habe zwei Adler gesehen.
Ich habe einen Garten eines Engländers gesehen.
Er ist der Sohn meines Lehrers.
Ja, ich kenne ihn (կը ճանչնամ զինքը).
Nein, er ist ein Sänger.
Ja, es ist schön.
Der Spanier ist krank.
Hier ist ein Schlüssel.
Nein, er ist ein Italiener.
Sie sind in dem Zimmer des Vaters.
Hier sind sie.

---

1 Գերմաներէնի մէջ Անուն բային պէտք է միշտ դնել, ըսած այսմ՝ haben wir = wir haben ... gesehen.

ՉՈՐՐՈՐԴ ԴԱՍ

ԵՐԿՐՈՐԴ ՀՈԼՈՎՈՒՄՆ

§ 1. *Ասոր տակ կ'երթան, 1. ը վերջաւորութեամբ արական անուանք. 2. փոքր մաս մը արական միավանկ անուանց, որոնք անշուշտ յընթացս ժամանակաց իրենց վերջին ը գիրը կորնցուցած են եւ ամէնքն ալ մարդու կամ անասնոյ վերաբերեալ իրեր կը նշանակեն. 3. արական օտար բառեր, եթէ շեշտը վերջին վանկին վրայ է:*

Վերջաւորութիւնին ը եղող բառերն եզ. ուղղականէն զատ միւս բոլոր հոլովներուն մէջ n կ'առնուն. իսկ մէկներն en կ'առնուն:

Օրինակ:

Եզակի.	Յոգնակի.
Ո. der Knabe *մանչը, մանուկը*	die Knaben *մանչերը, մանկունք*
Ս. des Knaben *մանչուն*	der Knaben *մանչերուն*
Տ. dem Knaben *մանչուն*	den Knaben *մանչերուն*
Հ. den Knaben *մանչը.*	die Knaben *մանչերը:*

Ա.յսպէս կ'ըլլան նաեւ՝

der Neffe *եղբօրորդի, քեռորդի.*	der Sklave *գերի, ստրուկ.*
der Gatte *ամուսին.*	der Hase *նապաստակ.*
der Riese *հսկայ.*	der Rabe *ագռաւ.*
der Bote *բանբեր, սուրհանդակ.*	der Bediente *ծառայ.*
der Affe *կապիկ.*	der Jude *հրեայ.*
der Erbe *ժառանգ(որդ).*	der Falke *բազէ.*
der Löwe *առիւծ.*	der Heide *հեթանոս.*
der Ochse (Ochs) *եզն.*	der Sachse *Սաքսոնացի.*
der Pate *կնքահայր.*	der Franzose *Գաղղիացի.*
der Russe *Ռուս(աստանցի).*	der Deutsche *Գերմանացի.*
der Preuße *Բրուսիացի.*	der Türke *Տաճիկ.*

Յ+. die Neffen, die Affen, die Löwen, die Hasen, die Raben, die Russen, die Preußen, die Franzosen, die Deutschen եւն:

Դիտողութիւն: Քանի մը միավանկ բառեր կան, որ այս հոլովման համեմատ կը հոլովին, անշուշտ անոր համար՝ որ յաւելագոյն ը կը վերջաւորէին:

Օրինակ:

Եզակի.	Յոգնակի.
Ո. der Graf *կոմսը*	die Grafen *կոմսերը*
Ս. des Grafen *կոմսին*	der Grafen *կոմսերուն*
Տ. dem Grafen *կոմսին*	den Grafen *կոմսերուն*
Հ. den Grafen *կոմսը.*	die Grafen *կոմսերը:*

Ասոր պէս էն՝

der Bär *արջ.*	der Mensch *մարդ.*
der Fürst *իշխան.*	der Narr, der Thor *յիմար, խենթ.*
der Graf *կոմս.*	der Prinz *իշխան.*
der Held *դիւցազն.*	der Christ *քրիստոնեայ.*
der Herr *տէր.*	der Mohr *Մաւրիտանացի:*

---

§ 2. *Այն ամէն օտար արական գոյականներն, որոնց շեշտը վերջին վանկին վրայ է, այս հոլովման տակ կ'երթան, ի բաց առեալ l, n, r եւ st[1] վերջաւորութեամբ եղածները:*

Օրինակ:

Եզակի.	Յոգնակի.
Ո. der Student' *ուսանողը*	die Student'en *ուսանողները*
Ս. des Studenten *ուսանողին*	der Studenten *ուսանողներուն*
Տ. dem Studenten *ուսանողին*	den Studenten *ուսանողներուն*
Հ. den Studenten *ուսանողը.*	die Studenten *ուսանողները:*

Ա.յսպէս են նաեւ՝

der Elefant' *փիղ.*	der Theolog' *աստուածաբան(ութեան*
der Diamant' *ադամանդ.*	der Präsident' *գահերէց.* [*աշակերտ*).
der Advokat' *փաստաբան.* [*կամ.*	der Regent' *իշխան, վեհապետ.*
der Kamerad' *աշակերտակից, բարե-*	der Monarch' *միապետ, արքայ.*
der Kandidat' *հետամուտ (պաշտօ-*	der Tyrann' *բռնաւոր.*
der Soldat' *զինուոր.* [*նի . . .*).	der Planet' *մոլորակ.*
der Kosak' *ղազախ.*	der Komet' *գիսաւոր (աստղ). եւն:*

Յ+. die Elefanten, die Diamanten, die Soldaten, Tyrannen *եւայլն:*

Բառք:

der Hut *գլխարկ.*	viel, viele (ֆ.յ.է +վ) *շատ.*
der Kopf *գլուխ.*	wieviel, —e? *որչափ, քանի՞.*
ich spreche *ես կը խօսիմ.*	drei *երեք.*
der Rock (*արանց*) *զգեստ.*	vier *չորս.* sehr (շ.է +վ) *շատ.*
der Brief *նամակ.*	jung *երիտասարդ.* alt *ծեր.*
der Jäger *որսորդ.*	ich hatte *ես ունէի.*
berühmt *նշանաւոր.*	gegeben *տուած.*
fleißig *փութաջան, աշխատասէր.*	ich hatte gegeben *տուած էի:*

Հրահանգ. 7.

1. Der Hut des Knaben. Die Riesen sind sehr groß. Der Kopf des Ochsen und des Löwen. Die Feder meines Neffen. Das Haus eines Juden. Ich spreche von dem (*վրայ*) Franzosen

---

[1] *Այս վերջիններեն Երրորդ հոլովման տակ կ'երթան:*

und von dem Russen. Die Sklaven sind Heiden. Die Knaben sind fleißig. Ich hatte einen Affen. Meine Brüder hatten (ունէին) zwei Raben. Die Türken sind keine Heiden, sie sind Mahomedaner. Wir haben keine Ochsen gesehen. Haben Sie zwei Hasen? Unser Freund hat einen Affen. Wie viele Sklaven hat der Türke? Er hat vier Sklaven.

2. Der Mantel des Studenten. Die Mäntel der Studenten. Die Bedienten des Grafen haben einen Löwen gesehen. Wo sind die Advokaten des Prinzen? Die Tyrannen haben viele Soldaten. Die Monarchen sind Regenten; sie haben viele Diamanten. In dem Garten des Präsidenten. Die Juden sind keine Christen. Meine Kameraden sind Preußen. Diese Bären sind sehr jung. In dem Schlosse des Fürsten. In den Zimmern des Prinzen. Die Namen dieser Helden sind berühmt.

Շարադրութիւն. 8.

1. Մանչուն զգեստը: Մանչերուն հայրերը: Կապիկին գլուխը: Ես կապիկ մ'ունիմ: Ես երկու ագռաւ (յ+.) ունէի: Դուք երեք եղ ունիք: Իմ եղբօրորդիքս նապաստակ մ'ունին: Շատ մարդիկ գերի (յ+.) են: Կոմսին որդին որսի (auf der Jagd) է: Մենք երկու առիւծ եւ մէկ կապիկ տեսանք: Ծուռը դղեակ մը եւ պարտէզ մ'ունի: Հին (die alten) Սաքսոնացիք հեթանոս (յ+.) էին (waren): Ագռաւները թռչուն (յ+. տ-ական յօդ.) են: Ես կոմսին ծառաները կը ճանչնամ (ich kenne): Այս ուսանողք շատ փութաջան են:

2. Մենք գիսաւոր մը տեսանք (ֆէրմ. մենք ունինք մէկ գիսաւոր տեսած): Դուք ալ գիսաւորը տեսաք: Իմ փաստաբանիս քեռորդիքը շատ մեծ են: Ադամանդ մ'ունիք: Մենք ագռաւ մանդ չունինք (. . . keinen . . .): Իշխանները որշափ դինուոր (յ+.) ունին: Անոնք շատ դինուոր ունին: Թագուհին (die Königin) իշխանին եղբօրորդւոյն գիրք մը տուած է: Ես իշխանին ժառանգին վրայ (von տր·ով) կը խօսիմ: Որո՞ն (wem) տուիք շորս ագռաւները: Ես երկու ագռաւ գողղիացւոյն տուի եւ երկու եղբօրս: Ահաւասիկ գահերէցին նամակը:

Խօսակցութիւն:

Hat der Prinz einen Neffen?
Wo ist der Hut des Knaben?
Wo sind die Knaben?
Wer hat einen Affen?
Hat der Schüler einen Raben?
Der Prinz hat zwei Neffen.
Ich weiß nicht (չեմ գիտեր), wo er ist.
Ich weiß nicht, wo sie sind.
Mein Bruder hat zwei Affen.
Nein, er hat einen Hasen.
Sind die Schüler Studenten?
Sind sie alt?
Haben Sie die zwei Bedienten des Grafen gesehen?
Hat der König Diamanten?
Haben Sie meine Schüler gesehen?
Haben Sie dem Boten den Brief gegeben?
Wie viele Hasen hat der Jäger?
Kennen Sie diese zwei Studenten?
Haben Sie einen Elefanten gesehen?
Wo sind die Bären?
Ja, sie sind Studenten.
Nein, sie sind jung.
Ich habe sie (զանոնք) nicht gesehen, ich weiß nicht, wo sie sind.
Ja, der König hat viele Diamanten.
Ja, ich habe sie gesehen; sie sind in dem Garten.
Ja, den Brief und das Buch.
Er hat vier oder fünf (Hasen).
Ja, ich kenne sie, sie sind die Neffen des Präsidenten.
Ich habe einen Löwen gesehen, aber (բայց) keinen Elefanten.
Sie sind in dem Walde (անտառ).

ՀԻՆԳԵՐՈՐԴ ԴԱՍ

ԵՐՐՈՐԴ ՀՈԼՈՎՈՒՄՆ

§ 1. Երրորդ հոլովման տակ կ'երթան ընդ. գլաձեռ գոյականները (ի բաց առեալ երկրորդ հոլովման մէջ յիշատակեալ տասի չափ բառերն[1]). դարձեալ ig, ich, lich եւ ling եւն. (տե՛ս վերը § 4.) վերջաւորութեամբ ածանցեալ գոյականները:

Այս հոլովման տակ գացող գոյականք եղ. սեռականի մէջ ԸՏ, եւ երբեմն Տրականի մէջ Ը կ'առնուն: Այս սեռականին եւ Տրականին վրայ աւելցուած Ը ըն կրնայ երբեմն կրճատուիլ արտաբերութեան անուշութեան համար: Այս կրճատումը գլխաւորաբար բնտանեկան ոճի մէջ գործածական է: Յոգնակի ամէն հոլովի մէջ Ը կ'առնուն: Ասոր տակ գացող բառերուն մեծագոյն մասը արմատական ձայնաւորին կ'անուշցընեն: Այս հոլովման կը բավանդակէ արական գոյականաց մեծ մասը:

Օրինակք:

Եզակի·	Յոգնակի·
Ո· der Fisch ձուկը	die Fische ձկերը
Ս· des Fisches ձկան	der Fische ձկերուն
Տ· dem Fisch(e) ձկան	den Fischen ձկերուն
Հ· den Fisch ձուկը·	die Fische ձկերը:
Ո· der Sohn որդին	die Söhne որդիները
Ս· des Sohnes որդւոյն	der Söhne որդիներուն
Տ· dem Sohn(e) որդւոյն	den Söhnen որդիներուն
Հ· den Sohn զորդին.	die Söhne որդիները:

[1] Տես Դ· Դաս, Դէպազ–ըն·:

Ո· der Baum ծառը — die Bäume ծառերը
Ս· des Baumes ծառին — der Bäume ծառերուն
Տ· dem Baum(e) ծառին — den Bäumen ծառերուն
Հ· den Baum ծառը· — die Bäume ծառերը։

§ 2· Այսպէս կը հոլովին ի մէջ այլոց հետեւեալ բառերն ալ·

der Tisch սեղան· — der Stock ցեղ, գաւազան·
der Stuhl աթոռ· — der Rock առնազգեստ, լոդիկ·
der Hahn աքաղաղ· — der Brief նամակ·
der Zahn ակռայ· — der Rat խորհրդական· 2· ժողով·
der Turm աշտարակ, զանգակա- — der Hut գլխարկ·
der Sturm փոթորիկ· [տուն· — der Kamm սանտր·
der Ast ոստ, ճիւղ· — der Traum երազ·
der Gast հիւր· — der Fuß ոտք·
der Ton ձայն· — der Fluß գետ·
der Kopf գլուխ· — der Fuchs աղուէս·
der Topf պտուկ· — der Wolf գայլ·
der Schatz գանձ· — der Freund բարեկամ·
der Platz տեղ· — der Feind թշնամի։

Յ+· die Tische, die Stühle, die Äste, Stöcke, Schätze, Freunde, Hüte, Räte եւն։

§ 3· Այս հոլովման տակ գացող հետեւեալ բառերը յոքնակիի մէջ ձայնաւորին չեն անուշցներ·

der Arm բազուկ· — Յ+· die Arme.
der Hund շուն· — „ die Hunde.
der Tag օր· — „ die Tage.
der Schuh հողաթափ· — „ die Schuhe.
der Grad աստիճան· — „ die Grade.
der Pfad արահետ, նուրբ շաւիղ· — „ die Pfade.
der Lachs սաղմոն (ձուկ)· — „ die Lachse.
der Dachs գորշուկ· — „ die Dachse.
der Aal օձաձուկ· — „ die Aale.
der Stoff նիւթ· — „ die Stoffe.
der Punkt կէտ· — „ die Punkte.

§ 4· Միավանկ արական բառերէն զատ, կան նաեւ ig, ich, al, an, on, at, ar, ier, ast եւ ling վերջաւորութեամբ ածանցեալ գոյականաց փոքր մաս մը, որ երրորդ հոլովման համաձայն կը հոլովին· Բայց միայն դնելու է՝ որ եղ· Սեռականին մէջ ըն ձին առջեւ միշտ կը կրճատի· Օր· des Königs, des Jünglings.

Հոլովումն·

Եզ·ական·	Յոգ·նակի·
Ո· der König թագաւորը	die Könige թագաւորները
Ս· des Königs թագաւորին	der Könige թագաւորներուն
Տ· dem König թագաւորին	den Königen թագաւորներուն
Հ· den König թագաւորը·	die Könige թագաւորները։

Այսպէս են՝

der Käfig վանդակ, գառագիղ· — der Admiral՛ ծովակալ, ծովապետ·
der Teppich գորգ· — der Palast՛ պալատ·
der Essig քացախ· — der Jüngling երիտասարդ, պատանի·
der Honig մեղր· — der Fremdling օտարական·
der Sperling ճնճղուկ· — der Flüchtling փախստական·
der Monat ամիս· — der Häring փայլուն ձուկ (Յ+· բիւ-
der Offizier՛ պաշտօնակալ· — der Altar՛ խորան· [կա)·
der General՛ զօրապետ· — der Vokal՛ ձայնաւոր (գիր)։

Յ+· die Teppiche, die Mönate, die Offiziere, die Generäle, die Paläste, die Häringe, die Altäre, die Vokale եւն։

Բառք·

der Wald անտառ· — der Herzog դուքս·
der Fluß գետ· — ich kenne ես կը ճանչնամ·
die Stadt քաղաք· — hoch բարձր·
der Wall պատնէշ, պատուար· — süß քաղցր, անուշ·
der Nachbar դրացի· — oder կամ։

Հրահանգ· 9·

1· Die Söhne des Vaters· Die Bäume des Waldes· In dem Walde· Ich habe den Stock des Bruders· Haben Sie den Hut des Jünglings? Die Hüte des Malers· Wo sind die Fische? Die Fische sind in den Flüssen· Die Zähne des Esels· Die Äste des Baumes sind hoch· Die Schuhe des Mädchens sind klein· Die Türme dieser Stadt sind sehr hoch· Wir hahen zwei Füchse und drei Wölfe gesehen· Die Köpfe dieser Fische sind sehr groß·

2· Die Teppiche des Engländers· Die Zimmer des Palastes· In den Zimmern des Schlosses· Der Italiener hat zwei Gäste· Mein Vater hat drei Hunde· Die Träume des Flüchtlings· Der Honig und diese Apfel sind süß· In dem Palaste des Königs· In den Palästen der Könige und der Kaiser· Die Vögel sind in den Käfigen· Die Tage des Monats·

Շարադրութիւն· 10·

1· Որդւոյն գլխարկը· Իմ որդիներուս գլխարկները· Ձկան գլուխը· Ձկերուն գլուխները· Ծառին ճիւղը· Ծառերուն ճիւ-ղերը· Թշնամւոյն դանձերը· Գետին ձկերը պզտիկ են, գայլին ակռաները· Աղուէսներուն ոտքերը· Ո՞ւր են իմ բարեկա-միս գաւազանները· Քու հօրդ բարեկամները բարի են· Թռչուն-ներն ակռայ (յ+·) չունին (haben keine . . .)· Մենք երկու սեղան ունինք· Քաղաքն երեք աշտարակ ունի·

2. Անգլիացին երկու դուրդ եւ երեք վանդակ ունի: Անգլիացւոյն գլխարկները տեսա՞ք (ֆէբր. տեսած ունի՞ք): Մե՛ծ են: (Անոնք) շատ պզտիկ են: Երեք ամիս եւ երկու օր: Չկերն ոսք (չ+·) չունին: Թագաւորին պալատան մէջ: Կայսերաց պալատներուն մէջ: Ես դքսին բարեկամները կը ճանչնամ: Իմ որդւոյս կօշիկները պզտիկ են: Պալատան աշտարակները շատ բարձր են:

Խօսակցութիւն:

Haben Sie einen Hut?
Haben Sie meinen Stock?
Wo sind die Söhne des Herzogs?
Wo sind die Teppiche des Engländers?
Haben Sie Fische?
Hat der Nachbar Essig?
Was hat der Schneider?
Wo sind die Bäume?
Wer hat den Hund gesehen?
Welche Schuhe hat der Maler?
Sind jene Bäume hoch?
Wie viele Türme hat diese Stadt?

Ich habe zwei Hüte.
Ich habe drei Stöcke.
Sie sind in dem Palaste.
Sie sind in den Zimmern.
Wir haben keine Fische.
Nein, aber er hat Honig.
Er hat die Röcke.
Die Bäume sind in dem Walde.
Mein Freund hat den Hund gesehen.
Er hat die Schuhe seines Sohnes.
Jene Bäume sind nicht hoch.
Diese Stadt hat zwei oder drei Türme.

ՎԵՑԵՐՈՐԴ ԴԱՍ

ԶՈՐՐՈՐԴ ՀՈԼՈՎՈՒՄՆ

Ասոր տակ կ'երթան բոլոր էգական գոյականները: Եզակիի մէջ բոլորովին անփոփոխ են: Յոգնակին վանկերու թիւէն կախում ունի:

Ա. ՄԻԱՎԱՆԿ ԻԳԱԿԱՆ ԳՈՅԱԿԱՆՆԵՐ

Այն իգական գոյականները, որոնք էջօփ ձեւովն են, յոգնակիի մէջ e կ'առնուն, եւ umկերը ալ իրենց ü, äu կամ u ձայնաւորները կ'անուշցընեն:

Հոլովումն:

	Եզակի.	Յոգնակի.
Ո.	die Hand ձեռքը	die Hände ձեռուըները
Ս.	der Hand ձեռքին	der Hände ձեռուըներուն
Տ.	der Hand ձեռքին	den Händen ձեռուըներուն
Հ.	die Hand ձեռքը.	die Hände ձեռուըները:

Իբր երեսուն բառ կայ այս տեսակէն.

die Art կացին, տապար.
die Bank նստարան.
die Braut հարսն.
die Brust կուրծք.
die Faust կռուի (փ. եռամրուգ).
die Frucht պտուղ.
die Gans սագ.
die Gruft շիրիմ, գերեզման.
die Hand ձեռք.
die Haut մորթ.
die Kluft անդունդք.
die Kraft ոյժ, զօրութիւն.
die Kuh կով.
die Kunst արուեստ.
die Luft օդ.
die Lust ցօղանք. հաճոյք, բաղձանք.
die Magd աղախին.
die Macht կարողութիւն, իշխանութիւն.
die Maus մուկ.
die Nacht գիշեր.
die Nuß ընկոյզ.
die Stadt քաղաք.
die Wand պատ, որմ.
die Wurst խոզի երշիկ:

Յ+. die Äxte, die Früchte, die Gänse, die Kühe, die Künste, die Mäuse, die Nächte, die Nüsse, die Städte, die Würste եւն:

Բ. ԲԱԶՄԱՎԱՆԿ ԻԳԱԿԱՆ ԳՈՅԱԿԱՆՆԵՐ

Իգական բառերու մեծագոյն մասն երկու կամ աւելի վանկ ունին. Յոքնակիի մէջ ü[1] կամ eu[2] կ'առնուն սոսկայ յայնաւորնին անուշցընելու:

Օրինակք:

	Եզակի.	Յոգնակի.
Ո.	die Blume ծաղիկը	die Blumen ծաղիկները
Ս.	der Blume ծաղկին	der Blumen ծաղիկներուն
Տ.	der Blume ծաղկին	den Blumen ծաղիկներուն
Հ.	die Blume ծաղիկը.	die Blumen ծաղիկները:
Ո.	die Feder գրիչը, փետուրը	die Federn գրիչները
Ս.	der Feder գրչին	der Federn գրիչներուն
Տ.	der Feder գրչին	den Federn գրիչներուն
Հ.	die Feder գրիչը.	die Federn գրիչները:

Այսպէս կը հոլովին՝

die Farbe գոյն.
die Schule դպրոց.
die Ader երակ.
die Mauer պատ. պարիսպ.
die Tante հօրաքոյր, մօրաքոյր.
die Straße փողոց, ճամբայ.
die Sache իր.
die Fliege ճանճ.
die Pflanze տունկ.
die Zwetsche սալոր.
die Eiche կաղնի.
die Birne տանձ.
die Kirsche կեռաս.
die Kirche եկեղեցի.
die Schwester քոյր.
die Wurzel արմատ.
die Aufgabe շարադրութիւն.
die Insel կղզի.
die Achsel ուս.
die Nadel ասեղ.
die Arbeit գործք, աշխատութիւն.
die Schmeichelei շողոքորթութիւն.
die Krankheit հիւանդութիւն.
die Schwierigkeit դժուարութիւն.
die Wissenschaft գիտութիւն.
die Hoffnung յոյս.

---

[1] կը զարտուղին երկու բառ՝ die Mutter եւ die Tochter որոնք յոգ.ի մէջ կ'ըլլան die Mütter եւ die Töchter (տես թ. Դաս, § 6.).

[2] e, el եւ er վերջաւորութեամբ իգ. գոյականք eu ի տեղ պարզապէս ü կ'առնուն. Օր. die Nadeln ասեղները:

die Wunde վէրք.
die Stunde ժամ.
die Rose վարդ.
die Gabel պատառաքաղ, բերան.
die Königin[1] թագուհի.
die Poesie բանաստեղծութիւն. [նոց.
die Fabrik գործատուն, արուեստա-
die Ratte մեծ մուկ (գէմ. ճարթիլ).
die Prinzessin, die Fürstin } իշխանուհի:

Յ+· die Schulen, die Schwestern, die Straßen, die Wurzeln, die Krankheiten եւն:

Մի՛ա գնելու է՝ որ ամէն ei (ey), heit, keit, schaft, ung, in, ie, if, ion եւ tät մասնիկով ածանցեալ գոյականները իգական են:

Դիտող. Փոքր մաս մը գովանի իգ· գոյականաց կան՝ որ այս Բ· կերպով կը հոլովին եւ յոքնակիի մէջ en կ'առնուն: Հաւանական է թէ նախնականապէս երկվանկ էին:

Սոնք են՝

die Bucht ծովածոց, ծովախորշ.
die Fahrt կառքով երթալը.
die Flut մակընթացութիւն.
die Frau կին. տիկին.
die Form ձեւ, կերպ.
die Pflicht պարտք. [հանդակ.
die Post նամակատուն. 2. սուր-
die Schar խումբ. գունդ.
die Schlacht պատերազմ, ճակատ.
die Schrift գիրք, գիր.
die Schuld պարտք.
die Spur հետք.
die That գործք, գործողութիւն.
die Uhr ժամացոյց. 2. ժամ.
die Wahl ընտրութիւն.
die Welt աշխարհք.
die Zahl թիւ.
die Zeit ժամանակ:

Յ+· die Buchten, die Fluten, die Pflichten, die Schlachten, die Schulden, die Thaten, die Zahlen, die Zeiten եւն:

Հոլովումն:

	Եզակի·	Յոգնակի·
Ո·	die Zeit ժամանակը	die Zeiten ժամանակները
Ս·	der Zeit ժամանակին	der Zeiten ժամանակներուն
Տ·	der Zeit ժամանակին	den Zeiten ժամանակներուն
Հ·	die Zeit ժամանակը.	die Zeiten ժամանակները:
Ո·	die Uhr ժամացոյցը	die Uhren ժամացոյցները
Ս·	der Uhr ժամացուցին	der Uhren ժամացոյցներուն
Տ·	der Uhr ժամացուցին	den Uhren ժամացոյցներուն
Հ·	die Uhr ժամացոյցը.	die Uhren ժամացոյցները:

Բառք:

die Schülerin աշակերտուհի.
die Stadt քաղաք.
die Frucht պտուղ.
die Stecknadel գնդասեղ.
krank հիւանդ.
gefunden գտ(նու)ած.

[1] in վերջաւորութեամբ իգական բառերը յոքնակիի մէջ իրենց n գիրը կը կրկնեն. Օր. die Königinnen, Prinzessinnen, Fürstinnen եւն:

die Erde երկիր.
rot կարմիր. schön գեղեցիկ.
gekauft գն(ու)ած.
der Vetter հօրեղբօրորդի, հօրաքեռորդի. մօրեղբօրորդի, մօրաքեռորդի.
lieben Sie? կը սիրէք.
ich liebe (ես) կը սիրեմ.
lang երկայն.
bezahlt վճար(ու)ած.
schlecht գէշ.
war էր. waren էին:

Հրահանգ. 11.

1. Die Farbe der Rose. Die Farben der Blumen. Die Feder der Schwester. Die Federn meiner Schwestern. Diese Sachen sind klein. Die Füße der Ratten. Die Adern der Menschen. Ich habe die Rosen der Schülerinnen gefunden. Die Wurzeln der Bäume. Ich gebe (կու տամ) diese Blumen der Königin. Die Hoffnungen der Erben. Die Mauern der Stadt sind hoch. Die Wunden des Helden. Das Kind hat Zwetschen und Kirschen. Die Stunden des Tages sind lang. Die Krankheiten der Menschen. Die Hände des Mannes. Ich liebe die Nüsse.

2. Ich liebe die Wissenschaften. Die Prinzessinnen sind die Schwestern des Prinzen. Wir haben zwei Stecknadeln gefunden. Ich habe dem Mädchen viele Blumen gegeben (տուած). Die Federn der Studenten waren nicht gut. Die Eichen des Waldes sind sehr hoch. Die Arbeiten Ihres Schülers waren sehr schlecht. Lieben Sie die Poesien der Engländer? Auf (վրայ) der Insel. Ich liebe die Schmeicheleien der Juden nicht. Die Fliegen sind in dem Zimmer. Die Zahl der Welten ist unbekannt (անծանօթ).

Թարգմութիւն. 12.

1. Տղուն ձեռուընները: Քաղաքներուն եկեղեցիները: Ես արուեստանները կը սիրեմ: Ծաղկին գոյնը: Վարդերուն գոյները: Պարտիզին տնկերը: Անտառին կաղնիները: Այս խնձորներն ու այս տանձերը գէշ են: [2]Իմ [3]վարպետիս [1]եղբայրն [8]իր [9]պարտիզին [7]մէջ [5]երկու մեծ [6]մուկ [10]գտած [4]է: [2]Դամակը [4]թագուհւոյն [3]քրոջը [1]տուէք[1]: Իմ քոյրերս հիւանդ են: Ձեր (Ihre) գրիչներն աղէկ են: Քաղքին պարիսպները բարձր էին: Գերմանացւոց բանաստեղծութիւնները շատ գեղեցիկ են:

2. Աշակերտայ եւ աշակերտուհեայ շարադրութիւնները: Կեռասները կարմիր են: Այս ծառին պտուղները կը սիրէք: Տրն-

[1] Բառերուն սկիզբը գրուած թիւերն՝ անոնց Գերմաներէնի մէջ շարադասութեան կարգը կը ցուցընեն:

կերուն արմատները երկրին (պբ·) մէջն են: Ես ճամբուն վրայ (auf պբ·ով) գաւազան մը գտայ: Այս կինը շատ կեռաս (չ+·) դնեց: Երեք կամ չորս ժամու (չ+·) մէջ: Իմ հօրաքրոջս տանը մէջ: Այս աղջկան քոյրերը շատ պզտիկ են: Ես տանձերն ու խնձորները կը սիրեմ: Ես այս կանապէքը կը ճանչնամ: Ձեր հօրեղբօրդին իւր պարտքերը վճարած է:

Խօսակցութիւն:

Wer hat meine Federn?	Deine Schwester hat sie (զանոնք).
Haben Sie diese Kirschen gekauft?	Nein, ich habe diese Birnen und Zwetschen gekauft.
Haben Ihre Schwestern gute Nadeln?	Sie haben gute Nadeln, aber schlechte Faden (դերձան).
Wo sind die Schuhe meiner Tante?	Ich weiß nicht wo sie sind.
Ist die Königin in der Kirche?	Die Königin und die Prinzessinnen sind in der Kirche.
Wo sind die Schwestern dieses Knaben?	Sie sind in der Schule.
Lieben Sie diese Rosen?	Ja, ich liebe sie.
Lieben Sie die Farben dieser Blumen?	Nein, ich liebe sie nicht.
Von welcher Farbe sind die Kirschen?	Die Kirschen sind rot.
Wem (որո՞ւն) haben Sie den Brief gegeben?	Dem Bedienten der Fürstin.
Wie viele Wunden hat dieser Soldat?	Er hat drei Wunden.
Sind diese Arbeiten gut?	Nein, sie sind sehr schlecht.
Kennen Sie den Namen der Fürstin?	Ja, ich kenne ihn (զանիկա).
Haben Sie eine Uhr in Ihrem Zimmer?	Ich habe zwei Uhren in meinem Hause.

ՅՕԹՆԵՐՈՐԴ ԴԱՍ

ՀԻՆԳԵՐՈՐԴ ՀՈԼՈՎՈՒՄՆ

Այս հոլովման տակ կ'երթան բոլոր էջէ գոյականները ի բաց առեալ el, er եւ en վերջաւորեալները, որոնք առաջին հոլովման տակ կ'երթան:

Երկու տեսակ չեզոք բառ կը զանազանուի.

1· Մէկ վանկով չեզոքներ,

2· Շատ վանկով չեզոքներ:

§ 1· Մէնավանկ չեզոք գոյականները եզակիի մէջ երրորդ հոլովման պէս կը հոլովին, այսինքն՝ սեռականին ես կամ ՏՈՎ, եւ արականին. ՔՈՎ (կամ առանց որ եւ է վերջաւորութեան) կ'ըլլայ· բայց յոգնակիի մէջ er (պբ· ern) կ'առնուն եւ ձայնաւորին կ'անուշըլնեն:

1. Միավանկ չեզոքի օրինակներ:

Եզակի·	Եզակի·
Ո· das Kleid զգեստը	Ո· das Dorf գեղը
Ս· des Kleides զգեստին	Ս· des Dorfes գեղին
Տ· dem Kleid(e) զգեստին	Տ· dem Dorf(e) գեղին
Հ· das Kleid զգեստը·	Հ· das Dorf գեղը·
Յոգնակի·	**Յոգնակի·**
Ո· die Kleider զգեստները	Ո· die Dörfer գեղերը
Ս· der Kleider զգեստներուն	Ս· der Dörfer գեղերուն
Տ· den Kleidern զգեստներուն	Տ· den Dörfern գեղերուն
Հ· die Kleider զգեստները·	Հ· die Dörfer գեղերը·

Այսպէս կը հոլովին ի մէջ այլոց՝

das Blatt տերեւ·	das Lied երգ·
das Buch գիրք·	das Lamm գառնուկ·
das Nest բոյն·	das Kind տղայ·
das Feld դաշտ·	das Band ժապաւէն·
das Geld ստակ·	das Bild կենդանագիր, պատկեր·
das Kalb հորթ·	das Haus տուն·
das Land երկիր· գաւառ·	das Dach յարկ·
das Thal ձոր·	das Ei հաւկիթ, ձու·

Յ+· die Blätter, die Bücher, die Felder, die Länder եւն:

§ 2· Բազմավանկ չեզոքներն եզ· սեռականի մէջ § կ'առնուն: Յոգնակիի մէջ e կ'առնուն ըստ ամենայնի երրորդ հոլովման պէս: is վերջաւորութեամբ բառերը վերջնական ձայնաւորի մ'առջեւ iss կ'ըլլան· das Zeugnis, die Zeugnisse.

2. Երկավանկ չեզոքի օրինակ:

Եզակի·	Յոգնակի·
Ո· das Geschenk պարգեւը	die Geschenke պարգեւները
Ս· des Geschenks պարգեւին	der Geschenke պարգեւներուն
Տ· dem Geschenk պարգեւին	den Geschenken պարգեւներուն
Հ· das Geschenk պարգեւը·	die Geschenke պարգեւները·

Այսպէս կը հոլովին՝

das Geschäft գործք·	das Geheimnis գաղտնիք·
das Gewehr հրացան·	das Zeugnis վկայութիւն· վկայագիր·
das Gespräch խօսակցութիւն·	das Gleichnis նմանութիւն· առակ
das Gebäude շէնք·	das Kamel՝ ուղտ·
das Gemälde նկար·	das Metall՝ մետաղ·
das Gebirge լերինք, լերանց շղթայ·	das Papier թուղթ·
das Gewölbe գմբեթ·	das Konzert՝ նուագահանդէս·
das Gesetz օրէնք·	das Lineal՝ կանոն·
das Kompliment՝ քաղաքավարական ձեւեր, մեծարանայ ողջոյն·	das Billet՝ տոմսակ:

Յ+· die Geschäfte, die Gemälde, die Metalle, Billette եւն:

Բառք:

das Gold ոսկի.
das Silber արծաթ.
der Wert արժէք.
das Huhn հաւ. հաւձագ.
die Nichte եղբօր՝ քեռ. աղջիկ.
der Jäger որսորդ.
reich հարուստ.
verkauft ծախած. ծախուած։
rund կլոր.
grün կանանչ.
wie? ինչպէս. aber բայց.
neu նոր։

Հրահանգ. 13.

1. Die Straße des Dorfes. In dem Dorf(e). Die Blätter des Baumes. Auf (վրայ) dem Dach(e) des Hauſes. Die Häuſer der Stadt ſind hoch. Die Kinder ſind in dem Schloſſe. Die Lämmer ſind auf den Feldern. Die Länder der Könige ſind ſehr groß. Ich gebe das Buch den Kindern des Lehrers. Meine Schweſter ſingt (կ'երգէ) viele Lieder. Ich liebe die Thäler dieſes Landes. Die Bücher meiner Nichte ſind neu. Die Bücher jenes Mädchens ſind alt.

2. Haben Sie Ihr Geld gefunden? Haben Sie dieſe Kleider gekauft? Sie ſind ſehr ſchön. Die Knaben des Hirten haben zwei Neſter gefunden. Ich ſpreche von dem Bilde der Königin. Ich liebe die Eier der Hühner. Die Geſchenke des Fürſten und der Fürſtin waren reich. Jene Gebäude ſind ſehr alt. Das Gold und das Silber ſind edle (ազնիւ) Metalle. Die Neſter der Vögel ſind rund.

Թարգմութիւն. 14.

1. Տան յարկը։ Տներուն յարկերը։ Ստակին արժէքը։ Գեղին մէջը։ Գեղերուն մէջը։ Ծառերուն տերեւները կանանչ են։ Աշակերտը բոյն մը գտած է։ Հաւկիթները բոյներուն մէջ են։ Դրացին հինգ գառնուկ գնած է։ Գղեակը ձորի մը մէջ է։ Գեղերուն տները պզտիկ են։ Ո՞ւր են Ձեր աշակերտին (էֆ.) գրքերը։ Սեղանին վրայ են։ Ես իշխանին երկիրները կը ճանչնամ, անոնք շատ հարուստ են։ Թռչուններուն հաւկիթները կլոր են։

2. Հրեայը երկու հօրթ ծախեցին։ Կոմսը իր ծառային աղցը պարտեւներ տուած է։ Ես հաւերուն հաւկիթները դնեցի։ Որսորդն իր (seine) հրացանները ծախեց։ Այս շէնքերը շատ հին են։ Գերմանացւոց երգերը շատ գեղեցիկ են, բայց Սպանիացւոց (Spanier) երգերը շատ աւելի գեղեցիկ (noch շիօներ) են։ Կոմսին գղեկին մէջ նկարները տեսայ։ Ես քաղաքավարական ձեւերը չեմ սիրեր։

Յօդակցութիւն:

Welches (ինչ) iſt der Name dieſes Dorfes?
Wo wohnen Sie (կը բնակիք)?
Haben Sie viele Kinder?
Wem haben Sie meine Bücher gegeben?
Was hat das Kind gekauft?
Wo hat der Hirte die Lämmer gefunden?
Haben Sie die Gemälde des Prinzen geſehen?
Lieben Sie die Eier?
Kennen Sie die Thäler der Schweiz (Զուիցերա)?
Was haben die Vögel?
Wie viel Geld haben Sie?
Wie ſind die Blätter der Bäume?
Wie ſind die Metalle?
Wer hat meinem Kinde dieſe Geſchenke gegeben?

Dieſes Dorf heißt (կը կոչուի) Rohrbach.
Ich wohne in einem Dorfe.
Ich habe drei Kinder.
Ich habe ſie Ihrer Nichte gegeben.
Es hat vier Bilder gekauft.
Er hat ſie auf dem Felde gefunden.
Ich habe ſie noch nicht (դեռ չ...) geſehen.
Ja, ich liebe die Eier der Hühner.
Ja, ich kenne ſie; ſie ſind ſehr ſchön.
Die Vögel haben Neſter.
Ich habe nicht viel.
Die Blätter der Bäume ſind grün.
Die Metalle ſind ſchwer (ծանր).
Ich glaube (կարծեմ թէ) es war die Gräfin.

ՈՒԹԵՐՈՐԴ ԳԱՍ

ՆԱԽԱԴՐՈՒԹԻՒՆ

Մինչեւ հիմայ ատեպ պատահեցան նախադրութիւնք իրենց խնդրովը, ուստի Հարկ է հիմայ տեսնել այս մասնիկներն եւ թէ ինչ Հոլով խնդիր կ'առնու իւրաքանչիւրը։ Բայց Հոս տեղս միայն ամէնէն շատ գործածականները պիտի դնենք։

1. *Միշտ Հայցական Հոլով խնդիր առնող նախադրութիւնք։*

durch ընդ, միջէն, ...էն ներս.
für Համար, վասն.
ohne առանց.
gegen } առ (աղբատս).
wider } Հակառակ, ընդդէմ, դէմ.
um շուրջ, բոլորտիքը.

2. *Միշտ տրական Հոլով խնդիր առնող նախադրութիւնք։*

aus միջէն (դուրս), (քաղք)էն.
bei առ, քովը. քովէն.
mit Հետ, միասին, ընդ.
nach յետ, ետքը. ըստ.
ſeit ... ի վեր.
von ի, ...էն.
zu առ (նա), (Հացագործ)ին.
gegenüber դիմաց, Հանդէպ։

3. *Սեռական Հոլով խնդիր առնող նախադրութիւնք։*

ſtatt } փոխանակ, տեղը.
anſtatt }
während (կարդալու) միջոցին.
wegen Համար, պատճառաւ։

Բառք:

die Erlaubnis թոյլտուութիւն.
das Bad լուացուճն, բաղանիք.
der Bäcker հացագործ.
die Post նամակատուն. [նած.
gegangen գացած. erhalten ընդու-
ausgegangen դուրս ելած.
der Korb կողով.
die Brücke կամուրջ.
der Monat ամիս.
der Regen անձրեւ.
gesprochen խօսած.
ich wohne (ես) կը բնակիմ։

Հրահանգ. 15.

1. Meine Freunde sind durch die Straßen der Stadt gegangen. Ich habe Ihren Brief durch einen Boten erhalten. Dieser Hut ist für den Sohn des Grafen. Ich habe Geschenke gekauft für die Kinder meines Lehrers. Die Schüler sind ohne meine Erlaubnis ausgegangen. Gegen die Mauer. Was haben Sie gegen (wider) Ihren Neffen?

2. Ich komme (կու գամ) aus dem Bade. Der Bäcker hat das Brot aus dem Korbe genommen (առած). Die Post ist bei der Kirche. Ich habe den Vater mit seinem Sohne gesehen. Nach dem Regen. Nach den Gesetzen. Der Franzose wohnt (կը բնակի) bei dem Schlosse. Ich bin seit drei Tagen hier. Ich spreche von dem Vater und der Mutter meiner Schülerin. Wir haben von dem Bilde des Kaisers gesprochen. Wegen des Regens. Während des Winters. Statt eines Geschenk(e)s.

Շարադրութիւն. 16.

1. Պատուհանէն ներս՝ Ես Բարիզի (von▪Վ) փողոցներուն մէջէն գայի։ Այս վարդն իշխանուհւոյն համար է։ Այս գրքերն իմ վարպետիս համար են։ Գետերը առանց իրենց (ihre) մօրը դուրս գային։ Սեղանին բոլորտիքը։ Զինուորը թշնամւոյն դէմ կ'երթան (marschieren)։ Որդին առանց իւր Հօրը թոյլտուութեան դուրս գնայ։ Թռչունները կը թռչին (fliegen) թագուհւոյն պալատին բոլորտիքը։

2. Տղան դպրոցէն (aus▪Վ) կու գայ։ Իմ եղբօրս աղջիկը պարտիզէն դուրս կ'ելլէ (kommt aus...)։ Կամուրջին քովը։ Ես եկեղեցւոյն քովը կը բնակիմ։ Գառան իւր տիրոջը քովն էր։ Պարտէզը տան քովն է։ Ուսան այս զգեստը գնած է իւր դերձակին քովէն։ Աննիկա տատին իւր Հօրեղբօրմէն (von▪Վ) ընդունեցաւ։ Իմ քոյրս ամէն մ'ի վեր հիւանդ է։ Հացագործին գացէք (gehen Sie)։ Աննիկ աղջկին քովը կը բնակի։ Նամակին պատճառաւ։ Անձրեւի ժամանակը։

4. Թէ որական եւ թէ հայցական հոլով խնդիր առնող նախադրութիւնք:

Հետեւեալ ինն նախադրութիւնք որական հոլով խնդիր կ'առնուն՝ եթէ առարկային տեղ մը դադարումն կամ հանգիստը կը նշանակեն։ Ասիկա գլխաւորաբար տեղի ունի ըլլալ, գտնուիլ, ճաշակիլ եւն. բայերէն վերջը։ Ընդհակառակն հայցական հոլով խնդիր կ'առնուն՝ եթէ տեղւոյ ի տեղ կամ դէպ ի առարկայ մը շարժում կը ցուցընեն։ Զոր օրինակ՝ Ես պատուհանին քովը եմ, կը թարգմանուի՝ Ich bin կամ stehe an dem Fenster (որ.)։ Բայց՝ Ես պատուհանին քովը կ'երթամ՝ Ich gehe an das Fenster (տես Ս. Դաս. 4.).

an քովը, մերձ, կից.
auf վրայ, մէջ.
hinter ետեւը.
in մէջը, ի.
neben քովը, առընթեր.
vor առջեւը. յառաջ.
über վրայ, ի վերայ.
unter տակը, ի ներքոյ.
zwischen մէջ տեղը։

Դիտող. 1. in եւ vor նախադրութիւններն, եթէ ժամանակ մը ցուցընեն միշտ որ. հոլով խնդիր կ'առնուն։ Օր.

In einem Tage մէկ օրուան մէջ.
Vor zwei Monaten երկու ամիս յառաջ։

Դիտող. 2. Այս նախադրութիւններէն սմանք որոշեալ յօդին որականին կամ հայցականին հետ միանալով մէկ բառ կը կազմեն. Օր.

am	▪Խանոյ	an dem.	ins	▪Ինչ	in das.
ans (an's)	▪Ինչ	an das.	übers	„	über das.
aufs (auf's)	„	auf das.	vom	„	von dem.
beim	„	bei dem.	vors	„	vor das.
durchs	„	durch das.	zum	„	zu dem.
im	„	in dem.	zur	„	zu der.

Օր. am Fenster; im Garten; ins Wasser; zum Beispiel.

Բառք:

das Meer ծով.
das Dach յարկ.
die Thüre, das Thor դուռ.
der Stall ախոռ.
die Stahlfeder երկաթագրիչ.
der Hof արքունիք.
die Jagd որս(որդութիւն).
das Schaf ոչխար.
das Bett անկողին.
die Schlacht ճակատ, պատերազմ.
das Konzert նուագահանդէս.
das Theater թատր(ոն).
der Krieg կռիւ, պատերազմ.
gehen Sie գացէք. 2. կ'երթաք.
kommen գալ. իջ այսպէս.
heute այսօր.
auf dem Lande գեղը (Ռէյ.).
zu Hause տունը, ի տան։

Հրահանգ. 17.

1. An dem (am) Meere. An der Thüre. Auf dem Dache. Hinter dem Thor(e). Neben der Brücke. Die Vögel ſitzen (*թռած են*) auf den Bäumen. Ich bin in dem Hauſe. Ich gehe in das Haus. Die Kinder ſind in der Schule. Sie gehen (*անոնք կ'երթան*) in die Schule. Die Pferde ſind in dem Stall. Die Kühe ſind in dem Hofe. Die Schafe ſind auf den Feldern. Das Federmeſſer des Knaben liegt (*կը կենայ*) auf dem Tiſch(e).

2. Das Bett ſteht (*կեցած է*) zwiſchen der Thüre und dem Fenſter. Der Hund liegt (*է*) unter dem Stuhle. Wir wohnen in der Stadt. Unſer Freund wohnt in einem Dorf. Die Fiſche ſind im Waſſer. Zum Beiſpiel (*օրինակի աղագաւ, զոր օրինակ*). Dieſer Soldat hat viele Wunden im Krieg erhalten. Vier Regimenter (*գունդ*) Huſaren waren in dem Krieg. Die Herren ſind auf der Jagd; die Frauen ſind in der Kirche. Gehen Sie auf's Schloß? Nein, wir gehen auf die Brücke.

Թարգմութիւն. 18.

1. Պատուհանին քովը։ Աթոռներուն մէջ։ Խցերուն մէջ։ Նամակատուփն եկեղեցւոյ քովն (neben) է։ Աշակերտք եկեղեցին կ'երթան (gehen)· աշակերտուհիք ալ (auch) եկեղեցին կ'երթան։ Իմ կապարագրիչս (Bleiſtift պ.) ո՛ւր գտաք։ Անիկա սեղանին տակն էր։ Զանիկա դրէք (Legen Sie ihn) սեղանիս վրայ։ Շուներ դրան առջեւն է։ Ծաղիկները պատուհանին առջեւը դրէք։ Պատշգները ծառերուն վրայ են։ Կոմսը դեղը կը բնակի։ Ուսանողք այսօր գեղ (auf das Land) կ'երթան։

2. Զինուորները խօսեցան պատերազմի վրայ (von) եւ ճակատներու վրայ (von den)։ Ես Անգղիացւոյ մը հետ կը ճանապարհորդեի (reiſte)։ Իմ գաւազանս ջրոյ մէջ ինկաւ (iſt . . . gefallen)։ Գերձակը գլխարկը ձեռքը (in . . .) բռնած էր (ընդ. անէր)։ Ես իշխանին գղեկին մէջ նկարները տեսայ։ Երկու ծառերու (պ.) մէջ տեղը։ Շունը անկողնոյ տակն է։ Կամուրջին (հյց.) տակը գացէք։ Մանչը բոյնին (պ.) մէջ չորս հաւկիթ գտաւ։

Խօսակցութիւն:

Wo iſt Ihr Lehrer? — Er iſt im Zimmer.
Wo ſind die Schüler? — Sie ſind in dem (im) Hof.
Wo waren die Soldaten? — Sie waren im Kriege.
Haſt du meine Stahlfeder gefunden? — Ja, ſie war unter dem Stuhl.
Warum ſind die Kleider dieſes Knaben ſo naß (*թրջած*)? — Sie ſind ins Waſſer gefallen.
Wo war der Knabe? — Er war an dem Fluſſe.
Wohin (*ո՞ւր*) gehen dieſe Frauen? — Sie gehen in den Wald.
Haben Sie meine Schweſter nicht geſehen? — Ja, ich habe Sie auf der Brücke geſehen.
Woher (*ուսկի՞ց*) kommen Sie? — Ich komme aus dem Bad.
Wohin gehen Sie? — Ich gehe mit meinem Bruder nach Hauſe (*տուն*).
Wo waren Sie, mein Freund? — Ich war im Theater.
Wo ſind Ihre Pferde? — Sie ſind in dem (im) Stall.
Gehen Sie heute ins Theater? — Nein, ich gehe ins Konzert.
Wohnt der Engländer in dieſer Straße? — Ja, er wohnt bei einem Bäcker neben der Poſt.
Für wen haben Sie dieſe Geſchenke gekauft? — Sie ſind für meine drei Nichten.
Von wem ſprechen Sie? — Wir ſprechen von den Türken.
Sind Ihre Neffen zu Hauſe? — Nein, ſie ſind nicht zu Hauſe; ſie ſind ausgegangen.

ԻՆՆԵՐՈՐԴ ԴԱՍ[1]

ՅՈՒՆԱԿԻՒ ԿԱԶՄՈՒԹԵԱՆ ՄԻՋՈՑ ԶԱՐՏՈՒՂՈՒԹԻՒՆՔ

Վերականգնում՝ հոլովմանց մէջ իբրեւ պարտաւորութիւն դրած անկանոնութիւնները դրեթէ ամէնքն ալ յաքնակիի նկատմամբ են։ Ուսոյ պատշաճ կը համարինք գաւոնք առանձին դասակարգութեան մը տակ ամփոփել։

Զարտուղութիւնք առաջին հոլովման։

§ 1. *Հետեւեալ գոյականները յաքնակիի մէջ ո կ'առնուն եւ իրենց արմատական ձայնաւորը չեն անուշցներ։*

der Bauer	գեղացի.	Յ+. die Bauern.	
der Baier	Պաւիերացի.	„ die Baiern.	
der Vetter	Հօրեղբօրորդի.	„ die Vettern.	
der Gevatter	Կնքահայր.	„ die Gevattern.	
der Muskel	Մկանուն.	„ die Muskeln.	
der Pantoffel	Շղուական.	„ die Pantoffeln.	
der Stachel	Խայթոց.	„ die Stacheln.	
der Nachbar	Դրացի.	„ die Nachbarn.	
der Ungar	Հունգարացի.	„ die Ungarn.	

Ծ+. der Charak'ter նկարագիր, յաքնակիի մէջ կ'ըլլայ Charaktére.

[1] Այս դասը կրնայ աւելի ուշ ձգուիլ։

§ 2. Լատիներենէն առնուած or վերջաւորութեամբ բառերն եզակիի մէջ առաջին հոլովման տակ կ'երթան, բայց յոգնակիի մէջ en կ'առնուն:

der Dok'tor վարդապետ. 2. բժիշկ. Յ+. die Doktóren.
der Profes'sor ուսուցիչ. „ die Professóren.
der Direktor վարիչ. „ die Direktoren.
der Inspektor (վերա)տեսուչ. „ die Inspektoren.

Զարդոդոդոթիւնք երրորդ հոլովման:

Ջարդոդոդոթիւնք չորրորդ հոլովման:

§ 3. Մի քանի արական անուններու վերջը մաս մը յոգնակիի մէջ en կ'առնու եւ ձայնաւորները չի փոխուիր:

der Dorn փուշ. der Mast կայմ.
der Sporn խթան, der See լիճ.
der Schmerz ցաւ. der Staat պետութիւն.
der Pfau սիրամարգ. der Strahl ճառագայթ.

Յ+. die Dornen, die Spornen, die Schmerzen, die Pfauen, die Masten, die Seen, die Staaten, die Strahlen եւն:

§ 4. Հետեւեալ բառերը յոգնակիի մէջ er կ'առնուն:

der Mann մարդ. der Ort տեղ, վայր.
der Geist հոգի. der Wurm որդ.
der Gott աստուած. հաստուած. der Reichtum հարստութիւն.
der Leib մարմին. der Irrtum մոլորութիւն, սխալ-
der Rand եզր. լուսանցք. մունք. թիւր կարծիք.
der Wald անտառ. der Vormund խնամակալ.

Յ+. die Männer, die Geister, die Götter, Wälder, Würmer, Reichtümer եւն:

Տարադրութիւն. 18ա.

Ո՞ւր են դեղացիները: Դեղացիներն իրենց դրացւոյ քովն են: — Որո՞ն վրայ կը խօսիք: Մենք Հունդարացւոց վրայ կը խօսինք: — Ա՛յս դպրոցին ուսուցիչները շատ գիտուն (gelehrt) են: — Առանց փշոյ (յ+.) վարդ չկայ: — Արեւուն ճառագայթները շատ տաք (heiß) են: — Սիրամարգները թռչուններ են: — Ո՞ւր են Ձեր[1] շղթաներները: Անոնք կօշկակարին (Schuster) քովն են: — Ա՛յս տեղերը շատ դեղեցիկ են: — Ա՛ս որդերը կը ճանչնա՞ք: — Ա՛ս մեղուները խայթոցներ ունին: — Ա՛ս մարդիկ ա՛ս փո-ղո՞ցը (in...) կը բնակին (wohnen): — Որո՞ն վրայ կը խօսիք: Մենք Յունաց (der Griechen) շատաստուածներուն վրայ կը խօսինք: — Ա՛ս դպրոցներուն վարիչները շատ լիւր կարծիքներ ունին:

[1] Գլխագրով գրուած Դուք, Ձեր եւն. պէտք է Sie, Ihr ով եւն. թարգմանել:

§ 5. Երկու nis վերջաւորութեամբ եւ երկու sal վերջաւորութեամբ էգական բառեր յոգնակիի մէջ e կ'առնուն. առջինները ցն սի կը փոխեն.

die Besorgnis երկիւղ. հոգ. die Trübsal վիշտ, նեղութիւն.
die Bekümmernis անձկութիւն. die Drangsal նեղութիւն, վիշտ.

Յ+. die Besorgnisse, die Bekümmernisse, die Trübsale, die Drangsale.

§ 6. Երկու բառք die Mutter եւ die Tochter յոգնակիի մէջ կ'ըլլան die Mütter եւ die Töchter.

Ջարդոդոդոթիւնք հինգերորդ հոլովման:

§ 7. Հետեւեալ եօթը էզական բառերն յոգնակիի մէջ en կ'առնուն:

das Bett անկողին. Յ+. die Betten (Նախ– Better).
das Hemd շապիկ. „ die Hemden (Նախ– Hember).
das Herz սիրտ. „ die Herzen.
das Ohr ականջ. „ die Ohren.
das Auge աչք. „ die Augen.
das Ende վերջ, վախճան. „ die Enden.
das Insekt ճճի, միջատ. „ die Insekten.

§ 8. das Herz սիրտ՝ բառը, եզակիի մէջ ալ անկանոնութիւն մ'ունի եւ այսպէս կը հոլովի.

Ե. Ո. եւ Հ. das Herz; Ս. des Herzens; Տ. dem Herzen.
Յ+. Ո. եւ Հ. die Herzen; Ս. der Herzen; Տ. den Herzen.

§ 9. Շատ մը միւսանկ էզական բառեր կան, որոնք յոգնակիի մէջ բան կանոնի er չեն առնուր, այլ պարզապէս e կ'առնուն, առանց ձայնաւորին անուշցընելու. եւ են՝

1. Ութ հատը r վերջաւորութեամբ.

das Jahr տարի. das Tier անասուն.
das Haar մազ. das Paar զոյգ.
das Heer բանակ. das Rohr եղէգ.
das Meer ծով. das Thor մեծ դուռ, քաղքի դուռ.

Յ+. die Jahre, die Tiere, die Haare, die Meere եւն:

2. Չորս բառ, որոնք յոգնակիի մէջ er առնելով դիւրաւ կրնային ուրիշ նման բառերու հետ շփոթիլ. (ինչպէս են՝ der Schäfer հովիւ. der Schiffer նաւապետ եւն.)

das Schaf ոչխար. das Seil չուան, պարան.
das Schiff նաւ. das Spiel խաղ.

Յ+. die Schafe, die Schiffe, die Seile, die Spiele.

3. Հետեւեալ բառերը.

das Beil տապար, կային.
das Bein սրունք, ոսկր.
das Boot մակոյկ, նաւակ.
das Brot հաց.
das Ding իր, բան.
das Erz անագապղինձ.
das Fell մորթ (անասնոց).
das Gift թոյն.
das Heft տեսր.
das Joch լուծ.
das Los վիճակ.
das Netz ցանց.
das Pferd ձի.
das Pfund լիտր.
das Recht իրաւունք,
das Reich պետութիւն.
das Roß երիվար, նժոյգ.
das Salz աղ.
das Schwein խոզ.
das Tau պարան.
das Werk գործք.
das Ziel վախճան, նպատակ.

Յ+. die Beine, die Dinge, die Hefte, die Netze, die Pferde, die Rechte, die Reiche, die Schweine, die Werke եւն։

Տարաղրութիւն. 18ը.

Կաւերուն կայմերը շատ երկայն են։ — Ջո՞վ տեսար։ — Ա՛ս աշխարներուն հովիւները տեսայ։ — Շապիկներդ հին են։ — Ա՛ս մայրերուն դուստրները տեսայ։ — Ա՛ս նաւորդներուն նաւերն ալ են։ — Անասնոց մորթերը թանձր (dick) են։ — Կօշկակարներն ու դերձակները իրենց սատարներն ունին։ — Հաւատոյ զօրութիւնն մեծ է։ — Ձմիներն ու սրդերը պզտիկ անասուններ են։ — Այս մարդկան աչուքները մեծ են։ — Ի՞նչ ներսուն ականջներն երկայն են։ — Ո՞ր են իմ տետրակներս ու իմ գրիչներս. — Ծովերուն վրայ նաւեր տեսա՞ք։ — Ձիերը, նժոյգներն ու խոզերը օգտակար (nützliche) անասուններ են։

---

§ 10. Հետեւեալ բառերը թէպէտ երկավանկ են, սակայն յոգնակիի մէջ er կ՚առնուն[1]։

das Geschlecht սեռ.
das Spital հիւանդանոց.
das Gemüt սիրտ, դգածում,
das Regiment գունդ։

Յ+. die Geschlechter, die Spitäler, Gemüter, Regimenter.

§ 11. Լատիներենէն յառաջ եկած al եւ um վերջաւորութեամբ չեզոք բառերը, յոգնակիի մէջ ien (ըսւ. ia) կ՚ըլլան. Օր.

das Kapital գրամագլուխ. Յ+. die Kapitalien.
das Mineral հանք. „ die Mineralien.
das Studium ուսումն. „ die Studien.

§ 12. Վերջը mann բառով բարդուած գոյականք սովորաբար նոյնը leute ի կը փոխեն։

der Hauptmann հարիւրապետ. Յ+. die Hauptleute.
der Kaufmann վաճառական. „ die Kaufleute.

---

1 Բաղադրեալ բառերու համար տես ժ. Դաս։

der Schiffsmann նաւաստի. Յ+. die Schiffsleute.
der Amtmann պաշտօնակալ. „ die Amtleute.

Դէպք. Այսու ամենայնիւ die Hauptmänner եւ Amtmänner ձեւերն ալ կը գտնուին. գարձեալ՝ Staatsmann կ՚ըլլայ Staatsmänner.

§ 13. Ինչ ինչ բառերու յոգնակին՝ իրենց վերջը ուրիշ բառ մ՚աւելցնելով կը շինուի. Օր.

der Rat խորհուրդ (տ. Է. Դաս. § 2.) Յ+. die Ratschläge.
das Unglück դժբախտութիւն. „ die Unglücksfälle.
die Gunst շնորհք, համբոյր. „ die Gunstbezeugungen.
der Dank շնորհակալութիւն. „ die Danksagungen.
das Lob գովութիւն. „ die Lobeserhebungen.
der Streit պայքար, վէճ, հակիւ. „ die Streitigkeiten.

Բառք:

Gott Աստուած.
die Milch կաթ.
der Staub քար.
der Korb կողով.
der Schäfer հովիւ.
sie lieben (անոնք) կը սիրեն.
meine Յ+. իմ. ihre Յ+. իրենց.
seine (ihre) Յ+. իր(ենց).
sechs վեց. sieben եօթն.
neun ինն. zehn տասը.
neu նոր. lang երկայն։

Հրահանգ. 19.

1. Die Beine der Gänse. Die Stacheln der Bienen. Die Thore der Städte. Die Felle der Schafe. Haben Sie zwei Pferde gekauft? Nein, ich habe drei Pferde gekauft. Der Bediente hat die sechs Brote nicht bezahlt. Ich habe die Heere der Franzosen und die Schiffe der Engländer gesehen. Die Bauern haben ihre (իրենց) Schweine und Schafe verkauft (ծախած).

2. Die Professoren dieser Schule sind alt. Jene Frauen haben Pantoffeln gekauft. Meine zwei Nachbarn sind meine Vettern. Die Dornen der Rosen sind sehr klein. Die Staaten des Kaisers sind groß. Die Männer sind stark. Die Würmer sind in der Erde. Haben die Städte Mauern und Thore? Die Mütter lieben ihre Töchter. Die Augen des Mädchens sind blau (կապոյտ). Die Würmer sind keine Insekten.

Տարաղրութիւն. 20.

1. Աղջկան մազերը։ Տղոց խաղերը։ Կոմսին իր ձիերը ծախեց։ Հինգ տարի եւ չորս օր։ Անգլիացիք ինն նաւ կորնչուցին։ Աղջկունք դեռ մեծ չեն (noch nicht)։ Խաւարչուտ բանակն եօթը գունդ ունէր։ Այս գինուորները Պաւիերացի են։ Իմ գրասիներս

իրենց անունը եւ իրենց պարտէզները ծախեցին: Այս մարդիկը կը ճանչնամ (kennen Sie): Անոնք (es) իմ հօրեղբօրորդիքս են: Իմ հօրեղբայրս երեք դուստր եւ երկու որդի ունի: Այս մանկամարդ մայրերը հիւանդ են:

2. Դաստերք իրենց մայրերն ու իրենց հայրերը կը սիրեն: Միջատները պզտիկ են: Ո՞ր են ձեր տղոց անկողինները: Անոնք պառկելու խուցն (in dem Schlafzimmer) են: Հովիւն իր ոչխարներն ու իր խաղերը իւր գեղին կ'եղեայիներուն տուաւ: Աստուած մարդկան սրտերը կը ճանչնայ (kennt): Դղեկին դռները մեծ են: Աշակերտայ տետրները նոր էին: Տղաքն խաղերը կը սիրեն: Իշուն ականջները երկայն են: Քարերը հանք (Erz) են: Միջատներուն աչուրները շատ պզտիկ են:

Խօսակցութիւն:

Wie sind die Haare des Kindes? Sie sind blond (խարտեաշ).
Was haben die Gänse? Die Gänse haben Federn.
Wie viele Töchter hat Ihr Oheim? Er hat keine Töchter, aber er hat zwei Söhne.
Wo sind die Mütter dieser Kinder? Sie sind nicht hier (հոս); sie sind krank.
Wo haben Sie diese Brote gekauft? Bei meinem Nachbar, dem Bäcker.
Wie viele Regimenter hatte das Heer des Prinzen? Es hatte neun oder zehn Regimenter.
Sind die Steine Metalle? Nein, die Steine sind Mineralien.
Warum hat der Schäfer seine Schafe verkauft? Ich weiß es nicht.
Sind diese Soldaten Baiern? Nein, es sind Preußen.
Haben Sie die Pantoffeln meiner Mutter gesehen? Ja, ich habe sie gesehen.
Wo sind sie? In dem Schlafzimmer unter dem Bette.

ՑԱՍՆԵՐՈՐԴ ԴԱՍ

ԲԱՐԴ ԳՈՅԱԿԱՆԱՑ ՀՈԼՈՎՈՒՄԸ

Բարդ կ'բսուին այն գոյականները, որոնք երկու կամ աւելի բառերէ կազմուած են. Օր. Hausvater տանուտէր, Haus տուն եւ Vater հայր՝ բառերէն. Neujahr նոր տարի, neu նոր՝ ածականէն եւ Jahr տարի՝ գոյականէն. Baukunst ճարտարապետութիւն, bauen շինել՝ բայէն, եւ Kunst արուեստ՝ գոյականէն: Պէտք է գիտնալ դարձեալ, որ երբեմն բառերուն մէջը քաղաքավարութեան համար e, n կամ s գրերը կը մտնեն:

Գոյականայ հոլովումն իրենց սեռէն կախում ունի. եւ բարդ գոյականայ սեռը, բարդութեան վերջին բառին սեռն է.

զոր օրինակ՝ die Hausthüre իգ. է, թէպէտ եւ das Haus կ'բսուի, սակայն երկրորդ (վերջին) բառը die Thüre իգական բլլալուն համար „Hausthüre" ալ իգական սեռ ունի. ըստ այսմ՝ այս բառը կ'երթայ չորրորդ հոլովման տակ: — Դարձեալ՝ պէտք է գիտնալ, որ բարդ բառերու մէջ, բարդութեան առջի մասը միշտ անփոփոխ կը մնայ:

Եթէ բարդութեան վերջին բառը հոլովմանց զարտուղութեանցը կը վերաբերի, յայտնի է թէ՝ բարդուածն ալ ըստ այնմ պիտի հոլովի. զոր օրինակ՝ „das Werk" բառը, այն դիվանի չէ զոր բառերուն կարգն է, որոնք յոգնակիի մէջ փոխանակ er առնելու e կ'առնուն. ըստ հետեւորդի այս բառով բարդուածներուն յոգնակին ալ այնպէս կ'բլլայ. օր. das Blendwerk կեղծիք. das Eisenwerk դարբնոց. das Bergwerk բաւք եւն. Յ+. Blendwerke, Eisenwerke, Bergwerke. Ահաւասիկ քանի մը բարդ գոյականներ.

1. Առաջին հոլովմանեն:

der Großvater պապ, հաւ.
der Schuhmacher կօշկակար.
der Uhrmacher ժամագործ.
das Rasier'messer ածելի.
der Polizeidiener ոստիկան.
das Schlafzimmer պառկելու խուց.
der Kalbsbraten հորթենւոյ տապակած.
der Regenbogen ծիրանի գօտի.
der Kaffeelöffel խահուէի դգալ.
der Schullehrer վարժապետ:

Ս+. des Schuhmachers, des Polizeidieners եւն:
Յ+. die Schuhmacher, die Schlafzimmer եւն:

2. Երկրորդ հոլովմանեն:

der Ehegatte կեսայ, ամուսին.
der Schneidergeselle դերձակի սատար.
der Bergknappe բուաղործ.
der Kronprinz թագաժառանգ.
der Kriegskamerad պատերազմի ընկեր.
der Eisbär սպիտակ արջ եւն:

Ս+. des Ehegatten, des Kronprinzen, des Eisbären եւն:
Յ+. die Ehegatten, Kriegskameraden, Eisbären եւն:

3. Երրորդ հոլովմանեն.

der Armstuhl թիկնաթոռ.
der Kirchturm զանգակատուն.
der Überrock վերարկու.
der Spazierstock գաւազան.
der Fingerring մատանի.
der Kaufmann[1] վաճառական.
der Jagdhund որսական (շուն).
der Apfelbaum խնձորենի.
der Blumenstrauß ծաղկի փունջ.
der Kopfschmerz (յ+. — en) գլխացաւ.
der Speisesaal սեղանատուն.
der Sonnenstrahl (յ+. — en) արեւու ճառագայթ:

Ս+. des Armstuhls, des Kaufmanns, des Apfelbaums եւն:
Յ+. die Armstühle, die Überröcke, die Apfelbäume եւն:

1 Տես թ. Դաս. § 12:

4. Չորրորդ հոդվածաձև:

die Hochschule համալսարան.
die Moosrose մամռավարդ.
die Rosenknospe վարդի կոկոն.
die Großmutter մամ՛, տանիկ
die Stahlfeder երկաթագրիչ.
die Jahreszeit (յ֊. —en) եղանակ (տարուայ).
die Heldenthat դիւցազնական գործք.
die Milchfrau կաթնավաճառ կին.
die Eisenbahn երկաթուղի.
die Schwiegertochter նու.
die Abendluft երեկոյեան օդ.
die Hauptstadt մայրաքաղաք.
die Taschenuhr ծոցի ժամացոյց եւն:

Սե֊. der Hochschule, der Moosrose, der Jahreszeit եւն:
Յ֊. die Hochschulen, die Jahreszeiten, die Eisenbahnen եւն:

5. Հինգերորդ հոդվածաձև:

das Baumblatt ծառի տերեւ.
das Vogelnest թռչնոյ բոյն.
das Kornfeld անդաստան.
das Denkmal յիշատակարան.
das Volkslied ռամկական երգ.
das Landhaus ամարանոց.
das Hufeisen պայա (ձ֊. նալ).
das Reitpferd հեծանելի ձի.
das Briefpapier նամակի թուղթ.
das Rathaus խորհրդանոց.
das Dampfschiff } շոգենաւ.
das Dampfboot }
das Haustier (յ֊. —e) ընտանի անասուն:

Սե֊. des Baumblattes, des Kornfeldes, des Dampfboots եւն:
Յ֊. die Baumblätter, die Vogelnester, die Denkmäler եւն:

Բառք:

der Birnbaum տանձենի.
das Mädchen աղջիկ.
die Residenz (արքայի ...) կայան, նիստ.
die Tanne եղեւնի.
die Eiche կաղնի.
eine Theetasse թէյի ման, սկահակ.
der Jäger որսորդ.
gekauft գնած.
(sie) machen կ՛ընեն, կը շինեն.
gemacht րուած. [խօսինք.
wir sprechen von ..., ... ին վրայ կը
warm տաք.
gefunden գտած. rot կարմիր:

Հրահանգ. 21.

1. Die Schuhmacher machen die Schuhe und die Stiefel. Die Uhrmacher machen Uhren. Geben Sie mir Kalbsbraten. Die Schullehrer sind in der Schule. Wir haben drei Schlafzimmer. Haben Sie den Polizeidiener nicht gesehen? Ich habe zwei Überröcke gekauft. Die Mädchen haben Blumensträuße gemacht. Der Graf hat viele Jagdhunde. Die Sonnenstrahlen sind warm. Hier sind Apfelbäume und Birnbäume. Wir sprechen von dem Landesfürsten und von dem Kronprinzen.

2. Die Studenten sind auf der (ում) Hochschule. Die Moosrosen sind sehr schön. Dieses Mädchen ist die Tochter unserer Milchfrau. Die Hauptstädte sind die Residenzen der Fürsten. Die Baumblätter sind grün, die Rosenblätter sind rot. Mein Freund

hat drei Reitpferde. Ich brauche (ինծի հարկաւոր է) Briefpapier und Stahlfedern. Sind Sie mit der Eisenbahn angekommen (եկած)? Nein, ich bin mit dem Dampfboot angekommen.

Շարադրութիւն. 22.

1. Պապերը: Մամերը: Վարժապետները: Պահակելու խելօք ձի: Թագաժառանգին ձիերը շատ գեղեցիկ են: Ես եղեւնեայ անտառները (die ... Wälder) եւ կաղնեայ անտառները տեսայ: Իմ բարեկամն երկու գաւազան գնեց: 1Մենք 7նաբոլէոն 8Ա. 6կայսեր 4դիւցազնական 5գործքերուն 3վրայ կը 2խօսինք: Տղաք երկու թռչնոյ բոյներ գտան: Մեր անդաստանները տեսանք: Անոնք շատ գեղեցիկ են:

2. Ձիերն, եզերը, կովերը, ոչխարներ եւ խոզերն ընտանի անասուններ են: Իշխանուհին շատ (mehrere) ամարանոցներ ունի: Զինուորներն իրենց պատերազմի ընկերացը վրայ կը խօսին: Իմ քոյրս խահուէի դգալներ եւ թէյի ամաններ գնեց: Ո՞վ են այս մարդիկ: Աստղ դերձակի սաստարներ եւ կօշկակարի հաստարներ են: Որսորդն երեք որսական շուն ունի: Թագաժառանգը շոգենաւով (mit ով) հասաւ:

Խօսակցութիւն:

Was machen die Schuhmacher? Sie machen die Schuhe und Stiefel.
Was macht der Schneider? Er macht die Röcke, Überröcke und Hosen (վարտիկ, առնազգեստ).
Haben die Mädchen die Blumen gefunden? Ja, sie machen Blumenkränze.
Wer ist dieser alte Mann? Er ist mein Großvater.
Wo ist das Schlafzimmer Ihrer Großmutter? Hier ist es, und hier ist auch der Schlüssel (բանալի).
Ist dieser Italiener ein Maler? Ja, er ist ein Porträtmaler.
Lieben Sie die Fische? Ich liebe die Seefische (ծովու —) und die Flußfische.
Was hat dieser kleine Knabe? Er hat ein Vogelnest.
Wollen Sie einen Brief schreiben (գրել)? Ja, geben Sie mir Briefpapier, Tinte (թանաք) und Federn.
Wo haben Sie Ihre Taschenuhr? Ich habe sie verkauft.
Hat Ihr Freund viele Obstbäume (պտղատու ծառեր) in seinem Garten? Ja, er hat Apfelbäume, Kirschbäume und Nußbäume (ընկուզենի).
Wer hat meinen Uhrschlüssel gefunden? Der Bediente hat ihn gefunden.

ՄԵՏԱՍԱՆԵՐՈՐԴ ԴԱՍ

ՄԱՍՆԱԿԱՆ ԿԱՄ ԱՆՈՐՈՇ ԻՄԱՍՏ

Յաճախ մը հոգնակի իմաստով կամ ոչոնց որոշելու այս կամ այն ինչ ըլլալը բացատրելու համար, ինչպես Հայերենի՝ նոյնպէս ալ Գերմաներէնի մէջ բառին յօդը թող կը տրուի. զոր օրինակ՝ ֆէյնէ խմեցի Ich habe Wein getrunken (*առանց որոշելու այս կամ այն ծանօթ գինին*). *ունիմ* Ich habe Geld. Գրէթ *ունիմ* Ich habe Bücher *եւն։ Այսպէս կ'ըսուի նաեւ՝*

Eine Flasche Wein *շիշ մը ֆէյնէ.*
Ein Glas Wasser *գաւաթ մը ջուր.*
Ein Pfund Kirschen *լիտր մը կեռաս.*
Ein Stück Käse *կտոր մը պանիր.*
Ein Paar Strümpfe *զոյգ մը գանկապան.*
Viel Brot *շատ հաց.* Wenige Menschen *քիչ մարդ(կ).*
Von Holz *փայտէ.* Von Silber *արծաթէ, արծաթեայ։*

Դէպքը. Եթէ չափ, կշիռ եւն. նշանակութեամբ գոյականներէն յառաջ դէկն ու-ԵԱ յուցընող թուական անուն մը գայ, գոյականն եզ. կը մնայ, Օր.

Zwei Glas Wein *երկու գաւաթ գինի.*
Sechs Faß Bier *երեք տակառ գարեջուր.* [Fässer *եւն։*
Vier Paar Handschuhe *չորս զոյգ ձեռնոց. եւ ոչ՝* zwei Gläser, sechs

Ա՛ս կանոնէն կը զատուին ը վերջաւորութեամբ չափ եւն. յուցընող եզ. գոյականք, որոնք իրենցմէ յառաջ դրուած թուականին հետ նոյնով կը համաձայնին. Օր.

Zwei Tassen Kaffee *երկու սկահակ սուրճ.*
Fünf Ellen Tuch *հինգ կանգուն ասուի.*
Drei Meilen Weg *երեք մղոն ճամբայ։*

Բառք։

der Schinken *խոզի ապուխտ.*
das Holz *փայտ.* das Salz *աղ.*
das Öl *ձէթ.* *իւղ.*
ein Stück *կտոր մը.*
der Pfeffer *պղպեղ.*
der Zucker *շաքար.*
der Kaffee *խահուէ, սուրճ.*
das Mehl *ալիւր.*
der Teppich *գորգ.*
die Perle *մարգարիտ.*
mehr *աւելի,* als *քան թէ.*
das Kleinod *գոհարեղէն.*
das Tuch *ասուի.*
das Bier *գարեջուր.*
die Elle *կանգուն.*
die Butter *կարագ.*
ein Paar *զոյգ մը.*
genug *բաւական.* zu viel *շատ.*
wieviel, wie viele? *որչափ, քանի՞.*
ebensoviel, —e *այնչափ.*
ich brauche (*անորոշ հյց.* -ՎԱ) *կարիքաւորութիւն ունիմ* (*ապ.* -Վ).
ehemals *երբեմն, յառաջագոյն.*
weder — noch *ոչ — ոչ՝*

Հրահանգ. 23.

1. Wir haben Butter und Käse. Ihr habt Butter und Eier. Wollen Sie Brot und Schinken? Geben Sie mir ein Stück Brot und ein Stück Schinken. Geben Sie mir auch Salz und Pfeffer. Dieser Tisch ist von Holz. Die Gabel ist von Silber. Wollen Sie Wein? Geben Sie mir Wein oder Bier. Hier ist eine Flasche Wasser. Ich habe Birnen und Äpfel gekauft; ich gebe sie den Kindern meines Lehrers. Haben Sie Tinte? Hier sind Federn, Papier und Tinte. Hat der Schüler Bleistifte?

2. Wir haben genug Bücher. Mein Vater hat mehr Pferde, als sein Nachbar. Wir haben zu viel Wein; zwei Flaschen Wein sind genug. Viele Menschen leben (*կ'ապրին*) von Brot und Fleisch. Ich habe ein Paar Stiefel; meine Schwester hat zwei Paar Schuhe. Eine Flasche Wein ist besser (*լաւագոյն*) als eine Flasche Bier. Hier sind (*հոս կան*) Pferde, Hunde, Kühe, Schafe und Schweine. Wie viele Hunde hat der Hirte? Er hat nur (*միայն*) einen Hund, aber der Engländer hat viele Hunde. Ich brauche Holz Eisen und Steine.

Թարգմութիւն. 24.

1. *Ես ալիւր եւ աղ ունիմ։ Աղ ալ ունիք։ Թագաւորն ոսկի եւ արծաթ ունի։ Թագուհին շատ գոհարեղէն եւ մարգարիտներ ունի։ Իմ հօրեղբայրս երբեմն շատ հարուստ էր, անիկա երեք կամ չորս տուն ունէր, այնչափ պարտէզներ եւ շատ ձիեր. (անիկա) ունէր նաեւ աւելի ոսկի քան թէ արծաթ։ Ես զոյգ մը կօշիկ եւ վեց զոյգ գանկապան գնեցի։ Ես արծաթի եւ ոսկւոյ հարկաւորութիւն ունիմ։ Գինւոյ կամ գարեջրոյ հարկաւորութիւն ունիք* (brauchen Sie?)։ *Ես ոչ գինւոյ եւ ոչ գարեջրոյ հարկաւորութիւն ունիմ, բայց հօրի հարկաւորութիւն ունիմ։*

2. *Ձեր դրացին քանի՞ կով (յ+.) ունի։ Անիկա տասը կով, վեց եզ եւ չորս ձի ունի։ Ասիկայ* (das) *բաւական է։ Աշակերտները ծաղիկ (յ+.) եւ պտուղ (յ+.) ունէին։ Ձեր հօրաքոյրը տուները ծաղիկ (յ+.) եւ պտուղ (յ+.) ունէին։ Ձեր հօրաքոյրը տուներ կաւին* (noch) *իւր կառուներն ունի՞։ Այո, անիկա շատ կառուներ ունի։ Շներ ալ ունի՞։ Անիկա մէկ շուն ունի։ Քանի՞ գորգ (յ+.) ունիք։ Շատ քիչ ունիմ. միայն չորս* [*հատ*][1] *ունիմ։ Վաճառականը շաքար եւ խահուէ ունի. անիկա ասուի ալ ունի։ Ես եօթն կանգուն ասուի, երկու լիտր խահուէ եւ երեք լիտր շաքար գնեցի։*

---

[1] Ընդհ. Դէպքը. Անկիւնաւոր [...] փակագծի մէջ գրուած բառերը Գերմաներէնի մէջ պէտք են թող տրուին. իսկ կլոր (...) փակագծիւ բառերը պէտք են Գերմ.ի մէջ թարգմանուին։

Խօսակցութիւն:

Was hat der Kaufmann zu verkaufen (*ծախելու*)?
Er hat Käse, Salz, Öl, Essig und Pfeffer zu verkaufen.

Was haben Sie auf dem Markte (*վաճառանոցը*) gekauft?
Ich habe Butter und Eier gekauft.

Brauchen Sie ein Paar Schuhe?
Ich brauche ein Paar Schuhe und ein Paar Stiefel.

Was braucht Ihr Neffe?
Er braucht Hemden und Kleider.

Was wünschen Sie (*կը բաղձաք, կ'ուզէք*) mein Herr?
Ich wünsche ein Pfund Kaffee, einen Topf (*պուկ*) Milch, zwei Pfund Zucker und ein Stück Brot.

Wollen Sie eine Tasse (*սկահակ*) Kaffee?
Ich will lieber (*աւելի կ'ուզեմ*) eine Tasse Thee.

Was verkauft Ihr Nachbar?
Er verkauft Federn, Bleistifte, Papier und Tinte.

Verkauft er auch Bücher?
Nein, er verkauft keine Bücher.

Wie viele Kinder hat der Maler?
Er hat viele Kinder, vier Söhne und fünf Töchter.

Hat der Graf viele Pferde?
Er hat wenige Pferde, aber viele Hunde.

Wollen Sie Bier oder Wein?
Geben Sie mir eine Flasche Wein.

Wie viele Ellen Tuch haben Sie gekauft?
Ich habe nur drei Ellen gekauft.

ԵՐԿՈՏԱՍԱՆԵՐՈՐԴ ԴԱՍ

ԳՈՅԱԿԱՆԱՆԱՑ ՍԵՌԻՆ ՎՐԱՅ

(Von dem Geschlecht der Hauptwörter).

Գերմաներէն գոյականաց սեռը հաստատուն կանոններու վրայ հաստատուած չըլլալուն, անկարելի է ճիշդ եւ ընդհանուր կանոններ տալ: Սակայն եւ այնպէս կ'ուզենք հոս քանի մը կանոն տալ, որոնցմով գոյականաց մեծագոյն մասին սեռը կրնայ ճանչցուիլ:

Բառի մը սեռը կամ նշանակութենէն եւ կամ վերջաւորութենէն կը ճանչցուի:

Ա. ԱՐԱԿԱՆ ԾՆ

1. *Բոլոր արու էակներն եւ էրիկ մարդու վիճակ կամ արուեստ ցուցընող անուանները: Օր.*

der Vater *հայր.*
der König *թագաւոր.*
der Lehrer *վարպետ, դաստիարակ.*
der Schneider *դերձակ:*

Այս կանոնէս պէտք է ի բաց առնուլ chen *եւ* lein *վերջաւորութեամբ նուազականները, որոնք չէզոք են. Օր.* das Vätterchen *հայրիկ.* das Söhnlein *որդեակ եւն:*

2. *Ամէն է վերջաւորութեամբ արու անձինք ցուցընող գոյականները.*

der Knabe *մանուկ, տղայ.*
der Bote *սուրհանդակ.*
der Russe *Ռուս.*
der Neffe *եղբօրորդի, քեռորդի:*

3. *Եղանակներու, ամիսներու եւ օրերու անուանները.*

der Sommer *ամառ.*
der Mai *Մայիս.*
der Juli *Յուլիս.*
der Montag *Երկուշաբթի:*

4. *Քարերու եւ պատուական քարերու անունները.*

der Stein *քար.*
der Kiesel *գայլախազ.*
der Diamant *ադամանդ.*
der Rubin *սուտակ:*

5. ig, ich, ing, ling *եւ* ast *վերջաւորութեամբ ածանցեալ գոյականները.*

der Käfig *վանդակ.*
der Teppich *գորգ.*
der Häring *փայլուն ձուկ.*
der Sperling *ճնճղուկ.*
der Palast *պալատ.*
der Morast *մր, ճահիճ:*

Բ. ԴԳԱԿԱՆ ԾՆ

1. *Էգ էակ մը կամ կանացի վիճակին վերաբերեալ բան ցուցընող անուանք.*

die Frau *կին.*
die Tochter *դուստր.*
die Magd *աղախին.*
die Amme *դայեակ:*

Կը զարտուղին՝ das Weib *կին.* das Frauenzimmer *կին.* das Mädchen *աղջիկ.* das Fräulein *օրիորդ (երկու վերջինները նուազական են):*

2. *Բոլոր է վերջաւորութեամբ երկավանկ գոյականներ եւ իրենց բաղադրեալներն, եթէ չնչաւոր էակ մը չեն ցուցըներ. օր.*

die Blume *ծաղիկ.*
die Schule *դպրոց.*
die Stunde *ժամ.*
die Eiche *կաղնի.*
die Tanne *եղեւին.*
die Kirsche *կեռաս.*
die Liebe *սէր.*
die Erde *երկիր.*
die Sonne *արեւ.*
die Birne *տանձ.*
die Ehre *պատիւ.*
die Straße *ճամբայ:*

3. *Բոլոր* ei (ey), heit, keit, schaft, ung, in *վերջաւորութեամբ ածանցեալ գոյականք, եւ* ie, ick, ion *եւ* tät *վերջաւորութեամբ օտար բառեր. օր.*

die Schmeichelei *շողոքորթութիւն.*
die Freiheit *ազատութիւն.*
die Freundschaft *բարեկամութիւն.*
die Traurigkeit *տրտմութիւն.*
die Hoffnung *յոյս.*
die Schäferin *հովուհի.* [*թեան*).
die Melodie *եղանակ (երաժշտութեան).*
die Musik *երաժշտութիւն.*
die Lektion *դաս.*
die Universität *համալսարան:*

Զարտուղութիւն. das Petschaft *կնիք, դրոշմ. եւ* der Hornung *փետրուար ամսուան հին անունը:*

Բառք:

die Gärtnerin պարտիզպանուհի.
der Winter ձմեռ.
der Januar Յունուար.
die Lehrerin դաստիարակուհի.
warm տաք.
kalt պաղ, ցուրտ.
hart կարծր.
ich liebe կը սիրեմ:

Հրահանգ. 25.

Der Sommer iſt warm. Wir haben einen Diamanten. Haben Sie die Roſe geſehen? Ja, ſie iſt ſehr ſchön. Der Januar iſt ſehr kalt. Haben Sie einen Teppich in Ihrem Zimmer? Nein, ich habe keinen Teppich. Dieſe Frau iſt eine Gärtnerin. Die Liebe der Mutter. Jenes Mädchen iſt die Tochter meiner Lehrerin. Die Knaben haben einen Löwen und einen Affen geſehen. Meine Ehre. Der Stein iſt hart. Die Roſe iſt eine Blume. Unſere Hoffnung iſt verloren.

Տարադրութիւն. 26.

Իմ վարպետս: Այս դերձակը ծեր է: Ահաւասիկ կոմսին մէկ սուրհանդակը: Առիւծը մեծ է: Ագամանդը կարծր է: Սուտակը քար մըն է: Վանդակն ալ է: Ես թռչուն մ'ունիմ: Այս թռչունը ճնճղուկ մըն է: Փայլուն ձուկը ձուկ մըն է: Իմ մայրս դորգ մը գնեց: Այս օրիորդն իմ ուսուցչիս դուստրն է: Ես աղաւնութիւնը կը սիրեմ: Ես շաքարսրթութիւնը չեմ սիրեր (— nicht):

Գ. ՁԵՋՔԵՆ

1. Ազգաբեւոյց գրերը. das A, das B, das Z.
2. Մետաղներու անուններըը.

das Gold ոսկի.
das Silber արծաթ.
das Eiſen երկաթ.
das Metall մետաղ.

Զբոսաղբիւրն. der Stahl պողպատ:

3. Գաւառներու եւ քաղաքներու անունները. Frankreich Գաղղիա. Rom Հռովմ: Սակայն das յօդը միայն ածականով մը մեկտեղ կը գործածուի.

das glückliche Frankreich երջանիկ Գաղղիա.
das alte Rom Հին Հռովմ:

Զբոսաղբիւրն. die Schweiz Հելուետիա, Զուիցերա. die Türkei Տաճկաստան: Գարձեալ՝ die Pfalz Գալց, եւ ուրիշ գաւառներ:

4. Իրրեւ գոյական գործածուած անեռեւոյթները. օր.

das Eſſen ուտելը.
das Trinken խմելը.
das Rauchen ծխելը.
das Leſen ընթեռնուլը:

5. Բոլոր chen եւ lein վերջաւորութեամբ նուազականք. օր.

das Mädchen աղջիկ.
das Häuschen տնակ.
das Kindlein մանկիկ.
das Blümchen պզտիկ ծաղիկ:

6. Ge- սկսող հաւաքականք.

das Gebirge լերինք, լերանց գօտի.
das Gemälde նկար.
das Gewölk ամպք.
das Geſchenk պարգեւ.
das Gebäude շէնք.
das Geſchäft գործք:

Զբոսաղբիւրն. der Gedanke խորհուրդ, մտածմունք. der Gebrauch գործածութիւն. die Geſchichte պատմութիւն. die Gefahr վտանգ. die Geburt ծնունդ. die Geduld համբերութիւն, եւ այլք:

7. tum վերջաւորութեամբ ածանցեալք.

das Eigentum սեպհականութիւն.
das Chriſtentum քրիստոնէութիւն:

Զբոսաղբիւրն. der Reichtum հարստութիւն եւ der Irrtum մոլորութիւն. սխալմունք:

8. nis վերջաւորութեամբ ածանցեալներուն մեծագոյն մասը.

das Zeugnis վկայութիւն.
das Geheimnis գաղտնիք, խորհուրդ.
das Begräbnis թաղումն.
das Gedächtnis յիշողութիւն:

nis վերջաւորեալ բառերու փոքր մաս մը իգական է. die Finſternis խաւար. die Kenntnis ծանօթութիւն. die Erlaubnis հաւանութիւն, թոյլտուութիւն եւն:

Դ. ԲԱՐԴ ԳՈՑԱԿԱՆԱՑ ՍԵՌԸ

Երկու կամ աւելի բառերէ բարդուած գոյականք, վերջի մասին սեռն ունին. Օր. die Hausthüre, das Haus եւ die Thüre բառերէն բարդուած. der Waſſerfall Լուէժ, das Waſſer եւ der Fall էն (տես ԺԲ. Դաս):

Ե. ԵՐԿՈՒ ՍԵՌՈՎ ԲԱՌԵՐ

Հետեւեալ բառերն երկու սեռ ունին, բայց այլեւայլ նշանակութեամբ.

արու.

der Band (գրքի) հատոր.
der Bund դաշնակցութիւն.
der Erbe ժառանգ(որդ).
der Heide հեթանոս.
der Kunde յաճախորդ.
der Leiter վարիչ, առաջնորդ.
der Schild վահան.
der See լիճ.
der Thor յիմար, խենդ.
der Verdienſt շահ, օգուտ.
der Weiſe իմաստուն.

վար՛ց կամ էգական.

das Band ժապաւէն. կապ.
das Bund (յորենի) խուրձ.
die Erbe ժառանգութիւն.
die Heide (Haide) թփուտք.
die Kunde տեղեկութիւն, ծանօթութիւն.
die Leiter սանդուղք.
das Schild տախտակ, ծանուցագիր.
die See ծով.
das Thor քաղքի դուռ, մեծ դուռ.
das Verdienſt արդիւնք.
die Weiſe կերպ, եղանակ.

Զ. ԻԳԱԿԱՆԱՑ ԿԱԶՄՈՒԹԻՒՆԸ

Արու էակ ցուցընող անուանց մեծագոյն մասը իգականի կրնայ փոխուիլ ծայրը in վերջաւորութիւնն առնելով. ը գրով վերջաւորեալ բառերն, իգականի կազմութեան մէջ այդ գիրը կը կորնչցընեն: Այս դէպքիս մէջ շատերը ձայնաւորնին ալ կ'ա-նուշցընեն. Օր.

der Freund	բարեկամ.	Իգ. die Freundin	բարեկամուհի.
der König	թագաւոր.	„ die Königin	թագուհի.
der Fürſt	իշխան.	„ die Fürſtin	իշխանուհի.
der Nachbar	դրացի.	„ die Nachbarin	դրացուհի.
der Maler	նկարիչ.	„ die Malerin	նկարչուհի.
der Franzoſe	Գաղղիացի.	„ die Franzöſin	Գաղղիացի կին.
der Graf	կոմս.	„ die Gräfin	կոմսուհի.
der Wolf	գայլ.	„ die Wölfin	էգ գայլ.
der Löwe	առիւծ.	„ die Löwin	մատակ առիւծ. եւն:

Դիտողութիւն. Թայց այս կերպ իգական շինելը այն ժամանակ կ'ըլլայ, երբ իմաստը թոյլ կու տայ, եւ կամ իգական սեռը նշանա-կելու առանձինն բառ մը չկայ, զոր օրինակ ունին հետեւեալ բառերը.

արական.	էգական.
der Vater հայր.	die Mutter մայր.
der Sohn որդի.	die Tochter դուստր.
der Bruder եղբայր.	die Schweſter քոյր.
der Knabe մանչ, մանուկ.	das Mädchen աղջիկ.
der Oheim կամ Onkel հօրեղբայր, մօրեղբայր.	die Tante հօրաքոյր, մօրաքոյր.
der Neffe եղբօրորդի, քեռորդի.	die Nichte եղբօր՝ քեռ աղջիկ.
der Vetter հօրեղբօրորդի եւն.	die Baſe (Couſine) հօրեղբօր աղջիկ.
der Bräutigam փեսայ.	die Braut հարսն.
der Witwer այրի (այր).	die Witwe այրի,
der Jüngling երիտասարդ, պատանի.	die Jungfrau կոյս.

Բառք:

die Dame տիկին, խաթուն.
der Tiger վագր.
die Schäferin հովուհի.
der Dichter, die Dichterin } բանաստեղծ (ուհի).
tief խորունկ:

Հրահանգ. 27.

Das Eiſen iſt hart. Mein Nachbar iſt ein Witwer. Meine Baſe (Couſine) iſt eine Braut. Dieſes Gebäude iſt hoch. Das Gedächtnis des Schülers iſt ſehr gut. Das Band meiner Schweſter iſt rot. Jener See iſt tief. Ich kenne den Grafen und die Gräfin. Dieſes Mädchen iſt ſehr jung. Unſer Oheim iſt ein Franzoſe und unſere Tante iſt eine Franzöſin. Geben Sie mir dieſen Band. Die Frau hatte ein Häuschen und ein Gärtchen.

Շարադրութիւն. 28.

Կոման ու կոմսուհին: Այս մարդը նկարիչ մըն է: Այս տիկինը իշխանուհի մըն է: Իմ հայրս ձեր դրացին է: Ձեր հօ-րաքոյրն իմ դրացուհիս է: Թագաւորն առիւծ մը եւ մատակ առիւծ մը, վագր մը եւ մատակ վագր մ'ունի: Այս կինս այրի մըն է: Ո՞ւր է պարտիզպանը: Ո՞ւր է պարտիզպանուհին: Տնակը պզտիկ է: Այս աղջիկը հովուհի մըն է: Ո՞ր երիտասարդը ձեր եղբօրորդին է: Երկաթը մետաղ մըն է: Ասիկին ալ (auch) մետաղ մըն է: Իմ եղբօրս աղջիկը բանաստեղծուհի է: Գայլ մը կամ մատակ գայլ մըն է ասիկայ (iſt es): Այս լերանց գագաթին շատ բարձր է:

Խօսակցութիւն:

Wo iſt mein Neffe?	Hier iſt er?
Wer hat mein Stöckchen?	Ihr Kind hat es.
Wer iſt dieſer Mann?	Er iſt ein Künſtler (արուեստաւոր).
Wer iſt dieſe Dame?	Sie iſt eine Dichterin.
Hat Ihr Oheim ein Haus?	Ja, er hat ein Häuschen.
Haben Sie die Braut geſehen?	Nein, ich habe die Braut nicht geſehen.
Wo iſt die Braut?	Sie iſt krank.
Iſt das Gold ein Stein?	Nein, das Gold iſt ein Metall.
Iſt der Winter hier kalt?	Nein, er iſt nicht ſehr kalt.
Haben Sie einen Hund?	Ich habe einen Hund und eine Hündin.
Wer hat ein Schloß?	Die Fürſtin hat ein Schloß.
Iſt Ihr Oheim ein Witwer?	Ja, er iſt ein Witwer.
Wer iſt hier?	Ihre Nichte iſt nicht hier
Wer iſt unſer Nachbar?	Der Bräutigam Ihrer Baſe.
Iſt dieſes Tier ein Löwe?	Nein, es iſt eine Löwin.
Haben Sie den Gärtner geſehen?	Nein, aber die Gärtnerin.

ԵՐԵՔՏԱՍԱՆԵՐՈՐԴ ԴԱՍ

ՑԱՏՈՒԿ ԱՆՈՒԱՆՔ (Eigennamen.)

Յատուկ անուանց հոլովումն ընդհանրապէս շատ պարզ է. վասն զի բառերուն արմատական գրերուն վրայ ամենեւին փոփոխութիւն չ'ըլլար: Այսու ամենայնիւ ասոնք ալ ունին ինչ ինչ յատուկ ձեւեր: Ահաւասիկ անոնց քանի մ'օրինակները:

ԸՆԴԱՆՈՒԱՑ ԱՆՈՒԱՆՔ ԿԱՄ ՄԱՐԱՆՈՒՆՆԵՐ

Ո·	Büffon պիւֆոն.	Goethe կէթէ.	Schiller Շիլլեր.
Ս·	Büffons պիւֆոնին.	Goethes կէթէին.	Schillers Շիլլերին.
Տ·	Büffon պիւֆոնին.	Goethe կէթէին	Schiller Շիլլերին.
Հ·	Büffon պիւֆոնը.	Goethe կէթէն.	Schiller Շիլլերը:

ԱՐԱՆՑ ԱՆՈՒԱՆՔ

Ո· Ludwig Լուդովիկոս.
Ս· Ludwigs կամ des Ludwig Լուդովիկոսին.
Տ· Ludwig կամ dem Ludwig Լուդովիկոսին.
Հ· Ludwig կամ den Ludwig Լուդովիկոսը.

Ո· Friedrich Փրիդերիկոս.
Ս· Friedrichs կամ des Friedrich Փրիդերիկոսին.
Տ· Friedrich կամ dem Friedrich Փրիդերիկոսին.
Հ· Friedrich կամ den Friedrich Փրիդերիկոսը։

Այսպէս կը հոլովին.

Georg Գէորգ·	Karl Կարոլոս.	Heinrich Հէնրիկոս.
Wilhelm Գուլիելմոս.	Eduard Եդուարդ·	Johann Յովհաննէս։

ԿԱՆՈՆՔ

1. Ո–ղղականը միշտ անփոփոխ կը մնայ եւ ամենեւին յօդ չ'առնուր. Օր.

Paul Պօղոս.	Schiller Շիլլեր·	Friedrich Փրիդերիկոս.
Sokrates Սոկրատէս.	Marie Մարիամ.	Voltaire Վոլթեր։

2. Բայց եթէ անունը հետեւ ածական մ'ունի, նոյն ժամանակը յօդ կ'առնու. Օր.

Ո· der arme Heinrich աղքատ Հէնրիկոսը.
Ս· des armen Heinrich աղքատ Հէնրիկոսին.
Տ· dem armen Heinrich աղքատ Հէնրիկոսին.
Հ· den armen Heinrich աղքատ Հէնրիկոսը։

3. Սեռականի մէջ յատուկ անուան ծայրը սովորաբար s մը կ'աւելցուի. Օր.

Pauls Պօղոսին.	Schillers Շիլլերին.	Karls Կարոլոսին.
Friedrichs Փրիդերիկոսին.	Platos Պղատոնին.	Emmas Էմմային։

4. Շեշտական բաղաձայնով (j, ß, sch, x եւ z) վերջաւորեալ մարդու անուններըը սեռականի մէջ s առնելու տեղ des յօդով կը կազմեն սեռականներին. Օր.

der Bruder des Thomas Թովմասին եղբայրը.
die Bücher des Moritz Մօրիսին գրքերը։

Ծան. sch, x եւ z վերջաւորեալ յատուկ անուանք սեռականի երկրորդ ձեւ մըն ալ ունին, այսինքն բառին վրայ ens վերջաւորութիւնն կ'առնուն. Օր.

Ո· Bartsch.	Schulz	Max.
Ս· Bartschens.	Schulzens.	Maxens.

Օր. die Bücher Moritzens Մօրիսին գրքերը.
Fritzens Bruder Փրիդերիկոսին եղբայրը։

5. Կանանց անուններըը, մանաւանդ ե վերջաւորեալք, այս վերջին ձեւիս համեմատ կը հոլովին. բուն այսմ սեռականի մէջ ens կամ s եւ տրականի մէջ en կ'առնուն. բայց կրնան նաեւ յօդով ալ գործածուիլ, եւ այս վերջին դէպքիս մէջ անփոփոխ կը մնան։

Օրինակք։

Ո· Luise Լուիզա.	Marie Մարիամ.	Elise Էլիզա.
Ս· Luisens կամ der Luise.	Mariens կամ der M.	Elisens կամ der Elise.
Տ· Luisen կամ der Luise.	Marien կամ der M.	Elisen կամ der Elise.
Հ· Luise կամ die Luise.	Marie կամ die M.	Elise կամ die Elise.

Այսպէս կը հոլովին՝

Amalie Ամալիա.	Sophie Սոփիա.	Caroline Կարոլինէ.
Julie Ցուլիանէ.	Agnes Ագնէս.	Emilie Էմիլիա։

Ծան. Ա վերջաւորութեամբ իգական յատուկ անուանք սեռականի մէջ s կ'առնուն, եւ միւս հոլովներու մէջ անփոփոխ կը մնան. Օր.

Emma, Ա՛ս· Emmas; — Annas; — Claras;
Տր· Emma (կամ der Emma) եւն։

6. s կամ ß վերջաւորեալ յատուկ անունները սեռականի մէջ ens վերջաւորութիւնը չեն առնուր, հապա ապաթարց մը կամ որոշեալ յօդ կ'առնուն. տրականի եւ հայցականի մէջ կրնան յօդով կամ առանց յօդի գործածուիլ. Օր.

Ո· Augustus Աւգոստոս.	Տ· (dem) Augustus	Աւգոստոսին.
Ս· des Augustus Աւգոստոսին.	Հ· (den) Augustus	Աւգոստոսը.

Das Leben des Alcibiades Ալկիբիադէսին կեանքը· Voß' Luise Վոսին Լուիզան· Der Tod des Epaminondas Եպամինոնդասին մահը։

Դիտողութիւն: Յիսուս Քրիստոս անունը Լատիներէնի պէս կը հոլովի.

Ո· Jesus Christus.	Տ· Jesu Christo.	
Ս· Jesu Christi.	Հ· Jesum Christum.	

Օր. Das Leben Jesu Յիսուսի կեանքը։

7. Յատուկ անուան սեռականն շատ անգամ իւր յատկացեալ գոյականէն յառաջ կը դրուի. այսպիսի դիպաց մէջ հասարակ անունն իր յօդը կը կորնչցընէ. Օր.

Karls Bücher (ընդ. die B. Karls) Կարոլոսին գրքերը.
Emiliens und Rosas Handschuhe Էմիլիայի եւ Ռօզայի ձեռնոցները.
Racines Werke Ռասինի գործքերը։

8. Եթէ եռեւէ եռեւ երկու կամ երեք անուն ըլլայ, միայն վերջինը s կ'առնու. Օր.

Friedrich Schillers Werke Փրիդերիկոս Շիլլերի գործքերը.
Alexander Humboldts Reisen Ալէքսանդր Հումպոլդին ճանապարհորդութիւնքը.
Die Regierung Ludwig Phillipps Լուդովիկոս Փիլիպպոսին կառավարութիւնը։

Բառք:

das Gedicht (չ. —e) բանաստեղծուԹիւն.
die Kappe (Mütze) գլխանոց, խոյր.
der Philosoph փիլիսոփայ.
der Handschuh ձեռնոց.
die Kaiserin կայսրուհի.
gelesen կարդացած.
heißt կը կոչուի.
ausgegangen դուրս գացած:

Հրահանգ. 29.

Der Hut Heinrichs. Die Bücher Wilhelms. Rousseaus Name. Ich liebe Byrons (Պայրըն) Gedichte. Haben Sie Schillers Werke gelesen? Ich habe Schillers Gedichte gelesen. Hier sind Alexander Humboldts Briefe. Emmas Mutter ist krank. Friedrich Wilhelms Söhne. Racine, Corneille und Boileau waren Dichter. Mein Sohn heißt Karl, meine Tochter heißt Luise. Der Oheim Karls ist mein Bruder. Luisens (Luises) Tante heißt Adolfine. Wo sind Friedrichs Bücher? Sie sind auf dem Tische. Hier ist Heinrichs Kappe (կամ Mütze) und Rudolfs Stock.

ԹարգմուԹիւն. 30.

Ընհաւասիկ կարոլոս: Ո՞ւր է Հենրիկոս: Հենրիկոս եւ Գուլիելմոս դուրս գացած են: Լուիզա հիւանդ է: Պղատոն փիլիսոփայ մըն էր: Ի՞նչպէս կը կոչուի ձեր եղբայրը: Անիկա Փրիդերիկոս կը կոչուի: Կարոլոսին գլխարկը: Լուիզային ձեռնոցները: Աղեքսանդրին սպարապետները: Քլարային եղբայրը Եդուարդ կը կոչուի: Էլիզայի քոյրը հիւանդ է: Սոդոմին օրէնքները: Կեթէի բանաստեղծուԹիւնները կարդացած էք: Աղբատ կարոլոսին հայրը մեռած (gestorben) է: Ծապաւէնները Ցուլիանէին եւ ծաղիկները Մարեմայ տուէք:

---

9. Ցատուկ անուանք Տրայէի մէջ անփոփոխ կը մնան, մանաւանդ նախադրուԹիւններէն վերջը. Օր.

mit Ludwig Լուդովիկոսին հետ.
bei Göthe առ Կեթէի.
von Augustus Աւգոստոսէն.
unter Heinrich առ Հենրիկոսիւ.

Սակայն մարդու անուանները կրնան յօդով ալ գործածուիլ. Օր.

Տուէք ասիկա կարոլոսին, Պօղոսին, Մարեմայ, Լուիզայի եւն.
Geben Sie dies dem Karl, dem Paul, der Marie, der Luise.

ԴիտողուԹիւն: Ինչպէս Աեռալէն նոյնպէս Տրայէի մէջ ալ յատուկ անուանց վրայ վերջաւորուԹիւն մը (այսինքն en կամ n) աւելցուած կը գտնուի. Օր. Leibnitzen Լայպնիցին. Karln կարոլոսին. բայց խորշելի է:

10. Հայցականն ալ նոյնպէս անփոփոխ է. կրնայ յօդով ալ գործածուիլ. Օր.

Լամարթինը կը ճանչնամ Ich kenne Lamartine.
Ես կիկերոնը, զհրգիղիոսը. Ովրատիոսը կարդացի.
Ich habe (den) Cicero, (den) Virgil, (den) Horaz gelesen.

Մարդու անուանք շատ անգամ յօդ (den ար., die էգ.) կ'առնուն, բայց ասիկա անհրաժեշտ չէ. Օր.

Կանչեցէք Հենրիկոսը, Ալբերդոսը, Սոփիան, Թերեզիան եւն.
Rufen Sie (den) Heinrich, (den) Albert, (die) Sophie, Therese.

11. Եթէ յատուկ անունէն յառաջ ածական մ'ըլլայ, առանց յատուկ անունը փոխելու որոշեալ յօդով հոլովումը կը գործածուի (ՓԻ. Ի. Դաս): Օր.

Ա. der berühmte Fenelon Նշանաւորն Ֆե- Տ. dem berühmten Fenelon.
Ս. des berühmten Fenelon. [նելոն. Հ. den berühmten Fenelon.

12. Մարդու անուններէն սմանք կրնան chen (բայց ՈՂ lein) նուազական մասնիկամբ վերջաւորիլ. Օր.

Albertchen պզտիկ Ալբերդոսը.
Karlchen պզտիկ կարոլոսը.
Fritzchen պզտիկ Փրիդերիկոսը.
Louischen պզտիկ Լուիզան.
Mariechen պզտիկ Մարիամը.
Lottchen պզտիկ Շարլոտը:

13. Եթէ յատուկ անունէն յառաջ Herr (տէր), Frau (տիկին), Fräulein (Օրիորդ) հասարակ անուններըն. եւ կամ տիտղոս մը, զոր օրինակ՝ der König, der Professor կամ Doktor (կամ der Herr Professor) եւն. գանուի, յատուկ անունն անփոփոխ կը մնայ եւ միայն իրմէ առջի բառը կը հոլովի:

Օրինակ:

Ա. (der)[1] Herr Müller. (die)[1] Frau, die[2] Fräulein Sallet.
Ս. des Herrn Müller. der Frau (կամ Fräulein) Sallet.
Տ. dem Herrn Müller. der Frau (կամ Fräulein) Sallet.
Հ. den Herrn Müller. die Frau (կամ Fräulein) Sallet.

Der Sohn des Herrn Boll Պօլ տիրոջ որդին.
Die Krönung des Kaisers Napoleon Նաբոլէոն կայսեր պսակումը:

Ծան. Բայց եթէ համառօտուԹեան համար յատուկ անունէն յառաջ դրուած հասարակ անուան յօդը ջնջուի, հասարակ անունն անփոփոխ կը մնայ եւ յատուկ անունը կ'առնու հոլովման վերջաւորուԹիւնը. Օր.

Kaiser Napoleons Krönung.
König Heinrichs Tod.

---

[1] Եզ. Ո–դլխով. մէջ յօդն ընդհանրապէս թողլ կը տրուի:
[2] Եթէ Fräulein բառէն վերջն իգ. յատուկ տնուն մը գայ, երբեմն das-ին տեղ die յօդը կը դրուի: Բայց das դնելը լաւագոյն է:

14. Եթէ յատուկ անունէն վերջը բացայայտչի ձեւով ածական մը կամ դասական թուական մ'ըլլայ, այս բացայայտիչը կը հոլովի, իսկ յատուկ անունը սեռականի մէջ ՏՀ կ'առնու. Օր.

Ո.	Heinrich der Vierte	Հէնրիկոս Կարոլոս Մեծ.
Ս.	Heinrichs des Vierten.	Հէնրիկոսի Կարոլոսի Մեծի.
Տ.	Heinrich dem Vierten.	Karl dem Großen.
Հ.	Heinrich den Vierten.	Karl den Großen.

Բառք:

der Tod մահ.	der Sonnenschirm հովանոց.
die Karte աշխարհացոյց.	das Wörterbuch բառգիրք.
das Armband ապարանջան.	denken an ... վրայ մտածել.
das Leben կեանք.	rufen Sie կանչեցէք:

Հրահանգ. 31.

Ich denke an Emma. Sie denken an Marie. Nach dem Tode Karls des Großen. Das Leben Heinrichs des Vierten. Ich habe die Karten des Herrn Hamilton und der Fräulein Schmidt erhalten. Haben Sie (den) Rudolf gesehen? Rufen Sie (den) Robert. Wem gehört (կը վերաբերի) diese Feder? Sie gehört Friedrich. Haben Sie Paul (կամ den Paul) gesehen? Nein, ich habe Paul nicht gesehen, aber Marie. Wo ist sie? Sie ist bei ihrer Freundin Elise. Hier sind Juliens (Julies) Handschuhe und Sophies (Sophiens) Armbänder. Wen (զո՞վ) rufen Sie? Ich rufe (den) Herrn Eduard und Fräulein Anna. Wem geben Sie diese Blumen? Ich gebe sie der Agnes, der Emilie und der Pauline.

Թարգմութիւն. 32.

Տէր Միւլլեր եւ իւր դաւասրը Մարիամ դեղն են: Մենք Յուլիանէին եւ Ամալիային վրայ (von) կը խօսինք: Դուք Պօղսին եւ Ռոբերդոսին վրայ կը խօսիք: Հէնրիկոս Չորրորդին մահը: Նաբոլէոն առաջնոյն (des Ersten) եղբայրները: Գուլիելմոս Թաւդաւորին կեանքը:

Աւգոստոս կայսեր կառավարութիւնը: Ահաւասիկ Տէր Միւլլերի աշխարհացոյցը: Ո՞ր է Օրխորդ Էմիլիային հովանոցը: Տիկին Սալէթի եղբայրն իմ բարեկամն է: Ահաւասիկ Փերդինանդոսին բառգիրքը: Ահաւասիկ նամակ մը Ալարա (Allard) ապարապետին քրոջը համար: Կարոլոս Մեծին սրտիքը:

Խօսակցութիւն:

Wo ist Karls Vater?	Er ist hier (հոս).
Wo ist Luisens Tante?	Sie ist in Paris.

Was war Napoleon der Erste?	Er war Kaiser der Franzosen.
Für wen haben Sie diese Handschuhe gekauft?	Für Karl und Friedrich.
Wie heißt die Königin von England?	Sie heißt Victoria.
An wen denken Sie?	Ich denke an meinen Freund Richard.
Wer war der Lehrer Alexanders des Großen?	Aristoteles, ein griechischer Weltweiser (յոյն փիլիսոփայ).
Wo sind Emiliens Handschuhe?	Hier sind sie.
Für wen sind diese Bücher?	Sie sind für Herrn Maier.
Für wen sind jene Bänder?	Sie sind für Frau Walter.
Wem geben Sie diese Rosen?	Ich gebe sie der Luise und der Marie.
Wen rufen Sie?	Ich rufe Friedrich und Heinrich.
Wen ruft die Mutter?	Sie ruft Klara und Elisabeth.
Haben Sie Berangers Gedichte gelesen?	Ja, ich habe sie mit vielen Vergnügen (հաճութիւն) gelesen.

ՀՈՐԵՔՏԱՍԱՆԵՐՈՐԴ ԴԱՍ

ՅԱՏՈՒԿ ԱՆՈՒՆՔ ՏԻՐՈՒԹԵԱՆՑ, ԳԱՒԱՌԱՑ, ՔԱՂԱՔԱՑ ԵՒ ԱՅԼՆ

1. Տէրութեանց, քաղաքաց եւ կղզեաց անունները գերմաներենի մէջ երբեք յօդ չեն ունենար. Օր.

Deutschland	Գերմանիա.
England	Անգղիա.
Euphrat	Եփրատ.
London	Լոնտոն.
Berlin'	Պերլին.
Frankfurt	Ֆրանքֆուրդ:

Զարգացուցիչ. die Schweiz Հելուետիա, եւ die Türkei Տաճկաստան, die Wallachei Վալաքիա, die Moldau Մոլտաւիա, die Krim Խրիմ, եւ գրեթէ բոլոր նահանգաց անունները. ը. օ. die Normandie Նորմանտիա եւն., որոնք իրրեւ հասարակ անուն կը նկատուին.

Ս. եւ Տ. der Schweiz, Հ. die Schweiz.

2. Այ յատուկ անուններն, ի բաց առեալ Տ, ՛ս, ՛ց վերջաւորութիւնն ունեցողները, սեռականին Տով կը շինեն. Օր.

die Flüsse Deutschlands Գերմանիայի գետերը.
der Himmel Italiens Իտալիայի երկինքը.
die Straßen Berlins (Londons) Պերլինի (Լոնտոնի) փողոցները.
Wien ist die Hauptstadt Österreichs Վիեննա Աւստրիայի մայրաքաղաքն է:

3. Իսկ եթէ Տ, ՛ս, ՛ց վերջաւորին, չի կրնար նոր Տ ՛ալ աւելցուիլ, այլ von նախադրութեամբ եւ կամ Dorf, Stadt եւն. բառերն աւելցնելով կը կազմուի սեռականը: Օր.

Die Straßen von Paris (կամ der Stadt Paris) Բարիզի փողոցները:

Դիտողութիւն. Կրնայ von նախադրութիւնն ուրիշ որ եւ իցէ վերջաւորութեամբ գաւառաց եւ քաղաքաց անուններուն սեռականին համար ալ գործածուիլ, բայց Տով շինելը նախադասելի է. Օր.

Die Produkte von England Անգղիայի բերքերը.
Die Straßen von London Լոնտոնի փողոցները:

4. *Տրականն ու Հայցականն անփոփոխ կը մնան.*

Wir leben in Europa (տր.) *Եւրոպայի մէջ կը բնակինք.*
Ich liebe Frankreich (հյց.) *Գաղղիան կը սիրեմ.*
Kennen Sie Paris (հյց.)? *Բարիզը կը ճանչնաք։*

5. *Մէկ տեղէ մ'ուրիշ տեղ շարժում յուզընող բայերու քով, ինչպիսի են՝* gehen *երթալ,* abreisen *ճամբայ ելլել,* schicken *խաւրել եւն., երկիրներու եւ քաղաքներու անունները* nach *նախադրութեամբ կը դրծածուին Գերմաներէնի մէջ, իսկ Հայերէն կամ պէտ է նախադրութեամբ եւ կամ առանց նախադրութեան. Օր.*

Մենք կ'երթանք (պէտ է) Ամերիկա, — (պէտ է) Բրուսիա եւն.
Wir gehen nach Amerika, — nach Preußen *եւն.*

Այս նամակս Հռոմ կը խաւրեմ Ich schicke diesen Brief nach Rom.
Հայրս պէտ է Բարիզ ճամբայ կ'ելլէ Mein Vater reist nach Paris.

Զուրց. Wir gehen in die Schweiz und in die Türkei.
Մենք (պէտ է) Հելուետիա եւ (պէտ է) Տաճկաստան կ'երթանք։

6. *Բայց պատրոյտ յուզընող բայերէն վերջը գաւառայ եւ քաղաքայ անուանք* in *նախադրութիւնը կ'առնուն. Հայերէն Ի կամ առանց նախադրութեան. օր.*

Մեր բարեկամները Ամերիկա են Unsere Freunde sind in Amerika.
Իմ հօրեղբայրս Բարիզի Ի կը բնակի Mein Onkel lebt in Paris.
Գահերէցը Սէն Քլու Ի է Der Präsident ist in St. Cloud.

7. *Գլխաւոր երկիրներու անունները.*

Europa *Եւրոպա.*	China *Ճէնաստան.*
Asien *Ասիա.*	Egypten *Եգիպտոս.*
Afrika *Ափրիկէ.*	England *Անգլիա.*
Amerika *Ամերիկա.*	Frankreich *Գաղղիա.*
Australien *Աւստրալիա.*	Deutschland *Գերմանիա.*
Österreich *Աւստրիա.*	Rußland *Ռուսաստան.*
Spanien *Սպանիա.*	Schweden *Շուետ.*
Italien *Իտալիա.*	Holland *Հոլլանտա.*
Griechenland *Յունաստան.*	Belgien *Բելգիա.*
Preußen *Բրուսիա, Պրուշ.*	die Schweiz *Հելուետիա, Զուիցերա.*
Indien *Հնդկաստան.*	die Türkei *Տաճկաստան.*
Armenien *Հայաստան.*	Persien *Պարսկաստան։*

8. *Երկիրներու (կամ քաղաքաց) անուններէն ածանցեալ ազգաց անուններուն մեծագոյն մասը* er *կը վերջաւորին եւ առանց Ի կամ առանց նախադրութեան կ'երթան։*

Այսպիսի են՝

der Europäer *Եւրոպացի.*	der Italiener *Իտալացի.*
der Amerikaner *Ամերիկացի.*	der Österreicher *Աւստրիացի.*
der Engländer *Անգլիացի.*	der Schweizer *Հելուետիացի.*
der Belgier *Բելգիացի.*	der Elsässer *Ալզասցի.*

der Armenier *Հայ.*	der Perser *Պարսիկ.*
der Irländer *Իրլանտացի.*	der Pariser *Բարիզցի.*
der Holländer *Հոլանտացի.*	der Frankfurter *Ֆրանքֆուրդցի.*
der Spanier *Սպանիացի.*	der Römer *Հռովմայեցի։*

Հոլովումն՝

Ո· der Engländer, Ս· des Engländers, Տ· dem Engländer,
Հ· den Engländer; Յ+· die Engländer *եւն։*

10. *Հետեւեալք ը կը վերջաւորին եւ երկրորդ հոլովման տակ կ'երթան.*

der Deutsche *Գերմանացի.*	der Russe *Ռուս.*
der Franzose *Գաղղիացի.*	der Pole *Լեհ.*
der Grieche *Յոյն.*	der Türke *Տաճիկ.*
der Preuße *Բրուսիացի.*	der Däne *Դանիացի, Տանիմարքացի.*
der Schwede *Շուետ(ացի).*	der Portugiese *Փորթուկալցի.*
der Sachse *Սաքսոն(ացի).*	der Schotte *Սկովտիացի.*

Հոլովումն՝

Ո· der Deutsche, Ս· des Deutschen, Տ· dem Deutschen, Հ· den Deutschen;
Յ+· die Deutschen *եւն։*

Դիտողութ. 9 *եւ* 10 *թուերուն մէջ գտնուող անուանց իգականը կը կազմուի* in *աւելցնելով,* die Engländerin, die Schweizerin, die Russin, die Französin, die Polin *եւն։ (Տես ԺԲ. Դաս. Զ.) Կը զարտուղի միայն* die Deutsche *Գերմանացի կինն։*

11. *Երկիրներու անուններէն ածանցեալ ածականք* isch *կը վերջաւորին. օր.*

Französisch *Գաղղիերէն.*	englisch *Անգլիերէն.*	armenisch *Հայերէն.*
italienisch *Իտալերէն.*	russisch *Ռուսերէն.*	türkisch *Տաճկերէն։*

Ծնր. deutsch *Գերմաներէն տիէն առաջ ին կորնչուցած է։*

12. *Քաղաքաց անուններէն ածանցեալ ածականք* er *կը վերջաւորին եւ անփոփոխ են. օր.*

Die Pariser Mode *Բարիզեան նորաձեւութիւն.*
Ein Wiener Student *Վիեննացի ուսանող մը.*
Das Straßburger Münster *Սթրազպուրկի աթոռանիստ եկեղեցին։*

13. *Գետերու, ընդու, լերանց եւն. անունները յօդ կ'առնուն եւ հասարակ անուանց պէս կը հոլովին.*

Ո· der Rhein *Ռհենոս,* Ս· des Rheins, Տ· dem Rhein(e), Հ· den Rhein *եւն.*
Ո· die Elbe *Էլպա,* Ս· der Elbe, Տ· der Elbe, *եւն.*
Ո· die Pyrenäen *Պիւրենեան լերինք,* Ս· der Pyrenäen *եւն։*

14. *Ափեղերու եւ օվկեանաց անունները Գերմաներէնի մէջ միշտ յօդով կը բանին։*

Ամիսներուն անունները:

der Januar Յունուար.
der Februar Փետրուար.
der März Մարտ.
der April Ապրիլ.
der Mai Մայիս.
der Juni Յունիս.
der Juli Յուլիս.
der August Օգոստոս.
der September Սեպտեմբեր.
der Oktober Հոկտեմբեր.
der November Նոյեմբեր.
der Dezember Դեկտեմբեր:

im Oktober Հոկտեմբերի կամ Հոկտեմբեր ամսոյն մէջ:

Օրերուն անունները:

der Sonntag Կիրակի.
der Montag Երկուշաբթի.
der Dienstag Երեքշաբթի.
der Mitwoch Չորեքշաբթի.
der Donnerstag Հինգշաբթի.
der Freitag Ուրբաթ.
der Samstag } Շաբաթ.
der Sonnabend } Կիրակամուտ:

Բառք:

das Thal ձոր.
Wien Վիեննա.
die Donau Դանուբ.
die Oder Օտեր.
das Ufer (գետ)եղերք, ափն.
der Bewohner բնակիչ.
das Gebirge լերինք.
das Land երկիր, գաւառ.
ich komme (ես) կու գամ.
ich gehe (ես) կ'երթամ.
hübsch վայելուչ, սիրուն գեղեցիկ.
breit լայն.
angekommen եկած, հասած.
kalt ցուրտ, պաղ. warm տաք.
fruchtbar պտղաբեր.
hoch բարձր. lang երկայն:

Հրահանգ. 33.

1. Rußland hat viele Flüsse. Die Flüsse Rußlands sind groß. Die Thäler der Schweiz sind schön. Welches (որո՞նք) sind die Produkte Englands? Die Straßen Berlins (կամ von Berlin) sind schön. Napoleon war in Egypten. Ich war nicht in Österreich, aber ich war in Preußen. Welches Land ist dies? Dies ist Griechenland. Kennen Sie Philadelphia? Nein, ich war nicht in Amerika. Herr Miller ist ein Amerikaner.

2. Ist dieser Mann ein Holländer? Nein, er ist ein Irländer; er geht nach Amerika. Mein Sohn geht nach Paris. Gustav Adolf war König von Schweden. Kennen Sie die Stadt Frankfurt? Nein, aber ich kenne die Stadt Straßburg. Der Monat Mai ist sehr schön. Der Rhein ist ein Fluß Deutschlands. Mein Freund ist im Juni angekommen. Der Montag war warm. Der Dienstag war kalt. Paris ist die Hauptstadt Frankreichs (կամ von Frankreich).

Ընդարձակութիւն. 34.

1. Ռուսաստան շատ մեծ է: Ես Գերմանիան կը սիրեմ: Գաղղիայի գիւղերը գեղեցիկ են: Լոնտոնի փողոցները երկայն են: Ռհենոս, Էլպա, Օտեր եւ Դանուբ գերմանական գետեր (deutsche Flüsse) են: Սպանիայի բերքերը կը ճանչնամ: Ամերիկայի բնակիչներն են Ամերիկացիք, Գերմանացիք, Գաղղիացիք, Անգղիացիք եւ Իրլանդացիք: Իտալիայի լերինք բարձր են: Նաբոլէոն Ռուսաստանի մէջ էր: Հոլանտան պզտիկ է:

2. Ռհենոսի ափունքն շատ գեղեցիկ են: Լոնտոն Անգղիայի մայրաքաղաքն է: Փրանքֆուրդի ճամբայները [փողոցները] կը ճանչնամ: Ուստի՞ կու գաք (woher kommen Sie?): Ես Շուետէն (aus Շ.) եւ Ռուսաստանէն կու գամ: Ո՞ր կ'երթաք (wohin gehen Sie?): Ես (դէպ ի) Վիեննա եւ (դէպ ի) Պերլին կ'երթամ: Ես ալ Իտալիա եւ Գաղղիա կ'երթամ: Ցոյնը Լոնտոն հասած է: Իմ եղբայրս Սթրազպուրգ է: Յունուարը ցուրտ է: 2 Յուլիս 1 ամիսը[1] տաք է: Իշխանը Փետրուար ամսոյն մէջ հասած է:

Խօսակցութիւն:

Wo warst du gestern?
Und wo war dein Bruder?
Welches ist die Hauptstadt von Spanien?
Kennen Sie die Schweiz?
Wie heißt dieser Fluß?
Hat Rußland große Flüsse?
Sind diese Herren Franzosen?
Welches Land ist dies?
Waren Sie in Asien?

Woher kommen Sie?
Wohin gehen Sie?
Gehen Sie nach Paris?
Kennen Sie die Türkei?
Wie sind die Straßen Berlins?
In welchem Monat ist Ihr Neffe angekommen?
Welcher Tag ist heute?
Wie viele Tage hat der April?

Sprechen Sie Deutsch, mein Herr?

Ich war in Mannheim.
Er war in Frankfurt.
Madrid ist die Hauptstadt von Spanien.
Ich kenne die Schweiz und Italien.
Dieser Fluß ist der Rhein.
Es hat große Flüsse und Seen.
Nein, mein Herr; sie sind Spanier.
Dies ist Frankreich.
Nein, ich war nicht in Asien, aber ich war in Egypten.

Ich komme aus Italien.
Ich gehe nach Rußland.
Ja, nach Paris und nach London.
Ja, ich kenne Griechenland und die Türkei.
Sie sind breit und schön.
Er ist im September angekommen.

Heute ist Donnerstag.
Der (Monat) April hat dreißig (երեսուն) Tage.

Ja, ich spreche Deutsch und Englisch.

---

1 Der Monat ամիս՝ բառը գերմ. ի մէջ ամսոյ անունէն յառաջ կը դրուի, եւ ոչ թէ Հայերէնի պէս վերջը:

ՀՆԳԵՏԱՍԱՆԵՐՈՐԴ ԴԱՍ

ՈՐՈՇԻՉ ԱԾԱԿԱՆՔ

(Bestimmungswörter).

Որոշիչ ածականք հինգ տեսակ են. ցուցական, հարցական, սպացական, անորոշ եւ ընդհանուր ածականները: Սովորաբար գոյականէ մը յառաջ կը դրուին:

§ 1. *Ցուցական ածականք են՝*

ար.	իգ.	չ.	Յք.	
dieſer	dieſe	dieſes[1] *այս, սա.*	dieſe	*ասոնք.*
jener	jene	jenes *այն.*	jene	*անոնք.*
ſolcher	ſolche	ſolches *այնպիսի.*	ſolche	*այնպիսիք.*
derſelbe	dieſelbe	dasſelbe *մի եւ նոյնը.*	dieſelben	*մի եւ նոյնք.*
der, die, das	nämliche	*մի եւ նոյնը.*	die nämlichen	*մի եւ նոյնք.*
der, die, das	andere	*միւսը, մէկալը.*	die anderen	*մէկալները:*

Օրինակք:

Geben Sie mir dieſen Stock *սա գաւազանն ինծի տուէք.*
Kennen Sie jene Damen? *Այն տիկնայքը կը ճանչնաք՞:*

1. Solcher *սովորաբար անորոշ յօդէն եաքը կը դրուի, եւ ածականաց Գ. ձեւին համեմատ կը հոլովի (տես Ի. Դաս.), բայց կրնայ յառաջ ալ դրուիլ եւ անփոփոխ մնալ. Օր.*

Ein ſolcher Mann (*կամ* ſolch' ein Mann) *այսպիսի մարդ մը.*
Einem ſolchen Knaben *այսպիսի մանկան մը:*

Յոգնակիի մէջ յօդը կը զեղչուի եւ dieſer **ի պէս կը հոլովի. Օր.**

Solche Männer *այսպիսի մարդիկ.*
Mit ſolchen Mitteln *այսպիսի միջոցներով:*

2. Derſelbe *հետեւեալ կերպով կը հոլովի.*

	Եզ.			Յոգ.
	ար.	իգ.	չ.	
Ա.	derſelbe	dieſelbe	dasſelbe	dieſelben
Ս.	desſelben	derſelben	desſelben	derſelben
Տ.	demſelben	derſelben	demſelben	denſelben
Հ.	denſelben.	dieſelbe.	dasſelbe.	dieſelben.

3. der nämliche *եւ* der andere *ածականներու պէս կը հոլովին. Օր.*

Die nämlichen Wörter *մի եւ նոյն բառերը.*
Ich habe einen andern Stock *ես ուրիշ գաւազան մ'ունիմ:*

---

[1] dieſer, jener *եւ* welcher *բառերուն հոլովումը տես Ի. Դաս:*

§ 2. *Հարցական ածականք են՝*

1. Welcher, welche, welches? *ո՞ր, ո՞րը. Օր.*

Welchen Brief haben Sie? *ո՞ր նամակն ունիք.*
Welche Federn haben Sie gekauft? *ո՞ր գրիչները գնեցիք.* [*սիք:*
Von welchen Städten ſprechen Sie? *ո՞ր քաղաքներուն վրայ կը խօ-*

2. Was für ein, was für eine, was für ein? *ի՞նչ, ի՞նչպիսի, ի՞նչ տեսակ: Յք.* was für?

Առաջ մէջ միայն ein **անորոշ յօդը կը հոլովի եւ յաջորդ գոյականին հետ սեռով կը համաձայնի.**

Was für eine Stadt iſt dies? *Ասիկա ի՞նչ քաղաք է.* [*ունիք.*
Was für einen Lehrer haben Sie? *Ի՞նչպիսի (կամ ի՞նչ) վարպետ*
Mit was für einem Inſtrumente? *Ի՞նչ գործիքով:*

Յոգնակիի մէջ յօդը կը զեղչուի = was für? Օր.

Was für Bänder wünſchen Sie? *Ի՞նչպիսի ժապաւէններ կ'ուզէք.*
Was für Bäume ſind dies? *Ի՞նչ են այս ծառերը:*

Ein *յօդը եզակիի մէջ՝ մասնական իմաստով առնուած կամ յոքնակի չունեցող գոյականայ առջեւ ալ կը զեղչուի Օր.*

Was für Fleiſch kaufen Sie? *Ի՞նչպիսի միս կը գնէք.*
Was für Wein trinken Sie? *Ի՞նչ տեսակ գինի կը խմէք:*

3. *Սեռացական ածականք հետեւեալներն են՝*

mein	meine	mein *իմ.*	Յ+.	meine *իմ*
dein	deine	dein *քու.*	„	deine *քու.*
ſein	ſeine	ſein *իր, անոր.*	„	ſeine *իր, անոր.*
ihr	ihre	ihr *իր, անոր.*	„	ihre *իր, անոր.*
unſer	unſere	unſer *մեր.*	„	unſere *մեր.*
Ihr	Ihre	Ihr *ձեր.*	„	Ihre *ձեր.*
euer	eure	euer *ձեր.*	„	euere *ձեր.*
ihr	ihre	ihr *իրենց.*	„	ihre *իրենց:*

Երեք առջիններըը ein *յօդին պէս կը հոլովին (տես Բ. Դաս). Անոնց հինգը հետեւեալ կերպով կը հոլովին.*

Եզ.

	ար.	իգ.	չ.	ար.	իգ.	չ.
Ա.	unſer	unſere	unſer	Ihr	Ihre	Ihr
Ս.	unſeres	unſerer	unſeres	Ihres	Ihrer	Ihres
Տ.	unſerm	unſerer	unſerm	Ihrem	Ihrer	Ihrem
Հ.	unſern	unſere	unſer	Ihren	Ihre	Ihr.

Յոգ.

Ա. unſere Ս. unſerer Տ. unſeren Հ. unſere	*երեք սեռի համար ալ:*	Ihre Ihrer Ihren Ihre	*երեք սեռի համար ալ:*

Դիտող. 1. Իր, *անոր Գերմաներէն* sein, seine *ով կը թարգմանուի՝ եթէ ստացողն արական կամ չեզոք է. իսկ* ihr, ihre *ով եթէ ստացողն իգական է.* Օր.

Կարոլոս էր գրիչը կորսնցուց Karl hat seine Feder verloren.
Լուիզա էր գրիչը կորսնցուց Luise hat ihre Feder verloren.

Դիտող. 2. Գերմաներէնի մէջ Ձեր, Ihr *ով (ձեզ ելլեւէրով) կը թարգմանուի քաղաքավարական բացատրութեամբ: Իսկ* euer, Ձեր *կը գործածուի չատերուն ուղղեալ ընտանեկան խօսակցութեանց մէջ.* Օր.

Կարոլոս, Ձեր[1] գրիչն ունիք Karl, haben Sie Ihre Feder?
Որդեակք, Ձեր գրիչներն ունիք Kinder, habt ihr eure Federn?

§ 4. *ԵՒնորոշ ածականք են՝*

ար.	իգ.	չ.	Յք.
jeder *իւրաքանչիւր.*	jede,	jedes.	չէ։
aller (all) *բոլոր.*	alle,	alles (all).	alle.
kein չ.., *ամենեւին չ...*	keine,	kein.	keine.
mancher *շատ մը.*	manche,	manches.	manche.
irgend ein *քանի մը, ինչ*	irgend eine,	irgend ein.	չէ։
wenig *քիչ.* [*ինչ.*	wenige,	wenig.	wenige.
viel *շատ.*	viele,	viel.	viele.
wieviel? *որչափ, քանի՞.*	wie viele,	wieviel.	wie viele?
der meiste *մեծագոյն մասը.*	die meiste,	das meiste.	die meisten.
ein gewisser *մը (էրէ· ինչ).*	eine gewisse,	ein gewisses.	gewisse.

Հետեւեալներն երբեք եզակի չունին.
beide *երկոքեան, երկուքն ալ.* — einige *ոմանք, քանի մը.*
mehrere *բազումք, շատերը:*

Օրինակք:

Jedes Land *իւրաքանչիւր գաւառ.*
Manches Kind *շատ մը տղաք, տղոցմէ ոմանք.*
Ich habe viele Bücher *ես շատ գրքեր ունիմ.*
Er hat wenige Freunde *անիկա քիչ բարեկամ ունի.*
Beide Schwestern sind tot *երկու քոյրերն ալ մեռած են.*
Die meisten Menschen *մարդկան մեծագոյն մասը, շատ մը մարդիկ.*
Ein gewisser König *թագաւոր մը.*
Gewisse Menschen *ինչ ինչ մարդիկ, մարդկանէ ոմանք:*

Դիտողութիւնք:

1. *Ստացական ածականի մ'առջեւ* all *բառը ար. եւ չ. եզակիի մէջ անփոփոխ կը մնայ.* Օր.

All mein Geld *(իմ) բոլոր ստակս:*

2. *Հետեւեալ կերպով կը հոլովի* aller.

	ար.	իգ.	չ.	Յ+.
Ո·	aller (all)	alle	alles (all)	alle
Ս·	alles	aller	alles	aller
Տ·	allem	aller	allem	allen
Հ·	allen	alle	alles (all)	alle.

3. Եթէ beide *էն յառաջ ստացական ածական մը կամ որոշեալ յօդ գտնուի, n մը կ'առնու.* Օր.

Իմ երկու եղբարքս meine beiden Brüder.
Ձեր երկու ձիերը Ihre beiden Pferde.

4. Ein jeglicher *իւրաքանչիւրը, փոխանակ* jeder, *եւ* etliche *փոխանակ* einige *իբրեւ հնացեալ կը նկատուին:*

Բառք:

das Gebäude *շէնք.*
die Eltern *ծնողք.*
der Ring *մատանի.*
der Wagen *կառք.* [*թիւն.*
der Fehler *յանցանք, պակասու-*
die Übersetzung *թարգմանութիւն.*
der Bleistift *կապարագրիչ, մատիտ.*
die Schachtel *տուփ.*
die Minute *վայրկեան, րոպէ.*
die Seite *երես (թղթոց), էջ.*
das Heft (*յ+. —e*) *տետրակ.*
nützlich *օգտակար.*
tot *մեռած.*
reich *հարուստ.*
selten *ցանցառ.* schlecht *գէշ.*
kostbar *թանկագին.*
gegessen *կերած.*
wollen Sie? *կ'ուզէք:*

Հրահանգ. 35.

1. Dieser Mann ist reich. Diese Kinder haben keinen Vater mehr. Jenes Gebäude ist alt. Die Früchte jener Bäume sind bitterer (*աւելի դառն*) als die Früchte dieser Bäume. Meine Eltern sind tot. Unser Oheim ist nicht reich. Ich kenne die Studenten. Kennen Sie alle Straßen dieser Stadt? Alle Menschen sind Brüder. Welcher Mann hat sein Geld verloren? Deine Tante hat ihren Ring gefunden.

2. Ich habe die Pferde Ihres Oheims und den Wagen unseres Nachbars gekauft. Jeder Mensch liebt sein Leben. Nicht jedes Land ist reich. Sie haben keinen Fehler in ihrer Übersetzung. Meine beiden Brüder sind angekommen. Alle Häuser dieser Stadt sind groß. Was für einen Stock haben Sie da? Alle meine Federn sind schlecht. Wir haben einige Vögel. Ich habe mehrere Schiffe gesehen.

Շարադրութիւն. 36.

1. Ա*յս* ծառը բարձր է: Ա*յս* կինը բարի է: Ա*յն* մարդն իմ եղբայրս է: Ա*յն* տուփը շատ պզտիկ է: Ա*յս* մանկան եղ-

[1] *Քաղաքավարական ձեւն՝ (շատերուն ուղղեալ) Յոդնախ ձեւ են զանազանելու եւ այնպէս թարգմանելու համար, այսուհետեւ Դո—ւ, Ձեր եւն. գերանուանքն գլխագրով կը գրենք:*

բայրը Լուդովիկոս կը կոչուի: Այս հայն աս տղոց տուէք: Այսպիսի մարդիկ ցանցառ են: Ո՞ր անունը: Ո՞ր երեսը: Ո՞ր գիրքը կ'ուզէք: Ի՞նչ տեսակ թուղթ գնեցիք: Ես (իմ) հայրս եւ (իմ) մայրս կը սիրեմ: Ծնողք իրենց տղաքը կը սիրեն (lieben): (Իմ) կօշիկներս նոր են: Ի՞նչ տեսակ գրիչներ ունիք:

2. Երկու գրիչք ալ գէշ են: Ո՞ր են ձեր տետրակները: Հոս են (hier ſind) մեր տետրակները: Տղաք իրենց գլեսառները կորսնցուցած են: Իւրաքանչիւր րոպէ թանկագին է: Բոլոր մարդիկ եղբարք են: Ես ամենեւին բարեկամ չունիմ: Ո՞վ շատ ատակ ունի: Մենք քիչ հաց ունինք: Անասնոց մեծագոյն մասն օգտակար է: Իւրաքանչիւր գաւառ ունի իւր հաճոյքները (Annehmlichkeiten): Ես շատ մը կապարագրիչներ գտայ: Տղաք բոլոր իրենց խնձորներն ու իրենց տանձերը կերան:

Խօսակցութիւն:

Wer hat mein Geld gefunden?	Dein Bruder hat all dein Geld gefunden.
Was für ein Vogel iſt dies?	Es iſt ein Adler (արծիւ).
Wer hat ihn geſchoſſen (զարկած)?	Der Jäger hat ihn geſchoſſen.
Was für eine Blume haben Sie da?	Es iſt ein Veilchen (մանուշակ).
Wo ſind unſere Hüte?	Ihre Hüte ſind in meinem Zimmer.
Wie viele Fehler habe ich in meiner Überſetzung?	Sie haben mehrere Fehler, vier oder fünf.
Wer iſt jener junge Mann?	Es iſt der Neffe unſeres Nachbars.
Was für Pferde haben Sie gekauft?	Ich habe zwei Reitpferde (հեծանելի ձի) gekauft.
Haſt du einige gute Federn?	Nein, alle meine Federn ſind ſchlecht.
Haben Sie viele Bücher?	Ich habe wenige Bücher.
Was hat Friedrich?	Er hat ſeinen Bleiſtift.
Mit wem ſind Sie angekommen?	Ich bin mit einigen Freunden gekommen.
Haben Sie einen Brief von Frankfurt erhalten?	Nein, ich habe keinen Brief erhalten.
Haben Sie alle Äpfel gegeſſen?	Nein, ich habe nur einige gegeſſen.

ՎԵՑՏԱՍԱՆԵՐՈՐԴ ԴԱՍ

ՕԺԱՆԴԱԿ ԲԱՅԵՐ

(Hilfszeitwörter).

Գերմաներէնի մէջ երեք օժանդակ բայեր կան, որոնք միւս բայերը լրացընելու կը գործածուին, եւ են՝ haben ունենալ, ſein ըլլալ եւ werden ըլլալ: Այս երեքէն զատ կան ուրիշ տեսակ մը օժանդակ բայեր ալ, որոնք եղանակաւորիչ կը կոչուին, եւ են՝ wollen, ſollen, müſſen, können, mögen եւ dürfen.

ա. Haben ունենալ:

Սահմանական:	Ստորադասական:
Ներկայ:	
Ich[1] habe ունիմ.	Ich habe ունենամ.
du haſt ունիս.	du habeſt ունենաս.
er hat (ար.) / ſie hat (էգ.) / es hat (չ.) ունի.	er habe (ար.) / ſie habe (էգ.) / es habe (չ.) ունենայ.
(man hat (չ.) մէկն ունի.)	(man habe (չ.) մէկն ունենայ.)
wir haben ունինք.	wir haben ունենանք.
ihr habt կամ Sie haben[2] ունիք.	ihr habet կամ Sie haben ունենաք.
ſie haben ունին:	ſie haben ունենան:
Անկատար եւ կատարեալ:	
Ich hatte ունէի, ունեցայ.	Ich hätte[3] ունենայի.
du hatteſt ունէիր, ունեցար.	du hätteſt ունենայիր.
er hatte (ար.) / ſie hatte (էգ.) / es hatte (չ.) ունէր, ունեցաւ.	er hätte (ար.) / ſie hätte (էգ.) / es hätte (չ.) ունենար.
wir hatten ունէինք, ունեցանք.	wir hätten ունենայինք.
(ihr hattet) / Sie hatten ունէիք, ունեցաք.	(ihr hättet) / Sie hätten ունենայիք.
ſie hatten ունէին, ունեցան:	ſie hätten ունենային:
Ապառնի:	
Ich werde..[4] haben պիտի ունենամ [նամ. եւն.	Ich werde.. haben պիտի ունենամ. [եւն.
du wirſt haben	du werdeſt haben
er wird haben	er werde haben
wir werden haben	wir werden haben
ihr werdet haben / Sie werden haben	ihr werdet haben / Sie werden haben
ſie werden haben.	ſie werden haben.

[1] Գերմաներէնի մէջ, ինչպէս ուրիշ շատ մը եւրոպական լեզուներու մէջ ալ, Ich, du, er եւ այլն դերանունական անուն բայիները պէտք են դէպ բային քովը գրուիլ, եթէ ուրիշ անուն բայի չի կայ: Հայերէնի մէջ շատ անգամ զանց կ'առնուին եւ զօրութեամբ կ'իմացուին:

[2] Ընդհանուր դէպքերուն: Ամէն բայ յաջնակի Բ. դէմքի համար, ամէն ժամանակներու մէջ ալ այս երկու ձեւերն ունի, ihr եւ Sie (որ միշտ գլխագիր S-ով կը գրուի): Այս վերջինը քաղաքավարութեան եւ խօսակցութեան ձեւն է:

[3] Այս. ich hätte ձեւը միշտ wenn, Եթէ շաղկապէն վերջը կը գրուի, սոյն շաղկապէն ետքը բայը նախադասութեան վերջը կու գայ. Օր. Եթէ գիրք մ'ունենայի wenn ich ein Buch hätte.

[4] Այս երկու կէտերը ընդոյն տեղը կը նշանակեն. Օր. Ich werde einen Freund haben, ich habe einen Freund gehabt եւն:

Յարակատար:

Ich habe .. gehabt ունեցայ, ու-	Ich habe .. gehabt ունեցած ըլլամ.
du hast gehabt [նեցած եմ. եւն.	du habest gehabt [եւն.
er hat gehabt	er habe gehabt
wir haben gehabt	wir haben gehabt
ihr habt gehabt	ihr habet gehabt
Sie haben gehabt	Sie haben gehabt
sie haben gehabt.	sie haben gehabt.

Գերակատար:

Ich hatte .. gehabt	ունեցած	էի.	Ich hätte .. gehabt ունեցած ըլլայի.
du hattest gehabt	„	էիր.	du hättest gehabt [եւն.
er hatte gehabt	„	էր.	er hätte gehabt
wir hatten gehabt	„	էինք.	wir hätten gehabt
ihr hattet gehabt	„	էիք.	ihr hättet gehabt
Sie hatten gehabt	„	էին.	Sie hätten gehabt
sie hatten gehabt	„	էին.	sie hätten gehabt.

Ապառնի անցեալ:

Ich werde .. gehabt haben ունեցած	Ich werde .. gehabt haben ունեցած պի-
du wirst gehabt haben [պիտի ըլլամ.	du werdest gehabt haben [տի ըլլամ. եւն.
er wird gehabt haben	er werde gehabt haben
wir werden gehabt haben	wir werden gehabt haben
ihr werdet gehabt haben	ihr werdet gehabt haben
Sie werden gehabt haben	Sie werden gehabt haben
sie werden gehabt haben.	sie werden gehabt haben.

Թէական կամ Պայմանական:

Ich würde .. haben *կամ* ich hätte *կ'ունենայի.*
du würdest haben *կամ* du hättest *կ'ունենայիր.*
er würde haben *կամ* er hätte *կ'ունենար.*
wir würden haben *կամ* wir hätten *կ'ունենայինք.*
ihr würdet haben *կամ* ihr hättet *կ'ունենայիք.*
sie würden haben *կամ* sie hätten *կ'ունենային:*

Թէական անցեալ կամ Պայմանական Գերակատար:

Ich würde .. gehabt haben *կամ* ich hätte gehabt ունեցած *կ'ըլլայի.*
du würdest gehabt haben *կամ* du hättest gehabt „ *կ'ըլլայիր.*
er würde gehabt haben *կամ* er hätte gehabt „ *կ'ըլլար:*
wir würden gehabt haben *եւն:*

Հրամայական:

Նշ:	Յոգն:
Habe ունեցիր.	habeն wir, laßt uns haben *կամ* wir wollen haben ունենանք.
habe er *կամ* er soll haben ունենայ.	habet, haben Sie ունեցէք:

Անեղեւոյթ:

Նէրէյ· haben *կամ* zu haben ունենալ, ունենալու:
Անցեալ· gehabt haben *կամ* gehabt zu haben ունեցած ըլլալ(ու):

Ընդունելութիւն:

Նէրէյ· habend ունենալով: Անցեալ· gehabt ունեցած:

Ժխտական ձեւ:

Նէրէյ· Ich habe nicht չունիմ. Յգ· wir haben nicht չունինք.
du hast nicht չունիս. Sie haben nicht չունիք.
er hat nicht չունի. sie haben nicht չունին:
Ապառ· Ich werde .. nicht haben պիտի չունենամ:
Յրէ· Ich habe .. nicht gehabt չունեցայ. եւն:

Հարցական ձեւ:

Նէրէ· Habe ich? ունի՞մ. haben wir? ունի՞նք.
hast du? ունի՞ս. haben Sie? ունի՞ք.
hat er? ունի՞. haben sie? ունի՞ն:
Յրէ· Habe ich gehabt? ունեցա՞յ. Haben Sie .. gehabt? ունեցա՞ք. եւն:

Ժխտական-հարցական ձեւ:

Habe ich nicht? չունի՞մ. hast du nicht? չունի՞ս. hat er nicht? չունի՞.
haben wir nicht? չունի՞նք. եւն.
Hatte ich nicht gehabt? ունեցած չէի՞. եւն.
Werden wir nicht haben? պիտի չունենա՞նք. եւն:

Թէական կամ Պայմանական ձեւ:

Ենթադր.

Wenn ich .. hätte *եթէ* ունենայի· wenn wir .. hätten *եթէ* ունենայինք.
wenn du .. hättest „ ունենայիր· wenn Sie .. hätten „ ունենայիք.
wenn er .. hätte „ ունենար. եւն. եւն.

Գերակատար.

Wenn ich .. gehabt hätte *եթէ* ունեցած ըլլայի· — wenn du ..
gehabt hättest *եթէ* ունեցած ըլլայիր· — wenn er .. gehabt hätte եւն:

Դիտողութիւն գեղմ. շաղադասութեան վրայ:

Օրէպէս շարադասութեան վրայ ամբողջ մասունք բանին աւանդելէն վերջը պիտի խօսինք, սակայն պէտք է հիմակուընէ ալ հետեւեալ քանի մը կանոնները գիտնալ:

1. Բաղադրեալ ժամանակով կազմուած նախադասութեան մը մէջ ընդունելութիւն անցեալը կամ աներեւոյթը

ամէնէն վերջը կը դրուի։ Սովորական կարգի մէջ հետեւեալ կերպով կը դասուին նախադասութեան մասունքը. Անուն բային առաջին տեղին ունի. օժանդակ բայը՝ երկրորդ տեղին. խնդիրը՝ երրորդ, մակբայը՝ չորրորդ, եւ ընդունելութիւն անցեալը կամ անորեւոյթը ամէնէն վերջը կը դրուի։ Օր.

Der Knabe hat das Buch gehabt.

Բուն. Տղան ունի գիրքն ունեցած։

Die Mutter wird ihre Tochter in Paris ſehen.

Բուն. Մայրն պիտի իր դուստրն ի Բարիզ տեսնէ։

2. Ժամանակական մակբայք խնդիրէն յառաջ կը դրուին.

Der Knabe hat geſtern ein Buch gefunden.

Բուն. Տղան ունի երէկ մէկ գիրք գտած։

3. nicht ժխտական խնդիր սեռիէն վերջը կը դրուի.

Ich habe das Buch nicht geleſen գիրքը չկարդացի։

4. Եթէ նախադասութիւնը մակբայով մը սկսի, անուն բային բայն վերջը կը դրուի.

Geſtern habe ich (ոչ՝ ich habe) ein Buch gefunden.

5. Ցարաբերական դերանուններէն եւ ինչ ինչ շաղկապներէն եաքը, բայը նախադասութեան վերջը կը դրուի. Օր.

Hier iſt das Buch, welches ich geſtern gefunden habe.

Ահաւասիկ գիրքը, զոր ես երէկ գտայ։

Բառք։

Acht haben (auf) միտ դնել. փոյթ
die Uhr ժամացոյց. [ընել. հոգալ.
die Tinte թանաք.
Recht haben իրաւունք ունենալ.
Unrecht haben իրաւունք չունենալ.
das Vergnügen հաճոյք.

das Wetter օդ.
Geduld haben համբերել.
das Band ժապաւէն.
die Zeit ժամանակ.
angenehm հաճոյ.
jetzt հիմայ։

Հրահանգ. 37.

1. Ich habe einen Freund. Haſt du auch einen Freund? Habt ihr կամ haben Sie keine Freunde? Wir haben keine Freunde. Wir hatten Freunde; aber jetzt haben wir keine. Sie haben Recht. Ich hatte Unrecht. Habe Acht auf dein Kleid. Haben Sie Acht auf Ihre Kleider. Ich werde eine neue Uhr haben. Ich habe ſchon eine Uhr gehabt; aber ich habe ſie verloren. Haben Sie viel Vergnügen gehabt? Wir hatten viele Äpfel gehabt. Wir werden ſchönes Wetter haben.

2. Sie werden einen Fehler gehabt haben. Hatten die Schüler gutes Papier? Nein, die Schüler hatten kein gutes Papier. Wenn wir Brot hätten. Wenn wir Fleiſch gehabt hätten. Ihr würdet kein Geld haben. Er würde viel Vergnügen auf dem Lande haben.

Glaubſt du (կը կարծե՞ս), daß er Geld habe? Glauben Sie, daß wir Wein gehabt haben? Sie werden Waſſer gehabt haben. Haben die Kinder Kirſchen gehabt? Hat der Knabe ſein Buch nicht gehabt?

Տարադրութիւն. 38.

1. Ես մէկ եղբայր եւ երկու քոյր ունիմ, դուն երկու եղբայր եւ մէկ քոյր ունիս։ Անիկա (արլ.) դանակն ունի, անիկա (էգ.) գրիչն ունի։ Մենք կարագ եւ պանիր ունինք։ Դուք հաց եւ միս ունիք։ Անոնք գինի ունին։ Ես զմեղմն մ'ունեի։ Եղբայրս երկու շուն ունէր։ Մենք շատ մը բարեկամներ ունէինք։ Դուք շատ խնձորներ ունէիք։ Աշակերտք ամենեւին թանաք չունէին։ Ես ժամացոյց մը պիտի ունենամ։ Դուն ձեռնոցներ պիտի ունենաս։ Դուք խաղուէ եւ կաթ պիտի ունենաք։ Տղաք հաց եւ կարագ պիտի ունենան։

2. Ես քիչ ատակ կ'ունենայի։ Համբերեցէք (համբերութիւն ունեցէք)։ Ես համբերեցի (համբերութիւն ունեցած եմ)։ Անիկա կատր մը հաց ունեցած է։ Մանչը գիրքն ունեցած կ'ըլլար։ Եթէ ես թուղթ ունենայի։ Եթէ դուն ատակ ունէիր։ Եթէ մենք քաջասրտութիւն (den Mut) ունենայինք։ Հաճոյ է (es iſt) բարեկամ մ'ունենալ։ Ես կրնամ (kann) հաճոյքն ունենալ։ Ո՞վ պիտի ունենայ ժապաւէնը։ Իմ եղբօրս աղջիկը կարոլինա պիտի ունենայ ժապաւէնը, եւ օրիորդ Լուիզա պիտի ունենայ գլխարկը։

Խօսակցութիւն։

Haben Sie einen Bruder?
Was hat Karl gekauft?
Habt ihr Brot genug?
Hatten Sie genug Butter und Käſe?

Haben Sie viel Vergnügen auf dem Lande gehabt?
Werden wir ſchönes Wetter haben?
Werden Sie Zeit haben dieſes Buch zu leſen (կարդալու)?
Glauben Sie, daß Heinrich viel Geld gehabt hat?
Was für eine Feder haſt du gehabt?
Werde ich das Vergnügen haben, Ihre Schweſter zu ſehen?
Warum ſind Sie ſo traurig (այսպէս տրտում)?
Wer hat mein Federmeſſer gehabt?

Ja, ich habe zwei Brüder.
Er hat Handſchuhe gekauft.
Nein, wir haben nicht genug.
Wir hatten Käſe genug; aber nicht Butter genug.

Ja, wir hatten ſehr viel Vergnügen.

Ich glaube nicht (չեմ կարծեր).
Wir werden heute keine Zeit haben; aber morgen (վաղը).
Ich glaube, daß er ſehr wenig gehabt hat. [գրիչ).
Ich hatte eine Stahlfeder (երկաթէ
Sie iſt nicht hier; ſie iſt in Stuttgart.

Ich habe meinen ſchönen Stock verloren. [gehabt hat.
Ich weiß nicht (չեմ գիտեր), wer es

ԵՕԹՆԵՒՏԱՍՆԵՐՈՐԴ ԴԱՍ

Բ. Sein (ſeyn)[1] ըլլալ։

Սահմանական։ *Ստորադասական։*

Ներկայ։

Ich bin ես եմ.	Ich ſei (ſey)[1] ըլլամ.
du biſt դուն es.	du ſeieſt (ſeyeſt) ըլլաս.
er (ſie, es) iſt ան է.	er (ſie, es) ſei (ſey) ըլլայ.
wir ſind մենք ենք.	wir ſeien (ſeyen) ըլլանք.
ihr ſeid / Sie ſind } դուք էք.	ihr ſeiet (ſeyet) / Sie ſeien (ſeyen) } ըլլաք.
ſie ſind անոնք են։	ſie ſeien (ſeyen) ըլլան։

Անկատար։

Ich war էի։	Ich wäre ըլլայի.
du warſt էիր.	du wäreſt ըլլայիր.
er (ſie, es) war էր.	er (ſie, es) wäre ըլլար.
wir waren էինք.	wir wären ըլլայինք.
ihr waret, Sie waren էիք.	ihr wäret, Sie wären ըլլայիք.
ſie waren էին։	ſie wären ըլլային։

Ապառնի։

Ich werde .. ſein պիտի ըլլամ.	Ich werde ſein ըլլալու ըլլամ.
du wirſt ſein „ ըլլաս.	du werdeſt ſein „ ըլլաս.
er wird ſein „ ըլլայ.	er werde ſein „ ըլլայ.
wir werden ſein „ ըլլանք.	wir werden ſein „ ըլլանք.
ihr werdet ſein „ ըլլաք.	ihr werdet ſein „ ըլլաք.
ſie werden ſein „ ըլլան։	ſie werden ſein „ ըլլան։

Ցայտնապաստ։

Ich bin .. geweſen եղայ, եղած եմ.	Ich ſei geweſen եղած ըլլամ.
du biſt geweſen եղար.	du ſeieſt geweſen „ ըլլաս.
er iſt geweſen եղաւ.	er ſei geweſen „ ըլլայ.
wir ſind geweſen եղանք.	wir ſeien geweſen „ ըլլանք.
ihr ſeid geweſen եղաք.	ihr ſeiet geweſen „ ըլլաք.
ſie ſind geweſen եղան։	ſie ſeien geweſen „ ըլլան։

Գերադերձապաստ։

Ich war .. geweſen եղած էի.	Ich wäre geweſen եղած ըլլայի.
du warſt geweſen „ էիր.	du wäreſt geweſen „ ըլլայիր.
er war geweſen „ էր.	er wäre geweſen „ ըլլար.
wir waren geweſen „ էինք.	wir wären geweſen „ ըլլայինք.
ihr waret geweſen „ էիք.	ihr wäret geweſen „ ըլլայիք.
ſie waren geweſen „ էին։	ſie wären geweſen „ ըլլային։

[1] Այս գրուածները հիմայ անգործածական են։

Ապառնի անցեալ։

Ich werde geweſen ſein եղած պիտի ըլլամ. եւն.	Ich werde geweſen ſein եղած պիտի ըլլամ. եւն։
du wirſt geweſen ſein	du werdeſt geweſen ſein
er wird geweſen ſein	er werde geweſen ſein
wir werden geweſen ſein	wir werden geweſen ſein
ihr werdet geweſen ſein	ihr werdet geweſen ſein
ſie werden geweſen ſein.	ſie werden geweſen ſein.

Թէական։

Ich würde .. ſein կամ ich wäre կ'ըլլայի.
du würdeſt ſein կամ du wäreſt կ'ըլլայիր.
er würde ſein կամ er wäre կ'ըլլար.
wir würden ſein կամ wir wären կ'ըլլայինք.
ihr würdet ſein կամ ihr wäret կ'ըլլայիք.
ſie würden ſein կամ ſie wären կ'ըլլային։

Թէական անցեալ։

Ich würde .. geweſen ſein կամ ich wäre geweſen եղած կ'ըլլայի.
du würdeſt geweſen ſein կամ du wäreſt geweſen եղած կ'ըլլայիր.
er würde geweſen ſein կամ er wäre geweſen եղած կ'ըլլար.
wir würden geweſen ſein կամ wir wären geweſen եղած կ'ըլլայինք.
ihr würdet geweſen ſein կամ ihr wäret geweſen եղած կ'ըլլայիք.
ſie würden geweſen ſein կամ ſie wären geweſen եղած կ'ըլլային։

Հրամայական։

Եղիլ։	Ցոյնալի։
Sei եղիր.	ſeien (ſeyen) wir / laßt uns ſein / wir wollen ſein } ըլլանք.
er ſei (ſey) / er ſoll ſein } ըլլայ.	ſeid կամ ſeien Sie եղէք.
	ſie ſollen ſein ըլլան։

Անեռեւոյթ։

Ներկայ. ſein (ſeyn) կամ ʒu ſein ըլլալ, ըլլալու։
Անցեալ. geweſen ſein կամ geweſen ʒu ſein եղած ըլլալ, եղած ըլլալու։

Հնդունելութիւն։

Ներկայ. ſeiend (ſeyend) եղող, ըլլալով. Անցեալ. geweſen եղած։

Թէական կամ Պայմանական ձեւ։

Ան. Wenn ich .. wäre եթէ ըլլայի.
wenn du wäreſt եթէ ըլլայիր.
wenn er wäre եթէ ըլլար. եւն։
Գերբ. Wenn ich .. geweſen wäre եթէ եղած ըլլայի.
wenn du geweſen wäreſt եթէ եղած ըլլայիր.
wenn er geweſen wäre եթէ եղած ըլլար. եւն։

Բառք:

der Kuchen կարկանդակ.
das Theater թատր.
glücklich երջանիկ.
unglücklich ապերջանիկ, դժբախտ,
zufrieden գոհ. so այնպէս. այնչափ.
unzufrieden ժոգոհ.
ruhig հանդարտ, խաղաղ.
so viel այնչափ.
träge ծոյլ.
fleißig փութաջան. աշխատասէր.
arm աղքատ. խեղճ.
leicht դիւրին.
gestern երէկ.
abgereist ճամբայ ելած, մեկնած:

Հրահանգ. 39.

1. Ich bin jung. Du bist glücklich. Ich bin unglücklich. Sie ist schön und reich. Wir sind arm und krank. Dieser Mann war gut. Waret ihr gestern in der Kirche? Nein, wir waren zu Hause; unsere Mutter war krank. Sie werden nicht krank gewesen sein. Jung und schön sein ist angenehm. Ich bin bei dem Schneider gewesen, aber mein Rock war nicht fertig (լմնցած).

2. Ist der Knabe in der Schule gewesen? Glaubst du, daß er so träge sei? Wir sind gestern im Theater gewesen. Karl wird sehr glücklich sein, so viele Bücher zu haben (ունենալուն համար). Sei fleißig, mein Sohn. Seid fleißig, meine Schüler. Ihr Großvater ist sehr alt gewesen; aber meine Großmutter ist nicht so alt gewesen. Marie würde sehr zufrieden sein, wenn sie hier wäre.

Շարադրութիւն. 40.

1. Ես պզտիկ եմ: Ես մեծ չեմ: Դուն մեծ ես. դուն պզտիկ չես: Անիկա ծեր է: Անիկա (էգ.) երիտասարդ է: Մենք աղքատ ենք: Մենք հարուստ չենք: Հո՞ն (da) էք: Անոնք ճամբայ ելած են: Մեր բարեկամուհիները հասած չեն: Գիրքը գեղեցի՞կ էր: Կարկանդակն աղի՞կ էր: Ո՞ւր էիք երէկ: Ես Փրանքփուրդ էի: Ես երջանիկ եղայ: Դուք հիւանդ չեղաք: Անիկա դժբախտ պիտի ըլլայ: 2 Հանդարտ 1եղիր: Փութաջան ըլլանք: Ծոյլ մի ըլլաք: Հօրեղբօրորդիս Բարիզ գացած է (եղաւ.) բայց Լոնտոն չէ գացած (չեղաւ):

2. Անիկայ (es) դիւրին կ'ըլլար: Անիկա դիւրին եղած կ'ըլլար: Ինչո՞ւ համար (warum) գոհ չէիք: Ձեր գրիչները աղի՞կ են: Իմ եղբայրս նամակատուն (auf der Post) եղած էր: Եթէ հարուստ ըլլայի: Եթէ անիկա (էգ.) գեղեցիկ ըլլար: Եթէ դուք գոհ ըլլայիք: Ես գոհ կ'ըլլայի, եթէ հիւանդ չըլլայի: Մենք դժբախտ չէինք ըլլար (թէկ.), եթէ քանի մը բարեկամներ ունենայինք: Թատրոն (im—) եղած չէք: Ո՛չ, ժամանակ չունեցայ: Համոյ չէր ըլլար (es...), ամենեւին բարեկամ չունենալ (zu...):

Խօսակցութիւն:

Sind Sie glücklich?
Ist Ihre Schwester auch glücklich?
Wo waren Sie gestern Abend (իրի-
Und wo war Ihr Freund? [կուն)?
War der Wein gut?
Sind Sie in Stuttgart gewesen?
[zufrieden?
Warum (ինչո՞ւ) war der Lehrer un-
Ist Karl oft (յաճախ) krank?
Würden Sie zufrieden sein, wenn Sie reich wären?
Seid ihr fertig (պատրաստ)?

Was sagte (կ'ըսէր) der Lehrer?
Waren die Schüler fleißig?
Würden Sie glücklich sein, wenn Ihr Vater hier wäre?

O ja, ich bin sehr glücklich.
Nein, sie ist sehr unglücklich.
Ich war im Theater.
Er war zu Hause.
Nein, er war nicht sehr gut.
Nein, ich bin noch nicht dort (դեռ հոն չ ...) gewesen.
Die Schüler waren träge.
Ja, er ist immer krank.
Ich würde sehr zufrieden sein, wenn ich reich wäre.
Wir werden gleich (հիմայ, անմիջապէս) fertig sein.
Er sagte: Seid ruhig.
Ja, sie sind sehr fleißig gewesen.
Ich würde sehr glücklich sein.

Ընթերցուած:

1. Die Frau und die Henne.

Կինն ու հաւը:

Eine Frau hatte eine Henne, welche jeden Tag ein Ei legte.
կ'ածէր
Aber die Frau war nicht damit zufrieden; sie wollte jeden Tag
անով կ'ուզէր
zwei Eier haben; denn sie verkaufte die Eier sehr teuer. Sie mä-
վասն զի կը ծախէր սուղ պա-
stete daher die Henne, in der Hoffnung mehr Eier zu bekommen.
րարեց անոր համար յուսով աւելի ունենալու
Aber sie täuschte sich; denn die Henne wurde zu fett und legte keine
խաբուեցաւ չաո գիրցաւ
Eier mehr.
ալ

2. Die Jahreszeiten.

Տարուան եղանակները:

Frühling, Sommer, Herbst und Winter
Sind des guten Gottes Kinder,
Bringen uns (կը բերեն մեզի) des Guten viel,
Blumen, Früchte, frohes (ղուարթ) Spiel.

ՈՒԹԵՒՑԱՍՆԵՐՈՐԴ ԴԱՍ

Գ. Werden ըլլալ։

Սահմանական։	*Ստորադասական։*
Ներկայ։	
Ich werde *կ'ըլլամ.*	Ich werde *ըլլամ.*
du wirſt *կ'ըլլաս.*	du werdeſt *ըլլաս.*
er (ſie) wird *կ'ըլլայ.*	er werde *ըլլայ.*
wir werden *կ'ըլլանք.*	wir werden *ըլլանք.*
ihr werdet / Sie werden *կ'ըլլաք.*	ihr werdet / Sie werden *ըլլաք.*
ſie werden *կ'ըլլան։*	ſie werden *ըլլան։*
Անկատար։	
Ich wurde[1] *կ'ըլլայի.*	Ich würde *ըլլայի.*
du wurdeſt *կ'ըլլայիր.*	du würdeſt *ըլլայիր.*
er wurde *կ'ըլլար.*	er würde *ըլլար.*
wir wurden *կ'ըլլայինք.*	wir würden *ըլլայինք.*
ihr wurdet / Sie wurden *կ'ըլլայիք.*	ihr würdet / Sie würden *ըլլայիք.*
ſie wurden *կ'ըլլային։*	ſie würden *ըլլային։*
Ապառնի։	
Ich werde .. werden *պիտի ըլլամ* [*եւն.*	Ich werde werden *ըլլալու ըլլամ.* [*եւն.*
du wirſt werden	du werdeſt werden
er wird werden	er werde werden
wir werden werden	wir werden werden
ihr werdet werden / Sie werden werden	ihr werdet werden / Sie werden werden
ſie werden werden.	ſie werden werden.
Յարաճապաստ։	
Ich bin . . . geworden (*կամ* worden) *եղայ, եղած եմ. եւն.*	Ich ſei geworden (*կամ* worden) *եղած ըլլամ. եւն.*
du biſt geworden (*կամ* worden)	du ſeiſt geworden
er iſt geworden (*կամ* worden)	er ſei geworden
wir ſind geworden (*կամ* worden)	wir ſeien geworden
ihr ſeid geworden (*կամ* worden)	ihr ſeiet geworden
ſie ſind geworden (*կամ* worden).	ſie ſeien geworden.
Գերաճապաստ։	
Ich war geworden (*կամ* worden) *եղած էի. եւն.*	Ich wäre geworden (*կամ* worden) *եղած ըլլայի. եւն.*
du warſt geworden	du wäreſt geworden

[1] *Եղակին հին ձեւ մըն ալ ուներ՝* ich ward, du wardſt, er ward, *որ հիմայ ալ գործածական է։*

er war geworden	er wäre geworden
wir waren geworden	wir wären geworden
ihr waret geworden	ihr wäret geworden
ſie waren geworden.	ſie wären geworden.

Ապառնի անցեալ։

Ich werde . . geworden (worden) ſein *եղած պիտի ըլլամ.*	Ich werde geworden (worden) ſein *եղած պիտի ըլլամ.*
du wirſt geworden (worden) ſein *եւն։*	du werdeſt geworden (worden) ſein *եւն։*

Թէական։

Ich würde .. werden *կ'ըլլայի.*
du würdeſt werden *կ'ըլլայիր.*
er würde werden *կ'ըլլար.*
wir würden werden *կ'ըլլայինք. եւն։*

Թէական անցեալ.

Ich würde . . geworden (worden) ſein *կամ* ich wäre geworden *եղած կ'ըլլայի. եւն։*

Հրամայական։

Եզ.	Յ.
Werde *եղիր.*	werden wir *ըլլանք.*
er ſoll werden *ըլլայ.*	werdet, werden Sie *եղէք.*
	ſie ſollen werden *ըլլան։*

Անեռեւոյթ։

Ներկ. werden *կամ* zu werden *ըլլալ, ըլլալու։*
Անց. geworden (*կամ* worden) ſein *կամ* zu ſein *եղած ըլլալ(ու)։*

Հնդունելութիւն։

Ներկ. werdend *ըլլալով, եղող։* **Անց.** geworden (*կամ* worden) *եղած։*

Դիտողութիւն. Ի՞նչ եղա՞ր... *բացատրութիւնը գերմ. կը թարգմանուի՝* Was iſt aus .. geworden? Or. *եղբայրիդ ինչ եղաւ* Was iſt aus Ihrem Bruder geworden?

Բառք։

die Nachricht *լուր.*	der Kaufmann *վաճառական.*
die Sparſamkeit *խնայ(ող)ութիւն.*	dunkel *մութ, մթին, խաւարին.*
es regnet *անձրեւ կու գայ.*	unartig *չար(աճճի).*
der Regenſchirm *անձրեւանոց.*	ungeduldig werden *համբերութիւնը հատնիլ, անհամբեր ըլլալ.*
im Frühling *գարնան.*	naß *թրջած, թաց.* bekannt *ծանօթ.*
ſpät *ուշ.* weiſe *իմաստուն.*	gekommen *եկած.* ſchon *արդէն.*
müde *յոգնած, խոնջ,*	nie *կամ* niemals *ոչ երբեք.*
zornig werden *բարկանալ.*	wann? *երբ.* warum? *ինչու։*
groß werden *մեծնալ.*	

Հրահանգ. 41.

1. Ich werde krank. Sie wird alt. Meine zwei Kinder wurden gestern krank. Ihr werdet niemals weise werden. Ludwig wurde müde. Es wird spät. Gestern wurde ich[1] ungeduldig. Diese Nachricht wurde in der Stadt bekannt. Ich bin jetzt jung, aber ich werde alt werden. Es regnet, Sie werden naß werden.

2. Dieses Papier ist rot geworden. Es wird Nacht; es wird dunkel. Die Knaben werden krank werden; sie essen zu viel (*շատ կ'ուտեն*). Das Mädchen wurde zornig. Durch Sparsamkeit wird man reich. Unser Nachbar ist auch reich geworden. Wir werden naß werden, wir haben keinen Regenschirm. Was ist aus dem Sohn unseres Nachbars geworden? Er ist Soldat geworden.

Շարադրութիւն. 42.

1. *Ձմեռութիւնս կը հասնի։ Անիկա (եփ.) իմաստուն կ'ըլլայ։ Հայրս հիւանդացաւ (հիւանդ եղաւ)։ Տղաք յոգնեցան (յոգնած եղան)։ Ծառք գարնան կը կանաչնան (կանաչ կ'ըլլան)։ Ես հիմայ հարուստ եմ, բայց (ես) կրնամ (kann) աղքատանալ (աղքատ ըլլալ)։ Մեր դրացին հարստացաւ (հարուստ եղած է)։ Ե՞րբ կարծես իմաստուն պիտի ըլլայ։ Անիկա իմաստուն պիտի ըլլայ, երբ որ կը ծերանայ (ծեր կ'ըլլայ)։ Ձեր տղաքը մեծցան։*

2. *Ձեր դուստրը շատ զեղեցիկ եւ շատ զօրաւոր (stark) եղած է։ Անհամբեր մի ըլլաք։ Անձրեւ կու գայ, այս տղաք թրջած պիտի ըլլան։ Մեր բարեկամներն ալ թրջած պիտի ըլլան. անոնք (ամենեւին) անձրեւնոց չունին։ Տեր Trucy հարստանալ կ'ուզէ (will)։ Տղաք այր (Männer) պիտի ըլլան։ Ի՞նչ եղաւ կաթսան։ Անիկա վաճառական եղաւ։*

Խօսակցութիւն։

Warum sind Sie nicht gekommen?
Gehen Sie schon nach Hause?

Wann werden die Bäume grün?
Sind Sie Kaufmann geworden?
Was ist aus ihrem Bruder geworden?
Warum ist dieses Mädchen krank geworden?
Wer will reich werden?

Ich wurde krank.
Ja, es wird spät. Ich will (*կ'ուզեմ*) um acht Uhr (*ժամն ութին*) zu Hause sein.
Im Frühling.
Nein, ich bin Soldat geworden.
Er ist nach Amerika gegangen (*գացած*).
Sie hat zu viel Kuchen gegessen (*կերած*).
Der Kaufmann will reich werden.

[1] *Տես ԺԲ. Դաս, Դէրող. 4։*

Sind Sie auch naß geworden?
Was ist aus meinem Buch geworden?
Sind die unartigen Kinder jetzt artig (*խելօք*) geworden?
Wer ist müde geworden?
Sind die Straßen rein?

Ich bin nicht sehr naß geworden, ich hatte einen Regenschirm.
Ich weiß es nicht; es ist verloren.
Ja, sie sind ganz artig.
Wilhelm ist müde geworden.
Nein, sie sind durch den Regen schmutzig (*աղտոտ*) geworden.

ԻՆՆԵՒՑԱՆԵՐՈՐԴ ԴԱՍ

ԵՂԱՆԱԿԱՒՈՐԻՉ ԿԱՄ ԵՐԿՐՈՐԴ ԿԱՐԳԻ ՕԺԱՆԴԱԿ ԲԱՅԵՐ

Կ'ախընթաց երեք օժանդակներու վրայ պէտք է յաւելուլ հետեւեալ վեցն ալ, որոնք ընդ-ունակ-ութիւն մը, կամ-ք մը, պարտա-կանո-ւթիւն մը, հաճո-ւթիւն մը կամ բան մ'ընելու խոյտո-ւթիւն մը նշանակելով, բայերն եղանակաւորելու կը ծառայեն։ Եւ սոսկ են՝ können, wollen, sollen, müssen, mögen, dürfen. *Անկանոն են ներկայի եզակիին մէջ միայն։*

Իրենց եղանակաւորած բայը, առանց zu *անեղեւոյթ կը դրուի։ Օր.*

Ich muß gehen *երթալու եմ.*
Er will essen *ուտել կ'ուզէ։*

1. Können *կրնալ, կարող ըլլալ։*

Սահմանական։ *Ստորադասական։*

Ներկայ։

Ich kann *կրնամ, կարող եմ.*
du kannst *կրնաս.*
er (sie, es) kann *կրնայ.*
wir können *կրնանք.*
ihr könnt (*կամ* könnet) } *կրնաք.*
Sie können }
sie können *կրնան։*

Ich könne *կարենամ, կարող ըլլամ.*
du könnest *կարենաս.*
er (sie, es) könne *կարենայ.*
wir können *կարենանք.*
ihr könnet } *կարենաք.*
Sie können }
sie können *կարենան։*

Անկատար։

Ich konnte *կրնայի. կրցայ; կարող [եղայ.*
du konntest *կրնայիր.*
er konnte *եւն։*

Ich könnte *կարենայի, կարող ըլլայի.*
du könntest *կարենայիր.*
er könnte *եւն։*

Ապառնի։

Ich werde .. können *պիտի կարենամ։*

Ich werde können *կարող պիտի ըլլամ։*

Յաբակատար:

Ich habe gekonnt (*կամ* ich habe können) *կարող եղայ, կրցած եմ:* Ich habe gekonnt (*կամ* ich habe können) *կրցած ըլլամ:*

Գերակատար:

Ich hatte gekonnt (*կամ* ich hatte können) *կրցած էի:* Ich hätte gekonnt (*կամ* ich hätte können) *կրցած ըլլայի:*

Ապառ. ան. Ich werde gekonnt haben *կրցած պիտի ըլլամ:*
Թեամ. ներկ. Ich könnte (*կամ* ich würde können)[1] *կրնայի:* [*լայի:*
Թեամ. ան. Ich hätte gekonnt (*կամ* ich würde gekonnt haben)[1] *կրցած կ'ըլ-*
Աներ. ներկ. Können *կարենալ, կարող ըլլալ:*
Աներ. ան. Gekonnt haben *կրցած ըլլալ:*
Ընդ. ան. Gekonnt *կրցած, կարող եղած:*

2. Wollen *ուզել:*

Սահմանական:	*Ստորադասական:*
Ներկ. Ich will *կ'ուզեմ.*	Ich wolle *ուզեմ.*
du willst *կ'ուզես.*	du wollest *ուզես.*
er (sie) will *կ'ուզէ.*	er wolle *ուզէ.*
wir wollen *կ'ուզենք.*	wir wollen *ուզենք.*
ihr wollt / Sie wollen *կ'ուզէք.*	ihr wollet / Sie wollen *ուզէք.*
sie wollen *կ'ուզեն:*	sie wollen *ուզեն:*
Անկ. Ich wollte *կ'ուզէի.*	Ich wollte *ուզէի.*
du wolltest *կ'ուզէիր.*	du wolltest *ուզէիր.*
er wollte *եւն:*	er wollte *եւն.*
Ապառ. Ich werde . . wollen.	Ich werde wollen.
Յաբակ. Ich habe gewollt.	Ich habe gewollt.
Ապառ. ան. Ich werde gewollt haben.	
Թեամ. ներկ. Ich wollte.	Թեամ. ան. Ich hätte gewollt.
Աներ. ներկ. Wollen *ուզել:*	Աներ. ան. Gewollt haben.
Ընդ. ան. Gewollt *ուզած:*	

3. Sollen *հարկ է, պէտք ըլլալ, պարտիլ:*

Սահմանական:	*Ստորադասական:*
Ներկ. Ich soll *հարկ է, պէտք եմ.*	Ich solle (*եթէ*) *հարկ ըլլայ. եւն:*
du sollst *հարկ է (որ երթաս)*	du sollest
er soll [*եւն:*	er solle
wir sollen	wir sollen
ihr sollt / Sie sollen	ihr sollet / Sie sollen
sie sollen.	sie sollen.

[1] *Այս բաղադրեալ ձեւը շատ ցանցառ կը գործածուի:*

Անկ. Ich sollte *պէտք էի. եւն:* Ich sollte *հարկ ըլլար. եւն:*
Ապառ. Ich werde sollen. Ich werde sollen.
Յաբակ. Ich habe gesollt *հարկ եղաւ:* Ich habe gesollt
Գերակ. Ich hatte gesollt. Ich hätte gesollt *կամ* sollen.
Ապառ. ան. Ich werde gesollt haben.
Թեամ. ներկ. Ich sollte.
Թեամ. ան. Ich hätte — sollen.
Աներ ներկ. Sollen *հարկ ըլլալ:* Աներ. ան. (Gesollt haben).
Ընդ. ան. Gesollt *հարկ եղած:*

Բառք:

die Post *նամակատուն.* kommen *գալ.*
verstehen *հասկնալ.* bleiben *մնալ.*
tragen *տանիլ.* trinken *խմել.*
abreisen *ճամբայ ելլել, մեկնիլ.* lesen *կարդալ.*
bezahlen *վճարել (պարտքը).* schreiben *գրել.*
essen *ուտել.* immer *միշտ:*

Հրահանգ. 43.

Kannst du lesen? Ja, ich kann lesen. Können Sie Ihre Übersetzung machen? Nein, ich kann nicht. Sie können kommen. Ihr sollt nicht zornig werden. Wollen Sie mich (*ինծի*) bezahlen oder nicht? Ich würde Sie (*Ձեզի*) bezahlen, wenn ich könnte. Warum können Sie nicht? Ich habe kein Geld. Man konnte ihn (*զինքը*) nicht verstehen. Wer könnte es (*սոսը*) glauben? Ich glaube es nicht. Wir können nicht immer thun (*ընել*), was (*ինչ որ*) wir wollen. Diese Schülerinnen sollten fleißig sein? Ihr Diener soll den Brief auf die Post tragen. Willst du ihm (*իրեն*) das Buch geben? Ja, ich will es ihm geben. Warum arbeiten diese Kinder nicht? Sie wollen immer spielen, aber sie mussen arbeiten.

Թարգմութիւն. 44.

Դու կրնաս գրել: Դուն կրնաս մնալ: Անիկա չի կրնար կարդալ: Մենք կրնանք ճամբայ ելլել: Ձեր կրնար գնել այս գիրքը: Շատ աղէկ (wohl) կրնամ, բայց չեմ ուզեր: Ինչո՞ւ չեք ուզեր: Կ'ուզէ՞ տղան հայ ուսել: Այո, անիկա կ'ուզէ հայ եւ կարագ ուսել: Պէտք են (man soll) ինծի (mich) վճարել: Հարկ է [որ] անիկա մնայ (աներ.): Անիկայ պէտք է մնալ, բայց իւր քոյրը պէտք չէ մնալ: Ես չեմ ուզեր այս գարեջուրը խմել: Իմ հօրաքոյրս չեր կրնար նամակը կարդալ: Եղբարքս չեին ուզեր սսոր (das) հաւատալ: Տղաք պէտք են իրենց ծնողքը սիրել: Կրնաս ինծի (mir) ըսել, ո՞ր է իմ գրիչս: Ոչ, չեմ կրնար:

4. Müſſen պարտական՝ պէտք ըլլալ. հարկադրիլ։

Ներկ. Ich muß պարտական՝ պէտք
du mußt պէտք ես. [եմ.
er muß պէտք է.
wir müſſen պէտք ենք.
ihr müßt, Sie müſſen, ſie müſſen պէտք էք.
ſie müſſen պէտք են։

Անկ. Ich mußte պէտք էի. եւն։
Ապ. Ich werde . . müſſen.
Յարակ. Ich habe gemußt կամ müſſen.
Գերկ. Ich hatte gemußt.
Ապ. անց. Ich werde gemußt haben պէտք ունեցած պիտի ըլլամ։
Թեակ. ներ. Ich müßte (կամ würde müſſen) պէտք կ'ունենայի. պէտք կ'ըլլար։
Թեակ. անց. Ich hätte gemußt (կամ . . müſſen) պէտք ունեցած կ'ըլլայի։
Անբ. ներ. Müſſen պէտք ըլլալ։
Ընդ. անց. Gemußt պէտք եղած, ստիպուած։

Ich müſſe պէտք ունենամ, եւն։
du müſſeſt
er müſſe
wir müſſen
ihr müſſet, Sie müſſen
ſie müſſen.
Ich müßte պէտք ունենայի. եւն։
Ich werde müſſen.
Ich habe gemußt.
Ich hätte gemußt.

Անբ. անց. (Gemußt haben.)

Օր. Պէտք եմ երթալ Ich muß gehen.
Աշակերտք պէտք են աշխատիլ Die Schüler müſſen arbeiten.

5. Mögen կարենալ ըլլալ. կարծել. ուզել։

Ներկ. Ich mag կ'ուզեմ. կը բաղձամ.
du magſt
er mag
wir mögen
ihr möget, Sie mögen, ſie mögen.

Ich möge
du mögeſt
er möge
wir mögen
ihr möget, Sie mögen
ſie mögen.

Անկ. Ich mochte կ'ուզէի։
Ապ. Ich werde mögen.
Յարակ. Ich habe gemocht.
Գերկ. Ich hatte gemocht.
Ապ. անց. Ich werde gemocht haben.
Թեակ. ներ. Ich möchte շատ կը բաղձայի։
Թեակ. անց. Ich hätte — mögen.
Անբ. ներ. Mögen ուզել, բաղձալ՝
Ընդ. անց. Gemocht.

Ich möchte
Ich werde mögen.
Ich habe gemocht.
Ich hätte gemocht.

6. Dürfen կարենալ. հրաման ունենալ. համարձակիլ։

Ներկ. Ich darf կրնամ, հրաման ունիմ. եւն։
du darfſt
er darf
wir dürfen
ihr dürft, Sie dürfen
ſie dürfen.

Ich dürfe կարենամ. եւն։
du dürfeſt
er dürfe
wir dürfen
ihr dürfet, Sie dürfen
ſie dürfen.

Անկ. Ich durfte կրնայի.
du durfteſt եւն։
Ich dürfte կարենայի.
du dürfteſt եւն։

Ապ. Ich werde . . dürfen պիտի կարենամ. հրաման պիտի ունենամ.
Ich werde dürfen.

Յարակ. Ich habe gedurft կամ dürfen թոյլտուութիւն ունեցայ.
Ich habe gedurft.

Գերկ. Ich hatte gedurft.
Ապ. անց. Ich werde gedurft haben կրցած պիտի ըլլամ։
Թեակ. ներ. Ich dürfte (կամ würde dürfen) կարենայի։
Թեակ. անց. Ich hätte gedurft (կամ dürfen) կարող եղած ըլլայի։
Անբ. ներ. Dürfen կարենալ։
Անբ. անց. Gedurft haben.
Ընդ. անց. Gedurft կրցած։

Դիտողութիւն։

1. Laſſen (ընել տալ, թողուլ որ ... ըլլայ.) բայն ալ իբրեւ եղանակաւորիչ օժանդակ կը գործածուի եւ առանց յատ անեթեւոյթի կ'առնու։ Օր.

Ich laſſe ihn gehen Թող կու տամ որ երթայ.
Laſſen Sie ihn kommen (Թող տուէք զինքն որ գայ) զինքը կանչեցէք.
Machen laſſen շինել տալ. holen laſſen բերել տալ. կանչել տալ.
Laſſen Sie ihm ſagen իրեն ըսել տուէք։

2. Ich würde օժանդակով եւ անեթեւութիւով կազմուած թեականն, ը. օ. Ich würde ſollen, ich würde können քիչ անգամ կը գործածուի. անոր տեղ աւելի գործածական է Ստորագասական անկատարը։ Օր.

Ich könnte, dürfte կարենայի. ich müßte պէտք էի, պէտք էր որ ...
ich ſollte պէտք էի. ich wollte, ich möchte կ'ուզէի։

3. Երբ այս եղանակաւորիչ բայերուն բաղադրեալ ժամանակները հետեւեալին անեթեւոյթ մը կ'ունենան, (բաղադրեալ ժամանակին) ընդունելութիւն անցեալն ալ անեթեւութի ձեւը կ'առնու. Օր.

Ես երթալ ուզեցի ich habe gehen wollen (ɨխաւա gewollէ).
Կարոլոս չկրցաւ գալ Karl hat nicht kommen können.

4. Եթէ ուրիշ անեթեւոյթ չըլլայ, օժանդակ բայը ընդ. անցեալի ձեւը կը պահէ. Օր.

Ես չուզեցի Ich habe nicht gewollt.

Օրինակք 3. եւ 4. Թուերուն։

Կրցաք քնանալ haben Sie ſchlafen können?
Դուրս ելլելու ստիպուած էր hat er ausgehen müſſen?
Այո, ստիպուած էր ja, er hat gemußt.
Պէտք էր դուրս երթալ er hätte gehen ſollen.

Բառք:

die Aufgabe շարադրութիւն.
ſagen ըսել, զրուցել.
ausgehen դուրս երթալ՝ ելլել.
vielleicht թերեւս, կարելի է.
wahr ճշմարիտ. falſch սխալ, սուտ.
verkaufen ծախել.
ſpielen խաղալ.
morgen վաղը.
ihn զինքը.
weil վասն զի, որովհետեւ:

Հրահանգ. 45.

1. Ich muß ihn ſehen. Wir müſſen abreiſen. Der Knabe darf nicht ſpielen. Dürfen Sie ausgehen? Ich darf heute nicht ausgehen, aber morgen. Karl mußte heute in der Schule bleiben. Wilhelm wird morgen zu Hauſe bleiben müſſen. Ich habe geſtern mein Haus verkaufen wollen; aber ich habe nicht gekonnt. Mein Vater hätte geſtern ein Pferd kaufen können; aber er hat nicht gewollt. Ihr hättet es ſagen ſollen. Er hätte es kaufen können.

2. Warum hat er es nicht kaufen wollen? Er braucht es nicht (*անոր Հարկաւորութիւն չունի*). Du magſt gehen oder nicht. Ich mochte nicht ausgehen. Wir werden gehen müſſen. Es könnte vielleicht wahr ſein. Er darf nicht in den Garten gehen. Dieſe Nachricht möchte (dürfte) falſch ſein. Der Knabe durfte nicht in die Schule gehen, weil er krank war. Die Kinder haben ſpielen wollen. Sie werden bald zu Bette gehen (*պառկելու երթալ*) müſſen.

Շարադրութիւն. 46.

Սիպուտած եմ (պէտք եմ) նամակ մը գրել[ու]: Մինչ սիպուտած էինք դուրս ելլելու: Պէտք ես գոհ ըլլալ: Աշակերտք պէտք են իրենց շարադրութիւնները գրել: Ես չուզեցի: Ես մնալ չուզեցի: Ո՞վ գալ ուզեց: Կարելոս ուզեց գալ: Կարող (gedurft) եղաւ: Ոչ, անիկա կարող չեղաւ գալ: Շատ կը բաղձայի նուագահանդէս (ins Konzert) երթալ: Թող տուէք զինքն, [որ] երթայ (անէք.): Կրնայի հոն (dahin) երթալ, եթէ ուզէի: Պէտք եմ տունս ծախել:

Յօսակցութիւն:

Wollen Sie Wein trinken?
Nein, ich will (*կամ* mag) keinen Wein trinken.
Wann müſſen Sie ausgehen?
Ich muß um acht Uhr ausgehen.
Können Sie nicht hier bleiben?
Nein, ich muß abreiſen.
Kannſt du ſchreiben und leſen?
Ich kann leſen, aber nicht ſchreiben.
Wollen Sie Butter und Käſe?
Nein, ich will Fleiſch haben.
Wer hat ausgehen wollen?
Friedrich hat ausgehen wollen.
Warum haben Sie das Bier nicht trinken wollen?
Es war zu (*շատ*) ſchlecht.
Können Sie nicht kommen?
Nein, ich habe nicht Zeit.
Warum hat dieſer Mann den Brief nicht geleſen?
Er kann nicht leſen.
Darfſt du die Menagerie ſehen?
Nein, ich darf nicht.
Warum darfſt du nicht?
Ich muß einen Brief ſchreiben.
Wiſſen Sie (*գիտէք*), warum er nicht kommen durfte?
Ich weiß es nicht; aber ich möchte es wiſſen (*գիտնալ*).
Wird er abreiſen müſſen?
Er wird vielleicht hier bleiben können.

Ընթերցուած:

Alexander und Parmenio.

Darius der König von Perſien bot (dem) Alexander zehn-
Մասոյց տան
tauſend Talente, wenn er Aſien mit ihm teilen wollte. Aber Ale-
Հազար տաղանդ երէ բաժնել
xander antwortete: Die Erde kann nicht zwei Sonnen tragen,
պատասխանեց երկիրը տրեւ ունենալ
noch Aſien zwei Könige. Parmenio, ein Freund Alexanders, hatte
ոչ ալ
das Anerbieten des Darius gehört. Er ſagte zu Alexander: Wenn
պարզեւ լսած ըսաւ
ich Alexander wäre, ich würde es annehmen. Dieſer antwortete: Ich
ընդունիլ
würde es auch annehmen, wenn ich Parmenio wäre.

ՔԱՂՈՒԱԾՔ

Բառք:

մտածել denken.
գրել ſchreiben.
աշխատիլ, գործել arbeiten.
մեռնիլ ſterben.
գծագրել zeichnen.
նկարել malen.
երգել ſingen.
խաղալ ſpielen.

Շարադրութիւն. 46ա.

1. *Մարդը կրնայ մտածել: Դուն չես կրնար գրել: Ո՞վ կը համարձակի պայ ըսել[ու]: Մարդը պէտք է աշխատիլ: Մարդը պէտք է մեռնիլ: Կ'ուզեմ գծագրել: Կ'ուզենք նկարել: Ի՞նչ կ'ուզէք դնել: Կ'ուզեմ հաւ մը եւ աղաւնի մը գնել: Կրնա՞ս երգել եւ նկարել: Կ'ուզէք ինծի հետ (mit mir) քաղաքն եր-*

թալ։ Ոչ, չեմ կրնար. գործք (zu thun) ունիմ։ Ուզեցի գալ, բայց չկրցայ։ Անիկա կրնար (հրաման ունէր, չէ՞.) խաղալ, բայց չուզեց։ Ի՞նչպէս կրցաք զայս ըսել։ Չուզեց, բայց հարկադրեցաւ։ Չուզեց զայն (es) ընել, բայց հարկադրեցաւ զայն ընելու։

2. Դուն ըսիր, ինչ որ (was) պէտք չէիր ըսել (չէ՞.)։ Չուզեցի։ Զինքը (ihn) տեսնել չուզեցի։ Ասիկա (es) ընել ուզեց, բայց չկրցաւ (չհամարձակեցաւ)։ Չեր դաւազանն ո՞ր թողուցիք։ Այս զգեստն (Rock) ո՞ր շինել տուիք։ Զայն (ihn) շինել չտուի. զայն դնեցի։ Չեր գլխարկը բերել տուի՞ք։ Չէ՞ք ուզեր Չեր բժիշկը կանչել տալ։ Ոչ, չեմ ուզեր զինքը կանչել տալ։ Կ'ուզեի եւ պէտք էի, բայց չէի կրնար։ Պէտք էր երգել, բայց չէր ուզեր։ Կրնար (հրաման ունէր) դուրս ելլել (ausgehen), բայց չէր ուզեր (բաղձար)։ Կ'ուզէր գալ, բայց չէր կրնար (հրաման չունէր), սակայն ստիպուած էր տունը (zu Hause) մնալ։

ՔՍԱՆԵՐՈՐԴ ԴԱՍ

ԱԾԱԿԱՆՔ

(Eigenſchaftswörter).

1. Ածականները կամ ածմածական են եւ կամ աձանգեալ։ Առջինները միավանկ են, զոր օրինակ.

klein պզտիկ. ſchlecht գէշ. alt հին. neu նոր.
lieb սիրուն. ſchön գեղեցիկ. jung երիտասարդ. եւն։

Աձանգեալներն երկու կամ երեք վանկով են։ Օր.

gerecht արդար. fleißig աշխատասէր. furchtſam վախկոտ. եւն։

2. Ածականք իրենց գործածութեան կողմանէ կրնան նկատուիլ իբրեւ ածբոթեալ (Prädikat) կամ իբրեւ վերբերէալ (Attribut)։ Առջինները բայերէն վերջը միայն կը դրուին եւ անփոփոխ կը մնան։ Օր.

Der Garten iſt groß պարտէզը մեծ է։
Dieſes Haus iſt klein այս տունը պզտիկ է։
Յ+. Die Gärten ſind groß պարտէզները մեծ են։
Die Häuſer ſind klein տները պզտիկ են։

3. Եթէ ածականն իբրեւ վերբերէալ է, միշտ գոյականէն յառաջ կը դրուի եւ անոր հետ սեռով, թուով եւ հոլովով կը համաձայնի. ասկէ յառաջ կու գայ ածականաց հոլովումը։ Օր.

Der große Garten մեծ պարտէզը։
Die großen Gärten մեծ պարտէզները։

4. Ածականի հոլովման մէջ երեք այլ եւ այլ ձեւեր կը զանազանուին, ըստ որում իրմէ յառաջ կը գտնուի՝

Ա· որոշեալ յօդ կամ որոշիչ ածական մը,
Բ· անորոշ յօդ կամ ստացական ածական մը,
Գ· եւ կամ ածնէն յօդ կամ ուրիշ որոշիչ մը չի գտնուիր իրմէ յառաջ։

ԱՌԱՋԻՆ ՁԵՒ

Իրենցմէ յառաջ որոշեալ յօդ ունեցող ածականաց հոլովանիշ վերջաւորութիւնները.

	Եզակի.			Յոգնակի.	
	ար.	իգ.	չ.		
Ո.	—e	—e	—e	—en	երեք սեռի համար։
Ս.	—en	—en	—en	—en	
Տ.	—en	—en	—en	—en	
Հ.	—en	—e	—e	—en	

Օրինակ:

Արական:

	Եզակի.	Յոգնակի.
Ո.	der gute Vater *բարի հայրը*	die guten Väter
Ս.	des guten Vaters *բարի հօրը*	der guten Väter
Տ.	dem guten Vater *բարի հօրը*	den guten Vätern
Հ.	den guten Vater *բարի հայրը*։	die guten Väter.

Իգական:

Ո.	die gute Mutter *բարի մայրը*	die guten Mütter
Ս.	der guten Mutter *բարի մօրը*	der guten Mütter
Տ.	der guten Mutter *բարի մօրը*	den guten Müttern
Հ.	die gute Mutter *բարի մայրը*։	die guten Mütter.

Չեզոք:

Ո.	das gute Kind *բարի տղան*	die guten Kinder
Ս.	des guten Kindes *բարի տղուն*	der guten Kinder
Տ.	dem guten Kinde *բարի տղուն*	den guten Kindern
Հ.	das gute Kind *բարի տղան*։	die guten Kinder.

1. Օրինակներէս կը տեսնուի թէ երեք սեռի ալ Եզ. ոգնականները, եւ իգականի ու չեզոքի Եզ. հայցականները e կը վերջաւորին. եզակիի միւս հոլովները եւ ամբողջ յոգնակին en վերջաւորութիւնը կ'առնուն։

Միա դնելու է, որ ածականք հոլովման ժամանակ երբեք ձայնաւորին չեն անուշցներ։ Միայն բազդատականի կազմութեան մէջ ինչ ինչ ածականք կ'անուշցնեն ձայնաւորին, զոր պիտի տեսնենք յաջորդ դասին։

2· Ածականի հոլովման այս առաջին ձեւը կը գործածուի հետեւեալ որոշիչ ածականներէն վերջն ալ·

dieſer, e, es այս· jeder, e, es իւրաքանչիւր·
jener, e, es այն· derſelbe միեւնոյնը·
welcher, e, es? ո՞ր· mancher, e, es շատ մը, ինչ ինչ·

Օրինակը:

Եզակի·	Յոգնակի·
Dieſes neue Haus,	dieſe neuen Häuſer.
Jener ſchöne Baum,	jene ſchönen Bäume.
Welche gute Feder?	welche guten Federn?

3· Եթէ մէկէն աւելի ալ ածականք գտնուին, հոլովման մէջ տարբերութիւն մը չ'ընդարձակ· Օր·

Եզակի·	Յոգնակի·
Ո· der gute, alte Vater	die ſchönen, neuen Häuſer
Ս· des guten, alten Vaters եւն·	der ſchönen, neuen Häuſer եւն·

Բառք:

Der Hals վիզ· das Gras խոտ· gelb դեղին·
der Schwan կարապ· grün կանաչ·
die Seide մետաքս· grau մոխրագոյն·
die Wieſe մարգագետին· ſüß անուշ·
das Tuch ասուպ· der Haſe նապաստակ·

Հրահանգ. 46բ.

Das Glas iſt weiß. Das Gras iſt grün. Die Tinte iſt ſchwarz. Der Wein iſt ſüß. Das Silber iſt weiß und das Gold iſt gelb. Der lange Hals des weißen Schwanes. Der breite Rand des ſchwarzen Hutes. Das Waſſer des roten Meeres. Die ſchöne Farbe der gelben Seide. Auf der grünen Wieſe. Dem grauen Tuche. Die grauen Haare. Ein Rock vom grauen Tuche. In der dunklen Nacht. Des ſüßen Weines.

Շարադրութիւն. 46գ.

Այս գինին կարմիր է· Ջուրը ճերմակ է· Ասուին սեւ է· Մեծ տունը· Տունը մեծ է· Աշակերտը փութաջան է· Նապաստակը վախկոտ է· Հայրս ծեր է· Մեր տունը պզտիկ է· Պզտիկ տունը· Բարի գեղացւոյն պզտիկ տղուն տուի· Այն գեղեցիկ ծառին պտուղները· Այս նոր տան տէրը· Իւրաքանչիւր բարի տղան· Աղքատ կարօտներին ողջոյն ես, Ով, ես պզտիկ Լուիզային եղբայրն եմ· Կարմիր, անուշ խնձորը տեսայ· Այս գեղին, գեղեցիկ տանձն անուշ է·

ԵՐԿՐՈՐԴ ՁԵՒ

1· Երբ ածականէն յառաջ ein, eine, ein անորոշ յօդը կամ ատացական մը (mein, dein, ſein, euer, Ihr, ihr եւ kein) գտնուի, ածականը ար· եւ է· եզ· ուղղականի մէջ սեռին յայտարար վերջաւորութիւնը կ'առնու, այսինքն՝ ար·ի համար er, եւ էզ·ի համար es, վասն զի ոչ արական einը եւ ոչ էզական einը յատուկ վերջաւորութիւն մը չունին· Ըստ այսմ ար· ուղղ· կ'ըլլայ ein guter Vater; է· ուղ· ե– հյց· ein gutes Kind.

Իգականի մէջ առաջին ձեւին պէս կը հոլովին·

Հոլովանիշ վերջաւորութիւնք:

	Եզակի· ար·	Եզակի· է·	Յոգնակի·
Ո·	—er	—es	—en
Ս· եւ Տ·	—en	—en	—en
Հ·	—en	—es	—en.

Առակաւ.

Եզակի·	Յոգնակի·
Ո· Ein lieber Bruder	meine (Ihre) lieben Brüder
Ս· eines lieben Bruders	meiner (Ihrer) lieben Brüder
Տ· einem lieben Bruder	meinen (Ihren) lieben Brüdern
Հ· einen lieben Bruder.	meine (Ihre) lieben Brüder.

Հետ·

Ո· ein (mein) gutes Kind	unſere guten Kinder
Ս· eines guten Kindes	unſerer guten Kinder
Տ· einem guten Kinde	unſeren guten Kindern
Հ· ein gutes Kind.	unſere guten Kinder.

2· Եթէ գոյականէ մը յառաջ երկու կամ երեք ածական գտնուին, ամէնքն ալ մի եւ նոյն կերպով կը հոլովին· Օր·

Ո· Ein armer alter Mann աղքատ ծեր մը·
Ս· eines armen, alten, blinden Mannes աղքատ, կոյր ծերու մը· եւն·

3· Անձնական դերանունէ եկած ալ այս երկրորդ ձեւը կը գործածուի· Օր·

Ich armer Mann ես աղքատ մարդս,
Du träges Kind դու ծոյլ տղայ·

Բառք:

die Erde երկիր· der Berg լեռ·
rund կլոր· weiſe իմաստուն· das Dach յարկ· lang երկայն·
der Ring մատնի· die Traube խաղող·
koſtbar թանկագին· պատուական· das Blatt տերեւ· gerecht արդար·
kurz կարճ, համառօտ· das Kleid զգեստ, հագուստ· [սած·
das Geſetz օրէնք· treu հաւատարիմ· reif հասուն, հա-
die Gegend կողմ, երկիր· hübſch վայելուչ, գեղեցիկ·

Հրահանգ. 47.

1. Die Erde iſt rund. Die runde Erde. Der runde Tiſch. Die runden Tiſche. Das fleißige Kind. Ein runder Tiſch. Ein fleißiges Kind. Die Bücher des fleißigen Knaben. Die neuen Häuſer ſind ſchön. Mein alter Vater und meine alte Mutter. Die koſtbaren Ringe des ſchönen Mädchens. Die Blätter der hübſchen Roſe. Ich habe die Federn der ſchönen Vögel gekauft. Verkaufen Sie dieſe ſchönen Äpfel? Ja, ich verkaufe ſie.

2. Die weiſen Geſetze der gerechten Fürſten. Wir wohnen in einer hübſchen und geſunden (առողջ) Gegend. Kennen Sie jenen reichen Mann? Mein guter Freund hat ſeinen treuen Hund verloren. Haben Sie Ihren alten Freund gefunden? Ja, ich habe ihn gefunden. Ich liebe die kurzen Tage des kalten Winters nicht. Ich liebe die langen Tage des warmen Sommers.

Թարգմութիւն. 48.

1. Իմ եղբայրս բարի է։ Բարի եղբայրը։ Բարի քոյրը։ Իմ բարի եղբայրս։ Իմ բարի քոյրս։ Գեղեցիկ քաղաք մը։ Փութաջան մանուկը։ Փութաջան մանուկ մը։ Փութաջան մանկունք։ Նոր տան յարկը։ Նոր տներուն յարկերը։ Իմ պզտիկ հօրեղբօրս գրքերը։ Իմ պզտիկ հօրեղբօր աղջկան գեղեցիկ զգեստները։ Տուէք այս գիրքն աղքատ աղջկան։ Ես կը կարդամ (ich leſe) գերմաներէն գրքի մը մէջէն (in որ. ով)։

2. Ծառին կանաչ տերեւները։ Մենք կը բնակինք մեծ քաղքի մէջ։ Աղքատ ծերը կորնչուցած է իր սեւ գլխարկը։ Ես կը սիրեմ գեղեցիկ ծաղիկները եւ հասուն խաղողները։ Ահաւասիկ իմ սիրելի պապիս գաւազանը։ Տէր Մօլ (Moll) հարուստ մարդ մ'է։ Ես բարձր (hohen) լերան մը վրայ եմ։ Ո՞ր գեղեցիկ պարտիզին վրայ (von) կը խօսիք։ Ես կը խօսիմ իմ բարի դրացւոյս գեղեցիկ պարտիզին վրայ։ Ես կը սիրեմ նոր զգեստները։

ԵՐՐՈՐԴ ՁԵՒ

1. Եթէ վերադրական ածականը իրմէ յառաջ ոչ յօդ եւ ոչ ուրիշ որոշիչ մ'ունի, յօդին (երեք սեռի համար ալ) վերջաւորութիւնները ինք կ'առնու։ Սակայն եթ վերջաւորութեան կրկնութենէն խորշելու համար, ար. եւ չ. եզ. սեռականի ես ին տեղ հիմայ աւելի գործածական է ել։

Հոլովանիշ վերջաւորութիւնք Գ. ձեւին։

	Եզակի.			Յոգնակի.	
	Ա.	Ի.	Չ.		
Ո.	—er	—e	—es	Ո. —e	} երեք սեռի համար։
Ս.	—en (es)	—er	—en (es)	Ս. —er	
Տ.	—em	—er	—em	Տ. —en	
Հ.	—en	—e	—es	Հ. —e	

Օրինակք։

Եզակի.

	Արական.	Իգական.	Չեզոք.
Ո.	guter Wein ազնիւ	rote Farbe կարմիր	friſches Waſſer զով ջուր.
Ս.	guten Weines [գինի.	roter Farbe [գոյն.	friſchen Waſſers.
Տ.	gutem Wein(e)	roter Farbe	friſchem Waſſer
Հ.	guten Wein.	rote Farbe.	friſches Waſſer.

Յոգնակի.

Ո.	gute Weine	rote Farben	neue Bücher
Ս.	guter Weine	roter Farben	neuer Bücher
Տ.	guten Weinen	roten Farben	neuen Büchern
Հ.	gute Weine.	rote Farben.	neue Bücher.

Եզակի.

Ո. guter, alter, roter Wein ազնիւ, հին, կարմիր գինի։
Ս. guten, alten, roten Weines
Տ. gutem, altem, rotem Wein(e)[1]
Հ. guten, alten, roten Wein.

Յոգնակի.

Ո. gute, alte, rote Weine ազնիւ, հին, կարմիր գինիներ։
Ս. guter, alter, roter Weine
Տ. guten, alten, roten Weinen
Հ. gute, alte, rote Weine.

2. Այս Գ. ձեւը բացարձակ թուականաց եւ einige, wenige, mehrere, viel, եւ յ. viele անորոշ թուերուն ոնդ. են եւ հյց. են վերջն ալ կը գործածուի։ Օր.

Ո. Zwei ſchöne Pferde երկու գեղեցիկ ձիեր.
Ս. Die Stämme mehrerer alten Eichen շատ մը հին ծառերուն արմատները. եւն.

Einige franzöſiſche Wörter քանի մը գաղղիերէն բառեր.
Viel gutes Brot շատ մը ազնիւ հաց։

---

[1] Միակերպ հնչմանց կրկնութենէն խորշելու համար, ար. եւ չեզ. եզ. տրականին մէջ կրնայ նաեւ ըսուիլ՝ gutem, alten, roten եւն։

Դիտողութիւնք։

1. el վերջաւորութեամբ ածականք ը դիրը կը կորսնցընեն, երթէ ևէն վերջը ուրիշ ը մը դայ։ Օր· edel ազնուական.
Ո· der edle Graf ազնուական կոմսը (կամ ein edler Graf).
Ս· des (կամ eines) edlen (կամ edeln) Grafen
Տ· dem (կամ einem) edlen Grafen եւն։

2. er վերջաւորեալ ածականք իրենց ը դիրը չեն յառաջ միշտ կը պահեն. բայց սեռականին եւ միս հոլովներուն վրայ պարզապես n կ'աւելցուի փոխանակ en։ Օր· bitter դառն.
Ո· եւ Հ· die bittere Arznei լեղի դեղը.
Ս· եւ Տ· der bittern Arznei.
Յ.ք· die bittern Arzneien եւն։

Ծանր· r, m եւ n գրերուն առջեւ o ի զեղջումը միայն բանաստեղծական լեզուի մէջ ներեալ է։ Օր·
die finstre (փխնկ· finstere) Nacht մութ գիշերը.
die offne (փխնկ· offene) Thüre բաց դուռը եւն։

3. hoch ածականն երթէ իբրեւ սաորոգելի գործածուի (այսինքն՝ երբ բայէ մը վերջը դրուի) անփոփոխ կը մնայ· բայց երբ իբրեւ վերադիր գործածուի ինն ին կը փոխուի։ Օր·
der Baum ist hoch ծառը բարձր է·
der hohe Baum բարձր ծառը· Ս· des hohen Baumes եւն։

4. Ածականը՝ գոյականաբար գործածուած եւ գոյականը զօրութեամբ իմացուած առեններ, իրեն յատուկ հոլովման կանոնացը համաձայն կը հոլովի։ Այսպէս կ'ըսուի· der Gelehrte գիտունը· Ս· des Gelehrten եւն։ Յ+· die Gelehrten. Դարձեալ անորոշ յօդով կ'ըսուի· ein Gelehrter, Ս· eines Gelehrten եւն· Յ+· zwei Gelehrte եւն։ Այսպէս են՝

Առաջին ձեւ։	*Երկրորդ ձեւ։*
Der Reisende ճամբորդը·	ein Reisender ճամբորդ մը·
Der Bediente ծառայն·	ein Bedienter ծառայ մը·
Der Weltweise փիլիսոփայն·	ein Weltweiser փիլիսոփայ մը·
Der Deutsche Գերմանացին·	ein Deutscher Գերմանացի մը·
Der Fremde օտարականը·	ein Fremder օտարական մը· եւն։

Յոգնակի·

Die Reisenden ճամբորդները· — Բայց Reisende ճամբորդք·
Die Deutschen Գերմանացիները — „ Deutsche Գերմանացիք·
Ծանր· Այս բառերը իգական մէջ e կը վերջաւորին, եւ ոչ թէ in. Օր· Eine Deutsche Գերմանացուհի մը· eine Fremde եւն։

5. Ածականներուն չեզոքն ալ երբեմն գոյականաբար կը գործածուի։ Օր·
Das Böse չարիքը· — Böses չարիք·
Das Gute բարիքը· — Gutes բարիք·
Das Neue նորը· — Neues նոր ինչ։

Ածականը՝ etwas (բան մը), nichts (ոչ ինչ), wenig (քիչ, սակաւ) viel, (շատ), եւ mehr (աւելի) բառերէն վերջն ալ եś վերջաւորութիւնը կ'առնու· Օր·

Etwas Neues նոր բան մը·
Nichts Altes — viel Schönes, wenig Gutes եւն։

6. Ածականներուն մեծագոյն մասը ուրիշ բառերուն ծայրն ինչ ինչ մասնիկներ աւելցընելով, այսինքն ածանցմամբ կը կազմուի։ Այս մասնիկները հետեւեալներն են·

-bar: fruchtbar պտղաբեր· kostbar թանկագին· dankbar երախտագէտ·
-en: golden ոսկեղէն· seiden մետաքսեայ·
-ern: eisern երկթէ, երկաթեայ· hölzern փայտեայ·
-haft: tugendhaft առաքինի· boshaft չար·
-ig: fleißig փութաջան· prächtig փառաւոր, շքեղ· artig խելօք·
-icht: steinicht քարուտ· bergicht լեռնային·
-isch: himmlisch երկնային, երկնաւոր· spanisch սպանիական·
-lich: herrlich շքեղ· königlich թագաւորական· göttlich աստուածային·
-los: ehrlos վատանուն· gottlos ամբարիշտ, անաստուած·
-sam: furchtsam երկչոտ, վախկոտ· gehorsam հլու, հնազանդ·
Դարձեալ
-reich: sinnreich իմաստնալից· fischreich ձկնաւէտ·
-voll: geistvoll հոգեւից· prachtvoll փառաւոր, շքեղ·
-würdig: liebenswürdig սիրելի· merkwürdig նշանաւոր·
-wert: lobenswert գովելի· wünschenswert ցանկալի։

7. Ինչ ինչ ածականներ ալ արմատէ մը յառաջ գրուած մասնիկներով կազմուած են։ Օր·

bequem հանգիստ, հանդարտ· berühmt երեւելի, նշանաւոր·
gerecht արդար· unrein անմաքուր, աղտեղի· եւն։

Բառք։

Der Frühling գարուն·
Der Geschmack համ·
Die Dauer տեւողութիւն·
Das Papier թուղթ·
Die Milch կաթ·
Das Wetter օդ·
Der Handschuh ձեռնոց·
Der Schriftsteller մատենագիր, հեղինակ·
Die Alpen Այպեան լերինք· [frisch զով, թարմ· getrunken խմած·
angenehm հաճոյ·
weiß ճերմակ· blau կապոյտ·
stark զօրաւոր· wichtig կարեւոր·
wissen Sie? գիտէք։

Հրահանգ. 49.

1. Ich habe gutes Brot und gutes Fleisch. Mein Vater hat roten Wein getrunken. Das Kind hat frisches Wasser getrunken. Wollen Sie weißen Wein oder frisches Bier haben? Ich will gutes Bier haben. Haben Sie frische Butter und weißes Brot? Geben Sie mir auch starken Kaffee und warme Milch. Wer hat Kaffee getrunken? Ihre Tante hat zwei große Tassen Kaffee getrunken.

Haben Sie weißen Zucker? Hier iſt weißer Zucker. Gute, alte, rote Weine ſind teuer. Der herrliche Frühling iſt von kurzer Dauer. Ich habe die prächtigen königlichen Schlöſſer geſehen.

2. Hier iſt ſchönes, rotes Papier. Dieſe Frau verkauft gute, friſche, ſüße Milch. Meine liebe, alte, gute Mutter iſt ſehr krank. Ich habe Ihnen etwas Angenehmes zu ſagen. Wiſſen Sie etwas Neues? Ja, ich weiß etwas Neues. Kleine Familien wohnen in kleinen Häuſern. Bei ſchönem Wetter machen wir einen Spaziergang (*շրջագայութիւն*), bei ſchlechtem bleiben wir zu Hauſe. Geben Sie mir ein Glas ſüße Milch und ein Stück gutes, weißes Brot. Neue Freunde ſind nicht immer gute Freunde.

Տարադրութիւն. 50.

1. *Ա՛հաւասիկ աղէկ գինի եւ աղէկ գարեջուր։ Գեղեցիկ դղեակներ։ Ճերմակ ձեռնոցներ։ Գինի խմեցի՛ք (ֆէրմ. խմած էք)։ Ա՛յո, ես կարմիր գինի եւ զով ջուր խմեցի։ Թարմ կարագ ունի՛ք։ Աղջիկը դեղեցիկ ծաղիկներ ունի։ Կարոլոս եւ Հեննիկոս շատ (ſehr) փութաջան աշակերտներ են։ Մեր պարտիզպանը հասած խաղողներ կը ծախէ (verkauft)։ Իմ բարի եղբայրս Լուդովիկոս կարմիր թանաք եւ ճերմակ թուղթ գնած է։ Անիկա կապոյտ թուղթ ալ ունի։ Մենք երեք [հատ] սեւ ձի(եր) ունինք։*

2. *Աղջիկները կապոյտ, կարմիր եւ ճերմակ ժապաւէններ ունէին։ Աշակերտք ունին քանի մը գաղղիերէն գրքեր։ Տէր Ռիքարդոս (Richard) գիտուն մին է։ Ա՛հաւասիկ նոր բան մը։ Աղէկ բան մ'ունի՛ք։ Աղէկ խահուէ ունիմ։ Իմ ծառաս շատ հաւատարիմ է։ Ճամբորդը Գերմանացի մըն է։ Ա՛յս ճամբորդները Գաղղեացի (Franzoſen) են։ Ես կը ճանչնամ քանի մը աղէկ անգղիերէն (engliſch) գրքեր։ Ալպեան լերինք բարձր լեռներ են։ Պզտիկ փութաջան մանուհիները կրնան իմաստուն մարդիկ ըլ-ալ (werden)։*

Խօսակցութիւն:

Iſt dieſer Fluß tief?
Iſt Karl fleißig?
Wer hat dieſes herrliche Bild gemalt?
Wo ſind Ihre lieben Kinder?
Haben Sie einen großen Garten?
Lieben Sie den roten Wein?
Verkaufen Sie ſüße Milch?

Wo iſt mein lieber Auguſt?
Sprechen Sie deutſch, mein Herr?

Nein, er iſt nicht ſehr tief.
Ja er iſt ein fleißiger Knabe.
Ein deutſcher Maler.
Sie ſind in meinem neuen Hauſe.
Nein, er iſt nicht ſehr groß.
Ich liebe den roten und den weißen.
Ich habe keine ſüße Milch; aber friſche Butter.
Er iſt im Konzert.
Ich ſpreche ein wenig (*քիչ մը*).

Haben Sie Unterricht (*դաս*) in der deutſchen Sprache?
Hat der Bäcker gutes Brot?
Wer hat dieſen goldenen Ring verloren?
Haben Sie einen ſchwarzen Hut?
Wer hat ein neues, ſchönes Buch bekommen?

Ja, ich habe jeden Tag eine Stunde.
Er verkauft immer gutes Brot.
Meine älteſte Schweſter hat ihn verloren.
Nein, ich habe einen weißen.
Karl hat ein ſolches von ſeinem Lehrer bekommen.

Ընթերցուած:

Rom.

Rom iſt eine ſehr alte Stadt. Sie wurde von Romulus und
Հռոմ *Ռոմուլոս*
Remus auf einem Hügel erbaut. Aber im Lauf der Zeit vergrö-
Ռեմոս *բլուր կանգնուած* *յընթացս ժամանակաց*
ßerte ſie ſich immer und erſtreckte ſich zuletzt über ſieben Hügel.
մեծցաւ *հետզհետէ* *տարածուեցաւ* *վերջապէս*
Ihre Bewohner nannten ſich Römer; ſie waren ein ſehr tapferes
բնակիչք կոչեցին իրենք զերինք *քաջ*
Volk und führten viele Kriege mit andern Völkern.
ժողովուրդ *մղեցին* *պատերազմներ*
Anfangs wurde Rom von Königen regiert; ſpäter war es
ի սկզբան *կառավարուած էտեղ*
eine Republik, und zuletzt ein Kaiſerreich. Aber viele von den
հասարակապետութիւն *կայսրութիւն*
Kaiſern waren grauſame Tyrannen. Sie regierten ſehr ſchlecht
անգութ բռնաւոր գէշ
und verurſachten den Verfall des römiſchen Reiches.
պատճառեցին *կործանումն* *պետութեան։*

ՔՍԱՆԵՐՈՐԴ ԱՌԱՋՆՈՐԴ ԴԱՍ

ԱԾԱԿԱՆԱՑ ԱՍՏԻՃԱՆՆԵՐԸ

1. *Ածականներուն քաղաքականը կը կազմուի գրականին վրայ er կամ r աւելցընելով. իսկ ֆէրքականը՝ ſte աւելցընելով։ Երկու դէպքի մէջ ալ արմատական a, o, u ձայնաւորները ä, ö, ü իր կը փոխուին (կ'անուշնան)։*

Օրինակը:

Դրական.	Բաղդատական.
klein պզտիկ, փոքր.	kleiner աւելի պզտիկ, փոքրագոյն.
ſchön գեղեցիկ.	ſchöner գեղեցկագոյն.
ſtark զօրաւոր.	ſtärker աւելի զօրաւոր.
lang երկայն.	länger աւելի երկայն.
klug խոհեմ.	klüger խոհեմագոյն.
weiſe իմաստուն.	weiſer իմաստնագոյն.

Գերադրական.

Ա. յօդ.	Բ. յօդ.
der, die, das kleinſte կամ	am kleinſten ամէնէն պզտիկը.
" " " ſchönſte կամ	am ſchönſten ամենագեղեցիկը.
" " " ſtärkſte կամ	am ſtärkſten ամենազօրաւորը.
" " " längſte կամ	am längſten ամէնէն երկայնը.
" " " klügſte կամ	am klügſten ամենախոհեմը.
" " " weiſeſte կամ	am weiſeſten ամէնէն իմաստունը.

2. el (բայց ոչ՝ er եւ en) վերջաւորեալ ածականք Բաղդատականի մէջ իրենց ե՛ն կը կորանցընեն: Օր.

Դրկ. edle ազնիւ.	Բդր. edler,	Գերդ.	der edelſte.
" bitter դառն.	" bitterer (ոչ՝ bittrer),	"	der bitterſte.
" offen բաց.	" offener (ոչ՝ offner),	"	der offenſte.

3. Շէական բաղաձայնով (ז, ſ, ß, ſch) վերջաւորեալ ածականաց եւ d, t, th վերջաւորեալներուն (եթէ իրենցմէ յառաջ բաղաձայն մը եւ շեշտեալ ձայնաւոր մը կայ) գերադրականին վրայ՝ քալահնչութեան համար ſէն յառաջ e մ՚ալ կ՚աւելցուի: Օր.

Դրական.	Բաղդատական.	Գերադրական.	
ſchlecht գէշ.	ſchlechter,	der ſchlechteſte,	am ſchlechteſten.
alt հին, ծեր.	älter,	der älteſte,	am älteſten.
kurz կարճ.	kürzer,	der kürzeſte,	am kürzeſten.
ſüß քաղցր.	ſüßer,	der ſüßeſte,	am ſüßeſten.

4. Der (die, das) ſtärkſte եւն., գերդ. ի վերջաւորեալ կերպն է, եւ այն ժամանակ կը գործածուի, երբ ած. էն վերջը գիտի. մը գայ, (այս գիտ. ը կրնայ նաեւ զօրութեամբ միայն բլլալ): Օր.

Der ſtärkſte Mann ամենազօրաւոր մարդը.
Die Roſe iſt die ſchönſte Blume վարդն ամենագեղեցիկ ծաղիկն է.
Ich bin der jüngſte ես ամէնէն երիտասարդն (կրտսերն) եմ:

5. Am ſtärkſten եւն. ձեւը այն ժամանակ կը գործածուի, երբ ածականն իբրեւ սպորոֆել է, այսինքն՝ բայէն եաքը նախադասութեան վերջը դրուած է: Օր.

Dieſer Wein iſt am ſtärkſten այս գինին ամէնէն զօրաւորն է.
Dieſe Mode iſt am neueſten այս նորաձեւութիւնը ամենանորն է.
Das iſt am beſten ասիկա լաւագոյնն է:

Դիտող. 1. Հետեւեալ ածականները բաղդատութեան աստիճանաց մէջ ձայնաւորին երբեք չեն անուշցըներ.

blaß գունատ.	knapp նեղ.	ſanft հեզ.
bunt գոյնզգոյն.	lahm կաղ.	ſchlaff թոյլ.
falſch սխալ. սուտ.	matt խոնջ.	ſchlank երկայն բարակ.
froh ղուարթ.	morſch փտած.	ſtarr սեւեռեալ. պիրկ.
hohl սին, անամէջ.	nackt մերկ. [րակ.	ſtolz սեգ. հպարտ.
hold շնորհալի.	platt հարթ. տափա-	ſtumm մունջ.
kahl կուշտ.	plump կոշտ. ծանր.	ſtumpf բութ.
karg ագահ.	roh կոշտ.	toll անմիտ. խոլ լեցուն.
klar պայծառ.	rund կլոր.	zahm ընտանի:

Դիտող. 2. Դարձեալ՝ միավանկներէն au վերջաւորեալք, եւ բոլոր բազմավանկները ձայնաւորին չեն անուշցըներ: Օր.

blau կապոյտ.	Բդր.	blauer.	gerade ուղիղ.	Բդր.	gerader.
mutig քաջասիրտ.	"	mutiger.	munter ղուարթ.	"	munterer.

6. Ածականներէն եւ մակբայներէն սմանց աստիճանները անկանոն կերպով կը կազմուին, եւ են՝

hoch բարձր.	Բդր.	höher	Գրդ.	der höchſte կամ	am höchſten.
nahe մերձ.	"	näher	"	der nächſte "	am nächſten.
groß մեծ.	"	größer	"	der größte "	am größten.
gut աղեկ. wohl լաւ.	"	beſſer	"	der beſte "	am beſten.
viel	"	mehr	"	der meiſte կամ	am meiſten.
viele յոգ. շատ.	"	mehrere	"	die meiſten մեծագոյն մասը.	
wenig	"	weniger	"	am wenigſten, die wenigſten.	
wenige յոգ. քիչ. նուազ.	"	(minder)	"	(am mindeſten) առ նուազն.	
gern սիրով.	"	lieber	"	am liebſten.	
bald շուտով.	"	eher, früher	"	am eheſten ամէնէն շուտը:	

Ծնդ. Մակբայները գերադրականի ուրիշ ձեւ մ՚ալ ունին, ը. օ. aufs beſte, aufs ſchönſte եւն., որ կը նշանակեն՝ ամենալաւ կերպով, ամենագեղեցիկ կերպով եւն:

7. Հետեւեալ ածականները Դրական չունին.

Բաղդատական.	Գերադրական.
der (die, das) äußere արտաքինը.	der äußerſte.
der innere ներքինը.	der innerſte.
der obere վերինը.	der oberſte.
der untere վարինը.	der unterſte.
der vordere առջեւինը.	der vorderſte.
der mittlere միջինը.	der mittelſte.
der hintere ետեւինը.	der hinterſte.

8. Ինչ ինչ ածականներ, ը. օ. bloß պարզ, միայն, ſtumm համր եւ recht շիտակ, Բաղդատական ու Գերադրական չեն կազմեր:

9. Բաղդատն. եւ Գերադրն. ածականներու հոլովումն ալ Դրական ածականներու կանոնաց համաձայն կ՚ըլլայ: Օր.

Բաղդատական։

Արական։

	Առաջին ձեւ.	*Երկրորդ ձեւ.*
Ո·	der höhere Baum *բարձրագոյն ծառը.*	ein höherer Baum.
Ս·	des höheren Baumes.	eines höheren Baumes.
Տ·	dem höheren Baum(e).	einem höheren Baume.
Հ·	den höheren Baum.	einen höheren Baum.
Յ+· Ո·	die höheren Bäume.	Ս· der höheren Bäume *եւն։*

Ի· *նոր, Ձեզոք եզակի։*

Ո· ein ſchöneres Haus *գեղեցկագոյն տուն մը.*
Ս· eines ſchöneren Hauſes.
Տ· einem ſchöneren Hauſe.
Հ· ein ſchöneres Haus.

Գ· *նոր, Արական։*

Ո· beſſerer Käſe *լաւագոյն պանիր.* Ս· beſſer(e)n Käſes *եւն։*

Իգական։

Ո· *եւ* Հ· ſchwärzere Tinte *սեւագոյն թանաք։*
Ս· *եւ* Տ· ſchwärzerer Tinte *եւն։*

Գերադրական։

Ո· *եւ* Հ· das ſchönſte Haus *ամենագեղեցիկ տունը.*
Ս· des ſchönſten Hauſes *ամենագեղեցիկ տան.*
Տ· dem ſchönſten Hauſe *ամենագեղեցիկ տան.*

Յոգնակի։

Ո· *եւ* Հ· die ſchönſten Häuſer *ամենագեղեցիկ տները. եւն։*

10. *Երբ երկու ածականք իրարու հետ կը բաղդատուին, բաղդատական չի գործածուիր, այլ* mehr *մակբայը։* Օր·

Er war mehr glücklich als tapfer *անիկա աւելի բախտաւոր էր քան թէ քաջ։*

Ծան. je — deſto *որչափ — այնչափ, շաղկապին վերջն ալ բաղդատական կը գործածուի։* Օր·

Je höher der Berg, deſto tiefer das Tahl.
Որչափ լեռը բարձր է, այնչափ ձորը խոր է։

11. *Հայերենի մէջ բաղդատուած իրը կամ անձը քանաձական կը դնենք՝ երբեմն ալ «ան» ընդ շաղկապով կ'բաւենք, զոր Գերմաներենի մէջ* als *շաղկապով ուղղական պէտք է թարգմանել։* Օր·

Mein Bruder iſt kleiner als ich *Եղբայս ինձմէ աւելի պզտիկ է.*
Seine Schweſter iſt reicher als ſein Bruder.
Իր քոյրն աւելի հարուստ է «ան» իր եղբայրը կամ քոյրը եղբօրմէն աւելի հարուստ է։

12. *Երբ երկու դրականք իրարու հետ համեմատելով*

բաղդատ. ածականի մը յատկութիւնը մեկուն միւսէն նուազ աստիճանի ունենալը կը բացատրուի, Գերմաներենի մէջ nicht ſo — als *կամ* wie *կ'բսուի, իսկ Հայերէն «չ» ն ... բառերով։* Օր·

Karl war nicht ſo fleißig als ſein Bruder Adolf.
Կարոլոս իւր Աոլփոս եղբօրը չէ փութաքան չէր։

13. *Իսկ երբ բաղդատութեան մէջ երկու դրականաց իրարու հաւասար աստիճանի մէջ գտնուիլը նշանակուի, Գերմ. պէտք է բսել* ebenſo als *կամ* wie, *եւ Հայերէն «չ»։* Օր·

Dieſer Garten iſt ebenſo groß als jener.
Ան պարտէզը մեկալին չէ մեծ է։

ԲԱՑԱՐՁԱԿ ԳԵՐԱԴՐԱԿԱՆ

1. *Առանց ուրիշ բանի մը հետ բաղդատելու բացատրուած գերադրական աստիճանը Բացարձակ գերադրական կը կոչուի. որ կը շինուի ածականին վրայ* ſehr, überaus, höchſt *խօսք, շատ եւն. մակբայներն աւելցընելով։* Օր·

Eine ſehr ſchöne Schrift *շատ գեղեցիկ գիր մը.*
Franz hat einen überaus faulen Bruder.
Փրանկիսկոս շատ (արտաքոյ կարգի) ծոյլ եղբայր մ'ունի։

2. *Գերմաներէն լեզուի մանաւանդ յատկութիւն մ'է, որ ինչ ինչ ածականներ նշանակութեան կողմանէ իրենց նմանութիւն մ'ունեցող քանի մը դրականաց հետ բարդուելով բացարձակ գերադրականի իմաստով ածականները կը կազմեն։ Ամենէն գործածականներն են հետեւեալը.*

baumſtark *սաստիկ զօրաւոր, հուժկու.*	nagelneu *ամենեւին նոր.*
blutarm *շատ աղքատ.*	pechſchwarz } *բոլորովին սեւ.*
blutjung *շատ երիտասարդ.*	rabenſchwarz }
eiskalt *սաստիկ պաղ, սառնասառ.*	ſchneeweiß *ձեան պէս ճերմակ.*
eſſigſauer *քացախի պէս թթու.*	ſteinhart *շատ կարծր.*
federleicht *շատ թեթեւ.*	ſteinreich *շատ հարուստ.*
feuerrot *բոլորովին կարմիր.*	ſtockblind *բոլորովին կոյր.*
grasgrün *բոլորովին կանաչ.*	ſtrohdürr *շատ չոր.*
grundfalſch (*սոփհասուտ*), *բոլորովին*	weltbekannt *աշխարհածանօթ.*
himmelhoch *շատ բարձր.*	wunderſchön *հիանալի, ընտիրսիրելի, չքնաղ։*
kohlſchwarz *հրամայական սեւ.*	

Յայտնի է թէ ասոնք ուրիշ բաղդատութեան աստիճան մ'ալ չեն կրնար կազմել։

Բառք։

der See *լիճ.*	die Kralle *ճիրան, մագիլ.*
tief *խորունկ.* leicht *թեթեւ.*	der Platz *տեղ. հրապարակ.*
das Veilchen *մանուշակ.*	die Tugend *առաքինութիւն.*
freigebig *առատաձեռն.*	der Storch *արագիլ.*

der Adler արծիւ.
der Flügel թեւ.
der Körper մարմին.
die Seele հոգի.
das Öl ձէթ.
der Kolibri մեղրածուծ.
die Lilie շուշան.
die Gans սագ.
der Schatz գանձ.
der Feldherr զօրապետ.
der Hals վիզ.
die Leute մարդիկ.
breit լայն. scharf սուր.
das Blei կապար.
das Kupfer պղինձ.
aufgeklärt լուսաւորեալ.
gelehrt գիտուն. frei ազատ.
spanisch սպանիերէն, սպանիական.
streng խիստ. einsam առանձին.
gefunden գտած։

Հրահանգ. 51.

1. Der breite Fluß. Der breitere See. Das breiteste Meer. Der Fluß ist tief; der See ist tiefer als der Fluß; das Meer ist am tiefsten. Karl ist stärker als Wilhelm. Er ist der stärkste Knabe. Marie ist fleißiger als Emilie. Die Luft ist leichter als das Wasser. Du hast ein schönes Veilchen gefunden; aber ich habe ein schöneres. Meine Rose ist schön; die Rose meiner Schwester ist die schönste von allen Rosen. In den Städten sind die schönsten Häuser. Die reichen Leute sind nicht immer die freigebigsten.

2. Der Adler ist der stärkste Vogel. Er hat die längsten Flügel und die schärfsten Krallen. Im Frühling sind die Tage kürzer als im Sommer; aber im Winter sind die Tage am kürzesten. Das Silber ist kostbarer als das Kupfer. Das Gold ist das kostbarste Metall. Wein ist besser als Bier. Die spanischen Weine sind die besten (Weine). Dieser Maler ist nicht so berühmt als sein Vater; aber seine Bilder sind ebenso schön. Unser Oheim ist ebenso reich als unser Vetter, aber er ist nicht so glücklich. Der beste Kaffee kommt aus Arabien.

Թարգմանութիւն. 51ա.

1. *Ձմեռն լայն է, հրապարակն աւելի լայն է, դաշտն ամենալայնն է։ Խնձորները քաղցր են, տանձերն աւելի քաղցր են, կեռասներն ամենաքաղցրն են։ Եւրոպան աւելի պզտիկ է քան Ասիան։ Այս լեռը բարձր է, անիկա այս գաւառին* (Land) *մէջ ամենաբարձրն է։ Հարուստները միշտ ամենէն երջանիկները չեն։ Հոգին ազնուագոյն է քան մարմինը։ Ձէթն աւելի թեթեւ է քան ջուրը։ Կը ճանչնաք մեղրածուծէն աւելի պզտիկ թռչուն մը։ Վարդն ամենագեղեցիկ ծաղիկներէն մին է։ Սոկրատէս* (Sokrates) *Աթենացւոց մէջէն* (von den Athenern) *ամենահմտաւորն ու ամենագիտունն էր։ Փիղն չորքոտանեաց* (Vierfüßer) *ամենամեծն է։*

2. *Առաքինութիւնը մարդուն ամենալաւ գանձն է։ Իմ գինիս լաւագոյն է քան ձերը* (der Ihrige)։ *Լաւագոյն գինի մը* (keinen) *չունիք։ Արագիլը սագէն աւելի երկայն վիզ մ'ունի։ Գարնան* (im ...) *օրերը աւելի երկայն են քան ձմեռուան, ամառը* (im ...) *ամէնէն երկայն են* (sind sie)։ *Նաբոլէոն ամենամեծ զօրապետն էր։ Կապարն օգտակար է, պղինձն աւելի օգտակար է, երկաթն ամէնէն օգտակար մետաղն է։ Ես աւելի գեղեցիկ տուն մ'ունիմ քան դուք, բայց ձեր պարտէզն աւելի գեղեցիկ եւ աւելի մեծ է քան իմինս* (der meinige)։ *Ռոբերդոս իր Եդուարդ* (Eduard) *եղբօրը չափ ծոյլ չէ։*

Խօսակցութիւն։

Welcher Fluß ist breiter, der Neckar oder der Rhein?
Der Rhein ist viel breiter.
Wer ist stärker, Karl oder Wilhelm?
Ich glaube Karl ist stärker.
Welches ist das kostbarste Metall?
Das Gold ist das kostbarste.
Aber welches ist am nützlichsten?
Das Eisen ist am nützlichsten.
Welche Weine sind die besten?
Die spanischen Weine.
Woher kommt der beste Kaffee?
Der beste Kaffee kommt aus Arabien.
Welches ist die schönste Blume?
Die Rose ist die schönste Blume.
Sind Ihre Gänse fett (պարարտ)?
Sie sind fetter als die Ihrigen.
Ist Alfred älter als Sie?
Nein, er ist jünger als ich; er ist der jüngste Sohn.
Sind die Äpfel reif?
Sie sind nicht so reif als die Birnen.
Welches ist das stärkste Tier?
Der Elefant ist das stärkste Tier.
Haben Sie besseres Bier?
Nein, aber ich habe bessern Wein.
Welches ist der kälteste Monat des Jahres?
Der Monat Januar ist der kälteste.

ՔՍԱՆԵՐՈՐԴ ԵՐԿՐՈՐԴ ԴԱՍ

ԹՈՒԱԿԱՆ ԱՆՈՒԱՆՆԵՐ

(Zahlwörter.)

Թուական անուանները գոյականի մը քանի՞ հատ ըլլալը եւ կամ ինչ կարգ ունենալը կ'որոշեն։ Անոր համար երկու կը բաժնուին Քաջարձակ եւ Դասական։

Ա. ՔԱՋԱՐՁԱԿ ԹՈՒԱԿԱՆՆԵՐ

(Grundzahlen.)

ein, eine (eins) մէկ.
zwei երկու.
drei երեք.
vier չորս.
fünf հինգ.
sechs վեց.
sieben եօթը.
acht ութը.
neun ինը.
zehn տասը.

elf (eilf) տասնումէկ.
zwölf տասուերկու.
dreizehn տասուիրեք.
vierzehn տասնուչորս.
fünfzehn տասնուհինգ.
sechzehn տասնուվեց.
siebzehn տասնուեօթը.
achtzehn տասն'ութը.
neunzehn տասնուինը.
zwanzig քսան.
ein und zwanzig քսանումէկ.
zwei und zwanzig քսանուերկու.
drei und zwanzig քսանուիրեք.
vier und zwanzig քսանուչորս.
fünf und zwanzig քսանուհինգ.
sechs und zwanzig քսանուվեց.
sieben und zwanzig քսանուեօթը.
acht und zwanzig քսան'ութը.
neun und zwanzig քսանուինը.
dreißig երեսուն.
ein und dreißig երեսուն եւ մէկ.
vierzig քառասուն.
fünfzig հիսուն.
sechzig վաթսուն.
siebzig եօթանասուն.
achtzig ութսուն.
neunzig իննսուն.
hundert հարիւր.
hundert ein հարիւր ու մէկ.
zweihundert երկու հարիւր.
dreihundert երեք հարիւր.
vierhundert չորս հարիւր.
fünfhundert հինգ հարիւր.
tausend հազար.
zweitausend երկու հազար.
zehntausend տասը հազար.
fünfzigtausend հիսուն հազար.
hunderttausend հարիւր հազար.
eine Million մէկ միլիոն.
eine Nulle մէկ զրոյ։

1800 = eintausend achthundert կամ achtzehnhundert.
1805 = eintausend achthundert (und) fünf կամ achtzenhundert fünf.
1852 = eintausend achthundert zwei und fünfzig կամ achtzehnhundert zwei und fünfzig.
Յամին 1890 = Im Jahre tausend achthundert neunzig.

Դիտողութիւնք :

1. Ein, eine, ein *թուականը՝ եթէ իրմէ վերջը գոյական մ'ըլլայ, անորոշ յօդի պէս կը հոլովի. բայց երբ առանձին է, (այսինքն՝ եթէ ոեւէ գոյականի գործածուի,) ուղղականը կ'ըլլայ* einer, eine, eines կամ eins *մէկը, մին։ Ա.յս վերջին դէպքիս մէջ իբրեւ անորոշ դերանուն կը նկատուի եւ յոքնակին կ'ըլլայ* die einen *ոմանք։* Օր·

Einer von meinen Söhnen *որդւոցս մէջէն մին.*
Eines meiner Pferde *ձիերէս մէկը։*

Ծանիւ. 1. Zwei եւ drei *ալ կը հոլովին՝ եթէ իրենցմէ յառաջ յօդ չըլլայ։* Ս· zweier, dreier. Տ· zweten, dreien. Հ· zwei, drei. *Տրականն այն ժամանակ միայն կը գործածուի, երբ իրմէ վերջը գոյական մը չի գտնուիր։* Օր·

Die Freundschaft zweier Männer *երկու մարդու բարեկամութիւնը.*
Das Bündnis dreier Könige *երեք թագաւորաց գաշնակցութիւնը.*
Unter dreien *երեք հոգւոյ մէջ(էն)։*

Ծանիւ. 2. Միւս *թուականներն՝ ի բայ առեալ* sieben *ը ամէնքն ալ Տրականի մէջ* en *կ'առնուն, եթէ իրենցմէ անմիջապէս վերջը գոյական մը չգայ։* Օր·

mit fünf en *հինգով.* unter zwanzig en *քսան հոգւոյ մէջ։*

2. *Վերոյիշեալ բացարձակ թուականներէն զատ կան հետեւեալ գոյական թուականք ալ։*

das Dutzend *երկոտասանեակ.*	Յ+· Dutzende.
das Hundert *հարիւրեակ.*	„ Hunderte.
das Tausend *հազարեակ.*	„ Tausende.

3. *Զանազան պէսակի իմաստը բացատրելու համար՝ գերմաներէնի մէջ* erlei *վերջաւորութեամբ տեսակ մը բաշխական թուական կը գործածուի, որ* Wie vielerlei? *հանի՞ պէսակ՝ հարցման պատասխան կու տայ.*

einerlei *միակերպ, նոյնատեսակ.*	viererlei *չորս տեսակ.*
zweierlei *երկու տեսակ, զանազան.*	zehnerlei *տասը տեսակ.*
dreierlei *երեք տեսակ.*	hunderterlei *հարիւր տեսակ. եւն։*

4. *Բացարձակ թուականներուն վրայ* fach *աւելցընելով կրկնական կը շինուի.* Օր·

einfach *պարզ.*	[պատիկ.	dreifach *երեքկին, երեքպատիկ.*
zweifach (doppelt) *կրկին, կրկնա-*		zehnfach *տասնպատիկ։*

5. *Բացարձակ թուականաց վրայ* mal (*անգամ*) *բառն աւելցընելով, դարձեալ կրկնական թուականներ կը շինուին, որոնք բանի մը քանի՞ անգամ ըլլալը կը յայտնեն եւ* wievielmal? *հանի՞ անգամ՝ հարցման կը պատասխանեն.*

einmal[1] *կամ* ein Mal *մէկ անգամ.*
ein einziges Mal *մէկ անգամ միայն.*
zweimal *երկու անգամ,* dreimal *երեք անգամ, եւն։*

6. *Քանի՞ տարեկան ես՝ գերմաներէն կ'ըսուի* Wie alt sind Sie? *եւ պատասխանը միշտ* sein *բայով եւ* alt *ածականով կը տրուի.* Օր·

Ich bin fünfzehn Jahre alt *տասնուհինգ տարեկան եմ։*

7. *Գերմաներէնի մէջ ժամը քանի՞ ըլլալը հետեւեալ կերպերով կը բացատրուի.*

ժամը մէկն է es ist ein Uhr.
ժամը երկուքն է es ist zwei Uhr.
երկուքը քառորդ անցած (է) ein Viertel auf drei (Uhr) *կամ* ein Viertel nach zwei.
երկուք ու կէսն (է) halb drei (Uhr).
երեքին քառորդ (կայ) drei Viertel auf drei.

---

[1] *Ասոնցմէ ալ ածականներ կը կազմուին իլ մասնիկն աւելցընելով.* einmalig *մէկ անգամուան.* zweimalig, dreimalig *երկու՝ երեք անգամուան, եւն։*

ժամը երեքն անցած է es iſt drei Uhr vorüber.
ժամը երեքին um drei Uhr.
ժամը վեցին մոտերը gegen ſechs Uhr եւն։

Ծան. Վայրկեաններըը հետեւեալ կերպով կը բացատրուին՝
Հինգին տաս (վայրկեան) պակաս Zehn Minuten vor (կամ bis) 5 Uhr.
Երկուքին հինգ րոպէ կայ es iſt zwei Uhr weniger fünf Minuten.
Երեքը տաս րոպէ անցեր է es iſt drei Uhr zehn Minuten.
Երկուքը հինգ անցած fünf Minuten nach zwei.

8. Պէտք է հետեւեալ բացատրութիւնքն ալ ի միտ առնուլ.
Մէկիկ մէկիկ je eins und eins.
Երկի՛ երկու (je) zwei und zwei.
Հարիւր հարիւր je Hunderten կամ hundertweiſe.

9. Գերմաներէնի մէջ մէկէն վերջն եկող թուականայ առջեւ գոյականը յոգնակի կը դրուի. Օր· Ես երկու եղբայր ունիմ Ich habe zwei Brüder.

Բառք:

das Reh (յ+· Rehe) այծեամն.
die Woche շաբաթ.
der Stiefel կօշիկ, մուճակ.
der Tod մահ.
der Schäfer հովիւ.
zerriſſen պատռատած.
das Regiment դունդ.
die Kuh (յ+· Kühe) կով.
wieviel(e) որչափ, քանի.
gewöhnlich սովորական, հասարակ.
gewonnen շահած, վաստակած.
ſpeiſen ուտել, ճաշել։

Հրահանգ. 52.

1. Ich habe einen Bruder. Du haſt zwei Schweſtern. Mein Oheim hat acht Kinder gehabt; er hat drei Söhne nnd zwei Töchter verloren. Unſer Nachbar hat ſechs Pferde, ſieben Kühe und zwanzig Schafe. Drei mal drei ſind (կամ machen) neun. Fünf mal elf machen (կ՛ընեն) fünf und Fünfzig. Man ſpricht (կը խօսուի) von dem Tode dreier Männer. Wie alt ſind Sie? Ich bin achtzehn Jahre alt. Wie alt iſt Ihre Schweſter? Sie iſt ſechzehn Jahre alt. Wie viele Haſen haben die Jäger geſchoſſen (դարկած)? Sie haben zwei und dreißig Haſen und neun Rehe geſchoſſen.

2. Der Monat Januar hat ein und dreißig Tage. Ein gewöhnliches Jahr hat 365 Tage. Wieviel Geld haben Sie gewonnen? Ich habe dreihundert zwanzig Franken gewonnen; aber mein Bruder hat 445 Franken verloren. 216 und 584 machen 800. Der Schäfer des Grafen hat 96 Schafe verkauft. Jetzt hat er noch 67. Mein Großvater iſt 81 Jahre alt; meine Großmutter 75. Zehn mal 24 ſind 240. Wieviel machen 35 mal 44? Einer meiner Handſchuhe iſt zerriſſen. Wir ſpeiſen (կը ճաշենք) um zwölf Uhr oder um halb eins.

Շարադրութիւն. 53.

1. Վրանի՞ սխալ (յ+·) ունիս։ Ես հինգ սխալ ունիմ. եղբայրս եօթը [Տատ] ունի։ Որսորդը (der Jäger) 14 նապաստակ եւ չորս այծեամ զարկած է։ Թագաւորն ութանէն աւելի (mehr als ...) ձիեր ունի։ Մէկ գնդի մէջ 3000 զինուորք կան (ſind) քանի՞ կ՛ընեն 6 եւ 9։ Վեց եւ 9 կ՛ընեն 15։ Քանի՞ կ՛ընէ (ֆէրմ· յ+·) 8 անգամ տասը։ Ութ անգամ 10 կ՛ընէ 80։ Քանի՞ օր (յ+·) ունի մէկ շաբաթը։ Մէկ շաբաթն եօթն օր ունի։ Հունիս 1ամիսը 30 օր ունի։ Քանի՞ տարեկան էք։ Ես 22 տարեկան եմ։

2. Դեռ Ձեր մանչ ողջ է (ֆէրմ· ունի՞ք)։ Այո, տէր իմ, անիկա շատ պառաւցած (alt) է։ Ես երկու անգամ Խարիզ գացի (ֆէրմ· եղայ) եւ չորս անգամ պերլին։ Ո՞րչափ ստակ ունիք։ Ես 555 ֆրանք ունէի (յէկ·) բայց հիմայ ունիմ միայն 280, վասն զի 275 ֆրանք դրացւոյս փոխ տուի (Ich habe... geliehen)։ Մուճակներուս մէկը պատռտած է։ Մեր դրացին 6 ձի, 12 կով եւ 15 եզ գնած է։ Զօրապետը պատերազմի մէջ 104 զինուոր եւ 76 ձի կորնցուցած է։ Քանի՞ կ՛ընեն 22, 33, 44 եւ 55։ Ձմեռոն 1 քաղաքը ունի ութը հազար փողոց, հինգհարիւր եկեղեցի, երեքհարիւր հազար տուն եւ չորս միլիոն բնակիչ (Einwohner)։

Բ. ԴԱՍԱԿԱՆ ԹՈՒԱԿԱՆՆԵՐ

Այս թուականները կը կազմուին բացարձակ թուականներուն վրայ մինչեւ 19te եւ 19էն անդին ſte մասնիկներն աւելցընելով։ Ա՛ս կանոնէն կը զարտուղին der erſte եւ der dritte.

Դասական ածականներու պէս կը հոլովին։

der erſte առաջինը.
„ zweite երկրորդը.
„ dritte երրորդը.
„ vierte չորրորդը.
„ fünfte հինգերորդը.
„ ſechste վեցերորդը.
„ ſiebente եօթներորդը.
„ achte ութերորդը.
„ neunte իններորդը.
„ zehnte տասներորդը.
„ elfte մէտասաներորդը.
„ zwölfte երկոտասաներորդը.
„ dreizehnte երեքտասաներորդը.
„ vierzehnte չորեքտասաներորդը.
„ fünfzehnte հնգետասաներորդը.
„ ſechzehnte վեչտասաներորդը.
„ ſiebzehnte եօթնեւտասաներորդը.
der achtzehnte ութեւտասաներորդը.
„ neunzehnte իննեւտասաներորդը.
„ zwanzigſte քսաներորդը.
„ ein und zwanzigſte 21երորդը.
„ zwei und zwanzigſte 22երորդը.
„ drei und zwanzigſte 23երորդը.
„ dreißigſte երեսներորդը.
„ vierzigſte քառասներորդը.
„ fünfzigſte հիսներորդը.
„ ſechzigſte վաթսներորդը.
„ ſiebzigſte եօթանասներորդը.
„ achtzigſte ութներորդը.
„ neunzigſte իննսներորդը.
„ hundertſte հարիւրերորդը.
„ zweihunderſte 2հարիւրերորդը.
„ tauſendſte հազարերորդը.
der, die, das letzte վերջինը։

Քերականութիւն:

1. Գերմաներենի մէջ Դասական՝ (եւ ոչ թէ Հայերենի պէս Բացարձակ) թուականները կը գործածուին ամսաթուերը (Datum) նշանակելու համար: Օր·

der erſte Mai Մայիս(ի) Ա-ը·
der zweite April կամ am zweiten April Ապրիլ երկուք(ին)·
der ein und zwanzigſte September Սեպտեմբեր քսանումէկ(ին)·

2. Նոյնպէս՝ թագաւորներու, իշխաններու եւն. իրարու յաջորդութեան կարգը նշանակելու համար Դասական կը գործածուին, ինչպէս Հայերենի մէջ ալ· Օր·

Heinrich der Vierte Հէնրիկոս Դ· (չորրորդը)·
Napoleon der Dritte Նաբոլէոն Գ·:

Առնոց հոլովումը հետեւեալ կերպով կ'ըլլայ·

Ո· Heinrich der Vierte, Տ· Heinrich dem Vierten.
Ս· Heinrichs des Vierten. Հ· Heinrich den Vierten.

3. Կոտորակները կը կազմուին Դասականներուն ծայրը l աւելցնելով· Օր·

das (Zweitel) Halbe կէսը (1/2)·
ein Drittel երրորդ մաս մը, երիր մը (1/3)·
ein Viertel քառորդ մը (1/4)·
drei Fünftel երեք հինգերորդական (3/5) եւն:

Ծնդր· Այս բառերը համառօտութիւնք են zweiter Theil երկրորդ մաս, dritter Theil երրորդ մաս եւն· բառերուն:

4. Halbն ածական մըն է, որ սովորաբար գոյականներէն եւ բացարձակ թուականներէն վերջը կը դրուի· Օր·

eine halbe Stunde կէս ժամ մը·
halb zwei Մէկուկէս (ժամ)·

Ա՛ս բառն երբէք Դասական թուականի մը վրայ աւելցուի՝ այն թուէն կէս պակաս կը ցուցընէ· Օր·

dritthalb = երկուք ու կէս·
vierthalb[1] Meter երեք ու կէս մետր:

Այս ոճով ճիշդ-կէս զուցելու համար՝ չ'ըսուիր zweithalb այլ anderthalb· Օր·

anderthalb Seiten Մէկուկէս երես:

կէսը՝ կ'ըսուի die Hälfte.

5. Դասական թուականները բաղդատութեան աստիճաններ չեն կրնար կազմել: Սակայն der erſte եւ der letzte բաղդատական ունին, որ կ'ըլլայ der erſtere, der letztere, եւ կը գործածուի՝

[1] Բայց կրնայ նաեւ զուցուիլ՝ drei und einen halben Meter.

երբ պարզապէս երկու առարկայից վրայ կը խօսուի: Օրինակի ազագաւ՝ երկու եղբարքն անուանելէն վերջը, կ'ըսուի՝

Der erſtere war groß, der letztere war klein.

6. Դասական թուականներուն վրայ ոչ աւելցնելով կարգ կամ աստիճան ցուցընող մակբայներ կը կազմուին: Օր·

erſtens նախ, առաջին·
zweitens երկրորդ·
drittens երրորդ·
ſechſtens վեցերորդ·
zehntens տասներորդ·
zwölftens երկոտասաներորդ· եւն:

7. Բազադրեալ թուականներուն մէջ միայն վերջինը դասական թուականի ձեւը կ'ընդունի· Օր·

der vier und achtzigſte ութսուն ու չորրորդը·
der hundert und zwei und zwanzigſte Հարիւր քսանուերկրորդը:

8. Դասական թուականներն ըստ ամենայնի ածականներու պէս կը հոլովին· ուստի ածականներուն համար տրուած կանոնները պէտք է իրենց ալ մերձեցընել· Օր·

der zweite Band երկրորդ հատորը· Ս· des zweiten Bandes.
mein drittes Glas իմ երրորդ դաւաթս·
achtes Kapitel ութերորդ գլուխ:

Բառք:

das Jahrhundert դար·
der Teil մաս·
Jakob Յակովբ·
die Flaſche շիշ·
der Papſt Քահանայապետ, պապ·
der Feind թշնամի·
die Mark մարգ (դրամ)·
der Herzog դուքս·
wie viel Uhr? ժամը քանի՞·
die Klaſſe դաս·
der Band հատոր (գրքի)·
das Kilo քիլոկրամ (հէք-)·
der Ritter ասպետ·
die Köchin խոհակերուհի·
die Regierung կառավարութիւն·
das Alter տարիք, հասակ·
der Platz տեղ(ի)·
verheiratet ամուսնացած·
fleißig փութաջան·
jetzt հիմայ:

Հրահանգ· 54·

1. Wir leben jetzt im neunzehnten Jahrhundert. Ein Centime (սանդիմ) iſt der hundertſte Teil eines Franken. Der Monat iſt der zwölfte Teil des Jahres· Der erſte Monat des dritten Jahres. Der zweite Tag der vierten Woche. Das ſechſte Fenſter des vierten Stocks (դասիկոն). Herr Robinſon war 32 Wochen krank; in der drei und dreißigſten ſtarb er (մեռաւ). Jakob II. (der Zweite) ſtarb in Frankreich den (կամ am) vierzehnten September 1701. Georg III. (der Dritte) wurde den 22ſten September 1761 in der Weſtminſter-Abtei (Վեսթմինսթրի Աբբայարանը) gekrönt (պսակուեցաւ).

2. Ludwig XIV. (der Vierzehnte) ſtarb im Jahre 1715; Ludwig XV. im Jahr 1774; Ludwig XVI. im Jahr 1793. Drei Achtel ſind die Hälfte von drei Viertel. Dies iſt mein fünftes Glas. Zwei und ein Viertel Kilo Kaffee koſten (*կ'արժեն*) ſechs Mark und achtzig Pfennig (*փենիկ՝ դրամ*). Die Frau war anderthalb Jahre krank. Hier iſt zweierlei Wein, roter und weißer. Wie viel Uhr iſt es? Es iſt fünf Uhr. Heinrich der Achte, König von England, war ſechs mal verheiratet.

Թարգմութիւն. 55.

1. *Երրորդ շաբթուան առաջին օրը։ Շաբաթը յիսուն ու երկրորդ մասն է տարուան։ Ես իմ երեսուն ու մէկերորդ տարեդարձս մէջ եմ։ Ասիկա մեր չորրորդ շինն է։ Կարծես իւր դասին առաջինն է։ Լուդովիկոս իններորդն է, Հենրիկոս տասն'ութերորդն է եւ Ռոբերտոս (Robert) վերջինը։ Մարտը տարւոյն երրորդը, Յունիսը վեցերորդը եւ Դեկտեմբերը վերջին ամիսն է։ Կարծես ԺԲ. Շուեթի թագաւոր էր։ Գէորգ, Անգլիայի թագաւորը, Գուլիելմոս (Wilhelm) չորրորդին հայրն էր։ 2 Պայար (Bayard) 1 ասպետը կ'ապրէր (lebte) առ (unter) կառավարութեամբ Կարծես Ութերորդին, Լուդովիկոս Երկոտասաներորդին եւ Փրանկիսկոս (Franz) Առաջնոյն։*

2. *Դուք եօթներորդ հատորն ունեցաք։ Փրիդերիկոս (Friedrich) Երկրորդ, Բրունսիկի թագաւորը, ծնաւ (wurde geboren) 31712 2 Յունուար 124 ին. 1 (անիկա) 2 մեռաւ 51786 4 Օգոստոս 317 ին։ Ժամը քանի՞ է։ Ժամը եօթն է (es iſt ...), կամ եօթը քառորդ անցած (տես Լ. Դէտոզ 7)։ Պետրոս Մեծն Ռուսաստանի՝ մեռաւ ի Պ. Պետերբուրգ (St. Petersburg) 1725 Փետրուար 8ին, իւր կառավարութեան, յիսունուհինգերորդ տարին (in ...)։ Մեր խոհակերուհին երեք եւ մէկ քառորդ ֆունտ (Pfund) խաղող եւ երեք քառորդ ֆունտ թէյ (Thee) գնած է։ Իշխանը չորս քառորդ մնացած ասկէ (von hier) մեկնեցաւ (iſt ... abgereiſt)։*

Խօսակցութիւն:

Wie viele Kinder hat Herr Gall?	Er hat 6 Kinder; 2 Söhne und 4 Töchter.
Wie alt iſt ſein älteſter Sohn?	Er iſt 18 Jahre alt.
Wie alt iſt ſeine jüngſte Tochter?	Sie iſt fünfthalb Jahre alt.
Wieviel ſind 30 und 50?	30 und 50 ſind 80.
Wieviel iſt 12 mal 12?	12 mal 12 iſt 144.
Waren Sie geſtern auf der Jagd (*որս գացած*)?	Ja, geſtern und heute (*այսօր*).
Was haben Sie geſchoſſen?	Wir haben 13 Haſen geſchoſſen.
Welchen Platz hat Georg in der Schule?	Er iſt ſehr fleißig, er hat immer (*միշտ*) den erſten Platz.
Und ſein Bruder Wilhelm	Wilhelm iſt der 26ſte in ſeiner Klaſſe.
Wann wurde Karl V. geboren?	Er wurde geboren im Jahre 1500.
Wann ſtarb Peter der Große?	Am 8ten Februar 1725.
Wie alt war er?	Er war 53 Jahre alt.
Wieviel Thee wünſchen Sie?	Ich wünſche drei Viertel Kilo.
Welches iſt die Hälfte von $^6/_8$?	Die Hälfte von $^6/_8$ iſt $^3/_8$.
Waren Sie lange (*երկար ժամանակ*) in Amerika?	4 Jahre, 7 Monate und 23 Tage.
Wieviel Uhr iſt es?	Es iſt 11 Uhr oder halb zwölf.
Können Sie mir ſagen, wieviel Uhr es iſt?	Ich habe keine Uhr; aber es mag halb zwei Uhr ſein.
Iſt es ſchon ein Viertel auf vier?	Es iſt ſchon drei Viertel auf vier.
Um wieviel Uhr gehen Sie zu Bette (*պառկելու*)?	Um 10 Uhr oder halb 11.

ՔՍԱՆԵՐՈՐԴ ԵՐՐՈՐԴ ԴԱՍ

ԲԱՅ

(Zeitwort).

Բայը՝ մասն բանի մըն է, առանց որոյ միւս խօսքի մասունք բան մը չեն կրնար բացատրել, ինչն է միայն որ իմաստ կուտայ որ եւ է խօսքի։ Իր գլխաւոր պաշտօնն է ցուցընել՝ թէ առարկայ մը կ'ոյ, կը ֆրթֆթէ կամ կը նիրհէ։ Բայն հինգ տեսակ է, այսինքն՝ Ներգործական, Չեզոք, Փոխադարձ, Կրաւորական եւ Դիմազոտի կամ Անդէմ։

Բայերուն կրած փոփոխութիւնը կոչուի կ'ըսուի, ասոր համար չորս բան պէտք է, այսինքն՝ Եղանակ, Ժամանակ, Թիւ եւ Դէմք։

Եղանակը հինգ է, Սահմանական, Թելադրական կամ Պայմանական, Հրամայական, Ստորադասական եւ Անեղեւոյն։

Ժամանակը երկուքի կը բաժնուի, Պարզ եւ Բաղադրեալ ժամանակ։ Պարզ են ըսել բառով կազմուած ժամանակները, ինչպէս են՝ Ներկայ, Անկատար եւ այլն. — Բաղադրեալ են քանի մը բառով շինուած ժամանակները, ինչպէս են՝ Ցարակատար, Գերակատար, Ապառնի եւ այլն։

Լծորդութեան կոչմանէ բայերը կը բաժնուին՝ կանոնաւոր եւ անկանոն բայերու։ Գերմանացի քերականք առջինները կը կոչեն նաեւ՝ նոր կամ պակ (neuere կամ ſchwache Form), իսկ վերջինները՝ հին կամ ղրաստր լծորդութիւն (alte կամ ſtarke Form)։ Բայց կանոնաւոր կոչումն ընդհանուր ձեւը Գերմաներէնի մէջ ալ միայն է։

ԿԱՆՈՆԱԻՈՐ ԲԱՅ

(Regelmäßiges Zeitwort.)

Կանոնաւոր բային յայտանիշն է՝ արմատին վրայ աւելցուած Անկատարի =te, եւ ընդունելութիւն անցեալի =t վերջաւորութիւնը, վասն զի կանոնաւոր բայի մը ներկայի կամ Անորեւոյթը անկանոն բայի մը ներկային կամ Անորեւութէն ամենեւին չի տարբերիր։ Խոնարհման մէջ երկու բան կը դանագանուի. 1. արմատ, այսինքն է՝ Անորեւութին en կամ n վերջաւորութիւնը վերցընելէն վերջը մնացած մասը. 2. վերջաւորութիւն։ Կանոնաւոր բային արմատական ձայնաւորը երբեք փոփոխութիւն չի կրեր. ժամանակայ դանագան վերջաւորութիւնները այս արմատին վրայ պարզապէս կ՚աւելցուին. Օր. Անեղ. lieb=en, Ներկ. ich lieb=e, Անկ. եւ Կոչ. ich lieb=te, Ընդ. անց. ge=lieb=t.

ԿԱԶՄԱԽԹԻՒՆ ԺԱՄԱՆԱԿԱՑ

Որ եւ իցէ բայի մը Ներկայն կը կազմուի արմատին վրայ e մ՚աւելցընելով։ Սորոգադասական ներկայի առաջին դէմքը Սահմանական ներկայի առաջին դէմքին հետ միշտ նոյն է։ Օր. Ich lob=e (կը) գովեմ, loben գովել բայէն. ich ſtell=e (կը) զետեղեմ, Անեղ. ſtellen զետեղել. ich zitter=e (կը) դողամ, Անեղ. zittern դողալ։

Ներկայի երեք դէմքերուն վերջաւորութիւնները հետեւեալք են.

	Սահմանականաց:		*Ստորադասական:*	
	Եզ·	Յ+·	Եզ·	Յ+·
1.	—e	—en	—e	—en
2.	—ſt (eſt)	—t (et) (en)	—eſt	—et (en)
3.	—t (et)	—en	—e	—en

Կանոնաւոր բայերուն անկատարը կը կազմուի արմատին վրայ te մասնիկն աւելցընելով։ Սորոգադասական անկատարին վերջաւորութիւնները ալ միեւնոյն են. բայց ասիկա երկրորդ ձեւ մ՚ալ ունի, որուն մէջ արմատին ու անկատարին վերջաւորութեան մէջը e մ՚աւելի կ՚առնուի։ Սակայն առջի առանց e ի ձեւն աւելի սովորական է։ Օր. Ich lob=te (կը) գովէի. ich ſtell=te (կը) զետեղէի. ich zitter=te (կը) դողայի։ Անկատարին երրորդ դէմքը միշտ առաջնոյն հետ նոյն է։

Անկատարի դէմքերուն վերջաւորութիւնքն հետեւեալներն են.

	Սահմանականաց:		*Ստորադասական:*	
	Եզ·	Յ+·	Եզ·	Յ+·
1.	—te	—ten	—(e)te	—(e)ten
2.	—teſt	—tet (ten)	—(e)teſt	—(e)tet (ten)
3.	—te	—ten	—(e)te	—(e)ten

Ծնդ. Միա դնելու է, որ Գերմաներենի մէջ կատարեալ յատուկ ձեւ մը չկայ, այլ Անկատարն է միանգամայն եւ կատարեալ։

Ապառնին անորեւութին վրայ ich werde, եւ թեւանն ich würde օժանդակներն աւելցընելով կը կազմուին. Օր. ich werde loben պիտի գովեմ. ich werde ſtellen պիտի զետեղեմ. թեւ. ich würde loben կը գովէի (եթէ . . .), ich würde zittern կը դողայի։

Ընդ. Ներկայն կը կազմուի արմատին վրայ end կամ nd աւելցընելով. Օր. lob=end գովող, գովելով. zitter=nd դողալով։

Ընդ. անցեալը կը կազմուի արմատին վրայ t գիրը եւ ակիզքն ալ ge մասնիկն աւելցընելով, եթէ բայը պարզ է. Օր. ge=lob=t գոված. ge=ſtell=t զետեղած. ge=zitter=t դողդողած։

Միւսբաղադրեալ ժամանակները կը կազմուին haben երբեմն նաեւ ſein օժանդակին եւ բային Ընդ. անց.ին ձեռքը. Օր. Ցարակատար ich habe gelobt գոված եմ. Գերակատար ich hatte gelobt գոված էի. Անցեալ ապառնի ich werde geliebt haben սիրած պիտի ըլլամ. Թեւանն անցեալ ich würde gezittert haben.

Հրամայականի եզն առանց ich դերանուան գործածուած ներկայն է. Օր. Lobe գովէ, zittere դողա. Յ+. Loben Sie գովեցէք։

Ամէն բայի յ+. երկրորդ դէմքին տեղ խօսակցութեան մէջ քաղաքավարական ձեւով յ+. երրորդ դէմքը կը գործածուի. բայց սոյն դէպքին մէջ Sie (Դուք) դերանունը միշտ գլխագիր Տով կը գրուի։ Օր. Դուք կը գովէք Sie loben, դուք կը զետեղէք Sie ſtellten, դուք պիտի դողաք Sie werden zittern.

ԿԱՆՈՆԱԻՈՐ ԲԱՑԻ ԽՈՆԱՐՀՄԱՆ ՕՐԻՆԱԿ

Loben (— lobte — gelobt) գովել։

Սահմանական:	*Ստորադասական:*
Ich[1] lobe[2] կը գովեմ	Ich lobe գովեմ
du lobſt կը գովես	du lobeſt գովես
er (ſie) lobt կը գովէ	er (ſie) lobe գովէ

---

1 Հմմտ. ծ·Ջ· Դաս, Ծնդ. 1։

2 Ընտանեկան խօսակցութեանց մէջ այս վերջի e գիրը շատ անգամ կը զեղչուի, Օր. ich lob', ich ſag' (կ՚ըսեմ)։

(man lobt մեկը կը գովէ, կը գո-	(man lobe մեկը գովէ, գովուի)
wir loben կը գովենք [վուի)	wir loben գովենք
(ihr lobt կամ lobet)	ihr lobet
Sie loben } կը գովէք	Sie loben } գովէք
sie loben կը գովեն:	sie loben գովեն:

Անկատար ե- կատարեալ:

Ich lobte կը գովէի, գովեցի	Ich lobte (lobete) գովէի
du lobteſt կը գովէիր, գովեցիր	du lobteſt (lobeteſt) գովէիր
er (ſie) lobte կը գովէր, գովեց	er lobte (lobete) գովէր
wir lobten կը գովէինք, գովեցինք	wir lob(e)ten գովէինք
(ihr lobtet)	ihr lob(e)tet
Sie lobten } կը գովէիք, գովեցիք	Sie lob(e)ten } գովէիք
ſie lobten կը գովէին գովեցին:	ſie lob(e)ten գովէին:

Ապառնի:

Ich werde .. loben պիտի գովեմ	Ich werde loben գովելու ըլլամ.
du wirſt loben „ գովես	du werdeſt loben
er wird loben „ գովէ	er werde loben
wir werden loben „ գովենք	wir werden loben
(ihr werdet loben)	ihr werdet loben
Sie werden loben } „ գովէք	Sie werden loben }
ſie werden loben „ գովեն:	ſie werden loben.

Յարակատար:

Ich habe .. gelobt գոված եմ, գո-	Ich habe gelobt գոված ըլլամ
du haſt gelobt գոված ես [վեցի	du habeſt gelobt „ ըլլաս
er hat gelobt գոված է	er habe gelobt „ ըլլայ
wir haben gelobt գոված ենք	wir haben gelobt „ ըլլանք
(ihr habt gelobt)	ihr habet gelobt
Sie haben gelobt } գոված էք	Sie haben gelobt } „ ըլլաք
ſie haben gelobt գոված են:	ſie haben gelobt „ ըլլան:

Գերակատար:

Ich hatte .. gelobt գոված էի	Ich hätte gelobt գոված ըլլայի
du hatteſt gelobt „ էիր	du hätteſt gelobt „ ըլլայիր
er hatte gelobt „ էր	er hätte gelobt „ ըլլար
wir hatten gelobt „ էինք	wir hätten gelobt „ ըլլայինք
(ihr hattet gelobt)	ihr hättet gelobt
Sie hatten gelobt } „ էիք	Sie hätten gelobt } „ ըլլայիք
ſie hatten gelobt „ էին:	ſie hätten gelobt „ ըլլային:

Ապառնի անցեալ:

Ich werde .. gelobt haben գոված	Ich werde gelobt haben գոված պի-
du wirſt gelobt haben [պիտի ըլլամ.	du werdeſt gelobt haben [տի ըլլամ.
er wird gelobt haben	er werde gelobt haben
wir werden gelobt haben	wir werden gelobt haben
(ihr werdet gelobt haben)	ihr werdet gelobt haben
Sie werden gelobt haben }	Sie werden gelobt haben }
ſie werden gelobt haben.	ſie werden gelobt haben.

Թեական:

Ներկայ:

Ich würde .. loben կը գովէի (եթէ ...)
du würdeſt loben կը գովէիր
er würde loben կը գովէր
wir würden loben կը գովէինք
ihr würdet loben }
Sie würden loben } կը գովէիք
ſie würden loben կը գովէին:

Թեական անցեալ:

Ich würde gelobt haben կամ ich հիտէ gelobt գոված կ'ըլլայի
du würdeſt gelobt haben կամ du հիտեſt gelobt գոված կ'ըլլայիր
er würde gelobt haben կամ er հիտէ gelobt գոված կ'ըլլար եւն:

Հրամայական:

Եզակի:	Յոգնակի:
Lobe (lob') գովէ	loben wir, laßt uns loben } գովենք
loben Sie գովեցէք.	wir wollen loben }
	lobet, loben Sie գովեցէք:

Անեռւոյթ:

Ներկ· Loben գովել·
zu loben գովելու· um .. zu loben գովելու համար·
Անց· Gelobt haben գոված ըլլալ·
gelobt zu haben գոված ըլլալու համար:

Ընդունելութիւն:

Ներկ· lobend գովող, գովելով· Անց· gelobt գոված:

Դիտողութիւն: Հարցական եւ ժխտական ձեւերը նոյն են ինչ որ վերը (եր· 75·) օժանդակ բայերուն համար ըսինք: Օր

Lobe ich? կը գովե՞մ	Յո· loben wir? կը գովե՞նք
lobeſt du? կը գովե՞ս	„ loben Sie? կը գովե՞ք
lobt er? կը գովէ՞	„ loben ſie? կը գովե՞ն·

Ich lobe nicht չեմ գովեր· du lobſt nicht չես գովեր եւն·
Ich werde nicht loben պիտի չգովեմ·
Ich habe nicht gelobt չգովեցի·
Hat der Vater nicht gelobt? Հայրը չգովե՞ց:

Այսպէս կը խոնարհին ի միջ այլոց հետեւեալ բայերն ալ՝

---

1 Երբեմն gelobet ալ կ'ըսուի, բայց այս ձեւը բանաստեղծու-թեան մէջ միայն գործածական է:

lieben (liebte, geliebt) սիրել·
leben (lebte, gelebt) ապրիլ·
kaufen գնել·
hören լսել·
ſuchen փնտռել·
holen երթալ առնուլ՝ բերել·
lernen սորվիլ·
lehren սորվեցընել·
ſtrafen պատժել·
bauen շինել, կանգնել·
wohnen բնակիլ·
führen տանիլ, առաջնորդել·
machen ընել·
lachen խնդալ, ծիծաղիլ·
zeigen ցուցընել·
ſpielen խաղալ· [որուեթիւն ունենալ·
brauchen կարօտութիւն՝ հարկաւ
ſagen ըսել·
fragen հարցընել·
füllen լեցընել·
weinen լալ·
wünſchen բաղձալ·

Բառք:

die Brieftaſche թերթակալ (ֆըլդաճ)·
die Schülerin աշակերտուհի·
der Lärm աղաղակ· [դէռա)·
das Dutzend երկվեցեակ (դուզ
die Aufgabe դաս, շարադրու
Obſt պտուղ, միրգ· [թիւն·
immer միշտ·
die Birne տանձ·
artig խելօք·
wachſam արթուն·
lang(e) երկայն ժամանակ·
baß որ·

Հրահանգ. 56.

1. Ich lobe den Knaben. Du lobſt deine Schweſter. Der Lehrer lobt den Schüler. Wir lieben die artigen Kinder. Die Kinder lieben ihre Eltern. Die Fiſche leben im Waſſer. Was ſuchen Sie? Ich ſuche meine Brieftaſche. Die Schülerin lernte ihre Aufgabe. Du haſt deine Aufgabe nicht gut gemacht. Mache ſie beſſer. Wer hat dieſes Haus gebaut? Herr Morel hat es gebaut; er wohnt in der Karlsſtraße. Hörteſt du die Muſik? Nein, ich hörte ſie nicht. Zeige mir das Haus deines Vaters.

2. Mein Freund wird einen Stock kaufen; er würde auch einen Regenſchirm kaufen, wenn er Geld genug hätte. Sagen Sie mir, was (ինչ որ) Sie gehört haben. Der Bediente hatte zehn Flaſchen gefüllt; er würde auch die andern gefüllt haben (կամ er hätte auch die andern gefüllt), wenn er Wein genug gehabt hätte. Der Hund wird den Lärm nicht gehört haben. Er würde ihn gehört haben (կամ er hätte ihn gehört), wenn er wachſamer geweſen wäre. Ich habe nicht Luſt (բաղձանք) zu lachen. Sie ſollten dieſes Glas mit Wein füllen.

Թարգմութիւն. 57.

1. Այրս կը սիրեմ: Դուն քոյ ծնողքդ կը սիրես: Մենք առաքինութիւնը կը սիրենք եւ կը գովենք: Վարպետները փութաջան աշակերտները կը գովեն: Անոնք ծոյլ աշկերտները

պիտի չգովեն: Եղբայրս երկվեցեակ մը մատիտ գնած է: Անիկա ի սկզբան (zuerſt) վեց երկաթագրիչ գնած էր: Ինչո՞ւ համար ծառան շիշերը լեցուցած չէ: Անիկա բաւական գինի (Wein genug) չէ ունեցած: Կարօղդ (Federmeſſer չ·) փնտռէ: Ձեր ձեռնոցները (Handſchuhe) փնտռեցէք: Ո՞վ ըսաւ ասիկա: Հօր եղբօրաղջիկա զայն (es) ըսաւ: Կոմսը կը բնակէր գեղը դղեկի մը մէջ: Պզտիկ աղջիկը կ'ըսէր. Ես միշտ հայրս պիտի սիրեմ:

2. Ե՞րբ պիտի սորվիս դասդ: Ես դասս երեկ սորվեցայ: Մենք տուն մը կը շինենք (կը կանգնենք): Իշխանը վայելուչ դղեակ մը կանգնեց: Մի բաղձաք, ինչ որ չէք կրնար ունենալ: Մեր բարեկամներն երկայն ժամանակ գեղը բնակեցան (ֆէբր. ապրեցան): Աստուած կ'ուզէ, որ մենք մեր թշնամիները սիրենք: Վարպետը կը պատժէր (ըէակ·) այս ստահակ (unartig) մանուկը, եթէ անիկա հիւանդ չըլլար: Ժամանակ ունիք, իմ կօշիկներս բերելու: Ժամանակ չունիմ, ասիկա ընելու: Ահաւասիկ լացող աղայ մը: Ուրախ (froh) եմ զայս ըրած ըլլալու[ս] համար:

Խօսակցութիւն:

Lieben Sie dieſes Kind?
Wen lieben die Kinder?
Wo leben die Fiſche?
Was ſucht Karl?
Hat er auf dem Tiſch geſucht?
Wer hat dieſe Aufgabe gemacht?
Iſt ſie gut gemacht?
Wo wohnt Ihr Herr Oheim?
Was kauften Sie auf dem Markte?
Haben Sie nicht auch Obſt gekauft?
Was machen Sie da (հոն)?
Warum weint das Kind?
Warum lachen Sie mein Herr?
Hat der Schneider meinen Rock gemacht?

Ja, ich liebe es.
Die Kinder lieben ihre Eltern.
Sie leben im Waſſer.
Er ſucht ſein Federmeſſer.
Er hat überall (ամէն տեղ) geſucht.
Ich habe ſie gemacht.
Nein, ſie iſt ſchlecht (գէշ) gemacht.
Er wohnt in der Friedrichsſtraße.
Wir kauften Butter und Eier.
Ja, wir haben Birnen gekauft.
Ich lerne meine Aufgabe.
Die Mutter hat es geſtraft. [ich lache.
Ich werde Ihnen nicht ſagen, warum
Er hat ihn noch nicht gemacht; aber er wird ihn morgen machen.

Ընթերցուած:

Der Morgen. Առաւօտ:

Die Nacht iſt vorüber (անցած); es wird hell[1]; der Tag beginnt[2]; die Hähne haben ſchon gekräht[3]; die Sperlinge[4] zwitſchern[5] auf den Dächern; die Lerchen[6] ſingen in den Feldern. Die Menſchen verlaſſen[7] ihre Betten und gehen an ihre Arbeit[8].

1 կը լուսնայ· 2 սկսիլ· 3 երգել, խօսիլ· 4 ճնճղուկ· 5 ճռուողել· 6 արտոյտ· 7 թողուլ· 8 գործք·

Die Strahlen[9] der Sonne wecken[10] die noch ſchlafenden[11] Tiere; die Bienen fliegen[12] aus ihrem Korbe (փեթակ) und ſuchen Honig[13] in den Blumen. Die Tauben[14] fliegen in den Hof oder in das Feld[15], um (համար) ihr Frühſtück[16] zu holen.

Auf den Wieſen[17] und auf den Feldern glänzt[18] Alles von hellen[19] Tautropfen (յօղի կաթիլներ). Was geſtern dürr[20] war, iſt heute wieder friſch[21] geworden und die Menſchen, welche geſtern müde[22] waren, ſind jetzt[23] wieder geſtärkt[24] und arbeiten[25] munter.

9 ճառագայթ. 10 արթնցընել. 11 քնանալ. 12 թռչիլ. 13 մեղր. 14 աղաւնի. 15 դաշտ. 16 նախաճաշիկ. 17 մարդ, մարգագետին. 18 փայլիլ. 19 պայծառ, շողշողուն. 20 չոր, ցամաք. 21 գալար. 22 խոնջ, յոգնած. 23 հիմայ. 24 զօրանալ. 25 գործել, աշխատիլ։

ՔՍԱՆԵՐՈՐԴ ԶՈՐՐՈՐԴ ԴԱՍ

ԿԱՆՈՆԱԻՈՐ ԲԱՅԵՐՈՒՆ ՎՐԱՅ ԳԻՏԵԼԻՔ

§ 1. *Ամէն ածանցեալ բայ կանոնաւոր է եւ* loben*ի պէս կը խոնարհի։ Ածանցեալ բայերը կը ճանչցուին կամ իրենց վերջաւորութենէն եւ կամ անուշցած ձայնաւորէն։*

1. *Ածանցեալ են՝* eln, ern, igen *եւ* ieren *վերջաւորեալ բայերը։* Օր.

handeln *գործել.*	reinigen *մաքրել.*
hindern *արգիլել.*	ſtudieren *սորվիլ, ուսանիլ։*

2. o, u, ä, ö, ü, äu *արմատական ձայնաւորով բայերը։* Օր.

holen *երթալ բերել.*	ſuchen *փնտռել.*	
hören *լսել.*	führen *առաջնորդել.*	[լուել։
wärmen *տաքցընել.*	ſäumen *յապաղել.* 2.	(զգեստը)

Գիտելիք։ Կը զարտուղին միայն՝ ſtoßen *հրել.* rufen *կանչել.* gähren *խմորիլ.* gebären *ծնանիլ.* ſchwören *երդնուլ.* lügen *սուտ, եւ* betrügen *խաբել — որոնք անկանոն են։*

§ 2. *Բայերուն* eln *եւ* ern *վերջաւորութիւնը՝* el *եւ* er*ն սղուած է։* Օր.

handeln *գործել, ։ե։* handel.
bewundern *զարմանալ, ։ե։* bewunder.

Ա՛ս սղումը կ՚ըլլայ Սահմանական ներկայի յոքնակիին մէջ ալ. ինչպէս՝ wir handeln, wir bewundern *եւն։ Դարձեալ՝* eln *վերջաւորեալը ներկայի եզակի առաջին դէմքին մէջ ըն ալ առջեւ կը կորսնցընէ։*

Օրինակ։

ՆԵՐԿԱՅ.

Ich bewundere *կը զարմանամ.*	Ich handle *կը գործեմ.*
du bewunderſt	du handelſt
er bewundert	er handelt
wir bewundern	wir handeln
ihr bewundert / Sie bewundern	ihr handelt / Sie handeln
ſie bewundern.	ſie handeln.

ԱՆԿԱՏԱՐ ԵՒ ԿԱՏԱՐԵԼԻ.

Ich bewunderte.	Ich handelte.

ԸՆԴ. ԱՆՑԵԼԻ.

bewundert *զարմացած.*	gehandelt *գործած։*

ԱՅՍՊԷՍ ԵՆ՝

zittern *դողալ.*	tadeln *պարսաւել.*
hindern *արգելուլ.*	ſchütteln *ցնցել, թօթուել.*
verbeſſern *սրբագրել. ուղղել.*	lächeln *ժպտիլ.*
ändern *փոխել.*	ſammeln *ժողվել, քաղել։*

§ 3. den *եւ* ten *վերջաւորեալ կանոնաւոր բայերը, նոյնպէս* men *եւ* nen *վերջաւորեալք՝ եթէ իրենցմէ յառաջ ուրիշ բաղաձայն մ՚ալ ունին, ներկայի եւ անկատարին ամէն դէմքերուն՝ ինչպէս նաեւ ընդ. անցեալի մէջ ե գիրը դիմորոշ վերջաւորութեան առջեւ կը պահեն։* Օր.

reden *խօսիլ։*

ՆԵՐԿԱՅ.

Ich rede *կը խօսիմ.*	
du redeſt	
er redet	
wir reden	
Sie reden	
ſie reden.	

ԱՆԿԱՏԱՐ ԵՒ ԿԱՏԱՐԵԼԻ.

Ich redete *կը խօսէի, խօսեցայ.*	
du redeteſt	
er redete	
wir redeten	
Sie redeten	
ſie redeten.	

ԸՆԴ. ԱՆՑԵԼԻ.

geredet *խօսած.*	

ՅԱՐԱԿԱՏԱՐ.

Ich habe geredet *խօսեցայ։*	

ԱՅՍՊԷՍ ԵՆ՝

baden *բաղնիք ընել, լուացուիլ*	vollenden *կատարել(գործել).*
kleiden *հագուիլ.*	fürchten *վախնալ.*
bilden *կազմել.*	töten *մեռցընել.*
(er)dulden *կրել.*	atmen *շնչել, շունչ առնուլ.*
erbeten *խնդրել, թախանձել.*	regnen *անձրեւել.*

arbeiten աշխատիլ, գործել.
antworten պատասխանել.
achten մեծարել, յարգել.
(er)warten սպասել.
segnen օրհնել.
berechnen հաշուել.
begegnen հանդիպել.
öffnen բանալ:

Անկ. ich badete, arbeitete, antwortete, wartete եւն:

Ընդ. անց. gebadet, gekleidet, gearbeitet, geantwortet, geachtet, getötet, gefürchtet, geregnet, geöffnet.

§ 4. Այն բայերը՝ որոնց արմատական վանկը, շեշտին (ſ, ſſ, ß, ſch, z, tz) գրով կամ pf ով կը վերջաւորի, իրենց e ձայնաւորը ſt ի առջեւ կը պահեն եզակի երկրորդ դէմքի մէջ միայն: Օր.

Ich ſetze կը զետեղեմ. du ſetzeſt; — du tanzeſt կը կաքաւես:

Այսպէս են՝

reiſen ճանապարհորդել.
haſſen ատել.
beißen խածնել.
miſchen խառնել.
wünſchen բաղձալ.
ſcherzen կատակել, ծաղրաբանել.
ſchätzen յարգել, մեծարել.
zupfen քաշել, ձգձգել:

§ 5. Անթերեւոյթներին ieren վերջաւորութեամբ օտար լեզուէ առնուած բայերն ընդ. անցեալին մէջ ge մասնիկը չեն առնուր: Օր.

ſtudieren ուսանիլ.	Անկ.	ſtudierte.	Ընդ. անց.	ſtudiert'.
marſchieren չուել.	„	marſchierte.	„	marſchiert'.
regieren կառավարել.	„	regierte.	„	regiert'.
probieren փորձել.	„	probierte.	„	probiert'.

§ 6. Նոյնպէս կ'ըլլան be, emp, ent, er, ge, miß, hinter, ver voll, wider եւ zer անբաժին մասնիկներով (տես ԼԳ. Դաս) բաղադրեալ բայերը:

Օրինակը:

bewohnen բնակել.	Ներկ.	Ich bewohne.	Ընդ. անց.	bewohnt.
erzählen պատմել.	Ներկ.	ich erzähle.	Ընդ. անց.	erzählt.
verkaufen ծախել.	Ներկ.	ich verkaufe.	Ընդ. անց.	verkauft.
vollenden կատարել, լմնցը-	Ներկ.	ich vollende.	Ընդ. անց.	vollendet.

§ 7. Հետեւեալ բայերն Անկատարի եւ Ընդ. անցեալի մէջ իրենց արմատական e դիրն ալ կը փոխեն.

	Ներկայ.	Անկատար.	Ընդ. անց.
brennen այրել.	ich brenne,	ich brannte,	gebrannt.
kennen ճանչնալ.	ich kenne,	ich kannte,	gekannt.
nennen անուանել.	ich nenne,	ich nannte,	genannt.
rennen սուրալ, սրանալ.	ich renne,	ich rannte,	gerannt,
ſenden խաւրել.	ich ſende,	ich ſandte,	geſandt.
wenden դարձընել.	ich wende,	ich wandte[1],	gewandt.

[1] Wendete, gewendet կանոնաւոր ձեւն ալ ի գործածութեան է:

§ 8. Այս երեք բայերը՝ denken մտածել, bringen բերել, եւ wiſſen գիտնալ Անկատարի եւ Ընդ. անցեալին մէջ իրենց արմատական վանկը կը փոխեն, պահելով միանգամայն այս ժամանակներու կանոնաւոր վերջաւորութիւնները: Օր.

Ներկ.	ich denke կը մտածեմ.	Անկ.	ich dachte.	Ընդ. անց.	gedacht.
„	ich bringe կը բերեմ.	„	ich brachte.	„	gebracht.
„	ich weiß գիտեմ.	„	ich wußte.	„	gewußt.

Դիտող. Wiſſen բային Սահմ. ներկայի եղանակն ալ քիչ մ'անկանոն է:

Ich weiß, du weißt, er weiß, wir wiſſen, Sie wiſſen եւն:

Բառք:

die Schönheit գեղեցկութիւն.	der Korb կողով.
die Vorſchrift պատուէր.	der Barbier վարսավիրայ.
die Ehre պատիւ.	die Kälte ցուրտ.
die Entfernung հեռաւորութիւն.	der Arm բազուկ.
die Sonne արեւ.	der Briefträger թղթաբեր.
die Geſchichte պատմութիւն.	raſieren ածիլել.
der Gefangene բանտարկեալ.	merkwürdig նշանաւոր:

Հրահանգ. 58.

1. Ich bewundere den neuen Palaſt des Königs. Die Menſchen bewundern die Schönheiten der Natur. Ich handle nach (համաձայն) den Vorſchriften der Ehre. Der Knabe badete geſtern in dem Fluſſe; er badet alle Tage. Was fürchteſt du? Ich fürchte nichts. Es regnet. Es regnete ſehr ſtark (սաստիկ). Ich bin nicht warm genug gekleidet. Man hat die Entfernung der Erde von der Sonne berechnet. Man hat dieſe Männer nicht geachtet, weil ſie nicht rechtſchaffen waren. Die armen Soldaten haben viel erduldet; ſie ſind jeden Tag zehn Stunden marſchiert.

2. Haben Sie Ihre Aufgaben vollendet? Dieſes Haus iſt nicht mehr bewohnt; mein Nachbar hat es verkauft. Der Fremde hat mir eine merkwürdige Geſchichte erzählt. Der Gefangene leugnete (ուրացաւ), den Mann getötet zu haben. Haben Sie Herrn Thery gekannt? Ich habe ihn früher (երբեմն) gekannt; jetzt kenne ich ihn nicht mehr. Er hat mir einen Korb mit Wein geſandt (կամ geſchickt); aber man hat mir den Korb noch nicht gebracht; ich habe ihn geſtern vergebens (ի զուր) erwartet. Wer hat Sie raſiert? Ich weiß es nicht. Kennen Sie den Barbier nicht? Nein, ich kannte ihn nicht. Ich wußte nicht, daß Sie hier waren.

Տարադրութիւն. 59.

1. Ես աղէկ (recht) կը գործեմ: Դուն գէշ (unrecht) կը գործես: Ես կը զարմանամ Հօրաքրոջս դեղեցիկ պարտիզին վրայ (ֆէբր. պարտէզը): Տղան կը ժպտէր: Կ'անձրեւէ՞: Ոչ, չ'անձրեւեր: Ես վարդերուն տերեւները ժողվեցի: Ինչո՞ւ համար կը դողաք: Ես չեմ դողար. բազուկներս կը ցնցեմ: Դերձակը զգեստը փոխած է: Գէշ օդը արգիլեց զիս (mich) դուրս ելլելու (auszugehen): Ես չար (unartig) տղաքը կը պարսաւեմ: Վարպետը կը պարսաւէ ծոյլ տղաքը: Կառուն կը վախնայ ջրէն (ֆէբր. հյդ.): Ես ցրտէն (հյդ.) կը վախնամ: Գայլը հինգ սչխար մեռցուցած է: Այս կօշկակարը աղէկ (gut) չի գործեր. իւր Հայրն աւելի աղէկ գործած է:

2. Աղօթէ ու աշխատէ: Աղօթեցէք եւ աշխատեցէք: Տղաք պզտիկ գեաի մը մէջ լուացուեցան: Ի՞նչ բանի վրայ (Wovon) խօսեցաք: Մենք կը խօսէինք դպրոցին վրայ (von): Դուն կատակ կ'ընես: Այս նամակն մ'ալ բերաւ: Թղթաբերն երեք նամակ բերաւ: Արեւը կ'այրէր: Նաբոլէոն՝ Մեծն անուանուեցաւ (wurde . . genannt): Կինը մեռած (tot) չէ, անիկա դեռ շունչ կ'առնու: Ատուած օրհնեց (Անկ.) զԱբրահամ (Abraham), անիկա կ'օրհնէ բոլոր մարդիկը: Պատմութիւնը սորվեցաք: Ես հին պատմութիւնը սորվեցայ: Ի՞նչ կը մտածէին այս մարդիկ (Leute): Անոնք բանի մը վրայ (an Nichts) [չ]էին մտածեր (անկ.): Գիտե՞ս այս բանը (das): Այ՛ն, գիտեմ զանիկա (es). Ես զայն արդէն գիտէի: Եղբայրս զայն (das) չգիտցաւ:

Յօսակցութիւն:

Was bewundern Sie?
Wie handelte dieſer Mann?
Warum zitterte der Knabe ſo ſehr (այնչափ)?
Haben Sie heute ſchon gebadet?

Warum ſind Sie nicht gekommen?
Haben Sie den General S. gekannt?

Hat der Knabe ſeine Aufgabe vollendet?
Wer hat die Thüre geöffnet?
Wer hat dieſen Korb gebracht?

Warum iſt dieſes Schloß nicht mehr bewohnt?

Ich bewundere das Schloß des Grafen.
Er handelte wie ein Vater (Հայրաբար).
Er fürchtete die Strafe (պատիժ) ſeines Lehrers.
Nein, ich habe heute nicht gebadet; ich werde morgen baden.
Ich habe den Regen gefürchtet.
Ja, ich kannte ihn gut, und achtete ihn ſehr.

Ja, er hat Alles (ամենայն ինչ) vollendet.
Der kleine Karl hat ſie geöffnet.
Ich weiß es nicht; ich kannte den Mann nicht, der (որ) ihn brachte.
Der Graf iſt geſtorben (մեռած); die Gräfin wohnt jetzt in Paris.

Wie viele Stunden (ժամ) iſt das Regiment marſchiert?
Wie lange hat Ludwig Philipp regiert?
Haben Sie an (վրայ) den Brief [gedacht?

Es iſt jeden Tag acht Stunden marſchiert.
Er hat regiert vom Jahre 1830 bis 1848.
Ja, ich habe ihn gebracht.

Ընթերցուած:

Ասոպ՛. Իգովրոս:

Äſop reiſte (գնաց) einmal in eine kleine Stadt; unterwegs[1] begegnete[2] er einem Reiſenden, welcher[3] ihn grüßte[4] und ihn fragte: „Wie lange[5] muß ich noch gehen, bis ich[7] den Flecken (աւան) dort[6] erreiche[7], den (զոր) wir von weitem[8] ſehen?"

„Geh'," antwortete Äſop.

„Ich weiß wohl," erwiederte[9] der Reiſende, „daß (որ) ich gehen muß, um dort anzukommen[10]; aber ich bitte dich, mir zu ſagen, in wieviel Zeit ich dort ankommen werde." — „Geh'", wiederholte (կրկնեց) Äſop.

Ich ſehe, dachte der Fremde, der Menſch iſt toll[11], ich werde ihn nicht mehr fragen, und ſetzte[12] ſeinen Weg fort[12]. Nach einigen Minuten rief (կանչեց) Äſop: „He! ein Wort: in zwei Stunden wirſt du dort ankommen."

Der Reiſende wandte ſich um und fragte ihn: „Wie weißt du es jetzt, und warum wollteſt du mir es vorhin[13] nicht ſagen?" Äſop erwiederte: „Wie konnte ich es dir ſagen, bevor[14] ich deinen Gang (Schritt)[15] geſehen hatte?"

1 Ճամբուն վրայ. 2 Հանդիպել. 3 որն որ. 4 բարեւել. 5 որչափ. 6 հոն (վարի). 7 Հասնելու համար. 8 հեռուէն. 9 պատասխանել. 10 հոն հասնելու համար. 11 խենդ. 12 յառաջ տանիլ. 13 յառաջագոյն. 14 յառաջ քան, մինչեւ. 15 ընթացք, քայլ:

ՔԱՍԱՆԵՐՈՐԴ ՀԻՆԳԵՐՈՐԴ ԴԱՍ

ԴԵՐԱՆՈՒԱՆՔ (Fürwörter.)

Դերանունը բառ մըն է, որ անուան՝ երբեմն նաեւ նախադասութեան մէկ անդամին տեղը կը դրուի, միեւնոյն բանը չկրկնելու համար:

Դերանուանք վեց տեսակ են՝ 1. Անձնական կամ Իական դերանուանք. 2. Սեռական դերանուանք. 3. Յատկական. 4. Հարցական. 5. Ցուցքերական եւ Ընդհանրական. 6. Անորոշ:

1. ԱՆՁՆԱԿԱՆ ԴԵՐԱՆՈՒԱՆՔ
(Persönliche Fürwörter.)

Անձնական դերանունները թէ խօսող անձին, թէ որուն որ կը խօսուի եւ թէ անոր, որուն վրայ որ կը խօսուի, տեղը կը բռնեն. եւ ասոնք են՝

Եզ·	ich ես.	du դուն.	er (արս.), sie (էգ.), es (չ.) անիկա.	
Յ+·	wir մենք.	ihr կամ Sie դուք.	sie անոնք։	

Անձնական դերանուանց հոլովումն։

Ա. Դէմք. ich.

Եզ·		Յ+·	
Ո·	Ich ես	wir	մենք
Ս·	meiner իմ	unser	մեր
Տ·	mir ինծի	uns	մեզի
Հ·	mich զիս.	uns	զմեզ։

Բ. Դէմք. du.

Եզ·		Յ+·	
Ո·	du դուն	ihr կամ Sie	դուք
Ս·	deiner քու	euer կամ Ihrer	ձեր
Տ·	dir քեզի	euch կամ Ihnen	ձեզի
Հ·	dich զքեզ·	euch կամ Sie	զձեզ։

Գ. Դէմք. er, sie, es.

	Եզակի·			Յոգնակի·
	ար·	իգ·	չ·	երեք սեռի համար.
Ո·	er	sie	es անիկա	sie անոնք
Ս·	seiner	ihrer	seiner անոր	ihrer անոնց
Տ·	ihm	ihr	ihm անոր	ihnen անոնց
Հ·	ihn	sie	es[1] զանիկա, զինքը	sie զանոնք։

Երրորդ դէմքին համար կայ նաեւ man մէկը, անորոշ դերանունը եւ sich ինք զինքը, փոխադարձ դերանունը. վերջինը հետեւեալ կերպով կը հոլովի.

Եզակի եւ Յոգնակի երեք սեռ համար.	
Տ·	sich ինք իրեն. իրենք իրենց.
Հ·	sich ինք զինքը. իրենք զիրենք։

Դիտողութիւնք։

§ 1. **Խօսքը մէկուն ուղղուած ժամանակը գերմ.ի մէջ կը գործածուի.**

1. Եզակի երկրորդ դէմքը du, dir, dich, պզտիկ տղու մը հետ, եղբօր կամ քրոջ հետ, երկանը կամ ընտանի բարեկամի

[1] Es երբեմն ապաթարցով մը իրմէ առջի բառին հետ կը միանայ. Օր. Ich hab's զայն ունիմ. ich will's զայն կ'ուզեմ։

մը հետ, վերջապէս Աստուծոյ եւ Սրբոց հետ խօսած ժամանակը։ Օր.

Mein Sohn, meine Tochter եւն. warum haſt du das gethan?
Որդեակ իմ, դուստր իմ եւն., ինչո՞ւ այս բանս ըրիր.
Gott, ich hoffe auf dich! Աստուած իմ, ի քեզ կը յուսամ.
Mein Kind, haſt du deine Aufgabe gelernt?

2. Ըստ հետեւորդի ihr, euch եւն. յոգ. երկրորդ դէմքին այն ժամանակ կը գործածուի, երբ խօսքը վերսյիշեալ անձանցմէ երկուքին կամ շատերուն ուղղուած է։ Օր.

Meine Kinder, habt ihr eure Aufgabe gelernt?
Տղաք, դասերնիդ սորվեցաք։

3. Յառաջադոյն ihr եւն. կը գործածուէր ծերացած ստորին աստիճանի անձանց հետ խօսած ժամանակը։ Օր.

He, gute Frau, was habt ihr zu verkaufen?
Էյ, բարի կին, ի՞նչ ունիս ծախու։

Ծանր. Երբեմն er, sie եզ. երրորդ դէմքն ալ կը գործածուէր ծառայի մը կամ աղախնոյ մը կամ ռամիկ տղոց հետ խօսած ժամանակ։ Օր.

Sage Er seinem Herrn տիրոջդ ըսուցէ։
Trage Sie diesen Brief auf die Poſt այս նամակը նամակատուն տար։

Բայց այս կերպ բացատրութիւնը հիմայ բոլորովին վերցուած է. քաղաքավարական լեզուաւ պէտք է միշտ Sie ըսուցել։

4. Վերջապէս Sie բային յոգնակի երրորդ դէմքովը կը գործածուի իբրեւ քաղաքավարական բացատրութիւն։ Ամէն խօսակցութեան մէջ գործածական ձեւն այս է։ Պէտք է միտ դնել, որ այս ձեւը յոգնակի երրորդ դէմքէն զանազանելու համար առջի դիրը միշտ գլխագրով կը գրուի։ Օր.

Haben Sie die Zeitung geleſen? լրագիրը կարդացիք.
Ich ſchicke Ihnen (արս.) ein Buch Ձեզի գիրք մը կը խաւրեմ.
Wenn Sie wollen եթէ կ'ուզէք։

Պէտք է զարձեալ միտ դնել, որ քաղաքավարութեան այս (Sie) ձեւին հետ եթէ հարկ ըլլայ սեռական դերանուն գործածել պէտք է Ihr Ձեր սեռականը (եւ ոչ թէ euer) գործածել, որ նահապետ քաղաքվրկ. բացատրութիւն է։ Օր.

Haben Sie Ihre Tante geſehen? Ձեր հօրաքոյրը տեսաք։

Քաղաքավարական այս ձեւը գործածուած ժամանակը պէտք է Sie դերանունը Հրամայականին քովն ալ միշտ դնել. ուստի պէտք է ըսել.

Ինծի տուէք geben Sie mir եւ ոչ՝ geben mir.
Եկէք kommen Sie. — Իրեն ըսէք ſagen Sie ihm եւն.։

§ 2. Եզակի սեռականը բանաստեղծական ոճի մէջ er

ՕԹԹՈՑ, ՔԵՐԱԿ· ԴԵՐԹՈՂԵՐԻՆ· Ը· ՏՊԱՆ

վերջաւորութիւնը կրճատած ալ կը գործածուի, ուստի mein, dein, ſein, փոխանակ՝ meiner, deiner, ſeiner. Օր.

Gedenke mein յիշեա զիս.
Vergiß mein nicht զիս մի մոռնար:

§ 3. Ես եմ, դուն ընդունի, անիկա անձամբ եւն. բացատրութիւնները գերմ. կ'ըսուին՝ ich ſelbſt, du ſelbſt, er ſelbſt եւն: Օր.

Ո՞վ բերաւ այս նամակը. — Ես (անձամբ).
Wer hat dieſen Brief gebracht? — Ich ſelbſt.
Անիկա ինքնին կու գայ er kommt ſelbſt.
Մարդն իսկ der Mann ſelbſt.
Ես այս նամակն անձամբ բերի
Ich habe dieſen Brief ſelbſt gebracht.
Մենք զանիկա անձամբ տեսանք.
Wir haben es ſelbſt geſehen.

§ 4. Հարցման մը իբրեւ պատասխան՝ Ես եմ, դուն ես եւն. գերմ. պարզապէս ich bin չ'ըսուիր, այլ ես մ'աւելի կը դրուի՝ եւ կ'ըսուի՝ ich bin es եւն. Օր.

Ես եմ ich bin es (bin's)	Ե՞ս եմ bin ich es?
դուն es du biſt es	դո՞ւն es biſt du es?
անիկա է er, ſie iſt es եւն:	ինքն է, անիկա՞ է iſt er es?
Ես էի ich war es եւն.	Ե՞ս էի war ich es? եւն.
մենք էինք wir waren es եւն:	մե՞նք էինք waren wir es? եւն:
Ես եղայ ich bin es geweſen.	Ես եղա՞յ bin ich es geweſen?
Ես պիտի ըլլամ ich werde es ſein.	Ես պիտի ըլլա՞մ werde ich es ſein?

§ 5. Դերանուն խնդիրները միշտ բայէն վերջը կը դրուին, իսկ բաղադրեալ ժամանակներու մէջ օժանդակ բայէն վերջը: Եթէ երկու դերանուանք կան, Հայկականը նախ կը դրուի:

Հայկականի օրինակը:

Կը ճանչնաք այս մանուկը.	Այո՛, զինքը կը ճանչնամ:
Kennen Sie dieſen Knaben?	Ja, ich kenne ihn.
Գլխարկս տեսաք.	Այո՛, զանիկայ տեսայ:
Haben Sie meinen Hut geſehen?	Ja, ich habe ihn geſehen.
Կարգեր կը կարդաք.	Ոչ, զանիկայ չեմ կարդար:
Leſen Sie die Zeitung?	Nein, ich leſe ſie nicht.
Այս գիրքը կը ծախէք.	Այո՛, զանիկայ կը ծախեմ:
Verkaufen Sie dieſes Buch?	Ja, ich verkaufe es.
Այս տունը Դո՞ւք շինեցիք.	Եղբայրս զանիկայ շինեց:
Haben Sie dieſes Haus gebaut?	Mein Bruder hat es gebaut.

Տրականի եւ Հայկականի օրինակը:

Իրեն կու տաք գիրքը.	Այո՛, զանիկայ իրեն կու տամ:
Geben Sie ihm das Buch?	Ja, ich gebe es ihm.

Քու աեզդ իրեն փոխ տուիր.	Ես զանիկա իրեն փոխ տուի:
Haſt du ihr ſeine Nadel geliehen?	Ich habe ſie ihr geliehen.
Ասիկա իրենց զրուցեցիք.	Ոչ, զանիկա իրենց չզրուցեցի:
Haben Sie das ihnen geſagt?	Nein, ich habe es ihnen nicht geſagt.

Բառք:

die Aufgabe շարադրութիւն, դաս.	ehren պատուել. ich ſehe կը տեսնեմ.
der Lärm աղմուկ.	erzählen պատմել.
die Schachtel տուփ.	verſprechen խոստանալ.
der Fehler սխալ. յանցանք.	verzeihen ներել.
hören լսել.	öffnen բանալ. ſchon արդէն.
verbeſſern սրբագրել, ուղղել.	leihen փոխ տալ. ſpielen խաղալ.
die Geſchichte պատմութիւն.	Überſetzung թարգմանութիւն:

Հրահանգ. 60.

1. Ich rede. Du lobſt mich. Er ſtraft ihn. Sie kennt uns. Wir hören Sie. Wir hören ſie. Ich und mein Bruder. Haſt du deine Überſetzung gemacht? Ja, ich habe ſie gemacht. Wo haſt du dein Buch? Ich habe es verloren. Habt ihr eure Aufgabe gelernt? Ja, wir haben ſie gelernt. Achten Sie dieſen Mann? Nein, ich achte ihn nicht, er iſt nicht ehrlich (պատուաւոր). Von wem ſprechen Sie? Wir ſprechen von ihm — von ihr — von Ihnen — von ihnen. Meine Mutter und ich, (wir) hatten den Lärm gehört.

2. Hat Ihr Vater es ſelbſt geſagt? Er hat es nicht ſelbſt geſagt. Mein Oheim hat es mir geſagt. Kommen Sie? Kommen Sie. Erzählen Sie ihm dieſe Geſchichte. Ich habe ſie ihm ſchon erzählt. Wer iſt (կայ) da? Ich bin es — Er iſt es. — Wir ſind's. Wollen Sie es mir verſprechen? Ich verſpreche es Ihnen. Sind Sie es, mein Herr? Ja, ich bin es (ich bin's). Mein Vater, verzeihen Sie mir dieſen Fehler; ich verſpreche Ihnen, mich zu beſſern. Bei wem wohnt Ihre Tante? Sie wohnt bei uns. Meine Schweſter iſt älter als ich; aber ich bin größer als ſie.

Թարգմանութիւն. 61.

1. Վաչէ եւ ես: Դուն եւ քու եղբայրդ: Ես կը մեծարեմ զքեզ: Դուն զիս (§ 5.) կը մեծարես: Անիկա զայն կը մեծարէ: Անիկա (իգ.) զձեզ կը պատուէ: Անիկա (իգ.) զձեզ կը պատուէ՞: Տղան պիտի պատժէքը (§ 5.): Ոչ, զինքը պիտի չպատժեմ. իրեն կը ներեմ: Կը լսէք զիս: Ես զձեզ կը լսեմ: Կը լսէք իմ եղբայրս: Ոչ, զինքը չեմ լսեր: Ո՞ւր է իմ գիրքս: Ես զանիկա չեմ տեսներ: Կ'ուզէք ինձի հարիւր ֆրանք փոխ տալ: Եթէ

զայն (էջ՛. զանոնք) ունենայի, (զանոնք) Ձեզի սիրով փոխ կու տայի (թէ՞կ.)։ Ո՞վ կայ (ist) հոն։ Ի՞նչքան է (§ 4.)։ Ոչ, ինքը չէ, անիկա (էջ.) է։ Ա՞նոնք են (§ 4.)։

2. Իրեն (էջ.) պիտի ներէ՞ք։ Ես իրեն պիտի չներեմ, վասն զի (denn) անիկա (էջ.) ինք զինքը չ՛ուզղեր։ Իրեն ըսիր ասիկա (das)։ Ո՞ւր է Ձեր վարպետը։ Ես իրեն (հյց.) կ՛սպասեմ։ Թացէք ինծի դուռը։ Ես զանիկայ Ձեզի պիտի չբանամ։ Ո՞վ խաբեց ինծի այս տուփը։ Ես չեմ գիտեր, մարդ մը զայն բերաւ։ Մենք զինքը (սե֊.), զիրենք կը ծաղրենք (wir spotten)։ Իրե՞ն (աբ.) թէ (oder) անոր (էջ.) վրայ (von) կը խօսիք։ Ես իրեն վրայ կը խօսիմ։ Ո՞վ կ՛ուզէ ինծի հետ խաղալ։ Ես ժամանակ չունիմ (kein֊վ) Ձեզի հետ խաղալու։

Խօսակցութիւն։

Wo iſt Ihr Pferd?
Wer hat es gekauft?
Wer hat Ihnen dieſe Blume gegeben (տուած)?
Liebſt du mich?
Liebſt du auch meine Mutter?
Warum warteten Sie nicht?
Haben Sie meinen Brief erhalten?
Haben Sie heute die Zeitung geleſen?
Wer hat dieſes Haus gekauft?
Wer wird es kaufen?
Wie finden Sie dieſe Kirſchen?
Wer hat Ihnen dies geſagt?
Wo iſt Ihre Tante?
Denken Sie oft (սաէպ) an mich?
Wer geht da?

Ich habe es nicht mehr (ալ); ich habe es verkauft?
Ein Engländer hat es gekauft.
Meine Schweſter hat ſie mir gegeben.

Ja, ich liebe dich.
Ja, ich liebe ſie auch.
Ich hatte keine Zeit zu warten.
Ja, ich habe ihn erhalten (ընդունած).
Ich habe ſie noch nicht geleſen.
Es iſt noch nicht verkauft.
Ich werde es ſelbſt kaufen.
Ich finde ſie ſehr ſüß.
Ich habe es ſelbſt geſehen.
Ich weiß nicht; ich habe ſie heute noch nicht geſehen.
Ich denke ſehr oft an Sie.
Ich bin's.

Ընթերցուած։

Die Spinne und der Seidenwurm.

Սարդն ու շերամը։

Spin. Ich ſpinne[1], Nachbar, viel feiner[2] doch[3] als du!
Seid. Kann ſein du ſpinnſt ſehr gut, allein[4] wozu[5]?
Spin. Ich ſpinne mir ein Netz[6], und breit'[7] es künſtlich[8] aus[7];

1 մանել. 2 fein նուրբ, անօր. 3 անշուշտ. 4 բայց. 5 ինչ վախճանաւ։ 6 ցանց. 7 ausbreiten տարածել. 8 ճարտարութեամբ.

Da kommen (կու գան) dann (վերջը) die Fliegen[9] und Mücken[10],
Und laſſen ſich darin beſtricken[11],
Und ich habe einen königlichen Schmauß[12].
Und ich habe einen königlichen Schmauß[12].
Und ich habe einen königlichen Schmauß[12].

Համառոտեալ ձեւը:

	արական	իգական	չեզոք	յոգնակի	
Ո.	der	die	das	die	
Ս.	dessen	deren	dessen	derer[1]	երեք սեռի
Տ.	dem	der	dem	denen	համար:
Հ.	den	die	das	die	

Օրինակը:

Mein Hut und derjenige (կամ der) meines Bruders.
Իմ գլխարկս եւ եղբօրինս[2]:
Unsere Kinder und diejenigen (die) unseres Nachbars.
Մեր տղաքը եւ մեր դրացւոյններըը[2]:

Դիտողութիւնք:

1. Գերմաներենի մասնաւոր յատկութիւն մըն է, որ dieser, diese, dieses ցուցականներու տեղ՝ երբ բայով մ'իրենց գոյականէն բաժնուած են, dies կամ das կը գործածուի, առանց հոլովելու եւ առանց յաջորդ գոյականին սեռին կամ թուոյն հետ համաձայնելու: Օր.

Ասիկա իմ հայրս է dies (կամ das) ist mein Vater.
Ասոնք են իմ գրքերս das (կամ dies) sind meine Brüder.
Ասոնք Ձեր ձեռնոցներն են sind das Ihre Handschuhe?
Ի՞նչ է այս ճամբան was für eine Straße ist dies կամ das?

2. Երբ հայերէն այս բառը նախադրութեամբ մը միացած կամ հոլոված է, եւ առանձին է, գերմ. անոր տեղ շատ անգամ da դերանունէն եւ նախադրութենէ մը կազմուած հետեւեալ բաղադրութիւնը կը գործածուին: Եթէ այս նախադրութիւնը ձայնաւորով սկսին, բաղադրութեան մէջ r մ'աւելի կ'առնուն քաղցրահնչութեան համար: Ես են՝

damit	անով, ասոր հետ.	dafür	ասոր համար.
dadurch	անով, անոր ձեռքով.	dafür	անոր առջեւը.
davon	անկէ. ասոր վրայ.	dazu	ասոր (վրայ), առ այս.
dagegen	ասոր հակառակ, ընդ հա-	dabei	(անոր) քովը.
daneben	անոր քովը. [կառակն.	darauf	անոր վրան.
darin	ասոր մէջը, յայսմ.	darüber	անոր վրան.
daraus	ասկէ, անկէ դուրս,	darum	անոր համար.
daran	անոր (ասոր) մէջ՝ վրայ.	darunter	ասոր տակը:

[1] Այս ձեւը յարաբերականի մ'առջեւ կը գործածուի. ուրիշ դէպքերու մէջ կ'ըսուի deren.

[2] Երբ խօսքին մէջ յատկացեալը զօրութեամբ կ'իմացուի, հայերէն կ'ըսենք եղբօրիս, դրացիներն եւն. այսինքն՝ եղբօրս ձեռքը, դրացւոյն տղէն եւն. իսկ գերմ.ի մէջ այս զօրութեամբ իմացուած յատկացեալին տեղ derjenige, diejenige, dasjenige կամ ասոնց համառօտեալները՝ der, die, das կը գրուի, ինչպէս վերը կը տեսնուի:

3. Derselbe առանց գոյականի դէ–նոյնը (der nämliche) կը նշանակէ: Ասոր հոլովումը derjenige պէս է, այսինքն selbe ձեւաչք գտնուող der, die, das կը հոլովի, selbe բառն ալ իրմէ յառաջ որոշեալ յօդ ունեցող ածականաց պէս կը հոլովի.

Ո.	derselbe	dieselbe	dasselbe	Յ.	dieselben
Ս.	desselben	derselben	desselben		derselben
Տ.	demselben	derselben	demselben		denselben
Հ.	denselben	dieselbe	dasselbe		dieselben

Ich habe denselben Fehler gemacht Ես մի եւ նոյն սխալը ըրի:

Դիտ. derselbeին տեղ երկու ուրիշ հնացեալ ձեւեր ալ կան, derselbige եւ selbiger, որ հիմայ ալ գործածական չեն:

4. Derselbe երբեմն անձնական դերանուան մը տեղ կը գրուի խօսքին երկդիմի իմաստէն եւ կամ sie բառին անհաճոյ կրկնութենէն խորշելու համար. օր. աղ. այս խօսքը եթէ թարգմանենք՝ երբ Կարլոս զինքը տեսաւ, անիկա կուլար als Karl ihn sah; weinte er, այս er զը կրնար աւելի Karlը յարաբերել քան թէ ihnը. ուստի կ'ըսուի՝ Als Karl ihn sah weinte derselbe, եւ կամ լաւ եւս՝

Er weinte, als Karl ihn sah.

Ո–րէն օրինակ. Քու ձեռնոցներուդ վրայ խօսելով այսպէս կը հարցուի՝
Haben Sie sie verloren? բայց կրնայ նաեւ ըսուիլ՝
Haben Sie dieselben verloren?

5. Ebenderselbe եւ der nämliche դէ–նոյնը (լատ. idem) կը նշանակեն. երկուքն ալ թէ գոյականով մը եւ թէ առանձին կը գործածուին. Օր.

Ich habe dies um den nämlichen (կամ ebendenselben) Preis gekauft.
Ես ասիկա մի եւ նոյն գնով գնեցի:
Der Zeuge hat das nämliche gesagt.
Վկայն մի եւ նոյն բանն ըսաւ:

Բառք:

das Band	ժապաւէն.	die Seele	հոգի.
der Schiffahrer	նաւորդ.	die Violine	քնար.
die Gesundheit	առողջութիւն.	der Schinken	խոզի ապուխտ.
der Einfluß	ազդեցութիւն, [թիւն.	teuer	սուղ. richtig ճիշդ.
der Körper	մարմին.	gelesen	կարդացած. gerufen կանչած:

Հրահանգ. 62.

1. Dieser hat es gethan (ըրած), nicht jener. Ich habe jene gerufen nicht diese. Wir sprechen von diesem und von jenem. Das ist nicht richtig. Ist das Ihr Pferd? Sind das Ihre Kinder?

Ja, das ſind meine Kinder. Hier iſt mein Hut und derjenige[1] (կամ der) meines Bruders. Ihre Handſchuhe ſind ſchöner als diejenigen[1] (die) meiner Schweſter. Dieſes Buch iſt teuerer als jenes. Das iſt derſelbe (der nämliche), mit welchem Sie gekommen ſind.

2. Ich habe das nämliche (dasſelbe) gehört. Dieſer Mann hat ſein Haus verkauft und dasjenige (կամ das) ſeines Neffen. Ich habe meine Bücher und die meines Freundes verloren. Haben Sie noch von derſelben Tinte? Ja, ich habe noch davon. Iſt der Knabe im Hof? Ja, er iſt darin. Denken Sie daran? Wir ſprechen davon. Ich wohne daneben. Ich bin nicht damit zufrieden.

Տարադրութիւն. 63.

1. Ասիկա հարուստ է, անիկա աղքատ է: Ասոնք աւելի խմաստուն (բզէպ·) են քան անոնք: Ասիկա հօրեղբօրորդւոյս համար է, անիկա հօրեղբօրաղջկանս համար: Իմ թուղթս աւելի ճերմակ է, քան կարոլոսինը[1]: Անոնք ամենաթշուառները չեն, որոնք ամէնէն աւելի կը դանգատին (welche ſich am meiſten beklagen): Ասիկա[2] իմ հայրս է: Գոհ էք Ձեր քնարովը: Այո, անով[3] գոհ եմ: Ես մի եւ նոյն գիրքը կարդացած եմ:

2. Լա Բէրուզ (La Peyrouſe) եւ Գուդ (Cook) երկու եբեւելի նաւորդք էին. անիկա [առջինը] գաղղիացի մըն էր, ասիկա [վերջինը] Անգղիացի մը: Տղան իւր ձեռնոցները եւ իւր մօրը [ձեռնոցները[1]] կտրոնցուցած է: Մարմնոյ առողջութիւնը շատ (viel) ազդեցութիւն ունի հոգւոյ [առողջութեանը[1]] վրայ: Ասիկա՞ թէ (oder) անիկա կ'ուզէք: Անիկա ինձի տուէք: Ասիկա բան մը չ'արժէր (ոչինչ կ'արժէ taugt . . .): Ձեր հայրը պարտէզն է: Այո, անիկա հոն (գերմ. անոր մէջն) է: Ասիկա՞ թէ անիկա՞: Տուէք ինձի անկէ, եթէ կը հաճիք (wenn es Ihnen beliebt): Ես անոր վրայ կը մտածեմ: Ես անով գոհ եմ: Անոր վրայ (davon) մի խօսիք:

3. ՍՏԱՑԱԿԱՆ ԴԵՐԱՆՈՒԱՆՔ

(Beſitzanzeigende Fürwörter.)

1. Ստացական դերանունները կը կազմուին mein, dein, ſein, unſer, euer, Ihr, ihr ստացական ածականներէն, ասոնց ծայրը ige մասնիկն աւելցնելով եւ սկիզբն ալ որոշեալ յօդ դնելով: Ասոնց հոլովումն՝ ըստ ամենայնի իրենցմէ յառաջ որոշեալ յօդ ունեցող ածականաց պէս է: Օր.

der meinige	die meinige	das meinige	իմինս,
der deinige	die deinige	das deinige	քուկինդ,
der ſeinige	die ſeinige	das ſeinige	} իրենը, անորը.
der ihrige	die ihrige	das ihrige[1]	

Յ+. die meinigen, die deinigen, die ſeinigen, die ihrigen.

der, die, das unſrige մերս(ին)ը. Յ+. die unſrigen.
der, die, das Ihrige կամ eurige ձերս(ին)ը. die Ihrigen.
der, die, das ihrige իրենցը. die ihrigen.

Դիտողութիւն. Կըսուի նաեւ՝ der, die, das meine; der, die, das deine եւն, փոխանակ ըսելու՝ meinige, deinige եւն. մանաւանդ խօսակցութեանց մէջ:

2. Երկրորդ կերպ մ'ալ կայ, որ առանց յօդի է. այս ձեւը որոշեալ յօդին վերջաւորութիւններովը կը հոլովի, եւ աւելի ընտանեկան խօսակցութեանց մէջ գործածական է, եւ են՝

ար.	իգ.	չ.	Յ+.
meiner	meine	meines իմինս.	meine
deiner	deine	deines քուկինդ.	deine
ſeiner	ſeine	ſeines } իրենը.	ſeine
ihrer	ihre	ihres	ihre
unſerer	unſere	unſeres մերը.	unſere
euerer	euere	eueres } ձերինը.	euere
Ihrer	Ihre	Ihres	Ihre
ihrer	ihre	ihres իրենցը.	ihre.

Հոլովումն:

	Եզակի.		Յոգնակի.	
Ո. meiner	meine	meines	meine	} երեք սեռի համար:
Ս. meines	meiner	meines	meiner	
Տ. meinem	meiner	meinem	meinen	
Հ. meinen	meine	meines	meine.	

Օրինակք:

Weſſen Kind iſt das?
Որո՞ւն տղան է ասիկա.
Weſſen Bücher ſind das?
Որուն գիրքերն են ասոնք.
Iſt das Ihr Stock?
Ասիկա Ձեր գաւազանն է.

Es iſt das meinige կամ meines կամ das meine.
Իմինս է.
Es ſind die unſrigen կամ unſere.
Մերիններն են.
Nein, es iſt nicht der meinige (կ. meiner), es iſt der Ihrige (Ihrer, der Ihre).
Ոչ, իմինս չէ, Ձերինն է:

1 Տես եր. 134. Ծանթ. 2:
2 Տես եր. 134. Դիտ. 1.
3 Տես եր. 134. Դիտ. 2.

1 Տես եր. 70. Դիտող. 1:

4. ՀԱՐՑԱԿԱՆ ԴԵՐԱՆՈՒՆՔ
(Fragende Fürwörter.)

1. Wer? *ո՞վ։*

	Was? *ի՞նչ, ի՞նչ բան։*
Ո. wer? *ո՞վ*	was? *ի՞նչ, ի՞նչ բան*
Ս. weſſen (von wem)? *որո՞ն*	weſſen (von was)? *ի՞նչ բանի*
Տ. wem? *որո՞ն*	was? *ի՞նչ բանը, ի՞նչ։*
Հ. wen? *զո՞վ։*	

Wer *կը գործածուի միշտ անձանց նկատմամբ, թէ եզակիի եւ թէ յոքնակիի համար։* Was *կը գործածուի իրայ համար։*

Օրինակք։

Wer kommt da? *Ո՞վ կու գայ հոն։*
Wer ſind dieſe Herren? *Ո՞վ են այս տեարք։*
Weſſen Stock haben Sie zerbrochen? *որո՞ն գաւազանը կոտրեցիք։*
Wem geben Sie dieſen Brief? *որո՞ն կու տաք այս նամակը։*
Was wollen Sie? *ի՞նչ կ'ուզէք։*
An was denken Sie? *ի՞նչ բանի վրայ կը մտածէք։*

2. *Եթէ* was *չեզրը հարցականն իրմէ յառաջ նախադրութիւն մ'ունենայ, սովորաբար երկուքէն մէկ բառ մը կը կազմուի. այս դէպքիս մէջ դերանունը* wo *կամ* wor (*ձայնաւորայ առջեւ*) *ձեւը կ'առնու եւ նախադրութիւնէն յառաջ կը դնուի (Հմմտ. Դիտ. 2. եր. 134.)։ Այսպէս՝*

wovon = von was? *ինչ բանի վրայ.*	woran? *ինչ բանի վրայ.*
wodurch? *ինչ բանով, ինչ բանի.*	woraus? *ինչէն, ինչ բանէն.*
womit? *ինչով.*	worin? *ինչ բանի մէջ.*
wobei? *ինչ բանի քովը.*	worauf? } *ինչ բանի վրան.*
wofür? *ինչ բանի համար.*	worüber? }
wozu? *ինչ բանի (համար).*	worunter? *ինչ բանին տակը։*

Օրինակք։

Wovon ſprechen Sie? *ինչ բանի վրայ կը խօսիք.*
Wozu (*կամ* zu was) dient das? *ասիկա ինչ բանի կը ծառայէ.*
Woran (*կամ* an was) denkſt du? *ինչ բանի վրայ կը մտածես։*

3. *Երբ այս ո՞ւղղիչ հարցումներն անուղղակի հարցմանց կը փոխուին, դերանունք նոյն կը մնան. սակայն յաբաբերական դերանունց նկարագիրը կ'առնուն, այսինքն է՝ բայը միշտ նախադասութեան ծայրը կ'ուղղեն։ Օր.*

Ո՞ւղղակի հարցում.	Անո՞ւղղակի հարցում.
Wer hat dies geſagt?	Wiſſen Sie, wer dies geſagt hat?
Ո՞վ բաւ ասիկա.	*Գիտէք, ով բաւ ասիկա.*
Was wünſchen Sie?	Sagen Sie mir, was Sie wünſchen.
Ի՞նչ բանի կը բաղձաք.	*Ըսէք ինծի, ինչ բանի կը բաղձաք.*

Woran (*կ.* an was) denken Sie?	Ich weiß, woran Sie denken.
Ի՞նչ բանի վրայ կը մտածէք.	*Ես գիտեմ, Դուք ինչ բանի վրայ կը մտածէք.*
Worüber lacht man?	Ich begreife nicht, worüber man lacht.
Ի՞նչ բանի վրայ կը ծիծաղին.	*Չեմ հասկնար՝ ինչ բանի վրայ կը ծիծաղին։*

4. Wer? *եւ* was? *էն զատ,* welcher, welche, welches? *ո՞ր(ը). եւ* was für ein? *ինչպիսի, ինչ տեսակ, հարցական ածականներէն ալ՝ իբրեւ հարցական դերանուն կը գործածուին, եթէ գոյականի մը հետ անընդմիջապէս կապուած չեն։* Welcher *իւր սովորական հոլովման համաձայն կը հոլովի (տես եր. 15 եւ 69 § 2.)։ Իսկ միւսը հետեւեալ կերպով։*

Եզակի.

	ար.	*իգ.*	*չ.*
Ո.	was für einer	was für eine	was für eines
Ս.	was für eines	was für einer	was für eines
Տ.	was für einem	was für einer	was für einem
Հ.	was für einen	was für eine	was für eines.

Յոգնակի.

was für (*երեք սեռի համար*).

Օրինակք։

Haben Sie mein Buch gefunden? — Welches?
Իմ գիրքս գտաք. — *Ո՞րը.*
Welcher von Ihren Söhnen hat den Preis gewonnen?
Ձեր որդւոցմէ ո՞րը մրցանակն վաստկեցաւ.
Haben Sie eine Uhr gekauft? — Was für eine? — Eine ſilberne.
Ժամացոյց մը գնեցիք. — *Ի՞նչպիսի.* — *Արծաթեայ մը։*

Բառք։

die Schere *մկրատ.*	hart *կարծր, պինդ.*
die Brieftaſche *թերթակալ.*	gehäſſig *ատելի.*
der Wagen *կառք.*	teuer *սուղ, սիրելի.*
das Schreibbuch *տետրակ.*	ſchwarz *սեւ.* wahr *ճշմարիտ.*
die Lüge *սուտ, ստախօսութիւն.*	klopfen *բախել, զարնել։*

Հրահանգ. 64.

1. Welches iſt Ihr Hut, dieſer oder jener? Dieſer iſt es. Von welchem Hauſe ſprechen Sie? Wir ſprechen von dem (demjenigen) des Herrn Gall. Dieſer Garten und der meines Nachbars ſind zu verkaufen. Mein Haus iſt neu, das Ihrige (*կամ* Ihres) iſt alt. Sein Kleid iſt blau, Ihres (das Ihrige) iſt grün. Wer hat

dieſes Buch gebracht? Ich ſchreibe an meinen Vater, du ſchreibſt an deinen (den deinigen), Robert ſchreibt an ſeinen.

2. Wie finden Sie meinen Garten? Ich finde ihn größer als den meinigen, aber kleiner als den (denjenigen) meiner Tante. Wo ſind Ihre Federn? Welche? Ihre Stahlfedern. Sie ſind bei den Ihrigen. Hier ſind einige Federn; welche wollen Sie? Ich will die härteſten. Was ſoll ich ſagen? Welches von dieſen Meſſern wollen Sie kaufen? Von was (wovon) ſprechen Sie? Was iſt gehäſſiger als die Lüge? Worüber beklagen Sie ſich (*կը գանգատիք*). Woran denkt Ihr Freund? Wozu brauchen Sie meine Schere? Womit haben Sie den Hund geſchlagen (*զարկած*)?

Թարգմութիւն. 65.

1. *Ո՞ր է Ձեր ձին. ասիկա՞ թէ անիկա։ Ասիկա իմ ձիս է, եւ անիկա եղբօրս (ոչ.) է։ Դուք ասոր եւ անոր վրայ կը խօսիք։ Ասիկա աղեկ է։ Ասիկա[1] իմ հայրս է։ Ասոնք[1] իմ քոյրերս են։ Ասիաւիկ իմ թերթակալս եւ հօրս [թերթակալը]։ Ասիաւիկ իմ ձեռնոցներս եւ քրօջիններս։ Ո՞վ կու գայ հոն։ Ես եմ[2]։ 2 Ձեր 3 դուստրներէն 1 ո՞րը 5 նշանուած (verlobt) 4է։ Ես մատնի (Ring) մը գտայ։ Ի՞նչ տեսակ (հյց.)։ Ձեր վերարկուն հին է, իմինս նոր է։ Իմ որդիս շատ չ'աշխատիր. Ձերինը միշտ փութաջան է։*

2. *Իմ գլխարկս ալ այնպէս (ebenſo) գեղեցիկ է, ինչպէս (als) իրենը։ Ձեր վարդերը շատ գեղեցիկ են. բայց ոչ այնչափ (nicht ſo) գեղեցիկ են, ինչպէս իմիններս։ Ձեր կառքն ալ այնպէս սուղ է՝ ինչպէս իմինս, բայց ոչ այնչափ սուղ է՝ ինչպէս Ամերիկացւոյնը։ Ի՞նչ բանի վրայ կը խօսիք։ Ի՞նչ բանի վրայ կը մտածէք։ Ըսէք ինծի, ինչ բանի վրայ դուք կը մտածէք։ Ո՞վ կը զարնէ դուռը (an die Thür)։ Ճշմարի՞տ է, 1 որ 2 Դուք 4 Ձեր 5 ձիերուն 3 մէկը 6 ծախած 7 ըլլաք։ Այո, ասիկա ճշմարիտ է։ Ո՞րը։ Սեւը։ Ձեր աշկերտներէն ո՞րը հիւանդ է։ Փրիդերիկոս։*

---

5. ՑԱՐԱԲԵՐԱԿԱՆ ԴԵՐԱՆՈՒՆՔ

(Bezügliche Fürwörter).

Յարաբերական դերանուններըը իրենցմէ յառաջ դրուած բառ մը կամ խօսք մը յառաջ կը բերեն, յառաջ բերածնին ալ

[1] Միա դիր։
[2] Միա դիր։

կը կոչուի Յաբաբերեալ։ Գերմաներէնի մէջ յարաբերական դերանուանք բայը նախադասութեան վերջը կ'ուղղէն։ Եւ ասոնք են՝

welcher, welche, welches } *որ, որն որ.*
der, die, das }

ասոնք հաւասարապէս կը գործածուին։ Տես վերը Դիտ. 1։

Հոլովումն welcher, welche, welches*ի։*

	Եզակի.			Յոգնակի.
	ար.	*իգ.*	*չ.*	*երեք սեռի համար.*
Ո.	welcher	welche	welches *որն որ*	welche *որոնք որ*
Ս.	deſſen	deren	deſſen *որուն որ*	deren *որոնց որ*
Տ.	welchem	welcher	welchem *որուն որ*	welchen *որոնց որ*
Հ.	welchen	welche	welches *զորն որ, զոր.*	welche *զորոնք որ.*

Հոլովումն der, die, das *յարաբերականին։*

	Եզակի.			Յոգնակի.
	ար.	*իգ.*	*չ.*	*երեք սեռի համար.*
Ո.	der	die	das *որն որ*	die *որոնք որ*
Ս.	deſſen	deren	deſſen *որուն որ*	deren *որոնց որ*
Տ.	dem	der	dem *որուն որ*	denen *որոնց որ*
Հ.	den	die	das *զորն որ, զոր.*	die *զորոնք որ.*

Դիտողութիւնք։

1. Welcher *եւ* der *գրեթէ միեւնոյն գործածութիւնն ունին. առջինը երկավանկ եւ վերջինը միավանկ ըլլալով՝ ըստ տեղւոյն կրնան քաղաքշնութեան համաձայն գործածուիլ։ Սակայն անձնական դերանունէ մը վերջը պէտք է* der, die, das *գործածել. եւ եթէ խօսքի մը մէջ երկու յարաբերականք գտնուին, պէտք չէ երկու անգամ ալ մի եւ նոյն յարաբերականը գործածել։ Օր.*

Hier iſt der Wein, den (*կամ* welchen) Sie verlangt haben.
Հոս է գինին, զոր խնդրեցիք.
Wo iſt der Mann, welcher (der) den Beutel brachte, den (welchen) er gefunden hat?
Ո՞ւր է մարդն՝ որ քսակը բերաւ, զոր ինք գտաւ (իր գտած քսակը բերաւ.)
Ich ſende Ihnen die Taſchentücher, welche *կամ* die Sie gekauft haben.
Ես կը խրկեմ Ձեզի թաշկինակները, զորոնք դուք գնեցիք.
Er, der (*ոչ՝* welcher) ſo viel für mich gethan hat.
Ինքը, որ այնչափ բան ըրաւ ինծի համար։

2. *Երբ որ* deſſen *կամ* deren *սեռականէն առաջեալ իրը ցուցընող գոյական մը կախուի, գերմաներէնի մէջ ալ Հայերէնի*

պէս սեռական յարաբերականը ստացեալ իրէն յառաջ կը դրուի, եւ ասոր յօդն ալ կը զեղչուի: Օր.

Der Arbeiter, dessen Frau gestern gestorben ist.
Գործավարը, որուն կինը երէկ մեռած է.
Der Franzose, dessen Sohn Sie kennen.
Գաղղիացին, որուն որդին դուք կը ճանչնաք:

3. Եթէ dessen կամ deren յարաբերականէն վերջը դրուած վերոյիշեալ ստացեալ գոյականը նախադրութիւն մ'ուներ, այս նախադրութիւնը յարաբերականէն յառաջ կը դրուի, նոյնպէս առանց յօդի:

Der Graf mit dessen Sohn Sie angekommen sind.
Կոմսն, որուն որդւոյն հետ դուք հասաք (եկաք).
Die Bedienten, auf deren Ehrlichkeit man sich verlassen kann.
Ծառաները, որոնց պատուաւորութեանը վրայ կրնայ վստահուիլ:

Ծանր. Welchen, welche, welches, յոգ. welche Հայցականները, իբրեւ մանական անկ (տէ՛ս ը) (davon) իմաստով ալ կը գործածուին. (տես նաեւ Դաս. Իէ. Բ. Դիտ. 1:) Օր.

Haben Sie Wein?
Գինի ունիք.
Hier sind Äpfel wollen Sie davon (կամ welche)?
Ահաւասիկ հոս խնձոր կայ, անկէ կ'ուզէք.
Ja, ich habe, կամ ich habe welchen.
Ա՛յո, ունիմ (անկէ).
Geben Sie mir (welche), wenn es Ihnen beliebt.
Տուէք ինծի (անկէ քիչ մը), եթէ կը հաճիք:

4. Եթէ յարաբերական դերանուններէն յառաջ նախադրութիւն մը գտնուի, եւ այս յարաբերականներն էր մը եւ ոչ թէ անձ մը յարաբերեն, նոյն բաղադրութիւնը կ'ըլլայ իրենց ալ, ինչ որ վերը (եր. 138.) հարցական դերանուններուն համար ըսինք: Օր.

womit, ⁂. mit welchem, mit welcher, mit welchen.
worin, ⁂. in welchem, in welcher, in welchen. [վրայ. եւն.
wovon որուն վրայ. — wodurch որուն ձեռքով. — woran որուն

Օրինակը:

Der Schlüssel, womit (mit welchen) ich die Thüre öffnete.
Բանալին, որով ես դուռը բացի.
Die Gläser, woraus (aus welchen) wir getrunken haben.
Գաւաթները, որոնցմէ որ մենք խմեցինք.
Das kleine Zimmer, worin (in welchem) ich schlafe.
Պզտիկ սենեակը, ուր (որուն մէջ) ես կը պառկիմ:

Բառք:

der Schnee ձիւն.
ewig յաւիտենական, մշտնջենաւոր.
bedeckt ծածկեալ.
erleuchten լուսաւորել.
öffnen բանալ.
die Schachtel տուփ.
erwärmen տաքցընել.
die Sonne արեւ.
der Dieb աւազակ, գող.
die Pflicht պարտք.
tot կամ gestorben մեռած.
achtungswert մեծարելի, պատկառելի.
zerbrochen կոտրած. հիւ:
zählen (auf jm.) (մէկուն վրայ) վստահ

Հրահանգ. 66.

Hier ist ein armer Mann, welcher (կամ der) um ein Almosen bittet (ողորմութիւն կը խնդրէ). Der Hut, welchen (den) Sie für Ihren Sohn gekauft haben, ist sehr teuer. Ich kenne die Frau nicht, von welcher Sie einen Brief erhalten haben. Kennen Sie den Herrn, von welchem wir sprechen? Hier ist der Knabe, dem ich mein Buch geliehen habe. Es gibt (կան) Berge, welche mit ewigem Schnee bedeckt sind und die man Gletscher (սառնակոյտ) nennt. Die Dame, deren Sohn Ihr Schüler ist, wird morgen ankommen. Die Sonne ist es, welche die Erde erleuchtet und erwärmt.

Շարադրութիւն. 67.

Մարդն, որ Ձեր ժամացոյցն առած (genommen) է, գող մըն է: Տունը, զոր դուք տեսաք, ծախուած է: Գիրքը, զոր դուք կարդացիք, շատ ծանօթ է: Կինը, որուն վրայ դուք կը խօսիք, մեռած է: Ահաւասիկ պարոնը (Herr), որուն ես դուռը բացի: Սպանիան երկիր (Land) մըն է, որ շատ մը բարձր լեռներ ունի: Աղքատն, որ իւր պարտքերը կը կատարէ, աւելի պատկառելի է, քան Հարուստը, որ զանոնք զանց կ'առնու (vernachlässigt): Գտնուեցաւ (man՝վ) բանալին, որով գողը դուռը բացած է: Ունիք տակաւին այն ծառան, որուն պատուաւորութեանը վրայ (§ 3) դուք կը վստահէիք: Ո՛չ, ալ գինքը չունիմ, անիկա մեռած է: Ո՞ւր են հիմայ բարեկամները, որոնց օգնութեանը (Hilfe) վրայ մենք կը վստահէինք: Տունը, որուն մէջ իմ մատնիս կար, կոտրած է:

ԱՌԸՆԶԱԿԱՆ (korrelativ) ԴԵՐԱՆՈՒԱՆՔ:

1. Derjenige, derselbe եւն. ցուցական դերանունները յարաբերականի մը հետ միանալով առընչական դերանուանք կը կոչուին. եւ են՝

Արս. derjenige, welcher (der) կամ der, welcher (անիկա՛) որ, ով որ.
derselbe, ebenderselbe, welcher կամ der (մի եւ) նոյնը՝ որ.
Իգ. diejenige կամ die, welche կամ die (այն՛) որ, ով որ.
dieselbe, ebendieselbe, welche կամ die նոյնը՝ որ.
Չեզ. dasjenige, welches կամ das, was (այն՛) որ, ինչ որ.
dasselbe, ebendasselbe, welches կամ das նոյնը՝ որ.
Յոգ. diejenige կամ die (solche), welche (անոնք՛) որոնք որ.
dieselben, ebendieselben, welche կամ die նոյնները՝ որոնք որ:

Օրինակք:

Derjenige (կամ der), welcher tugendhaft ist, wird glücklich sein.
(Անիկա՛) որ առաքինի է, բարեբախտ պիտ՛որ ըլլայ.
Dasjenige (այսինքն՝ Buch), welches ich eben gelesen habe.
Այն՝ զոր ես դեռ հիմայ կարդացի.
Diejenigen, welche reich werden wollen ...
(Անոնք՝) որոնք որ հարուստ ըլլալ կ՛ուզեն ...
Solche (Tiere), welche im Winter schlafen ...
Այնպիսիք (անասուններ)՝ որ ձմեռ առեն կը քնանան ...

2. Ա՛ս դերանուանց թէ մէկը եւ թէ մէկալը պէտք են հոլովիլ ըստ պահանջման խմաստին: Օր.

Derjenige, dem ich diesen Schlüssel gebe.
(Անիկա՛) որուն ես այս բանալին կուտամ.
Ich gebe es demjenigen, welchen ich am meisten liebe.
Զայն կուտամ անոր զոր ես ամէնէն աւելի կը սիրեմ.
Ich kenne denjenigen (հյց.) nicht, den (կամ welchen) Sie kennen.
Ես չեմ ճանչնար զանիկա՛ զոր դուք կը ճանչնաք:

3. Ա՛ս ԾՈՒՑԱԿԱՆ դերանուանք երբեմն մէկ բառով ալ կը նշանակուին. այսինքն՝ derjenige, welcher ը՝ Wer ով. եւ dasjenige, welches ը՝ Was ով, պէտք է միա՛ դնել՝ որ ասոնք ալ նմանապէս բայը նախադասութեան վերջը կ՛ուզեն: Ա՛ս ձեւն այն ժամանակ միայն կը գործածուի, երբ երկու առընչական դերանուանք եւս մի եւնդին հոլովիլ ունին, եւ ընդհանրապէս ուղղական կամ հայցական են: Օր.

Wer die Tugend liebt, ist glücklich.
Ով որ առաքինութիւնը կը սիրէ, բարեբախտ է.
Was gerecht ist, verdient Lob.
Ինչ որ ուղիղ է գովութեան արժանի է.
Was schön ist, ist nicht immer gut.
Ինչ որ գեղեցիկ է, միշտ աղէկ չէ.

4. Wer եւ was երբեմն auch կամ immer կամ auch immer յաւելուածներով կը սաստկացուին: Օր.

Wer Sie auch sein mögen ով որ ալ ըլլաք.
Wer auch կամ Wer auch immer dies gesagt hat.
Ով որ ալ ասիկա ըսած է.
Was er auch կամ Was er auch immer verlangt.
Ինչ որ ալ խնդրէ.
Alles was Sie wollen ինչ որ դուք կ՛ուզէք:

Բառք:

verehren պաշտել. պատուել.
das Gewissen խղճմտանք, խիղճ,
unzufrieden ժգոհ.
segnen օրհնել.
die Arbeit աշխատութիւն.
das Geschenk պարգեւ.
die Strafe պատիժ.
die Ehrlichkeit պատուաւորութիւն.
Unrecht անիրաւութիւն.
die Wahrheit ճշմարտութիւն.
die Meinung կարծիք. համարում.
gehorchen հնազանդիլ:

Հրահանգ. 68.

Derjenige, welcher Gott kennt, verehrt ihn auch. Welcher Mensch ist glücklicher: der, welcher arm, aber zufrieden ist, oder (թէ) der, welcher reich und unersättlich (անյագ) ist? Derjenige, welcher reich ist, ist nicht immer zufrieden. Diejenigen, welche unzufrieden sind, sind nicht glücklich. Wer seine Pflicht erfüllt, ist ein rechtschaffener Mann. Liebet die, die euch verfolgen (կը հալածեն); segnet die, die euch hassen. Derjenige, welcher Ihnen dies (das) gesagt hat, hat nicht die Wahrheit gesagt. Geben Sie dieses Buch demjenigen, welcher am fleißigsten sein wird. Sagen Sie es denen (denjenigen), welche im Zimmer geblieben (մնացած) sind. Er sagte mir, was er wollte. Wer Unrecht thut, hat ein böses Gewissen. Wer seinen Eltern und Lehrern nicht gehorcht, verdient (արժանի կ՛ըլլայ) eine Strafe (ոչ.). Alles, was ich lese, ist gut.

Շարադրութիւն. 69.

Անիկա՛ որ Աստուած այս պարգեւն բրաւ, շատ սիրելի (liebenswürdig) է: Մարդս չունենար (man hat keine ...) բարի համարում անոր վրայ (von), որն որ իւր բարեկամացը վրայ գէշ (Böses) կը խօսի: Ինչ որ ճշմարիտ է, միշտ բարի է: Ինչ որ ինծի հոն կ՛ըսէք, սուտ մըն է: Անիկա կը խօսի ամէն բանի վրայ, ինչ որ կը հասկնայ (versteht): Ով որ քիչով գոհ է, երջանիկ է: Ով որ կ՛աշխատի, երբէք (nie) ժամանակը երկայն չի գտներ: (Անոնք՛) որոնք որ ժգոհ են, դժբախտ են: (Անոնք՛) որոնք որ սուակ ունին, ունին նաեւ բարեկամներ: Ես այս գիրքն՝ անոր պիտի տամ, որն որ ամէնէն խելօքը (ընէրգ. am ը) պիտ՛որ ըլլայ: Ես ամէնայն ինչ պիտի ծախեմ, ինչ որ ունիմ: (Անոնք՛) որոնք որ աշխատութիւնը չեն սիրեր, կը ձանձրանան (langweilen sich):

Խօսակցութիւն:

Ist Ihr Sohn älter als der meinige? Nein, meiner ist jünger.
Wie alt ist er? Er ist 10 Jahre alt.
Hier ist ein Hut; ist es der Ihrige (կամ Ihrer)? Nein, das ist nicht der meinige; meiner ist ganz neu.
Sind das Ihre Handschuhe? Ja, das sind meine.
Welches sind die Pflanzen, wovon wir leben (կ՛ապրինք)? Kartoffeln (գետնախնձոր), Korn (ցորեն), Reis (բրինձ) und viele andere.

Womit haſt du den Knaben geſchlagen?
Iſt dieſer Garten zu verkaufen?
Was ſagte Ihnen der Bediente?
Welche Menſchen ſind die unglücklichſten?
Weſſen Schreibbuch iſt dies?
An wen ſchreiben Sie dieſen Brief?
Iſt das nicht mein Glas?
Wer hat immer genug?
Wen haben Sie getadelt?
Was hofft der Menſch am meiſten?
Wer klopft an die Thüre?

Was werden Sie thun?

Ich habe ihn mit meinem Stocke geſchlagen.
Nicht dieſer, aber der meines Nachbars.
Er ſagte mir, was er gehört hatte.
Diejenigen, welche mit allem unzufrieden ſind.
Es iſt das Ihres Schülers.
Ich ſchreibe ihn an meinen Lehrer.
Nein, es iſt das des Herrn Grün.
Der zufriedene Menſch.
Meine träge Schülerin.
Das, was er wünſcht.
Es iſt der Schneider, welcher Ihren neuen Rock bringt.
Ich weiß nicht, was ich thun ſoll.

ՔՍԱՆԵՐՈՐԴ ԵՕԹՆԵՐՈՐԴ ԴԱՍ

ԱՆՈՐՈՇ ԴԵՐԱՆՈՒՆՆԵՐ ԵՒ ԹՈՒԱԿԱՆՆԵՐ

Ա. ԱՆՈՐՈՇ ԴԵՐԱՆՈՒԱՆՔ

(Unbeſtimmte Fürwörter.)

Այս դերանուններըը անորոշ կը կոչուին, վասն զի վրան խօսուած անձը կամ իրն անորոշ կերպով մը կը ցուցընեն. եւ ասոնք են՝

Man *մէկը, մարդ, մարդիկ.*
Einer *մէկը (միայն). — Keiner եւ ոչ մէկը.*
Einander *մէկ զմէկ, իրար.*
Jedermann *ամէն մարդ, իւրաքանչիւր (ոք).*
Jemand *մէկը.*
Niemand *ոչ ոք, ամենեւին մէկը.*
Selbſt *անձամբ, ինքնին, իսկ.*
Etwas *բան մը.*
Nichts *ոչ ինչ, ամենեւին բան մը, բան մը չ....*
Gar nichts *ամենեւին բան մը:*

Դիտողութիւնք:

1. Einander *անփոփոխ է, եւ արականի ու Հայցականի տեղ կը գործածուի: Օր·*

Karl und Wilhelm trauen einander (*ուղ·*).
Կարոլոս եւ Գուլիելմոս իրարու կը վստահին.
Die zwei Brüder lieben einander (*հայց·*).
Այս երկու եղբարք զիրար կը սիրեն:

2. Jedermann *սեռականի մէջ ś մը կ'առնու, միւս հոլովներու մէջ անփոփոխ կը մնայ: Օր·*

Gutes thun iſt Jedermanns Pflicht.
Բարիք ընել ամէն մարդու պարտքն է:
Gebt jedermann (*ուղ·*) was ihr (ihm) ſchuldig ſeid.
Տուէք իւրաքանչիւր ումք, ինչ որ իրեն պարտական էք:

3. Jemand *եւ* Niemand *սեռականի մէջ es կամ ś կ'առնուն. տրականի եւ Հայցականի մէջ կրնան en առնուլ եւ կամ անփոփոխ մնալ: Օր·*

Beneidet niemandes Glück.
Մէկուն երջանկութեանը վրայ մի նախանձիք.
Mein Nachbar leiht niemanden (*ոչ թէ* niemandem) Geld.
Իմ դրացիս եւ ոչ մէկուն ստակ փոխ կու տայ.
Ich habe jemand (կամ jemanden *հայց·*) angetroffen.
Ես մէկու մը պատահեցայ:

4. Selbſt *չի հոլովիր եւ դէմքականներուն կամ դերանուններուն վրայ կ'աւելցուի (տես Իե· Դաս § 3): Օր·*

Mein Vater ſelbſt *իմ Հայրս ինքնին (անձամբ):*
Ich werde ſelbſt nach Paris gehen *ես անձամբ Բարիզ պիտի երթամ:*

Բառք:

der Meiſter *վարպետ, տէր.*
der Weiſe *իմաստուն.* [*սխալ.*
der Fehler *յանցանք, պակասութիւն,*
der Preis *վարձք, մրցանակ.*
verleumden *ղպարտել.*
die Stimme *ձայն.*
begegnen *հանդիպիլ, պատահել.*
der Charakter *նկարագիր.*
helfen *օգնել.* reif *հասուն, հասած.*
beſcheiden *համեստ.*
gelehrt *գիտուն.*
höflich *քաղաքավար:*

Հրահանգ. 70.

Man iſt glücklich, wenn man zufrieden iſt. Man glaubt es nicht, wenn man es nicht ſieht. Solche Dinge ſieht man nicht jeden Tag. Einer iſt unſer Meiſter. Keiner iſt ohne Fehler. Keiner von uns hat den Preis gewonnen (*վաստակած*). Jedermann wünſcht reich zu ſein. Bezahlt jedermann, was Ihr ſchuldig ſeid! Klopft jemand? Ich höre jemandes Stimme. Niemand iſt ſo gelehrt, daß er alles weiß. Der wahre Weiſe beneidet das Glück niemandes; er verleumdet niemand. Thut nie (*երբեք մ'ընէք*) etwas gegen euer Gewiſſen! Die Menſchen ſollen einander helfen.

Շարադրութիւն. 71.

Կ'երգեն, կը խաղան եւ կը կաքաւեն (man·վ· man ſingt...):
Ամէն մարդ կ'ուզէ երջանիկ ըլլալ: Քաղաքավար եղէք առ (gegen)

ամենեսեան (ամէն մարդ)։ Ոչ ոք աւելի հարուստ էր, քան զԿրեսոս (Krösus), եւ ոչ ոք աւելի համեստ քան զՍոկրատ (Sokrates)։ Տեսաք մէկը իմ խուցս (in ...)։ Ես ոչ մէկ հոն (darin) տեսայ։ Մենք լաւագոյն (Beſſeres) բան մ'ունինք։ Գիտէք նոր բան մը։ Մենք բան մը չենք գիտեր։ Մենք ոչ ումեք հանդիպեցանք։ Տունը մէկը կայ (iſt)։ Ոչ, ամէն մարդ թէատրոն (ins Theater) գացած է։ Մենք իրարու կ'օգնենք։ Անոնք իրարու պիտի օգնեն։ Ինծի բան մ'ունիք ըսելու։ Ոչ, (ես) չունիմ բան մը ձեզի ըսելու։ Մարդ չի կրնար ամէն մէկուն նկարագիրը ճանչնալ։

Բ. ԱՆՈՐՈՇ ԹՈՒԱԿԱՆ

Այս բառերուն մեծագոյն մասը կը հոլովին. կրնան թէ առանց գոյականի առանձինն գործածուիլ եւ թէ գոյականով հանդերձ։ Եթէ հետերնին գոյական մ'ունին՝ անորոշ աճական են (տես ԺԵ· Դաս § 4). իսկ եթէ առանձին են անորոշ նոյնական են. եւ են՝

Jeder, e, es իւրաքանչիւր, ամէն մէկը.
Einer, e, es մէկը.
Der eine — der andere մէկը — մէկալը· յոգ. die einen = die anderen ոմանք — ուրիշները.
Ein anderer ուրիշ մը.
Einige ոմանք, կէսք· մէկ քանին. andere ուրիշները, պայք·
Mancher ինչ ինչ շատ մը մարդիկ· յոգ. manche բազումք·
Beide երկուքն ալ, երկոքեան.
Mehrere բազումք, շատերը· — Die meiſten մեծագոյն մասը·
Viel շատ· յոգ. viele բազումք, շատերը·
Wenig քիչ, սակաւ· յոգ. wenige քիչերը, սակաւք·
Alles ամէն բան, ամենայն ինչ· յոգ. alle ամէնքը·
Der, die, das nämliche մի եւ նոյն բանը·
Keiner, e, es եւ ոչ մէկը·
Irgend einer, e, es մէկը· բան մը։

Դիտողութիւն։

1· Ասս կը յիշատակենք դարձեալ բացատրութեան կերպ մը, որն որ կրնայ իրրեւ անորոշ թուականաց մէկ տեսակը նկատուիլ· այսինքն է՝ welchen, welche, welches որ einigen, einige, einiges[1] տեղ կը գրուի եւ մանաւանդ (չէ մը, կոյր մը) իմաստ կու տայ· Օր·

Haben Sie guten Wein? Ունիք գինի ունիք·
Wollen Sie Bier haben? Կ'ուզէք գարեջուր կ'ուզէք·
Verkaufen Sie Tabak? Ծխախոտ կը ծախէք·
Haben Sie noch von dieſen Cigarren? Ունիք գլանիկներէն դեռ ունիք·

Ja, wir haben welchen. Այո, (անկէ) քիչ մ'ունինք·
Ja, geben Sie mir welches. Այո, քիչ մը տուէք·
Ja, ich verkaufe welchen. Այո, կը ծախեմ·
Ja, ich habe noch welche (կամ davon). Այո, անոնցմէ դեռ ունիմ։

Ինչպէս օրինակներէն կը տեսնուի, սա բացատրութիւնը հայերէնի մէջ կամ չէ մը, անչէ, անոնցմէ բառերով կը թարգմանուի, եւ կամ ամենեւին չի թարգմանուիր։

Բառք։

die Erfahrung փորձառութիւն·
beneiden (հյց· ում) նախանձիլ·
ſtellen (կանգնուն) դնել, կանգնել·
lachen խնդալ, ծիծաղիլ·
ſpotten ծաղրել·
anhören լսել, մտիկ ընել·
bereit պատրաստ·
ehemals երբեմն, յառաջագոյն·
der Kamerad ընկերակից, աշակերտակից·
abſchreiben օրինակել· [կից·
fremd օտար(ական)·
beſchmutzen աղտոտել·

Հրահանգ. 72.

Der eine iſt ein Franzoſe, der andere ein Amerikaner. Einige ſind fleißig, andere ſind träge. Beneide nicht das Glück anderer. Mancher kauft und bezahlt nicht. Dieſe zwei Knaben haben einander geſchlagen. Unſer Freund ſpricht von Allem. Jeder (կամ ein jeder) hat ſeine Fehler. Manche haben die nämliche Erfahrung gemacht. Mehrere haben das nämliche geſehen. Viele von meinen Freunden ſind geſtorben. Spottet nicht über andere. Keiner war bereit.

Հրահանգ. 73.

Ամէն մէկը կ'ուզէ իրաւունք (Recht) ունենալ· Մէկը հարուստ էր, մէկալն աղքատ էր. երկուքն ալ դժբախտ էին։ Ոմանք կը կաքաւէին, ուրիշները կը խաղային։ Այս երկու եղբարք իրարու կը նմանին (gleichen)։ Ուրիշներուն աշխատութիւնները միայն համարհէք։ Շատ մարդիկ այսօր կը ծիծաղին (եղ·), որոնք (եղ·) վաղը ալ (nicht mehr) պիտի չծիծաղին (եղ·)։ Ամէն մէկն իր պակասութիւններն ունի։ Այս խնձորներուն մեծագոյն մասը հասած են։ Ներեցէք ամէն մէկուն իր տկարութիւնները (Schwächen), վասն զի ամէն մարդ ունի իրենները։ Ձեր գեղեցիկ տանձերէն մէկ քանին փտուած (faul) է։ Իմ ընկերակիցներս ոմանք հիւանդ են։ Եղբայրն ու քոյրը երկուքն ալ շատ սիրելի են։ Ես ամենայն ինչ տեսայ։ Շատ մը մարդիկ այսօր հարուստ են (եղ·), որոնք (der es) յառաջագոյն չէին (եղ·)։ Եւ շատերը (mancher) այսօր աղքատ են (եղ·), որոնք (der es) երէկ դեռ չէին։

[1] Jedweder եւ ein jeglicher հնացեալ են։

ամենեսեան (ամէն մարդ)։ Ոչ ոք աւելի հարուստ էր, քան զԿրէսոս (Krösus), եւ ոչ ոք աւելի համեստ քան զՍոկրատ (Sokrates)։ Տեսաք մէկը իմ խուցս (in ...)։ Ես ոչ մէկ Հոն (darin) տեսայ։ Մենք լաւագոյն (Besseres) բան մ՚ունինք։ Գիտէք նոր բան մը։ Մենք բան մը չենք գիտեր։ Մենք ոչ ումէք հանդիպեցանք։ Տունը մէկը կայ՞ (iſt)։ Ոչ, ամէն մարդ թեատրոն (ins Theater) գացած է։ Մենք իրարու կ՚օգնենք։ Անոնք իրարու պիտի օգնեն։ Ինծի բան մ՚ունի՞ք ըսելու։ Ոչ, (ես) չունիմ բան մը ձեզի ըսելու։ Մարդ չի կրնար ամէն մէկուն նկարագիրը ճանչնալ։

Բ. ԱՆՈՐՈՇ ԹՈՒԱԿԱՆ

Այս բառերուն մեծագոյն մասը կը հոլվին. կրնան թէ առանց գոյականի առանձինն գործածուիլ եւ թէ գոյականով հանդերձ։ Եթէ հետերնին գոյական մ՚ունին՝ անորոշ ածական են (տես ԺԵ· Դաս § 4). իսկ եթէ առանձին են անորոշ նախադասութիւնք են. եւ են՝

Jeder, e, es[1] իւրաքանչիւր, ամէն մէկը.
Einer, e, es մէկը.
Der eine — der andere մէկը — մէկալը· յոգ. die einen = die anderen ոմանք — ուրիշները.
Ein anderer ուրիշ մը.
Einige ոմանք, կէսք. մէկ քանին. andere ուրիշները, այլք.
Mancher ինչ ինչ շատ մը մարդիկ. յոգ. manche բազումք.
Beide երկուքն ալ, երկոքեան.
Mehrere բազումք, շատերը. — Die meiſten մեծագոյն մասը.
Viel շատ. յոգ. viele բազումք, շատերը.
Wenig քիչ, սակաւ. յոգ. wenige քիչերը, սակաւք.
Alles ամէն բան, ամենայն ինչ. յոգ. alle ամէնքը.
Der, die, das nämliche մի եւ նոյն բանը.
Keiner, e, es եւ ոչ մէկը.
Irgend einer, e, es մէկը. բան մը։

Դիտողութիւնք։

1. Ասոնք կը յիշատակենք դարձեալ բացատրութեան կերպ մը, որն որ կրնայ իբրեւ անորոշ թուականաց մէկ տեսակը նկատուիլ. այսինքն է՝ welchen, welche, welches որ einigen, einige, einiges-ի տեղ կը դնուի եւ մանաւանդ (ինչ մը, ոեւէ մը) իմաստ կու տայ։ Օր·

Haben Sie guten Wein? — Ունիք գինի ունէք. — Ja, wir haben welchen. — Այո, (անկէ) քիչ մ՚ունինք.
Wollen Sie Bier haben? — Ja, geben Sie mir welches.

[1] Jedweder եւ ein jeglicher հնացեալ են։

Գարեջուր կ՚ուզէք. — Այո, քիչ մը տուէք.
Verkaufen Sie Tabak? — Ja, ich verkaufe welchen.
Ծխախոտ կը ծախէք. — Այո, կը ծախեմ.
Haben Sie noch von dieſen Cigarren? — Ja, ich habe noch welche (կամ davon).
Ձա գլանիկներէն դեռ ունիք. — Այո, անոնցմէ դեռ ունիմ։

Ինչպես օրինակներէն կը տեսնուի, աս բացատրութիւնը հայերենի մէջ կամ չէնչ մը, ոեւէ, անոնցմէ բառերով կը թարգմանուի, եւ կամ ամենեւին չի թարգմանուիր։

Բառք։

die Erfahrung փորձառութիւն.
beneiden (հյց· ում) նախանձիլ.
ſtellen (կանգուն) դնել, կանգնել.
lachen խնդալ, ծիծաղիլ.
ſpotten ծաղրել.
anhören լսել, մտիկ ընել.
bereit պատրաստ.
ehemals երբեմն, յառաջագոյն.
der Kamerad ընկերակից, աշակերտակից.
abſchreiben օրինակել.
fremd օտար(ական).
beſchmutzen աղտոտել։

Հրահանգ. 72.

Der eine iſt ein Franzoſe, der andere ein Amerikaner. Einige ſind fleißig, andere ſind träge. Beneide nicht das Glück anderer. Mancher kauft und bezahlt nicht. Dieſe zwei Knaben haben einander geſchlagen. Unſer Freund ſpricht von Allem. Jeder (կամ ein jeder) hat ſeine Fehler. Manche haben die nämliche Erfahrung gemacht. Mehrere haben das nämliche geſehen. Viele von meinen Freunden ſind geſtorben. Spottet nicht über andere. Keiner war bereit.

Հրահանգ. 73.

Ամէն մէկը կ՚ուզէ իրաւունք (Recht) ունենալ։ Մէկը հարուստ էր, մէկալն աղքատ էր. երկուքն ալ դժբախտ էին։ Ոմանք կը կաքաւէին, ուրիշները կը խաղային։ Այս երկու եղբարք իրարու կը նմանին (gleichen)։ Ուրիշներուն աշխատութիւնները մեր համարհէք։ Շատ մարդիկ այսօր կը ծիծաղին (եղ·), որոնք (եղ·) վաղը ալ (nicht mehr) պիտի չծիծաղին (եղ·)։ Ամէն մէկն իւր պակասութիւններն ունի։ Այս խնձորներուն մեծագոյն մասը հասած են։ Ներեցէք ամէն մէկուն իր տկարութիւնները (Schwächen), վասն զի ամէն մարդ ունի իրենները։ Ձեր դեղեցիկ տանձերէն մէկ քանին փտած (faul) է։ Իմ ընկերակիցներս ոմանք հիւանդ են։ Եղբայրն ու քոյրը երկուքն ալ շատ սիրելի են։ Ես ամենայն ինչ տեսայ։ Շատ մը մարդիկ այսօր հարուստ են (եղ·), որոնք (der es) յառաջագոյն չէին (եղ·). եւ շատերը (mancher) այսօր աղքատ են (եղ·), որոնք (der es) երէկ դեռ չէին։

Այս քաղքին մէջ օտարականք կա՞ն (gibt es)։ Այո՛, տէր իմ, (անունդմէ) կան։ Ամէն մէկը, որ իւր տետրակները կ՚ազատուի (ապա՛), զանոնք վերստին պիտի օրինակէ (noch einmal abſchreiben)։

Խօսակցութիւն։

Wann (երբ) iſt man reich?
Iſt jemand da?
Wovon ſprechen Sie?
Was ſagte Ihr Freund?
Wie viele Schüler haben Sie?
Gegen wen ſoll man höflich ſein?
Was machen dieſe Leute?
Weiß dieſer Mann alles?
Lieben die Brüder einander?
Wer iſt ohne Fehler?
Wer will glücklich ſein?
Kennen Sie Herrn Braun oder Herrn Grün?
Wohin ſoll ich die Bücher ſtellen?
Wer hat das Geld bezahlt?
Darf man von andern Böſes (չար) reden?
Was haben Sie gehört?
Was haben Sie geſehen?
Haben Sie Schillers Gedichte geleſen?
Von wem haben Sie dieſen Brief erhalten?

Wenn man zufrieden iſt.
Nein, es iſt niemand da.
Wir ſprechen von allem.
Er ſagte nichts.
Ich habe mehrere.
Gegen jedermann.
Die einen leſen, die anderen ſchreiben.
Niemand weiß alles.
Ja, ſie lieben einander.
Keiner (Niemand).
Jedermann will es ſein.
Ich kenne beide. Sie wohnen beide in meinem Hauſe.
Stellen Sie jedes an ſeinen Platz.
Einige von unſeren Freunden.
Man ſoll von niemand (կամ niemanden) Böſes reden.
Ich habe alles gehört.
Ich habe nichts geſehen.
Ich habe einige geleſen, aber nicht alle.
Von jemand, den Sie nicht kennen.

Ընթերցուած։

Ein teurer Kopf und ein wohlfeiler.

Սուղ գլուխ մը եւ աժան մը։

Als der letzte König von Polen noch regierte, brach (ծագեցաւ) eine Empörung[1] gegen ihn aus. Einer von den Empörern[2], ein polniſcher Fürſt, ſetzte einen Preis von 20.000 Gulden auf den Kopf des Königs, und hatte ſogar (նաեւ, իսկ) die Frechheit[3], es dem König ſelbſt zu ſchreiben, um ihn zu erſchrecken[4].

Aber der König ſchrieb[5] ihm ganz kaltblütig[6] folgende kurze Antwort: „Ihren Brief habe ich empfangen[7] und geleſen. Es hat mir einiges Vergnügen gemacht, daß mein Kopf Ihnen noch ſo viel wert[8] iſt; ich kann Sie verſichern[9]: für den Ihrigen gebe ich nicht einen Heller.“[10]

1 ապստամբութիւն. 2 ապստամբ. 3 յանդգնութիւն, լրբութիւն. 4 վախցընել. 5 գրեց. 6 հանդարտութեամբ. 7 ընդունած. 8 յարգի է, արժէք ունի. 9 ապահովցընել. 10 բնիկն, խերեւէշ։

ՔՍԱՆԵՐՈՐԴ ՈՒԹԵՐՈՐԴ ԴԱՍ

ԿՐԱՒՈՐԱԿԱՆ ԲԱՅ

Ինչ կանոնաւոր եւ թէ անկանոն բայերուն կրաւորականը կը կազմուի werden օժանդակին եւ բային ընդ· անցեալին ձեւը։ Օր·

geliebt werden սիրուիլ·
getadelt werden պարսաւուիլ·
regiert werden կառավարուիլ·

ՕՐԻՆԱԿ ԽՈՆԱՐՄԱՆ

Gelobt werden գովե-ւիլ։

Սահմանական։

Ներկայ։

Ich werde ... gelobt կը գովուիմ·
du wirſt gelobt կը գովուիս·
er wird gelobt կը գովուի·
wir werden gelobt կը գովուինք·
(ihr werdet) Sie werden gelobt կը գովուիք·
ſie werden gelobt կը գովուին։

Անկատար եւ կատարեալ։

Ich wurde .. gelobt կը գովուէի, գովուեցայ·
du würdeſt gelobt կը գովուէիր, գովուեցար եւն·
er wurde gelobt կը գովուէր·
wir wurden gelobt կը գովուէինք·
Sie wurden (ihr wurdet) gelobt կը գովուէիք·
ſie wurden gelobt կը գովուէին։

Ապառնի։

Ich werde gelobt werden պիտի գովուիմ·
du wirſt gelobt werden պիտի գովուիս·
er wird gelobt werden պիտի գովուի·
wir werden gelobt werden պիտի գովուինք·
(ihr werdet) Sie werden gelobt werden պիտի գովուիք·
ſie werden gelobt werden պիտի գովուին։

Յարակատար։

Ich bin .. gelobt worden գովուեցայ, գովուած եմ·
du biſt gelobt worden գովուեցար·
er iſt gelobt worden գովուեցաւ·
wir ſind gelobt worden գովուեցանք·
(ihr ſeid) Sie ſind gelobt worden գովուեցաք·
ſie ſind gelobt worden գովուեցան։

Գերադոպոր:

Ich war gelobt worden *գովուած էի.*
du warſt gelobt worden *գովուած էիր. եւն:*

Ապառնի անցեալ:

Ich werde gelobt worden ſein *գովուած պիտի ըլլամ.*
du wirſt gelobt worden ſein *գովուած պիտի ըլլաս. եւն:*

Սորադասական:

Ներկայ:	**Անկոսոր:**
Ich werde gelobt *գովուիմ.*	Ich würde gelobt *գովուէի.*
du werdeſt gelobt *գովուիս.*	du würdeſt gelobt *գովուէիր.*
er werde gelobt *գովուի. եւն:*	er würde gelobt *գովուէր. եւն:*

Յաբակոսոր:

Ich ſei gelobt worden *գովուած ըլլամ.*
du ſei(e)ſt gelobt worden *գովուած ըլլաս.*
er ſei gelobt worden *գովուած ըլլայ. եւն:*

Գերակոսոր:

Ich wäre gelobt worden[1] *գովուած ըլլայի.*
du wäreſt gelobt worden *գովուած ըլլայիր.*
er wäre gelobt worden *գովուած ըլլար. եւն:*

Թէական:

Ներկայ:

Ich würde gelobt werden *կը գովուէի.*
du würdeſt gelobt werden *կը գովուէիր.*
er würde gelobt werden *կը գովուէր. եւն:*

Անցեալ:

Ich würde gelobt worden ſein *կամ* ich wäre gelobt worden *գովուած կ'ըլլայի.*
du würdeſt gelobt worden ſein *գովուած կ'ըլլայիր.*
er würde gelobt worden ſein *գովուած կ'ըլլար. եւն:*

Հրամայական:

Իշ· werde (*կամ* ſei) gelobt *գովուէ:*
Յ·· werdet gelobt *գովուեցէք:*

Անեռւոյմ:

Ներկ· gelobt werden *կամ* gelobt zu werden *գովուիլ կամ գովուելու.*
um gelobt zu werden *գովուելու համար.*
Անց· gelobt worden ſein *կամ* zu ſein *գովուած ըլլալ կամ ըլլալու:*

[1] Եթէ գովուած ըլլայի = wenn ich gelobt worden wäre.

Ընդունելութիւն:

Ադր· zu lobend[1] *գովելի:*

Այսպէս կ'ըլլան.

geſtraft werden *պատժուիլ.*	beleidigt werden *վնասուիլ.*
erwartet werden *սպասուիլ.*	verbeſſert werden *ուղղուիլ.*
belohnt werden *վարձատրուիլ.*	gehaßt werden *ատելի ըլլալ.*
verhindert werden *արգելուիլ.*	geachtet werden *յարգուիլ.*
abgeſchrieben werden *օրինակուիլ.*	verdorben werden *ապականիլ:*

Բառք:

der Muſiklehrer *երաժշտութեան վարպետ*	die Sprache *լեզու.*
	der Hof *արքունիք.*
der Arbeiter *գործաւոր.*	artig *խելօք.* unartig *չար, ստահակ.*
der Feind *թշնամի.*	nachläſſig *անհոգ.*
ehrlich *պատուաւոր.*	ſchicken *խաւրել.* weil *վասն զի.*
noch einmal *անգամ մ'ալ.*	getäuſcht werden *խաբուիլ.*
zerſtört *կործանած.*	geſprochen *խօսուած.*
geheilt *բժշկուած, առողջացած.*	verbeſſert *սրբագրուած:*

Հրահանգ. 74.

1. Ich werde von meinem Lehrer gelobt. Du wirſt nicht gelobt, denn (*վասն զի*) du biſt nicht fleißig. Wer wird geſtraft? Der unaufmerkſame (*անմտադիր*) Knabe wird geſtraft. Die artigen Knaben werden gelobt, aber die unartigen Knaben werden geſtraft. Marie wird immer von ihrem Muſiklehrer getadelt, weil ſie nachläſſig iſt. Meine Couſine wird von jedermann geliebt, weil ſie immer artig und höflich iſt. Diejenigen, welche fleißig ſind, werden belohnt, und diejenigen, welche träge ſind, werden getadelt. Die Stadt wurde von den Feinden zerſtört.

2. Die Aufgaben ſind von dem Lehrer verbeſſert worden. Karl iſt beſtraft worden, weil er unartig geweſen iſt. Die Uhren ſind nicht verkauft worden, weil ſie zu ſchlecht waren. Diejenigen Mädchen ſind nach Hauſe geſchickt worden, welche ihre Aufgaben gemacht hatten. Die Arbeiter ſind gut bezahlt worden, weil ſie viel gearbeitet haben. Iſt dieſe Aufgabe verbeſſert worden? Nein, ſie iſt noch nicht verbeſſert worden. Gelobt werden iſt beſſer, als getadelt werden. Die Briefe müſſen noch einmal abgeſchrieben werden.

[1] Այս ընդունելութիւնն իբր ածական գոյականի վրայ կ'աւելցուի եւ կը նշանակէ, *այսպէս՝* eine zu lobende Handlung *գովելի գործք մը:*

Տարադրութիւն. 75.

1. Ես մօրմէս կը սիրուիմ: Դուն մօրմէդ կը սիրուիս: Այս հայրն իւր տղոյմէն կը սիրուի: Թէոդորոս (Theodor) իւր վարպետէն միշտ կը գովուի, վասն զի (denn) անիկայ շատ մտադիր եւ շատ փութաջան է: Գաղղերէնին լեզուն Եւրոպայի ամէն արքունեաց մէջ (an) կը խօսուի: Երէկ աւազակէ մը բռնուեցայ (անխ.) (angegriffen): Կը սպասուէի՞: Ա՛յո, տէր իմ, դուք կը սպասուէիք: Աշակերտք պատժուեցան (անխ.): Իմ դրացիս կամէն պարտիզպանէն վշտացուեցաւ (յաբախ.):

2. Այս մատնին իրեն իւր մամէն որուած է: Հիւանդը հոգացուած (gepflegt) է: Այո, անիկա պիտի (բժշկուի) առողջանայ: Հենրիկոս սպասուած էր: Այս նամակն օրմէ՞ օրինակուած պիտի ըլլայ: Անիկա պէտք է նամակատուն (auf die ...) խմբագրուիլ: Իմ ժամացոյցս գողցուած (gestohlen) է: Ձեր շարադրութիւնը սրբագրուած կ'ըլլար, եթէ զանիկա յարմար ժամանակին (zur rechten Zeit) բերած ըլլայիք: Անիկա վաղը պիտի սրբագրուի: Աւելի կ'ուզեմ (ich will lieber) սիրուիլ, քան ատուիլ: Որմէ՞ կանչուեցաք (Յրէ.): Ես իմ հօրմէս կանչուած (gerufen) եմ: Ամէն մարդ կրնայ խաբուիլ:

Դիտողութիւնք:

1. Werden օժանդակին ընդ. անցեալն է՝ geworden, բայց երբ որ կրաւորական շինելու համար ուրիշ բայի մը ընդ. անցեալին վրայ կ'աւելցուի, ge մասնիկը կը զեղչուի, (ուրիշ դիպաց մէջ ge մասնիկը կը մնայ. զոր օր. er ist reich, Soldat geworden). Օր.

Die Stadt ist von den Feinden niedergebrannt worden.
Քաղաքը թշնամիներէն այր(ու)եցաւ:

2. Հայերէնի կրաւորականը կրնայ շատ անգամ գերմաներէնի մէջ man անորոշ դերանուն անուն բայիով ներգործական թարգմանուիլ, (որն որ կրաւորական նշանակութիւն ունի.) մանաւանդ այն ժամանակ՝ երբ անուն բայիին կրուած գործողութիւնն ընդ. անձը կամ առարկան՝ անորոշ է: Իսկ man-ով կազմուած խօսքերը հայերէն կրնան զանազան եղանակաւ դարձուիլ: Այսինքն՝ 1. Կրաւորականով՝ Օր. man sagt ի՛ր... man erzählt ը պատմուի. man glaubt, ոտ... ը կարծուի, որ... 2. Ներգործականի չր. երրորդ դէմքովը. man lobt den König թագաւորը ը գովէ. man lobt dich զքեզ ը գովէ. man lobt uns զմեզ ը գովէ: 3. Մարդ, մարդս, մարդիկ եւն. բառերով. Օր. man hat ihm gesagt, ոտ... Ինչ անոր ըսաւ (կամ անոր ըսին)՝ թէ...

man ist glücklich, wenn man zufrieden ist Մարդս երջանիկ կ'ըլլայ, երբ գոհ է. man hätte glauben sollen Մարդ կը կարծէր ... man bewundert, was man nicht begreift Մարդիկ կը զարմանան, ինչ որ չեն կրնար ըմբռնել:

3. Գերմաներէնի մէջ werden օժանդակով շինուած կրաւորական հայերէն շատ անգամ ներգործականով կը թարգմանուին: Օր.

Dieses Haus wird von jedermann bewundert.
Այս տան վրայ ամէն մարդ կը զարմանայ:

Բառք:

der Oheim (Onkel) մօրեղբայր, հօրեղբայր.
der Schmeichler շողոքորթ.
die Arbeit գործք.
die Ernte հունձք.
das Königreich թագաւորութիւն.
die Regel կանոն.
das Volk ժողովուրդ
verachten արհամարհել.
belohnen վարձատրել.
verdienen արդիւնաւորել, արժանի [ըլլալ.
das Laster մեղութիւն.
besiegen յաղթել.
verwunden վիրաւորել.
die Schlacht ճակատ, պատերազմ.
bilden կազմել.
beleidigen վշտացընել.
der Palast պալատ.
ermorden սպաննել.
eingeladen ընդ. անց. հրաւիրեալ.
früher յառաջագոյն.
vielleicht թերեւս.
entdecken գտնել.
großmütig մեծանձն.
der Turm աշտարակ:

Հրահանգ. 76.

1. Man sagt, daß Christoph Kolumbus (Քրիստափոր Կոլոմբոս) in Genua (Ճենովա) geboren sei. Man liebt und lobt diese Mädchen, weil sie fleißig und artig sind. Sind Sie beleidigt worden? Ja, man hat mich beleidigt. Diese Gemälde (նկար) werden bewundert werden; man wird aber niemanden finden, der sie kauft. Es gibt (կան) Bücher, welche man niemals liest. Der Reisende wurde von einem Räuber (աւազակ) ermordet. Der Soldat ist in der Schlacht verwundet worden. Sie werden morgen von meinem Oheim zum Mittagessen (ճաշ) eingeladen werden. Ihr Vetter Paul ist auch eingeladen worden; aber er wird zu Hause bleiben. Man hat uns gesagt, daß Sie sehr beschäftigt (զբաղեալ) seien.

2. Wann ist dieses Haus gebaut worden? Es ist vor zehn Jahren gebaut worden. Der Soldat, welcher verwundet worden ist, ist gestorben. Der verlorene Ring ist wiedergefunden (վերստին գտնուած) worden. Man tadelt Sie oft. Man hat ihn belohnt. Man hat mich gestern beleidigt. Dieser Mann wird von jedermann

geachtet. Er wurde früher nicht geachtet. Die Schmeichler verdienen von jedermann verachtet zu werden. Diese Arbeit ist viel bewundert worden. Man bewundert viel diese Arbeit. Die Arbeiten von Fräulein Rosa werden auch bewundert werden. Man spricht von der zu hoffenden Ernte.

Շարադրութիւն. 77.

1. Իմ վարպետս կը գովուիմ։ Մենք մեր հօրմէն կը սիրուինք։ Դուք ձեր դրացիին կը մեծարուիք։ Այս պալատին վրայ ամէն մարդ կը պարծանայ (Տես եր. 155. Դէպ. 3.)։ Աղջիկը իւր մօրմէն պարապուեցաւ (tadeln)։ Տունը երէկ ծախուեցաւ։ Պարտէզն ալ պիտի ծախուի։ Հարիւր տասը զինուոր սպանուեցան եւ երեք հարիւր վիրաւորուեցան։ Ձեր քոյրը կաքսւի (zum Ball) հրաւիրուեցա՞ւ. Ո՛չ, տիկին (gnädige Frau), անիկայ հոս չէ։ Անիկայ հրաւիրուած կ'ըլլար, եթէ հոս եղած ըլլար։ Մոլութիւնը պէտք է ատուիլ։ Ինծի ըսին[1], որ դուք տունը չէք (ծուխ. անկ.)։ Եկեղեցւոյ աշտարակը չի տեսնուիր[1]։ Կ'բսուի[1], թէ թագուհին այսօր պիտի հանի։

2. Կարծես գովուած կ'ըլլար, եթէ աւելի փութաջան եղած ըլլար։ Դուք բաներ (Dinge) կը գնէք, որոնք գնուելու արժանի չեն։ Նա հոգացուեցաւ (gepflegt)։ Անիկա մխիթարուեցաւ (getröstet)։ Կեսար սպանուեցաւ Բրուտոսի (Brutus) եւ Կասիոսի (Cassius) ձեռքէ (von)։ Կրեսոս Կիւրոսէն (Cyrus) յաղթուեցաւ եւ իւր թագաւորութենէն (ից.) զրկուեցաւ (beraubt)։ Լեզուները կանոններէն յառաջ կազմուած են։ Դպրեակը 1520 ին շինուեցաւ։ Լուդովիկոս ԺԴ. սիրուած ու մեծարուած երբ այն ամէնէն, որոնք զինքը կը ճանչնային։ Արդար եւ մեծանձն իշխան մը միշտ իւր ժողովրդէն պիտի սիրուի։ Զբեղ պիտի գովեն[1], եթէ փութաջան ըլլաս (ածա.)։

Հոսակցութիւն։

Von wem wird Ihr Sohn geliebt? — Er wird von seinen Lehrern geliebt, weil er fleißig ist.

Ist er auch belohnt worden? — Ja, er hat einen Preis bekommen.

Wann wurde die Schlacht bei Friedland geliefert (տրուեցաւ)? — Am 14. Juni 1807.

Wer ist besiegt worden? — Die Russen sind besiegt worden.

Wann wird dieses Haus verkauft werden? — Es ist schon gestern verkauft worden.

Wer hat es gekauft? — Ein reicher Kaufmann.

[1] Միա դէպ։

Wird der Garten auch verkauft werden? — Nein, dieser wird nicht verkauft werden.

Von wem ist Karthago zerstört worden? — Von dem römischen Konsul Scipio Africanus.

Warum ist dieser Mann gestraft worden? — Weil er eine goldene Uhr gestohlen hat.

Von wem ist Cäsar ermordet worden? — Von Brutus und Cassius, und einigen andern.

Von wem ist die Verschwörung Catilinas entdeckt worden? — Von dem römischen Konsul Cicero.

Sind die Arbeiten von Fräulein Louise schön? — Sehr schön, sie werden von jedermann bewundert.

Ist dieses Haus schon alt? — Es ist im Jahre 1741 erbaut worden.

War Heinrich IV. von Frankreich ein guter König? — Gewiß; er wurde von seinen Unterthanen (հպատակ) wie ein Vater geliebt.

Welches war sein Ende? — Er wurde von Ravaillac ermordet.

ՔՍԱՆԵՐՈՐԴ ԻՆՆԵՐՈՐԴ ԴԱՍ

ԱՆԿԱՆՈՆ ԲԱՅԵՐ

(Unregelmäßige Zeitwörter.)

Անկանոն բայեր կը կոչուին այն ամէնքը՝ որոնք կանոնաւոր բայերու խնարհման ձեւէն կը զարտուղին։ Գերմանացի քերականք, ինչպէս վերը (ԻԳ. Դաս) ըսինք, անկանոն բայերուն՝ զօրաւոր բայեր (starke Zeitwörter), իսկ կանոնաւորներուն՝ դիւրաբայեր (schwache Zeitwörter) անունը կուտան։

Անկանոն ըսուած բայերուն խնարհումը մեկալներէն գլխաւորաբար կը տարբերի անիւրքի եւ ըղձ. ածեալի մէջ։ Կանոնաւոր բայերուն անկատարը կը կազմուի արմատին վրայ te վերջաւորութիւնն աւելցնելով. իսկ անկանոնք ամենեւին վերջաւորութիւն մը չունին, բայց արմատական ձայնաւորին կը փոխեն. Օր. geben — gab; fließen — floß. Եւ որովհետեւ այս արմատական ձայնաւորին փոխանակող ձայնաւորք չորս են, այսինքն՝ a, i (ie), o եւ u, անոր համար անկանոն բայերը չորս գլխորդութեանց կը բաժնենք, որ են՝

Ա. Խմբ. Անկատարի մէջ a առնող բայեր.
Բ. Խմբ. Անկատարի մէջ i (ie) առնողները.
Գ. Խմբ. Անկատարի մէջ o առնողները.
Դ. Խմբ. Անկատարի մէջ u առնողները։ Օր.

geben տալ, gab= Ա.
beißen խածնել, biß= Բ.
schließen գոցել, schloß= Գ.
tragen տանիլ, trug= Դ.

Անկանոն բայերուն ընդ. անցեալը en կը վերջաւորի. geben, geſchrieben, ուր որ կանոնաւոր բայերունը t կամ et կը վերջաւորի: Իսկ արմատական ձայնաւորներին մեծաւ մասամբ կը փոխեն անկանոնք: Կան ալ որ իրենց նախնական ձայնաւորը կը պահեն: Ահաւասիկ այս ընդունելութեանց ձայնաւորն մեզի առիթ կու տայ չորս լծորդութիւնքն ուրիշ առորաբաժանմանց կամ դասերու ալ բաժնելու:

Անկատարէն եւ ընդ. անցեալէն զատ կան ուրիշ անկանոն մասունք ալ, այսինքն՝ Սահմանական ներկայի եղ. երէրորդ դէմքերը. Հրամայականը եզակիի մէջ. եւ Սորոգատական անկատարը:

ա) Եթէ արմատական ձայնաւորն e է, սահմանական եզ. երկրորդ եւ երրորդ դէմքի մէջ ընդհանրապէս i կամ ie կը փոխուի: Օր.

ich gebe, du giebſt (gibſt), er giebt (gibt).

բ) Եթէ a է, կ'անուշնայ եւ կ'ըլլայ ä.

ich ſchlage, du ſchlägſt, er ſchlägt.

գ) (Եզակի) Հրամայականը կանոնաւոր է, ի բաց առեալ այն բայերն՝ որոնց արմատական ը ն երկրորդ դէմքին մէջ i կը փոխուի: Օր.

ſchlagen,	հրամայական	ſchlage (ſchlagen Sie),
ſchreiben,	„	ſchreibe (ſchreiben Sie),
geben,	„	gieb (geben Sie).

դ) Սորոգատական անկատարը կը կազմուի սահմանական անկատարին ծայրը e մ'աւելցընելով եւ a, o, u ձայնաւորներն ä, ö, üի փոխելով: Ինչ ինչ բայերուն ան ö կամ üի կը փոխուի: Օր.

ſchreiben,	սահմ. անկ.	ich ſchrieb,	սորոգ.	ich ſchriebe,
geben,	„ „	ich gab,	„	ich gäbe,
ſchließen,	„ „	ich ſchloß,	„	ich ſchlöſſe,
tragen,	„ „	ich trug,	„	ich trüge.

Բային մնացած մասունքը կանոնաւոր են. եւ ի բաց առեալ անկատարը՝ պէտ եր ը վերջաւորութիւնքն ալ կանոնաւոր բայերու պէս են: Օր.

Սահմանական:	*Սորոգատական:*
Ներկայ:	
Ich gebe *կու տամ.*	Ich gebe *տամ.*
du giebſt *կու տաս.*	du gebeſt *տաս.*
er giebt *կու տայ.*	er gebe *տայ.*
wir geben *կու տանք.*	wir geben *տանք.*
(ihr gebt) Sie geben *կու տաք.*	(ihr gebet) Sie geben *տաք.*
ſie geben *կու տան.*	ſie geben *տան:*

Անկատար եւ կատարեալ:

Ich gab *կու տայի, տուի.*	Ich gäbe *տայի.*
du gabſt *կու տայիր, տուիր. եւն.*	du gäbeſt *տայիր.*
er gab *կու տար.*	er gäbe *տար.*
wir gaben *կու տայինք.*	wir gäben *տայինք.*
(ihr gabt) Sie gaben *կու տայիք.*	(ihr gäbet) Sie gäben *տայիք.*
ſie gaben *կու տային:*	ſie gäben *տային:*

Յաբակատար:

Ich habe gegeben *տուի, տուած եմ.*

Ապառնի:

Ich werde geben *պիտի տամ.*

Ապառնի անցեալ:

Ich werde gegeben haben *տուած պիտի ըլլամ.*

Թէական:

Ich würde geben *կու տայի (եթէ . . .):*

Դիտողութիւնք:

Անկանոն բայերուն ուսումը դիւրնցընելու համար, հոս քանի մ'ընդհանուր տեղեկութիւններ կու տանք:

1. Արմատական e ձայնաւորով անկանոն բայերը կամ առաջին եւ կամ երրորդ լծորդութեան կը վերաբերին, այսինքն է՝ Անկատարի մէջ a կամ o ունին: Եթէ o կ'առնուն, ընդ. անցեալին մէջ ալ նմանապէս o կ'ունենան: Առջի տասուիրեքը ընդ. անցեալին մէջ e ունին. իսկ մէկալներն ամէնքն ալ en o կը փոխեն. Օր.

geben — gab — gegeben; fechten — focht — gefochten.

2. Ծալ ընդ. անցեալներուն մեծագոյն մասը, e կամ ie արմատականով բայէ մը յառաջ կու գան: Օր.

geflochten, flechten (հիւսել)էն.
gefloſſen, fließen (վազել, հոսել)էն:

3. Ամէն ei արմատականով անկանոն բայերը անկատարի եւ ընդ. անցեալի մէջ կամ i կամ ie կ'ունենան: Օր.

beißen	— biß	— gebiſſen *խածնել.*
ſchreiben	— ſchrieb	— geſchrieben *գրել:*

4. Al արմատականով բայերը՝ իրենց այս ձայնաւորն ընդ. անցեալին մէջ կը պահեն, իսկ Անկատարի մէջ կամ ie եւ կամ u (ոչ երբեք o) կ'առնուն: Օր.

blaſen	— blies	— geblaſen *փչել.*
waſchen	— wuſch	— gewaſchen *լուալ:*

5. Արմատական վանկերին ind, ing, եւ ink վերջաւորեալները Անկատարի մէջ a եւ ընդ. անցեալի մէջ u՝առնուն: Օր.

finden — fand — gefunden *գտնել.*
trinken — trank — getrunken *խմել:*

Ահաւասիկ կը դնենք *Հոլ* լծորդութեանց ցանկը իրենց զանազան ստորաբաժանումներովը կամ դասերովը: Ամէն մէկ բային Անեռեւոյթը, Ներկան, Հրամայականը, Սահմանական անկատարը, (երբեմն նաեւ Սորդ. անկատարը) եւ Ընդ. անցեալը կը դնենք. մնացածները կանոնաւոր են:

ԱՌԱՋԻՆ ԼԾՈՐԴՈՒԹԻՒՆ

Անկատարն ում:

Առաջին դաս. Ընդ-անց-ին անցեալ ում:

Սահմանական Ներկայ.	Հրամայական.	Անկատար. a	Ընդ. անցեալ. e

1. Geben *տալ.*

Ich gebe, du **giebſt,** er **giebt** (gibt), wir geben, ihr gebet (Sie geben), ſie geben. | gieb (gib), geben Sie *կամ* gebet. | ich **gab,** du gabſt, er **gab,** wir gaben ɔc. Umլ. ich gäbe. | **gegeben.**

Ա.յոպէս կը խոնարհին. aus'geben *ծախք ընել.* Ընդ. անց. aus'gegeben. vergeben *ներել.* zurück'geben *եւ տալ.* Ընդ. անց. zurück'gegeben.

2. Eſſen *ուտել.*

Ich eſſe, du iſſeſt, er ißt, wir eſſen, (ihr eſſet), Sie eſſen, ſie eſſen. | iß, — eſſet, eſſen Sie. | ich aß. Umլ. ich äße. | gegeſſen.

3. Freſſen *լափել, ուտել. (անասնոց)*

Ich freſſe, du friſſeſt, er frißt, wir freſſen եւն.: | friß, freſſet. | ich fraß. Umլ. ich fräße. | gefreſſen.

4. Meſſen *չափել.*

Ich meſſe, du miſſeſt, er mißt, wir meſſen եւն.: | miß, meſſet, meſſen, Sie. | ich maß. Umլ. ich mäße. | gemeſſen.

Ա.յոպէս՝ ab'meſſen *չափել:*

5. Leſen *կարդալ.*

Ich leſe, du lieſeſt, er lieſt, wir leſen եւն.: | lies, leſet, leſen Sie. | ich las. Umլ. ich läſe. | geleſen.

Ա.յոպէս՝ durch'leſen (գիրք մը) վեր ի վերոյ աչքէ անցընել:

1 Բաղադրեալ բայերուն համար տես ԼԳ. եւ ԼԴ. Դասերը:

Սահմանական Ներկայ.	Հրամայական.	Անկատար. a	Ընդ. անցեալ. e

6. Sehen *տեսնել.*

Ich ſehe, du ſiehſt, er ſieht, wir ſehen, ihr ſehet եւն.: | ſieh, ſehet, ſehen Sie. | ich ſah. Umլ. ich ſähe. | geſehen.

Ա.յոպէս՝ ein'ſehen (բանի մը) *նայուածք մ'արձակել.* aus'ſehen *կերպարանք ունենալ, երեւալ:*

7. † Treten[1] *կոխել.*

Ich trete, du trittſt, er tritt, wir treten եւն.: | tritt, tretet. | ich trat. Umլ. ich träte. | getreten.

Ա.յոպէս՝ ab'treten *հեռանալ, ելլել.* ein'treten *մտնել:*

8. † Geneſen *առողջանալ.*

Ich geneſe, du geneſeſt, er geneſet, wir geneſen եւն.: | geneſe, geneſet. | ich genas. Umլ. ich genäſe. | geneſen.

9. † Geſchehen *պատահիլ, ըլլալ.*

Es geſchieht, (ſie) geſchehen. | — | es geſchah. | geſchehen.

10. Vergeſſen *մոռնալ.*

Ich vergeſſe, du vergiſſeſt, er vergißt, wir vergeſſen. | vergiß, vergeſſet. | ich vergaß. Umլ. ich vergäße. | vergeſſen.

11. Bitten *աղաչել. խնդրել.*

Ich bitte, du bitteſt, er bittet, wir bitten եւն.: | bitte, bittet. | ich bat. Umլ. ich bäte. | gebeten.

12. † Sitzen[2] *նստիլ.*

Ich ſitze, du ſitzeſt, er ſitzt, wir ſitzen, ihr ſitzet եւն.: | ſitze, ſitzet. | ich ſaß. Umլ. ich ſäße. | geſeſſen.

Ա.յոպէս՝ beſitzen *տանալ, ունենալ.* Յրէ. ich habe beſeſſen.

13. † Liegen[2] *պառկիլ, (պառկած) կենալ.*

Ich liege, du liegſt, er liegt, wir liegen եւն.: | liege, lieget. | ich lag. Umլ. ich läge. | gelegen.

Ա.յոպէս՝ † unterliegen *ընկճիլ:*

1 Խաչով (†) մը նշանակուած բայերը ՚ի՚ք են, եւ ընդհանրապէս ſein *օժանդակով կը խոնարհին.* Օր. ich bin geneſen. Մէկալները *ներգործական ըլլալուն* haben *օժանդակով կը խոնարհին:*

2 Այս երկու բայերն ըստ կամի haben *օժանդակով ալ կը խոնարհին, ի բաց առեալ Տարաւային Գերմանիան:*

ՕԹԹՈՅ, ՀԵՐՑԿ. ԳԵՐՄԱՆԵՐԷՆ. Ա. ՄՈՒՆ

Սահմանական ներկայ.	Հրամայական	Ընդարար. a	Ընդ. անցեալ. e

14. † **Stehen**[1] *(կանգնուն) կենալ, ոտքի վրայ կենալ.*

Ich ſtehe, du ſteheſt կամ ſtehſt, er ſteht, wir ſtehen եւն.: ſtehe (ſteh), ſtehet, ſteht. | ich ſtand.[2] Ապրդ. ich ſtände. | geſtanden.

Ա յլոպէս՝ beſtehen կայանալ, տեւել. † entſtehen յառաջ գալ, ծնանիլ. verſtehen հասկնալ. Ընդ. անց. verſtanden.

Կը յաւելունք այս դասին մէջ thun *բայն ալ, որ դեռ ուրիշ շատ զարտուղութիւններ ունի:*

15. **Thun** *ընել.*

Ich thue, du thuſt, er thut, wir thun, (ihr thut) Sie thun, ſie thun. | thu(e), thu(e)t, thun Sie. | ich that, du thatſt, er that. Ապ. ich thäte. | gethan.

Ա յլոպէս՝ auf'thun *բանալ.* hinzu'thun (վրան) *աւելցընել.* weg'thun *բառնալ.* hinein'thun *մէջը դնել, մտցնել:*

Բառք:

ein Thaler *թալեր մը (դրուշ).*
die Kirſche *կեռաս.*
Heu *խոտ, չոր խոտ.*
das Gras *խոտ.*
der Hafer *վարսակ.*
der Bettler *մուրացկան.*
der Kuchen *կարկանդակ.*
die Leinwand *կտաւ.*
die Elle *կանգուն.*
der Turm *աշտարակ.*
das Tuch *ասուի.*
die Stimme *ձայն.*
die Leute *մարդիկ.*
der Rabe *ագռաւ.*
die Uebung *կրթութիւն, հրահանգ.*
ſchwach *տկար.*
leiſe *մեղմ, ցած.*
fremd *օտար(ական):*

Հրահանգ. 78.

1. Ich gebe Ihnen eine Mark. Du giebſt mir einen Thaler. Mein Freund gab mir einige Briefe. Haben Sie ihm dieſelben wieder zurückgegeben? Noch nicht (*դեռ չէ*); ich werde ſie ihm morgen zurückgeben. Was iſt dieſer Knabe da? Er iſt Kirſchen. Der Mann aß zu viel (*շատ*) Fleiſch. Der Ochſe frißt Gras und Heu. Die Pferde haben allen Hafer gefreſſen. Warum lieſt der Schüler ſo leiſe? Er hat eine ſchwache Stimme. Ich habe Ihr Buch geleſen. Der Blinde ſieht nichts. Sieh, hier ſind deine Bücher. Sahen Sie den Vogel? Ich ſah ihn nicht. Ich habe nie einen Elefanten geſehen.

[1] *Ցեւ երես* 161, *ծանօթ.* 2: — [2] *Հին ձեւն է* ich ſtund.

2. Jemand hat mir auf den Fuß getreten. Der Kranke iſt geneſen. Es geſchieht viel in der Welt, was man nicht verſtehen kann. Ich vergaß, Ihnen zu ſagen, daß ich Ihren alten Freund A. geſehen habe. Der Schüler hat das Wort vergeſſen. Der Bediente hat an der Thüre geſtanden; zwei Männer ſtanden bei ihm. Der Arme bat mich um ein Almoſen (*ողորմութիւն*); er hat ſchon viele Leute gebeten, ihm etwas zu geben. Der Rabe ſaß auf einem hohen Baum. Wo lag der Haſe? Er hatte im Gras gelegen, aber jetzt liegt er nicht mehr dort. Wer hat dies gethan? Heinrich that es. Thun Sie es nicht mehr. Er wird es nicht mehr thun.

Շարադրութիւն. 79.

1. *Հայրս ինծի ժամացոյց մը կու տայ. մայրս ինծի մատնի մը տուաւ: 3 Շնորհք ըրեք (gefälligſt) 2 ինծի 1 տուէք 4 այս 5 գրիչը: Զանիկա անմիջապէս (ſogleich) ձեզի կու տամ (տպ.): Ես հայ կ'ուսեմ, դուն կարկանդակ (կ'ուտես): Ալբերտ (Albert) կեռաս (չ.) կ'ուտէ: Երէկ մենք խնձոր (չ.) կերանք: Եղերը խար եւ խոտ կ'ուտեն[1]: Ձին վարսակը կերաւ: Կտաւը չափած էիր: Քանի մ'օր չառաջ ցանիկա չափեցի: Դուն շատ (zu) ցած կը կարդաս, սրդեակ իմ: Քիչ մ'աւելի բարձր (lauter) կարդայէք, տղաք: Կատուն երկու մուկ կերած է: Հոն ինչ կը կարդաք: Ես պատմութիւն մը կը կարդամ: Մոռցած էի զայն (es) ընելու:*

2. *Ինչ կը տեսնեմ: Ինչ կը տեսնես: Անիկա չի տեսներ լերան վրայ այն աշտարակը: Ով կ'ուզէ զայս ընել: Ես արդէն զայն ըրի: Ասուին չափեցիք: Քանի՞ կանգուն (չ.) է (sind es): Երեսուն կանգուն: Ասիկա երբեմն (manchmal) կը պատահի: Կ'ուզէք ոտքի վրայ կենալ: Ոչ, կ'ուզեմ նստիլ. արդէն շատոնց (lange) ոտքի վրայ եմ (չէ. ſtehen): Դուք շատ ցած (zu niedrig) կը նստիք: Ինծի բան մը չի՞ տար: Ինչ պէտք եմ ընել: Ըրէք, ինչ որ կ'ուզէք: Տէր Ռիքարդոս (Richard) ըսաւ ասիկա: Զայն մէյ մ'ալ պիտի չընեմ:*

Խօսակցութիւն:

Was eſſen Sie da?
Wer hat es Ihnen gegeben?
Gaben Sie meinem Bedienten den Brief?
Ich eſſe Fleiſch und Brod.
Ich habe es mir gekauft.
Ja, ich gab ihm denſelben vor einer Stunde.

[1] Ընտանոց ուղիղն freſſen կ'ըսեն:

Haben Sie die Zeitung schon gelesen? Ich habe sie gelesen; aber ich habe nichts Neues darin gefunden.
Was giebt es Neues?
Haben Sie vergessen die Wörter zu lernen? Ja, ich vergaß es.
Wo saß der Vogel? Er saß auf dem Baume.
Lag die Feder unter dem Stuhl? Nein, sie lag unter dem Tisch.
Haben Sie Ihre Mutter gestern gesehen? Nein, ich sah sie gestern nicht; ich sah sie heute.
Ist sie genesen? Ja, sie ist genesen.
Was ist geschehen? Ein Unglück (*դժբախտութիւն*) ist geschehen.
Warum schreit dieser Mann so sehr? Er ist vom Dache gefallen (*տանիքէն ինկած է*).
Was hat der Knabe gethan? Er hat das Butterbrot (*կոգեհաց*) gegessen.

Երկրորդ դաս. Անկատար ո, Ընդ· անց· ο.

Սահմանական ներկայ·	Հրամայական·	Անկատար· a	Ընդ· անց· o

16. **Brechen** *կոտրել, ջախջախել.*

Ich breche, du brichst, er bricht, wir brechen եւն.: | brich, brechen Sie. | ich **brach**. Ապրտ· ich bräche. | **gebrochen**.

Ա.յապէս՝ ab'brechen *կոտրել, փրցնել*· durchbrechen *ծակել, ճեղքել*· unterbrechen *ընդմիջել, խափանել*· zerbrechen *կոտրել*· Ընդ· անց· zerbrochen.

17. **Befehlen** *հրամայել.*

Ich befehle, du befiehlst, er befiehlt, wir befehlen. | befiehl, befehlet. | ich befahl. Ապրտ· ich befähle. | befohlen.

Ա.յապէս՝ empfehlen *յանձնել*· Ընդ· անց· empfohlen.

18. **Bergen** *կամ* **Verbergen** *ծածկել.*

Ich verberge, du verbirgst, er verbirgt, wir verbergen. | verbirg, verberget. | ich verbarg. Ապրտ· ich verbärge. | verborgen.

Bergen *միայն բանաստեղծութեան մէջ կը գործածուի:*

19. † **Bersten** *պայթիլ.*

Ich berste, du (birst) berstest, er birst (berstet), wir berstet. bersten. | birst, | ich barst. Ապրտ· ich börste. | geborsten.

20. **Dreschen** *կալսել.*

Ich dresche, du drischest, er drischt, wir dreschen. | drisch, dreschet. | ich drasch (drosch), Ապրտ· ich drösche. | gedroschen

Սահմանական ներկայ·	Հրամայական·	Անկատար· a	Ընդ· անց· o

21. † **Erschrecken** *վախնալ, սարսափիլ.*

Ich erschrecke, du erschrickst, er erschrickt, wir erschrecken. | erschrick, erschrecket. | ich erschrak. | erschrocken.

Ապրտ· Երբ erschrecken *բայը ներգործական է, (= ինկը վախցընել), ի-նանաբար կը խոնարհի* schrecken *բային պէս:*

22. **Gelten** *արժել.*

Ich gelte, du giltst, er gilt, wir gelten եւն.: | gilt, geltet. | ich galt. Ապրտ· ich gälte. | gegolten.

Ա.յապէս՝ vergelten *հատուցանել:*

23. **Gebären** *ծնանիլ.*

Ich gebäre, du gebierst, sie gebiert, wir gebären. | gebier, gebäret. | ich gebar. Ապրտ· ich gebäre. | geboren.

Ապրտ· Gebären *ծնանիլ՝ ներգործական է. կրաւորականը՝ ձնունդ կը ընդունի* werden *ժամանակով եւ* geboren *անցեալով.* Որ· geboren werden *ծնանիլ· կրբ· ծնայ* ich wurde geboren.

24. **Helfen** *օգնել.*

Ich helfe, du hilfst, er hilft, wir helfen եւն.: | hilf, helfet, helfen Sie. | ich half. Ապրտ· ich hälfe. | geholfen.

25. **Nehmen** *առնուլ.*

Ich nehme, du nimmst, er nimmt, wir nehmen. | nimm, nehmet, nehmen Sie. | ich nahm. Ապրտ· ich nähme. | genommen.

Ա.յապէս՝ ab'nehmen *բառնալ*· an'nehmen *ընդունիլ*· aus'nehmen *ի բաց առնուլ*· heraus'nehmen *դուրս հանել*· unternehmen *ձեռնամուխ ըլլալ, սկսիլ*· weg'nehmen *ինկդի առնուլ, բառնալ*· zurück'nehmen *ետ առնուլ:*

26. **Schelten** *նախատել.*

Ich schelte, du schiltst, er schilt, wir schelten. | schilt, scheltet. | ich schalt. Ապրտ· ich schälte. | gescholten.

27. **Sprechen** *խօսիլ.*

Ich spreche, du sprichst, er spricht, wir sprechen. | sprich, sprechet, sprechen Sie. | ich sprach. Ապրտ· ich spräche. | gesprochen.

Ա.յապէս՝ aus'sprechen *արտաբերել*· entsprechen *համապատասխանել*· versprechen. Ընդ· անց· versprochen *խոստանալ*· widersprechen *ընդդէմ խօսիլ, հակառակիլ:*

28. **Stechen** *խայթել.*

Ich steche, du stichst, er sticht, wir stechen. | stich, stechet. | ich stach. Ապրտ· ich stäche. | gestochen.

Սահմանական ներկայ.	Հրամայական.	Անկատար.	Ընդ. անցեալ.
		ո	o

29. † **Stecken** *փակչիլ, կցած ըլլալ. (տեղ մը) ըլլալ.*

Ich ſtecke, du ſteckſt, er ſteckt, wir ſtecken *եւն.* | ſteck(e). | ich ſtack (ſteckte), Ա֊. ich ſtäcke(ſteckte). | geſteckt.

ՄԴ. Սոր ներգործականը ſtecken *դնել. վարեցնել, կանոնաւոր է։*

30. **Stehlen** *գողնալ.*

Ich ſtehle, du ſtiehlſt, er ſtiehlt, wir ſtehlen *եւն.* | ſtiehl, ſtehlet. | ich ſtahl. Ա֊. ich ſtähle. | geſtohlen.

31. † **Sterben** *մեռնիլ.*

Ich ſterbe, du ſtirbſt, er ſtirbt, wir ſterben *եւն.* | ſtirb, ſterbet. | ich ſtarb. Ա֊. ich ſtürbe. | geſtorben

32. † **Verderben**[1] *(մեռուկը) գզուանօք զեղծիլ. ապականիլ.*

Ich verderbe, du verdirbſt, er verdirbt, wir verderben. | verdirb, verderbet. | ich verdarb. Ա֊. ich verdürbe. | verdorben.

33. **Werben** *դիմաւորութեան դրկել.*

Ich werbe, du wirbſt, er wirbt, wir werben *եւն.* | wirb, werbet. | ich warb. Ա֊. ich würbe. | geworben.

Ա.յապէս՝ erwerben *առանալ, ձեռք բերել.* Ընդ. անց. erworben.

34. **Werfen** *նետել, ձգել.*

Ich werfe, du wirfſt, er wirft, wir werfen *եւն.* | wirf, werfet. | ich warf. Ա֊. ich würfe. | geworfen.

Ա.յապէս՝ um'werfen *տապալել.* verwerfen *երեսէ ձգել.* vor'werfen *կըշտամբել։*

35. **Treffen** *զարնել, հանդիպեցընել.*

Ich treffe, du trifft, er trifft, wir treffen *եւն.* | triff, treffet. | ich traf. Ա֊. ich träfe. | getroffen.

Ա.յապէս՝ ein'treffen *հասնիլ.* übertreffen *գերազանցել.* Ընդ. übertraf; an'treffen (հյց.) *եւ* zuſammen'treffen (mit) *հանդիպիլ, պատահիլ։*

36. **Beginnen** *սկսիլ.*

Ich beginne, du beginnſt, beginne, er beginnt, wir beginnen. | beginnet. | ich begann. Ա֊. ich begönne. | begonnen.

37. **Gewinnen** *վաստկիլ.*

Ich gewinne, du gewinnſt. | gewinne. | ich gewann. Ա֊. ich gewönne. | gewonnen.

[1] Ա.յս բայս՝ ապականիլ, *տկտրցընել իմաստով* ներգործական է *եւ առհասարակ կանոնաւոր։*

Սահմանական ներկայ.	Հրամայական.	Անկատար.	Ընդ. անցեալ.
		ո	o

38. † **Rinnen**[1] *թափիլ, հոսիլ.*

Ich rinne, du rinnſt *եւն.* | rinne. | ich rann. Ա֊. ich ränne. | geronnen.

Ա.յապէս՝ entrinnen *պրծիլ, փախչելով ազատիլ.* Ընդ. անց. entronnen.

39. † **Sinnen**[2] *մտածիլ, խորհրդածիլ.*

Ich ſinne, du ſinnſt *եւն.* | ſinne. | ich ſann. | geſonnen.

Ա.յապէս՝ ſich beſinnen *միտքը բերել, յիշել։*

40. **Spinnen** *մանիլ.*

Ich ſpinne, du ſpinnſt *եւն.* | ſpinne. | ich ſpann. Ա֊. ich ſpönne. | geſponnen.

41. † **Schwimmen**[3] *լողալ.*

Ich ſchwimme *եւն.* | ſchwimme. | ich ſchwamm. Ա֊. ich ſchwömme. | geſchwommen.

42. † **Kommen** *գալ.*

Ich komme, du kommſt, er kommt *եւն.* | komm. | ich kam. Ա֊. ich käme. | gekommen.

Ա.յապէս՝ † an'kommen *հասնիլ.* bekommen *ընդունիլ* Ընդ. անց. bekommen.

Բառք։

das Eis *սառոյց.*
die Mauer *պատ. պարիսպ.*
das Taſchentuch *թաշկինակ.*
der Spiegel *հայելի.*
der Nächſte *մերձաւոր. ընկեր.*
das Rohr *եղէգ. ալ երբ որ.*
der Flachs *կտաւ, վուշ.*
der Matroſe *նաւաստի.*
der Mörder *մարդասպան.*
das Ziel *վախճան, նպատակ.*
angreifen (*յանկարծակի*) *յարձակիլ*
ſich biegen *ծռիլ, կորանալ.* [*կիլ.* finden *գտնել։*
der Dolch *դաշոյն.*
der Mann, Gatte *երիկ, ամուսին.*
der Stein *քար.* bleich *գունատ.*
die Biene *մեղու.*
der Arzt *բժիշկ.* der Arm *բազուկ.*
die Nation *ազգ.*
das Volk *ժողովուրդ, ազգ.*
das große Los *ամենամեծ վիճակը (վիճակահանութեան մէջ).*
erlauben *թոյլ տալ.*
retten *ազատել, փրկել.*

[1] Ծակ *ամանի մը նկատմամբն խօսելով* rinnen *կը խոնարհի* haben *օժանդակով։*
[2] Ա.ս բայն haben *օժանդակով ալ կը խոնարհի։*
[3] Ա.ս բայը haben *օժանդակով ալ կը խոնարհի։*

Հրահանգ. 80.

1. Wer befiehlt den Soldaten? Die Offiziere befahlen den Soldaten, anzugreifen. Der König hat befohlen, einen neuen Palaſt zu bauen. Ich begann gerade (դեռ նոր) meine Arbeit, als der Fremde eintrat. Der Gefangene hatte ſich hinter eine Mauer verborgen. Mein Sohn, warum verbirgſt du dein Geſicht (երես)? Das Eis iſt geborſten. Das Rohr biegt ſich, aber es bricht nicht. Der Bediente hat die Theetaſſe zerbrochen. Die Frau erſchrak, als ſie mich ſah. Jedermann war darüber erſchrocken. Was gewannen Sie in der Lotterie (վիճակահանութիւն)? Ich habe hundert Mark gewonnen.

2. Wenn du deinem Nächſten hilfſt, ſo hilft er dir auch wieder. Der Graf hat vielen Armen geholfen. Das Kind hat das Meſſer genommen. Warum nahmen Sie es nicht weg (25)? Die Matroſen ſchwammen über den Fluß. Die alte Frau hat Flachs geſponnen. Wovon haben die Leute geſprochen? Sie ſagten, daß der Herzog von Wellington geſtorben ſei. Ein Unfall (արկած) hat meinen Freund getroffen; er iſt vom Pferde gefallen und hat den Arm gebrochen. Wer hat dieſen Stein geworfen? Ein Knabe warf ihn in das Fenſter. Der Kuchen war verdorben, als man ihn brachte.

Թարգմութիւն. 81.

Զօրապետը կը հրամայէ։ Ի՞նչ իրեն հրամայեցի (կոչ.) զայս ընելու։ Ո՞վ ասիկա հրամայեց։ Ո՞ր ծածկեցիք իմ թաշկինակս։ Ինծմէ (աղ.) բան մը մի ծածկէք, բարեկամ (իմ)։ Մարգասպանն իր գաշյնը վերարկուին տակ ծածկեց։ Դուն գաւաթը պիտի կոտրես (ընդկ.)։ Զայն չեմ կարեր (ապռ.)։ Ձեր եղբայրը գաղղերէն կը խօսի։ Անիկա գաղղերէն եւ անգղերէն կը խօսի։ Ո՞վ կոտրած է իմ հայելիս։ Յովհաննէս (Johann) կոտրած է զայն, անիկա ամէն բան կը կոտրէ, ինչ որ ձեռքը (յոն.) կ'առնու։ Ասկէ (hier) բան մը մի առնուք։ Օգնէ ընկերիդ, երբ (wann) ի կարօտութեան (in der Noth) է։ Գողերը մեզմէ (աբ.) բաներ առին։ Ձեր եղբայրը միշտ իմ գրիչս կ'առնու։ Ես այս լուսամուտներէն ոչը պիտի առնեմ, եթէ թայլ կու տաք։

82.

Տէր Ռ. ինծի կը յանձնէ (17) իր տղին։ Հայրն ինծի յանձնեց, անոր վրայ հսկելու (über ihn zu wachen)։ Ո՞ւմն վրայ

կը խօսի Հենրիկոս։ Անիկա կը խօսի իր Փրիդերիկոս հօրեղբօրմէն վրայ։ Մենք ամէն բանի վրայ խօսեցանք։ Մարիամ մեղուն մը խայթուած է։ Գողը կը գողնայ ամէն բան, ինչ որ կը գտնէ։ Անիկա իշուն (աբ.) գաղաւ մուճակները, կօշիկները եւ զգեստները։ Թագուհին 1820ին (im Jahre) ծնած է։ Քարը պատուհանին (gegen . . .) մի նետեց։ Ես ձեզ տեսայ։ Նպատակին (նյց.) հասաք (treffen)։ Դրացիս ամեն նամակ վճռակը վաստակած է։ Ես գեհին վրայէն (über) լողալով անցայ (էնբ. լողալ)։ Ո՞վ կու գայ։ Ես եմ։ Անիկայ ինծի (zu mir) եկաւ։ Անիկայ (էթ.) ժամը չորսն յառաջ չեկաւ։ Միսն ապականած էր, պէտք կրնար ուտել։ Տղան մեռած է. բժիշկը զինքը չկրցաւ ազատել։

Խօսակցութիւն։

Wer hat Ihnen befohlen, das Gewehr zu laden?
Hat Dir (Ihnen) jemand geholfen?
Wovon haben Sie geſprochen?

Iſt die Feder noch gut?
Hat Karl dieſen Stein geworfen?
Hat Ihre Schweſter etwas gewonnen?
Haben Sie den Lärm gehört?
Wer hat Ihnen befohlen, meine Stiefel zum Schuhmacher zu tragen?
Haben Sie Ihre Uhr nicht mehr?
Wovon ſprach dieſer Mann?
Biſt du verwundet? Hat dir jemand etwas gethan?

Steckt der Stachel (խայթոց) noch darin?
Was hat Ihr Freund Paul in der Lotterie gewonnen?
Warum ſchiltſt du dieſen Knaben?

Der Hauptmann hat mir befohlen, es zu thun.
Niemand hat mir geholfen.
Wir haben von unſerer franzöſiſchen Aufgabe geſprochen.
Nein, ſie iſt verdorben.
Nein, Heinrich hat ihn geworfen.
Ja, ſie hat einen Preis gewonnen.
Ja, ich bin ſehr darüber erſchrocken.
Niemand befahl es mir; ich trug ſie dahin, weil ſie zerriſſen waren.
Nein, man hat ſie mir geſtohlen.
Er ſprach vom Kriege mit den Ruſſen.
Eine Biene hat mich in die Wange (այտ) geſtochen und nun iſt ſie geſchwollen.
Nein, man hat ihn gleich herausgezogen (դուրս քաշեցին).
Er hat dreihundert fünf und achtzig Gulden gewonnen.
Ich ſchelte ihn, weil er träge iſt.

Երրորդ դաս. Ընդ. անհեթ. ածական։

Այս դասին վերաբերեալ 18 բայերը դիւրաւ կրնան ճանչցուիլ, վասն զի ամէնքն ալ արմատին ind, ing կամ ink ունին։ Սահմանական ներկայի եւ հրամայականի մէջ զարտուղութիւն մը չունին։

Սահմանական ներկայ.	Հրամայական.	Անկատար. a	Ընդ. անցեալ. u

43. Binden *կապել.*

Ich binde, du bindeſt, er bindet, wir binden եւն.: binde, bindet. | ich **band.** Սո. ich bände. | **gebunden.**

Ա.յապես՝ an'binden *կցել, կապել.* verbinden *պարտաւորել.* (վէրքը) *պատել.* los'binden *քակել:*

44. Finden *գտնել.*

Ich finde, du findeſt, er findet, wir finden եւն.: finde. | ich fand. Սո. ich fände. | gefunden.

Ա.յապես՝ erfinden *հնարել.* Անկ. erfand, Ընդ. անց. erfunden; ſtatt'finden *տեղի ունենալ.* ſich befinden *տեղ մը գտնուիլ:*

45. † Schwinden *աներեւոյթ ըլլալ.*

Ich ſchwinde. | ſchwinde. | ich ſchwand. | geſchwunden.

Ա.յապես՝ † verſchwinden *աներեւոյթ ըլլալ:*

46. Winden *ոլորել.*

Ich winde. | winde. | ich wand. | gewunden.

Ա.յապես՝ überwinden *յաղթահարել, նուաճել.* Ընդ. անց. überwunden.

47. † Dringen *թափանցնել, սոիպել. թափանցել.*

Ich dringe. | dringe. | ich drang. | gedrungen.

Ա.յապես՝ † durchdringen *թափանցել.* † ein'dringen (ներս) *մտնել, թափանցել.* Ընդ. անց. eingedrungen.

48. † Gelingen *յաջողիլ.*

(Ընդհ.) Es gelingt mir. | — | es gelang mir. | gelungen.

Ա.յապես՝ mißlingen *չյաջողիլ.* Ընդ. անց. mißlungen.

49. Klingen *հնչել.*

Ich klinge. | klinge. | ich klang. | geklungen.

Ա.յապես՝ † erklingen *հնչել, թնդալ:*

50. Ringen *գիրկընդխառն կռուիլ.*

Ich ringe. | ringe. | ich rang. | gerungen.

Ա.յապես՝ erringen (*գիրկընդխառն կռուելով բանի մը*) *հասնիլ:*

ՄԳ. Umringen *շրջապատել, կանոնաւոր է.* Ընդ. անց. umringt.

51. Schlingen *կլլել.*

Ich ſchlinge. | ſchlinge. | ich ſchlang. | geſchlungen.

Ա.յապես՝ verſchlingen *լափել, սպառել.* umſchlingen *գրկել:*

52. Schwingen *խաղցընել, ճօճացընել. (ցորեն) խարբակել:*

Ich ſchwinge. | ſchwinge. | ich ſchwang. | geſchwungen.

Սահմանական ներկայ.	Հրամայական	Անկատար. a	Ընդ. անցեալ. u

53. Singen *երգել.*

Ich ſinge. | ſinge. | ich ſang. | geſungen.

54. † Springen *ցատկել.*

Ich ſpringe. | ſpringe. | Ich ſprang. | geſprungen.

Ա.յապես՝ † zerſpringen *պայթիլ, ճեղքիլ:*

55. † Sinken *ընկղմիլ, սուզանիլ.*

Ich ſinke. | ſinke. | Ich ſank. | geſunken.

Ա.յապես՝ † hinab'ſinken, † verſinken *ընկղմիլ.* Ընդ. անց. verſunken.

56. Trinken *խմել.*

Ich trinke. | trinke. | Ich trank. | getrunken.

Ա.յապես՝ † ertrinken *խղդուիլ.* ſich betrinken *գինովնալ:*

57. Zwingen *ստիպել.*

Ich zwinge. | zwinge. | Ich zwang. | gezwungen.

Ա.յապես՝ bezwingen *յաղթահարել.* erzwingen *բռնադատել.* *Հետեւեալ երեք բայերն ալ այս Դասին կը վերաբերին, բայց շատ չեն գործածուիր:*

58. Dingen *վարձու բռնել, վարձել.* Անկ. ich dang կամ dingte, Ընդ. անց. gedungen.

59. Schinden *քերթել.* Անկ. ſchund Ընդ. անց. geſchunden.

60. Stinken (գէշ) *հոտիլ.* Անկ. ſtank. Ընդ. անց. geſtunken.

Բառք:

der Stock *գաւազան.*
die Kugel *գնդակ.*
die Bruſt *կուրծք.*
der Kranz *գալար պսակ, դրասանգ.*
der Gerechte *արդարը.*
der Graben *փոս.*
das Schiff *նաւ.* der Pfahl *ձող.*
der Strauß *փուշ.*
die Grenzen *սահմանք.*
die Stecknadel *գնդասեղ.*
der Buchbinder *կազմարար.*
das Lied *երգ.*
die Taſſe *սկահակ.*
die Taſche *գրպան.*
der Affe *կապիկ.* [*արուեստ.*
die Buchdruckerkunſt *տպագրութեան*
ſchwach *տկար.*
nahen *մերձենալ.*
ſich unterhalten *զբօսնուլ.*
ſchmücken *զարդարել.*
hübſch *գեղեցիկ, վայելուչ.*
freiwillig *ինքնակամ, կամաւ:*

Հրահանգ. 83.

1. Der Gärtner hat das Bäumchen an einen Pfahl gebunden. Man verband die Wunde des Soldaten. Unter der Regierung Karls des VII. drangen die Engländer in Frank-

reich ein. Die Kugel ist dem Offizier durch die Brust gedrungen. Ich fand das Kind schlafend unter einem Baume. Berthold Schwarz, ein Deutscher, hat um's Jahr 1330 das Schießpulver (վառօդ) erfunden.

2. Sokrates trank den Giftbecher (թոյնի բաժակ) und starb den Tod des Gerechten. Hat er ihn freiwillig getrunken? Wer hat ihn gezwungen, dies zu thun? Das Pferd sprang über einen breiten Graben. Das Schiff ist gesunken. Wie haben Sie sich gestern abend unterhalten? Wir haben gespielt, gesungen und getrunken. Die Mädchen haben Kränze gewunden, um die Häuser zu schmücken.

Շարադրութիւն. 84.

1. Այս մանուշակները (Veilchen) ձեր պարտիզին մէջ գտայ, եւ զանոնք փունջ մը (in einen . . .) շինեցի (էբՂ. կապեցի)։ Աղաքինը ոսկեղէն գնդասեղ մը գտած է։ Բանտարկեալին գրպանին մէջ նամակ մը գտնուեցաւ (man •վ)։ Ո՞ր կազմարարը կազմեց այս գեղեցիկ գիրքը։ Անիկա (էբՂ. միեւնոյնը), որ Ձեր գրքերը կը կապէ, Տէր Պարի (Barry)։ Թշնամին քաղաքը մտաւ։ Դուն իմէ աւելի աղէկ կը լողաս։ Ի՜նչպէս, դուք բան մը չմոռացիք։ Ինծի խմելու բան մը չտուին (man•վ)։ Ինծի չյաջողեցաւ։ Ինծի երբեք չի յաջողիր։

2. Ցառաջադէմ գեղեցիկ երգեր կ'երգեի, հիմայ ալ չեմ երգեր։ Ես շատ երգեցի։ Կ'ուզէք սկհՀակ մը խաՀուէ խմել։ Շնորհակալ եմ (ich danke), արդէն խմած եմ։ կատուն սեղանին վրայէն (über հյց•վ) ցատկեց։ Երկու նաւ ընկղմած է։ կապիկ մը շան մը հետ գերկընդհատաւ կը կռուէր։ Գերմանացի մը տպագրութիւնը գտաւ (հնարեց 44)։ Այս երիտասարդը սահիպեցին (man•վ) գինուոր ըլլալու (zu werden)։ Գայլը երկու ոչխար լափեր է։

Ընդհերքուած։

Der hungrige Araber.

Անօթի Արաբացին։

Ein Araber hatte sich in der Wüste (անապատ) verirrt[1], und da (որովհետեւ) er seit mehreren Tagen nichts gegessen hatte, fürchtete er, vor Hunger (անօթութենէն) zu sterben. Endlich[2] kam er an einen jener Brunnen[3], wo die Karawanen ihre Kamele[4] tränken[5] und sah einen ledernen Sack[6] auf dem Sande[7] liegen. Er hob[8] ihn auf[8] und befühlte[9] ihn. „Gott sei Dank!" rief[10] er aus, „das sind Datteln (արմաւ) oder Haselnüsse."[11] In dieser süßen Hoffnung beeilte er sich (ամապարեց), den Sack zu öffnen; aber er fand sich in seiner Hoffnung getäuscht.[12] Der Sack war mit Perlen (մարգարիտ) gefüllt.

Da wurde er traurig[13] und sank (ինկաւ) auf seine Kniee[14] und bat Gott, daß er ihn von seiner Not[15] errretten und ihm Hilfe[16] schicken möchte. Sein Gebet[17] wurde erhört (լսելի); denn schon nach einer Stunde kam der Mann, der den Sack verloren hatte, auf einem Kamel reitend (հեծած) zurück, um ihn zu suchen. Er war sehr glücklich, ihn wieder zu finden, hatte Mitleid[18] mit dem armen Araber, erquickte[19] ihn mit Speise und Trank[20], nahm ihn zu sich auf sein Kamel und brachte ihn zu der Karawane.

1 մոլորիլ. 2 վերջապէս. 3 ջրհոր. 4 ուղտ. 5 (ջուր) խմցընել. 6 կաշիէ տոպրակ. 7 աւազ. 8 auf'heben, բժշկ. բայ. Գ. Լծորդ. վեր վերցընել. 9 շօշափել. 10 պոռաց 11 կակղին. 12 խաբուած. 13 տրտմեցաւ. 14 ծունկ. 15 թշուառութիւն. 16 օգնութիւն 17 աղօթք 18 Mitleid mit jem. haben մկսւն վրայ գթալ 19 զօրացընել, կազդուրել. 20 ըմպելիք։

ԵՐԵՍՆԵՐՈՐԴ ԴԱՍ

ԵՐԿՐՈՐԴ ԼԾՈՐԴՈՒԹԻՒՆ

Այս լծորդութեան նկարագիրն է Անկատարի i ձայնաւորը։ Այս լծորդութեան ապառնի դասին մէջ Անկատարին եւ Ընդ. անցեալին ի սուղ է. երէորդին մէջ ին երկար է, եւ ie կը գրուի, իսկ երրորդին մէջ՝ Անկատարը նմանապէս ie ունի, բայց Ընդ. անցեալը՝ Անորեւութիւն ձայնաւորը կը պահէ։

Առաջին դաս. Անկատար — Ընդ. անցեալը ապառնի•վ։

Սահմանական ներկայ.	Հրամայական.	Անկատար. i	Ընդ. անցեալ. i

61. **Beißen** *խածնել.*

Ich beiße, du beißest, er beißt, wir beißen եւն.	beiße, beißet.	ich biß. Ապ. ich bisse.	gebissen.

62. **Befleißen (sich)** *ջանալ. զբաղիլ.*

Ich befleiße mich, du befleißest dich, er befleißt sich, wir befleißen uns.	befleiße dich, befleißet euch.	ich befliß mich. Ապ. ich befliſſe mich.	befliſſen.

Sich befleißigen ջբռնել, պարապիլ, կանոնաւոր է։

Սահմանական ներկայ.	Հրամայական.	Անկատար. i	Ընդ· անցեալ· i

63. † **Erblei'chen** *դեղնանալ*.

Ich erbleiche, du erbleichſt, er erbleicht, wir erbleichen. | erbleiche, erbleichet. | ich erblich', Uw. ich erbliche. | erblichen.

Ա.յսպէս † verbleichen *աժգունիլ*:

Bleichen *ճերմակել, պարզ բայը կանոնաւոր է*:

64. **Greifen** *բռնել*.

Ich greife, du greifſt, er greift, wir greifen եւն. | greife, greifet. | ich griff. Uw. ich griffe. | gegriffen.

Ա.յսպէս՝ begreifen *հասկնալ, ըմբռնել*. ergreifen *բռնել*. an'greifen *յարձակիլ, բռնել*:

65. **Gleichen** *նմանիլ*.

Ich gleiche, du gleichſt, er gleicht, wir gleichen | gleiche, gleichet. | ich glich. Uw. ich gliche. | geglichen.

Ա.յսպէս՝ vergleichen *համեմատել*. Անկ. ich verglich. Ընդ· անց. verglichen.

66. † **Gleiten, ausgleiten** *սահիլ*.

Ich gleite, du gleiteſt, er gleitet, wir gleiten եւն. | gleite, gleitet. | ich glitt. Uw. ich glitte. | geglitten.

Մ Դ· Begleiten (geleiten *բայէն*) *ընկերանալ, կանոնաւոր է*:

67. **Kneifen** *կսմթիլ*.

Ich kneife, du kneifſt, er kneift, wir kneifen. | kneife, kneifet. | ich kniff. | gekniffen.

68. **Leiden** *կրել. (ցաւ) քաշել*.

Ich leide, du leideſt, er leidet, wir leiden. | leide, leidet | ich litt. Uw. ich litte. | gelitten.

69. **Pfeifen** *սուլել*.

Ich pfeife, du pfeifſt, er pfeift, wir pfeifen. | pfeife, pfeifet. | ich pfiff. Uw. ich pfiffe. | gepfiffen.

70. **Reißen** *բռնութեամբ քաշել, խլել*.

Ich reiße, du reißeſt, er reißt, wir reißen. | reiße, reißet. | ich riß. Uw. ich riſſe. | geriſſen.

Ա.յսպէս՝ **zerreißen** *պատռտել*. Ընդ· անց. zerriſſen; entreißen *բռնի առնուլ, խլել*:

71. † **Reiten** *ձի հեծնել. ձիավարել*.

Ich reite, du reiteſt, er reitet, wir reiten. | reite, reitet. | ich ritt. Uw. ich ritte. | geritten.

Ա.յսպէս՝ † vorbei'reiten *ձիով անցնիլ*. † ſpazieren reiten *ձիով պտտիլ*. Ընդ· անց. ſpazieren geritten.

Սահմանական ներկայ.	Հրամայական.	Անկատար. i	Ընդ· անցեալ· i

72. † **Schleichen** *սպրդիլ*.

Ich ſchleiche, du ſchleichſt, er ſchleicht, wir ſchleichen. | ſchleiche, ſchleichet. | ich ſchlich. Uw. ich ſchliche. | geſchlichen.

73. **Schleifen** *սրել. յղկել*.

Ich ſchleife, du ſchleifſt, er ſchleift, wir ſchleifen. | ſchleife, ſchleifet. | ich ſchliff | geſchliffen

Մ Դ· Schleifen *տրտնջալ* (*ա*ին *ը*) *տնքալ, կանոնաւոր է*:

74. **Streichen** *շփել. տարածել*.

Ich ſtreiche, du ſtreichſt. | ſtreiche. | ich ſtrich. | geſtrichen.

Ա.յսպէս՝ aus'ſtreichen *աւրել, ջնջել*, Ընդ· անց. ausgeſtrichen; an'ſtreichen *ծեփել, ներկել*· unterſtreichen (*բառերուն տակը*) *գծել*:

75. **Schmeißen** *նետել* (*գնդակ· ֆըրըֆոֆէ*).

Ich ſchmeiße, du ſchmeißeſt. | ſchmeiße. | ich ſchmiß. | geſchmiſſen.

76. **Schneiden** *կտրել*.

Ich ſchneide, du ſchneideſt, | ſchneide. | ich ſchnitt. | geſchnitten.

Ա.յսպէս՝ ab'ſchneiden *կտրել*· zerſchneiden *կտոր կտոր ընել*:

77. † **Schreiten** *քալել, յառաջ երթալ*.

Ich ſchreite, du ſchreiteſt. | ſchreite. | ich ſchritt. | geſchritten.

78. **Streiten** *կռուիլ. վիճիլ*.

Ich ſtreite, du ſtreiteſt. | ſtreite. | ich ſtritt. | geſtritten.

79. † **Weichen** *հեռանալ. տեղի տալ*.

Ich weiche, du weichſt. | weiche. | ich wich. | gewichen.

Ա.յսպէս՝ † entweichen *փախչիլ· խոյս տալ*· † aus'= *կամ* ab'weichen *խորշիլ· հեռանալ· շեղիլ*·

Մ Դ· Weichen *խոնջել. կանոնաւոր է*:

Բառք:

das Bein *սրունք*.
das Lager *բանակ(եւտղ)*.
der Hauptmann *հարիւրապետ*.
der Degen, das Schwert *սուր*.
der Sturm *փոթորիկ*.
der Aſt *ճիւղ, ոստ*.
der Landſtreicher *դաւթրկապօրա*.
der Krieg *կռիւ*.
der Druckfehler *տպագրութեան վրիպակ*.
der Wind *հով*.
der Finger *մատ*.
der Kampf *պատերազմ*.
das Zeichen, Signal *նշան, ազդանշան*.
die Überſetzung *թարգմանութիւն*.
der Bach *առու*.
vorbereiten *նախ. պատրաստել*:

Հրահանգ. 85.

1. Ein Hund hat mich in das Bein gebiſſen. Der junge Mann hat ſich ſehr befliſſen, Deutſch zu lernen. Warum biſt du ſo ſchnell geritten? Das Mädchen glitt aus und brach ein Bein. Ich wäre auch ausgeglitten, wenn man mich nicht gehalten (բռնած) hätte. Die Feinde hatten das Lager angegriffen (64). Der Hauptmann ergriff ſeinen Degen. Die armen Gefangenen haben viel gelitten. Die Tochter gleicht ihrer Mutter.

2. Der Sturm hat viele Äſte von den Bäumen abgeriſſen. Meine Schuhe ſind zerriſſen. Unſere Soldaten haben wie Helden geſtritten; ſie ſind aber endlich dem Feinde gewichen. Der Wind pfiff durch die Bäume. Einige Druckfehler haben ſich in das Buch eingeſchlichen. Das Kind hat ſich in den Finger geſchnitten. Don Quichotte (Տօն Քիշօդ) ſchliff ſein Schwert und befahl dem Sancho Panſa, ſeinem treuen Diener, ſich zu einem neuen Kampfe vorzubereiten.

Շարադրութիւն. 86.

1. Շունը զիս խածաւ։ Անիկայ ամէն մարդը կը խածնէ։ Զձեզ ալ խածա՞ւ։ Ոչ, զիս չխածաւ։ Երիտասարդ գաղղիացին կ'աշխատէր գերմաներէնն սորվելու։ Վագրը (der Tiger) ձի մը պատառեց։ Ես իմ թարգմանութիւնս Շերիւնին հետ համեմատեցի եւ սխալ մը չգտայ։ Եղբայրս ինծի շատ կրելու բան չունէր (ըստ. չունէր այնչափ բան կրելու, ինչպես ես)։ Ես արդէն շատ [բան] կրած էի։ Այս բանիս մէջ (dabei) մենք այնչափ շատ [բան] չկրեցինք, որչափ (als) մեր հակառակորդները (Gegner)։

2. Կը բաղձայինն, որ դասատկապօրթը բռնէին (man ֆերֆ-ֆլ)։ Այս գեղը կառուն շատ [բան] կրեց։ Կ'ուզէք ուրեմն (dann), որ ես այս ամէնը կրեմ։ Ա՛լ ղային պիտի չկրեմ։ Ո՞վ կարեց իմ գրիչս։ Եղբայրդ կարեց զայն։ Ինծի կատ մը հաց կտրեցէք, եթէ կը հաճիք (wenn es Ihnen beliebt)։ Լէսնիդաս (Leonidas) իբրեւ գիւղացին մը կառուեցաւ։ Զեզմէ մըրը սուլեց։ Ես, ձեր իմ. եմ մատուրներուս վրայ (auf) սուլեցի։ Առիւծը հանդարտութեամբ աւուրն մէջէն կը քալէր։ Ինչո՞ւ այս բառը գծած (74) էք։

Երկրորդ դաս. Անկատար ե- ընդ. անցեալ ie-վ։

80. † **Bleiben** մնալ, բնակիլ. նէբ. ich bleibe. Անկ. ich blieb. Սր. Անկ. ich bliebe. ընդ. անց. geblieben.
Այսպէս՝ zurück'bleiben ետ մնալ։

81. **Schreiben** գրել. Անկ. ich ſchrieb. ընդ. անց. geſchrieben.
Այսպէս՝ ab'ſchreiben ընդօրինակել. beſchreiben սորագրել, նկարագրել. unterſchreiben սորագրել.

82. **Reiben** շփել. Անկ. ich rieb. ընդ. անց. gerieben.
Այսպէս՝ auf'reiben շփել, մաքրել. zerreiben փշրել, մանրել։

83. **Treiben** քշել, մղել. Անկ. ich trieb. ընդ. անց. getrieben.
Այսպէս՝ vertreiben վռնտել, աքսորել. übertreiben սուտ արարքներ ընել։

84. **Meiden** խորշիլ. փախչիլ. Անկ. ich mied. ընդ. անց. gemieden.
Այսպէս՝ vermeiden խորշիլ. խոյս տալ. ընդ. անց. vermieden.

85. **Scheiden** բաժնել, զատել. Անկ. ich ſchied. ընդ. անց. geſchieden.
Այսպէս՝ entſcheiden որոշել. սահմանել. unterſcheiden զանազանել։

86. † **Gedeihen** յաջողիլ. աճիլ. Անկ. ich gedieh. ընդ. անց. gediehen.

87. **Leihen** փոխ տալ. Անկ. ich lieh. ընդ. անց. geliehen.

88. **Schreien** պոռալ. Անկ. ich ſchrie. ընդ. անց. geſchrieen.

89. **Speien, ausſpeien** թքնել. Անկ. ich ſpie. ընդ. անց. geſpieen.

90. **Verzeihen** ներել. Անկ. ich verzieh. ընդ. անց. verziehen.
ՄԴ. Պարզ բայն zeihen անբաւականալ, քիչ կը գործածուի։

91. **Preiſen** գովել. Անկ. ich pries. ընդ. անց. geprieſen.

92. **Weiſen** ցուցընել. Անկ. ich wies. ընդ. անց. gewieſen.
Այսպէս՝ beweiſen ցուցընել, ապացուցանել. erweiſen ցուցընել։

93. **Scheinen** 1) երեւալ, թուելի. 2) շողալ, փայլել. Անկ. ich ſchien. ընդ. անց. geſchienen.
Այսպէս՝ † erſcheinen երեւալ, տեսնուիլ. ի լոյս ելլել. ընդ. անց. erſchienen.

94. **Schweigen** լռել. Անկ. ich ſchwieg. ընդ. անց. geſchwiegen.
Այսպէս՝ verſchweigen ծածկել. լռել։

95. † **Steigen** ելլնել. (ձի) հեծնալ. Անկ. ich ſtieg. ընդ. անց. geſtiegen.
Այսպէս՝ † ab'ſteigen, † hinab'ſteigen կամ herab'ſteigen (վար) իջնալ. hinauf'ſteigen, erſteigen (վեր) ելլել։

96. **Heißen** 1) նէբ. բ. կարգադրել. 2) ն. բ. կոչուիլ, անուանուիլ. Անկ. ich hieß. ընդ. անց. geheißen (գրաղ.)։

Բառք։

das Kaffeehaus սրճանոց.
das Werk գործք.
der Verfaſſer հեղինակ.
der Umgang կենակցութիւն, հաղորդակցութիւն.
eine Seite (գրքի) երես մը, էջ մը.
die Küſte ծովեզերք, ափն.
die Geſellſchaft ընկերութիւն.
der Banquier սեղանաւոր, լումայափոխ.
der Band (գրքի) հատոր.
retten ազատել.
oft յաճախ.

die Stimme ձայն.
der Bär արջ. die Sonne արեւ.
die Dummheit խելառութիւն.
allein առանձին.
laut բարձր (ձայնիւ).
heftig զօրաւոր, սաստիկ.

Հրահանգ. 87.

1. Wo bliebſt du ſo lange? Ich blieb zwei Stunden in dem Kaffeehauſe. Wie lange iſt Ihr Freund geblieben? Er iſt nur eine Stunde geblieben. Ich wollte, daß das Wetter während des ganzen Monats ſo ſchön bliebe. Wer hat jenes Werk geſchrieben? Ich kenne den Verfaſſer nicht; ſein Name iſt auf dem Titel nicht angegeben. Wie lange ſind Sie auf dem Ball (պարահանդէս) geblieben? Wir blieben bis Mitternacht (կէս գիշեր). Wenn Sie den Umgang (բար.) dieſes Mannes vermieden hätten, ſo hätten Sie ihm kein Geld geliehen. Schreien Sie nicht ſo laut. Ich ſchrie, weil ich mich fürchtete (վախնալ), allein zu ſein. Ich habe drei Seiten geſchrieben.

2. Der gerettete Mann pries Gott mit lauter Stimme. Der Reiſende war auf den Baum geſtiegen; als der Bär dies ſah, ſtieg er auch hinauf. Die Sonne ſchien ſehr warm, als wir den Berg hinaufſtiegen. Wer hat Ihnen dieſes Geld geliehen? Mein Nachbar lieh es mir, unter der Bedingung (ան պայմանաւ), daß ich es ihm in acht Tagen ſicher zurückgebe. Ein heftiger Sturm trieb unſer Schiff an die Küſte. Wie heißen Sie? Ich heiße Friedrich. Wie heißt Ihre Mutter? Sie heißt Eliſabeth. Wurde Sie nicht Eliſa geheißen? Das mag ſein, ich weiß es nicht. Wenn du geſchwiegen hätteſt, ſo würdeſt du keine Dummheit geſagt haben.

Թարգմութիւն. 88.

1. Ընիկայ հաս պիտի մնայ։ Եա ամբողջ օրը տունը մնացի։ Այսչափ երկայն [ժամանակ] ո՞ր մնացիք։ Այս մարդուն ընկերը թեն (ևայց·) միշտ կը խորշէի։ Ընիկայ սրճանոցներէն (հայց·) քա բաւականի (genug) չխորշեցաւ։ Յառաջագոյն (zuvor) ամէն մարդ կը դողար զինքը։ Ընիկայ ինձի շատ (zu) սակաւ կ'երեւար։ Ձեր տէրտէրը կը գրէք։ Ներեցէք, տէր իմ, ես իմ Ֆրանքուրդ դանուող (in Frankfurt) բարեկամիս կը գրեմ։ Մինչեւ հիմայ (bis jetzt) ամէն (alle) ամիս (յտ·) իրաբար (uns) գրած ենք, բայց անիկայ կ'ուզէ որ ես իրեն աւելի յաճախ (öfter) գրեմ։

2. Ձեր տեղանաւորին գրած էք։ Ոչ, դեռ չէ (nicht), վաղը պիտի գրեմ իրեն։ Տիկին Սեվինեէ (Frau von Sevigné) յաճախ իւր դստերը կը գրէր։ Լռեցէք։ Ով լռէի (ընդ. անց·), եթէ զիս հանդարտ (in Ruhe) թող տուած (gelaſſen) ըլլային (man·ով)։ Որդին կ'ըսէր. Հայր, ներէ ինծի իմ յանցանքներս. եւ Հայրը ներեց իրեն։ Կայսրը շատ [սիրոյ] շարժած (gerührt) կ'երեւար։ Այս գործքին երրորդ հատորը Ձեզի փոխ չտուի։ Ոչ, տէր իմ, երրորդ հատորը դեռ չէ ի լոյս ելած (93)։

Խօսակցութիւն։

Was thut der Hund?
Hat er Sie auch gebiſſen?
Von wem wurde der Reiſende angegriffen?
Wem gleicht dieſes Mädchen?
War Ihr Onkel lange krank?
Können Sie reiten?

Iſt jenes Haus alt oder neu?
Ihr Finger blutet (կ'արիւնոտի), was haben Sie gemacht?
Sind Sie lange in Paris geblieben?
Wer hat dieſen Brief geſchrieben?
Wollen Sie ſo gut ſein (ընորհք ըրէք), mir Ihr Wörterbuch zu leihen?
Warum ſchreit das Kind ſo ſehr (այսչափ)?
Wollen Sie mir verzeihen?
Wer iſt auf den Baum geſtiegen?
Wer hat Ihnen geheißen das zu thun?

Er beißt.
Nein, er hat mich nicht gebiſſen.
Von zwei Räubern (աւազակ).

Sie gleicht Ihrer Mutter.
Ja, er hat viele Schmerzen gelitten.
Ja, ich bin dieſen Morgen ſpazieren geritten.
Es iſt alt; aber es iſt neu angeſtrichen.
Ich habe mich (կամ mir) in den Finger geſchnitten (մատս կտրեցի).
Ich bin drei Monate dort geblieben.
Meine Couſine hat ihn geſchrieben.
Ich habe es nicht (քով չէ), ich habe es meinem Freund Ludwig geliehen.

Es ſchreit, weil es Hunger hat (անօթի է).
Ich habe Ihnen ſchon verziehen.
Heinrich iſt hinaufgeſtiegen.
Niemand, ich that es aus freien Stücken (ինք իրմէ).

Չորրորդ դաս. Անկատար ie·ով. Ընդ. անցեալը Աներեւութին ձայնաւորը կը պահէ։ Սահմանական ներկայի եզ. երկրորդ եւ երրորդ դէմքերը ձայնաւորնին կ'անուշցընեն։

Սահմանական ներկայ.	Հրամայական.	Անկատար. ie	Ընդ. անցեալ. a

97. Blaſen փչել.

Ich blaſe, du bläſeſt, er bläſt, wir blaſen, ihr blaſet, ſie blaſen.	blaſe, blas, blaſet.	ich blies. Սր. ich bliese.	geblaſen.

98. Braten խորովել.

Ich brate, du brätſt, er brät, wir braten.	brate. bratet.	ich briet. Սր. ich briete.	gebraten.

Սահմանական ներկայ.	Հրամայական.	Անկատար. ie	Ընդ. անցեալ. a

99. † **Fallen** *ինկնալ.*

Ich falle, du fällſt, er fällt, wir fallen.	falle, fallet.	ich fiel. Սո· ich fiele.	gefallen.

Ա.յոպէս՝ † herab'fallen (գետին) *ինկնալ*· befallen *բռնուիլ, վրան հասնիլ*· † einfallen *միտքը գալ՝ ինկնալ*· † gefallen[1] *հաճիլ, հաճոյ ըլլալ*· † mißfallen[1] *տհաճիլ, անհաճոյ ըլլալ*· † zerfallen *ջախջախիլ, (ինկնալով) կտոր կտոր ըլլալ*·

100. **Fangen** *բռնել, որսալ.*

Ich fange, du fängſt, er fängt, wir fangen.	fange, fanget.	ich fieng *կամ* fing.	gefangen.

Ա.յոպէս՝ an'fangen *սկսիլ*· Ընդ· անց· angefangen; empfangen *ընդունիլ*· Ընդ· անց· empfangen.

101. **Halten**[2] *բռնել, ունել.*

Ich halte, du hälſt er hält, wir halten.	halte.	ich hielt.	gehalten.

Ա.յոպէս՝ ab'halten *եւ կեցընել, արգելուլ*· auf'halten, ein'halten (*տեղ մը*) *կենալ, դադարիլ*· behalten *պահել*· erhalten *ընդունիլ*· Ընդ· անց· erhalten.

102. † **Hangen**[1] *(կամ՝* **hängen***) կախուիլ.*

Ich hange, du hängſt.	hange.	ich hieng, hing.	gehangen.

Ա.յոպէս՝ abhängen (von) (*մէկէ մը*) *կախուած ունենալ, կախուիլ*·

ՄԴ· Hängen ներ· բ· *կանոնաւոր է*· Ընդ· անց· gehängt.

103. **Laſſen** *թողուլ.*

Ich laſſe, du läſſeſt, er läßt, wir laſſen.	laſſe *կամ* laß, laſſen Sie.	ich ließ.	gelaſſen.

Ա.յոպէս՝ verlaſſen *թողուլ, թոյլ տալ*· Ընդ· անց· verlaſſen; zulaſſen *թոյլ՝ հրաման տալ*· zurücklaſſen *թողուլ, լքանել*· hinterlaſſen (*անբաժանական*) *եւեւբ թողուլ*·

ՄԴ· Veranlaſſen *պատճառել, կանոնաւոր է*·

104. **Raten** *խորհուրդ տալ.*

Ich rate, du rätſt, er rät, wir raten.	rat(e).	ich riet.	geraten.

Ա.յոպէս՝ erraten *գուշակել*· abraten (*մէկուն*) *միտքը փոխել, հակառակ խորհուրդ տալ*· † geraten *ըստ պատահման բանի մը հասնիլ, (խեղճութեան մէջ) ինկնալ*·

[1] Haben *օժանդակով կը խոնարհի*·

[2] Halten, für *նախադրութեամբ կը նշանակէ՝ համարել, կարծել, (բանի մը) տեղ դնել*· Օր· ich halte ihn für einen ehrlichen Mann *ղինքը պատուաւոր մարդ կը կարծեմ, կը համարիմ*·

Սահմանական ներկայ.	Հրամայական.	Անկատար. ie	Ընդ. անցեալ. a

105. **Schlafen** *քնանալ.*

Ich ſchlafe, du ſchläfſt, er ſchläft, wir ſchlafen.	ſchlafe.	ich ſchlief.	geſchlafen.

Ա.յոպէս՝ † ein'ſchlafen *քուն մտնել, քունը տանիլ*· Ընդ· անց· eingeſchlafen.

106. † **Laufen** *վազել.*

Ich laufe, du läufſt, er läuft, wir laufen.	lauf(e).	ich lief.	gelaufen.

Ա.յոպէս՝ † entlaufen *փախչիլ, պրծիլ*· † nach'laufen *եւեւէն վազել*·

107. **Hauen** *կարել, կտտրել.*

Ich haue, du hau(e)ſt, er haut·	hau(e).	ich hieb.	gehauen.

Ա.յոպէս՝ ab'hauen *զարնել*· nie'derhauen *կտտրել, ջարդել*·

108. † **Gehen** *երթալ.*

Ich gehe, du gehſt, er geht, wir gehen.	gehe.	ich gieng *կամ* ging.	gegangen.

Ա.յոպէս՝ † aus'gehen *դուրս երթալ՝ ելլել*· † hinein'gehen (*ներս*) *մտնել*· † vergehen *կորսուիլ*· *անցնիլ*· † vorbei'gehen *առջեւէն անցնիլ*· † zurück'gehen *եւ երթալ՝ դառնալ*·

109. **Stoßen** *հրել.*

Ich ſtoße, du ſtößeſt, er ſtößt, wir ſtoßen.	ſtoße.	ich ſtieß.	geſtoßen.

Ա.յոպէս՝ anſtoßen *բախել*· *իրարու զարնել*· verſtoßen *եւ մղել*· *մերժել*·

110. **Rufen** *կանչել.*

Ich rufe, du rufſt, er ruft.	rufe.	ich rief.	gerufen.

Ա.յոպէս՝ anrufen *օգնութեան կանչել, պաղատիլ*· ausrufen *գոչել, աղաղակել*· zurückrufen *եւ կանչել*·

Բառք:

der Koch *խոհակեր*·
der Speck *խոզի գերուց, ճարպ*·
der Fuchs *աղուէս*·
das Netz (*յ*· Netze) *ցանց*· *վարմ*·
der Rat *խորհուրդ*·
das Haupt *գլուխ*·
Kopfweh *գլխացաւ*·
ehemals *յառաջագոյն, երբեմն*·
der Hirſch *եղջերու*· roh *հում*·
die Schildwache *պահանորդութիւն*·
der Bach *առու*·
die Gerechtigkeit *արդարութիւն*·
die Mäßigung *չափաւորութիւն*·
die Angel *կարթ*·
wild *վայրենի*·
befreien *ազատել*·
ſanft *հեզ*· *հանդարտ(ութեամբ)*·
kochen *եփել*·

Հրահանգ. 89.

1. Der Wind bläſt nicht ſtark; geſtern blies er ſtärker. Der Koch hat das Fleiſch nicht gut gebraten; es iſt noch halb roh. Der Vogel fiel tot vom Baume. Mit Speck fängt man Mäuſe. Ein Löwe wurde in einem Netze gefangen. Für wen hältſt du mich? Der Jäger hielt den Fuchs? bei den Ohren. Ein Schwert hing über dem Haupte des Damokles (Դամոկղէս). Was rätſt du mir: ſoll ich bleiben oder gehen? Man riet ihm, da zu bleiben. Der Herr rief ſeinen Diener. Dieſer fragte ſeinen Herrn: Haben Sie mich gerufen?

2. Das Kind ſchläft ſanft. Der Tote lag da, wie wenn (իբրեւ թէ) er ſchliefe. Haben Sie die vorige (նախընթաց) Nacht gut geſchlafen? Ich habe nur wenig geſchlafen, weil ich Kopfweh hatte. Wenn der Knabe noch einmal (անգամ մ'ալ) an den Tiſch ſtößt, (ſo) wird er beſtraft werden. Warum läuft das Volk dieſem Manne nach? Er iſt ein Dieb; er hat eine goldene Uhr geſtohlen; man läuft ihm nach, um ihn zu fangen. Sind Sie auch gelaufen? Ich lief mit der Menge (բազմութիւն). Man ließ die Frau nicht abreiſen, weil ſie zu ſchwach war.

Թարգմութիւն. 90.

1. Ձովը շատ զօրաւոր կը փչէ: Միսը խորվածՙ է: Ոչ, անիկա եփուածՙ է: Ձեր գլխարկը ինծի հաճոյ է, բայց ձեր անձրեւոցն ինծի անհաճոյ է: Ինչ որ (daß, was) անգամ մը հաճոյ եղած է, միշտ հաճոյ չըլլար: Փղերն ամէնէն արագիւ (klug) անասուններըը կը համարուին (եր. 180. 2 ծնդ.): Երբեմն թափառական հրեըը (die Irrlichter) ոգիներ (Geſpenſter) կը կարծուէին (man-վ): Գլխարկս ջոյլ մէջ ինկաւ: Ձկերու մեծագոյն մասը (die meiſten Fiſche) ցանցերով (in ոբ.) կը բռնուին:

2. Այս գիշեր ալեկ քնացաք: Ես միշտ ալեկ կը քնանամ: Տղան ծաւթ մը տակ կը քնանար: Ո՞վ հրեց զիս: Ես հրեցի (Անկ.) զձեզ, վասն զի դուք չէիք լսեր, որ ձեր եղբայրը ձեզ կը կանչէր: Ինչու՞ մէկալներուն հետ թաւար չգացիք: Ես պարտէզ գացի (Անկ.) հօրաքրոջս հետ: Գողը կախուած է: Ինչէ՞ն է (woher kommt es), որ այսչափ սաստիկ վազեր էք: Ձիս հանդարտ (in Ruhe) թողուցէք: Ձինքն առանձին տունը թողուցին: Իւր մօրը խորհուրդ տուի, ալ ասիկա չընելու:

Ընթերցուած:

Koszinskos Pferd. Քոսցիուշքոյի ձին:

Kosziusko, der edle Pole, wollte einſt (օր մը) einem Geiſtlichen[1] in Solothurn einige Flaſchen guten Weines ſchicken. Er wählte dazu[2] einen jungen Mann, Namens Zeltner, und ließ[3] ihm für die Reiſe[4] ſein eigenes (անձնական) Reitpferd. Als Zeltner zurückkam, ſagte er: „Mein Feldherr[5], ich werde Ihr Pferd nicht mehr reiten, wenn Sie mir nicht zugleich Ihre Börſe[6] mitgeben."

„Wie meinen Sie das (ինչո՞ւ համար)?" fragte Kosziusko. Zeltner antwortete: „Sobald[7] ein Armer auf der Straße[8] ſeinen Hut abnahm[9], und um ein Almoſen[10] bat, ſtand[11] das Pferd ſtill[11] und ging[12] nicht eher von der Stelle[12], bis der Bettler[13] etwas empfangen hatte; und als mir endlich das Geld ausging (ապառեցաւ), konnte ich das Pferd nur dadurch zufrieden ſtellen[14] und vorwärts bringen[15], daß ich mich ſtellte (ձեւացընել) als wenn ich dem Bettler etwas gäbe.

1 եկեղեցական· 2 ասոր համար· 3 überlaſſen յանձնել· 4 ճամբորդութիւն· 5 զօրապետ· 6 (գրամի)քսակ· 7 հազիւ թէ· 8 ճամբայ· 9 վար առնուլ· 10 ողորմութիւն· 11 ſtill ſtehen կենալ· der Stelle gehen յառաջ երթալ· 13 մուրացկան· 14 գոհ ընել· 15 յառաջ վարել, քալեցընել·

ԵՐԵՍՆԵՐՈՐԴ ԱՌԱՋՆՈՐԴ ԴԱՍ

ԵՐՐՈՐԴ ԼԾՈՐԴՈՒԹԻՒՆ

Երրորդ լծորդութեան նկարագիրն է՝ Անկատարին եւ Ընդ· անցեալին ο գիրը:

Առաջին դաս:

Սահմանական Ներկայ·	Հրամայական·	Անկատար· o	Ընդ· անցեալ· o

111. Biegen ծռել·

Ich biege, du biegſt, er biegt, wir biegen.	biege.	ich bog. Սբ· ich böge.	gebogen.

112. Bieten մատուցանել·

Ich biete, du bieteſt, er bietet, wir bieten.	biete.	ich bot. Սբ· ich böte.	geboten.

Ա՛յսպէս՝ anbieten մատուցանել· Ընդ· անց· angeboten; verbieten արգիլել, Ընդ· անց· verboten; gebieten հրամայել· կարգադրել·

Սահմանակ ներկայ.	Հրամայական.	Անկատար. 0	Ընդ. անցեալ. 0

113. † **Fliegen** *թռչիլ.*

Ich fliege, du fliegſt, er fliegt, wir fliegen.	fliege.	ich flog. Uտ. ich flöge.	geflogen.

Ա.յոպէս՝ † fort'fliegen եւ † weg'fliegen *թռչելով փախչիլ.*

114. † **Fliehen** *փախչիլ.*

Ich fliehe, du fliehſt, er flieht, wir fliehen.	fliehe.	ich floh. Uտ. ich flöhe.	geflohen.

Ա.յոպէս՝ † entfliehen *փախչիլ, պրծիլ.*

115. † **Fließen** *հոսիլ, վազիլ.*

Ich fließe, du fließeſt, er fließt, wir fließen.	fließe.	ich floß. Uտ. ich flöſſe.	gefloſſen.

Ա.յոպէս՝ † verfließen *սահիլ, անցնիլ.*

116. **Frieren** *մրիլ. սառիլ.*

Ich friere, du frierſt, er friert, wir frieren.	friere.	ich fror. Uտ. ich fröre.	gefroren.

Ա.յոպէս՝ † gefrieren *սառիլ.* † erfrieren *ցրտէն մեռնիլ, ցրտահարիլ.*

117. **Genießen** *վայելել.*

Ich genieße, du genießeſt, er genießt, wir genießen.	genieße.	ich genoß. Uտ. ich genöſſe	genoſſen.

118. **Gießen** *թափել.*

Ich gieße, du gießeſt, er gießt, wir gießen.	gieße.	ich goß. Uտ. ich göſſe.	gegoſſen.

Ա.յոպէս aus'gießen *թափել, (աման մը) պարպել.* vergießen *թափել.*

119. **Glimmen** *անթոց այրիլ.*

Ich glimme, du glimmſt, er glimmt.	glimme.	ich glomm *կամ* glimmte.	geglommen *կամ* geglimmt.

119ա. † **Klimmen** *մագլել.* Անկ. ich klomm; Ընդ. անց. geklommen.

120. † **Kriechen** *սողալ.*

Ich krieche, du kriechſt, er kriecht, wir kriechen.	krieche.	ich kroch. Uտ. ich kröche.	gekrochen.

121. **Riechen** *հոտուըտալ.*

Ich rieche, du riechſt, er riecht, wir riechen.	rieche.	ich roch. Uտ. ich röche.	gerochen.

122. **Schießen** *(հրացան) արձակել, պարպել.*

Ich ſchieße, du ſchießeſt, er ſchießt.	ſchieße.	ich ſchoß. Uտ. ich ſchöſſe.	geſchoſſen.

Ա.յոպէս՝ beſchießen *գնդակոծել, ռմբակոծել.* erſchießen *(մէկը) հրացանով սպաննել.*

Սահմանակ ներկայ.	Հրամայական.	Անկատար. 0	Ընդ. անցեալ. 0

123. **Schließen** *գոցել, կղպել.*

Ich ſchließe, du ſchließeſt, er ſchließt, wir ſchließen.	ſchließe.	ich ſchloß. Uտ. ich ſchlöſſe.	geſchloſſen.

Ա.յոպէս՝ beſchließen *որոշել, սահմանել.* ein'ſchließen *փակել.* aus'ſchließen (անէն) *մերժել, արտաքսել.* verſchließen *կղպել.* auf'ſchließen *բանալ.* zu'ſchließen *գոցել.*

124. **Verdrießen** *տհաճիլ, դժկամակիլ.*

Ich verdrieße, du verdrießeſt, er verdrießt.	verdrieße.	ich verdroß. Uտ. ich verdröſſe.	verdroſſen.

125. **Verlieren** *կորսնցընել.*

Ich verliere, du verlierſt, er verliert.	verliere.	ich verlor. Uտ. ich verlöre.	verloren.

126. **Wiegen** *կշռել* (Ներ. ի՛մ ը. haben-ով եւ խոնարհի).

Ich wiege, du wiegſt.	wiege.	ich wog. Uտ. ich wöge.	gewogen.

Wägen *կշռել*, erwägen *կշռել, խոկալ.* Ներ. *բայերը՝* Անկատարի եւ Ընդ. անցեալի մէջ նմանապէս կը խոնարհին. Դարձեալ՝ wiegen *ուրիշ*, ուրիշ Ներ. բայ մը, կանոնաւոր է.

127. **Ziehen** *քաշել.* † *հուել. քալել, երթալ.*

Ich ziehe, du ziehſt.	ziehe.	ich zog. Uտ. ich zöge.	gezogen.

Ա.յոպէս՝ an'ziehen *հագնիլ, զգեստ.* aus'ziehen (զգեստ մը) *հանել.* † *բնակուԹիւնը փոխել գաղԹել.* Ընդ. անց. ausgezogen; vor'ziehen *վերադասել.*

Հետեւեալ բայերն ալ ասս լծորդուԹեան տակ կ'երԹան.

128. **Schieben** *հրել, մղել.* Անկ. ich ſchob Ընդ. անց. geſchoben.

129. **Sieden** (ւ–ն. ւ–. ղ–.) *եռալ.* Անկ ich ſott. Ընդ. անց. geſotten.

130. † **Sprießen** *ծլիլ, բողբոջիլ.* Անկ. ſproß Ընդ. անց. geſproſſen.

131. † **Stieben** *ցրուիլ, ցիրուիցան ըլլալ* (դ–ր. ք–.) Անկ. er ſtob. Ընդ. անց. geſtoben.

132. **Triefen** (ւ–ն. ւ– ղ–.) *կաթել.* Անկ. ich troff. Ընդ. անց. getroffen.

Բառք:

der Kanarienvogel *գանարիա.*
das Vaterland *հայրենիք.*
die Luft *օդ.*
das Pulver *վառօդ.*
die Kartoffel *գետնախնձոր.*
das Kilogramm *քիլոկրամ* (ւլ–).
verlangen *ուզել. պահանջել.*
der Frank (յ–. —en) *ֆրանք.*
die Truppen *գունդ* (զօրաց).
der Koffer *արկղ, պետուկ.*
mutig *քաջասրտուԹեամբ, արիուԹեամբ.*
der Gulden *ֆիորին.*

Հրահանգ. 91.

Wieviel bot der Jude Ihnen für Ihr Pferd? Er hat mir nur hundert Mark geboten. Haben Sie meinen Kanarienvogel nicht gesehen? Ja, er ist über das Haus geflogen. Vor einigen Jahren war der Rhein (Ռհենոս գետը) zugefroren. Man sagt von einem Soldaten, der nie im Kriege war: Er hat noch kein Pulver gerochen. Die jungen Leute zogen mutig in die Schlacht; sie wollten siegen (յաղթել) oder sterben. Ziehet eure Stiefel an. Wir haben schon unsere Schuhe angezogen. Ich wünschte, daß ihr eure Stiefel anzöget. Wieviel verlor Ihr Oheim im Spiel? Er hat nur einige Mark verloren. Wieviel wiegt dieser Koffer? Er ist noch nicht gewogen worden; aber ich glaube nicht, daß er 25 Kilogramm wiegt. Sind die Kartoffeln schon gesotten? Nein, sie sieden noch; in zehn Minuten werden sie gesotten sein.

Թարգմութիւն. 92.

Վաճառականը տասուերկու ֆրանք պահանջեց (Անկ.), **ես իրեն տասը տուի** (112)։ **Հրեայն** (der Jude) **ինձի 800 ֆիւրին տուաւ իմ երկու ձիերուս համար։ Պատուհանը գոցեցիք։ Ոչ, դուռը գոցեցի։ [Ձօրաց] գնդերը փախան փոխանակ** (anstatt ... zu) **իրենց հայրենիքը պաշտպանելու։ Եղջերուն կը փախչի։ Ո՞վ եղջերուին վրայ** [Հրացան]**արձակեց** (122)։ **Ես շատ անգամ օդի մէջ պարպեցի։ Ո՞րչափ կը կշռեիք անցեալ** (letztes) **տարի։ Ես 65 քիլոկրամ կը կշռէի։ Իմ արկղս դեռ չհշռեցին։ Դժբախտ շունը մինչեւ** (bis zu den) **իւր սիրտը ոսուրները սողաց** (Անկ.)։ **Բան մը կորսնցուցիք։ Այո, ձեռնոցներս կորսնցուցի։ Ռոմուլոսին** (Romulus) **կառքը շատ ճերմակ ձիերէն կը ձգուէր** (127)։ **Ինչո՞ւ ձեր մուճակները հանեցիք** (127)։ **Ձիս շատ կը նեղէին** (drückten).

Խօսակցութիւն:

Was hat man Ihnen für Ihr Pferd geboten?	Ein Jude hat mir 500 Mark geboten.
Darf man hier eintreten (մտնել)?	Nein, es ist verboten.
Hat man Sie verdrossen?	Ja, man hat mir verboten, auszugehen.
Wo haben Sie Ihren Vogel?	Er ist fortgeflogen.
Ist es kalt heute?	Ja, das Wasser ist gefroren.
Wer hat das Wasser ausgegossen?	Ich habe Ihre Blumen begossen.
Wo ist mein Hund?	Er ist unter das Bett gekrochen.
Waren Sie auf der Jagd? Haben Sie etwas geschossen?	Ja, ich habe zwei Hasen geschossen.
Hat der kleine Knabe kein Taschentuch?	Nein, er hat es verloren.

Երկրորդ դաս:

Ս-հրահանգ ներկայ.	Հրամայական.	Անկատար.	Ընդ· անցեալ.
		o	o

133. Bewegen *դրդել, դրդուել, (ի գութ) շարժել.*

Ich bewege, du bewegest, er bewegt. | bewege. | ich **bewog.** | **bewogen.**

ՄԴ· Այս բայն երբ նշանակէ՝ (ֆէնէֆոպէս) շարժել, կանոնաւոր կը խոնարհի։

134. Beklemmen *նեղսրտիլ, (սիրտը) նեղիլ.*

Es beklommt (ան֊դէմ)· | — | es beklomm. | beklommen.

135. Betrügen *խաբել.*

Ich betrüge, du betrügst. | betrüge. | ich betrog. Ս֊. ich betröge. | betrogen.

ՄԴ· Trügen *պարզ բայը միայն ներկայի մէջ կը գործածուի։*

136. † Erlöschen *մարիլ.*

Ich erlösche, du erlischest, er erlischt, wir erlöschen. | erlisch. | ich erlosch. Ս֊. ich erlösche. | erloschen.

ՄԴ· Löschen եւ auslöschen *հրէն. ուրիշ. ընդհ. ներ. բայերը կանոնաւոր են։*

137. †Erschallen *հնչել, թնդալ.*

Ich erschalle, du erschallst, er erschallt, wir erschallen. | erschalle. | ich erscholl. | erschollen.

ՄԴ· Schallen *հնչել, պարզ բայը կանոնաւոր է։*

138. Fechten *կռուիլ, մարտնչել.*

Ich fechte, du fichtst, er ficht, wir fechten. | ficht. | ich focht. Ս֊. ich föchte. | gefochten.

139. Flechten *հիւսել.*

Ich flechte, du flichtst, er flicht, wir flechten. | flicht. | ich flocht. Ս֊. ich flöchte. | geflochten.

140. † Gären *խմորիլ.*

Ich gäre, du gärst, er gärt, wir gären. | gäre. | ich gor Ս֊. ich göre. | gegoren.

ՄԴ· Ան *բայը կանոնաւոր ալ է։*

141. Heben *վերցընել.*

Ich hebe, du hebst, er hebt, wir heben. | hebe. | ich hob, Ս֊. ich höbe կ. hübe. | gehoben.

Այսպէս՝ auf'heben (գետնէն) վեր վերցընել· Ընդ· անց. aufgehoben; erheben *ամբառնալ, բարձրացընել։*

Սահմանական ներկայ·	Հրամայական·	Անկատար· 0	Ընդ· անցեալ· 0

142. **Lügen** *սուտ լալ.*

Ich lüge, du lügſt, er lügt, wir lügen. | lüge. | ich log, Uփ. ich löge. | gelogen.

143. **Melken** *կթել.*

Ich melke, du melkſt, er melkt. | melke. | ich molk. | gemolken.

144. **Saugen** *ծծել.*

Ich ſauge, du ſaugſt, er ſaugt, wir ſaugen. | ſauge. | ich ſog, (Դէպ— ſaugte.) | geſogen (geſaugt).

Մդ. Säugen *դէպ ընձեռնել, կանոնաւոր է։*

145. **Scheren** *(մազ) կտրել, խուզել, փոքրել.*

Ich ſchere, du ſcherſt (ſchierſt), er ſchert (ſchiert), wir ſcheren. | ſchere (ſchier). | ich ſchor, Uփ. ich ſchöre. | geſchoren.

146. † **Schmelzen** *հալիլ.*

Ich ſchmelze, du ſchmilzeſt, er ſchmilzt, wir ſchmelzen. | ſchmilz. | ich ſchmolz. Uփ. ich ſchmölze. | geſchmolzen.

Մդ. Schmelzen (Նէր. բայ) *հալեցնել, կանոնաւոր է։*

147. † **Schwellen** *ուռիլ.*

Ich ſchwelle, du ſchwillſt, er ſchwillt, wir ſchwellen. | ſchwill. | ich ſchwoll, Uփ. ich ſchwölle. | geſchwollen.

Մդ. Schwellen (Նէր. բայ) *ուռեցնել, կանոնաւոր է։*

148. **Schwören** *երդնուլ.*

Ich ſchwöre, du ſchwörſt, er ſchwört, wir ſchwören. | ſchwöre. | ich ſchwor (կ·լաւ՝ եւս ich ſchwur). Uփ. ich ſchwüre. | geſchworen.

Այսպէս՝ beſchwören *երդմամբ հաստատել, երդնուլ. թախանձել։*

149. **Weben** *ոստայնանկել, հիւսել.*

Ich webe, du webſt. | webe. | ich wob կ. webte. | gewoben կամ gewebt.

Հետեւեալ բայերն ալ ասս լծորդութեան տակ կ'երթան։

150. **Pflegen** *զբաղիլ. հաղորդակցիլ.* Անկ. ich pflog. Ընդ· անց· gepflogen.

Մդ. Pflegen 1) *հոգալ. խնամել.* 2) *սովորութեան ըլլալ, սովորութիւն ունենալ. նշանակութեամբ կանոնաւոր է։*

151. † **Quellen** *(ջուր) բխիլ.* Անկ. ich quoll. Ընդ· անց· gequollen.

152. **Saufen**[1] *խմել.* Անկ. ich ſoff. Ընդ· անց· geſoffen.

153. **Schnauben**[2] *թասել, հեւալ (ձի. ջղայնութ).* Անկ. ich ſchnob. Ընդ· անց· geſchnoben.

154. **Erküren** *ընտրել.* Անկ. ich erkor. Ընդ· անց· erkoren.

Բառք:

der Korb *կողով.*
link *ձախ.*

tapfer *քաջութեամբ.*
voriges Jahr *անցեալ տարի։*

Հրահանգ. 93.

Was bewog den Maler, dieſe Stadt zu verlaſſen? Ich weiß nicht, was ihn dazu bewogen hat. Ein Fremder hat mich betrogen. Das Feuer iſt erloſchen. Die Athener (Աթենացիք) haben in der Schlacht bei Marathon tapfer gefochten. Dieſer Korb iſt ſchlecht geflochten. Können Sie dieſen Stein heben? Ja, ich habe ihn ſchon aufgehoben. Der Schnee iſt auf den Bergen geſchmolzen. Voriges Jahr ſchmolz er im Monat Juli. Ihr Betragen hat mich verdroſſen. Die Flüſſe ſind von dem ſtarken Regen geſchwollen. Dieſes Tuch iſt ſehr gut gewebt.

Թարգմութիւն. 94.

Աբէն զմեզ դրդեց մեր երկիրը թողլու։ Զինքը դրդեցի ինծի հետ երթալու։ Զինքը հալեր է։ Իմ գրիչս ոչ (վեր) վերցուց։ Կարօղաս վերցուց զայն։ Այս կողովն ազէկ հիւսուած չէ։ Կ'երեւայ, թէ (ձաֆ) կրակը մարած է։ Այս դիւցազնն իրրեւ առիւծ մը կը կռուէր։ Խարեկամս զես թախանձեց (Անկ.) իր քովը (bei ihm) մնալու։ Դրացիս զես խաբեց. անիկայ ամէն մարդ կը խաբէ։ Այս կտաւը գէշ հիւսուած (149) է։ Ով որ անգամ մը ստած է, ալ արժանի չէ, որ մէկն (man) իրեն հաւատայ։ Մէ երդնուք։ Զինուորք երդուընցան իրենց զօրապետը չլքանելու։

Ընտրեցուած:

Die Erfindung des Glaſes. *Ապակւոյ գիւտը:*

Einſt landeten (*ցամաք ելլել*) die Phönizier (Փիւնիկեցիք) an der Nordküſte[1] Afrikas, wo das Flüßchen Belus ſich in das Meer ergoß[2]. Eine weite Sandfläche[3] lag vor ihren Augen. Sie

1 *հիւսիսային եզերքը.* 2 *թափուիլ.* 3 *աւազի դաշտ.*

---

1 Saufen *անասնոց խմելուն միայն կ'ըսուի։* 2 *Նաեւ կանոնաւոր։*

ſuchten Steine, um ihre Keſſel[4] und Pfannen[5] über denſelben auf=zuſtellen; aber da ſie keine fanden, holten ſie aus ihren Schiffen Salpeterſteine[6], die ſie als Ladung (*վաճառք*) mit ſich führten. Schnell praſſelte[7] die luſtige Flamme, und ſie genoſſen (*ճաշակել*) ihr einfaches Mahl[8].

Aber o Wunder (*ո՜հ սքանչելեացս*)! Von der Gewalt (*զօրութիւն*) des Feuers waren die Salpeterſteine geſchmolzen und hatten ſich mit der Aſche und mit dem glühenden Sand ver=miſcht[9], und als die flüſſige (*հեղուկ*) Maſſe (*զանգուած*) kalt ge=worden war, zogen[10] ſie eine helle, durchſichtige[11] Maſſe hervor, die auf der Erde lag — das war Glas. — So wurden die Phö=nizier die Erfinder dieſes unſchätzbaren[12] Gegenſtandes, der uns die größten Dienſte leiſtet (*մատուցանել*).

4 *սան*. 5 *կաթսայ*. 6 *բորակաքար*. 7 *ճարճարել*. 8 *կերակուր*. 9 *խառնուիլ*. 10 *դուրս հանել*. 11 *թափանցիկ*. 12 *անգին*։

ԵՐԵՍՆԵՐՈՐԴ ԵՐԿՐՈՐԴ ԴԱՍ

ԶՕՐՐՈՐԴ ԼԾՈՐԴՈՒԹԻՒՆ

***Ա**յս լծորդութիւնը միայն ինն բայ կը բովանդակէ, որոնց արմատականն ա է։ Լծորդութեանս նկարագիրն է Անկատարին ա ձայնաւորը։ Ընդ. անցեալն Անեղեւութիւն ա արմատականը կը պահէ։ ՍԿՄ. ներկայ եղ. երկրորդ եւ երրորդ դէմքերուն մէջ ա դիրը միայն ջրա կամ հինդ բայ կ'անուշցընեն։ Լծորդութիւնս դասերու ստորաբաժանում չունի։*

Սահմանական Ներկայ.	Հրամայական.	Ընդոստար. u	Ընդ. անցեալ. a

155. Backen *փռան մէջ եփել.*

Ich backe, du backſt *կամ* bäckſt, er backt *կ.* bäckt, wir backen.	backe.	ich buk *կամ* ich backte.	gebacken.

156. † Fahren *(նաւով, կառքով ...) երթալ.*

Ich fahre, du fährſt, er fährt, wir fahren.	fahre.	Ich fuhr, Ս. ich führe.	gefahren.

Ա.յոպէս՝ † aus'fahren, ſpazieren fahren *կառքով պտըտիլ.* ab'fahren *մեկնիլ, երթալ.* erfahren *իմանալ, լսել։*

ՄԴ. Willfahren (ինքնէրէյն) *պէյտնել, յօժարիլ, կանոնաւոր է։*

1 Fahren *կը նշանակէ նաեւ՝ (կառքով, նաւով ...) տեղ մը գտնել. (յետը ſein) եւ* haben*ով կը խոնարհի։*

Սահմանական Ներկայ.	Հրամայական.	Ընդոստար. u	Ընդ. անցեալ. a

157. Graben *փորել.*

Ich grabe, du gräbſt, er gräbt, wir graben.	grabe.	ich grub, Ս. ich grübe.	gegraben.

Ա.յոպէս՝ begraben *թաղել.* Ընդ. անց. begraben; ein'graben *(հողի տակ) ծածկել։*

158. Laden *բեռնաւորել. (հրացէն..) լեցընել.*

Ich lade, du ladeſt *կամ* lädſt, er ladet *կ.* lädt, wir laden.	lade.	ich lud *կ.* ladeteſt.	geladen.

Ա.յոպէս՝ ab'laden *բեռը վար առնուլ.* aus'laden *(կառք մը, նաւ մը) բեռնաթափել.* beladen *բեռնաւորել.* ein'laden *հրաւիրել.* Ընդ. անց. eingeladen.

159. Schaffen *եւ* erſchaffen *ստեղծել.*

Ich ſchaffe, du ſchaffſt, er ſchafft, wir ſchaffen.	ſchaffe.	ich ſchuf, ich erſchuf.	geſchaffen, erſchaffen.

ՄԴ. Schaffen *աշխատիլ նշանակութեամբ կանոնաւոր է. նոյնպէս՝* verſchaffen, an'ſchaffen *հոգալ, հայթայթել. եւ* ab'ſchaffen *ջնջել, վերցնել։*

160. Schlagen *զարնել, բախել.*

Ich ſchlage, du ſchlägſt, er ſchlägt, wir ſchlagen.	ſchlage.	ich ſchlug, Ս. ich ſchlüge.	geſchlagen.

Ա.յոպէս՝ ab'ſchlagen 1) *զարնելով կտրել.* 2) *մերժել, չընդունիլ.* er=ſchlagen *(զարնելով) մեռցընել.* aus'ſchlagen *մերժել.* zerſchlagen *կոտրել, ջախջախել։*

161. Tragen *տանիլ.*

Ich trage, du trägſt, er trägt, wir tragen.	trage.	ich trug, Ս. ich trüge.	getragen.

Ա.յոպէս՝ ab'tragen *գործածելով մաշեցընել.* ertragen *տանիլ, համբերել.* ſich betragen *վարուիլ.* bei'tragen *գործակցիլ, նպաստել։*

162. Waſchen *լուալ.*

Ich waſche, du wäſcheſt, er wäſcht, wir waſchen.	waſche.	ich wuſch, Ս. ich wüſche.	gewaſchen.

Ա.յոպէս՝ ab'waſchen *լուալ(ով մաքրել).* aus'waſchen *(շիշ...) ողուել, լուալ։*

163. † Wachſen *աճիլ, մեծնալ.*

Ich wachſe, du wächſeſt, er wächſt, wir wachſen.	wachſe.	ich wuchs. Ս. ich wüchſe.	gewachſen.

Բառք:

der Bäcker հացագործ.
das Mehl ալիւր.
eine Höhle քարայր մը. խոռոչ մը.
der Totengräber մեռելաթաղ.
das Grab գերեզման.
die Last բեռ.
der Gegner հակառակորդ.
der Anfang սկիզբ.
die Pistoleատրճանակ.
der Zimmt դարիճենիկ, կինամոմոն.
schmutzig պիղծ, աղտոտ.
pflanzen տնկել.
der Kutscher կառապան:

Հրահանգ. 95.

1. Heute haben wir Kuchen gebacken. Warum backt der Bäcker kein Brot mehr? Weil er kein Mehl hat. Die nächste Woche wird er wieder backen. Der König fährt mit sechs Pferden. Wohin fährst du? Ich fahre nach Straßburg. Gestern fuhr mein Freund auch dahin (Հոն). Ist er mit dem Dampfboot gefahren? Nein mit der Eisenbahn. Der Fuchs gräbt sich eine Höhle. Der Totengräber hat ein Grab gegraben. Man belud (158) den Esel mit vielen Säcken. Das Holz wurde auf einen Wagen geladen.

2. Diese Kleider sind abgetragen. Warum schlägt die Mutter das Kind? Weil es so schmutzig ist; es hat sich nicht gewaschen. Pilatus wusch sich die Hände und sprach: Ich bin unschuldig an dem Tode dieses Gerechten. Die Theepflanze wächst (բուսանիլ) in China. Ehemals wuchs der Tabak nicht in Deutschland; aber jetzt wird viel gepflanzt. Dieser Jüngling ist sehr gewachsen, seit (յորմէ հետէ) ich ihn nicht mehr gesehen habe. Am Anfang schuf Gott Himmel und Erde. Die Welt ist von Gott aus nichts geschaffen worden.

Թարգմութիւն. 96.

1. Հացագործն այսօր հաց եփած է: Ոչ, ամէն օր (չ+) չ'եփեր: Կառապանը շատ արագ (zu schnell) կը քշէ [ձիերը] (156): Մենք Ֆրանքֆուրդ գացինք [կառքով]: Իշխանը ջրոս ձիով փառաւոր կառքի մը մէջ կ'երթար: Թշնամիք խորունկ փոս մը փորեցին (ԱՆ.), որուն մէջ իրենց մեռելները թաղեցին (ԱՆ.): Կառքը շատ բեռնաւորուած էր: Պաշտօնակալը (der Offizier) իւր ատրճանակը լեցուց (158) եւ իւր հակառակորդին (Նց.) կը սպասէր: Պարահանդէս (auf den Ball) հրաւիրուած էք: Ոչ, ես չէ, բայց եղբայրս հրաւիրուած է:

2. Աստուած երկինքն ու երկիրն ստեղծեց: Աշխարհքը վեց օրուան մէջ ստեղծեց: Մէկն իմ նամակս նամակատուն տարաւ: Ես զանիկա կէս ժամ յառաջ (vor) հոն տարի (hintragen):

Թաշկինակներս լուացուած են: Ջանոնք հիմայ կը լուան: Ամեն նալաւ դարիճենիկը Սէյլոն (Ceylon) կղզւոյն վրայ կը բուսնի: Խահուէն յառաջագոյն միայն Արաբիայի մէջ կը բուսնէր. հիմայ Ամերիկայի մէջ ալ կը բուսնի: Ինչո՞ւ շուներս զարկիք: Որովհետեւ գիս խածաւ: Պղտիկ Ռոբերտոն (Robert) չար տղայ մըն է, անիկա բոլոր անասուններըը կը ծեծէ (կը զարնէ):

Ընթերցուած:

Die Biene und die Taube. Մեղուն եւ աղաւնին:

Ein Bienchen fiel in einen Bach[1].
Dies sah von oben eine Taube;
Sie brach ein Blättchen von der Laube[2]
Und warf's ihr zu. Das Bienchen schwamm darnach
Und half[3] sich glücklich aus dem Bach.
Nach kurzer Zeit saß unsere Taube
In Frieden wieder auf der Laube.
Ein Jäger hatte schon den Hahn[4] auf sie gespannt[5];
Mein Bienchen kam; pick! stach's ihm in die Hand;
Puff! ging der Schuß[6] daneben.
Die Taube flog davon. Wem dankte[7] sie ihr Leben?

1 առուակ. 2 դալարազարդ հովանոց. 3 դուրս ելլել. 4 (հրացանի կայծհանի ունելիք) աքաղաղ. 5 լարել. 6 հարուած. 7 danken գնդ. verdanken պարտական ըլլալ:

ԱՅԲՈՒԲԵՆԱԿԱՆ ՑԱՆԿ ԱՆԿԱՆՈՆ ԲԱՑԵՐՈՒ

	թ.-ս.		թ.-ս.
Backen, buk, gebacken	155	biegen, bog, gebogen	111
befehlen, befahl, befohlen . . .	17	bieten, bot, geboten	112
befleißen, befliß, beflissen . . .	62	binden, band, gebunden	43
beginnen, begann, begonnen . .	36	bitten, bat, gebeten	11
beißen, biß, gebissen	61	blasen, blies, geblasen	97
beklemmen, beklomm, beklommen	134	†bleiben, blieb, geblieben . . .	80
bergen, barg, geborgen	18	braten, briet, gebraten	98
†bersten, barst, geborsten . . .	19	brechen, brach, gebrochen . . .	16
besinnen, besann, besonnen . .	39	*brennen[1], brannte, gebrannt .	—
besitzen, besaß, besessen . . .	12	*bringen, brachte, gebracht . . .	—
betrügen, betrog, betrogen . . .	135	*Denken, dachte, gedacht . . .	—
bewegen, bewog, bewogen . . .	133	dingen, dang կ. dingte, gedungen	58

1 Աստղանիշ (*) բայերը կէս զարտուղի են, զորոնք տես Ի· Դաս· § 7 եւ 8· Խաչանիշք (†) sein օժանդակով խոնարհող ՀՂ+ բայեր են:

ՏԹԹՈՑ, ՓԱՐԱԿ· ԴՒՐՄԱՆԵՐԻՆ· Ե· ՄԱՆ

	թիւ
dreschen, drasch կամ drosch, gedroschen	20
Empfangen, empfing, empfangen	100
empfehlen, empfahl, empfohlen	17
†dringen, drang, gedrungen	47
†erbleichen, erblich, erblichen	63
†erküren, erkor, erkoren	154
†erlöschen, erlosch, erloschen	136
†erschallen, erscholl, erschollen	137
†erschrecken, erschrak, erschrocken	21
erwägen, erwog, erwogen	126
essen, aß, gegessen	2
†Fahren, fuhr, gefahren	156
†fallen, fiel, gefallen	99
fangen, fieng, gefangen	100
fechten, focht, gefochten	138
finden, fand, gefunden	44
flechten, flocht, geflochten	139
†fliegen, flog, geflogen	113
†fliehen, floh, geflohen	114
†fließen, floß, geflossen	115
fressen, fraß, gefressen	3
frieren, fror, gefroren	116
Gären, gor, gegoren	140
gebären, gebar, geboren	23
geben, gab, gegeben	1
gebieten, gebot, geboten	112
†gedeihen, gedieh, gediehen	86
gefallen, gefiel, gefallen	99
†gehen, ging, gegangen	108
†gelingen, gelang, gelungen	48
gelten, galt, gegolten	22
†genesen, genas, genesen	8
†genießen, genoß, genossen	117
†geraten, geriet, geraten	104
†geschehen, geschah, geschehen	9
gewinnen, gewann, gewonnen	37
gießen, goß, gegossen	118
gleichen, glich, geglichen	65
†gleiten, glitt, geglitten	66
glimmen, glomm, geglommen	119
graben, grub, gegraben	157
greifen, griff, gegriffen	64
Halten, hielt, gehalten	101
hangen, hieng, gehangen	102
hauen, hieb, gehauen	107
heben, hob, gehoben	141
heißen, hieß, geheißen	96
helfen, half, geholfen	24

	թիւ
*Kennen, kannte, gekannt	—
†klimmen, klomm, geklommen	119
klingen, klang, geklungen	49
kneifen, kniff, gekniffen	67
†kommen, kam, gekommen	42
†kriechen, kroch, gekrochen	120
Laden, lud, geladen	158
lassen, ließ, gelassen	103
†laufen, lief gelaufen	106
leiden, litt, gelitten	68
leihen, lieh, geliehen	87
lesen, las, gelesen	5
liegen, lag, gelegen	13
lügen, log, gelogen	142
Meiden, mied, gemieden	84
melken, molk, gemolken	143
messen, maß, gemessen	4
mißfallen, mißfiel, mißfallen	99
Nehmen, nahm, genommen	25
*nennen, nannte, genannt	—
Pfeifen, pfiff, gepfiffen	69
pflegen, pflog, gepflogen	150
preisen, pries, gepriesen	91
†Quellen, quoll, gequollen	151
Raten, riet, geraten	104
reiben, rieb, gerieben	82
reißen, riß, gerissen	70
†reiten, ritt, geritten	71
*†rennen, rannte, gerannt	—
riechen roch, gerochen	121
ringen, rang, gerungen	50
†rinnen, rann, geronnen	38
rufen, rief, gerufen	110
Saufen, soff, gesoffen	152
saugen, sog, gesogen	144
schaffen, schuf, geschaffen	159
scheiden, schied, geschieden	85
scheinen, schien, geschienen	93
schelten, schalt, gescholten	26
scheren, schor, geschoren	145
schieben, schob, geschoben	128
schießen, schoß, geschossen	122
schinden, schund, geschunden	59
schlafen, schlief, geschlafen	105
schlagen, schlug, geschlagen	160
†schleichen, schlich, geschlichen	72
schleifen, schliff, geschliffen	73
schließen, schloß, geschlossen	123
schlingen, schlang, geschlungen	51

	թիւ
schmeißen, schmiß, geschmissen	75
†schmelzen, schmolz, geschmolzen	146
schnauben, schnob, geschnoben	153
schneiden, schnitt, geschnitten	76
schreiben, schrieb, geschrieben	81
schreien, schrie, geschrien	88
†schreiten, schritt, geschritten	77
schweigen, schwieg, geschwiegen	94
†schwellen, schwoll, geschwollen	147
†schwimmen, schwamm, geschwommen	41
†schwinden, schwand, geschwunden	45
schwingen, schwang, geschwungen	52
schwören, schwor, geschworen	148
sehen, sah, gesehen	6
*senden, sandte, gesandt	—
sieden, sott, gesotten	129
singen, sang, gesungen	53
†sinken, sank, gesunken	55
sinnen, sann, gesonnen	39
sitzen, saß, gesessen	12
speien, spie, gespieen	89
spinnen, spann, gesponnen	40
sprechen, sprach, gesprochen	27
sprießen, sproß, gesprossen	130
†springen, sprang, gesprungen	54
stechen, stach, gestochen	28
†stecken, stak, gesteckt	29
stehen, stand, gestanden	14
stehlen, stahl, gestohlen	30
†steigen, stieg, gestiegen	95
†sterben, starb, gestorben	31
†stieben, stob, gestoben	131
stinken, stank, gestunken	60

	թիւ
stoßen, stieß, gestoßen	109
streichen, strich, gestrichen	74
streiten, stritt, gestritten	78
Thun, that, gethan	15
tragen, trug, getragen	161
treffen, traf, getroffen	35
treiben, trieb, getrieben	83
†treten, trat, getreten	7
triefen, trof, getroffen	132
trinken, trank, getrunken	56
trügen, trog (betrogen)	135
Verbergen, verbarg, verborgen	18
verbieten, verbot, verboten	112
verderben, verdarb, verdorben	32
verdrießen, verdroß, verdrossen	124
vergessen, vergaß, vergessen	10
verlieren, verlor, verloren	125
†verschwinden, verschwand, verschwunden	45
verzeihen, verzieh, verziehen	90
Wachsen, wuchs, gewachsen	163
wägen, wog, gewogen	126
waschen, wusch, gewaschen	162
weben, wob, gewoben	149
†weichen, wich, gewichen	79
weisen, wies, gewiesen	92
*wenden, wandte, gewandt	—
werben, warb, geworben	33
werfen, warf, geworfen	34
wiegen, wog, gewogen	126
winden, wand, gewunden	46
*wissen, wußte, gewußt	—
Zeihen, zieh, geziehen	90
ziehen, zog, gezogen	12
zwingen, zwang, gezwungen	5

ԵՐԵՍՆԵՐՈՐԴ ԵՐՐՈՐԴ ԴԱՍ

ԱՆԲԱԺԻՆ ԲԱՑԵՐ

(Untrennbare Zeitwörter.)

Վերմաներենի բայերուն մեծագոյն մասը մէկ կամ աւելի նախադաս մասնիկներ կ'առնուն իրենց իմաստն եղանակաւորելու համար: Այս մասնիկներէն ոմանք անբաժին են, այսինքն իրենց դիրքն երբեք չեն փոխեր, իսկ ոմանք քաժանական են, որ է՝ բայէն բաժնուելով երբեմն անկէ յառաջ եւ երբեմն ալ վերջը կը

դրուին: Առջիններըը կը կոչուին անբաժին կամ անբաժանական բայեր: Անոնց յատկութիւններն յայտնի են որ 1. մասնիկը միշտ բային հետ միացեալ կը մնայ եւ երբեք չի բաժնուիր. 2. այս մասնիկներն երբեք շեշտ չեն ունենար. 3. այս տեսակ բայերն Ընդ. անցեալին մէջ ge նախադաս մասնիկը չեն առնուր:

Անբաժին մասնիկներն հետեւեալ հետասանք են.

be, emp, er; ent, ver, zer;
ge, miß, voll, hinter եւ wider.

1. ԱՆԲԱԺԻՆ ԲԱՅԻ ՄԸ ԽՈՆԱՐՀՈՒՄԸ

Bedecken (ընդ.) — **bedeckte** — **bedeckt** ծածկել:

Ներկայ:

Ich bedecke կը ծածկեմ.
du bedeckſt կը ծածկես.
er bedeckt կը ծածկէ.
wir bedecken կը ծածկենք.
ihr bedeckt կը ծածկէք.
ſie bedecken կը ծածկեն:

Անկատար:

Ich bedeckte կը ծածկէի, ծածկեցի. du bedeckteſt, er bedeckte եւն.:

Ապառնի:

Ich werde bedecken պիտի ծածկեմ. du wirſt bedecken եւն.:

Յարակատար:

Ich habe **bedeckt** ծածկեր եմ, ծածկեցի. du haſt bedeckt եւն.:

Ընդունելութիւնք:

Ներկայ. bedeckend. Անցեալ. bedeckt.

Այսպէս կը խոնարհին.

	Անբաժին:	Ներկայ:	Ընդ. անցեալ:
be:	belohnen վարձատրել.	ich belohne.	belohnt.
	behalten պահել.	ich behalte.	behalten.
emp:	empfinden զգալ.	ich empfinde.	empfunden.
	empfangen ընդունիլ.	ich empfange.	empfangen.
er:	erhalten ընդունիլ.	ich erhalte.	erhalten.
	†erſcheinen երեւալ.	ich erſcheine.	erſchienen.
ent:	†entgehen խոյս տալ.	ich entgehe.	entgangen.
	entfernen հեռացընել.	ich entferne.	entfernt.
ver:	verlaſſen թողուլ.	ich verlaſſe.	verlaſſen.
	verlieren կորսնցընել.	ich verliere.	verloren.
zer:	zerſtören կործանել.	ich zerſtöre.	zerſtört.
	zerreißen պատռել.	ich zerreiße.	zerriſſen.
ge:	gehorchen հնազանդիլ.	ich gehorche.	gehorchen.
	gefallen հաճիլ.	ich gefalle.	gefallen.
miß:	mißfallen անհաճոյ ըլլալ.	ich mißfalle.	mißfallen.
	mißbrauchen զեղծանիլ.	ich mißbrauche.	mißbraucht.

voll:	vollbringen կատարել, ընել.	ich vollbringe.	vollbracht.
	vollziehen իգործ դնել, կատարել.	ich vollziehe.	vollzogen.
wider:	widerſprechen հակառակ խօսիլ.	ich widerſpreche.	widerſprochen.
	widerſtehen հակառակիլ.	ich widerſtehe.	widerſtanden.
hinter:	hinterlaſſen թողուլ.	ich hinterlaſſe.	hinterlaſſen.
	hintergehen խաբել.	ich hintergehe.	hintergangen.

Ծնդ. Durch, über, unter եւ um նախադաս մասնիկներուն վրայ, որոնք մերթ բաժանական են եւ մերթ անբաժին, տես Լե· Դաս:

2. ԱԾԱՆՑԵԱԼ ԱՆԲԱԺԻՆ ԲԱՅԵՐ

Վերոյիշեալ մասնիկներէն երբեմն նախադաս մասնիկով մը գոյականներէ ածանցեալ բայերուն վրայ կը դրուին, եւ նոյնն անբաժանական կ'ընեն: Առաջին մասնիկը անշեշտ կը մնայ:

Անբաժին:

bean:	beantragen,	(ընդ.) առաջարկել.
beant:	beantworten,	" պատասխանել.
be=un:	beunruhigen,	" անհանգիստ ընել.
benach:	benachrichtigen,	" տեղեկացընել.
beob:	beobachten,	" պահել (կանոնները).
be=ur:	beurteilen,	" դատել.
verab:	verabſcheuen,	" զզուիլ.
verur:	verurſachen,	" պատճառել.
verur:	verurteilen,	" դատապարտել.
veran:	veranlaſſen,	" պատճառել.
vernach:	vernachläſſigen,	" զանց առնել.
mißver:	mißverſtehen,	" սխալ՝ գէշ հասկնալ.

Ներկայ:	Ընդ· անցեալ:
ich beantrage.	beantragt.
ich beantworte.	beantwortet.
ich beunruhige.	beunruhigt.
ich benachrichtige.	benachrichtigt.
ich beobachte.	beobachtet.
ich beurteile.	beurteilt.
ich verabſcheue.	verabſcheut.
ich verurſache.	verurſacht.
ich verurteile.	verurteilt.
ich veranlaſſe.	veranlaßt.
ich vernachläſſige.	vernachläſſigt.
ich mißverſtehe.	mißverſtanden.

Ծնդ. Bevor'ſtehen վերահասու ըլլալ, սպառնալ, bevor եւ ſtehen էն բարդուած, բաժանական բաղադրեալ բայերուն կը վերաբերի, տես եր. 204, 2:

3. ԱԾԱՆՑՆԵՐԷՆ ԵՒՆ. ԲԱՂԱԴՐԵԱԼ ԱՆԲԱԺԻՆ ԲԱՅԵՐ

Ասոնք բայերն ալ նմանապէս անբաժին կը մնան. բայց շեշտն առաջին վանկին վրայ ըլլալուն համար, Ընդ. անցեալի

մէջ ge նախադաս մասնիկը կ'ընդունին: Ամենքն ալ կանոնաւոր են:

Անբեւոյն:	Նեբեւոյ:	Ընդ· անցեալ:
frühstücken նախաճաշիկ ընել·	ich frühstücke.	gefrühstückt.
antworten պատասխանել·	ich antworte.	geantwortet.
urteilen դատել· [վէլ·	ich urteile.	geurteilt.
rechtfertigen արդարացընել, ջատագովել·	ich rechtfertige.	gerechtfertigt.
liebkosen գգուել, շողոքորթել·	ich liebkose.	geliebkost.
argwöhnen կասկածել·	ich argwöhne.	geargwöhnt.
weissagen գուշակել, նախապատմել·	ich weissage	geweissagt.
ratschlagen խորհրդածել·	ich ratschlage.	geratschlagt.
mutmaßen կարծել, գուշակել·	ich mutmaße.	gemutmaßt.
wetteifern մրցիլ·	ich wetteifere,	gewetteifert.
handhaben ձեռքով շօշափել· պահել·	ich handhabe.	gehandhabt.
brandschatzen հարկատու ընել (քաղաք	ich brandschatze.	gebrandschatzt.
wetterleuchten փայլատակել· [մը)·	es wetterleuchtet.	gewetterleuchtet.
liebäugeln սիրոյ ակնարկներ ընել·	ich liebäugle.	geliebäugelt.
wallfahr(t)en ուխտի երթալ·	ich wallfahr(t)e.	gewallfahrt(et).

Դիտող· Այս երկու անբաժին բայերն willfahr'en ընդհնդ. հաճոյանալ, եւ frohlock'en խայտալ, Ընդ· անցեալն մէջ ge մասնիկը չեն առնուր, վասն զի շեշտն երկրորդ վանկին վրայ է: Օր· Er hat mir willfahrt իմ խնդիրքս ընորհեց:

Բառք:

der Einwohner բնակիչ·
der Aufseher վերատեսուչ·
erobern աշխարհակալել, նուաճել·
verstehen հասկնալ·
befolgen հետեւիլ· dunkel մութ,
begießen ոռոգել·
entsagen պլանալ·
erkennen ճանչնալ·
erraten գուշակել·
ergreifen բռնել, ըմբռնել·
die Absicht դիտաւորութիւն·
sogleich իսկոյն, անմիջապէս·
günstig շահաւոր·
gewöhnlich սովորաբար·
gänzlich, ganz բոլորովին·
der Sieg յաղթութիւն·
die Frage հարցումն·
der Mönch կրօնաւոր, միանձն·
die Landschaft գիւղօրէք·
bebauen մշակել· [յերկարել·
verschieben ուրիշ ժամանակի ձգել,
verschlingen կլլել, լափել·
vermuten ենթադրել·
begünstigen նպաստել·
erfinden գտնել, հնարել·

Հրահանգ. 97.

1. Der Schnee bedeckt im Winter die Erde. Die fleißigen Schüler werden belohnt. Diese Bücher gefallen mir nicht. Die Feinde eroberten die Stadt. Ich erkannte Sie nicht sogleich, weil es dunkel war. Behalten Sie, was Sie haben. Hast du mich verstanden? Ja, ich verspreche Ihnen, Ihren Rat zu befolgen. Mein Herr, Ihr Betragen hat mir sehr mißfallen. Es mißfällt jedermann. Widersprechet mir, so lange (որչափ որ) ihr wollt; am Ende (ի վերջոյ) werdet ihr doch sagen, daß ich recht gehabt habe. Dieses Schloß ist von der Gräfin F. bewohnt.

2. Der Gärtner hat vergessen, meine jungen Pflanzen zu begießen. Der König hat zu Gunsten (ի նպաստ) seines Sohnes dem Throne entsagt. Herr Walter hat mein Buch sehr günstig beurteilt. Die rechtschaffenen Menschen verabscheuen das Laster. Die Nachricht von dem Siege der Feinde hat unter den Einwohnern einen großen Schrecken (սարսափ) verursacht. Der Aufseher hat seine Geschäfte ganz vernachlässigt. Ich habe seinen Brief noch nicht beantwortet. Der Sohn des Lord K. hat seine Studien gänzlich vernachlässigt.

Շարադրութիւն. 98.

1. Ձմեռն երկիրը կը ծածկէ: Ձիւնը լեռները կը ծածկէ: Դուք ձեր ստակը պիտի կորնչցընէք: Ես ձեր Ապրիլ 6 [թուականով] (von) նամակը չընդունեցայ: Խելքը տղաքն իրենց ծնողացը կը հնազանդին: Այս երիտասարդը բախտէն նպաստուած էր: Գեղացիները դաշտերը կը մշակեն: Վաղուան բան մը մի՛ ձգէք: Վագրը կը լափէ ամէն անասուն (յօ·), որ (die er) կրնայ բռնել: Պէտք չէ՞ (muß man nicht) այս շքեղ գիւղօրէից վրայ (հայց·) զարմանալ: Մենք անոր վրայ (հայց·) արդէն զարմացանք, եւ դեռ կը զարմանանք անոր վրայ: Ի՞նչ կրօնացուցիք: Քսակս կորնցուցի: Իմ խորհուրդս գուշակեցիք:

2. Ժամը քանիին նախաճաշիկ կ'ընէք: Մենք սովորաբար ժամն ընդին կը նախաճաշենք. բայց այսօր ժամն ութուկէսին նախաճաշեցինք: Շնորհք ըրէք (gefälligst), ինձի պատասխանեցէք: Ձեզի արդէն պատասխանած կ'ըլլայի, եթէ ձեր հարցումն հասկցած ըլլայի: Պատերազմն այս երկրին բնակչաց մեծամեծ (viel) վնասներ (Schaden) պատճառեց: Ձեր կարծիս իւր վարմունքն արդարացուց. իրեն վրայ (հայց·) սխալ (falsch) դատաստան ըրած էին (beurteilen). իւր դիտաւորութիւնները բոլորովին սխալ հասկցած էին: Ինչո՞ւ համար ձեր պապին մահուանը վրայ (von) ինձի տեղեկութիւն չտուիք (զիս չտեղեկացուցիք): Կ'ենթադրէի, որ եղբայրս անոր վրայ (davon) ձեզի տեղեկութիւն տուած է (զձեզ տեղեկացուցած է): Վառօդը (das Schießpulver) գերմանացի կրօնաւորի մը ձեռօք (von) գըտնուեցաւ:

Խօսակցութիւն:

Was thaten die Feinde?	Sie eroberten die Stadt.
Von wem wird jenes Schloß bewohnt?	Von dem Grafen F.
Iſt er reich?	Man vermutet, daß er ſehr reich iſt.
Iſt er ein Deutſcher oder ein Franzoſe?	Keins von beiden, er iſt ein Ruſſe.
Warum hat der Gärtner die Blumen nicht begoſſen?	Er wird ſie dieſen Abend begießen.
Was verſprach der Knabe?	Er verſprach zu gehorchen.
Wer von euch hat mir widerſprochen?	Niemand von uns hat Ihnen widerſprochen.
Hat dieſer Mann ſein Geſchäft beſorgt?	Nein, er hat es gänzlich vernachläſſigt.
Haben Sie einen Brief von Ihrem Freunde erhalten?	Ich erhalte oft Briefe von ihm.
Haben Sie viele Freunde?	Ich habe die meiſten Freunde verloren.
Was thun die Bauern?	Sie bebauen die Felder.
Können Sie meine Gedanken erraten?	Ich habe ſie oft erraten, aber nicht immer.
Haben die Feinde die Stadt zerſtört?	Nein, ſie haben ſie nicht zerſtört.
Haben Sie den Brief Ihres Freundes ſchon beantwortet?	Ich werde ihn in einigen Tagen beantworten.
Wiſſen Sie wer dieſes Glas zerbrochen hat?	Nein, mein Herr, ich weiß es nicht; ich habe es nicht zerbrochen.
Haben Sie meine Worte recht verſtanden?	Im Gegenteil (ընդ հակառակն), ich habe ſie ganz mißverſtanden.

ԵՐԵՍՆԵՐՈՐԴ ՁՈՐՐՈՐԴ ԴԱՍ

ԲԱԺԱՆԱԿԱՆ (ԿԱՄ ԲԱՂԱԴՐԵԼԻ) ԲԱՅԵՐ

(Trennbare Zeitwörter.)

Ըստ սահմանի բաղադրեալ բառերուն (եր. 9.), քանի՛ երեք վանդակ են, որոնք բայ է պարզ բայի մը աներեւութին վերջաւորութիւններէն, իրենց սկիզբն իբրեւ նախդրաս մասնիկ նախադրութիւն մը կամ մակբայ մ՚ալ ունին, Օր. aus-gehen դուրս ելլել: Այս մասնիկն երբեմն կը բաժնուի եւ նախադասութեան վերջը կը դրուի. Օր.

Ich gehe dieſen Abend aus.

Այս բաժանումը կ՚ըլլայ ներկայի, սահմանական անկոփոքի եւ հրամայականի մէջ, եթէ այսպիսի բայ մը ենթադասութեան մէջ է:

Ընդ հակառակն մասնիկը բային սկիզբը կը մնայ՝ անեքնոյն եւ ըստ հետեւորդի անեներեւութով կազմուած ժամանակներուն, եւ ընդունելութեանց մէջ: Սակայն պէտք է միտ դնել որ ընդ. անցեալին յաւելուածոյ ge՚ն՝ մասնիկան եւ բային մէջ կը

մտնէ (aus=ge=gangen դուրս ելած. an=ge=fangen սկսած): Նոյնպէս կ՚ըլլայ, յո նախադրութիւնն ալ, եթէ անեներեւութէն յառաջ դրուի. օր. aus=zu=gehen դուրս երթալու համար. an=zu=fangen սկսելու համար:

Իսկ ասոնց շեշտը կրկին է, մէկը բաժանական մասնիկան եւ միւսը բային վրայ:

ԲԱԺԱՆԱԿԱՆ ԲԱՅԻ ՄԸ ԽՈՆԱՐՀՈՒՄԸ

Abſchreiben — abſchrieb — abgeſchrieben *օրինակել:*

Սահմանական ներկայ:

Ich ſchreibe — ab *կ՚օրինակեմ*	wir ſchreiben — ab *կ՚օրինակենք*
du ſchreibſt — ab *կ՚օրինակես*	ihr ſchreibt — ab *կ՚օրինակէք*
er ſchreibt — ab *կ՚օրինակէ*	ſie ſchreiben — ab *կ՚օրինակեն.*

Անկատար:

Ich ſchrieb — ab *կ՚օրինակէի, օրինակեցի.*	wir ſchrieben — ab
du ſchriebſt — ab	ihr ſchriebet — ab
er ſchrieb — ab	ſie ſchrieben — ab.

Ապառնի:

Ich werde abſchreiben *պիտի օրինակեմ.*

Ցարակատար:

Ich habe . . abgeſchrieben *օրինակած եմ, օրինակեցի.*

Գերակատար:

Ich hatte . . abgeſchrieben *օրինակած էի.*

Անցեալ ապառնի:

Ich werde . . abgeſchrieben haben *օրինակած պիտի ըլլամ.*

Պայմանական:

Ներկայ:

Ich würde . . abſchreiben *կ՚օրինակէի.*

Անցեալ:

Ich würde . . abgeſchrieben haben *օրինակած կ՚ըլլայի.*

Հրամայական:

Schreibe — ab *օրինակէ.*	Schreiben wir — ab *օրինակենք.*
Schreiben Sie — ab *օրինակեցէք.*	Schreibt — ab *օրինակեցէք.*

Անեներեւոյթ:

Abſchreiben *կամ* abzuſchreiben *օրինակել, օրինակելու (համար).*

Ընդունելութիւն:

Նեբէ· Abſchreibend օրինակելով· Անդ· abgeſchrieben սրինակած:

Ստորադասական:

(առանց բաժանման.)

Ներկայ:

Daß ich abſchreibe, daß du abſchreibeſt եւն.:

Անկատար:

Daß ich abſchriebe, daß du abſchriebeſt եւն.:

Խաժանական մասնիկներու ցանկը.

1. Պարզ բաժանական մասնիկներ:

1) **ab:** †abreiſen ճամբայ ելլել, մեկնիլ· Նեբէ· ich reiſe .. ab Ը· անդ· abgereiſt.
Նոյնպէս՝ ab'nehmen վար առնուլ· ab'ſchlagen մերժել· †ab'weichen զարտուղիլ:

2) **an:** †an'kommen հասնիլ· Նեբէ· ich komme .. an. Ը· անդ· angekommen.
Նոյնպէս՝ an'fangen սկսիլ· an'nehmen ընդունիլ· an'ziehen հագնիլ· an'kleiden հագնիլ:

3) **auf:** †aufſtehen (անկողնէն՝ ոտք) ելլել· Նեբէ· ich ſtehe .. auf. Ը· անդ· aufgeſtanden.
Նոյնպէս՝ auf'hören դադարիլ· auf'halten բռնել, (եա) [կեցընել:

4) **aus:** †aus'gehen դուրս ելլել· Նեբէ· ich gehe .. aus. Ը· անդ· ausgegangen.
Նոյնպէս՝ aus'geben ծախք ընել· aus'laſſen մկդի թողուլ· aus'ſprechen արտաբերել· ausſetzen դուրս՝ ի տես դնել:

5) **bei:** †bei'ſtehen օգնել· Նեբէ· ich ſtehe .. bei. Ը· անդ· beigeſtanden.
Նոյնպէս՝ bei'tragen գործակցիլ, նպաստել:

6) **dar:** dar'ſtellen ներկայացընել· dar'bringen մատուցանել, պրհել:

7) **ein:** ein'führen մուծանել· ein'laden հրաւիրել:

8) **fort:** fort'tragen մկդի տանիլ· fort'dauern տեւել· fort'fahren Ե֊Ը· Բ· շարունակել· fort'ſetzen Ն֊Ը· Բ· շարունակել· յառաջ տանիլ:

9) **her:** her'bringen քովը բերել· her'führen քովը ածել՝ առաջնորդել:

10) **heim:** †heim'kehren տունը՝ հայրենիքը դառնալ:

11) **hin:** hin'ſtellen (հոն) դնել· hin'gehen (հոն) երթալ:

12) **los:** los'laſſen թողուլ, արձակել· los'reißen բռնութեամբ խլել, կորզել:

13) **mit:** mit'teilen հաղորդել· mit'wirken գործակցիլ· mit'nehmen հետն առնուլ· mit'bringen մկատի՝ հետը բերել:

14) **nach:** †nach'laufen եռեւէն վազել· †na'chfolgen հետեւիլ· յաջորդել:

15) **nieder:** nieder'legen գետին դնել:

16) **vor:** vor'ſtellen ներկայացընել· vor'leſen մկուն առջեւը կարդալ· vor'geben կերպարանել, պատճառել· vor'legen սեղանի ծառայել, մկուն առջեւը (կերակուր) դնել:

17) **weg:** weg'nehmen բառնալ, (ձեռքէն) առնուլ· weg'werfen (մկդի) նետել:

18) **wieder:**[1] wieder'leſen (կամ՝ wieder leſen) դարձեալ կարդալ:

19) **zu:** zu'laſſen թողուլ, հաւանիլ· zu'geben շնորհել, զիջանիլ· zu'hören լսել, մտիկ ընել· zu'ſchließen կղպել, գոցել· zu'bringen (ժամանակը բանով մ')անցընել· Ը· անդ· zugebracht.

Դէրօղ· durch, über, unter եւ um նախադրութիւններով բառ֊դուրած բայերը տես յաջորդ դասին մէջ:

Բառք:

das Anerbieten նուէր·	wild վայրենի·
der Sturm փոթորիկ·	anſtreichen նկարել, ծեփել·
die Speiſen կերակուրներ· [ղողել·	abtragen (սեղանը) վերցընել·
†austreten դուրս ելլել, (գետը) ո֊	friſch Գ· այն ինչ, նոր·
angreifen (վրան) յարձակիլ·	zuhören Ժ· լսել, մտիկ ընել·
ausziehen դուրս հանել·	aufmerkſam մտադրութեամբ·

Հրահանգ. 99.

Ich ſchreibe dieſe Aufgabe ab. Wer ſchrieb dieſen Brief ab? Karl hat ihn abgeſchrieben. Wann fingen Sie an, ihn abzuſchreiben? Ich habe ſchon geſtern Abend angefangen und dieſen Morgen fortgefahren. Wir ſind um halb ſechs Uhr angekommen. Das Mädchen ſchloß die Augen zu. Ich nehme mit Vergnügen Ihr gütiges Anerbieten an. Stehet auf, Kinder! Es iſt Zeit aufzuſtehen. Ich ging nicht aus, da ich krank war. Man hat mir dieſe Nachricht mitgeteilt. Fürchtet nichts, ich ſtehe euch bei! Leſen Sie mir dieſes Gedicht vor. Geben Sie Acht (միա դրէք), die Thüre iſt friſch angeſtrichen. Die Speiſen ſind ſchon abgetragen. Sind die Kinder angekleidet? Das Kindermädchen (տղաք հոգացող աղախին) kleidet ſie an. Weichet nie von der Wahrheit ab. Der Sturm hat aufgehört.

Տարադրութիւն. 100.

Դուրս կ'ելլէք: Այո, դուրս կ'ելլեմ: Ամէն օր դուրս կ'երթամ: Երէկ ես ալ դայի դուրս: Եղբայրս դէպ ի (nach) Լոնտոն ճամբայ ելաւ: Նուագահանդէսը (das Konzert) ժամն եօթին կը

---

[1] Wieder֊ով բարդուածներէն միայն մէկ բայ անբաժին է, այսինքն wiederholen կրկնել· տես եր· 210, Դէրօղ֊Ընդ:

սկսի: Ես դեռ գործքս (Arbeit) չսկսայ: Պատուաւոր մարդն իւր կեանքը կը զոհէ (setzt .. auf's Spiel), բայց ոչ իւր խիղճը: Վայրենի անասունները մարդկան եւ անասնոց վրայ (հյց·) կը յարձակին: Նեղոսն (der Nil) ամէն տարի կ'ողողէ: Այս տարի Ռենոսը (der Rhein) չողողեց: Ես դեռ հագուած չէի: Ինչքա՜ ձեր մուճակները հանած էք: Խարի աշակերտը մտադրութեամբ կը լսեն իրենց վարպետներուն: Ես միշտ սեղանի կը ծառայեմ (ψ· von): Երէկ չծառայեցիք [սեղանի]: Դուք իմ առջեւս աղէկ կաոր մը չէրիք (ψ· von): Ով որ ուշ կ'ելլէ, իւր ժամանակէն շատ բան (viel) կը կորնցնէ: Զձեզ կոմսին պիտի ներկայացնեմ, դուք պարահանդէս (zum Ball) պիտի հրաւիրուիք: Ընդհր բոլոր ձես ներկայացուցէք:

Խօսակցութիւն:

Haben Sie Ihre Übersetzung ſchon abgeſchrieben?	Ich ſchreibe ſie eben ab. Ich werde auch die von geſtern abſchreiben.
Um wieviel Uhr gehen Sie dieſen Abend aus?	Heute gehe ich nicht aus.
Sind Sie geſtern auch nicht ausgegangen?	Nein, ich habe keine Zeit, auszugehen.
Wer hat das Kind ausgekleidet?	Die Mutter hat es ausgekleidet.
Soll ich mich ankleiden?	Ja, kleiden Sie ſich an.
Wer hat meine Zeichnung (գծագրութիւն) weggenommen?	Niemand nimmt hier etwas weg.
Wird der Offizier heute hier vorbeireiten?	Vermutlich (կարելի է), denn er reitet jeden Tag hier vorbei.
Wann geht (կը ծագի) die Sonne auf?	Im Sommer geht ſie um 3 Uhr des Morgens auf.
Wann geht ſie unter (մարը կը մտնէ)?	Um 8 Uhr Abends.
Wann fängt das Theater an?	Es fängt im Winter um 6 Uhr, im Sommer um 7 Uhr an.
Wer hat Ihnen dieſe Nachricht mitgeteilt?	Mein Neffe Ludwig teilte ſie mir mit.

2. Բաղադրեալ բաժանական մասնիկներ:

Սոնք մակբայներ են, որոնք բայերուն վրայ աւելցուելով իմաստը բոլորովին կը փոխեն: Ընդհանրապէս վանկին վրայ է:

bevor':	†bevorſtehen սպառնալ· Ներ։· es ſteht bevor'.
dabei':	†dabeiſtehen քովը կենալ· Ներ։· ich ſtehe .. dabei.
daher':	†daherkommen մերձենալ· Ներ։· ich komme daher.
dahin':	dahinreißen առնուլ տանիլ· Ներ։· ich reiße .. dahin.
daran':	daranbinden միացընել, կցել· Ներ։· ich binde daran.
darauf':	darauflegen վրան դնել· Ներ։· ich lege darauf.
davon':	†davonlaufen փախչել (ով ազատիլ)· Ներ։· ich laufe davon.

davor':	davorſtellen առջեւը դնել՝ կեցընել· Ներ։· ich ſtelle davor.
dazu':	dazuthun վրան յաւելուլ· Ներ։· ich thue dazu.
dazwi'ſchen:	dazwiſchenlegen դնել ի միջի· Ներ։· ich lege dazwiſchen.
einher':	†einhergehen (ծանրութեամբ) քալել· Ներ։· ich gehe einher.
entge'gen:	†entgegengehen դիմացն երթալ· Ներ։· ich gehe entgegen.
entzwei':	entzweiſchlagen կտոր կտոր ընել, ջախջախել· Ներ։· ich ſchlage entzwei.
herab': hinab':	†herabſteigen, †hinabſteigen իջնալ· Ներ։· ich ſteige herab, hinab.
heran':	herankommen մօտենալ· Ներ։· ich komme heran.
herauf': hinauf':	†heraufſteigen, †hinaufſteigen (վեր) ելլել· Ներ։· ich ſteige herauf. heraufbringen վեր բերել՝ հանել· Ներ։· ich bringe .. herauf.
heraus': hinaus':	hinaustragen, heraustragen դուրս տանիլ· Ներ։· ich trage hinherausrufen դուրս կանչել· Ներ։· ich rufe .. heraus.
herein': hinein':	†hereinkommen, †hineingehen (ներս) մտնել· Ներ։· ich komme herein.
herü'ber: hinü'ber:	herüberwerfen ասդին նետել· hinüberführen անդին անցընել·
herun'ter: hinun'ter:	†herunterfließen, †hinunterfließen դէպ ի վար վազել· Ներ։· es fließt herunter.
herbei': herzu':	†herbeilaufen վազելով քովը գալ· herzurufen քովը կանչել· Ներ։· ich laufe herbei եւն:
herum': umher':	herumtragen, umhertragen բոլորտիքը՝ ասդին անդին տանիլ· Ներ։· ich trage herum, umher.
hervor':	hervorbringen յառաջ բերել· Ներ։· ich bringe hervor.
hintan':	hintanſetzen զանց առնել, մեկդի թողուլ· Ներ։· ich ſetze hintan.
hinweg':	hinwegnehmen բառնալ, մեկդի առնուլ· Ներ։· ich nehme [hinweg.
hinzu':	†hinzueilen վազելով քովը երթալ· Ներ։· ich eile hinzu.
überein':	†übereinkommen միաբանիլ, համաձայնիլ· Ներ։· ich komme .. überein.
umher':	†umherſchweifen ասդին անդին թափառիլ:
voran':	†vorangehen առջեւէն երթալ, կանխել· Ներ։· ich gehe voran.
voraus': vorher':	vorausſetzen ենթադրել· vorherſagen նախապատմել, յառաջուընէ ըսել· vorherſehen նախատեսել· Ներ։· ich ſehe .. vorher.
vorbei': vorü'ber:	†vorbeifahren կառքով անցնիլ· Ը· ածց· vorbeigefahren. †vorbeigehen, †vorüberziehen (առջեւէն) անցնիլ·
zurück':	†zurückkehren եւ դառնալ· zurückbegleiten (մէկուն) եւս դառնալուն ընկերանալ· zurückgeben եւ տալ, հատուցանել· zurückſchicken եւս խրկել·
zuſammen:	†zuſammenkommen քովէ քով գալ, ժողովիլ· zuſammenbringen քովէ քով բերել· ժողվել· zuſammenſetzen բարդել, բաղադրել· Ը· անց· zuſammengeſetzt բաղադրեալ, բարդ·

Ծան. 1. Այս թէ պարզ եւ թէ բաղադրեալ մասնիկները կրնան առբայէն մասնկամբ բայերուն վրայ ալ աւելցուիլ: Բաժանումն ըստ վերոյգրեալ կանոնաց կ'ըլլայ: Որ.

an'vertrauen վստահիլ· Ներ։· ich vertraue—an. Ը· անց· an'vertraut.
auf'erlegen վրան դնել· Ը· անց: auferlegt.

voraus'bezahlen յառաջուբնէ վճարել· Նէրէ· ich bezahle — voraus. Յրէ· ich habe — vorausbezahlt.

Ծնդ. 2. Հետեւեալ բացատրութիւններն երբեմն իրրեւ մէկ բառ կը գործածուին, եւ այսպիսի դիպաց մէջ պէտք են իրրեւ բաժանական բաղադրեալ բայեր նկատուիլ.

†fehlſchlagen	ձախողիլ, սխալիլ·	ich ſchlage fehl.	fehlgeſchlagen.
freiſprechen	արձակել, ազատ ընել·	ich ſpreche.. frei.	freigeſprochen.
†gleichkommen	հաւասար գալ·	ich komme.. gleich.	gleichgekommen.
feſtſetzen	հաստատել, որոշել·	ich ſetze.. feſt.	feſtgeſetzt.
ſtillſchweigen	լռել·	ich ſchweige ſtill.	ſtillgeſchwiegen.
ſtattfinden	տեղի ունենալ·	ich finde ſtatt.	ſtattgefunden.
hochſchätzen	յարգել, մեծ համարել·	ich ſchätze.. hoch.	hochgeſchätzt.
†inne werden / wahrnehmen	իմանալ, տեղեկանալ·	ich werde inne. / ich nehme wahr.	inne geworden. / wahrgenommen.

Դիտողութիւնք:

1. Միջանկեալ նախադասութեանց, այսինքն՝ այնպիսի նախադասութեանց մէջ, որոնց սկիզբը յարաբերական դերանուն մը կամ յեղակարծ շաղկապ[1] (տ· ԽԱ· Դաս·) մը կը գտնուի, մասնիկը բայէն չի բաժնուիր: Օր·

Der Brief, welchen ich abſchreibe.
Նամակը, զոր ես կ'օրինակեմ (իմ օրինակած նամակս).
Ich wünſche, daß Sie heute nicht ausgehen.
Կը բաղձամ, որ այսօր դուրս չերթաք·
Als ich in Paris ankam երբ Բարիզ հասայ·
Wenn der Regen nicht aufhört եթէ անձրեւը չդադրի·

2. Her- բաղադրեալ մասնիկները (օր· herein, herauf, herab, herüber եւն·) միշտ դէպ ի խօսողն անձը շարժում մը կը ցուցընեն, իսկ ընդհակառակն hin- բաղադրեալները (օր· hinein, hinauf, hinab եւն·) դէպ ի խօսողէն հեռացեալ տեղ մը շարժում կը ցուցընեն: Օր·

Kommen Sie herein, mein Herr ներս եկէք, տէր իմ·
(Խօսող անձը իւրն դէպ ընդունիլ պատրաստ ներս է կոչէ·)
Gehen Sie hinein ներս մտէք·
(Խօսող անձը դուռէն դուրս է ձգտէ·)
Kommen Sie gefälligſt herauf շնորհք ըրէք վեր եկէք·
(Խօսող անձը վեր ձգտելով դէպ երեսն է կոչէ·)
Gehen Sie hinauf վեր երթէք դացէք·
(Խօսող անձն ալ վարը է ձգտէ·)
Der Vater ſprach: Steige hinab in das Thal.
Հայրն ըսաւ· Վարը ձորն իջիր·

[1] Այսպիսիք են ի մէջ այլոց, daß որ, wenn եթէ, weil վասն զի, als երբ որ, da երբ, obſchon թէպէտ·

Բառք:

der Wähler	ընտրող·	der Weiſe	գիտուն, իմաստուն·
die Unternehmung	ձեռնարկութիւն·	abbrennen	այրիլ, սպառիլ, մխիլ
die Gerechtigkeit	արդարութիւն·	der Ball	պարահանդէս· [դառնալ·
der Boden	գետին·	zurücktreiben	ետ մղել·
die Legion	լեգէոն, գունդ·	wählen	ընտրել· ausrufen պոռալ·
der Gegenſtand	առարկայ·	vermutlich	հաւանականապէս:

Հրահանգ. 101.

Der Dieb iſt davon gelaufen. Der Kaufmann reiſte im ganzen Land umher (herum). Das habe ich vorausgeſagt. Der Arzt iſt vor einer Stunde vorbei gegangen. Wer geht unſerem Freunde entgegen? Karl iſt ihm entgegen gegangen. Kommen Sie herunter: ich habe Ihnen etwas zu ſagen. Ich kann nicht hinunter kommen; die Thüre iſt zugeſchloſſen; können Sie nicht zu mir heraufkommen? Ich ſehe voraus, daß Ihre Unternehmung fehlſchlagen wird. Die Nachricht, welche ich Ihnen geſtern mitteilte, war falſch. Wenn du morgen ausgehſt, komm ein wenig zu mir. Die Wähler kamen überein, den Abgeordneten (պատգամաւոր) nicht mehr zu wählen. Wir haben unſere Freunde zurückbegleitet.

Թարգմութիւն. 102.

Ներս մտէք, տէր իմ: Հռովմայեցիք վրան հասան (hinzueilen ԱՆԿ·) եւ թշնամին ետ մղեցին: Ժամանակ չունիմ ձեզի այս պատմութիւնը (առջեւնիդ) կարդալու: Գետինը ամէն տեսակ (allerlei) պտուղներ եւ ծառեր յառաջ կը բերէր: Ես տուր ինձի իմ լեգէոններս, պոռայ Աւգոստոս (Auguſtus): Արդարութիւնը կը պահանջէ (կ'ուզէ), որ գտնուած առարկայ մը ետ տրուի (man-ով): Կալանաւորն արձակուեցաւ: Պարահանդէսն երեկ տեղի չունեցաւ. այսօր պիտի ըլլայ (ֆեբր· տեղի կ'ունենայ): Գաղը փախաւ, եւ ես բաղձանք (Luſt) չունիմ իրեն (ihm) եւ տեւէն վաղելու: Խոլոր այս բայերը բաղադրեալ են: Ջուրը դէպ ի վար կը վազէ: Իշխանն այս առտու կառքով անցաւ: Եթէ հոս վար իջնաք, աւելի շուտով (früher) պիտի հասնիք: Եթէ հովը չդադարի, դուրս պիտի չելլեմ: Աւելի դիւրաւ [կրնայ] մէկը լեռնէ մը (հյց·) վեր ելլել (3· դէմ· նէր·), քան վար իջնալ (3· դէմ· նէր· man-ով): Կը բաղձամ, որ ձեր շարադրութիւնն օրինակէք: Թաղէս (Thales), Յունաստանի եօթն իմաստուններէն մէկը, առաջին անգամ (zuerſt) արեւու խաւարում մը (eine Sonnenfinſternis) նախապատմեց (ԱՆԿ·):

Խօսակցութիւն:

Hat das Konzert gestern stattgefunden?
Wie haben Sie Ihren Abend zugebracht?
Ist der Gefangene verurteilt worden?

Ist Ihre Tante noch krank?
Hat der Schneider meinen Rock mitgenommen?
Wer geht dem Oheim entgegen?
Konnte man dies vorhersehen?
Wollen Sie ein wenig herauf kommen?
Können Sie morgen herüberkommen?

Ist es erlaubt hineinzugehen?
Bringt man meine Sachen herauf?

Nein, es findet heute statt.
Ich war mit einem Freunde übereingekommen, auf den Ball zu gehen.
Im Gegentheil, er ist freigesprochen worden.

Ja, das Fieber (տենդ) dauert noch fort.
Er hat ihn mitgenommen, aber noch nicht zurückgebracht.
Karl und ich gehen ihm entgegen.
Gewiß, es war leicht vorher'zusehen.
Ich habe jetzt keine Zeit hinaufzugehen.
Ja, ich werde einen Augenblick hinüberkommen.

Ja, mein Herr, treten Sie nur herein.
Sie sind schon oben (վերն). Ich habe sie hinaufgetragen.

ԵՐԵՍՆԵՐՈՐԴ ՀԻՆԳԵՐՈՐԴ ԴԱՍ

ՄԵՐԹ ԲԱԺԱՆԱԿԱՆ ԵՒ ՄԵՐԹ ԱՆԲԱԺԻՆ ԲԱՅԵՐ

Durch, unter, über եւ **um** նախադրութիւնները մերթ բաժանական են եւ մերթ անբաժին, ըստ նշանակութեան բային: Իսկ բաժանական կամ անբաժին ըլլալին շեշտէն կ'որոշուի. այսինքն՝ եթէ շեշտը բային վրայ է եւ այս նախադրութիւններն անշեշտ են, բայն անբաժին է. բայց եթէ շեշտը նախադրութեանց վրայ է, նոյն ժամանակ բայը բաժանական է, եւ վերը (եր. 200) բաժանական բայերուն համար արուած կանոնաց համաձայն կը խոնարհի:

Այս կարգի բայերուն խոնարհմանը դալով դիտելի է, որ բոլորը անբաժանական ներգործական են եւ haben օժանդակով կը խոնարհին: Իսկ բաժանականաց մեծագոյն մասը չեզոք է, եւ ըստ հետեւորդի sein օժանդակով կը խոնարհին. ասոնք խաչով մը (†) նշանակուած են:

1. Durch ով հաղադրեալ բայեր:

ա) Անբաժին (ներգ.):

durchreisen ճանապարհորդելով պտրտիլ.
durchdringen թափանցել.
durchsuchen փնտռտել.
Օր. Ich durchreiste ganz Deutschland բոլոր Գերմանիան պտրտեցայ.
Ցե. ich habe ganz Deutschland durchreist.

durchblättern թերթել.
durchstechen ծակել.
durchbohren ծակել.

բ) Բաժանական:

†durchreisen միջէն անցնիլ. [յել.
durchstreichen գծով մ'ատրել, ջնջել.
†durchziehen (երկրի մը) միջէն անցնիլ.
durchbringen միջէն անցընել. 2. ծախսել, վատնել.
durchschneiden միջեղէն կտրել.
†durchfahren միջէն (կառքով, նաւով) անցնիլ:

Օր. Der König reist oft hier durch.
Թագաւորը շատ անգամ ասկէ կ'անցնի.
Der König ist gestern hier durchgereist.
Թագաւորն երէկ ասկէ անցաւ:

2. Über ով հաղադրեալ բայեր:

ա) Անբաժին (ներգ.):

übersetzen թարգմանել.
übergehen անցնիլ, թողտալ, զանց առնել.
überhäufen ծանրաբեռնել, խճողել.
überbringen (միկուն բան մը) բերել, տանիլ.
überschwemmen ողղղել.
überwinden յաղթել, յաղթահարել.
übertreffen գերազանցել.
überfallen յանկարծակի վրայ հասնիլ, յարձակիլ.
überliefern յանձնել. աւանդել.
überzeugen համոզել.
übergeben յանձնել, ձեռքը տալ.
überlesen աչքէ անցընել (գիրք մը), հարեւանցի կարդալ.
übernehmen յանձն առնուլ, վրան առնուլ:

Օր. Ich übersetze Schillers Wilhelm Tell.
Շիլլէրին Գուլիելմոս Թելը կը թարգմանեմ.
Ich habe schon die Hälfte übersetzt.

բ) Բաժանական:

†überlaufen[1] (ամանէն դուրս) ղեղուլ, թափուիլ.
†überfahren (նաւով .. գետէն) անդին անցնիլ.
†übergehen (թշնամւոյն կողմը) անցնիլ.
†übersetzen գետն անցնիլ. überwerfen վրան ձգել, նետել:
Օր. Die Milch läuft über կաթը ամանէն դուրս կը թափուի.
Die Milch ist übergelaufen.

3. Unter ով հաղադրեալ բայեր:

ա) Անբաժին (ներգ.):

untersuchen քննել.
unterjochen նուաճել.
unterschreiben ստորագրել.
unterdrücken ընկճել, նուաճել.
unternehmen ձեռնարկել.
unterhalten պահպանել. զբօսնուլ.
unterrichten կրթել:

Օր. Untersuchen Sie jene Kiste ան արկղը քննեցէք.
Ich habe sie schon untersucht.

---

[1] Այս նախադրութեամբ շատ քիչ բաժանական բայ կայ: Über ով բարդուած բայերուն մեծ մասը անբաժանական է:

բ) Բաժանական:

†untergehen ընկղմիլ. կործանիլ. (արեւը) մարը մտնել.
†unterstehen յապահովի գտնուիլ. տակն ըլլալ.
unterbringen տեղաւորել.

Օր. Die Sonne geht unter արեւը մարը կը մտնէ.
Herculanum und Pompeji sind untergegangen
Հերգուլան եւ Պոմպէի կործանեցան:

4. Um ով յաղագրեալ բայեր:

ա) Ընդհանուր (ներգ.):

umarmen գրկել.
umringen, umgeben } պատել, շրջապատել.
umhüllen պատատել, ծրարել.
umschiffen բոլորտիքը նաւարկել.
umwölken ամպերով ծածկել.
umgeh'en չորս կողմը դառնալ. 2. խուսափիլ. 3. (թշնամւոյն) կռնակն անշնիլ:

Օր. Umarme mich mein Sohn գրկէ զիս որդեակ.
Der Sohn hat den Vater umarmt.

բ) Բաժանական:

†umkommen կորսուիլ, մեռնիլ.
†umfallen տապալիլ, իյնալ.
umwerfen տապալել.
umkleiden (մկուն) զգեստը փոխել.
umbringen մեռցընել.
†umsinken (տկարութենէն) իյնալ,
†umwenden դարձընել. [մարիլ.
†um'gehen վարուիլ. կենակցիլ, կենցաղավարիլ.
†umkehren (եա) դառնալ:

Օր. Der Schiffer kam um նաւավարը կորսուեցաւ (մեռաւ).
Alle Passagiere (նաւորդք) sind umgekommen.

Դիտող. Ուրիշ քերականք բայերու աս դասին մէջ կը յաւելուն wieder-ով բարդուածներն ալ, բայց ոչ իրաւամբ, վասն զի ի բաց առեալ wiederholen լրչել. (Ռբրէ. ich wiederhole) բայը, բոլոր միւս wieder-ով բարդուած բայերը բաժանական են. Օր. wiederkommen եա դառնալ, դարձեալ գալ: Տես նաեւ եր. 203, Դ:

Բառք:

der Polizeidiener ոստիկան.
die Tasche գրպան. die Sehne նեարդ.
die Leitung վարչութիւն, կառավարութիւն.
übertreten (օրէնքը) չպահել.
die Schärfe կորովութիւն, սրութիւն (մտաց).
der Verstand միտք.
das Brett տախտակ.
der Tyrann բռնաւոր.
der Barbar' բարբարոս.
der Damm թումբ.
der Kanal ջրանցք.
plötzlich յանկարծ (ակն).
opfern գոհել.
die Provinz գաւառ:

Հրահանգ. 103.

1. Der Kaiser von Österreich hat die ganze Provinz durchreist. Gestern ist er hier durchgereist. Die Römer haben viele

Völker unterjocht. Der Polizeidiener hat das ganze Haus durchsucht. Man hatte dem Pferde die Sehnen durchgeschnitten. Wer das Gesetz übertritt, wird bestraft werden. Mein Sohn hat die Leitung des Geschäftes übernommen. Ihre Worte haben mich von der Wahrheit der Sache überzeugt. In dieser Schule werden die Knaben bis zum 14ten Jahre unterrichtet. Wie konntet ihr es unternehmen, dies zu thun?

2. Es regnet stark, laßt uns unterstehen. Schiller übertrifft alle deutschen Dichter an Tiefe des Gefühls (զգայման խորութիւն); aber er wird von Goethe übertroffen an Schärfe des Verstandes. Gestern ist Jemand im Walde umgebracht worden. Ist dies der Schiffer, welcher uns übergesetzt hat? Kennen Sie den Schriftsteller, welcher Lamartines (Լամարդինին) Schriften (գրուածքները) ins Deutsche übersetzt hat? Nach einer Stunde sind wir umgekehrt. Wenden Sie das Blatt um. Plötzlich sahen wir uns von den Feinden umringt. Ich bitte Sie bald wiederzukommen. Mit Geduld setzt man Alles durch. Warum haben Sie das Papier unterschrieben? Man hat mich gebeten es zu unterschreiben.

Շարադրութիւն. 104.

Եւրոպայի բոլոր երկիրները պարտեցայ: Կայսրն ասկէ (hier) անցաւ[1]: Գնդակն (die Kugel) տախտակը ծակեց: Հոն ինչ կ'ընէք: Այս գիրքը կը թերթեմ, ասիկա երկրորդ հատորն է. եւ ասկէ առաջինը թերթեցի: Ջմեռնոյս չեմ կրնար գտնել: Ձեր դրպանները փնտռտեցէք, եւ գոյն կը գտնէք (Ապ.): Արդէն (գտնուիք) փնտռտեցի, անոնց մէջ (darin) չկայ: Այս բառը պէտք է գծով մ'ատրել: Գծով ատրածդիդ (անիկա, զոր գծով մ'ատրեցիք,) ուղիղ (richtig) էր: Հոն ինչ կը թարգմանէք: Շարադրութիւն մըն է, զոր Գերմաներէնի (ins Deutsche) կը թարգմանեմ: Շէքսպիրը (Shakespeare) Գերմաներէնիմ թարգմանած է: Շատերը զոյն թարգմանած են, բայց Շլեկելին (Schlegel) թարգմանութիւնը ամենալաւն է: Ժամանակ ունիք, այս գերմաներէն գիրքը Հայերէնի թարգմանելու: Եթէ ժամանակ ունենայի, զոյն չէի ըներ (Թ.), վասն զի անիկա գէշ գիրք մըն է:

[1] durch'reisen, բ.:

105.

Ամրջին վրայէն (über) եկաք: Ոչ, տէր իմ, մենք [գետէն նաւով] անցանք: Ես համոզուեցայ, որ դուք իրաւունք

չունիք (Unrecht haben)։ Ես պիտի փորձեմ (verſuchen) զՁեզ անոր վրայ (davon) համոզելու։ Ո՞վ յանձնեց Ձեզի այս նամակն։ Անիկա թղթաբերով (mit der Poſt) եկաւ։ Ով որ շատ բանի (zu viel) կը ձեռնարկէ, բան մ'ալ չի յաջողցներ (ſetzt Nichts durch)։ Հերակղէս (Herkules) Դիոմեդէան (Diomedos) եւ Բուսիւրիսը (Buſyris) սպաննեց։ Ձեր անուններ ստորագրեցիք։ Այն դեռ չըրի, բայց հիմայ անմիջապէս (ſogleich) պիտի ստորագրեմ։ Ո՞վ կը կրթէ Ձեր տղաքն։ Տէր Շմիտն է (es iſt)։ Անիկա իմ եղբօրորդիս կարողան ալ կրթեց։ Ձեր շարագրութեանց (հյց.) վրայէն անցկէք,[1] եւ սխալները սրբագրեցիք։ Ջրանցքին ջուրը թումբը ծակեցին[2] եւ այս գեղեցիկ դաշտերը (Felder) ողողեցին։ Կ'անձրեւէ, դուց տեղ մը մտնենք։[3] Քաղաքն ամրոցներով (Befeſtigungen) շրջապատուած է. անկարելի է, անոր վրան (ſie) յարձակիլը։

[1] überleſen, անբ. [2] durchbrechen, անբ. [3] unterſtehen, բյ.։

Ընթերցուած։

Der Sirokko. Սիրոքոյ (հողմ)։

Eine der größten Plagen[1] für ganz Jtalien, beſonders für Neapel und Sicilien, iſt der Sirokko. Jn Afrika heißt er Samum, in der Schweiz Föhn. Jn Neapel und in andern Teilen Jtaliens weht[2] er nicht ſo heftig[3] wie in Sicilien, welches Afrika näher liegt (աւելի մօտ է), hält[4] aber mehrere Wochen an[4] und verbreitet[5] Mutloſigkeit[6] und Niedergeſchlagenheit.[7] Er weht in Neapel im Juli ſo heiß, daß die Menſchen ganz erſchlafft[8] und entnervt[9] werden. Alle Thätigkeit[10] in dem Menſchen erſtirbt, und die gefährlichſten Folgen[11] würden daraus entſtehen,[12] wenn er in Sicilien länger als 30 bis 40 Stunden wehte und nicht von einem Nordwinde[13] begleitet[14] wäre, der die Menſchen wieder ſtärkt.

Sobald als (Հազիւ թէ) der Sirokko zu wehen anfängt, ſo zieht ſich (քաշուիլ) Jedermann in die Häuſer zurück, macht Thüren und Fenſter zu oder behängt,[15] in Ermangelung (առ ի չգոյէ) von Fenſterſcheiben,[16] die Fenſter und andere Öffnungen[17] mit naſſen[18] Tüchern und Matten[19]. Auf den Straßen ſieht man keinen Menſchen. Auch in den Feldern richtet

[1] աղէտք. [2] փչել. [3] այնպէս զօրաւոր. [4] տեւել. [5] տարածել, սփռել. [6] վհատութիւն. [7] թուլութիւն. [8] թոյլնալ. [9] ջլատիլ. [10] գործունէութիւն. [11] հետեւանք. [12] ծագել, յառաջ գալ. [13] հիւսիսային հողմ. [14] միանալ, ընկերանալ. [15] (յաթով ...) ծածկել. [16] պատուհանի ապակի. [17] ծակ. [18] թաց. [19] փսիաթ.

(կը պատճառէ) der Sirokko häufig großen Schaden[20] an und verſengt[21] die Gräſer und Pflanzen ſo, daß man ſie zu Pulver zerreiben[22] kann, als wenn (իբրեւ թէ) ſie aus einem heißen Ofen[23] kämen. Wenn ein Menſch von dieſem Winde, welcher Alles durchdringt, überfallen wird, ſo kommt er um.

[20] վնաս։ [21] այրել, կիզուլ. [22] մանրել, փշրել. [23] հնոց։

ԵՐԵՍՆԵՐՈՐԴ ՎԵՑԵՐՈՐԴ ԴԱՍ

ՁԵՁՈՔ ԲԱՑԻՐ

(Jntranſitive Zeitwörter.)

Այնպիսի բայեր, որոնք պարզապէս անուն բայիին վիճակը կամ այնպիսի գործողութիւն մը կը ցուցընեն, որ ուրիշին վրայ չի կրնար անցնիլ, չեզոք բայեր կը կոչուին. ասոնք հյց. հոլով խնդիր սեռի չեն կրնար ունենալ։ Օր.

Sitzen նստիլ (նստած վիճակի մէջ ըլլալ). kommen գալ. gehen երթալ. ſchaden վնասել։

Ձեզոք բայերուն խոնարհումը ներգործական բայերուն խոնարհումէն չի տարբերիր, ի բաց առեալ բաղադրեալ ժամանակները՝ որոնք, գոնէ մեծաւ մասամբ[1] ſein օժանդակով կը խոնարհին[2]։ Ասոնք ալ ներգործականներուն պէս կանոնաւոր եւ անկանոն կը զանազանուին։ Հոս կը դնենք թէ կանոնաւոր եւ թէ անկանոն չեզոք բայերէն մէյմէկ օրինակ։

---

[1] haben օժանդակով խոնարհող չեզոք բայեր շատ քիչ են. հետեւեալք են օրինակի աղագաւ.

atmen շունչ առնուլ.
bellen հաչել.
blühen ծաղկիլ.
bluten արիւնոտիլ.
dauern տեւել.
fechten կռուիլ. [մէջ ըլլալ.
handeln գործել, գործունէութեան
krähen (աքաղաղը) խօսել.
lachen ծիծաղիլ.
leben ապրիլ.
rauchen ծխել.
ruhen հանգչիլ.
ſchlafen քնանալ.
ſchreien պոռալ.
ſchweigen լռել.
ſiegen յաղթել.
ſprechen խօսիլ.
tanzen կաքաւել.
wachen հսկել, արթուն կենալ.
weinen լալ.
wohnen բնակիլ եւ այլ ասոնց։

[2] Անիկաի բայերուն համար որոնք վիճակէ մ'ուրիշ վիճակ կամ տեղէ մ'ուրիշ տեղ անցո՞ր կը նշանակեն, կրնանք ապահովաբար ըսել թէ ſein օժանդակով կը խոնարհին։ Տես աստղ ցանկը եր. 215։

1. Reiſen ճանապարհորդել:

	Սահմանական:	*Ստորադասական:*
Ներկ·	Ich reiſe կը ճանապարհորդեմ.	Ich reiſe ճանապարհորդեմ.
Անկ·	Ich reiſte ճանապարհորդեցի.	Ich reiſte ճանապարհորդէի.
Ապ·	Ich werde reiſen.	Daß ich reiſen werde.
Թէ·	Ich würde reiſen.	— —

Ցարակատար:

Ich **bin** gereiſt
du biſt gereiſt
er iſt gereiſt
wir ſind gereiſt
ihr ſeid gereiſt
Sie ſind gereiſt
ſie ſind gereiſt.

Ich ſei gereiſt
du ſeiſt gereiſt
er ſei gereiſt
wir ſeien gereiſt
ihr ſeiet gereiſt
Sie ſeien gereiſt
ſie ſeien gereiſt.

Գերակատար:

Ich **war** gereiſt
du warſt gereiſt
er war gereiſt եւն.

Ich wäre gereiſt
du wäreſt gereiſt
er wäre gereiſt եւն.

Ընդեալ ապառնի:

Ich werde gereiſt ſein
du wirſt gereiſt ſein եւն.

Ich werde gereiſt ſein
du werdeſt gereiſt ſein եւն.

Թէական անցեալ:

Ich würde gereiſt ſein *կամ* ich wäre gereiſt
du würdeſt gereiſt ſein *կամ* du wäreſt gereiſt եւն:

2. Gehen երթալ:

	Սահմանական:	*Ստորադասական:*
Ներկ·	Ich gehe կ'երթամ.	Ich gehe երթամ.
Անկ·	Ich ging կ'երթայի, գացի.	Ich ginge երթայի.
Ապ·	Ich werde gehen.	Ich werde gehen.
Թէ·	Ich würde gehen.	— —

Ցարակատար:

Ich **bin** gegangen գացած եմ, գացի.
du biſt gegangen
er iſt gegangen
wir ſind gegangen
Sie ſind gegangen
ſie ſind gegangen.

Ich ſei gegangen գացած ըլլամ.
du ſeiſt gegangen
er ſei gegangen
wir ſeien gegangen
Sie ſeien gegangen
ſie ſeien gegangen.

Գերակատար· Ich war gegangen. Ich wäre gegangen
Ապ· անց· Ich werde gegangen ſein. Ich werde gegangen ſein.
Թէ· անց· Ich würde gegangen ſein *կամ* ich wäre gegangen.

Դիտող. Բնական է որ չեզոք բայերը չեն կրնար կրաւորական ձեւով խոնարհիլ: Սակայն աստիճան մանուկ կան, որ եզ. երրորդ դէմքին մէջ կրաւորապէս կը գործածուին, բայց իբրեւ դիմաղուրկ կամ անդէմ բայ. Օր. es wird geſprochen կը խօսուի. es wird gelacht կը ծիծաղին. es wird geſtohlen կը գողցուի, կը գողնան. es wird gegeſſen կ'ուտուի, կ'ուտեն եւն.:

Sein *օժանդակող խոնարհուող չեզոք բայերուն ցանկը:*

ablaufen (Zeit) պայմանաժամը լրանալ.
abfallen ինկնալ, թօթափիլ.
abweichen զարտուղել. մոլորիլ.
¹ aufwachen արթննալ.
ausarten ապականիլ, այլասերիլ.
ausgleiten սահիլ.
abreiſen ճամբայ ելլել, մեկնիլ.
ankommen հասնիլ.
aufſtehen յառնել, (անկողնէն) ելլել.
begegnen հանդիպիլ, պատահիլ.
bleiben մնալ.
berſten պայթիլ.
davonlaufen, entlaufen խոյս տալ, պրծիլ.
eilen փութալ.
eindringen թափանցել.
einſchlafen քնանալ.
entkommen, entfliehen խուսափիլ.
erbleichen գունատիլ.
erſcheinen երեւալ.
erſchrecken սոսկալ, վախնալ.
ertrinken խղդուիլ.
fahren կառքով երթալ.
fallen ինկնալ.
faulen փտիլ, նեխիլ.
flattern ծփալ.
fliegen թռչիլ.
fliehen փախչիլ.
fließen վազել, թափուիլ.
folgen հետեւիլ.
(ge)frieren սառիլ.
gedeihen յաջողիլ.
gehen երթալ.
gelingen, geraten յաջողիլ.
geneſen առողջանալ. [ՄԷՋ) ինկնալ.
geraten (in *կամ* unter) (նեղութեան
gerinnen սեր կապել, մակարդիլ.
geſchehen պատահիլ, ըլլալ.
hinaufgehen, =ſteigen (վեր) ելլել.
hinuntergehen, hinabſteigen (վար) իջնալ.
klettern մագլել.
kommen գալ.
kriechen սողալ.
landen ցամաք մօտենալ, եզերիլ.
laufen վազել, ընթանալ.
marſchieren չուել, քալել.
reiten ձի հեծնել. ձիավարել.
reiſen ճամբորդութիւն ընել.
rennen սրանալ, սուրալ.
rollen թաւալել, գլորել.
roſten ժանգոտիլ.
ſcheitern նաւաբեկիլ, խորտակիլ.
ſchleichen սպրդիլ.
ſchmelzen հալիլ.
ſchwimmen լողալ.
ſinken սուզանիլ, ընկղմիլ.
ſpazieren gehen շրջագայիլ, պտըտիլ.
ſpringen ոստնուլ.
ſtehen (ոտքի վրայ) կենալ.
ſteigen ելլել.
ſterben մեռնիլ.
ſtürzen գլորիլ, ինկնալ.
übereinkommen համաձայնիլ, միաբանիլ.
umkommen մեռնիլ.
verdorren ցամքիլ, չորնալ.
verwelken, verblühen թառամիլ.
verſchwinden աներեւոյթ ըլլալ.
vorbeigehen, vorübergehen անցնիլ.
wachſen մեծնալ, աճիլ.
wandern երթալ, գաղթել.
weichen երթալ, հեռանալ.
werden ըլլալ.
zurückgehen, zurückkehren ետ դառնալ.

¹ կ կը նշանակէ կոնդակաւոր բայ:

Դարձեալ՝ վերոյիշեալ բայերէն նախադաս մասնիկով մը (ի բաց առեալ be մասնիկը) բաղադրեալներուն մեծագոյն մասը (Տես քիչ մը վերջը 3.)։

Ծանր. Ա՛ս բայերէն ոմանք haben օժանդակով կը խոնարհին, եթէ մեր հոս գրած նշանակութիւններէն զատ իմաստ մ՛ունենան. Օր.

Ich habe ihn gefahren զինքը կառքով տարի.
er hat nicht gefolgt անիկա չհանզանդեցաւ.
ich habe gefroren ես մեղայ։
Ընդ հակառակն՝ Տունկը սառեցաւ die Pflanze ist gefroren.

3. Շեղոք բայերուն մեծագոյն մասն իրենց սկիզբը be մասնիկն առնելով ներգործական կ՛ըլլան եւ haben օժանդակով կը խոնարհին. Օր. leben ապրիլ՝ հետը բայէն կը ձեւանայ beleben ներգործականը, որ կը նշանակէ՝ կենդանացընել, ոգեւորել։ Այսպէս են՝

Ներգործական.	Չեզոք.
bekommen ընդունիլ.	kommen գալ.
կ՚bewachen պահպանել, հսկողու-	կ՚wachen արթուն կենալ.
կ՚bewohnen բնակիլ. [թիւն ընել.	կ՚wohnen բնակիլ.
կ՚befolgen հետեւիլ.	կ՚folgen հետեւիլ.
besitzen ստանալ. ունենալ.	sitzen նստիլ.
կ՚beantworten պատասխանել.	կ՚antworten պատասխանել.
besteigen (բանի մը վրայ) ելլել.	steigen ելլել.
կ՚bereisen (երկիր մը) ճանապար-	կ՚reisen ճամբորդութիւն ընել։
հորդել.	

4. Շեղոք բայերուն արմատական ձայնաւորը կամ մէկ բաղաձայնը փոխելով, դարձեալ ներգործական բայեր կը կազմուին պատճառական նշանակութեամբ։ Ա՛ս բայերն, ինչպէս նաեւ բոլոր ածանցեալները, կանոնաւոր են եւ haben-ով կը խոնարհին։ Ածանցեալներն աստղով մը կը նշանակենք։

Այսպէս են՝

Չեզոք.	Ներգործական եւ կանոնաւոր.
biegen ծռիլ.	*beugen ծռել.
einschlafen քնանալ.	*einschläfern քնացընել.
fallen իյնալ.	*fällen կտրել. ջարդել. [բերել
fließen (գետը . . .) վազել.	*flößen ջրոյ վրայէն լողացընելով
hangen կախուիլ.	*hängen կախել.
liegen պառկած (վիճակի մէջ) ըլ-	*legen դնել, պառկեցընել.
saugen ծծել. [լալ, կենալ.	*säugen դիեցընել.
sitzen նստիլ.	*setzen դնել.
springen ցատքել, ոստնուլ.	*sprengen ցատքեցընել.
schwimmen լողալ.	*schwemmen լուանալ. թանալ.
sinken սուզանիլ, ընկղմիլ.	*senken ընկղմել.
steigen ելլել.	*steigern սուղցընել. ածեցընել.
verschwinden աներեւոյթ ըլլալ.	*verschwenden վատնել.

Կ՚wachen արթուն կենալ (haben *wecken արթնցընել. կ՚առնու).
wiegen կշռել (haben կ՚առնու). *wägen կշռել (Ը. gewogen)։
Tränken խմցընել. ոռոգել՝ նմանապէս կազմուած է trinken խմել բայէն։

Բառք։

Der Wächter պահապան.
der Mitbürger քաղաքակից.
der Holzhauer փայտահար.
die Küste ծովեզերք.
die Frist ժամանակ. պայմանաժամ.
erziehen կրթել.
herbeieilen ամապարել. քովը գալ.
die Ladung բեռ, վաճառք. [րանք.
die Achtung յարգութիւն, մեծա-
das Sofa բազմոց (ֆռ. ոեֆէր).
die Mannschaft սպասաւորք.
der Matrose նաւաստի.
das Unternehmen ձեռնարկութիւն.
holländisch հոլանտական։

Հրահանգ. 106.

1. Das Buch liegt auf dem Tische. Ich schlief unter einem Baume. Der Wächter hat am Thore gestanden. Die Mädchen sind in den Garten gegangen, um nach ihren Rosen zu sehen. Wir sind gestern vom Lande zurückgekehrt, wo wir drei Wochen geblieben waren. Mein Freund ist in England geboren, aber er ist in Frankreich erzogen worden. Auf die Nachricht von der Krankheit seines Sohnes ist der Vater herbeigeeilt. Der Krieg zwischen diesen zwei Völkern hat noch nicht begonnen. Was ist ihm geschehen? Er ist gefallen.

2. Das große Unternehmen des Herrn Dubois (Տիւպուա) ist nicht gelungen. Dieser Mann ist in der Achtung seiner Mitbürger sehr gesunken. Der Soldat ist an seinen Wunden gestorben. Der Schnee ist geschmolzen. Dieses Fleisch ist nicht genug gebraten (խորոված). Der Holzhauer hat die Eiche gefällt. Ein Nest ist heruntergefallen. Viele Arten (տեսակներ) von Tieren sind von der Erde verschwunden, welche in früheren Zeiten darauf gelebt haben. Ein holländisches Schiff ist an der Küste Afrikas gescheitert; die ganze Ladung ist gesunken. Der größte Teil der Mannschaft ist umgekommen; nur einige Matrosen sind dem Tode entgangen.

Տարադրութիւն. 107.

1. Դա շատ (viel) ճամբորդութիւն ըրի։ Ես անցեալ տարի գաղղիա (in-ով) ճամբորդութիւն ըրի (անհ.)։ Դուք ալ ճամբորդութիւն ըրած էք։ Ոչ, տէր իմ, ես երբեք ճամբորդութիւն չեմ ըրած։ Ո՞ր է ձեր եղբայրը։ Անիկա դուրս գացած է։ Ես սահեցայ։ Պայմանաժամը լրացած է։ Մենք բոլոր գիշերը քա-

լեցինք ժամն ութէն յառաջ հասնելու համար: Ես երկու տարի Լիոն (in ·վ) բնակեցայ, հիմայ Բարիզ կը բնակիմ: Հետեւեալ բանը (Folgendes) պատահեցաւ: Ես հեռուէն (von Weitem) իրենց հետեւեցայ: Նաւը հասաւ: Տղան ծառի մը վրայ (auf հյց· ·վ) մագլեցաւ: Երբ եկաք [անկողնէն]: (Ես) ժամը եօթին եկայ: (Ես) շատ ուշ քնացայ:

2· Մենք նախաճաշկի (zum . . .) եկանք: Ձեր հօրեղբայրն երէկ չէ ՚կել օր (vorgestern) ՚կնեցաւ, եւ այս առտու ես դարձաւ: Պաշտօնակալը մեր տան առջեւէն (vor) անցաւ: Թշնամին հեռացաւ: Նաւը խորտակեցաւ: Ամօր արդէն ձիավարած էք: Ոչ, ոտք (zu Fuß) գալի: Չեզի ինչ դժբախտութիւն պատահեցաւ: Փախչող գինուորներն (էրմ. այն գինուորներն, որ փախած էին), խստիւ (streng) պատժուեցան: Ես ժամը տասնուհինգին քնացայ: Տղան պէտք է քնացընել: Երիտասարդ կինը բազմոցին վրայ պառկած էր (անկ·): Ամ դրքերն իմ սեղանիս վրայ դրէք: Ես բոլոր գիշերն արթուն կեցայ: Ինչո՞ համար գիս արթնցուցիք: Յովհաննէս դեռ ձիերուն (հյց·) ջուր չէ խմցուցած:

Խօսակցութիւն:

Was ist geschehen? — Es ist etwas Wichtiges geschehen.
Um wieviel Uhr sind Sie von Frankfurt abgereist? — Wir sind um halb sechs abgereist.
Und wann sind Sie angekommen? — Gegen zehn Uhr.
Wann stehen Sie des Morgens auf? — Gewöhnlich um 6 Uhr; aber heute bin ich erst (Հազիւ) um 7 Uhr aufgestanden.
Warum sind Sie so erschrocken? — Wir haben einen fürchterlichen Knall (շառաչիւն) gehört.
Sind Sie ganz allein nach L. gegangen? — Nein, mein Bruder ist mitgegangen.
Ist es wahr, daß ein Sklave entlaufen ist? — Nicht nur einer, zwei sind entlaufen.
Wollen Sie ein wenig mit uns spazieren gehen? — Wir danken Ihnen, wir sind heute Morgen schon gegangen.
Ist der Schnee auf den Bergen geschmolzen? — Nein, es ist noch zu kalt.
Wann ist Ihr Freund zurückgekehrt? — Vor drei Wochen; aber er ist nicht hier geblieben; er ist wieder abgereist.
Wie kommt es, daß dieser Baum umgefallen ist? — Der Holzhauer hat ihn gefällt.
Warum liegt die Karte auf dem Boden (գետին)? — Vielleicht ist sie heruntergefallen.
Wer hat sie dahin gelegt? — Ich kann es nicht sagen.
Hat man die Pferde getränkt? — Ja, der Stallknecht hat sie eben (գեռ հիմայ) getränkt.

Ընթերցուած:

Der dankbare Löwe. *Երախտագիտ առիւծը:*

Ein armer Sklave, der aus dem Hause seines Herrn entflohen war, wurde zum Tode verurteilt[1]. Man führte ihn auf einen großen Platz, welcher mit Mauern umgeben war, und ließ[2] einen furchtbaren Löwen auf ihn los[2]. Tausende von Menschen waren Zeugen[3] dieses Schauspieles[4].

Der Löwe sprang grimmig[5] auf den armen Menschen zu; aber plötzlich[6] blieb er stehen, wedelte[7] mit dem Schweife, hüpfte[8] voll Freude um ihn herum und leckte[9] ihm freundlich die Hände. Jedermann verwunderte sich und fragte den Sklaven, wie das komme.

Der Sklave erzählte Folgendes[10]: „Als ich meinem Herrn entlaufen war, verbarg ich mich in einer Höhle[11] in der Wüste[12]. Da kam auf einmal[6] dieser Löwe herein, winselte[13] und zeigte mir seine Tatze (*թաթ*), in der ein großer Dorn[14] stak (*մտած էր*). Ich zog ihm den Dorn heraus, und von der Zeit an versorgte[15] mich der Löwe mit Wildpret[16], und wir lebten in der Höhle friedlich[17] beisammen. Bei der letzten Jagd wurden wir gefangen und von einander getrennt[18]. Nun freut sich das gute Tier, mich wieder gefunden zu haben."

Alles Volk war über die Dankbarkeit[19] dieses wilden Tieres entzückt[20], und bat laut um Gnade[21] für den Sklaven und den Löwen. Der Sklave wurde freigelassen und erhielt viele Geschenke. Der Löwe folgte ihm wie ein treuer Hund und blieb immer bei ihm, ohne jemand ein Leid (*չարիք*) zu thun.

1 դատապարտել· 2 loslassen (վրան) արձակել· 3 վկայ· 4 տեսարան· 5 կատաղաբար· 6 յանկարծ· 7 պոչը շարժել· 8 ցատքել, ոստոստել· 9 լզել· 10 հետեւեալը· 11 քարայր· 12 անապատ· 13 խղճալի ձայներ հանել· 14 փուշ· 15 հոգալ· 16 որսի միս· 17 խաղաղութեամբ· 18 բաժնել· 19 երախտագիտութիւն· 20 յափշտակուիլ, զարմանալ· 21 շնորհք· գթութիւն·

ԵՐԵՍՆԵՐՈՐԴ ԵՕԹՆԵՐՈՐԴ ԴԱՍ

Ա Ն Դ Ի Մ Բ Ա Յ Ե Ր

(Unperſönliche Zeitwörter.)

Ի բնէ անդէմ կամ դիմազուրկ բայերն միայն անեղեւոյթ, ընդունելութիւն անցեալ եւ ամէն ժամանակներուն եզակի երրորդ դէմքերն ունին: Ասոնք մեծաւ մասամբ ամէն լեզուի համար նոյն են եւ հետեւեալք են.

Անեղեւոյթ:	Նեղոյ:
regnen անձրեւել.	es regnet կ'անձրեւէ.
ſchneien ձիւն գալ.	es ſchneit ձիւն կու գայ.
hageln կարկտել.	es hagelt կը կարկտէ.
donnern որոտալ.	es donnert կ'որոտայ.
blitzen փայլատակել.	es blitzt կը փայլատակէ.
frieren (gefrieren) սառիլ.	es friert (gefriert) կը սառի.
tauen ձիւները հալիլ.	es taut ձիւները կը հալին.
reifen եղեամ իջնալ.	es reift եղեամ կ'իջնայ.
geben ըլլալ, գտնուիլ.	es giebt (gibt) կայ, կան:

Ասոնք՝ ի բայ առեալ es friert *եւ* es giebt*ը, կանոնաւոր կը խոնարհին: Ամէնքն ալ բաղադրեալ ժամանակները* haben *ով կը կազմեն.* es hat geregnet, es hat gedonnert, es hat geblitzt.

ՕՐԻՆԱԿ ԽՈՆԱՐՀՄԱՆ

1. Schneien չի՛ գալ:

Սահմանական:

Նեղոյ.	es ſchneit ձիւն կու գայ:
Անկ.	es ſchneite ձիւն կու գար. ձիւն եկաւ:
Ապ.	es wird ſchneien ձիւն պիտի գայ:
Թեակ. Ներկ.	es würde ſchneien ձիւն կու գար (պիտի գար):
Յարակ.	es hat geſchneit ձիւն եկաւ:
Գերակ.	es hatte geſchneit ձիւն եկած էր:
Անց. ապ.	es wird geſchneit haben ձիւն եկած պիտի ըլլայ:
Թեակ. անց.	es würde geſchneit haben / es hätte geſchneit ձիւն եկած կ'ըլլար:

Ստորադասական:

Նեղոյ.	daß es ſchneie (or) ձիւն գայ:
Անկ.	daß es ſchneite.
Ապ.	daß es ſchneien werde.
Յարակ.	daß es geſchneit habe.
Գերակ.	daß es geſchneit hätte.

2. Es giebt (gibt) կայ, կան:

Նեղոյ.	es giebt կայ. կան:
Անկ.	es gab կար, կային:
Ապ.	es wird geben պիտի ըլլայ (ըլլան):
Թեակ. Ներկ.	es würde geben (es gäbe) կ'ըլլար, կ'ըլլային:
Յարակ.	es hat gegeben եղաւ, եղան. գտնուեցան, գտնուած են:
Գերակ.	es hatte gegeben եղած էր (էին):
Անց. ապ.	es wird gegeben haben եղած պիտի ըլլայ (ըլլան):
Թեակ. անց.	es würde gegeben haben եղած պիտի ըլլային:
Անէր.	(es mag կամ kann) geben (կրնայ) եղած (գտնուած) ըլլալ:

Դիտողութիւն:

1. Es giebt *կը նշանակէ՝* կայ, կան, *իբ գտնուիլ(ն): Ա՛ս բառերուն դիմացը* es giebt *կը գործածուի, երբ տեղւոյ մը վրայ յիշատակութիւն չ'ըլլար եւ կամ տեղն անորոշ կերպով մը միայն կը յիշուի: Իր խնդիր սեռին հայցական հոլով կը դրուի:*

Es giebt Leute (հյց.), welche die Schönheit der Tugend vorziehen.
Կան մարդիկ, որ գեղեցկութիւնն առաքինութենէն վեր կը
Es giebt Vogelneſter[1], welche eßbar ſind. [*համարին:*
Թռչնոց բոյներ կան, որ կ'ուտուին:
Was giebt es Neues? *Ի՞նչ նորալուր կայ:*

2. *Թայց երբ տեղն բոլորովին որոշ կերպով կը յիշատակուի, պէտք է՝* կայ, կան, էր, էին *եւն.* es iſt, es ſind, es war, es waren *եւն. բառերով թարգմանել: Օր.*

Es iſt ein Vogel in dem Käfig. *Վանդակին մէջ թռչուն մը կայ:*
Es ſind zwei Vögel in dieſem Käfig. *Այս վանդակին մէջ երկու թռչուն կայ:*
Es war kein Waſſer in dem Glas. *Գաւաթին մէջ ջուր չկար:*
Es iſt kein Platz mehr hier. *Ա՛լ հոս տեղ չկայ:*

3. *Այս վերջին դէպքիս մէջ՝ եթէ նախադասութիւնն հարցական է, es դերանունը կը ղեղչուի: Օր.*

Iſt Wein in dieſer Flaſche? *Այս շիշին մէջ գինի կա՞յ:* [*ին:*
Waren viele Leute im Konzert? *Նուագահանդէսը շատ մարդիկ կայ-*

4. *Օդին ինչպէս ըլլալը կամ ժամը քանի՛ ըլլալը նշանակելու համար ալ* es iſt, es war *եւն. կը գործածուի: Օր.*

Was für Wetter iſt es? *Ի՞նչպիսի օդ է, օդն ի՞նչպէս է.*
Es iſt ſchönes Wetter *օդը գեղեցիկ է.*
Es war ſchlechtes Wetter *օդը գէշ էր.*

---

[1] *Անեղեւոյթ (յա՛ Հնդկաստանի) գեղ թռչնոց բոյներ կան, որ կ'ուտուին՝ պէտք է թարգմանել նմանապէս.* Es giebt in Amerika Vogelneſter *եւն. գիտնալ ալ տեղն աս նախադասութեան մէջ բոլորովին որոշ կերպով մը չի յիշատակուիր:*

es iſt kalt (օդը) պաղ է.
es iſt warm (օդը) տաք է.
es iſt milde (օդը) մեղմ է.
es iſt dunkel մութ է.
es iſt ſpät ժամանակն ուշ է.
es iſt nacht գիշեր է.
es iſt mittag կէսօր է. [կէս է։
es iſt halb ſechs Uhr ժամը հինգուա-

5. Այս յաջոդ մօտ անդէմներէն զատ, կան ուրիշ բայեր ալ՝ որոնք երբեմն իբրեւ անդէմ կը գործածուին։ Ասոնցմէ գործածականներն են հետեւեալները.

es ſcheint կ'երեւայ, թուի.
es betrifft կը հայի, կը վերաբերի.
es folgt կը հետեւի.
es fehlt կամ fehlen կը պակսի.
es geſchieht կը հանդիպի, կը պա-
es genügt կը բաւէ. [տահի.
es läutet զանգակ կը զարնուի.
es donnert կը տեւէ.
es heißt կ'ըսուի.
es erhellt կը հետեւի՝ որ . . . , յայտ
es nützt կ'օգտէ. [է թէ . . .
es ſchadet կը վնասէ.
es hört auf կը դադրի.
es fängt an կը սկսի. [է, որ . . .
es kommt darauf an խնդիրը յայնմ
es iſt kein Zweifel (ասոր վրայ) տա-
es bedarf պէտք է. [րակոյս չկայ.
es iſt beſſer լաւագոյն է։

Բառք։

die Erzählung պատմութիւն.
der Betrüger խաբեբայ.
die Brille աչոց. die Gegend կողմ.
der Hafen նաւահանգիստ.
die Wolken ամպերը.
der Schmeichler շողոքորթ, կեղծաւոր.
regieren կառավարել.
ſchrecklich զարհուրելի.
das Klima օդաքաժին, կլիմայ.
weiſe իմաստութեամբ։

Հրահանգ. 108.

Schneit es? Nein, es ſchneit nicht, es regnet. Es wird bald hageln. Es wäre gut, wenn es ſchneite. Es würde ſchneien, wenn es nicht ſo kalt wäre. Eben hat es gedonnert. Es wird noch mehr donnern. Die Kälte iſt vorbei (անցած է), es taut. Ich glaube, daß es morgen tauen wird. Es fängt an, hell zu werden. Was nützt es Ihnen, ſo viele Bücher zu kaufen, wenn Sie ſie nicht leſen? Es erhellt aus Ihrer Erzählung, daß der Kaufmann ein Betrüger iſt. Es fehlen heute drei Schüler. Es giebt ein ewiges Leben. Wenn es kein ewiges Leben gäbe, ſo wären die Menſchen unglücklicher als die Tiere. Es giebt Brillen für alle Augen, folglich (ըստ հետեւորդի) wird es auch eine für die Ihrigen geben. Es war ein ſchreckliches Wetter, als wir den Hafen verließen; doch dauerte es nicht lange, bis die Sonne durch die Wolken drang (թափանցել).

Տարաղրութիւն. 109.

1. Կ'անձրեւէ։ կարծեմ, թէ վաղը անձրեւ պիտի գայ։ Որոտալ կը լսեմ։ Իրօք է (wirklich), կ'որոտայ։ Լաւագոյն է, որ անձրեւ գայ։ Ժամը երկուքն է։ Ձիւն կու գայ։ Ամբողջ գիշերը

ձիւն եկաւ, բայց հիմայ ալ ձիւն չի գար։ Օդն ինչպէս է։ [Օդը] պաղ է. երէկ շատ պաղ էր։ Այս շիշին մէջ գեռ գինի կայ։ Ոչ, մէջը (darin) ջուր կայ։ Կան մարդիկ (Leute), որ(ոնք) միշտ դժգոհ են։ [Օդը] տաք է. Ձեր խցին մէջ շատ (zu) տաք էր։ Չուն ոչ (weder . . . noch) արբ, ոչ կանայք, ոչ տղաք կային։

2. Նուագահանդէսը (im Konzert) շատ մարդիկ կային։ Այո, հոն շատերը կային։ Այս տարի շատ կեռաս (չ.) պիտի ըլլայ։ Ամէն ժամանակ (zu allen Zeiten) շողոքորթներ գտնուած են։ Աստուած մը կայ, որ ամէնուն ինչ (Alles) իմաստութեամբ կը կառավարէ։ Գարնան [օդը] քիչ անգամ (ſelten) գեղեցիկ է [այնպիսի] կողմերը (in . . .), ուր կլիման այնչափ փոփոխական (veränderlich) է։ Կ'անձրեւէր, ձիւն կու գար, սաստիկ հով մը ծառերու մէջէն (durch) կը փչէր (heulte), միով բանիւ զարհուրելի օդ մըն էր, երբ գործերս (Geſchäfte) զիս կը ստիպէին ճամբայ ելլելու (mich auf den Weg zu machen)։

ՓՈԽԱԴԱՐՁ ԱՆԴԷՄ ԲԱՅԵՐ

6. Կան այնպիսի անդէմ բայեր ալ, որոնք էական դերանունոյ հայցականէրովը (mich, dich, ihn, ſie, uns, Sie, ſie) երեք դէմքի համար ալ կը գործածուին։ Եւ են՝

*es freut mich[1] կ'ուրախանամ.
es ſchmerzt mich ցաւ կը զգամ.
*es friert mich կը մրսիմ.
es jammert mich կը գթամ.
es ekelt mich կը զզուիմ. [րեւայ.
es dünkt mich (կամ mir) ինձի կ'ե-
*es wundert mich կը զարմանամ.
es reut mich կը ղղջամ, կը ցաւիմ.
es verdrießt mich կը ցաւիմ. ձանձրոյթ կը պատճառէ ինձի.
es verlangt mich շատ կը փափաքիմ.
*es ſchaudert mich կը դողամ, կը սոսկամ.
es befremdet mich ինձի անսովոր կու
*es hungert mich անօթի եմ[2]. [գայ.
*es dürſtet mich ծարաւի եմ[2]։

ՕՐԻՆԱԿ ԱՄԲՈՂՋ ՀՈԼՈՎ

Es freut mich կ'ուրախանամ, շատ ուրախ եմ.
es freut dich կ'ուրախանաս.
es freut ihn (ſie) կ'ուրախանայ.
es freut uns կ'ուրախանանք.
es freut euch (Sie) կ'ուրախանաք.
es freut ſie կ'ուրախանան։

7. Ոմանք ալ ոչ ոքէն հոլով դերանունամբ մը կը գործածուին։

[1] Աստեղանիշք միւս դէմքերուն մէջ ալ գործածական են իրբեւ դիմաւոր բայեր. Օր. ich freue mich, ich friere, ich wundere mich, ich ſchaudere, ich hungere եւն.։

[2] Լաւագոյն է ըսել՝ Ich bin hungrig կամ ich habe Hunger; ich bin durſtig կամ ich habe Durſt.

es ist mir leid } կը ցաւիմ, ցաւ է ինձ.
es thut mir leid }
es gefällt mir ինծի հաճոյ է, կը հաճիմ.
es beliebt mir ինծի հաճոյ է.
es mißfällt mir ինծի հաճոյ չէ, չեմ հաճիր.
es wird mir schwindlich } գլուխս կը դառնայ.
es schwindelt mir }
es ekelt mir կը զզուիմ.
es geziemt mir ինծի կը պատշաճի.
es ahnt mir կը զգամ, որ ...
es dünkt mir } ինծի կ'երեւայ.
es kommt mir vor }
es fällt mir ein միտքս կու գայ, կը յիշեմ.
es gelingt mir ինծի յաջողՂ կ'երթայ.
es mißlingt mir ինծի անյաջողՂ կ'երթայ.
es ist mir angst կը վախնամ.
es ist (wird) mir übel ինք զինքս աղէկ չեմ գտներ.
es ist mir wohl շատ աղէկ եմ.
es ist mir kalt կը մսիմ.
es träumte mir երազեցի.
es liegt mir daran վրան հոգ ունիմ. ինծի պիտոյ է:

Ասոնք հետեւեալ կերպով կը խոնարհին.

es ist mir leid կը ցաւիմ.
es ist dir leid կը ցաւիս.
es ist ihm (ihr) leid կը ցաւի.
es ist uns leid կը ցաւինք.
es ist euch (Ihnen) leid կը ցաւիք.
es ist ihnen leid կը ցաւին:
Was fällt Ihnen ein? Ի՞նչ կը խորհիք, ի՞նչ կը մոածէք.
Wie geht es Ihnen? Ի՞նչպէս էք, աղէկ էք.
Was fehlt Ihnen? Ի՞նչ ունիք:

8. Հետեւեալները միայն sich դերանունամբ կ'ըլլան.

es schickt sich
es (ge)ziemt sich } կը պատշաճի.
es gebührt sich

es begiebt sich
es trägt sich zu } կը պատահի.
es versteht sich բնական է, կ'ենթադրուի:

9. Պէտք է դիմաղուրկը Գերմաներէն կը թարգմանուի **müssen** ով, եւ եթէ առարկայի մը պէտք կամ հոգ ըլլալուն վրայ է խօսքը **brauchen** ով, երկուքն ալ դիմաւոր կը գործածուին:

ա) պէտք է աշխատիլ man muß arbeiten.
պէտք եմ աշխատիլ ich muß arbeiten.
տղան պէտք է գրել der Knabe muß schreiben.

բ) ինծի ... պէտք (հարկաւոր) է ich brauche, — մեզի ... պէտք է wir brauchen.
քեզի պէտք է du brauchst, — ձեզի պէտք է Sie brauchen.
ինձի սոակ պէտք (հարկաւոր) է ich brauche Geld.
ձեզի որչափ պէտք է wie viel brauchen Sie?

գ) լաւ բան պէտք է, կը թարգմանուի es fehlt viel.
չէ բան պէտք էր (քիչ բանի հարկաւորութիւն կար) es fehlte wenig կամ nicht viel.

10. Ամէն ներգործական կամ չեզոք բայ կրնայ դիմաղուրկի ձեւ առնուլ, es wird, es wurde եւն. օժանդակով կրաւորականի փոխուելով: Օր.

Es wird in Deutschland viel gesungen und getanzt. (Man singt und tanzt viel in Deutschland.)
Գերմանիայի մէջ շատ կ'երգեն ու կը պարեն.
Es wurde viel gelacht und gescherzt.
Շատ կը խնդային ու կը կատակէին.
Es ist viel gegessen, aber noch mehr getrunken worden.
Շատ կերան, բայց աւելի շատ խմեցին:

11. Վերջապէս՝ երբեմն գոյական անուն բային բայէն վերջը դրուելով, բայն եղանակի մէջ անդէմ ձեւը կ'առնու. այսպիսի դէպքի մէջ es դերանունն ալ իբրեւ անուն բայի դիմաղուրկին յատակ կը դրուի: Ա՛ս ձեւն աւելի բանաստեղծութեան մէջ գործածական է: Օր.

Es trat ein Mann herein մարդ մը ներս մտաւ.
Es bieten (չտ.) sich oft Gelegenheiten dar.
Յաճախ առիթներ կը հանդիպին.
Es gingen drei Jäger auf die Jagd.
Երեք որսորդք որսի գացին.
Es fielen Hagelkörner, so groß wie Taubeneier.
Աղաւնւոյ հաւկիթի մեծութեամբ կարկտի հատեր տեղացին.
Es schlug zehn Uhr ժամը տասը զարկաւ:

Բառք:

die Höhe բարձրութիւն.
das Holz փայտ.
die Beharrlichkeit յարատեւութիւն.
überwinden յաղթ(ահար)ել, նուաճել.
die Schwierigkeit դժուարութիւն.
die Gesellschaft ընկերութիւն.
die Rechnung հաշիւ.
der Magnet մագնիս.
der Kilometer քիլոմեթր.
wenden դարձընել.
wachsen աճիլ. բուսանիլ:

Հրահանգ. 110.

Es freut mich, daß Sie sich so wohl befinden. Es thut mir leid, daß Sie nicht gekommen sind. Es reut mich, daß ich gestern nicht nach Metz gegangen bin. Es wird dich reuen, wenn du das Pferd nicht kaufst. Wie gefällt es Ihnen in Paris? Es gefällt mir sehr wohl. Es schwindelt mir auf dieser Höhe. Es wundert mich, daß Sie noch hier sind. Es stand ein Wagen vor dem Hause. Es ging alles gut. Es verdrießt mich, daß ich nicht da gewesen bin. Kommt es Ihnen nicht vor, als ob (իբրեւ թէ) ein Teil von

dieſem Holz geſtohlen worden wäre? Es fehlt ihm an Geld. Es fällt mir nicht ein, ſo etwas von Ihnen zu glauben. Es ekelt mir vor allem. Es reut mich, meine Uhr verkauft zu haben. Mit Beharrlichkeit gelingt es uns, alle Schwierigkeiten zu überwinden. Es gefiel mir ſehr wohl in der Geſellſchaft der jungen Leute.

Տարադրութիւն. 111.

Կ'ուրախանամ գձեզ տեսնելու[ս]։ Կը ցաւիմ (կը զղջամ) ասիկա ըսած ըլլալու[ս]։ Կը մխիմ, կրակ վառեցէք (machen Sie Feuer)։ Կը ցաւէինք զինքը տունը (zu Hauſe) չգտնելնուս(ան.)։ Պէտք է ճամբայ ելլել։ Պէտք էք ճամբայ ելլել։ Մենք ժամը չորսին պէտք էինք լմնցընել (endigen)։ Աւելի յառաջ (früher) պէտք էիք գալ։ Պէտք չէ՞ իրեն ներել։ Կարելոս պէտք է տունը մնալ։ Պէտք էի իրեն ստակ տալ։ Տղաք պէտք են անմիջապէս (augenblicklich) հնազանդիլ։ Անիկա (էգ.) իր հաշիւը վճարելու ստիպուեցաւ (պէտք եղաւ)։ Եթէ երկաթ չըլլար (չգտնուէր), մագնիսն անոր դէմ (gegen) չէր դառնար (ſich wenden թէ-ի.)։ [5]Այս [6]պարտիզին [4]մէջ [2]դեղեցիկ [3]ծառեր կը [1]բուսանէին։ Քանի՞ մղոն (Meilen) է (ſind es) սակէ մինչեւ (nach) Փրանքֆուրդ։ [2]Քսան [3]մղոն [1]է (յ+.)։ Որչափ ժամանակ (wie lange) է, որ գերմաներէն կը սորվիք։ [2]Վեց [3]կամ [4]եօթն [5]ամիս [1]է (յ+.), որ զայն կը սորվիմ։

Խօսակցութիւն։

Donnert es?
Haben Sie blitzen ſehen?
Glauben Sie, daß es heute nacht frieren wird?
Wie gefällt es Ihnen in London?
Hat es Ihrem Bruder in Amerika gefallen?
Iſt es kalt?
Fehlt etwas an dieſem Gelde?
Glauben Sie, daß das Wetter ſich ändert?
Was liegt Ihnen daran?
Wird es dieſes Jahr guten Wein geben?
Genügt es, den Namen zu unterſchreiben?
Was fehlt ihm?
Was folgt daraus?

Was iſt Ihnen begegnet?
Ich habe nichts gehört.
Ja, es hat ſehr ſtark geblitzt.
Ich glaube nicht, daß es frieren wird; aber es wird ſchneien.
Es gefällt mir ſehr wohl.
Es ſcheint, daß es im nicht ſehr gefallen hat.
Nein, es iſt nicht mehr kalt.
Ja, es fehlen drei Mark.
Es ſcheint mir ſo; wenigſtens fängt es an, warm zu werden.
Es liegt mir ſehr viel daran.
Die Weinbauer (այգեգործք) ſagen, daß es ſehr viel Wein geben werde.
Nein, Sie müſſen auch das Datum beifügen (թուականալ աւելցընել).
Es fehlen ihm Kleider und Geld.
Es folgt daraus, daß ich betrogen (խաբուած) bin.
Es ſchwindelt mir.

Warum ſind Sie ſo traurig?
Es ſchmerzt mich, daß ich meinen Hund verloren habe.
Iſt noch Platz auf dieſer Bank?
Wir werden Ihnen Platz machen.
Giebt es etwas Neues?
Ich weiß nichts, als daß (բայց միայն որ) Herr B. geſtern geſtorben iſt.

ԵՐԵՍՆԵՐՈՐԴ ՈՒԹԵՐՈՐԴ ԴԱՍ

ՓՈԽԱԴԱՐՁ ԲԱՅԵՐ

(Zurückbezügliche Zeitwörter.)

Փոխադարձ կը կոչուին այնպիսի բայեր՝ որոնց գործողութիւնը նոյն իսկ անուն բայիին վրայ կ'իյնայ։ Այս բայերը միշտ մէնանոյն դէմքով երկու դերանուամբ կը խոնարհին, որոնց մէկն ուղղական է՝ իսկ միւսը հայցական եւ երբեմն տրական. Որ ich freue mich կ'ուրախանամ. ich bilde mir ein կ'երեւակայեմ, Ամէնքն ալ haben[1] օժանդակով կը կազմեն իրենց բաղադրեալ ժամանակները։ Որ. ich habe mich gefreut ուրախացայ։

Կան շատ մը էջէ փոխադարձ բայեր որոնք երբէք առանց երկրորդ դերանուան չեն գործածուիր. Որ. ſich einbilden երեւակայել. ſich weigern մերժել. բայց ընդհանրապէս փոխադարձներուն մեծագոյն մասը ներգործական բայերէն կազմուած են երկրորդական դերանուն մ'առնելով։ Որ.

rächen (Ներգ.) վրէժ խնդրել — ſich rächen վրէժ առնուլ.
rühmen (Ներգ.) գովել — ſich rühmen պարծիլ.
verteidigen (Ներգ.) պաշտպանել — ſich verteidigen [պանել։ ինք զինքը պաշ-

Բայց այս կերպով փոխադարձ եղած ներգործականին իմաստը շատ անգամ կը փոխուի. Որ ſtellen դնել, — ſich ſtellen կեղծել. verlaſſen թողուլ, — ſich verlaſſen վստահիլ։

1. ՕՐԻՆԱԿ ԽՈՆԱՐՀՄԱՆ

Sich freuen ուրախանալ։

Սահմանական։

Ներկայ։	Անկատար։
Ich freue mich կ'ուրախանամ.	Ich freute mich կ'ուրախանայի.
du freu(e)ſt dich կ'ուրախանաս.	du freuteſt dich կ'ուրախանայիր.
er, ſie freut ſich կ'ուրախանայ.	er, ſie freute ſich կ'ուրախանար.

[1] Միայն ſich bewußt ſein գիտակից ըլլալ, գիտակցութեան առնել՝ բայը կը զարտուղի, որ Ցարակ. ի մէջ կ'ըլլայ ich bin mir bewußt geweſen (վասն զի bewußt բառն իբրեւ ածական կ'առնուի)։

wir freuen uns կ'ուրախանանք.
ihr freut euch } կ'ուրախանանք.
Sie freuen sich }
sie freuen sich կ'ուրախանան.

wir freuten uns կ'ուրախանայինք.
ihr freutet euch } կ'ուրախանայիք.
Sie freuten sich }
sie freuten sich կ'ուրախանային:

Ապառնի:

Ich werde mich freuen պիտի ուրախանամ.
du wirst dich freuen.
er wird sich freuen եւն.

Թեքական:

Ich würde mich freuen կ'ուրախանայի.
du würdest dich freuen.
er würde sich freuen եւն.:

Յարակատար:

Ich habe mich gefreut ուրախացայ, ուրախացած եմ.
du hast dich gefreut.
er hat sich gefreut եւն.

Գերակատար:

Ich hatte mich gefreut ուրախացած էի.
du hattest dich gefreut.
er hatte sich gefreut եւն.

Ան. ապ. Ich werde mich gefreut haben ուրախացած պիտի ըլլամ.
Թեք. ան. Ich würde mich gefreut haben ուրախացած կ'ըլլայի:

Ստորադասական:

Ներկայ:

Daß ich mich freue որ ուրախանամ.
daß du dich freuest եւն.

Անկատար:

Daß ich mich freute որ ուրախանայի.
daß du dich freutest եւն.:

Յարակատար.

daß ich mich gefreut habe որ ուրախացայ.

Գերակատար:

daß ich mich gefreut hätte որ ուրախացած ըլլայի.

Հրամայական:

Freue dich ուրախացիր.
freuen wir uns ուրախանանք.
freuet euch, freuen Sie sich ուրախացէք:

Հարցական ձեւ:

Ներկ. Freue ich mich? կ'ուրախանա՞մ.
freust du dich? կ'ուրախանա՞ս, եւն.
Անկ. Freute ich mich? կ'ուրախանայի՞. ուրախացա՞յ.
Յրկ. Habe ich mich gefreut? ուրախացա՞յ:

Ժխտական ձեւ:

Ներկ. Ich freue mich nicht չեմ ուրախանար.
Անկ. Freute ich mich nicht? չէի՞ ուրախանար, չուրախացայ.
Յարկ. Ich habe mich nicht gefreut չուրախացայ.
Յարկ. Habe ich mich nicht gefreut? չուրախացա՞յ:

Ածական եզր՝

sich bedienen (ախկ. ընդրուէ) (բան մը) գործածել.
sich erkundigen (nach) տեղեկանալ (բան մը).

sich beeilen ամապարել.
sich beklagen (über) տրտնջել.
sich beschäftigen (mit) զբաղիլ.
sich bemühen աշխատիլ, ջանալ.
sich benehmen } վարուիլ.
sich betragen }
sich befinden (վիճակին մէջ) ըլլալ, գտնուիլ.
sich befleißigen աշխատիլ.
sich erinnern (ախ.)[1] յիշել.
sich gewöhnen (an) վարժիլ.
sich irren սխալիլ.
sich nähern (տրկ.) մօտենալ.
sich setzen նստիլ.
sich enthalten (ախ.) ժուժկալել.
sich entschließen (ինք զինքն) որոշել.
sich ergeben յանձնուիլ, անձնատուր ըլլալ.
sich erkälten մրսիլ, պաղ առնուլ.
sich aufhalten տեղ մը կենալ, քնակիլ.
sich bedanken շնորհակալ ըլլալ.
sich besinnen միտքը բերել, յիշել.
sich erbarmen (ախ.) գթալ.
sich fürchten (vor) վախնալ.
sich in acht nehmen զգուշանալ.
sich getrauen } համարձակիլ.
sich unterstehen }
sich schämen ամչնալ.
sich stellen (als ob) կերպարանիլ. ձեւանալ.
sich verstellen կեղծել.
sich weigern մերժել. հրաժարիլ.
sich unterhalten զբօսնուլ.
sich verirren մոլորիլ.
sich verlassen (auf) վստահիլ.
sich wundern (über) զարմանալ.
sich zutragen } ըլլալ, պատահիլ.
sich ereignen }
sich zurückziehen (եւս) քաշուիլ:

2. ՏՐԱԿԱՆՈՎ ՓՈԽԱԴԱՐՁ ԲԱՅԵՐ

Ինչպէս վերն ըսինք, փոխադարձ բայերէն սմանոյ երկրորդ դերանունը Տբ՝ան հոլով կ'ըլլայ. եւ այսպէս կը խոնարհին՝

Ան. Sich einbilden երեւակայել.
Ներ. Ich bilde mir ein կ'երեւակայեմ.
du bildest dir ein կ'երեւակայես.
er (sie) bildet sich ein կ'երեւակայէ.
wir bilden uns ein կ'երեւակայենք.
ihr bildet euch ein } կ'երեւակայէք.
Sie bilden sich ein }
sie bilden sich ein կ'երեւակայեն.
Յարկ. Ich habe mir eingebildet երեւակայեցի. եւն:

Ածական եզր՝

sich vorstellen երեւակայել.
sich verschaffen հայթայթել.
sich bewußt sein գիտակից ըլլալ.
sich schmeicheln (անոտի յուսով) պարարիլ.
sich vornehmen միտքը դնել, առաջադրել.
sich getrauen յանդգնիլ, համարձակիլ.
sich anmaßen անձին սեպհականել.
sich ausbitten բան մ'ուզել.
sich die Mühe geben աշխատիլ.
sich die Freiheit nehmen համարձակիլ:

Դէպք. Փոխադարձ բայերը կը գործածուին երբեմն կրաւորական նշանակութեամբ. Օր.

Der Schlüssel hat sich gefunden բանալին գտնուեցաւ:
Die Thüre öffnete sich դուռը բացուեցաւ:

---

1 կամ an (հյց.) նախադրութեամբ:

3. ՓՈԽԱԴԱՐՁ ԲԱՅԵՐՈՎ ԿԱԶՄԱՒԱԾ ԽՕՍՔԵՐ

Wie befinden Sie sich? Ի՞նչպէս էք։
Bemühen Sie sich nicht մի աշխատիք։
Geben Sie sich Mühe աշխատութիւնն յանձն առէք։
Ich erinnere mich seiner nicht զինքը չեմ յիշեր։
Sie rächten sich an ihren Feinden իրենց թշնամիներէն վրէժ առին։
Ich habe mich erkältet պաղ առած եմ։
Herr Eduard hat sich gut betragen Տէր Եդուարդ աղէկ վարուեցաւ։
Die Stadt hat sich ergeben (übergeben) քաղաքը յանձնուեցաւ։
Wir haben uns gut unterhalten աղէկ զբօսանք ըրինք։
Sie irren sich, mein Herr կը խաբուիք, տէր իմ։
Es hat sich sehr geändert օդը փոխուեցաւ։
Der Wind legt sich Հովը դադրելու վրայ է։
Ich begebe mich nach Frankfurt ես Ֆրանքֆուրդ կ'երթամ։
Ich enthalte mich des Weines ես գինի չեմ խմեր։
Es ereignete sich Հանդիպեցաւ, պատահեցաւ։
Wir schätzen uns glücklich ինք զինքնիս երջանիկ կը համարինք։
Die Thüre öffnete sich դուռը բացուեցաւ։
Nehmen Sie sich in acht միա դրէք, զգուշութիւն ըրէք։
Die Feinde zerstreuten sich թշնամիք ցրուեցան։

Բառք։

der Schritt քայլ։ [թիւն։
die Hitze տաքութիւն, ջերմուե-
der Auftrag յանձնարարութիւն։
die Zufriedenheit գոհութիւն։
vollbringen կատարել, լմնցնել։
unschuldig անմեղ։
der Handel առուրեւառ, վաճա-
ռականութիւն։ [ջութիւն։
der Mut քաջալերութիւն, քա-
der Gebrauch գործածութիւն։
umsonst ի զուր։ wirklich իրօք։
das Gesicht կերպարանք, երես։
bereichern հարստացընել։
erwerben շահել, ստանալ։
sich verirren մոլորիլ, սխալիլ։
verwunden վիրաւորել։
beweisen յուցընել։
überzeugen համոզել։
aufgeben հրաժարիլ, թող տալ։
unterschreiben առորագրել։
vollziehen կատարել։
betteln մուրալ։
die Dummheit ապշութիւն, ան-
մտութիւն։

Հրահանգ. 112.

1. Sie irren sich, mein Herr; ich bin nicht der, den Sie suchen. Verzeihen Sie, ich habe mich wirklich geirrt. Miltiades hat sich durch die Schlacht bei Marathon, Themistokles durch die Schlacht bei Salamis großen Ruhm erworben. Gewöhne dich, früh aufzustehen. Der Wolf näherte sich mir bis auf zehn Schritte. Die Karthager (Կարքեդոնացիք) verteidigten sich mit vielem Mute gegen die Römer. Wenn du dich über das Glück Anderer freust, so beweist dies, daß du ein gutes Herz hast.

2. Wir haben uns bemüht, ihn von seinem Unrecht zu überzeugen; aber umsonst. Der König weigerte sich, das Dekret (վճիռ, հրովարտակ) zu unterschreiben. Sie würden sich besser befinden, wenn Sie sich gewöhnten, häufiger in der frischen Luft spazieren zu gehen. Warum sind Sie gestern nicht spazieren gegangen? Es war zu kalt; ich fürchtete mich zu erkälten. Stellen Sie sich nicht so unschuldig. Getraust du dir, diesen Auftrag zu vollziehen? Ich werde mich bemühen, alles zu Ihrer Zufriedenheit zu vollbringen. Ich würde mich schämen, so etwas zu thun.

Շարադրութիւն. 113.

1. Կը խաբուիմ։ Դուն կ'ուրախանաս։ Անիկա կը պարծի։ Ի՞նչ բանի վրայ (worüber) կը տրտնջէք։ Ես տաքութեան վրայ կը տրտնջեմ։ Ինչո՞ւ համար կ'ուզէք վրէժ առնուլ։ Բարի քրիստոնեայ մը պէտք չէ վրէժ առնուլ։ Անգղիացիք վաճառականութեամբ (durch...) հարստացան։ Դեմոսթենես (Demosthenes) ինք զինքը մեռցուց թոյն առնելով (indem er Gift nahm)։ Վարժեցէք Ձեր ժամանակն աղէկ գործածելու (բերբ. աղէկ գործածութիւն մը Ձեր ժամանակէն ընելու)։ Շատ երկայն ժամանակ է, որ մենք զիրար (uns) չենք տեսած։ Մօտեցէք, տէր իմ։ 3Զինքը (է.) 4տեսնելու[ս] 2շատ 1կ'ուրախանամ։ Միհրդատ (Mithridates) մեծ (viel) քաջութեամբ (mit...) ինք զինքը Հռովմայեցւոց դէմ պաշտպանեց։

2. Կը խաբուիք, եթէ կարծէք, որ ես ամէն իրիկուն ժամը տասնին կը պառկիմ։ Այս առտու բաղնիք ըրէք։ Ոչ, այս իրիկուն (բաղնիք) պիտի ընեմ։ Քիչ մը պարտիզին մէջ քալուինք։ Ինչո՞ւ կը ձանձրանաք։ Ընելու բան մը չունիմ։ Տգան երեսը լուացած է (sich... waschen)։ Ոչ, անիկա ձեռուրները լուացած է։ կարոյս ինք զինքը կարոյով վիրաւորեր է։ Թշնամիք անձնատուր եղան. եթէ անձնատուր եղած չըլլային, ամէնքն ալ պիտի սպանուէին (թէ։ ան.)։ Տէր (mein guter Herr), վրաս (meiner) գթացէք։ Ամչցէք մուրալու, եթէ բաղուկներ ունիք աշխատելու (Համար)։ Լռեցէք. անմտութիւններ կը շաղփաղփէք (reden)։

Խօսակցութիւն։

Ich freue mich, Sie zu sehen, mein Herr, wie befinden Sie sich?
Wie befindet sich Ihr Bruder, der Herr Kapitän (նաւապետ)?
Haben Sie sich entschlossen, die Reise zu unternehmen?
Ich danke Ihnen, ich befinde mich, Gott sei Dank! recht wohl.
Er befindet sich nicht wohl, er hat sich erkältet.
Ich habe mich noch nicht entschlossen; aber ich werde mich heute noch entschließen.

Auf wen verlassen Sie sich?
Ich verlasse mich auf die Güte des Kaisers.

Werden Sie Ihr Haus verkaufen?
Sie irren sich, ich werde es nicht verkaufen.

Glauben Sie nicht, daß ich Langeweile haben werde?
Wenn Sie arbeiten, werden sie keine Langeweile haben.

Vor wem fürchten Sie sich denn?
Ich fürchte mich vor diesem Hunde.

Bilden Sie sich ein, allein gelehrt zu sein?
Nein, aber ich glaube, die Sache besser zu verstehen als Sie!

Schämt sich dieser Jüngling nicht seines Betragens?
Es scheint, daß er sich schämt, da er nicht mehr zu uns kommt.

Haben Sie Lust mit mir in's Theater zu gehen?
Ja, wenn Sie warten wollen, bis ich mich angekleidet habe.

Wie weit hat sich der Wolf dem Jäger genähert?
Er hat sich ihm bis auf zehn Schritte genähert.

Haben Sie sich verwundet?
Ja, meine Hand blutet; ich habe mich geschnitten.

Wie hoch belief sich die Rechnung Ihres Wirtes.
Sie belief sich auf drei und achtzig Mark.

Womit beschäftigen Sie sich gegenwärtig?
Ich lese Schiller's „Lied von der Glocke" (զանգակ).

Wird Ihre Tante bald hierher kommen?
Ich erwarte sie; ich wundere mich, daß sie noch nicht hier ist.

Warum sind Sie nicht früher gekommen?
Wir haben uns im Walde verirrt.

Darf der Christ sich an seinen Feinden rächen?
Nein, er soll sogar (նաեւ) seine Feinde lieben.

Über was (worüber) beklagen Sie sich?
Wir beklagen uns über das Betragen Ihres Vetters.

ԵՐԵՍՆԵՐՈՐԴ ԻՆՆԵՐՈՐԴ ԴԱՍ

ՄԱԿԲԱՑՔ

(Umstandswörter.)

1. **Մակբայներն** անհոլով բառեր են, որոնք կը գործածուին բայերուն, ածականներուն եւ նաեւ ուրիշ մակբայներուն իմաստն եղանակաւորելու, եւ կամ մասնական պարագաներ ցուցընելու համար, Օր·

lange bleiben երկար ժամանակ մնալ.
ich gehe langsam ես յոմաղ կը քալեմ.
wir reisen heute ab մենք այսօր ճամբայ կ'ելլենք։

Մակբայք իրենց նշանակութեանը համեմատ այլ եւ այլ տեսակ են, այսինքն՝ եղանակական, ժամանակական, տեղական, օրակական, դանակական, հարցական, հաստատական, ժխտական, պարակոտական։

2. Ածականներուն մեծ մասն (բացի Դրական կամ Բաղդատական կամ Գերադրական), ինչպէս Հայերենի՝ նոյնպէս ալ Գերմաներենի մէջ իբրեւ մակբայ կը գործածուին, առանց ուրիշ յաւելուած մը վրանին ընդունելու· Օր·

Der Diener wurde reich belohnt.
Ծառան առատ(ապէս) վարձատրեցաւ.
Dieser Brief ist gut (կամ schön) geschrieben.
Այս նամակս աղուո գրուած է.
Mein Brief ist schöner geschrieben als Ihrer.
Իմ նամակս աւելի գեղեցիկ գրուած է՝ քան Ձերինը։

3. Բայց գերադրականի մէջ մակբայք der, die, das յօդերը չեն կրնար առնուլ, այլ անոր տեղ կը դրուի իրենցմէ յառաջ am կամ aufs Օր·

Am höchsten կամ aufs höchste ամենաբարձր կերպով. [Ծնդ.)։
Am stärksten կ· aufs stärkste ամենազօրաւոր կերպով (Տես, եր. 103,

4. Քանի մը մակբայք իրենց գերադրականը կը կազմեն պարզապէս st, ոմանք ալ stens աւելցնելով· Օր·

ա) höchst, äußerst կարի, շատ.
gütigst բարութեամբ, մարդասիրապէս.
längst երկայն ատենէ ի վեր, ի վաղուց.
eiligst ամենայարելով, շտապաբ.
allerliebst ամենասիրելի, շնորհալից կերպով.
բ) höchstens առ առաւելն.
spätestens ամէնէն ուշը.
meistens մեծաւ մասամբ, ամէնէն աւելի.
bestens ամենալաւ կերպով.
wenigstens առ նուազն, գոնէ։

Անհատական Գերմաներենի մակբայքն[1] իրենց գաստաւորութեամբը։

1. ՏԵՂԱԿԱՆ ՄԱԿԲԱՑՔ

wo? ո՞ւր (գծ. Ներբեւ).
†wohin?[2] ո՞ւր (գծ. Ներբեւ).
†woher? ուսկից, ուստի՞.
hier հոս.
†hierher հոս, ասդին կողմանէ.
hieraus ասկէ, աստի.
da, dort } հոն (գծ. օրագրս.)
daselbst }
†dahin, †dorthin հոն (գծ. օրագրս).
nirgends ոչ ուրեք, եւ ոչ մէկ տեղ մը.
oben } վերը, հոն վերը.
droben }
†hinauf (դէպ ի) վեր.
hinten } ետեւը.
dahinten }
†aufwärts դէպ ի վեր, զառ ի վեր.
†abwärts դէպ ի վար, զառ ի վայր.

---

[1] պէտք չէ մոռնալ, ինչ որ յառաջագոյն երես 76. Դիտող 4. բանիք, այսինքն՝ երբ նախադասութիւնը մակբայով մը սկսի, բայն անուն բայէն յառաջ կը դրուի։

[2] Խաչանիշք ցուցընող բայով մը կը գործածուին եւ wohin? ո՞ւր, յո՞ (Ներբեւ) հարցման կը պատասխանեն։

darin հոն, անոր մէջը.
außen, draußen դուրսը.
†von außen դրսէն.
auswendig դրսի կողմանէ. 2. բերնուց (սորվիլ).
innen, drinnen մէջը, ներսը.
inwendig ներսէն, մէջի՝ ներսի կողմանէ.
††seitwärts[1] կողմնակի.
††rechts յայ, այ կողմը.
††links յահեակ, ձախ կողմը.
††diesseits այս կողմանէ,ասդին.
††jenseits այն կողմանէ, անդին.
daneben քովը.
drüben մէկալ կողմանէ, անկէ.
gegenüber դիմացը, դէմ յանդիման.
anderswo ուրիշ տեղ, այլուր.
†anderswohin դէպ ի ուրիշ տեղ կողմ.
irgendwo որ եւ իցէ տեղ մը.
†irgendwohin դէպ ի տեղ մը.

†rückwärts, †rücklings } ետ ետ, ետեւը, դէպի ետեւի կողմը. կռնկի վրայ.
†vorwärts յառաջ.
unten, drunten վարը (ալ. ըբ.).
†herunter, †herab } (դէպ ի) վարը (ալ. ըյ.).
vorn առջեւէն.
auswärts դրսէն. դուրսը.
überall, allenthalben } ամենուրեք, ամէն տեղ.
ringsum, †rund herum } շուրջանակի, չորս կողմանէ.
beisammen, †zusammen } քովէ քով, ի միասին.
weit, fern } հեռի.
weithin, weit und breit } հեռուն. [բան.
unterwegs ճամբայարհային, կէս ճամ
†nach Hause (դէպ ի) տուն.
zu Hause ի տան, տունը.

Դէպ ու-բէ-ն՝ Herein, hinein; heraus, hinaus մակբայներէն յառաջ շատ անգամ zu նախադրութեամբ գոյական մը կը գտնուի: Օր.

Er kam zu der Thür herein դռնէն ներս մտաւ:
Ich sah zum Fenster hinaus պատուհանէն դուրս նայեցայ:

Hin եւ her բառերուն տարբերութիւնը (տե՛ս էր. 206, Դէպ. 2):

2. ԺԱՄԱՆԱԿԱԿԱՆ ՄԱԿԲԱՑՔ

wann? ե՞րբ.
eben այն ինչ, դեռ նոր.
jetzt, nun, gegenwärtig } այժմ, հիմայ.
jemals ‡՝ je երբեք, երբեմն.
niemals ‡՝ nie ոչ երբեք.
meistens յաճախ.
sonst, vormals } երբեմն, յառաջ.
ehedem, ehemals } ջոգոյն.
früher, eher աւելի շուտ. կանխաւ.
vor'her յառաջուընէ.
nach'her ետքէն.
spät ուշ. später աւելի ուշ, ետքէն.
früher oder später վաղ կամ ուշ.
einst, einstmals, einmal } օր մը.
zuletzt վերջապէս, ի վախճանի.
bisher մինչեւ յայժմ.
wieder դարձեալ, վերստին,
erst նախ եւ յառաջ.
endlich վերջապէս.
damals ան ատեն.
immer միշտ.
auf ‡՝ für immer ընդ միշտ.
einstweilen առ այժմ.
schon, bereits արդէն.
noch դեռ.
noch nicht դեռ չ...
neulich դեռ նոր.
kürzlich, jüngst, unlängst } քիչ մը յառաջ.
in kurzem քիչ ատենէն.

[1] Կրկին խաչանիշք թէ՛ ըբ֊ն եւ թէ՛ պ֊ն համար կը գործածուին: Մնացածներն ամէնն ալ պ֊ն կը նշանակեն եւ wo? ու՞ր (նե՛ե֊ե) հարցման պատասխան կու տան:

gleich, sogleich } անմիջապէս.
anfangs, zuerst } ի սկզբան.
dann und wann երբեմն.
oft, oftmals յաճախ, ատեպ.
häufig յաճախ(ադէն).
selten քանդատ.
von nun an, von jetzt an } այսուհետեւ.
seitdem այն ժամանակէն ի վեր.
bald շուտ մը, քիչ մը վերջը.
heute այսօր.
gestern երէկ.
vorgestern եռանդ, երէկ չէ մէկալն
morgen վաղը. [օր
morgen früh վաղն առտու.

in Zukunft, künftig ապագային.
manchmal, zuweilen, bisweilen } երբեմն, մերթ.
übermorgen վաղը չէ մէկալն օր.
lang(e), lange Zeit } երկայն ատեն.
täglich ամէն օր, օր ըստ օրէ.
jährlich ամէն տարի, ամ ամ.
allmählig, nach und nach } զգետէ.
plötzlich յանկարծ.
auf der Stelle անմիջապէս, իսկ եւ իսկ, շուտով.
augenblicklich անմիջապէս.
stracks ուղղակի, անմիջապէս.
flugs շուտով, անմիջապէս:

Ժամանակական մակբայակերպք:

Ասս ամէնէն աւելի գործածականները կը դնենք:

im Jahr յամի, տարին.
im Sommer ամառը.
am Morgen, des Morgens յառաւօտու.
früh morgens առտու կանուխ.
mittags, um Mittag կէս օրը.
gegen 11 Uhr ժամը 11ին ատենները.
bei Tagesanbruch ընդ այգն.
drei Tage lang երեք օրէ ի վեր.
zweimal des Tages օրն երկու անգամ.
einen Tag um den andern, alle zwei Tage } ամէն երկու օր, երկու օր մէյ մը.
alle Tage, jeden Tag } ամէն օր.
vormittags կէս օրուընէ յառաջ.
nachmittags կէսօրուընէ ետքը.
am Abend, des Abends իրիկուան.
zur rechten Zeit, bei Zeiten } (յարմար) ժամանակին.
um 1 (ein) Uhr ժամը մէկին.
im Anfang ի սկզբան.
am Ende ի վախճանի.
den 10ten Mai, am 10ten Mai } Մայիս տասնին.
diesen Morgen այս առտու.
eines Tag(e)s (einst) օր մը.

am Tag, bei Tag ցորեկ ատեն.
bei Nacht, des Nachts, in der Nacht ի գիշերի, գիշերայն, գիշեր ատեն.
heut zu Tage մեր օրերը. հիմայ.
nächster Tage այս օրերէն մէկուն.
um (an) Ostern Զատկին.
eines Abends իրիկուն մը.
den ganzen Tag ամբողջ օրը.
die ganze Nacht ամբողջ գիշերը.
heute über acht Tage ուէթ օրէն այսօրս, մէկ շաբթէն.
Tag für Tag օր ըստ օրէ.
auf einige Zeit քիչ մը ժամանակուան համար.
eine Zeitlang քիչ մը ատեն.
von Zeit zu Zeit ատեն ատեն.
von Tag zu Tag օրէ օր.
Sonntags կիրակի օրը.
am folgenden Tag(e), am andern Morgen հետեւեալ օրը, երկրորդ առտու.
zum ersten Mal(e) առաջին անգամ.
vor Zeiten յառաջագոյն.
ohne Verzug, unverzüglich } անյապաղ.
unaufhörlich անդադար.
nächstes Jahr գալ տարի.
letztes Jahr, voriges Jahr } անցեալ տարի, հերու:

Բառք:

anklagen *ամբաստանել*.
die Arznei *դեղ*.
das Sprüchwort *առած*.
die Handlung *գործք*.
der Dienſt *ծառայութիւն*.
der Branntwein *օղի, գինի*.
der Zeuge *վկայ*.
der Neger *սեւամորթ*.
die Schnecke *խղունջ*.
zubringen (*ժամանակ*) *անցընել*.
einwilligen *հաւանիլ*.
großmütig *մեծանձն*.
fröhlich *ուրախ, զուարթ (ուրեմն)*.
die Nachtigall *սոխակ*.
raſch } *շուտ, արագ*.
ſchnell }
leidenſchaftlich *մոլեկան սիրով, շատ*.
langſam *կամաց, հանդարտ*.
reinlich *մաքրութեամբ, մաքուր*:

Հրահանգ. 114.

1. Das Kind hörte aufmerkſam zu. Der Knabe ſchreibt nicht ſchön. Er zeichnet beſſer. Meine Tante iſt gefährlich krank. Mein Muſiklehrer iſt ungerecht angeklagt worden. Woher kommen Sie? Ich komme von Paris. Der Mann, welchen Sie ſuchen, wohnt nicht hier; er wohnt weit von hier. Ich begegnete dem Kaufmann unterwegs. Der Knabe fiel rücklings in den Fluß. Ich ſaß auswendig bei dem Kutſcher; die Damen ſaßen inwendig im Omnibus (*Հանրակառք*). Ringsum waren Feinde. Man ſieht dieſe zwei Jünglinge immer beiſammen. Mein Haus ſtand rechts, das Ihrige links. Der Herr iſt nicht zu Hauſe, ſuchen Sie ihn anderswo. Das Dorf liegt ſeitwärts. Iſt Ihre Mutter unten (drunten)? Nein, ſie iſt oben. Soll ich hinaufgehen und es ihr ſagen? Wenn Sie ſo gut ſein wollen.

2. Der Kranke muß ſtündlich einen Löffel voll Arznei nehmen. Wir haben den Tag aufs fröhlichſte zugebracht. Anfangs wollte ich nicht, aber zuletzt willigte ich ein. Von jetzt an werde ich fleißiger ſein; bisher habe ich nicht viel gearbeitet. Niemals werde ich jene Stadt vergeſſen. Mein Diener erhält monatlich fünfzehn Mark, alſo jährlich zuſammen hundert und achtzig Mark. Neulich war ich Zeuge einer großmütigen Handlung. Vormittags arbeite ich; nachmittags gehe ich ſpazieren. Unſer Arzt iſt manchmal ſehr ſtreng. Sie müſſen auf der Stelle die Stadt verlaſſen. Man geht leichter und ſchneller den Berg hinab als hinauf.

Շարադրութիւն. 115.

1. **Ժամանակը շուտով կ'անցնի** (verfließt): **Մեծանձնութեամբ վարուելով** (handeln) **ընդ** (gegen) **տկարս՝ Որդիս դիւրաւ Անգղիերէն կը սորվի: Ով** որ (wer) **շուտով կու տայ, երկու**

անդամ (կրկին) կու տայ: Ձեր նամակը շատ դէշ գրուած է: Սեւամորթը գլխին շատ կը սիրեն: Օրինակները աւելի դիւրաթեամբ (Բղ·) կը սորվեցընեն քան կանոնները: Հիմայ ո՞ւր կը բնակիք: Հոս կը բնակիմ: Ո՞ւր է իմ գաւազանս: Հոն է: Երբեք մի՛ ձգէք վաղուան (auf...), ինչ որ այսօր կրնայ ըլլալ (gethan werden): Այս երիտասարդն աւելի յամառ սրճանոցն է քան թ ատեր: Ասիկա ամէնէն դիւրին գիրքն է, զոր ես երբեք կարդացած եմ: Անիկա միշտ իրաւունք ունենալ կ'ուզէ, եւ գրեթէ միշտ իրաւունք չունի (Unrecht haben):

2. *Էշն աւելի կամաց կը քալէ (կ'երթայ) քան ձին: Խղունջն ամէնէն կամաց կը քալէ: Իսկը թռչնոց մէջէն (von) սոխակն ամէնէն գեղեցիկ կ'երգէ: Օդն աղէկ է. հիմայ դուրս երթանք: Եթէ ինձ զինքնիդ կ'սորշէք ճամբայ ելլելու, յառաջ ինծի այցելութեան եկէք: (Դուք) շատ ուշ հասաք: Ես յաճախ ծովեզերքը (am Meeresufer) կը պտըտիմ: Պզտիկ բաներով (mit Kleinigkeiten) շատ ժամանակ կը կորսուի: Անմիջապէս խոսեցէք: Դեռ նոր ինծի երկայն նամակ մը գրեց: Հօրեղբօրորդիս վերջապէս հասաւ: Դուք մաքուր հագուած չէք, աւելի մաքուր հագուեցէք: Նախ աշխատեցէք, եւ ապա (dann) խաղացէք: Զինքը յաւաջադոյն կը ճանչնայիք (ճանչցած էք): Այո, տէր իմ, ես զինքը շատոնց (ſeit lange) կը ճանչնամ: Ինքը ցանցառ կը տեսնուի (man·վ): (Ես) զինքն առեն առեն պատահանին առջեւ կը տեսնեմ:*

3. ՔԱՆԱԿԱՆ ԵՒ ԲԱԶԴԱՏԱԿԱՆ ՄԱԿԲԱՑՔ

wie? *ինչպէս*.
wieviel, wie ſehr? *քանի՞, որչափ*.
viel *շատ*.
mehr *աւելի*.
am meiſten *ամէնէն աւելի, գլխաւորապար*.
ſehr, recht *շատ, կարի*.
zu ſehr *շատ*.
zu viel, allzu viel *շատ*.
nichts *ոչ ինչ*.
gar nichts *ոչ ինչ, եւ ոչ մէկ բան*.
etwas *բան մը, քիչ մը*.
wenig *քիչ*.
weniger *նուազ*.
ein wenig *քիչ մը*.
ſogar, ſelbſt *նաեւ, նոյն իսկ*.
nicht einmal *եւ ոչ իսկ*.
kaum *հազիւ*.
einigermaßen *ըստ իմիք, կերպով մը*.
zu wenig *շատ քիչ*.
hinlänglich *ըստ բաւականի*.
genug *բաւական*.
beinahe, faſt *գրեթէ*.
nur, bloß, allein *միայն*.
höchſtens *առ առաւելն*.
wenigſtens *գոնէ*.
anders }
ſonſt } *ապա թէ ոչ*.
ſo, ebenſo *այսպէս. նաեւ*.
eben ſo ſehr *այնչափ*.
mehr oder weniger *շատ կամ քիչ*.
ebenfalls, gleichfalls *նմանապէս*.
gleichſam *իբրեւ թէ*.
um ſo mehr *այնչափ եւս աւելի*.
um ſo weniger *եւս առաւել է...* (*Բացատ.*).
ganz }
gänzlich } *բոլորովին, ամբողջապէս*.

noch einmal անգամ մ'ալ.
ziemlich բաւական.
um vieles } bei weitem } սաստիկ, մեծապէս.
um die Hälfte կէսը, կիսով չափ.
ungefähr, etwa, beiläufig գրեթէ, շուրջ, իբր.
gerade ճշդիւ, ճիշդ.
vollends ամբողջովին.
teilweise մասամբ (իւիք).
besonders } insbesondere } մանաւանդ, մանաւորապէս, ի մասնաւորի.
hauptsächlich գլխաւորաբար.
überhaupt } im Allgemeinen } ընդհանրապէս:

4. ՀԱՍՏԱՏԱԿԱՆ, ՏԱՐԱԿՈՒՍԱԿԱՆ, ԺՈՏԱԿԱՆ ՄԱԿԲԱԳՔ

ja, ja doch, doch այո.
ja wohl այո, անտարակոյս.
allerdings անշուշտ.
jedenfalls որ եւ իցէ կերպով. միշտ.
gewiß } sicherlich } ստոյգ, ապահովապէս.
freilich հարկաւ. ճշմարիտ է.
vielleicht } etwa } թերեւս, ըստ պատահման.
ohne Zweifel անտարակոյս, անշուշտ.
durchaus բացարձակապէս.
vergeblich } vergebens } umsonst } ի զուր, ընդ վայր.
gewissermaßen ըստ մասին.
gern(e) սիրով, կամաւ.
ungern չուզելով, ակամայ.
nein ոչ.
nicht չ···
für wahr, wahrlich ստուգիւ, ճըշմարիտ.
wirklich իրօք.
in der That իրաւ, յիրաւի.
wahrscheinlich } vermutlich } հաւանականապէս
zufällig ըստ պատահման.
schwerlich դժուարաւ.
keineswegs բնաւ.
auch nicht ոչ եւս.
gar nicht ոչ ինչ. ոչ եւս.
durchaus nicht բոլորովին չ···, ոչ
nicht einmal եւ ոչ իսկ. [եւս.
niemals ոչ երբեք.
nicht mehr ոչ եւս, ալ չ···
nimmer ոչ երբեք.
nimmermehr ոչ եւս.
im Gegenteil ընդ հակառակն.
vielmehr } eher } աւելի, մանաւանդ:

5. ՀԱՐՑԱԿԱՆ ՄԱԿԲԱԳՔ

wann (wenn?) երբ.
warum? ինչուի.
weshalb? } weswegen? } ինչո՞ւ. պատճառաւ
wie? ի՞նչպէս.
wieviel? քանի՞, որչափ.
wie weit? մինչեւ ո՞ր,
wie lange? որչափ աւեն է.
wo? ո՞ւր — woher'? (դէպ ի) ո՞ւր.
woher'? ուստի՞.
wodurch? ինչո՞վ.
wozu? ի՞նչ բանի համար:

6. ԴԱՍԱԿԱՆ ՄԱԿԲԱԳՔ

erstens, für's erste նախ (եւ յառաջ).
zweitens երկրորդ.
drittens երրորդ.
viertens չորրորդ եւն.
darauf ասոր վրայ.
hernach ապա, անկէ վերջը.
dann, sodann ապա.
zuerst նախ, զառաջինն.
endlich } zuletzt } վերջապէս.
übrigens սակայն եւ այնպէս, բայց ասոր.
einmal անգամ մը, միանգամ.
zweimal երկու անգամ, երկիցս.
dreimal երեք անգամ, երիցս եւն:

7. ԲԱՂԴԱՏԱԿԱՆ ԱՍՏԻՃԱՆՔ

Բաց ի մակբայօրէն գործածուած ածականներէն, հետեւեալ մակբայք ալ բաղդատութեան աստիճաններն ունին, բայց քիչ շատ զարտուղութեամբ:

	Բաղդատական.	Գերադրական.
wohl } gut }	լաւ, բարի. besser լաւագոյն.	am besten յամենալաւ կերպով.
bald քիչ մը վերջը.	früher } eher } կանխաւ.	am eheſten } baldigſt } ամէնէն կանուխը.
gern սիրով.	lieber աւելի սիրով.	am liebſten ամէնէն աւելի սիր.
oft ատեպ, յաճախ.	öfters յաճախագոյն.	am häufigſten ամէնէն յաճախ.
ſehr շատ.	— —	höchſt } äußerſt } կարի, շատ.
übel չար.	ärger չարագոյն.	am ärgſten ամենաչարն.
viel շատ.	mehr աւելի.	am meiſten ամէնէն աւելի.
wenig քիչ.	weniger } (minder) } աւելի քիչ, նուազ.	am wenigſten } (am mindeſten) } ամենաքիչն, ամենանուազն:

Դիտող. Գերմաներէնի մակբայք ուրիշ եղանակ մ'ալ կը կազմուին, այսինքն է գոյականներուն կամ էջ. ակոականի վերջաւորութեամբ ածականներուն ծայրը „weiſe" բառն աւելցընելով. Օր.

teilweiſe մասամբ, մաս մաս.
ſtückweiſe կտոր կտոր, հատ հատ.
haufenweiſe միահամուռ.
maſſenweiſe ամբողջ միահաղոյն.
ſtromweiſe հեղեղի պէս, բազմութեամբ.
tropfenweiſe կաթիլ կաթիլ.
herdenweiſe խմբովին.
einfältigerweiſe միամտաբար.
glücklicherweiſe բարեբախտաբար.
unglücklicherweiſe դժբախտաբար:

Բառք:

der Nebel մէգ.
das Verſprechen խոստումն.
koſten արժել.
verſchwinden անհետանալ ըլլալ.
ſich verpflichten յանձն առնուլ.
thöricht անմիտ, յիմար.
geſchickt ճարպիկ.
(zu Mittag) ſpeiſen ճաշել. [նել.
ſtillen խաղաղցընել, հանդարտեցը-
treulich հաւատարմութեամբ.
häßlich զզուելի. տգեղ. blind կոյր.
richtig ուղիղ, շիտակ. ճիշդ.
unmöglich անկարելի.
tapfer քաջ (ասիրտ):

Հրահանգ. 116.

1. Wie haben Sie geſchlafen, mein Herr? Sehr gut, ich danke Ihnen. Wieviel Geld haben Sie? Ich habe nicht viel, ich habe ſehr wenig. Ein deutſches Sprüchwort ſagt: „Zu wenig und zu viel, verdirbt (կ'ապականէ) alles Spiel." Weiß der Knabe genug? Er weiß gar nichts. Der General iſt ebenſo großmütig als tapfer. Derjenige wird den Preis erhalten, welcher am beſten leſen

und am beſten ſchreiben kann. Der Nebel iſt nach und nach verſchwunden. Man hat mir nicht einmal geantwortet. Das iſt durchaus unmöglich. Kein Menſch kann immer glücklich ſein. Werden Sie morgen mit uns (zu Mittag) ſpeiſen? Morgen kann ich nicht aber übermorgen werde ich kommen. Gehen Sie rechts, ich werde links gehen.

2. Der kluge Mann fehlt ſelten; der unvorſichtige fehlt oft; der thörichte fehlt am häufigſten. Der Geſchickteſte wird am meiſten gelobt werden. Wir haben lange gewartet. Sie hätten noch länger warten ſollen. Wenn der Fuchs die wilden Bienen angreift, ſo werfen ſie ſich haufenweiſe auf ihn. Mehr als einmal gelang es dem Kolumbus, das Murren (*դանգատ*) ſeiner Schiffsmannſchaft zu ſtillen; aber bald nachher begannen ſie von neuem zu murren; endlich verpflichteten ſie ſich, noch drei Tage zu gehorchen. Am dritten Tage ſah man glücklicherweiſe Land, und ſchon nach einigen Stunden ſtiegen ſie ans Land und nahmen Beſitz (*տիրել, գրաւել*) von der Inſel im Namen des Königs von Spanien.

Տարիաղրութիւն. 117.

1. *Իմ պարտէզս կիսով չափ աւելի պզտիկ է քան Ձերինը: Իշխանն այնչափ խմաստուն է որչափ քաջ: Աւելնօք մարդիկ աւելի երկայն կ'ապրէին քան հիմայ (մեր օրերը): Քանի՞ նապաստակ զարկին. Շուրջ յիսուն [հատ] զարկին (man-վ): Իրեն առողջութիւնը բոլորովին փճացած (verdorben) է: Անիկա բոլորովին կույր է: Ինչ որ կը զրուցէ՝ ի զուր է: Մարդուն (ոչ·) մարմնոյ կողմանէ (in Anſehung des Körpers) ամենեն աւելի նմանող անասունը (գերմ. անասունն, որ մարդուն . . . կը նմանի), կապիկն է: Այս ձին ամենեւին (բնաւ) կույր չէ: Եթէ աղեկ փնտռէք անտարակոյս զայն պիտի գտնէք: Հաւանականաբար զայն հոն պիտի գտնենք: Ինչո՞ւ կու լաք: Ուսա՞լ կու դաք: Ո՞ր կ'երթաք: Ես տեղ մը կ'երթամ:*

2. *Աղքատաց եւ ակարաց հետ (gegen) մեծանձնութեամբ վարուեցէք: Այս աղջիկն աղեկ կը գրէ, բայց այս մանչն ալ (noch) աւելի աղեկ կը գրէ: Այս տունը շատ դէշ շինուած է: Իրեն (հայ·) երեք անգամ աղդարարութիւն բրի (ich habe . . . gewarnt), բայց անիկա մտիկ չընաւ (չլսեց): Ձեր գլխարկն աւելի քիչ (նուազ) կ'արժէ քան իմինս: Հօրեղբօրորդւոյնս (տ. եր. 134. Օրնթ. 2.) ամենեն քիչ կ'արժէ: Ինքն ամենեն շատ (յաճախ) սրճանոց կը դանուի (man-վ): Անձրեւը կաթիլ կաթիլ կը թափուի (fällt): Բարեբախտաբար մենք դեռ ճամբայ չէինք ելած*

(abgereiſt): *Թշնամիք խմբովին մերձեցան: Ես հիմայ լաւագոյն եմ* (ſich befinden): *Ընդհանրապէս կրնայ զրուցուիլ, որ անիկա պատուաւոր մարդ մըն է:*

Խօսակցութիւն:

Woher kommen Sie, mein Freund?	Ich komme von Rotterdam.
Haben Sie dieſe Reiſe zu Fuß oder zu Wagen gemacht?	Nein, zu Waſſer; ich reiſe lieber zu Waſſer als zu Lande.
Iſt Ihre Schweſter zu Hauſe?	Nein, ſie iſt ausgegangen.
Wo iſt Ihr Bruder?	Er iſt heute nach Frankfurt gereiſt.
Wann kommt er zurück?	Ich hoffe, heute über acht Tage.
Ich habe Sie lange nicht geſehen; wo waren Sie?	Ich war immer zu Hauſe, denn ich war krank.
Geht der Knabe gern in die Schule?	Des Morgens geht er gern in die Schule, aber nachmittags ſpielt er lieber.
Wie viele Wörter ſoll ich lernen?	Wenigſtens zwei Seiten.
Warum iſt dieſer Mann immer krank?	Er ißt gewöhnlich zu viel.
Wie finden Sie das Haus B.?	Es iſt inwendig ſehr ſchön, aber auswendig iſt es häßlich.
Wollen Sie auf mich warten?	Ein wenig, aber nicht lange.
Dieſer Brief iſt nicht ſchön geſchrieben. Wie kommt (*կ'ըլլայ*) es?	Ich habe ihn in der Eile (*շուտով*) geſchrieben.
Spricht dieſer Mann engliſch?	Er ſpricht es vortrefflich.
Wann erwarten Sie Ihren Freund?	Ich erwarte ihn dieſen Nachmittag.
Wird er allein kommen?	Er wird vielleicht ſeinen Sohn mitbringen.
Eſſen Sie gern(e) Schinken?	Ja, aber ich eſſe lieber Braten.

Ընթերցուած:

Die goldene Tabaksdoſe. *Քթախոտի ոսկիէ տուփը:*

Ein preußiſcher Oberſt[1] zeigte einſt den Offizieren, die bei ihm ſpeiſten, bei Tiſch eine neue, goldene Doſe. Einige Zeit nachher wollte er eine Priſe[2] nehmen, ſuchte in allen Taſchen und ſagte beſtürzt[3]: „Wo iſt meine Doſe? Sehen Sie doch einmal, meine Herren, ob nicht (*չըլլայ թէ*) etwa einer im Gedanken[4] ſie in ſeine Taſche geſteckt[5] hat". Alle ſtanden ſogleich auf und wendeten[6] ihre Taſchen um[6], aber die Doſe kam nirgends zum Vorſchein[7]. Nur ein Fähndrich[8] blieb in ſichtbarer Verlegenheit[9] ſitzen und ſagte:

1 *գնդապետ.* 2 *(քթախոտի) պաղպաղոց մը.* 3 *տագնապաւոր.* 4 *անմտադրութեամբ.* 5 *դրած, խոթած.* 6 *դարձընել.* 7 zum Vorſchein kommen *դուրս ելլել, երեւնալ.* 8 *դրօշակիր.* 9 *յայտնի չփոթութիւն.*

„Ich wende meine Taschen nicht um; mein Ehrenwort, daß ich die Dose nicht habe, sei genug.“ Die Offiziere giengen kopfschüttelnd[10] auseinander, und jeder hielt ihn für den Dieb.

Am andern Morgen ließ der Oberst ihn rufen und sprach: „Die Dose hat sich wieder gefunden; in meiner Tasche war eine Naht[11] aufgegangen[12] und die Dose zwischen dem Futter[13] hinabgefallen. Nun sagen Sie mir aber, warum Sie Ihre Taschen nicht zeigen wollten; während (*մինչդեռ*) doch alle anderen es gethan haben“. Der Fähndrich erwiderte: „Ihnen allein, Herr Oberst, will ich es gerne bekennen[14]. Meine Eltern sind sehr arm; ich gebe Ihnen daher meinen Sold[15], und esse nichts Warmes. Als ich zu Ihnen eingeladen wurde, hatte ich mein Mittagessen schon in der Tasche; und da hätte ich mich ja schämen müssen, wenn beim Umwenden meiner Tasche ein Stück schwarzes Brot nebst einer Wurst[16] herausgefallen wäre“.

Der Oberst sagte gerührt (*շարժեալ սրտիւ*): „Sie sind ein sehr guter Sohn. Damit Sie Ihre Eltern desto leichter unterstützen[17] können, sollen Sie von nun an täglich bei mir essen“. Er führte ihn in den Speisesaal[18] und überreichte ihm vor den anwesenden[19] Offizieren, als einen Beweis[20] seiner Hochachtung[21], die goldene Dose.

10 *գլուխնին շարժելով*. 11 *կար*. 12 *քակուած*. 13 *աստառ*. 14 *խոստովանիլ*. 15 *ռոճիկ*. 16 *խոզի երշիկ*. 17 *օգնել*. 18 *սեղանատուն*. 19 *ներկայ եղող*. 20 *նշան*. 21 *մեծարանք, յարգութիւն*։

ՔԱՌԱՍՆԵՐՈՐԴ ԴԱՍ

ՆԱԽԱԴՐՈՒԹԻՒՆՔ

(Vorwörter.)

Նախադրութիւնները անփոփոխ բառեր են, եւ կը գործածուին երկու բառերու, մանաւանդ՝ բայի մը եւ գոյականի մը միջ եղած յարաբերութիւնը ցուցընելու համար։ Ասոնք այլ եւ այլ հոլովքներ խնդիր կ'առնուն։ (Տես նաեւ եր. 37.)

1. Հայցական հոլով խնդիր առնող նախադրութիւնք։

Durch (*միջ*)էն, . . . էն *ներս*. ohne *առանց*. für *համար*. (*գործք*)ով.
gegen[1] *դէմ. դէպ ի. նկատմամբ*. um . . . (herum) *բոլորտիքը. շուրջ*. wider *ընդդէմ, դէմ*։

1 *Հին ձեւ մ'ալ կայ „gen“ որ կը գործածուի* Gen Himmel *դէպ ի երկինք՝ բացատրութեան մէջ*։

Դարձեալ՝

hindurch *միջէն. ժամանակը*. hinunter, hinab *վառ ի վայր, դէպ*
hinauf *վառ ի վեր, դէպ ի վեր*. entlang *երկայնութեանը*. [*ի վար*.
ասոնք իրենց խնդիրներէն վերջը կը դրուին։

Օրինակք։

Durch das Thor *դռնէն* (*ներս մտնել*).
Durch welches Mittel? *Ի՞նչ միջոցով*.
Für deine Schwester *քրոջդ համար*.
Gegen mich *ինծի դէմ*.
Gegen das Gebirge *դէպ ի լեռը*.
Mildthätig gegen die Armen *առ աղքատս ողորմած*.
Ohne einen Heller *առանց բնիոնի մը*.
Um die Stadt *քաղքին բոլորտիքը*.
Wider seinen Willen *ընդդէմ իւր կամացը*.
Gehen Sie die Stiege hinauf *սանդուխէն վեր ելէք*.
Wir gehen den Berg hinab (*կամ* hinunter) *լեռնէն վար կ'իջնանք*.
Den Fuß entlang *դեսին երկայնութեանը*։

2. Տրական հոլով խնդիր առնող նախադրութիւնք։

Aus (*միջ*)էն, . . . էն *դուրս*. nebst } *մէկտեղ, . . .ով*.
außer *բաց ի . . ., արտաքոյ, դուրս*. sammt }
bei *քովը*. ob *պատճառաւ, համար* (*հետեւեալ*)
binnen *միջոցին, մէջ*. seit (*երկու տարիէ*) *ի վեր*.
mit *հետ, մէկտեղ*. von (*գետ*)էն. (*անոր*) *վրայ*.
nach *ետքը. ըստ, համաձայն. դէպ*. von . . . an (*մանկութենէ*) *ի վեր*.
nächst, zunächst *մօտ, քովը*. [*ի*. zu *առ* (*նա*). (*քեզ*)*ի. քով*։

Հետեւեալք իրենց գոյականէն վերջը կը դրուին.

entgegen *դէմ, դիմացը*. zufolge[1] *ըստ, համաձայն*.
gegenüber *դիմացը, հանդէպ*. zuwider *ընդդէմ, հակառակ*։
gemäß *ըստ, համաձայն*.

Օրինակք։

Aus dem Hause *տնէն*. — aus dem Garten *պարտիզէն*.
Außer der Stadt wohnen *քաղքէն դուրս բնակիլ*.
Außer Gefahr sein *վտանգէ ազատիլ*.
Bei meinem Freunde *բարեկամիս քովը՝ տունը*.
Bei unserer Ankunft *մեր հասնելուն*.
Binnen acht Tagen *ութ օրուան միջոցին*.
Nach der Schlacht *պատերազմին վերջը*.
Nach[2] dieser Regel *այս կանոնիս համեմատ*.

1 Zufolge *եթէ իւր խնդրէն յառաջ դրուի սեռական հոլով կ'առնու (տես Թիւ 3.), բայց երբ յետադաս է՝ տրական հոլով խնդիր կ'առնու։* Or. Zufolge Ihres Auftrages (Befehls) *կամ* Ihrem Auftrage zufolge *ըստ հրամանաց ձերոց*։

2 Nach = *ըստ, համաձայն. երբեմն վերջը կը դրուի։* Or. der Regel nach *ըստ կանոնի*։

Nächſt (zunächſt) dem Hügel բլուրին քովը.
Nebſt (ſammt) meinen Kindern իմ որդւոցս.
Seit jener Zeit այն ատենէն ի վեր.
Ich ſpreche von meinen Eltern ծնողացս վրայ կը խօսիմ.
Von meiner Kindheit an ի մանկութենէ (իմմէ).
Er kam zu mir իմ քովս (առ իս) եկաւ.
Zu Hauſe տունը, ի տան: — Zu Waſſer ջրոյ վրայէն, ընդ ջուր.
Ich gehe meinem Sohn entgegen որդւոյս դիմացը կ'երթամ.
Dem Rathaus gegenüber խորհրդանոցին (ճիշդ) դիմացը.
Ihrem Wunſche gemäß ըստ ձեր հաճոյիցը, ձեր ուզածին պէս.
Das iſt dem Anſtande zuwider ասիկա քաղաքավարութեան դէմ է:

Բառք:

Die Treppe սանդուխ.
der Buchhändler գրավաճառ.
der Befehl հրաման, պատուէր.
die Erlaubnis թոյլտուութիւն, հրաման.
die Kindheit մանկութիւն.
beobachten զննել, դիտել.
ſich verheiraten ամուսնանալ.
ſtumm մունջ:

Հրահանգ. 118.

1. Ich ging durch den Wald. Man hat einen Stein durch das Fenſter geworfen. Seien Sie höflich gegen jedermann. Die neue Straße führt um die Stadt (herum). Ohne einen Freund iſt man nicht glücklich. Mein Sohn iſt wider (կամ gegen) meinen Willen nach Berlin gegangen. Gehen Sie die Treppe hinab (կամ hinunter). Wir gingen die Eiſenbahn entlang ſpazieren.

2. Woher kommen Sie? Ich komme aus dem Garten, und ich gehe jetzt zu meinem Lehrer. Bei wem wohnt er? Er wohnt bei dem Buchhändler, der Poſt gegenüber. Erwarten Sie mich binnen einer Stunde. Karl ging ſeinem Vater entgegen. Der Diener handelte meinem Befehle gemäß. Ich habe meinen Freund S. ſeit zwei Jahren nicht geſehen. Dieſer kleine Knabe iſt von (ſeiner) Kindheit an blind.

Թարգմութիւն. 119.

1. Ես փողոցին կ'անցնէի (ging): Այս գիրքն եղբօրս համար է: Բարեկամութիւնը հոգւոյն համար պէտք մըն (ein Bedürfnis) է: Մենք դուռը (ջերմ. դրան դէմ) հրեցինք (ſtießen), բայց չկրցանք զանի բանալ: Գողը դէպ ի անտառ շեղեցաւ (wandte ſich): Երկիրն արեւուն բոլորտիքը կը դառնայ (dreht ſich), եւ լուսինն երկրին բոլորտիքը կը դառնայ: Ինչո՞ւ առանց իմ հրամանիս (թոյլտուութեանս) դուրս ելած էք: Ես երկաթուղւոյն երկայնութեանը կը պտըտէի (Ich ging... ſpazieren): Պատուհանէն (ներս) զինքը կը դիտէի:

2. Ուստի՞ կու գաք: Պարտիզէն կու գանք: Խոյէն դուրս մ'ելլէք: Հոն ոչ ոք կար բաց ի եղբօրմէս: Տ. Ռիքարտոս հօր եղբօրս քովը կը բնակի: Անիկա երէկ մեր քովը ճաշեց: Մէկ տարիէն (ջերմ. տարուան մէջ) ուսումներս լմնցուցած կ'ըլլամ (պիտի ըլլամ): Նամակատունը եկեղեցւոյն [ճիշդ] դիմացն է: Պատերազմն վերջը խաղաղութիւնը կը յաջորդէ (կու գայ): Դասէն (Stunde) վերջը պիտի խաղանք: Անիկա ի մանկութենէ (իւրմէ) հիւանդ էր: (Ես) զինքը հինգ տարիէ ի վեր կը ճանչնամ: Այս խօսքերուս վրայ (bei) մունջ մնացի: Ես կամ Բարիզ եւ կամ Լոնտոն պիտի երթամ: Անիկա իմ հրամանացս համաձայն կը գործէր: Երիտասարդն ընդդէմ իւր ծնողացը կամայ ամուսնացաւ: Հիւանդը վտանգէն ազատած է:

3. Առնական հոլով խնդիր առնող նախադրութիւնք:

Anſtatt կ. ſtatt փոխանակ, տեղը.
außerhalb (այս տեղէս) դուրս.
diesſeits այս կողմանէ.
ungeachtet հակառակ, թէպէտ.
unweit (unfern) ոչ շատ հեռու, մօտ.
vermöge } զօրութեամբ. համա-
laut, kraft } ձայն.
längs[1] երկայնութեանը.
oberhalb վերի կողմը. վրան.
unterhalb վարի կողմը, տակը.
jenſeits այն կողմանէ.
innerhalb միջոցին.
unbeſchadet առանց վնասու՝ վնասելոյ.
trotz[1] հակառակ, դէմ.
um — willen համար, պատճառաւ.
vermittelſt (կամ mittelſt) միջնորդութեամբ.
während ատեն, ժամանակ.
wegen[2] համար, պատճառաւ.
zufolge ըստ, համաձայն:

ՄԴ. Կան նաեւ halber եւ halben պարագաներ, համաբ բայց հնացեալ են: Առնք ալ willen ի պէս իրենց խնդրէն վերջը կը դրուին:
Օր. Alters halben ծերութեան համար: Անձնական դերանուան մը հետ միացած ատենին r գիրը ti կը փոխուի. Օր. meinethalben իմ պատճառաւս. deinethalben քու պատճառաւդ, քեզի համար. ſeinetwegen իրեն պատճառաւը. um meinetwillen ինծի համար եւն.:

Օրինակք:

Anſtatt eines Briefes նամակի մը տեղ.
Außerhalb der Stadt քաղքէն դուրս.
Diesſeits des Fluſſes գետին այս կողմը.
Jenſeits des Meeres ծովուն անդին կողմը.

---

1 Längs եւ trotz տրականով ալ կը գործածուին. զ. օ. längs des Fluſſes կամ längs dem Fluſſe; trotz ſeiner Drohungen կամ trotz ſeinen Drohungen հակառակ իւր սպառնալեացը. Թէպէտ կը սպառնար...:

2 wegen իւր գոյականէն վերջն ալ կրնայ դրուիլ:

Innerhalb eines Jahres տարուան մը միջոցին մէջ.
Unbeschadet meiner Ehre առանց պատուոյս վնասելու.
Ungeachtet seines Fleißes Հակառակ իւր ջանիցը, [ըրաւ...
Oberhalb der Brücke կամրջին վերի դին.
Um meiner Ehre willen պատուոյս համար.
Um Gottes willen Աստուծոյ սիրոյն համար.
Während des Winters ձմեռուան առեն.
Wegen des Krieges } պատերազմի պատճառաւ:
Des Krieges wegen }

4. Մերթ տրական եւ մերթ հայցական հոլով խնդիր առնող նախադրութիւնք:

an քովը, մերձ.
auf վրայ. մէջ.
hinter ետեւը.
in մէջը, ի (քաղաքի).
neben քովը, առընթեր.
über վրայ, ի վերայ.
unter տակը, ի ներքոյ. մէջը.
vor առջեւը. յառաջ.
zwischen մէջ տեղը:

Այս նախադրութիւնք տրական հոլով խնդիր կ'ուզեն՝ եթէ դադարո՞ւմ, կամ գործողութիւնն արդէն կատարուած լմընցած եւ կամ անձը կամ իրն արդէն հոն գտնուող ցուցընեն. ո՞ւր (ընդէ՞ր) հարցման կը պատասխանեն. Օր. Das Buch liegt auf dem Tisch գիրքը սեղանին վրայ է: Այսպես կ'ըլլայ միշտ դադարո՞ւմ ցուցընող բայերու քով:

Իսկ հայցական խնդիր կ'ուզեն՝ եթէ ընթացո՞ւմ ցուցընող բայէ մը կախուած են եւ կամ գնէ մը դէպ ի ո՞ւր ուղղութիւն կը ցուցընեն, ո՞ւր (ընդէ՞ր) հարցմամբ. Օր. Ich gehe in den Garten պարտէզ կ'երթամ. ich lege das Buch auf den Tisch գիրքը սեղանին վրայ կը դնեմ:

Օրինակք:

Wir stehen an dem Fuße des Berges.
Մենք լերան ստորոտը կը կենանք.
Stellen Sie sich an die Thüre դրան քովը կեցէք.
Er hatte den Hut auf dem Kopfe գլխարկը գլուխն էր.
Setzen Sie sich auf diesen Stuhl.
Այս աթոռին վրայ նստեցէք.
Der Feind steht hinter der Mauer.
Թշնամին պարսպին ետեւն է.
Hänge den Korb hinter die Thüre.
Կողովը դրան ետեւը կախէ.
Die Fische leben in dem (im) Wasser.
Ձկերը ջրոյ մէջ կ'ապրին.
Das Kind ist in das (in's) Wasser gefallen.
Տղան ջրոյ մէջ ինկաւ.
Der Hof ist neben dem Hause բակը տան քովն է.
Ich legte das Buch neben das Pult գիրքը գրակալին քովը դրի.

Über der Thüre war geschrieben դրան վրայ գրուած էր.
Wir setzten über den Fluß մենք գետէն անցանք.
Der Hund liegt (spielt) unter dem Tisch.
Շունը սեղանին տակն է (կը խաղայ).
Die Katze kroch unter das Bett.
Կատուն սողալով անկողնոյն տակ մտաւ.
Vor dem Aufgang[1] der Sonne արեւուն ելլելէն յառաջ.
Vor einem Jahr տարի մը յառաջ.
Die Truppen rückten bis vor die Stadt
Զօրաց գունդը մինչեւ քաղքին առջեւը յառաջացաւ.
Das Haus liegt zwischen dem Hügel und dem Bach.
Տունը բլրոյն եւ առուակին մէջ տեղն է:

Դիտողութիւն: Ինչպէս ամէն լեզուի՝ նոյնպէս գերմաներենի մէջ ալ նախադրութեանց ճիշդ նշանակութիւնը տալ դժուարին է: Հոս ըստ կարելւոյն իրենց սովորական նշանակութիւնները դրինք. բայց ի գործածութեան բազմապիսի նշանակութիւններ կրնան ունենալ, որոնք իրենց քովի բայերէն կախում ունին եւ լեզուական յատկութիւնք կամ ոճեր են: Այսպիսի ոճերէն գլխաւորները աշակերտին միտքը չշփոթելու համար, աւելի պատշաճ կը համարինք Բ. մասին մէջ աւանդել իսկ ասացածները շատ կարդալով միայն կրնան սեպհականուիլ:

Բառք:

klettern մագլել.
ruhen դադարիլ, հանգչիլ.
der Schatten շուք, սուեր.
der Zugvogel գաղթող թռչուն.
die weiße Rübe շաղգամ.
der Schuß (հրացանի) հարուած.
erfahren իմանալ, տեղեկանալ.
der Gefährte ընկեր. թալ).
spazieren gehen պարտեզ(ու եր-
sich versammeln ժողվուիլ.
betrachten նկատել, մտածել.
vollenden կատարել, լմընցնել.
der Einfluß ազդեցութիւն.
der Hebel լծակ.
der Aufenthalt բնակութիւն.
der Fußboden տախտակամած.
der Hahn աքաղաղ.
schwer ծանր:

Հրահանգ. 120.

1. Ein Sperling saß auf dem Baume. Der Knabe ist auf den Baum geklettert. Der Hirsch ruhte im Schatten einer Eiche. Joseph ist während einiger Zeit Sklave bei Potiphar (պետաւրէս) gewesen. Die Zugvögel verlassen uns im Herbst (աշնան) und kehren im Frühling zu uns zurück. Die Familie des Grafen B. wohnt auf dem Lande. Der Pfau ist der schönste unter den Vögeln. Der Hund lief einige Male um das Haus (herum) und

[1] Vor յառաջ ցուցընող բառ մը խնդիր ունեցած ատենը միշտ տրական հոլով կ'ուզէ:

suchte seinen Herrn. Die Köchin hat gelbe Rüben (ստեպղին) gekocht, anstatt weißer Rüben. In der Nacht hörte ich einen Schuß; am andern Morgen erfuhr ich, daß mein Nachbar sich erschossen (ապաննած) hatte. Der Knabe sprang im Zimmer herum.

2. Die Damen sind längs des Flusses spazieren gegangen. Vor sechs Uhr werde ich nicht nach Hause kommen; warten Sie lieber bis morgen. Wegen des widrigen (հակառակ) Windes konnte das Schiff den Hafen nicht verlassen. Bei Tagesanbruch (առտու ըլլալուն պէս) gingen Kolumbus und seine Gefährten ans Land und nahmen Besitz (տիրել) von der Insel im Namen des Königs von Spanien. Während dieser Ceremonien versammelten sich die Indianer um die Spanier und betrachteten bald (մերթ) die fremden weißen Männer, bald die schwimmenden Häuser, auf welchen sie über das Meer gekommen waren.

Շարադրութիւն. 121.

1. Պահնակը կարօղի տեղ առի։ Ես քալքէն դուրս կը բնակիմ։ Դղեակը Ռենոսին ափդիի կողմն է (liegt)։ Մեր բնակարանը ծովուն անդիի կողմը տեղաւորուած է (hat sich ... niedergelassen)։ Մենք մեր հօրը դիմացը գացինք։ Կարծքը պէտք է մէկ ամսուան միջոցին մէջ կատարուած ըլլալ։ Ամպերն ամպերէն (Wolken) վեր (վերի կողմն) են։ Ճամբուն երկայնութեանը ծառեր տնկեցին։ Երիտասարդը պաշտօնը (Stelle) ստացաւ (erlangte) իւր հօրեղբօրը ազդեցութեան շնորհիւ։ Լծակի մը միջնորդութեամբ կրնան ամենածանր բեռներ (Lasten) վեր վերցուիլ (aufheben)։ Ես իրեն շատ անգամ(ներ) գրեցի իմ գրանքփոխդ բնակած (Aufenthalt) ժամանակս։

2. Ո՞վ է դրան քովը։ Մուրացկան մըն է։ Այս թուղթը (Karte) դրան վրայ կախեցէք (heften Sie)։ Ձեր գլխարկն ալ ուրիշներուն վրայ է։ Անիկա իւր վերարկուն անկողնոյն վրայ նետեց։ Խակը սովորաբար տան ետեւը կ'ըլլայ (է)։ Թշնամիք քաղքին պարիսպներուն ետեւը կեցան։ Ո՞ւր է ձեր թաշկինակը։ (Անիկա իմ) դրպանս է։ Ան շիշը (իմ) պառկելու խուցս տարէք։ Իմ երեժըշտութեան վարպետս նամակատան քովը կը բնակի։ Այս դիրքը միւսին քովը դրէք (կանգնեցէք)։ Ամպերը մեր գլխոց վրայ կը տատանին (շուեբեն)։ Ձեր զգեստները գետին (տախտակամածին վրայ) մի նետէք։ Իմ տետրակս ձեր դրքերուն մէջ(տեղ)ը գտայ։ Ձեր բազկին տակն ի՞նչ կը տանիք։ Պատկերը մրն է, զոր վարպետս (ցոյց տուաւ) կը տանիմ։ Կառքը տան առջեւն է։ Աքաղաղը լուսնընալէն (Tag) յառաջ կ'երգէ (kräht)։

Խօսակցութիւն։

Seit wann wohnen Sie in dieser Stadt?
Ich wohne schon vier Jahre hier.

Welches ist der schönste unter den Vögeln?
Der Pfau ist der schönste unter den Vögeln.

Wo leben die Löwen und Affen?
In den heißen Ländern.

Wo saß der Kanarienvogel?
Er saß auf dem Dache.

Wohin flog er nachher?
Er flog auf einen Baum.

Wann verlassen die Zugvögel Europa?
Im Herbst, vor dem Anfang des Winters.

Wohin gehen Sie?
In südliche Länder, meistens nach Afrika.

Was hat die Köchin gekocht?
Gelbe Rüben statt Kartoffeln.

Haben Sie meinen Hund nicht gesehen?
Doch, er ist eben um das Haus herumgelaufen.

Wo sind Sie diesen Morgen gewesen?
Ich habe einen Spaziergang längs des Flusses gemacht.

Wann hörten Sie den Schuß?
Mitten in der Nacht.

Wo sind Sie dem Herrn N. begegnet?
Außerhalb der Stadt, gegenüber dem Bahnhof.

Wohin geht der Koch?
Er geht auf den Markt.

Wohin geht der Graf?
Er geht auf das Land.

Wo lebt Ihre Tante?
Sie lebt im Sommer auf dem Lande, im Winter in der Stadt.

Ընթերցուած։

Das zerbrochene Hufeisen. *Կոտրած պայտը։*

Ein Bauer ging mit seinem Sohne, dem kleinen Thomas, in die Stadt. „Sieh", sagte er unterwegs zu ihm, „da liegt ein Stück von einem alten Hufeisen auf der Erde, hebe[1] es auf und stecke es in deine Tasche". — „Bah", versetzte Thomas, „das ist nicht der Mühe wert[2], daß man sich dafür bückt"[3]. Der Vater erwiderte nichts, nahm das Eisen und steckte es in seine Tasche. Im nächsten Dorfe verkaufte er es dem Schmied[4] für drei Heller[5] und kaufte Kirschen dafür.

Hierauf setzten sie ihren Weg fort. Die Sonne war brennend heiß. Man sah weit und breit[6] weder Haus, noch Wald, noch Quelle (աղբիւր). Thomas verging[7] fast vor Durst (ծարաւէն) und konnte seinem Vater nur mit Mühe folgen.

Da ließ dieser, wie durch Zufall[8], eine Kirsche fallen. Thomas hob[9] sie so gierig auf, als wenn es Gold wäre, und

1 aufheben գետնէն վերցընել. 2 աշխատութիւնը չ'արժէր. 3 ծռիլ. 4 երկաթագործ. 5 բնիոն. 6 հեռուէն. 7 vergehen մեռնիլ. 8 ըստ պատահման. 9 անյագաբար.

ſteckte ſie ſchnell in den Mund. Einige Schritte weiter ließ der Vater eine zweite Kirſche fallen, welche Thomas mit derſelben Gierigkeit[10] ergriff. Dies dauerte fort[11], bis er ſie alle aufgehoben hatte.

Als er die letzte verzehrt[12] hatte, wandte ſich der Vater zu ihm hin und ſagte: „Sieh', wenn du dich ein einziges Mal hätteſt bücken wollen um das Hufeiſen aufzuheben, ſo würdeſt du nicht nötig gehabt haben, es hundert Mal für die Kirſchen zu thun".

10 անյագութիւն. 11 շարունակել. 12 ուտել, լափել։

ՔԱՌԱՍՆԵՐՈՐԴ ԱՌԱՋՆՈՐԴ ԴԱՍ

ՇԱՂԿԱՊ

(Bindewörter.)

Շաղկապն անփոփոխ մասն բանի մ'է, որ կը գործածուի երկու բառ կամ խօսք իրարու հետ կապելու համար։ Խօսքի մէջ ասոնց բային վրայ ունեցած ազդեցութեանը համեմատ չորս դասի կը բաժնենք։

Ա. ԴԱՍ. ՀԱՄԱԿԱՐԳՈՂ ՇԱՂԿԱՊՆԵՐ

Ասոնք այնպիսի շաղկապներ են, որոնք խօսքի շարադասութեան կարգը չեն փոխեր։ Եւ վեց հատ են՝

und *եւ, ու.*	aber, allein *բայց, սակայն.*
oder *կամ.*	ſondern *այլ, հապա (ՔԽՕՍՔԻՆ ԽՕՍՔԷ ՀԸ ՎԵՐԼԸ).*
denn *վասն զի.*	ſowohl — als *ԹԷ — ԹԷ։*

Օրինակը։

Ich muß zu Hauſe bleiben, denn ich bin krank.
Պէտք եմ տունը մնալ, վասն զի հիւանդ եմ.
Der Strauß hat Flügel, aber er kann nicht fliegen.
Ջայլեամը թեւեր ունի, բայց չի կրնար թռչիլ։

Դիտողութիւնք։

1. Aber *երբեմն անուն բայիէն վերջն ալ կրնայ դրուիլ.*
Der Vater aber ſagte *բայց Հայրն ըսաւ։*

2. Sondern *նախընթաց նախադասութեան մէջ ժխտուած բանի մը հակառակը կը ցուցընէ. ըստ այսմ գոյն ժխտական նախադասութենէ մը վերջը կրնայ գործածուիլ։ Հայերէն՝ այլ, հապա. Օր.*

Ich halte ihn nicht für boshaft, ſondern für närriſch.
Զինքը չար չեմ համարիր, այլ յիմար.

Ich nannte nicht ſeine Tochter, ſondern ſeine Nichte.
Իւր դուստրը չէ զըուցածս, հապա իւր եղբօրաղջիկը.

Ինչպէս օրինակներէն կը տեսնուի, ſondern *ժխտական խօսքէ մը վերջն այն ժամանակ կը գործածուի, երբ իւր գտնուած նախադասութեան մէջ դիմաւոր բայ չկայ կամ ղեղչեալ է. ապա թէ ոչ՝ ժխտական խօսքէն վերջն ալ* aber *կամ* allein *կը գործածուի. Օր.*

Ich habe ihn nicht geſehen, aber ich habe ihm geſchrieben.
Զինքը չեմ տեսած, բայց իրեն գրեցի.
Er iſt noch nicht angekommen, aber (allein) wir erwarten ihn jeden Augenblick.
Անիկա դեռ չէ եկած, բայց ամէն րոպէ իրեն կը սպասենք։

Բ. ԴԱՍ. ՄԱԿԲԱՑԱԿԱՆ ՇԱՂԿԱՊՆԵՐ

Ա՛կբայական շաղկապներէն վերջն անուն բային բային եռքը կը դրուի։ Եւ ասոնք են՝

alſo *ուրեմն.*	entweder — (oder) *կամ (կամ).*
auch *նաեւ, ալ.*	ferner *բայց ասկէ, դարձեալ. նաեւ.*
außerdem *ասկէ զատ.*	indeſſen *սակայն եւ այնպէս.*
bald — bald *մերթ — մերթ. երբեմն — երբեմն.*	kaum *հազիւ (ԹԷ).*
da, dann *ան ատեն.*	folglich, mithin } *ըստ հետեւորդի.*
dagegen, hingegen } *ընդ հակառակն.*	nicht nur, nicht allein — ſondern, auch } *ոչ միայն — այլ նաեւ.*
daher, deswegen, darum, deshalb } *անոր համար, ըստ հետեւորդի.*	nicht blos }
demnach *ըստ այսմ.* [*նիւ.*	nichts deſto weniger *այսուամենայնիւ.*
dennoch *սակայն, այսուամենայնայնիւ.*	nun *արդ., ուրեմն. որովհետեւ.*
deſſenungeachtet *սակայն եւ այնպէս, հակառակ . . .*	ſo *այսպէս.*
desgleichen *նմանապէս.*	ſonſt *ապա ԹԷ ոչ, այլապէ.*
deſto, um ſo } *այնչափ աւելի (ԲԱՑԱՏՐ.*	teils — teils *մասամբ — մասամբ.*
doch, jedoch, gleichwohl } *սակայն եւ այնպէս, այսուամենայնիւ.*	überdies *բայց ասկէ.*
	übrigens *դարձեալ, բայց աստի.*
	weder — noch *ոչ — ոչ. [կառակն.*
	vielmehr *մանաւանդ ԹԷ, ընդ հա-*
	zwar *ԹԷպէտ եւ, իրօք որ։*

Օրինակը։

Meine Schweſter iſt krank, alſo (կամ deshalb, deswegen, darum, daher, mithin, folglich) kann ſie nicht abreiſen.
Քոյրս հիւանդ է, ուրեմն (կամ ըստ հետեւորդի, անոր համար) չի կրնար ճամբայ ելլել.
Kaum hatte er dieſes Wort geſprochen.
Հազիւ ԹԷ այս խօսքը զըուցած էր.
Doch (jedoch, indeſſen) war es ſpät geworden.
Ընդ սակայն այսուամենայնիւ ժամանակը ուշացած էր.
Ferner hatte es viel geregnet *ասկէ զատ՝ շատ անձրեւ եկած էր.*

Zwar konnten wir nicht ſehen, wer es war; aber (allein) wir erkannten die Stimme.
Թէպէտ ով ըլլալը չէինք տեսներ, սակայն ձայնը ճանչցանք։

Բառք։

Die Nahrung կերակուր, սնունդ.
der Beſuch այցելութիւն.
die Armut չքաւորութիւն, աղքատութիւն.
verſchwenden վատնել.
die Einſamkeit առանձնութիւն.
die Geſellſchaft ընկերութիւն.
bequem հանգիստ.
der Vorwurf յանդիմանութիւն, կշտամբանք.
Vorwürfe machen յանդիմանել, յանդիմանութիւն տալ։

Հրահանգ. 122.

1. Ich habe den Brief geſchrieben und mein Bruder hat ihn abgeſchrieben. Sie müſſen mir mein Buch zurückgeben oder ein anderes kaufen. Ich kann Sie nicht bezahlen, denn ich habe jetzt kein Geld. Sowohl der Vater als die Mutter haben den Sohn gelobt. Der gerechte Mann ſchadet weder dem Reichen noch dem Armen. Die Ochſen dienen uns nicht nur zur Nahrung, ſondern auch zur Arbeit.

2. Das Klima dieſes Landes iſt weder ſehr warm, noch ſehr kalt. Sie ſind unwohl, alſo (folglich) können Sie heute nicht ausgehen; überdies erwarten Sie den Beſuch Ihres Freundes. Die Aufgabe iſt zwar ſehr ſchwer; indeſſen (jedoch) werde ich ſie machen; ſonſt werde ich eine Strafe bekommen. Kaum war er abgereiſt, (ſo) kam ein Brief von ſeiner Schweſter an.

Շարադրութիւն. 123.

1. Ես դուրս պիտի չերթամ, վասն զի քեռայրիս (Schwager հյց.) կը սպասեմ։ Ոչ ոք արհամարհեցաք, վասն զի բոլոր մարդիկ եղբայր են։ Հիներն ոչ խահուէն կը ճանչնային ոչ թէյը։ Իրն այսպէս ի գլուխ եկաւ (iſt ... ausgemacht)։ Ոչ միայն իւր ստացուածքը (Vermögen է.) վատնեց, այլ ուրիշներուն ալ գողցաւ։ Սիրով կ'օգնէի (թէաչ.) Չեզի, բայց չքաւորութիւնս չի ներեր (զայն) ինծի։ Կամ խեղճ է, [եւ] կամ ըլլալու վրայ (im Begriff es zu ſein) է։

2. Այս մարդը չի կրնար աշխատիլ. մուրալ ալ չ'ուզեր։ Մարդ[ս] չէ սահմանուած գոյատրկ կենալու համար (um müßig zu gehen), այլ աշխատելու համար. ոչ [թէ] առանձնութեան համար, այլ ընկերութեան համար։ Կամ ինքը պիտի մեռնի [եւ] կամ ես։ Այս տունը մեծ չէ, բայց անիկա հանգիստ է։ Դուք

զերար կը սիրէք, եւ սակայն զերար կը յանդիմանէք։ Կարօտս հիւանդ է, այսու ամենայնիւ իւր դործքը կը շարունակէ։

Գ. Դաս. ՅԵՂԱԿԱՐԳ ՇԱՂԿԱՊՆԵՐ

1. Ամէն թէ պարզ եւ թէ բաղադրեալ (տես եր. 256.) յեղակարգ շաղկապները իրար նախադասութեան վերջը կ'ուզեն։ Թէ բայը բաղադրեալ ժամանակ է, օժանդակն ամէնէն վերջը կը դրուի։

ա) Պարզ յեղակարգ շաղկապներ։

Als[1] երբ (որ).
bevor, ehe յառաջ քան.
bis մինչեւ որ.
da[2] որովհետեւ. երբ.
daß որ, թէ.
damit որպէս զի. [որ.
falls, im Fall եթէ, ի դիպուածի
gleichwie ինչպէս որ.
indem' մինչդեռ, երբ. անով որ.
nachdem' ետքը, վերջը.
ob թէ (արդեօք).
obgleich', obſchon' } թէպէտ եւ.
obwohl', wiewohl' }
ſeit կամ ſeitdem' ... ի վեր.
ſobald (als) ընդ (երբ...). իսկ եւ իսկ.
ſo lange (als) ցորչափ որ, քանի որ.
ſo oft (als) քանի անգամ որ.
ungeachtet թէպէտ եւ ...
während մինչդեռ, ... ժամանակ.
wann, wenn երբ.
weil վասն զի, որովհետեւ.
wenn եթէ.
wie ինչպէս (որ).
wofern եթէ (միայն), միայն թէ։

Warten Sie, bis ich meinen Brief vollendet habe.
Պասեցէք, մինչեւ որ նամակս լմնցընեմ.
Ich weiß nicht, ob er ihm geantwortet hat.
Չեմ գիտեր, թէ արդեօք իրեն պատասխանած է։

2. Յեղակարգ շաղկապով մը սկսող նախադասութեան մէջ, բային նախադաս մասնիկը չի բաժնուիր (տես եր. 206, Դիտ. 1)։

Es war vier Uhr, als die Sonne aufging.
Ժամը չորսն էր, երբ արեւը ծագեցաւ։

3. Դարձեալ՝ յեղակարգ շաղկապով մը սկսող նախադասութեանց մէջ գլխաւոր նախադասութեան անուն բային բային վերջը կը դրուի. Օր.

Indem er in das Zimmer eintrat, fing er an zu weinen.
Երբ խուցը կը մտներ, սկսաւ լալ.
Nachdem wir miteinander gefrühſtückt hatten, gingen wir (եւ ոչ թէ՝ wir gingen) ſpazieren.
Մէկտեղ նախաճաշ ընելէն վերջը, պտտելու գացինք.

---

[1] Անցեալ ժամանակով մը.

[2] Այս da ն պէտք չէ շփոթել da = հոն մակբայով, որ բայը նախադասութեան վերջը չի պահանջեր այլ պարզապէս անուն բային բային վերջը կ'ուզէ. զ. օ. da kommt er.

Während wir Karten ſpielten, laſen unſere Freunde (եւ ոչ՝ unſere Freunde laſen) die Zeitungen.
Մեր թուղթ խաղացած ժամանակը, մեր բարեկամները լրագիր կը կարդային։

Դիտողութիւնք։

Als երբ որ· չափ· պէս· եւն։

1. Այս շաղկապը զանազան նշանակութիւնները ունի։ Եթէ նախադասութիւնն իրմով սկսի, երբ, երբ որ կը նշանակէ, եւ բայը նախադասութեան վերջը կը դրուի· Օր·

Als der Prinz in das Zimmer trat —
Երբ որ իշխանը խուցը մտաւ —

2. Բաղդատականէ մը վերջը ան (ը), ...էն (աւելի) կը նշանակէ· Օր·

Karl iſt größer als Ludwig.
Կարոլոս Լուդովիկոսէն աւելի մեծ է· կամ՝
Կարոլոս աւելի մեծ է, քան Լուդովիկոսը։

3. So, ebenſo բառերէն վերջը, ...չափ կը թարգմանուի·

Ich bin nicht ſo gelehrt als du
Ես քեզի չափ գիտուն չեմ։

4. Nichts ժխտական մակբայէն կամ niemandէն եւն· եաքը կը թարգմանուի՝ բայց երէ, ... չոր· Օր·

Nichts als die Wahrheit ճշմարտութենէն զատ ոչինչ·
Niemand als Ihre Tante ձեր հօրաքրոջմէն զատ ոչ ոք։

5. Als կը նշանակէ նաեւ պէս, իբրեւ· Օր·

Als Chriſt իբրեւ քրիստոնեայ·
Er handelte als Vater հօր պէս (հայրաբար) կը վարուէր։

Obgleich, obſchon, obwohl թէպէտ եւ։

Այս երեք շաղկապները մի եւ նոյն բանը կը ցուցընեն։ Առջի մասնիկն ob կրնայ միւս մասէն բաժնուիլ, եթէ իրեն եւ միւս մասին մէջ մէկ կամ երկու դերանուն կը մտնէ· բայց լաւագոյն է չբաժնելը։ Օր·

Obgleich ich ihn nicht kenne *թէպէտ եւ զինքը չեմ ճանչնար·*
Obgleich ich arm bin կամ ob ich gleich (ſchon) arm bin.
թէպէտ եւ ես աղքատ եմ·
Obſchon er mich (ob er mich gleich) kennt.
թէպէտ եւ անիկա զիս կը ճանչնայ։

Ծանօթ· Այս երեք շաղկապներէն՝ ինչպէս նաեւ wenn, (wann), wenn gleich եւ երբեմն da շաղկապներէն եաքը, խօսքին երկրորդ մասը (կամ գլխաւոր նախադասութիւնը) սովորաբար ſo-վ կը սկսի·

Obſchon er erſt dreißig Jahre alt iſt, ſo hat er doch ſchon graue Haare.
Թէեւ հազիւ երեսուն տարեկան է, սակայն արդէն մազերը ճերմկցած են.

Ob er gleich ſelbſt arm war, ſo unterſtützte er doch die Armen.
Թէպէտ եւ ինքն ալ աղքատ էր, սակայն եւ այնպէս աղքատաց կ'օգնէր։

Wenn երբ (որ)· եթէ։

Wenn ով սկսող նախադասութեան մը բայը, եթէ ներկայ կամ յարակատար է սահմանական կը դրուի, իսկ եթէ անկատար կամ դերակատար է ապառքադասական կը դրուի· Օր·

Wenn ich krank bin, liebe ich keine Beſuche.
Հիւանդ եղածատենս այցելութիւններէ չեմ հաճիր·
Wenn ich heute einen Brief erhalte, ſo reiſe ich morgen ab.
Եթէ այսօր նամակ մ'ընդունիմ, վաղը ճամբայ կ'ելլեմ·
Wenn du nicht kommen kannſt եթէ չես կրնար գալ·
Wenn er nicht kommen könnte եթէ չէր կրնար գալ·
Wenn er mir dies früher geſagt hätte.
Եթէ զայս ինծի յառաջուընէ ըսած ըլլար։

Բառք։

der Arbeiter գործաւոր·
der Gipfel գագաթ·
das Gewitter փոթորիկ·
der Kauf գնեն·
die Leutſeligkeit մարդասիրութիւն·
der Übelthäter չարագործ·
die Ruhe հանգիստ· der Stern աստղ·
das Gefängnis բանտ·
die Sicherheit ապահովութիւն·
die Zeichnung գծագրութիւն·
öffentlich հասարակաց·
das Andenken յիշատակ·
die Großmut մեծանձնութիւն·
die Stärke զօրութիւն·
dienen ծառայել·
herannahen մօտենալ·
ausweichen խորշիլ, խոյս տալ·
überfallen յանկարծակի վրայ հասնիլ·
ſtören խանգարել· վրդովել·
übergeben (անբ.) աւանդել, յանձնել·
plündern կողոպտել, աւարել·
fehlen պակսիլ, յանցանք գործել·
gegenwärtig ներկայ։

Հրահանգ. 124.

1. Da der Arbeiter ſehr fleißig war, (ſo) wurde er gut bezahlt. Man weiß nicht, ob die Sterne bewohnt ſind oder nicht. Ich ſchlief noch, als mein Bedienter ins Zimmer trat. Sobald (als) ich den Brief empfangen hatte, reiſte ich ab. Kaum hatten wir den Gipfel des Berges erſtiegen (ելած), als das Gewitter losbrach (սկսաւ). Die Soldaten plünderten die Stadt, bis der General ihnen ein Ziel ſetzte. Es iſt ein leichter Kauf, wenn Freunde durch Leutſeligkeit gewonnen werden.

2. Die gegenwärtige Zeit iſt die beſte, weil ſie unſere eigene iſt. Wenn man die Gefahr herannahen ſieht, ſo kann man ihr ausweichen; aber wenn ſie uns ſchlafend überfällt, (ſo) wird ſie uns ſicherlich verderben. Ehe man ein neues Kleid anzieht, muß

man die Hände rein waſchen. So lange als die Menſchen geſund ſind, denken ſie ſelten (daran), daß ſie auch krank werden können. Die Uebelthäter werden in die Gefängniſſe gebracht, damit ſie die öffentliche Ruhe und Sicherheit nicht mehr ſtören. Sie müſſen mit uns ſpeiſen, ehe Sie unſere Stadt verlaſſen.

Տարադրութիւն. 125.

1. Կ'ապահովեմ զձեզ՝ որ Ձեր բարեկամն եմ: Երբ որ կու գաք Ձեր գծագրութիւնները ինձի բերէք: Ամէն մարդ գիտէ, որ Կրեսոս հարուստ էր: Դուք դուրս պիտի չերթաք, վասն զի հիւանդ էք: Եթէ տղան շատ կերած չըլլար, հիւանդ չէր ըլլար (թէպէտ.): Մեր աշխատած ժամանակ (մինչդեռ մենք կ'աշխատէինք) դուք կ'երգէիք: Եթէ կ'ուզէք երջանիկ ըլլալ, առաքինութիւնը սիրեցէք եւ մոլութիւնէն փախչիք: Պէտք է իր թշնամացը ներել, վասն զի Աստուած նոյնը կը հրամայէ:

2. Առիւծը մեծանձնութիւնը սիգութեան (Stolz) եւ զօրութեան հետ կը միացընէ, մինչդեռ վագրը վայրենի եւ անգութ է: Պէտք էիք աշխատիլ, փոխանակ Ձեր ժամանակը պարկութեամբ (Nichtsthun) անցընելու: Երբ որ եկաւ, կապոյն (das Päckchen) իրեն յանձնեցի: Որովհետեւ յանցանք գործեց՝ պիտի պատժուի: Թէպէտ եւ հարուստ ենք, այս ծախքերը (Ausgaben) չենք կրնար ընել: Թէպէտ եւ աղքատ է, սակայն պատուաւոր մարդ մըն է: Նախաճաշ ընելէն ետքը (nachdem), դեպ ի Բարիզ ճամբայ ելայ:

ԺԱ) Բաղադրեալ յեղակարգ շաղկապներ:

Ահա շաղկապներն երկու զոյգ զոյգ բառերէ կազմուած են: Հոս քանի մը հատ միայն կը դնենք աշակերտին յիշողութիւնը չծանրացընելու համար:

als ob', als wenn, wie wenn	այնպէս... որ, իբրեւ թէ (սոքրտ. ասկո-ով).
als daß	այնպէս... որ չ..., բայց եթէ (որ).
anſtatt daß	փոխանակ (գրել)ու.
bis daß	մինչեւ որ.
im Fall daß	ի դիպուածի որ.
je — (deſto)	այնչափ — որչափ.
je nachdem	ըստ որում.
ohne daß	առանց.
ſo daß	այնպէս որ.
ſo...auch, ſo ſehr...auch, wie...auch	թէպէտ եւ. որչափ ալ (որ). որչափ... ալ.
ſo wie, gleich wie	ինչպէս որ, ինչպէս նաեւ.
†wofern...nicht, †wenn...nicht	քանի որ չ..., եթէ չ...
†wenn...auch, †wenn...gleich, †wenn...ſchon, †wenn...nur	թէ եւ, թէպէտ եւ. եթէ միայն.
um...zu	(անէր-ով) համար:

Ծանր. Auf daß որպէս զի եւ eß ſei denn, daß բայց եթէ շաղկապները հնացեալ են:

Դիտող. Խաչով մը նշանակուած շաղկապներուն քով, անուն բային կամ անձնական դերանուններէը՝ շաղկապը կագմող երկու մասանց մէջ կը մտնեն: Նոյնպէս կ'ըլլայ ſo...auch, ſo ſehr...auch, wie...auch շաղկապներուն քովէն ալ: Օր.

Wenn er auch alt iſt թէեւ ծեր ալ է.
Wofern er mich nicht bezahlt քանի որ ինծի չի վճարեր.
So reich er auch iſt, ſo iſt er doch nicht glücklich.
Որչափ որ ալ հարուստ է, սակայն երջանիկ չէ:

Դ. Դաս. ԾԱՐԱԲԵՐԱԿԱՆ ՇԱՂԿԱՊՆԵՐ

Հարցական մակբայներն անուղղակի հարցմանց մէջ յարաբերեալ շաղկապներ կ'ըլլան, եւ բայը նախադասութեան վերջը կ'ուղեն: Եթէ բայը բաղադրեալ ժամանակ է, օժանդակն ամենէն վերջը կը դրուի: Ասոնք են.

Warum, weshalb, weswegen, wann, wie, wieviel,	wie lange, wo, woher, wohin, wodurch, womit,	worin, woran, wobei, wovon, worauf, worunter եւն.:

Ich weiß nicht, warum er meinen Brief nicht beantwortet hat.
Sagen Sie mir, wie lange Sie auf dem Balle geblieben ſind.
Iſt dies das Haus, wovon Sie geſtern geſprochen haben?
Fragen Sie ihn, wann ich ihn zu Hauſe finden werde.

Բառք:

Die Unruhe	անհանգստութիւն.
ungeſchickt	անյաջողակ.
laſterhaft	մոլի, կրքոտ.
die Beleidigung	թշնամանք.
das Stillſchweigen	լռութիւն.
beobachten	պահել.
erlangen	ձեռք բերել.
das Löſegeld	փրկանք.
drohen	սպառնալ.
wiegen	կշռել.
liſtig	նենգաւոր. խորամանգ.
verrückt	յիմար. խելագար.
ſtolz	ամբարտաւան. սեգ.
der Leſer	ընթերցող.
ſich ermüden	յոգնիլ.
die Beredſamkeit	ճարտասանութիւն.
einwilligen	հաւանիլ. միաբանիլ.

Հրահանգ. 126.

1. Es ſcheint mir, als ob ich dieſen Herrn ſchon geſehen hätte. Dieſer junge Menſch iſt ſehr ungeſchickt; er nimmt nie etwas in die Hand, ohne daß er es zerbricht. Wir können dieſe Aufgabe nicht machen, wenn ſie uns nicht helfen. Du wirſt belohnt werden, je nachdem du fleißig biſt. Je lebhafter die Menſchen ſind, deſto mehr Unruhe haben ſie. Dieſe Beleidigung iſt zu groß, als daß ich das Stillſchweigen beobachten könnte. Er hat mir nichts geſchrieben, als daß ſeine Geſchäfte gut gehen.

2. Der Gefangene wird seine Freiheit nicht erlangen, es sei denn, daß er ein hohes Lösegeld bezahle. Je kälter die Luft ist, desto mehr wiegt sie; je wärmer sie ist, desto leichter ist sie; deswegen strebt (կը ձգտի) die warme Luft immer aufwärts. Mein Feind hat mich sehr beleidigt, als daß ich ihm verzeihen könnte. Wie groß auch der Ruhm dieses Fürsten sein mag, der seines Vaters war noch größer. Je mehr Sie mir drohen, desto weniger werde ich Ihnen gehorchen. Selbst wenn er Unrecht hätte, er will es nicht eingestehen.

Տարաղրութիւն. 127.

1. Ա՛ինպէս կ'երեւայ (er sieht aus) որ զիս խաբել կ'ուզէր: Մեռած տղան իւր անկողնոյն վրայ [այնպէս մը] կը պառկէր (lag), իբրեւ թէ կը քնանար: Ա՛ինչափ շատ զիս վշտացուց, որ չեմ կրնար (ԽԲ. ԱՆ.) իրեն ներել: Որչափ խրատանդ ալ ըլլայ, սակայն եւ այնպէս քիչ (weniger) խրատած է: Որչափ գիտուն ալ ըլլաք (ԱՀՄ.), դեռ շատ բան (յԹ.) չէք գիտեր: [Ա՛ինպէս մը] կը խօսէր, իբրեւ թէ խելագար ըլլար: Որչափ աւելի գիտուն է, այնչափ աւելի կը հպարտանայ (հպարտ կ'ըլլայ): Թէ եւ դեռ շատ երիտասարդ է, սակայն յուսալու պատճառ մը կայ (ist doch Grund vorhanden zu...), որ աղէկ գործքեր (Geschäfte) պիտի գործէ: Ա՛նիկա եկած է, Ձեր ստակը վճարելու համար:

2. Ձեզ կուչեցի, ոչ թէ ինձի հակառակ գործելու համար (um mir zuwider zu handeln), հապա իմ հրամաններուս հնազանդելու համար: Կարդացողներուն (ՈՒՂՂ.) մեծագոյն մասը կը կարդան եւ կը ձանձրանան (ermüden sich), մինչեւ որ վերջը հասնին (յՒՒ.): Դուքսն իւր որդւոյն ճարտասանութեանը վրայ (ՀՅՅ.) կը զարմանար, "եթէ միայն չափազանց չըլլայ բանը (...nicht zu viel sagt)", կը զըւցեր ինք իրեն (dachte er): Իրեն պիտի չընկերանամ, եթէ հրաժեշտ տալու (um Abschied zu nehmen) չգայ: Ձեզ պիտի չմոռնանք ճամբայ ելլելու, եթէ հայրերնիդ չհաւանի: Կ'ուզեմ իրեն շատ սիրով (wohl) գործք տալ, եթէ միայն ինձի աղէկ ծառայէ (bedienen ՀՅՅ. ՈՎ.):

Խօսակցութիւն:

Können Sie diese Arbeit vollbringen?	Nicht ohne daß Sie mir helfen.
Wird der Arbeiter belohnt werden?	Ja, wenn er fleißig ist.
Wurde der Gefangene freigegeben?	Ja, nachdem er ein hohes Lösegeld bezahlt hatte.
Sind Sie gestern spazieren gegangen?	Ja, obschon es geregnet hat.
Ist Herr M. ein gelehrter Mann?	Er ist sehr gelehrt, dessenungeachtet ist er nicht stolz.
Warum soll ich diese Aufgabe noch einmal schreiben?	Damit du sie besser lernst.
Kennen Sie mich?	Nein, aber es scheint mir, als ob ich Sie schon gesehen hätte.
Ist es gesund, lange zu schlafen?	Nein, je länger man schläft, desto träger wird man.
Wird der Lehrer ihm verzeihen?	Nicht eher, als bis er sich bessert.
Haben Sie mich hier erwartet?	Keineswegs; um so mehr freue ich mich, Sie hier zu finden.
Wird der Fürst hier bleiben?	Ich zweifle, ob er hier bleibt.
Soll ich Ihnen Ihr Buch zurückschicken?	Je eher Sie es thun, desto angenehmer wird es mir sein.
Ist der Kranke aufgestanden?	Ja, ungeachtet der Arzt es ihm verboten hatte.
Wissen Sie, warum er nicht kommt?	Er hat es mir nicht gesagt.

Ընթերցուած:

Alexander in Afrika.

Alexander der Große kam einst in eine entlegene[1], goldreiche Gegend von Afrika; die Einwohner gingen ihm entgegen und brachten ihm Schalen[2] dar, voll goldener Aepfel und Früchte. — „Ißt man diese Früchte bei euch?" sprach Alexander; „ich bin nicht gekommen, eure Reichthümer zu sehen, sondern von euren Sitten (առաքինութիւն) zu lernen". — Da führten sie ihn auf den Markt, wo ihr König Gericht[3] hielt[3].

Eben trat ein Bürger vor und sprach: „Ich habe, o König, von diesem Manne ein Grundstück[4] gekauft, und als ich den Boden durchgrub[5], fand ich einen Schatz; dieser ist nicht mein; denn ich habe nur das Grundstück gekauft, nicht den darin verborgenen Schatz, und doch will ihn der Verkäufer nicht wieder nehmen". — Und sein Gegner[6] antwortete: „Ich bin ebenso gewissenhaft[7], als mein Mitbürger[8]. Ich habe ihm das ganze Feld verkauft und also auch den Schatz".

Der König wiederholte ihre Worte, damit sie sähen, ob er sie recht verstanden hätte. Dann sprach er: „Du hast einen Sohn, Freund?" — „Ja". — „Und du eine Tochter?" — „Ja". — „Eure Kinder lieben sich?" — „O sehr!" — „Nun wohl! ver-

1 հեռաւոր. 2 տաշտ. 3 դատ կտրել. 4 երկիր. 5 պեղել 6 հակառակորդ. 7 խղճամտ. 8 քաղաքակից.

heiratet[9] eure Kinder, und gebet ihnen den gefundenen Schatz zur Heiratsgabe[10]! Das iſt meine Entſcheidung[11]!"

Alexander erſtaunte, da er dieſen Ausſpruch hörte: „Habe ich unrecht (գէշ) gerichtet[12]," ſprach der König, „daß du alſo erſtaunſt?" „O nein", antwortete Alexander, „aber in unſerem Lande würde man anders richten." — Und wie denn?" — „Die Wahrheit zu geſtehen[13]", antwortete Alexander, „wir würden den Schatz für den König in Beſitz genommen haben".

Da wunderte ſich der König und ſprach: „Scheint[14] denn bei euch auch die Sonne? Und läßt der Himmel auch auf euch regnen?" — Alexander antwortete: „Ja". — „Dann[15] muß es", fuhr er fort, „der unſchuldigen Tiere wegen ſein, die in eurem Lande leben; denn ſolche Menſchen verdienen keine Sonne und keinen Regen".

9 ամուսնացընել. 10 օժիտ. 11 վճիռ. 12 դատել. 13 խոստովանիլ. 14 ծագել. 15 ան առեն։

ՄԻՋԱՐԿՈՒԹԻՒՆՔ

Միջարկութիւնները անփոփոխ բառեր են, որոնք հոգւոյ այլ եւ այլ զգացումները յայտնելու կը գործածուին։ Առնք մեծաւ մասամբ բնական ձայներ են, բայց կան նաեւ քանի մը բառէ կազմուած յայնակերպական բացատրութիւններ։

ah! ach! ei! ա՛հ, ո՛հ, այ.	au! (ցաւէ) ա՛յ, վա՛յ.
ach! ա՛խ, վա՛հ, աւա՛ղ.	hu! (զարմացման) հո՛ւյ, վա՛յ.
he! he da! ei! է՛, հէ՛, ինծի նայէ.	bah! (արհամարհելով) բա՛.
oh! ho! ա, ո՛հ.	potz! բա՛րէ.
oh wehe! աւա՛ղ, բա՛րէ, վա՛շ.	potztausend! անիծեա՛լ.
pfui! վա՛յ, ամօթ.	st! still! լռե՛ա, լռութի՛ւն.
halt! կեցի՛ր. բաւ է.	leider! աւա՛ղ, եղո՛ւկ.
holla! ա՛յ, հէ՛յ, ինծի նայէ.	wie! was! (զարմացման) է՛ՙ.
Ja wohl! այնպէս, այո՛, իրա՛ւ.	heißa! juchhe! հո՛ւռրա. կեցցէ. ա՛ն.
wohlan! auf! auf denn! } օն, հապա, արի՛.	hm! հրմ.
Achtung! զգուշութի՛ւն.	nun hört! արդ միա դրէք.
o Wunder! վա՛յ սքանչելեացս.	Gottlob! փառք Աստուծոյ.
Heil! hoch! կեցցէ՛.	recht so! շա՛տ լաւ.
Wehe! (սպառնալիք) վա՛յ.	vorwärts! յառա՛ջ.
sachte! համայ, հանդա՛րտ.	zu Hilfe! օգնութի՛ւն.
weg da! մէկդի՛.	Himmel! ո՛հ երկինք.
ort! կորսուէ, գնա՛.	o der Schande! ո՛հ, ինչ ամօթ.
	Glück zu! բարի յաջողութի՛ւն։

ՅԱԻԵԼՈՒԱԾ

Ա. ԽԱՌՆ ԾԱՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆՔ[1]

ԴԻՒՐԻՆ ՀԱՐՑՄՈՒՆՔ ԵՒ ՊԱՏԱՍԽԱՆՔ

1. aufenthalt

Եղբայր մ'ունիմ։ Ես երկու եղբայր ունիմ։ — **Քոյր մ'ալ ունիմ։** Ոչ, քոյր չունիմ։ — **Ձեր գիրքն ո՞ւր է։** Հոս է։ — **Կարծես ո՞ւր է։** Անիկա մահճին է։ Այո, անիկա շատ մտադիր է։ — **Պարտէզը մե՞ծ է։** Պարտէզը շատ մեծ է։ — **Տունը նո՞ր է։** Տունը նոր չէ, (անիկա) հին է։

2.

Ո՞վ բարի է։ Հայրը բարի է, մայրը բարի է։ — **Ո՞վ փութաջան է։** Աշակերտը փութաջան է. աշակերտուհին ալ փութաջան է։ — **Երկիրն ի՞նչ է։** Երկիրը գունդ (eine Kugel) մ'է։ — **(Անիկա) ի՞նչ ձեւ ունի։** (Անիկա) կլոր է։ — **Արեգակն ի՞նչ է։** Արեգակը հրեղէն գունդ (Feuerkugel) մ'է։ — **Շունն ի՞նչ է։** Շունը հաւատարիմ է։ — **կատուն ինչպէս է։** կատուն խաբեբայ (falſch) է։ — **Աստուած ի՞նչ է։** Աստուած աշխարհքի արարիչն է։

3.

Ձին գեղեցի՞կ է։ Այո, անիկա շատ գեղեցիկ է։ — **Այս գաւազանը որո՞ւն է (կը վերաբերի)։** (Անիկա իմ) եղբօրս է։ — **Ձեր հայրը շուն մ'ունի՞։** Անիկա երկու շուն ունի։ — **կեռասները հասա՞ծ են։** Այո, անոնք հասած են։ — **Այս խնձորը հասա՞ծ է։** Անիկա դեռ հասած չէ։ — **Ո՞րոնք են չորս տարրները (Elemente)։** Չորս տարրներն են՝ հուր, ջուր, հող (die Erde) եւ օդ։ — **Ձմեռն ինչպէս է։** Ձմեռը ցուրտ է։ — **Ամառն ինչպէս է։** Ամառը տաք է։ — **Որո՞նք են տարւոյն չորս եղանակները։** Տարւոյն չորս եղանակներն են՝ գարուն, ամառ, աշուն եւ ձմեռ։

---

1 Ա՛ս շարադրութիւնք ԻԳ. Դասէն սկսեալ կրնան հետզհետէ առնուիլ։

4.

Ինչպէս է եկեղեցւոյ աշտարակը: Անիկա շատ բարձր է: — Դղեակին գաւիթն ինչպէս է: Անիկա լայն եւ չորեքանկիւն (viereckig) է: — Որն է Թուչնոց թագաւորը: Արծիւն է: — Ով էր Հերմէս (Merkur): Հերմէս՝ չաստուածներու բանբերն ու վաճառականաց չաստուածն էր: — Ինչպէս կը կոչուի մանկութիւնը (die Jugend): Անիկա կը կոչուի (man ով) կենաց գարունը: — Իսկ (und) ծերութիւնը ինչպէս կ'անուանուի: Անիկա կը կոչուի կենաց ձմեռը: — Ձեր շարադրութիւնը դժուար է: Ես զանիկա դժուար չեմ գտներ: — Կարող մ'ունիք: Ոչ, չունիմ: Կերակուրը (die Nahrung) ինչ կ'ընէ: (Անիկա) մարմինը կը զօրացընէ (ſtärkt):

5.

Հիւանդ ես, Հենրիկոս: Ոչ, ես հիւանդ չեմ, բայց շատ յոգնած եմ: Ինչու այսպէս ախոյր ես: Հայրս հիւանդ է: — Ձեր գրացին հարուստ է: Անիկա յառաջագոյն հարուստ էր, հիմայ աղքատ է: — Տէր Մարտինոս (Martin) եկած (հասած) է: Այո, տէր իմ, անիկա եկած է: — Անիկա երբ հասաւ: (Անիկա) երեկ երեկուն հասաւ: — Ժամը քանին: Ժամը վեցին: — Ինչ ունիք հոն: Երկաթագրիչ (Stahlfeder) մ'ունիմ: — Եղբայրնիդ ինչ ունի: Անիկա կապարագրիչ մ'ունի: — Ինչ գնեցիք: Ձոյգ մը ձեռնոց գնեցի:

6.

Շատ բարեկամներ ունիք: Ես քիչ բարեկամ (յօ.) ունիմ: — Գինի ունիք: Ոչ, գինի չունիմ: — Ինչ ունիք ուրեմն: Գաւաթ մը ջուր ունիմ: — Խաղալու բաղձանք (Luſt) ունիք: Բաղձանք արդէն (wohl) ունիմ, բայց ժամանակ չ[ունիմ]: — Ձոյգ մը կօշիկ պիտի ընդունիմ: Ձոյգ մը կօշիկ եւ զոյգ մը մուճակ պիտի ընդունիմ: — Իրաւունք ունիմ: Այո, իրաւունք ունիք: — Ով իրաւունք չունեցաւ: Փրեդերիկոս իրաւունք չունեցաւ: — Ինչ ունիք ընելու: Ընելու բան մը չունիմ: — Ընելու բան մ'ունիք: Շարադրութիւնս պիտի շինեմ (ըլմ. Ես շարադրութիւնս ունիմ շինելու): — Ձեր եղբայրն ընելու ինչ բան ունի: Անիկա նամակ պիտի գրէ (ըլմ. նամակ մ'ունի գրելու): — Ձեր մատանին գտաք: Ձայն գտայ: — Ո՞ւր էր անիկա: Պարանին (Schrank ար.) տակն էր: — Ինչ կ'ուզէք գնել: Գաւազան մը կ'ուզեմ գնել: — Ով երջանիկ է: Անիկա, որ գոհ է: — Ով դժբախտ է: Անիկա, որ ժլատ է:

7.

Լաւ մը գնեցիք: Թէյ գնեցի: Ֆունտը (das Pfund ֆունտն է) ո՞րչափ կ'արժէ: Ֆունտը երեք ֆիորին կ'արժէ: — Ես ձայն շատ սուղ կը գտնեմ: — Ասիկա ածան[1] է: — Ձեր ձին ծախեցիք. Ձայն գեռ չծախեցի: — Ձանիկա ծախիք պիտի: Կարելի է որ ծախեմ (ըլմ. Թերեւս պիտի ձայն ծախեմ): — Ինչո՞ւ կ'ուզէք ձայն ծախել: Որովհետեւ ստակի հարկաւորութիւն ունիմ[2]: — Կ'ուզէք գինի խմել: Ձով ջուր[ը] լաւագոյն կը համարիմ[3]: — Ինչ կ'ըսէք: Խան մը[4] չեմ ըսեր: — Որո՞ւն հետ կը խօսիք: Տղոյս հետ կը խօսիմ: — Ինչ բան մարմնոյ գեղեցկութիւնը կը բարձրացընէ: Հոգւոյ գեղեցկութիւնը:

[1] wohlfeil կամ billig. [2] հարկաւորութիւն ունիմ ich brauche (հյ.-ով). [3] ich ziehe . . . vor. [4] gar Nichts.

8.

Տարին ինչպէս կը բաժնեն[1]: Ձայն տասներկու ամսուան վրայ (in) կը բաժնեն: — Քանի՞ տարի (յօ.) մէկ դար կը կազմէ (յօ.): Հարիւր տարի մէկ դար կը կազմէ (յօ.): — Երկիրն իւր լոյսն ուստի՞ կ'առնու[2]: Երկիրն իր լոյսն արեւէն կ'առնու: — Որո՞ւն համար կը գնէք այս խաղը: Ձանոնք պզտիկ հօրեզբօրաղջկանց համար կը գնեմ: — Քաղքին դռները գո՞ց[3] են: Այո, գոց են: — Այս գլխարկն որո՞ւն է: Անիկա ան պզտիկ տղուն է: — Հարուստները միշտ երջանի՞կ են: Հարստութիւնը երջանկութիւն[4] չի տար: — Աղէկ կրթութիւն[5] մը բարեբարութիւն մըն է: Անիկա ամենամեծ բարեբարութիւնն է: — Ամէն գրքեր աղէ՞կ են: Ոչ, կան (es giebt) աղէկ եւ գէշ գրքեր:

[1] teilt man. [2] erhält. [3] geſchloſſen. [4] das Glück. [5] Erziehung է՛.

9.

Ձեր գլխուն վրայ (über Ihren) ինչ կը տեսնէք: Երկինքն ու աստղները կը տեսնեմ: — Ինչ կը տեսնուի (man ով) այս երկրիս (Land) մէջ: Հոն կը տեսնուին մեծ գետեր, մեծ լճեր եւ բարձր լեռներ: — Դաշտերը պտղաբե՞ր են: Դաշտերուն մեծագոյն մասը պտղաբեր է: — Գերմանացի գեղացիներն աշխատասէ՞ր են: (Անոնք) շատ աշխատասէր են: — Աղէկ ծառ մը ինչ յառաջ կը բերէ (bringt . . . hervor): Աղէկ ծառ մը աղէկ պտուղներ յառաջ կը բերէ: — Ո՞ւր կը գտնուին անուշահոտ[2] ծաղիկներ: (Անոնք) պարտէզներու մէջ եւ լեռներու վրայ կը

[1] arbeitſam. [2] wohlriechend.

գանուէն։ — Շար ընկերութեան վրայ ի՞նչ կը զրուցեն (man ով)։ Շար ընկերութիւնը բարին չար[1] կ'ընէ եւ չարը չարագոյն։

[1] schlimm.

10.

Այս մարդը շատ խելք ունի՞։ Անիկա շատ խելք ունի, բայց քիչ ատակ։ — Թարգմանութեանս մէջ սխալ (յո.) ունիմ։ Դուք Ձեր թարգմանութեանը մէջ շատ սխալ ունիք։ — Փերդինանդոսին տետրակն ոգր է։ Սեղանին վրայ է։ — Այս ափուզն[1] որո՞ն է։ Անիկա Յուլիոսին (Julius) կամ Հենրիկոսին է։ — Այս պտուղը կը ճանչնա՞ք։ Անիկա խոզկաղին[2] մրն է։ — Այս պտուղը ո՞ր ծառէն է։ Խոզկաղինը կաղնւոյ պտուղն է։ — Ժամանակն ոսկւոյ չափ (ebenſo . . . als) թանկագի՞ն է։ Ժամանակն աւելի թանկագին է քան ոսկին ու արծաթը։ — Մեղրածուծը մե՞ծ թէ (oder) պզտիկ է։ Ամենապզտիկ թուչունն է։

[1] Ball արբ. [2] Eichel արբ.։

11.

Այս տանձը պիտի չուտե՞ս։ Ոչ, զանիկա պիտի չուտեմ։ — Աղէկ գրիչներ ունէի՞ք։ Մեր գրիչները շատ աղէկ էին, — թանաք չունէի՞ք։ Ոչ, թանաք չունէինք։ — Արդէն ճաշեցի՞ք։ Այո, տէր իմ, ես կերած եմ։ — Եղբ հասաք։ Մենք երէկ առտու հասանք։ — Ի՞նչու չես խմեր։ Խմելու բան մը չունիմ եւ ծարաւ [ալ] չունիմ։ — Կ'ուզե՞ս կորոյդ ինծի փոխ տալ։ Զայն կորսնցուցած եմ։ — Ո՞րչափ տակի հարկաւորութիւն ունիք։ Ես 8 մարգի (Mark) հարկաւորութիւն ունիմ։ — Ա՞ս ակուաեղներն[1] ով կոտրած է։ Աղախինը կոտրած է զանոնք։ — Ձեր տղոյը վրայ գո՞հ էք։ Այո, անոնք շատ փութաջան են։ — Ի՞նչ կ'ընէիր (պչ.) իմ տեղս (an meiner Stelle)։ Անմիջապէս[2] ճամբայ կ'ելլէի (պչ.), եթէ ձեր տեղն ըլլայի։

[1] Scheibe էգ. [2] gleich.

12.

Փրեդերիկոսին քերականութիւնը քա՞մս է։ Այո, ձեր քամ է։ — Ծաղիկ (յո.) ժողվեցի՞ք։ Այո, վարդ (յո.) եւ մեխակ[1] ժողվեցի։ — Խնձո՞ր մը թէ տանձ մը կերար։ Տանձ մը կերայ։ — Պզտիկ աղջիկը գլխարկ մ'ունի՞։ Այո, անիկա յարդէ (Stroh-) գլխարկ մ'ունի։ — Տղաք հաց ունեցա՞ն։ Անոնք հաց եւ կեռաս (յո.) ունեցան։ — Ձեր հայրն ո՞ր է։ Անիկա հոս չէ.

[1] Nelken յո.

բայց մայրս հոս է։ — Ծառը բարձր է։ Այո, (անիկա) շատ բարձր է, անիկա երեսուն մեթր (Meter) բարձր է։ — Ընկերոջները քիչ մը վերջը (bald) կը (էջմ. պիտի) հանդի՞ն (reiſ ſein)։ Ամէն մը յառաջ չեն հանդիր (էջմ. պիտի չհանդին). բայց խաղընկերն արդէն հասած են։ — Ձեր եղբարց գլխարկները սե՞ւ են։ Ոչ, անոնք գորշ[1] են։ — Ձեր շարագրութիւնները միշտ դիւրի՞ն են։ Ոչ, երբեմն[2] շատ դժուար են։

[1] grau. [2] manchmal.

13.

Իւրաքանչիւր մարդկան առաջին պարտքն (Pflicht էգ.) ո՞րն է։ (Die iſt) ծառայել Աստուծոյ։ — Մարդուն ճշմարիտ փառքը[1] յորմէ՞մ կը կայանայ[2]։ Առաքինութեան վրայ (in) կը կայանայ։ — Զանձրութեան[3] դէմ լաւագոյն միջոցն[4] ի՞նչ է։ Զբաղումն[5] է։ — Իտալիան ի՞նչպէս կը կոչուի։ Անիկա Եւրոպայի պարտէզը է։ — Իտալիան ի՞նչպէս կը կոչուի։ — Ի՞նչ բանէ (ձյց.) պէտք է խորշիլ։ Ինչ որ առողջութեան վնասակար[6] է։ — Ցամաք երկիրը[7] ի՞նչպէս կը բաժնուի։ Հինգ մասանց (in . . .) կը բաժնուի, որոնք հինգ մասունքն երկրի (Weltteile) կը կոչուին (man . . .)։ — Ո՞ր անասուններն մարդուն անհրաժեշտ (notwendig) են երկրագործութեան[8] համար։ Ձիերը, կովերն ու եզերը։

[1] Ruhm արբ. [5] beſteht. [3] Langweile էգ. [4] Mittel չ. [5] Beſchäftigung էգ. [6] ſchädlich. [7] Feſtland չ. [8] Ackerbau արբ.։

14.

Մեղուներն ի՞նչ կը շինեն։ Անոնք մեղր եւ մո՞մ[1] կը ժողվեն եւ կը պատրաստեն։ — Լիւկուրկոսին (Lykurg) օրէնքներն ի՞նչպէս էին։ Անոնք բոլոր Յունաստանէն շատ յարգուած էին։ — Ո՞վ էր Կոդրոս (Codrus)։ Կոդրոս Աթենացւոց վերջին թագաւորն էր։ — Ամերիկա որմէ՞ գտնուեցաւ։ (Անիկա) Քրիստոփոր (Chriſtoph) Կոլոմբոսէն գտնուեցաւ։ — Գաղղիական գինիները աղէկ են։ Այո, (անոնք) շատ աղէկ են. անոնք գերմանական գինիներէն աւելի աղէկ են։ — Ամենալաւ խահուէն ուսկի՞ց կու գայ։ Ամենալաւ խահուէն Արաբիայէն կու գայ։ — Սաքսոնիայի մայրաքաղաքն ո՞րն է։ Սաքսոնիայի մայրաքաղաքը Տրեզդէն (Dresden) է։ — Ո՞վ յաղթուեցաւ կեսարէն։ Պոմպէոս (Pompejus)։ — Կուստաւ Ադոլֆ թագաւորն ո՞ւր սպանուեցաւ։ Անիկա Լիւցէնի (bei Lützen) պատերազմին մէջ սպանուեցաւ։ — Քանի՞ տարեկան (in . . .)։ 37 տարեկան (Հասակին մէջ)։ —

[1] das Wachs.

պաշարուած (belagert) քաղքին վախճանն[2] ինչ եղաւ: Յարձակմամբ (mit Sturm) առնուեցաւ:

[2] der Schickſal.

15.

Ի՞նչ կը խնդրէք: Բան մը չեմ խնդրեր: — Հոդ (da) ինչ կը փնտռէք: Խոյրս կը փնտռեմ: — Ի՞նչ կ'ուզէք ընել: Նամակս կ'ուզեմ կնքել[1]: Հոդ ինչ կ'ընէք: Շարադրութիւնս կ'օրինակեմ: — Դասս կը սորվիմ: — Ասիկա պիտ'որ ընէք: Զայն սիրով (հաճութեամբ) պիտ'որ ընեմ: — Գիտէք՝ թէ արդեօք պիտի դայ: Այո, (զայն) գիտեմ: — Անոր վրայ (davon) բան մը չեմ գիտեր: — Ասիկա ինչ բսաւ Ձեզի: (Զայն) պիտի չըսեմ Ձեզի: — Ձեր կարծիքն ինչ է: Ձեզի կարծեկից (Ձեր կարծիքէն «եմ.) եմ: — Ա՛ս մարդը կը ճանչնաք: Զինքը շատ աղեկ կը ճանչնամ: — Զինքը չեմ ճանչնար: — Ի՞նչպէս կ'ըսեն սոր (wie nennen Sie das?): Անոր կ'ըսեն...: — Ասոր (հյց.) կը հաւատաք: Անոր չեմ հաւատար: — Իրեն վրայ գո՞հ էք: Ոչ, իրեն վրայ ժժգոհ եմ: — Գո՞հ[2] եղաք: Գոհ եղանք:

[1] ſiegeln. [2] befriedigt.

16.

Ծիծառներն[1] ինչո՞ւ կը սիրուին: Որովհետեւ ճանճերը[2] կ'ուտեն: — Շերամ[3] ինչ կ'ուտեն: Թթենւոյ (յժ.)[4] տերեւները կ'ուտեն: — Ցուրտն որո՞ւն կը վնասէ: Ցուրտը ծաղկանց եւ ծառերու կը վնասէ: — Վաճառականները սովորաբար ինչ բանի վրայ կը խօսին: Անոնք սովորաբար առուտուրի եւ վաճառաց[5] վրայ կը խօսին: — Ուսուցիչն ինչ կ'ընէ: Կը սորվեցնէ: — Աշակերտք ինչ կ'ընեն: Կը սորվին, կը կարդան եւ կը գրեն: — Գրիչներն ինչ բանի կը ծառայեն: Գրելու կը ծառայեն: — Գործել[6] չուզողն ինչ(պէս) կը կոչուի: Ծոյլ կը կոչուի:

[1] die Schwalbe. [2] die Fliege. [3] Seidenwurm. [4] Maulbeerbaum. [5] die Waare. [6] ſich beſchäftigen.

17.

Եթէ Ձեր ընկերին ծառայէք, անիկա ինչ պիտ'որ ընէ իր կողմանէ (ſeinerſeits): Անիկա ալ Ձեզի պիտի ծառայէ: — Կալիպսէ[1] դիցուհին[2] ինչ բսաւ Տելեմաքին[3]: Անիկա ըսաւ իրեն. "Եթէ սակէ մեկնիս (անց. ապ.), պիտի ղղջաս „ (wirſt du es bereuen): — Քրիստափոր Կոլոմբոս Փերդինանդոս[4] թա-

[1] Calypſo. [2] die Göttin. [3] Telemach. [4] Ferdinand.

գաւորէն ինչ ընդունեցաւ: Իրմէ երեք նաւ ընդունեցաւ, որոնցմով դէպ ի նոր աշխարհք մը ճամբայ ելաւ[5]: — Բարեյուսոյ Հրուանդանն[6] ով գտաւ: Բարթուղիմէոս Տիաշ[7] [անուամբ] Լուսիտանացի[8] մը: — Վերիվերոյ[9] ուսմունք յաճախ ինչ յառաջ կը բերեն[10]: Յաճախ միջակ[11] եւ յանձնապաստան[12] մարդիկ յառաջ կը բերեն: — Գողը բռնուեցա՞ւ[13]: Ոչ, անիկա փախաւ: — Ինչ պէտք է փնտռել, եւ ինչ բանէն (հյց.) պէտք է փախչիլ: Իարի ընկերութիւնը պէտք է փնտռել եւ չարէն փախչիլ:

[5] unter Segel gehen ſ. ab|ſegeln. [6] das Vorgebirge der guten Hoffnung. [7] Bartholomäus Diaz. [8] ein Portugieſe. [9] oberflächlich. [10] bringen ... hervor. [11] mittelmäßig. [12] anmaßend. [13] fangen.

18.

Որչափ ատակ ձախսեցիք: Երկու ֆիորին ձախսեցի: — Անիկա քանի՞ դանակ կորնցուց: Անիկա երկու դանակ եւ մէկ կարոյ կորնցուց: — Ա՛ս նկարներն ինչպէս կը գտնէք: Շատ աղեկ կը գտնեմ (գանձնք): — Սաքսոնիայի (ա—պ.) թագաւորութիւնը մե՞ծ է: Ոչ, պզտիկ է. հազիւ (nur) 280 քառակուսի մղոն (Quadratmeilen) է (ունի): — Թագաւորը շատ դղեակ(ներ) ունի՞: Անիկա շատ դղեակներ եւ պալատներ ունի: — Ձեր տէր մօրեղբօր պարտէզը մե՞ն է: Հոս է մօրեղբօրս (պարտէզը), եւ հոն է պապուս պարտէզը: — Ա՛ս քաղքին անունն ինչ (welches) է: Անի է (կը կոչուի): — Ա՛ս ծաղկին որո՞ւն կու տաք: (Զայն) հօրեղբօրաղջկան պիտի տամ: — Ձեր հօրեղբօրաղջկան անունն ինչ է (ինչպէս կը կոչուի): Անիկա Սոփիա կը կոչուի: — Ա՛ս տունը քանի՞ պատուհան ունի: Տասն'ուերթը պատուհան ունի: — Խոհակերուհին չտեսաք: Այո (Ø ja), գինքը խոհանոցին մէջ տեսայ. եթէ հոն չէ բակը պիտ'որ ըլլայ:

19.

Գերմանիա գացած (եղած) էք: Այո, երկու անգամ Գերմանիա գացած եմ. անգամ մը պաարըն (in Baden), ուրիշ անգամ պերլին: — Ա՛ս կինն աղքա՞ս է: Այո, շատ աղքատ է. միշտ հիւանդ է: — Անիկա ինչ ծաղիկ է: Մեխակ[1] (մըն) է: — Դուռն ինչո՞ւ գոց(ուած) է: Շեմ գիտեր, բայց կը տեսնեմ՝ որ բոլոր դռները գոց են: — Տէր կոմսն իր որդւոյն վրայ գո՞հ է: Անիկա անոր վրայ բոլորովին (ganz) գոհ չէ: — Գեռ ուրիշ զաւակ (յժ.) ունի՞: Գեռ 12 տարեկան (von 12 Jahren) որդի մը

[1] Nelke ſ. ֆ.

եւ 9 տարեկան դուստր մ'ունի: — Ոսկիէ գնդասեղնիդ չգտաք: Ոչ, ամէն տեղ[2] փնտռեցի, բայց չկրցայ (զայն) գտնել:

[2] überall.

20.

Ի՞նչ բան սովորաբար զանց կ'առնուն[1] [այն] մարդիկ, որոնք դինին ու խաղը կը սիրեն: Սովորաբար իրենց գործքերը զանց կ'առնուն: — Կալիպսէի քարայրն ո՞ւր էր (lag): Իւրոյ[2] մէ վրայ էր: — Ի՞նչ բանի վրայէն (wonach) պէտք չէ դատել[3], Ըստ երեւութին[4]: — Մինչեւ ո՞ւր (wie weit) հալածեցին[5] թշնամին: Մինչեւ լեռները: — Գաղղիան մինչեւ ո՞ւր կը տարածուի[6]: Ռենոսէն եւ Մասսէն (Maas) մինչեւ Ովկիանոս (Ocean) կը տարածուի: — Ո՞րչափ բնակիչ ունի: 38 միլիոն (յո.) ունի: — Ճշմարի՞տ է՝ որ գլուխնիդ կը ցաւի (գլխացաւ ունիք): Ոչ, տէր իմ, ճշմարիտ չէ, շատ աղէկ եմ[7]:

[1] vernachläſſigen. [2] der Hügel. [3] urteilen. [4] der Schein. [5] verfolgen. [6] ſich erſtrecken. [8] ich befinde mich ſehr wohl.

21.

Կը ճանչնաք աս օտարականն, որ նոր (eben) եկած է: Այո, զինքը կը ճանչնամ: — Ո՞վ է անիկա: Երիտասարդ Անգղիացի մըն է: — Հո՞ պիտի բնակի: Ոչ, հոս պիտի չբնակի, անիկա Պրիւսել կը բնակի[1], երեք օր միայն հոս պիտի մնայ: — Աս անգղիերէն նամակն ո՞վ գրած է: 2 կարօտս 1 եղբայրս: — Ե՞րբ պէտք է զանիկա նամակատուն տանիլ: Յովհաննէս կերակրէն (ճաշէն) վերջը զայն պիտի տանի[2]: — Աս երկու նկարներէն ո՞րն ամենագեղեցիկն է: Ինծի կ'երեւայ՝ [թէ] ձախ կողմինն[3] ամենագեղեցիկն է (առեր.): — Ափուա[4] խաղայի՞ք: Դեռ չէ, բայց այսօր կէսօրէն վերջը (diesen Nachmittag) պիտի խաղանք: — Ձո՞վ կը սիրէք: Ծնողքս, եղբայրներս ու քոյրերս կը սիրեմ, եւ իրենցմէ կը սիրուիմ: — Եղբօրորդինիդ իր խոհին մէջ ի՞նչ բան կարգի կը դնէ[5]: Իր գրքերն ու պղնձագրոշմ պատկերները[6] կարգի կը դնէ: — Ձեր նամակներն ե՞րբ կը գրէք: Առաւօտ (des Morgens) կը գրեմ, երբեմն[7] ալ իրիկունը:

[1] bewohnen հյց. [2] hintragen. [3] das links. [4] Ball. [5] ordnen. [6] Kupferſtiche. [7] manchmal.

22.

Ձեր գաղղիերէն շարադրութիւնն ինչո՞ւ չէք շինած: Ես (զայն) շինած եմ, բայց քոյրս (զայն) չէ շինած: — Տէր պ.-ին

յով գայիք (եղաք): Անոր քովը գացի, բայց տունը չէր: — Զո՞վ տեսաք եւ որո՞ւն հետ խօսեցաք: Իւր կինը տեսայ եւ անոր հետ խօսեցայ: — Իրեն (ֆէ.) տոմսակը տուի՞ք[1]: Ոչ, զանիկա ետ բերի, որովհետեւ Դուք ինծի ըսած էիք, [որ] զայն նայն իսկ (ſelbſt) տէր պ.-ին տամ(առեր.): — Երբեմն երաժշտութիւն կը զարնէ՞ք (machen): Շատ անգամ, վասն զի զայն շատ կը սիրեմ: — Ի՞նչ գործիք[2] կը զարնէք (ſpielen): Ես քնար կը զարնեմ, եւ քոյրս դաշնամուր կը զարնէ: — Կը հաճի՞ք (Wollen Sie die Güte haben) ինծի բան մը պատմելու: Շատ սիրով (gerne), բայց ի՞նչ պէտք եմ Ձեզի պատմել: Եթէ կը հաճիք գեղեցիկ մանրավէպ[3] մը:

[1] übergeben. [2] das Inſtrument. [3] die Anekdote.

23.

Այս աստիճ հաճոյ է Ձեզի: Ինծի հաճոյ չէ: — Ինչո՞ւ հաճոյ չէ Ձեզի: Շատ կոշտ[1] է: — Աւելի աղէկ [մ']ունիք: Հա՛ս կայ ուրիշ [մը], որ աւելի ազնիւ (fein) է: — Ի՞նչ պէտք եմ ընել գերմաներէն սորվելու համար: Պէտք էք շատ ուսանիլ[2]: — Ծառանիդ մինչեւ ո՞ւր տարաւ իմ արկղս: Մինչեւ երկաթուղին տարաւ (զայն): Ժամը քանի՞ին զայն հո՞ն[3] տարաւ: Զայն ժամը տասնումէկ ու կէսին հո՛ն տարաւ: — Այս ճամբան ո՞ւր կը տանի[4]: Անիկա դղեակը (auf . . .) կը տանի: — Դէպ ի Իտալիա ճամբորդութիւն ըրած էք: Երեք տարի յառաջ հո՛ն ճամբորդած եմ: — Եղբայրնիդ ատեպ ճամբորդութիւն կ'ընէ՞: Յառաջագոյն շատ ճամբորդութիւն ըրած է, բայց հիմայ ալ ճամբորդութիւն չ'ըներ: — Աս շիշին մէջի գինին փորձած էք: Զայն փորձեցի, շատ աղէկ է:

[1] grob. [2] ſtudieren. [3] dahin. [4] führen.

24.

Ինչո՞ւ այսչափ տրտում էք: Քան մ'ունիմ, որ զիս անհանգիստ կ'ընէ (beunruhigt): — (Եւ) ի՞նչ է այս [բանը]: Զայն Ձեզի պիտի ըսեմ, եթէ առանձին ըլլանք: — Ձեր հօրեղբօրաղջիկն այսօր դո՞ւրս եկաւ: Անիկա դուրս գնաց քանի մը բան գնելու համար (um einige Einkäufe zu machen): — Ի՞նչ գնած է: Կանաչ մետաքսէ (ſeidenes) զգեստ մը եւ սեւ թաւշէ գլխարկ (Samthut) մը: — Ինչո՞ւ միշտ հայերէն կը խօսիք եւ երբեք գերմաներէն [չէք խօսիր]: Որովհետեւ համարձակութիւն (den Mut) չունիմ. կը վախնամ սխալ ընելու: Ասիկա բան մը չ'ըներ.

խօսեցէք միայն։ — Կը կարծէ՞ք[1], թէ մոռցած ըլլամ Ձեր ինծի ըսածը (յէ՛.-ով)։ Ա՛յո, (զայն) կը կարծեմ, որովհետեւ Դուք զայն չհատարեցիք (չըրիք)։ — (Զայն) չեմ մոռցած, բայց ժամանակ չունեցայ զայն ընելու, վաղը (զայն) պիտի կատարեմ (ընեմ)։ — Կրնա՞ք Ձեր դործքը լմնցընել առանց[2] իմ (Ձեզի) օգնելուս։ Ոչ, կ'աղաչեմ Ձեզի [որ] ինծի օգնէք (ա-նէք.) եւ բոլոր դժուարութիւնները ինծի մեկնէք (անէք.)[3]։ — Կրնա՞մ (dürfte ich) Ձեզմէ (ից.) ծառայութիւն մը (um eine Gefälligkeit) խնդրել[4]։ Ի՞նչ կը բաղձաք։ Հաճեցէք (haben Sie die Güte) ինծի հարիւր ֆրանք փոխ տալու. շուտով զայն (յէ.) Ձեզի ետ կը դարձնեմ (ապա.)[5]։ Կ'ուզեմ զայն (յէ.) Ձեզի փոխ տալ, բայց [այսու] պայմանաւ (unter der Bedingung), որ զայն քիչ օրուան (յէ.) մէջ ինծի ետ դարձնէք։ — Ա՛ս սակավ ի՞նչ կ'ուզէք ընել։ Կօշկակարիս հաշիւը կ'ուզեմ վճարել։

[1] glauben. [2] ohne daß ... [3] erklären. [4] bitten. [5] zurückgeben.

25.

1. Ա՛յն տղուն աչուըներն ի՞նչպէս են։ Կապոյտ են։ — Ձկերն ո՞ր կ'ապրին։ Ձկերը կ'ապրին դետերու, լճերու եւ ծովու մէջ։ — Ա՛ս գեղեցիկ տան մէջ ո՞վ կը բնակի։ Մօրաքոյրս կը բնակի (անոր մէջ)։ — Քանի՞ տղայ (յէ.) ունի։ Երեք որդի եւ երկու դուստր ունի։ — Իւր քովն եղբօրաղջիկ մ'ալ չունի՞։ Ա՛յո, երկու եղբօրաղջիկ ունի իւր քովը։ — Քանի՞ տարեկան են։ Մէկը տասնուեօթը, միւսը տասնուհինգ տարեկան է։ — Ամենածանր մետաղն ո՞րն է։ Լինոսկին[1] ամենածանր մետաղն է։ — Անիկա ամենաօգտակար մետաղն ալ է։ Ոչ, երկաթին չափ օգտակար չէ, բայց աւելի սուղ է, իսկ (եւ) ոսկին ա՛լ (noch) աւելի սուղ է։ — Կ'ուզէք դինի՞ թէ (oder) գարեջուր խմել։ Գարեջուր։

2. Վաճառականն ի՞նչ (պիսի) թուղթ կը ծախէ։ Անիկա ամէն տեսակ (allerlei) թուղթ կը ծախէ։ Գրիչ (յէ.), մատիտ (յէ.), կնքամոմ[2] եւ կնքահաց[3] ալ կը ծախէ։ — Երկայն ատեն կա՞յ, որ անգղիերէնն կը սորվիք։ Ոչ, տեր իմ, դեռ երկայն ատեն չէ։ — Ո՞ր ժամանակէ ի վեր (seit wann) զայն կը սորվիք։ Հազիւ (erst) վեց ամսէ ի վեր զայն կը սորվիմ։ — Կարելի՞ [բան] է։ Դուք արդէն բաւական[4] աղէկ կը խօսիք։ — Կատակ կ'ընէք[5], դեռ շատ [բան] չեմ գիտեր։ — Բոլոր Ձեզի ըսածներս կը հասկնա՞ք։ Շատ աղէկ կը հասկնամ (զայն), բայց չեմ կրնար Ձեզի աղէկ պատասխանել։

[1] das Platin. [2] Siegellack. [3] Oblaten. [4] ziemlich. [5] scherzen.

Բ. ԸՆԹԵՐՑՈՒԱԾՔ

1. ՄԱՆՐԱՎԻՊՔ

1.

Als[1] ein Irländer einem Landsmann begegnete[1], fragte er ihn: „Was ist aus unserm alten Freund Johann geworden?“ — „Ach, mein Lieber“, erwiderte[2] der andere, „der arme Johann wurde verurteilt[3], gehenkt zu werden[4]; aber er rettete[5] sein Leben dadurch[6], daß er im Gefängnis[7] starb[6].“

[1] իւր մէկ հայրենակցին հանդիպելով. [2] պատասխանեց. [3] դատապարտուեցաւ. [4] կախուելու. [5] ազատեց. [6] մեռնելով. [7] բանտի մէջ։

2.

Ermüdet[1] von einer langen Reise[2], kam Heinrich IV. in Amiens an. Man empfing[3] ihn mit einer Anrede[4]. Der Redner[5] fing[6] sie mit den Titeln[7] an[6]: „Sehr großer, sehr gnädiger[8], sehr großherziger[9] König“. „Fügen Sie auch bei[10],“ sagte der König: „und sehr müde[1].“

[1] յոգնած, վաստակաբեկ. [2] ճամբորդութիւն. [3] ընդունեցան. [4] ճառախօսութիւն. [5] ճարտասան, ճառախօս. [6] սկսաւ. [7] տիտղոս. [8] ամենողորմած. [9] մեծանձն. [10] աւելցուցէք նաեւ։

3.

Ein Herzog von Modena warf[1] einst in einem hitzigen[2] Wortwechsel[3] dem Kardinal Campeji vor, daß sein Vater ein Schweinhirt[4] gewesen sei. „Das ist freilich[5] wahr[6]“, erwiderte der Kardinal, „aber wenn ihr Vater ein solcher gewesen wäre, so würden Sie unstreitig[7] noch jetzt die Schweine hüten[8].“

[1] vor'werfen բ֊ն֊ն. բայ. անյ. երեսը զարնել. [2] տաք. [3] վիճաբանութիւն. [4] խոզարած. [5] իրաք. [6] ճշմարիտ. [7] անշուշտ. [8] արածել։

4.

Als ein Edelmann[1] von N. an einem Fenster stand[2], und sah[3], wie ein Eseltreiber[4] seinen Esel unbarmherzig[5] schlug[5], rief er ihm zu: „Hören Sie auf[6], hören Sie auf, Schlingel[7], sonst[8] werde ich Sie peitschen lassen.“ — Der Eseltreiber antwortete

[1] ազնուական. [2] կը կենար. [3] տեսաւ. [4] իշապան. [5] անգթութեամբ կը ծեծէր. [6] բաւական է. [7] բիրտ մարդ. [8] ապա թէ ոչ

„Verzeihung, guter Herr, ich wußte nicht, daß mein Esel Freunde (կամ Verwandte[9]) bei Hofe hat."

[9] ազգականներ։

5.

Ein junger Mann, welcher sehr verschwenderisch[1] gewesen war, schrieb an seinen Vater, ihm noch mehr Geld zu schicken[2], und gebrauchte[3] alle Mittel; aber nichts wollte helfen[4]. Endlich schrieb er sehr sinnreich[5] an seinen Vater, daß er tot wäre, und bat[6] ihn, Geld zu schicken, um sein Begräbnis[7] zu bezahlen.

[1] շռայլ, մխող. [2] որ ... խաբէ. [3] ի գործ դրաւ. [4] բայց օգուտ մը չեղաւ. [5] սրամտութեամբ. [6] աղաչեց. [7] թաղում, յուղարկաւորութիւն։

6.

Ein kleines fünf Jahre altes Mädchen liebte seine Mutter und Großmutter gleich[1] sehr. An dem Geburtstage[2] der letztern sagte seine Mutter zu ihm: „Mein liebes Kind, du mußt Gott bitten[3], daß Er deine Großmutter segne[4], und daß sie sehr alt werden möchte." Das Kind sah seine Mutter mit einigem Erstaunen[5] an, welche es bemerkte, und sagte: „Ei, willst du nicht Gott bitten, daß er deine Großmutter segne, daß sie sehr alt werde?" — „Ach, Mutter", sagte das Kind, „sie ist (ja) schon alt; ich will lieber[6] beten[3], daß sie wieder jung werde."

[1] հաւասարապէս. [2] ծննդեան օր. [3] աղօթել. [4] օրհնէ. [5] զարմացմամբ մը. [6] աւելի։

7.

Sokrates, ein weiser Grieche, hörte von seinen Freunden, daß ein anderer Böses von ihm rede. „Das ist kein Wunder[1]", sagte Sokrates, „Gutes reden hat dieser Mensch nicht gelernt."

Ein anderer gab ihm im Vorbeigehen einen Stoß[2] in böser Absicht[3]. Seine Freunde rieten[4] ihm, daß er den übermütigen[5] Mann verklagen[6] solle. Sokrates aber sagte: „Wenn mich ein Ochs oder ein Esel gestoßen hätte[7], würdet ihr mir wohl raten, eine Klage gegen ihn einzureichen[8]?"

[1] զարմանալի բան մը չէ. [2] անցնելու ատեն հրեց. [3] դիտաւորութեամբ. [4] ratenէ ահէ. խորհուրդ տալ. [5] լիրբ. [6] (մէկուն դէմ) դատ բանալ, ամբաստանել. [7] հրած ըլլար. [8] ամբաստանութիւն ընել։

8. Beschämte Neugier. *Խայտառակեալ հետաքրքրութիւնը։*

Als König Wilhelm der Dritte von England auf einem Marsch für einen geheimen Feldzug[1] war, wurde er von einem General gebeten, er möchte ihm sagen, welches seine Absicht wäre. Der König, anstatt es ihm zu sagen, fragte ihn, ob er ein Geheimnis bewahren[2] könnte. Der General sagte, er könnte es. „Gut", antwortete seine Majestät[3], „und ich kann ebenso gut ein Geheimnis bewahren, als Sie."

[1] գաղտնի արշաւանք. [2] պահել. [3] Նորին վեհափառութիւնը։

9. Papst Leo X. und der Goldmacher *(ոսկեգործ)*.

Ein Goldmacher, welcher dem Papste Leo dem Zehnten ein Buch gewidmet[1] hatte, worin er behauptete[2], daß er eine Methode lehre, Gold zu machen, erwartete[3] ein prächtiges Geschenk dafür zu erhalten. Aber der Papst schickte ihm nur einen großen, leeren Beutel[4] mit folgendem Kompliment: „da er wüßte, wie man Gold mache, so brauche[5] er nichts, als einen Beutel, um es hineinzuthun[6]."

[1] նուիրել. [2] հաստատել. [3] սպասել. [4] քսակ. [4] հարկաւորութիւն ունենալ. [6] մէջը լեցընել։

10. Der Reisende und der Schiffer *(նաւապետ)*.

Ein Reisender kam an eine Fähre[1] und mietete[2] ein Boot um ihn überzusetzen[3]. Da das Wasser ein wenig bewegter[4] war als ihm angenehm war, so fragte er den Schiffer, ob jemand bei dieser Ueberfahrt[5] verloren worden wäre. „Niemals," erwiderte der Schiffer, niemals. Mein Bruder ertrank[6] hier letzte Woche, aber wir fanden ihn am nächsten Tag[7] wieder."

[1] Հուն. [2] վարձել. [3] զինքը դիմացն անցընելու համար. [4] շատ յուզեալ՝ ալեկոծեալ. [5] նաւարկութիւն. [6] խղդուեցաւ. [7] երկրորդ օրը։

Fragen.

Wohin kam ein Reisender? — Was mietete er? — Wie war das Wasser? — Was fragte er den Schiffer? — Was erwiderte der Schiffer?

11. Ein aufrichtiges Bekenntnis. *Անկեղծ խոստովանութիւն մը։*

Ein Herr, welcher einige in einem Streite[1] trennte[2] erhielt einen so großen Schnitt[3] in seinen Kopf, daß ihm der Wundarzt[4]

[1] կռիւ. [2] բաժնել. [3] ձեղքուածք. [4] վիրաբոյժ.

sagte, daß er sein Gehirn[5] sehen könnte. „Das ist unmöglich," sagte der Herr, „denn wenn ich Gehirn hätte, würde dies mir nicht begegnet[6] sein."

[5] ըղեղ. [6] հանդիպիլ:

12. General Washington. *Վաշինկթընի զօրապետը:*

Der berühmte General Washington saß[1] einmal mit mehreren seiner Offiziere bei Tische. Da stieß[2] einer von ihnen einen Fluch[2] aus. Washington ließ[3] Messer und Gabel fallen[3], warf[4] einen strengen Blick[4] auf den Flucher[5], — so daß dieser die Augen niederschlug[6], — und sagte: „Ich hätte geglaubt, wir alle betrachten uns selbst als anständige[7] Männer." Seitdem[8] findet[9] man es in Amerika unanständig[9], zu fluchen, und nicht nur bei Tische, sondern überall[10], und bei allen Ständen[11].

[1] կը նստէր. [2] հայհոյութիւն մ'ըրաւ. [3] գետին դրաւ. [4] դառն կերպով նայեցաւ. [5] հայհոյիչ. [6] գետին սեւեռել. [7] պատուաւոր, պարկեշտ. [8] այն առեներն ի վեր. [9] անպատշաճ՝ անվայելուչ կը համարուի. [10] ամէն տեղ. [11] վիճակ:

Fragen.

Wo saß einmal der General Washington? — Was stieß ein Offizier aus? — Was that Washington? — Auf wen warf er einen strengen Blick? — Was that dieser alsdann? — Was sagte der General? — Welche Folge (*Հետեւանք*) hatte dieses Ereignis (*դէպք*) in Amerika?

13. Ich weiß es nicht.

Duval, der berühmte Bibliothekar[1] Franz des Ersten, antwortete oft auf die Fragen, die man über gewisse wissenschaftliche Gegenstände[2] an ihn richtete[3]: „Ich weiß es nicht." — „Aber," sagte ihm einst ein einfältiger[4] Mensch, „der König bezahlt Sie dafür, daß Sie es wissen." — „Er bezahlt mich für das, was ich weiß," antwortete bescheiden[5] der Gelehrte[6]; „wenn er mich für das bezahlen wollte, was ich nicht weiß, so würden die Schätze[7] seines Landes nicht hinreichen[8]."

[1] գրապետ, մատենադարանապետ. [2] գիտնական իրեր. [3] ուղղել. [4] պարզամիտ. [5] համեստութեամբ. [6] գիտուն, գիտնական. [7] գանձ. [8] բաւել.

Fragen.

Was für Fragen richtete man oft an Duval? — Welche Antwort gab er? — Was sagte einst ein einfältiger Mensch? — Was antwortete der bescheidene Gelehrte?

14. Ludwig der Neunte.

Ein Unglücklicher, der wegen einer Schuld von tausend Livres[1] zum Gefängnis[2] verurteilt worden war, nahte sich[3] dem Könige Ludwig dem Neunten in dem Augenblick[4], als dieser Monarch in der Kirche sein Gebet verrichtete[5]. Nachdem er die Bitte des Unglücklichen angehört[6], sagte der König: „Du hast einen günstigen[7] Augenblick gewählt[8]; ich muß mich deiner wohl erbarmen[9], da ich soeben[10] zu Gott gebetet habe, sich meiner zu erbarmen. Deine Schuld wird bezahlt werden."

[1] լիբրա. [2] բանտարկութիւն. [3] մօտեցաւ. [4] վայրկեան, ժամանակ. [5] իր աղօթքը կ'ընէր. [6] լսելէն վերջը. [7] յարմար. [8] ընտրել. [9] sich erbarmen (*ող.-ով*) (*մկուն վրայ*) գթալ. [10] դեռ հիմայ:

15. Newton.

Das Temperament[1] Sir Isaak Newtons war so gleichmütig[2] und sanft, daß kein Unfall[3] es stören[4] konnte. Man erzählt davon folgendes merkwürdige[5] Beispiel: Sir Isaak hatte ein Lieblingshündchen[6], welches Diamant hieß. Als er eines Abends aus seinem Studierzimmer in das nächste Zimmer hinausgerufen wurde, blieb Diamant zurück.

Als Sir Isaak zurückkam, nachdem[7] er nur wenige Minuten abwesend[7] gewesen war, hatte er den Verdruß[8] zu finden, daß Diamant ein brennendes Licht[9] unter einige Papiere umgeworfen[10] hatte, welche die beinahe[11] vollendete Arbeit vieler Jahre waren. Die Papiere waren bald in Flammen[12], und beinahe zu Asche verbrannt[13]. Dieser Verlust war wegen Newtons hohen Alters unersetzlich[14]; aber ohne den Hund zu strafen, rief er aus[15]: „O Diamant, Diamant! du weißt nicht, welches Unheil[16] du gethan hast."

[1] բարք. [2] անտարբեր. [3] դէպք. [4] վրդովել. [5] զարմանալի. [6] սիրական շուն. [7] հեռաւորութենէն վերջը. [8] նեղութիւն, ցաւ. [9] ճրագ. [10] ձգած էր. [11] գրեթէ. [12] անմիջապէս բորբոքած էին. [13] մխիր դարձած. [14] անդարմանելի [15] գոչեց. [16] չարիք:

Fragen.

Wie war Newtons Temperament? — Was hatte Sir Isaak? — Wie hieß der Hund? — Was geschah eines Abends? — Als er zurückkam, was fand er? — Waren die Papiere wichtig (*կարեւոր*)? — Was geschah mit den Papieren? — Wie war dieser Verlust? — Warum? — Wie rief Newton aus?

16. Irrtum eines Bauers. *Գեղացոյ մը սխալմունքը:*

Ein Bauer brachte eines Tages einen Korb voll Birnen in das Schloß eines vornehmen[1] Herrn. Auf der Stiege[2] fand er zwei Affen, welche wie die Kinder gekleidet waren. Ihre Kleider waren sehr schön und mit Gold gestickt[3]; sie hatten auch einen kleinen Degen[4] an der Seite und einen Hut auf dem Kopfe. Diese drolligen[5] Tiere warfen sich auf den Korb des Bauers, der ehrfurchtsvoll[6] den Hut abnahm[7] und sich[8] einen großen Teil seiner Birnen nehmen ließ[8].

Sobald der Herr den Korb leer sah, fragte er den Bauer: „Warum hast du den Korb nicht gefüllt?" — „Gnädiger Herr[9]," antwortete der Bauer, „er war ganz voll; aber Ihre Söhne haben ihn zur Hälfte[10] geleert; sie haben die Birnen nach ihrem Geschmack[11] gefunden, und ich hatte nicht den Mut, sie ihnen zu verweigern[12]."

[1] բարձրաստիճան, աղնուական. [2] սանդուխ. [3] ոսկեհիւս. [4] սուր. զուարճալի. [6] մեծարանօք. [7] գլխարկը վար առաւ. [8] թող տուաւ որ առնուն. [9] Տէր իմ. [10] մինչեւ կէսը. [11] քիմք. [12] զլանալ:

Fragen.

Was brachte ein Bauer eines Tages? — Wohin brachte er sie? — Wen fand er auf der Stiege? — Wie waren ihre Kleider? — Was hatten Sie an der Seite? — Was thaten diese drolligen Tiere? — Was that der Bauer? — Was fragte der Herr den Bauer? — Was antwortete der Bauer?

17. Dekan Swift und sein Diener.

Als der verstorbene Dekan[1] Swift, von einem Diener begleitet[2], einst auf einer Reise war, kehrten[3] sie in einem Wirtshause ein[3], wo sie die ganze Nacht logierten[4]. Des Morgens rief[5] der Dekan nach[5] seinen Stiefeln; der Diener brachte sie sogleich ungeputzt. Als der Dekan sie sah, sagte er: „Was ist das, Tom?" — „Da Sie im Begriff sind[6] weiter zu reiten, dachte ich, sie würden bald wieder schmutzig werden." — „Sehr gut", sagte der Dekan, „gehe und mache[7] die Pferde fertig[7]."

Mittlerweile befahl der Dekan dem Wirt, seinem Diener kein Frühstück zu geben. Als der Diener zurückkam, fragte der Dekan, ob die Pferde fertig wären. „Ja, mein Herr", erwiderte Tom. — „Dann gehe und führe[8] sie heraus", sagte der Dekan.

[1] աւագերէց. [2] ընկերակցութեամբ. [3] պանդոկ մ'իջնալ. [4] բնակիլ, ագանել. [5] խնդրեց. [6] կ'ուզէք, միտք ունիք. [7] պատրաստել. [8] հոս բերը.

„Ich habe noch kein Frühstück[9] gehabt, mein Herr". „O, das thut nichts", sagte der Dekan, „wenn du gefrühstückt hättest, so würdest du bald wieder hungrig werden." Sie stiegen[10] auf und ritten[11] fort. Als sie ritten[12], zog der Dekan ein Buch aus der Tasche und begann zu lesen.

Ein Herr begegnete ihnen, und indem er den Doktor lesen sah, wollte er ihn nicht stören, sondern ging vorüber, bis er dem Diener begegnete. „Wer ist jener Herr?" sagte er zu dem Diener. „Das ist mein Herr (Gebieter)." — „Das weiß ich, du Dummkopf[13]", sagte der Herr, „aber wohin geht Ihr?" — „Wir gehen in den Himmel", erwiderte Tom. — „Wie kannst du das wissen?" fragte der Herr. „Weil ich faste[14] und mein Herr betet."

[9] նախաճաշ չեմ ըրած. [10] auf'steigen ածէ. բայ (ձի) հեծնալ. [11] ճամբ բայ ելան. [12] ճամբան երթալու ատեն. [12] ապուշ մարդ. [14] ծոմ եմ:

18. Das Ei des Kolumbus.

Pedro Gonzalez de Mendoza, der Groß-Kardinal von Spanien, lud[1] den Kolumbus zu einem Festmahl[2] ein, wo er ihm den ehrenvollsten Platz bei Tische anwies[3] und ließ ihn mit den Ceremonien[4] bedienen, welche in jenen Zeiten gegen Könige (Fürsten) beobachtet wurden[5]. Bei dieser Mahlzeit[2] soll[6] die wohlbekannte[7] Anekdote von dem Ei vorgekommen[8] sein. Ein anwesender[9] seichter[10] Höfling (պալատական), unwillig über[11] die Ehren, welche dem Kolumbus erwiesen wurden, und eifersüchtig[12] auf ihn, als einen Fremden, fragte ihn plötzlich, ob er glaubte, daß, im Falle er Indien[13] nicht entdeckt hätte, es keine anderen Leute gäbe, welche der Unternehmung[14] fähig[15] gewesen wären.

Auf dies gab Kolumbus keine unmittelbare[16] Antwort, sondern nahm ein Ei und lud die Gesellschaft ein, es auf die Spitze[17] zu stellen. Jeder versuchte[18] es aber vergebens; worauf er es ein wenig auf den Tisch schlug, so daß er die Spitze brach und ließ es auf dem zerbrochenen Teile stehen[19]. Auf diese einfache Art zeigte er, daß, nachdem er einmal den Weg zu der neuen Welt gezeigt hatte, nichts leichter war, als ihm zu folgen.

[1] ein'laden ածէ. բայն իւր. հրաւիրել. [2] կոչումնք. [3] որոշեց. [4] մեծարանք, քաղաքավարական ձեւերը. [5] կ'ըլլային. [6] կ'ըսուի թէ. [7] աշխարհածանօթ. [8] տեղի ունենալ, պատահիլ. [9] ներկայ եղող. [10] թեթեւ. [11] չկարենալով տանիլ. [12] նախանձելով. [13] Հնդկաստան (= Ամերիկա). [14] ձեռնարկութիւն. [15] առակ. [16] անմիջական, ուղղակի. [17] ծայր. [18] փորձել. [19] կեցուց, կանգնեց:

2. ՈՏԱՆԱՒՈՐՔ

1. Der Frühling.

Endlich wird die Wiese grün,
Lerchen[1] singen, Veilchen[2] blüh'n;
Und das kleine Mücklein[3] freut
Sich der holden[4] Frühlingszeit.
Freude tönt[5] durch Wald und Feld.
Ist's nicht schön in Gottes Welt?

1 արտոյտներ. 2 մանուշակ. 3 փոքրիկ մժղուկն. 4 քաղցր. 5 հնչել:

2. Gott sorgt für alle.

Der kleine Käfer[1] schwirrt[2] umher,
Und lebt von seinem Blatt;
Das bunte Vöglein fliegt umher,
Und ißt[3] sich täglich satt.
Den Käfer und das Vöglein liebt
Der Gott, der uns auch Speise gibt.

1 միջատ. 2 այսր անդր թրթռալ. 3 sich satt essen ցյագ ուտել:

3. Die Unschuld.

Die Unschuld bringt Freude
und fröhlichen Sinn[1].
Sie führet auf Blumen
durchs Leben uns hin;
Sie zieret[2] uns schöner
als Perlen und Gold,
Und machet gleich Engeln
uns lieblich und hold[3].

1 զգացումն, սիրտ. 2 զարդարել. 3 սիրուն, հաճելի:

4. Ein Blumenkranz. *Ծաղկեփունջ մը:*

An Unschuld sei der Lilie gleich,
Und wie das Veilchen demutreich[1],
Im Guten treu wie Immergrün[2] —
So wirst du schön wie Rosen blüh'n.

1 խոնարհ. 2 յարկանաչ, կուսածաղիկ:

5. Die Wasserrose[1].

Es spielte ein Knäblein
im blumigen[2] Klee[3]
Am grünenden[4] Walde,
am bläulichen[5] See.
Und sieh! in den Binsen[6]
des Ufers da lacht
Die schönste Seerose[1]
in goldener Pracht.

Das Knäblein verachtet
ihr Warnen[11] und Fleh'n[12];
„Ei, ruft er, es wird mir
so leicht nichts gescheh'n".
Schon pflückt er die Blume —
da sinkt er hinab,
Und findet im Wasser
ein schauerlich[13] Grab.

Mein Knäblein, das watet[7]
mit frevelndem[8] Mut,
Die Blume zu pflücken,
hinein in die Flut[9].
„Halt", rief ihm die Mutter
mit warnendem Mund,
„O bleibe zurück,
sonst gehst[10] du zu Grund[10]!"

Die Mutter erhebet[14]
ein Jammergeschrei[14],
Es laufen die Kinder
des Dorfes herbei;
„O", ruft sie, „o ehret
der Eltern Gebot;
Nicht-folgen[15] bringt Kindern
Verderben[16] und Tod".

1 կոկոռ (ծաղիկ). 2 ծաղկած. 3 առուոյտ. 4 կանաչ. 5 կապուտակ. 6 եղէգն. 7 քալել, երթալ. 8 յանդուգն. 9 հոսանք, ալիք. 10 կորսուիլ, մեռնիլ. 11 աղաչարարութիւն. 12 աղաչանք. 13 սոսկալի. 14 աղիողորմ ձայներ հանել. 15 անհնազանդութիւն. 16 կորուստ:

6. Jesus der Helfer. *Քհսուս Փրկիչ:*

Es zog[1] ein guter Mann durch's Land,
war allen Leuten wohlbekannt[2].
Durch welche Stadt er ging, da kamen
die Armen all', wer krank und wund[3],
und all' die Blinden, all' die Lahmen,
und riefen: „Herr, mach' uns gesund[4]!"
Und er mit freundlichem Erbarmen[5]
blieb gleich auf seinem Wege steh'n,
und sprach so liebreich[6] zu den Armen:
„Was ihr begehrt, soll euch gescheh'n."
Da konnten gleich die Blinden sehen,
vorüber[7] war der Kranken Leid[8],
die Schwachen und die Lahmen gehen
so froh von dannen[9] nah und weit.

1 կ'ուղեւորէր. 2 քաջածանօթ. 3 վիրաւորեալ. 4 բժշկէ. 5 վշտակցութիւն. 6 քաղցրութեամբ. 7 անցած. 8 ցաւ, հիւանդութիւն. 9 անկէ:

Und alle danken laut und loben
den Mann, der solche Hilf' erweist,
der zu uns kam vom Himmel droben[10],
und daß er Jesus Christus heißt.
Drum[11] ist umher[12] im ganzen Land
sein Name längst auch wohlbekannt.

10 Հոն երկնքէն. 11 = darum անոր համար. 12 ամէն տեղ։

7. Der Aufschub. *Յապաղում։*

„Morgen, morgen, nur nicht heute!" —
Sprechen immer träge Leute; —
„Morgen! — Heute will ich ruh'n; —
Morgen — jene Lehre fassen[1];
Morgen — diesen Fehler lassen[2];
Morgen dies und jenes thun!" —

Und warum nicht heute? — Morgen
Kannst du schon für and'res sorgen. —
Jeder Tag hat seine Pflicht.
Was geschehʼn ist, ist geschehen,
Das nur kannst du übersehen[3];
Was geschehʼn kann, weißt du nicht.

Wer nicht vorgeht[4], geht zurücke[5].
Unsʼre schnellen Augenblicke
Gehen vor — nie hinter sich.
Das ist mein, was ich besitze, —
Diese Stunde, die ich nütze[6];
Die ich hoff' ist nicht für mich.

Jeder Tag — ist er[7] vergebens[7] —
Ist im Buche meines Lebens
Nichts, ein unbeschrieb'nes[8] Blatt.
Wohl denn! — Morgen, sowie heute
Steh'[9] darin auf jeder Seite
Von mir eine gute That.

1 ի միտ առնուլ, սորվիլ. 2 պակասութիւնը շտկել. 3 անտես ընել. 4 յառաջ երթալ. 5 ետ դառնալ. 6 = benützen (յօգուտ) գործածել. 7 եթէ անպտուղ է. 8 չգրուած, ճերմակ. 9 թող գտնուի։

8. Lerche[1] und Knabe.

Knabe: O, liebe Lerche, sag' nur an,
Was dich so lustig[2] machen kann?
Du säest[3] nicht, du erntest[4] nicht
Und sammelst in die Scheuern[5] nicht,
Und fliegst so hoch und singst so gern,
Als säh'st du Gott den Herrn.

Lerche: Der Vater droben sorgt für mich,
Drum[6] sing ich ihm mein Lied,
Doch viel mehr sorgt er noch für dich,
Drum komm und singe mit!

1 արտոյտ. 2 ուրախ զուարթ. 3 սերմանել. 4 հնձել. 5 շտեմարան. 6 = darum անոր համար։

9. Morgenliedchen. *Երգ առաւօտեան։*

Gott Lob und Dank! wie wohl ist mir!
Ich bin gesund erwacht[1];
Mein lieber Gott, ich danke dir
Für diese sanfte[2] Nacht!

Du bist so lieb[3], du bist so gut.
Hast mich schon oft erfreut,
Gieb jedem, der nichts Böses thut,
Recht viele Freude heut'!

Ich bin dein Kindlein ganz und gar[4]
Und will auch folgsam[5] sein,
Wie einst das Jesukindlein[6] war,
So gut und engelrein[7].

1 արթննալ. 2 հանդարտ, խաղաղ. 3 քաղցր, մարդասէր. 4 բոլորովին. 5 հնազանդ, հլու. 6 Յիսուս մանուկ. 7 հրեշտակի պէս մաքուր՝ անմեղ։

10. Das Bächlein. *Գետակ։*

Du Bächlein, silberhell[1] und klar,
Du eilst[2] vorüber immerdar[3],
Am Ufer steh' ich, sinn'[4] und sinn':
Wo kommst du her? Wo gehst du hin?

1 արծաթափայլ. 2 սահիլ. 3 անդադար. 4 խորհիլ, մտածել.

„Ich komm' aus dunkler Felsen Schoß[5];
Mein Lauf geht über Blum' und Moos[6];
Auf meinem Spiegel schwebt[7] so mild
Des blauen Himmels freundlich[8] Bild.

Drum hab' ich frohen Kindersinn[9];
Es treibt[10] mich fort[10], weiß nicht wohin.
Der mich gerufen aus dem Stein,
Der, denk' ich, wird mein Führer sein.

5 գոգ. 6 մամուռ. 7 ծփալ. 8 զուարթագոյն. 9 տղայամտութիւն. 10 յառաջ մղել։

14

11. Der Blinde und der Lahme[1].

Von ungefähr[2] muß einen Blinden
Ein Lahmer auf der Straße finden,
Und Jeder hofft schon freudenvoll[3],
Daß ihn der andere leiten[4] soll.

„Dir", spricht der Lahme, beizustehen?
Ich armer Mann kann selbst nicht gehen;
Doch scheint's, daß du zu einer Last[5]
Noch sehr gesunde[6] Schultern hast.

Entschließe dich, mich fortzutragen,
So will ich dir die Wege sagen;
So wird dein starker Fuß mein Bein,
Mein helles Auge deines sein".

Der Lahme hängt mit seinen Krücken[7]
Sich auf des Blinden breiten Rücken. —
Vereint wirkt[8] also dieses Paar
Was einzeln keinem möglich war.

1 կաղ. 2 ըստ պատահման. 3 ուրախութեամբ. 4 առաջնորդել. 5 բեռ. 6 առողջ զօրաւոր. 7 անթացուպ նեցուկ. 8 գործել, ընել։

Գ. ԲԱՌԱԳԻՐՔ

ՀԱՅԵՐԷՆ-ԳԵՐՄԱՆԵՐԷՆ

Ա.

Ագառակ der Acker.
ագռաւ der Rabe.
ադամանդ der Diamant.
ազատ frei.
ազատել retten, befreien; freisprechen.
ազատութիւն die Freiheit.
ազգ die Nation.
ազդեցութիւն der Einfluß.
աթոռ der Stuhl.
ալ auch.
Ալբերտոս Albert.
ալիւր das Mehl.
Ալպեան լերինք die Alpen.
ախոռ der Stall.
ածելի das Rasiermesser.
ածիլել rasieren.
ականջ das Ohr (43).
ակռայ der Zahn.
ահաւասիկ hier ist, hier sind.
աղ das Salz (44).
աղախին die Magd.
աղաղակ der Lärm.
աղեղ der Bogen.
Աղեքսանդր Alexander.
աղէկ gut. — ադ. wohl.
աղմուկ der Lärm.
աղուէս der Fuchs.
աղջիկ das Mädchen; die Tochter.
աղտոտ schmutzig.
աղտոտել beschmutzen.
աղքատ arm.
աղքատութիւն die Armut.
ամիլ wachsen.
ամառ der Sommer.
ամբաստանել anklagen.
ամբարտաւան stolz.
Ամերիկա Amerika.
Ամերիկացի der Amerikaner.
ամէն մէկը տ. իւրաքանչիւր.
ամիս der Monat.
ամուսին { der Gatte, der Ehegatte; die Gattin.
ամուսնանալ sich verheiraten.
ամպ die Wolke.
այծեամ das Reh (110).
այն jener, e, es.
այո ja.
այս dieser, e, es.
այսպէս so.
այսօր heute. [(56).
այրի der Witwe; — (կին) die Witwe
այցելութիւն der Besuch.
անագապղինձ das Erz (44).
անասուն das Tier (43).
— ընտանի — das Haustier.
Անգլիա England ն.
Անգլիացի der Engländer.
աներեւոյթ ըլլալ verschwinden.
անիրաւութիւն das Unrecht.
անկարելի unmöglich.
անկողին das Bett (43).
անհանգստութիւն die Unruhe.
անհոգ nachlässig.
անձրեւ der Regen.
անձրեւ գալ regnen.
անձրեւնոց der Regenschirm.
անմեղ unschuldig.
անմիջապէս gleich, sogleich.
անմիտ thöricht.
անմտութիւն die Dummheit.
անյաջողակ ungeschickt.
անուն der Name (22).
անուշ süß.
անտառ der Wald (42).
անօթի hungrig.
անօթի ըլլալ Hunger haben.
անցընել (ժամանակ) zubringen.
աշակերտ der Schüler.
աշակերտակից der Mitschüler.
աշխատութիւն die Arbeit.
աշխարհացոյց die Karte.
աշխարհք die Welt (32).
աշտարակ der Turm.
ակոց die Brille.
աչք das Auge (43).
ապահովութիւն die Sicherheit.
ապարանջան das Armband.
ապշութիւն die Dummheit.

ապուխտ, խոզի — der Schinken.
ապրիլ leben.
Ապրիլ (ա-փ-) der April.
առած, առակ } das Sprüchwort.
առանձին einsam; allein.
առանձնութիւն die Einsamkeit.
առատաձեռն freigebig.
առատութիւն der Überfluß.
առարկայ der Gegenstand.
առաքինութիւն die Tugend.
առիւծ der Löwe.
առնուլ (an)nehmen դր-.
առողջութիւն die Gesundheit.
առու der Bach.
առուտուր der Handel.
ասեղ die Nadel.
Ասիա Asien.
ասուի das Tuch.
ասպետ der Ritter.
աստղ der Stern.
աստուած Gott.
ատելի gehässig.
ատրճանակ die Pistole.
արագիլ der Storch. [rechte.
արդար ած. gerecht. — գյ. der Ge-
արդարութիւն die Gerechtigkeit.
արդէն schon.
արդիւնք das Verdienst (55).
արդիւնաւորիլ պետ արժանի ըլլալ.
արեգակն, արեւ } die Sonne.
արթուն wachsam.
արժանի würdig.
արժանի ըլլալ verdienen (հգց.).
արժել kosten.
արժէք der Wert.
արիաբար mutig.
արծաթ das Silber.
արծիւ der Adler.
արկղ der Koffer.
արհամարհել verachten.
արուեստ die Kunst.
արջ der Bär.
— սպիտակ արջ der Eisbär.
արքունիք der Hof.
աւազակ der Räuber; պետ գող.
աւարել plündern.
աւել der Besen.
աւելի mehr.
աւելցնել hinzufügen.
աւրել kehren.
Աւստրալիա Australien.
Աւստրիա Österreich.
Աւստրիացի der Österreicher.
Ափրիկէ Afrika.
աքաղաղ der Hahn.

Բ.

Բազմոց das Sofa.
բազուկ der Arm (28).
բախել klopfen (an die Thür).
բախտ das Glück.
բակ der Hof.
բաղանիք das Bad.
բայց aber.
բան պետ իր.
բանալ öffnen, aufmachen.
բանալի der Schlüssel.
բանակ das Heer (43).
բանակ(եցաղ) das Lager.
բանաստեղծ der Dichter.
բանաստեղծութիւն das Gedicht.
բանբեր der Bote.
բանտ das Gefängnis.
բանտարկեալ der Gefangene.
բառ das Wort.
բառագիրք das Wörterbuch.
բարբարոս der Barbar.
բարեկամ der Freund.
բարեկամութիւն die Freundschaft.
բարերարութիւն die Wohlthat.
բարի gut.
Բարիզ Paris.
բարկութիւն der Zorn.
բարձր hoch.
բարձր(աձայն) laut.
բարձրութիւն die Höhe.
բացակայ abwesend.
բացակայութիւն die Abwesenheit.
բաւական genug.
Բելգիա Belgien.
բեռ die Ladung; die Last.
բժիշկ der Arzt.
բժշկել heilen.
բնակիլ wohnen.
բնակիչ der Bewohner, der Einwohner.
բնակութիւն der Aufenthalt, die Wohnung.
բոլոր aller, e, es.
բոլորովին ganz, gänzlich.

բոյն das Nest.
բռնաւոր der Tyrann.
բռնել halten; ergreifen.
Բրուսիա Preußen.
Բրուսիացի der Preuße.

Գ.

Գագաթ der Gipfel.
գալ kommen; ankommen դր-.
Գաղղիա Frankreich.
Գաղղիացի der Franzose.
գաղտնիք das Geheimnis.
գայլ der Wolf.
գայլախազ der Kiesel.
գառնուկ das Lamm.
գարեջուր das Bier.
գարուն der Frühling.
գաւազան der Stock.
գաւազան (պարտէզու) der Spazier-
գաւառ das Land. [stock.
գեղ das Dorf.
գեղացի der Bauer (41).
գեղեցիկ schön.
գետ der Fluß.
գետեզերք das Ufer (21).
գետին der Boden.
գետնախնձոր die Kartoffel.
գերեզման das Grab.
Գերմանացի der Deutsche.
Գերմանիա Deutschland.
գէշ schlecht.
Գէորգ Georg.
գինի der Wein.
գիշեր die Nacht.
գիտնալ wissen.
գիտութիւն die Wissenschaft.
գիտուն gelehrt.
գիր die Schrift (32), der Buchstabe
գիրք das Buch. [(22).
գիւղերք die Landschaft.
գլխարկ der Hut; պետ խոյր.
գլխացաւ das Kopfweh, der Kopf-
schmerz.
գլուխ der Kopf, das Haupt.
գծագրութիւն die Zeichnung.
գմբեթ das Gewölbe.
գնդակ die Kugel.
գնդասեղ die Stecknadel.
գնել kaufen.
գոհ zufrieden (mit).
գոհար das Kleinod (յ-.—ien).
գոհութիւն die Zufriedenheit.
գող der Dieb.
գոյն die Farbe.
գովութիւն das Lob (45).
գորգ der Teppich.
գործածութիւն der Gebrauch.
— չարաչար գործածութիւն der
Mißbrauch.
գործավար der Arbeiter.
գործել handeln; arbeiten.
գործունեայ thätig.
գործք, գործողութիւն } die That (32), die Hand-
lung; die Arbeit; das
Geschäft; das Werk (44).
գործունէութիւն die Thätigkeit.
Գուլիելմոս Wilhelm.
գունատ bleich.
գունդ (զօրաց) } die Truppen; das Regi-
ment (44).
գուշակել erraten.
գտնել finden; erfinden; entdecken.
գրավաճառ der Buchhändler.
գրել schreiben դր-.
գրիչ die Feder.
գրպան die Tasche.

Դ.

Դայեակ die Amme.
դանակ das Messer.
Դանուբ die Donau.
դաշինք, դաշնակցութիւն } der Bund,
das Bündnis.
դաշնամուր das Klavier.
դաշոյն der Dolch.
դաշտ das Feld.
դաս die Lektion. 2. die Klasse.
դաստիարակ der Lehrer.
դատարկապորտ der Landstreicher.
դար das Jahrhundert.
դարձենիկ der Zimmt.
դարձընել wenden.
դգալ der Löffel.
Դեկտեմբեր der Dezember.
դեղ die Arznei.
դեղին gelb.
դեռ noch. — չ... noch nicht.
դեսպան der Gesandte.
դերձակ der Schneider.
դէպք der Zufall.

դժբախտ unglücklich.
դժբախտութիւն das Unglück (45).
դժուար schwer.
դժուարութիւն die Schwierigkeit.
դիմել (մեկուն) sich wenden an (հայց.).
դիպուած տես դէպք.
դիտաւորութիւն die Absicht.
դիտել beobachten.
դիւրին leicht.
դիւցազն der Held (25).
դղեակ das Schloß.
դուռ das Thor (43), die Thür(e).
դուստր die Tochter (43).
դուրս երթալ՝ ելլել ausgehen.
դուրս հանել ausziehen.
դուքս der Herzog.
դպրոց die Schule.
դրամագլուխ das Kapital (44).
դրացի der Nachbar (41).

Ե.

Եգիպտոս Egypten.
Եդուարդ Eduard.
եթէ wenn.
եկեղեցի die Kirche.
եղանակ (երաժշտութեան) die Melodie.
եղանակ (տարւոյ) die Jahreszeit.
եղանակ տես կերպ.
եղբայր der Bruder.
եղբօրաղջիկ die Nichte.
եղբօրորդի der Neffe.
եղեւին die Tanne.
եղէգ das Rohr (43).
ենթադրել vermuten.
երաժշտութիւն die Musik.
երբ wann?
երբեմն տես յառաջագոյն.
երբեք, ոչ — nie, niemals.
երգ das Lied.
երգել singen ձրտ.
երգիչ der Sänger.
երես das Gesicht.
երես (թղթոց) տես էջ.
երեքշաբթի der Dienstag.
երէկ gestern.
երկաթ das Eisen.
երկաթագրիչ die Stahlfeder.
երկաթուղի die Eisenbahn.
երկայն lang.
երկայն աւուն տ. lange.
երիտասարդ ած. jung.
երիտասարդ գ. der Jüngling.
երկինք der Himmel.
երկիր die Erde; das Land.
երկուշաբթի der Montag.
երկուքն ալ } beide (71).
երկոքեան }
երկվեցեակ das Dutzend.
երկրագործութիւն der Ackerbau.
երջանիկ glücklich.
երջանկութիւն das Glück.
Եւրոպա Europa.
Եւրոպացի der Europäer.
եփել kochen.

Զ.

Զանգակատուն der Kirchturm.
զարդարել schmücken.
զարհուրելի schrecklich.
զարմանալ bewundern.
զարմանք die Bewunderung.
զարնել schlagen ձրտ.
զարնել (դուռը) klopfen.
զաւակ տես տղայ.
զբօսնուլ sich unterhalten ձրտ.
զզուելի häßlich.
զինուոր der Soldat.
զլանալ abschlagen ձրտ., verweigern.
զմելին das Federmesser.
զննել beobachten.
զոյգ das Paar.
զով frisch.
զուարթ fröhlich.
զուարճութիւն die Unterhaltung.
զուր, ի — umsonst.
զրպարտել verleumden.
զօրապետ der General, der Feldherr.
զօրացընել stärken.
զօրաւոր stark.
զօրութիւն die Kraft, die Stärke.

Է.

Էշ der Esel.
էջ die Seite.
էրիկ der Mann, der Gatte.

Ը.

Ըմբռնել ergreifen, bezreifen ձրտ.
ընդունիլ erhalten, bekommen ձրտ.

ընել thun ձրտ.
ընթերցող der Leser.
ընկեր der Gefährte, der Nächste.
ընկերակից der Kamerad.
ընկերանալ begleiten. (հայց.).
ընկերութիւն die Gesellschaft.
ընկոյզ die Nuß.
ընտրել wählen.
ըսել sagen.

Թ.

Թագաժառանգ der Kronprinz.
Թագաւոր der König.
Թագաւորութիւն das Königreich.
Թագուհի die Königin.
Թալեր der Thaler.
Թաղումի das Begräbnis.
Թանաք die Tinte.
Թանկագին kostbar.
Թաշկինակ das Taschentuch.
Թատր(ոն) das Theater.
Թարգմանել übersetzen.
Թարգմանութիւն die Übersetzung.
Թարմ frisch.
Թաց naß.
Թեթեւ leicht.
Թերեւս vielleicht.
Թերթակալ die Brieftasche.
Թեւ der Flügel.
Թէյ der Thee.
— Թէյի սման die Theetasse.
Թիկնաթոռ der Armstuhl.
Թիւ die Zahl (32).
Թղթատեր der Briefträger.
Թշնամանք die Beleidigung.
Թշնամի der Feind.
Թողուլ } lassen, verlassen, auf-
Թող տալ } geben ձրտ.
Թոյլ տալ erlauben, zulassen ձրտ.
Թոյլտուութիւն die Erlaubnis.
Թոյն das Gift (44).
Թոնիր der Ofen.
Թովմաս Thomas.
Թուղթ das Papier.
Թռչուն der Vogel.
Թրջած naß.

Ժ.

Ժամ die Uhr (32); die Stunde.
Ժամագործ der Uhrmacher.
ժամանակ die Zeit (32).
ժամանակ անցընել die Zeit zubringen.
ժամացոյց die Uhr.
ժայռ der Fels (22).
ժապաւէն das Band.
ժառանգ(որդ) der Erbe.
ժառանգութիւն die Erbe.
ժողովուրդ das Volk.
ժողովել (ծաղիկ) pflücken.
ժողովուիլ sich versammeln.

Ի.

Իմանալ erfahren ձրտ.
իմաստութեամբ weise.
իմաստուն der Weise.
ինչո՞ւ warum?
ինչպէս wie?
ինքնակամ freiwillig.
իշխան der Fürst, der Prinz (25).
իսկոյն sogleich.
Իտալացի der Italiener.
Իտալիա Italien.
իր die Sache, das Ding (44).
իրաւունք das Recht (44).
իրաւունք չունենալ Unrecht haben.
իրօք wirklich.
իւրաքանչիւր jeder, e, es.

Լ.

Լայն breit.
լափել verschlingen ձրտ.
լեգէոն die Legion.
լեզու die Zunge, die Sprache.
Լեհ der Pole.
լեռ der Berg.
լերինք, լերանց շղթայ das Gebirge.
լեցընել erfüllen, voll machen.
լիճ der See (42, 55).
լիտր das Pfund (44).
լծակ der Hebel.
լմնցընել vollenden, vollbringen.
լողալ schwimmen ձրտ.
Լոնտոն London.
լուծ das Joch (44).
լումայափոխ der Banquier.
լուսաւորել erleuchten.
լուր die Nachricht.
լռութիւն das Stillschweigen.
լռութիւն պահել d. St. beobachten.
լսել hören, zuhören, anhören.

Խ.

խաբեբայ der Betrüger.
խաբել täuschen.
խահուէ der Kaffee.
խաղ das Spiel (43).
խաղալ spielen.
խաղաղութիւն der Friede (22).
խաղաղցնել stillen, beſänftigen.
խաղող die Traube.
խայթոց der Stachel (41).
խանգարել ſtören.
խար das Heu.
խաւար die Finſternis.
խաւարին dunkel.
խաւրել ſchicken, ſenden.
խելագար verrückt.
խելք der Verſtand, die Vernunft.
խելօք artig.
խենդ տե՛ս յիմար.
խեւութիւն տե՛ս յիմարութիւն.
խիղճ տե՛ս խղճմտանք.
խիստ ſtreng.
խաղունկ die Schnecke.
խղճմտանք das Gewiſſen.
խմել trinken ղբ.
խնամակալ der Vormund (42).
խնայողութիւն die Sparſamkeit.
խնդրել verlangen.
խնձոր der Apfel.
խնձորենի der Apfelbaum.
խնտալ lachen.
խոզ das Schwein (44).
խոհակեր der Koch.
խոյս տալ ausweichen ղբ.
խոյր die Kappe, die Mütze.
խոնջ տե՛ս յոգնած.
խոստանալ verſprechen ղբ.
խոստումն das Verſprechen.
խոտ das Gras.
— (չոր) տե՛ս խար.
խորամանգ liſtig.
խորհուրդ der Rat (45).
խորհուրդ տե՛ս մտածութիւն.
խորոված der Braten.
խորշել ausweichen, (ver)meiden ղբ.
խորունկ tief.
խուց das Zimmer.
խօսակցութիւն das Geſpräch.
խօսիլ ſprechen von..., reden über ..

Ծ.

Ծախել verkaufen.
Ծախսել ausgeben ղբ.
Ծածկել bedecken mit ...
Ծաղիկ die Blume.
Ծաղրել ſpotten (տե՛ս.).
Ծանօթ bekannt.
Ծանօթութիւն die Kenntnis.
Ծառայ der Diener, der Bediente.
Ծառայել dienen.
Ծառայութիւն der Dienſt.
Ծանր ſchwer.
Ծեր alt.
Ծեփել anſtreichen ղբ.
Ծիծաղիլ lachen.
Ծիրանի գօտի der Regenbogen.
Ծնողք die Eltern.
Ծնունդ die Geburt.
Ծոյլ träge, faul.
Ծով die See (55), das Meer (43).
Ծովեզերք die Küſte.
Ծռիլ ſich biegen ղբ.

Կ.

Կազմարար der Buchbinder.
Կազմել bilden.
Կաթ die Milch.
Կաթիլ der Tropfen.
Կաղնի die Eiche.
Կամ oder.
Կամ-կամ entweder—oder.
Կամաց langſam.
Կամաւ freiwillig.
Կամուրջ die Brücke.
Կամք der Wille (22).
Կայծ der Funke (22).
Կայմ der Maſt (42).
Կայսր der Kaiſer.
Կանաչ grün.
Կանգնել (= կանգուն դնել) ſtellen.
Կանգուն die Elle.
Կանոն die Regel.
Կանոն (գծելու) das Lineal.
Կանչել rufen ղբ.
Կապարագրիչ տե՛ս մատիտ.
Կապիկ der Affe.
Կապոյտ blau.
Կառապան der Kutſcher.
Կառավարել regieren.

Կառավարութիւն die Regierung.
Կառք der Wagen.
Կատարել vollbringen, vollziehen [ղբ.
Կատու die Katze.
Կարագ die Butter.
Կարապ der Schwan.
Կարդալ leſen ղբ.
Կարեւոր wichtig.
Կարմ die Angel.
Կարծիք die Meinung.
Կարծր hart.
Կարկանդակ der Kuchen.
Կարճ kurz.
Կարմիր rot.
Կարոլոս Karl.
Կացին das Beil (44).
Կեանք das Leben.
Կեթէ Göthe.
Կենդանագիր տե՛ս պատկեր.
Կեռաս die Kirſche.
Կերակուր die Speiſe, die Nahrung.
Կերպ die Weiſe.
Կերպարանք das Geſicht.
Կին die Frau (32), das Weib.
Կինամոն das Zimmt.
Կիրակի der Sonntag.
Կլիմայ das Klima.
Կլլել verſchlingen ղբ.
Կլոր rund.
Կղզի die Inſel.
Կշռել wiegen ղբ.
Կշտամբանք der Vorwurf.
Կողմ die Gegend.
Կողոպտել plündern.
Կողով der Korb.
Կոմս der Graf (25).
Կոյս die Jungfrau.
Կոյտ der Haufe (22).
Կոյր blind.
Կոչուիլ heißen ղբ.
Կով die Kuh.
Կոտրել zerbrechen ղբ.
Կործանել zerſtören.
Կորովութիւն (մտաց) die Schärfe.
Կորսնցընել verlieren ղբ.
Կուրծք die Bruſt.
Կռիւ der Krieg; տե՛ս պատերազմ.
Կտաւ die Leinwand. [վէճ.
Կտոր das Stück.
Կտրոց das Federmeſſer.
Կրակ das Feuer.
Կրթել erziehen ղբ.
Կրթութիւն die Übung.
Կրտսեր jung.
Կրքոտ laſterhaft.
Կրօնաւոր տե՛ս միանձն.
Կօշիկ der Stiefel.
Կօշկակար der Schuhmacher.

Հ.

Հագնիլ anziehen ղբ.
Հագուստ das Kleid.
Հակառակորդ der Gegner.
Հաճոյ angenehm.
Հաճոյք das Vergnügen.
Համ der Geſchmack.
Համալսարան die Univerſität, die Hochſchule.
Համառօտ kurz.
Համբերել Geduld haben.
Համբերութիւն die Geduld.
Համեստ beſcheiden
Համոզել überzeugen.
Հայ der Armenier.
Հայաստան Armenien.
Հայելի der Spiegel.
Հայր der Vater.
Հայրենիք das Vaterland.
Հանգիստ գ. die Ruhe.
Հանգիստ ած. bequem.
Հանգչիլ ruhen.
Հանդարտ տե՛ս համաց.
Հանդարտեցընել ſtillen.
Հանդարտ(ութեամբ) ſanft.
Հանդիպիլ begegnen.
Հանք das Mineral (44).
Հաշիւ die Rechnung.
Հասած reif.
Հասակ das Alter.
Հասարակ gewöhnlich.
Հասկնալ verſtehen ղբ.
Հասնիլ ankommen ղբ.
Հասուն reif.
Հատոր (գրքի) der Band.
Հարիւրապետ der Hauptmann (44).
Հարկաւորութիւն ունենալ brauchen.
Հարուած (հրդնի.) der Schuß.
Հարուստ reich.
Հարսն die Braut.
Հարստացընել bereichern.

Հարստութիւն der Reichtum (42).
Հարցում die Frage.
Հաց das Brot (44).
Հացագործ der Bäcker.
Հաւ das Huhn.
Հաւանականօրէն vermutlich.
Հաւանիլ einwilligen.
Հաւանութիւն die Erlaubnis.
Հաւանութիւն տալ bewilligen.
Հաւատարիմ treu.
Հաւատարմութեամբ treulich
Հաւատք der Glaube (22).
Հաւկիթ das Ei.
Հեզ sanft.
Հեթանոս der Heide.
Հելուետիա die Schweiz.
Հեղինակ der Verfasser, der Schriftsteller.
Հենրիկոս Heinrich.
Հեռաւորութիւն die Entfernung.
Հետեւիլ (nach)folgen, befolgen.
Հիմայ jetzt.
Հին alt, ehemalig.
Հինգշաբթի der Donnerstag.
Հիւանդ krank.
Հիւանդանոց das Spital (44).
Հիւանդութիւն die Krankheit.
Հիւր der Gast.
Հնարել erfinden ընդ.
Հնազանդ gehorsam.
Հնազանդիլ gehorchen.
Հնդկաստան Indien.
Հոգ die Sorge, die Besorgnis (43).
Հոգի die Seele, der Geist (42).
Հոլանտա Holland.
Հոկտեմբեր der Oktober.
Հողաթափ der Schuh (28).
Հով der Wind.
Հովանոց der Sonnenschirm.
Հովիւ der Schäfer.
Հորթ das Kalb
Հում roh.
Հունգարացի der Ungar (41).
Հունձք die Ernte.
Հրաժարիլ (պաշտօնէն) abdanken.
Հրահանգ տե՛ս *կրթութիւն*.
Հրաման der Befehl; տե՛ս *թոյլտուութիւն*.
Հրապարակ der Platz.
Հրապարակական öffentlich.
Հրացան das Gewehr.
Հրաւիրել einladen ընդ.
Հրեայ der Jude.
Հօրաքեռաղջիկ die Base, die Cousine.
Հօրաքեռորդի der Vetter (41).
Հօրաքոյր die Tante.
Հօրեղբայր der Onkel.
Հօրեղբօրաղջիկ տե՛ս *Հօրաքեռաղջիկ*.
Հօրեղբօրորդի տե՛ս *Հօրաքեռորդի*.

2.

Ձախ link.
Ձայն die Stimme.
Ձգել (ուրիշ ժամանակի) verschieben.
Ձեռնարկութիւն die Unternehmung, das Unternehmen.
Ձեռնոց der Handschuh.
Ձեռք die Hand.
— *բերել* erlangen, erhalten ընդ.
Ձէթ das Öl.
Ձի das Pferd (44).
Ձիւն der Schnee.
Ձմեռ der Winter.
Ձոր das Thal.
Ձուկ der Fisch.

Ճ.

Ճամբայ der Weg, die Straße.
Ճամբայ ելլել տե՛ս *մեկնիլ*.
Ճանչնալ kennen, erkennen.
Ճաշել speisen, zu Mittag essen.
Ճառագայթ der Strahl (42).
Ճարպիկ geschickt.
Ճարտասանութիւն die Beredsamkeit.
Ճինաստան China.
Ճերմակ weiß.
Ճիշդ richtig.
Ճիրան die Kralle.
Ճիւղ der Ast.
Ճճի տե՛ս *միջատ*.
Ճնճղուկ der Sperling.
Ճշմարիտ wahr.
Ճշմարտութիւն die Wahrheit.

Մ.

Մագիլ die Kralle.
Մագլել klettern.
Մագնիս der Magnet.
Մազ das Haar (43).
Մակոյկ տե՛ս *նաւակ*.
Մահ der Tod.

Մամ die Großmutter.
Մայիս der Mai.
Մայր die Mutter (42).
Մայրաքաղաք die Hauptstadt.
Մանկութիւն die Kindheit.
Մանուշակ das Veilchen.
Մաս der Teil.
Մատ der Finger.
Մատանի der Fingerhut, der Ring.
Մատնոց
Մատենագիր տե՛ս *հեղինակ*.
Մատիտ der Bleistift.
Մարգ (դրամ) die Mark.
Մարգ (ագեաին) die Wiese.
Մարգարիտ die Perle.
Մարդ der Mann (42), der Mensch
Մարդասիրութիւն die Leutseligkeit.
Մարդասպան der Mörder.
Մարդիկ die Leute.
Մարիամ Marie.
Մարմին der Körper, der Leib (42).
Մարտ der März.
Մաքուր rein.
Մեծ groß.
Մեծանձն großmütig.
Մեծանձնութիւն die Großmut.
Մեծարանք die Achtung.
Մեծարելի achtungswert.
Մեծցընել vergrößern.
Մեկնել erklären.
Մեկնիլ abreisen.
Մեղմ (ձայնիւ) leise.
Մեղու die Biene.
Մեղր der Honig.
Մեղրածուծ der Kolibri.
Մեռած tot, gestorben.
Մեռելաթաղ der Totengräber.
Մեռնիլ sterben ընդ.
Մետաղ das Metall.
Մետաքս die Seide.
Մերձաւոր der Nächste.
Մերձենալ nahen.
Մէգ die Nebel.
Մթին dunkel.
Միանձն der Mönch.
Միշտ immer.
Միջատ das Insekt (43).
Միջոց das Mittel.
Միտ դնել acht haben (auf . . .).
Միտք der Verstand, die Vernunft.
Մկրատ die Schere.
Մղել treiben. *ետ* — zurücktreiben.
Մնալ bleiben ընդ.
Մշակել bebauen.
Մշտնջենաւոր ewig.
Մոլի lasterhaft.
Մոլորիլ sich verirren.
Մոլութիւն das Laster (21).
Մոխրագոյն grau
Մորթ die Haut, das Fell (44).
Մութ dunkel.
Մուկ die Maus.
Մունջ stumm.
Մուրալ betteln.
Մուրացկան der Bettler.
Մուրճ der Hammer.
Մտադիր aufmerksam.
Մտածել betrachten, denken.
Մտածութիւն der Gedanke (22).
Մտիկ ընել zuhören, anhören.
Մօտենալ herannahen.
Մօրաքոյր die Tante.
Մօրեղբայր der Oheim.
Մովրիս Moriz.

Յ.

Յակովբ Jakob.
Յաղթ(ահար)ել überwinden ընդ.
Յաղթել besiegen.
Յաղթութիւն der Sieg.
Յաճախորդ der Kunde.
Յանդիմանել Vorwürfe machen.
Յանդիմանութիւն der Vorwurf.
Յանձն առնուլ sich verpflichten, übernehmen ադբ.
Յանձնարարութիւն der Auftrag.
Յանձնել übergeben ադբ.
Յանցանք der Fehler.
Յանցանք գործել fehlen.
Յապաղել verschieben ընդ.
Յառաջագոյն ehemals, früher.
Յարատեւութիւն die Beharrlichkeit.
Յարգել achten.
Յարգութիւն տե՛ս *մեծարանք*.
Յարկ das Dach.
Յարձակիլ (վրան) angreifen (հյց.).
Յաւիտենական ewig.
Յիմար ած. thöricht.
Յիմար գց. der Narr, der Thor (25).
Յիմարութիւն die Dummheit.

յիշատակ das Andenken.
յիշատակարան das Denkmal.
յիշողութիւն das Gedächtnis.
Յիսուս Jesus (59).
յոգնած müde.
յոգնիլ sich ermüden.
Յոյն der Grieche.
յոյս die Hoffnung.
Յովհաննէս Johann.
Յուլիանէ Julie.
Յուլիս der Juli.
Յունաստան Griechenland.
Յունիս der Juni.
Յունուար der Januar, Jänner.

Ն.

Նաբոլէոն Napoleon.
նաեւ auch.
նախանձիլ beneiden (հայ՝.
նախնիք die Vorfahren.
նամակ der Brief.
նամակատուն die Post (32).
նամակի թուղթ das Briefpapier.
նապաստակ der Hase.
նաւ das Schiff (43).
նաւակ das Boot (44).
նաւահանգիստ der Hafen.
նաւաստի { der Schiffmann 45), der Matrose.
նաւորդ der Schiffahrer.
նեղութիւն տէս վիշտ.
նենգաւոր տէս խորամանգ.
ներել verzeihen ընդ.
ներկայ gegenwärtig.
նկատել betrachten.
նկար das Gemälde.
նկարագիր der Charakter (41).
նկարել malen.
նկարիչ der Maler.
նմանութիւն das Gleichnis.
նշան das Zeichen.
նշանաւոր berühmt, merkwürdig.
Նոյեմբեր der November.
նոր neu.
նուագահանդէս das Konzert.
նուաճել erobern.
նուէր das Anerbieten.
նպաստաւոր günstig.
նպաստել begünstigen.
նպատակ das Ziel (44).

Շ.

Շաբաթ die Woche.
շաբաթ (օր) der Samstag.
շահաւոր günstig.
շահիլ gewinnen, erwerben ընդ.
շապիկ das Hemd (43).
շաքար der Zucker.
շատ viel, zu viel —, sehr դ.
շատ(եր) mehrere.
շատ մը mancher, e, es.
շարադրութիւն die Aufgabe.
շէնք das Gebäude.
Շիլլեր Schiller.
շինել տէս ընել.
շինել (տուն) bauen.
շիշ die Flasche.
շիտակ richtig.
շղունակ der Pantoffel (41).
շնորհակալութիւն der Dank (45).
շնորհք die Gunst (45).
շոգեկառք տէս երկաթուղի.
շոգենաւ { das Dampfschiff. das Dampfboot.
շողոքորթ der Schmeichler.
շողոքորթութիւն die Schmeichelei.
Շուէտ Schweden.
շուն der Hund (28).
շուշան die Lilie.
շուտ rasch, schnell.
շուք der Schatten.

Ո.

Ոգեղել (գետը) austreten ընդ.
ոյժ տէս զօրութիւն.
ոչ nein.
ոչխար das Schaf (43).
ոռոգել begießen ընդ.
ոսկի das Gold.
ոստ տէս ճիւղ.
ոստիկան der Polizeidiener.
ով wer?
ոտք der Fuß.
որդ der Wurm (42).
որդի der Sohn.
որչափ տէս քանի.
որս die Jagd.
որսորդ der Jäger.
ուզել wollen, verlangen.
ուղղել verbessern.

ուղտ das Kamel.
ուշ spät.
ուսանող der Student.
ուսումն das Studium (44).
ուսուցիչ der Professor (42), der Lehrer.
ուստի woher?
ուտել essen ընդ., speisen.
ուր wo?; wohin?
ուրախ froh, fröhlich.
ուրբաթ der Freitag.

Ձ.

Ձաստուած der Gott (42).
չարագործ der Übelthäter.
չարաճճի տէս ոտահակ.
չարիք das Übel.
չափաւորութիւն die Mäßigung.
չորեքշաբթի der Mittwoch.
չուան das Seil (43), das Tau (44).
չքաւորութիւն die Armut.

Պ.

Պալատ der Palast.
պակասութիւն տէս յանցանք.
պակսիլ fehlen.
պահակութիւն die Schildwache.
պահանջել verlangen.
պահապան der Wächter.
պաղ kalt.
պայմանաժամ die Frist.
պայտ das Hufeisen.
պաշտօնակալ der Amtmann (45).
պապ der Großvater.
պատ die Wand, die Mauer.
պատահիլ geschehen ընդ., begegnen.
պատանի տէս երիտասարդ դ.
պատառաքաղ die Gabel.
պատերազմ der Krieg, der Kampf, die Schlacht (32).
պատիժ die Strafe.
պատիւ die Ehre.
պատուհան das Fenster.
պատկառելի տէս մեծարելի.
պատկեր das Bild.
պատմել erzählen.
պատմութիւն die Geschichte, die Erzählung.
պատռ(տ)ել zerreißen ընդ.
պատուաւոր ehrlich.
պատուաւորութիւն die Ehrlichkeit.
պատուել ehren, verehren.
պատուէր der Befehl.
պատրաստ bereit.
պատրաստել (vor)bereiten.
պարահանդէս der Ball.
պարան տէս չուան.
պարգեւ das Geschenk.
պարիսպ die Mauer.
պարտէզ der Garten.
պարտիզպան der Gärtner.
պարտք die Pflicht, die Schuld (32).
Պաւիերացի der Baier (41).
պետութիւն տէս տէրութիւն.
Պետրոս Peter, Petrus.
Պերլին Berlin.
պզտիկ klein; (տարեօք) — jung.
պինդ տէս կարծր.
Պիւրենեան լերինք die Pyrenäen.
Պղատոն Plato.
պղինձ das Kupfer (21).
պղպեղ der Pfeffer.
պողպատ der Stahl.
պոռալ ausrufen ընդ.
պտղաբեր fruchtbar.
պտուղ die Frucht.
պտըտել(ու երթալ) spazieren gehen.
Պօղոս Paul, Paulus.

Ջ.

Ջուր das Wasser (21).
ջուր խմցընել tränken.

Ռ.

Ռէնոս der Rhein.
Ռուս(աստանցի) der Russe.
Ռուսաստան Rußland.

Ս.

Սագ die Gans.
սահմանք die Grenzen.
սանդուխ die Treppe, die Leiter.
սառոյց das Eis.
սաստիկ heftig.
Սաքսոնացի der Sachse.
Սաքսոնիա Sachsen.
սեղան der Tisch.
Սեպտեմբեր der September.
սերմն der Same (22).
սեւ schwarz.
սեւամորթ der Neger.
սեգ stolz.

սէր die Liebe.
սիրամարգ der Pfau (42).
սիրել lieben.
սիրելի teuer, liebenswürdig.
սիրուն hübsch.
սիրտ das Herz (43).
սխալ adj. falsch.
սխալ s. der Fehler.
սխալիլ sich verirren.
սխալմունք der Irrtum (42).
սկահակ die Tasse.
սկաւառակ der Teller.
սկիզբն der Anfang.
— ի սկզբան anfangs.
սնունդ die Nahrung.
սնոտուկ pl. արկղ.
սոխակ die Nachtigall.
Սոկրատէս Sokrates.
սովորաբար gewöhnlich.
սովորական gewöhnlich.
սուղ teuer.
սուտ adj. falsch.
սուտ s. die Lüge.
սուր adj. scharf
սուր s. der Degen, das Schwert.
սուրհանդակ die Post.
Սոփիա Sophie.
Սպանիա Spanien.
Սպանիացի der Spanier.
սպաննել töten, ermorden.
սպառնալ drohen.
սպասել (er)warten.
ստախօսութիւն die Lüge.
ստակ das Geld.
ստահակ unartig.
ստանալ erwerben դր.
ստացուածք das Eigentum.
ստորագրել unterschreiben դր.
սրբագրել verbessern.
սրճանոց das Kaffeehaus.
սրութիւն (մտաց) die Schärfe.
սրունք das Bein (44).
սքանչելի wunderbar.

Վ.

վագր der Tiger.
վազել laufen, herbeilaufen դր.
վախճան das Ende, das Ziel.
վաղը morgen.
վաճառական der Kaufmann (44).
վաճառականութիւն der Handel.
վայելուչ pl. սիրուն.
վայրենի wild.
վայրկեան die Minute.
վանդակ der Käfig.
վառել anzünden.
վառօդ das Pulver.
վասն զի weil.
վաստկիլ gewinnen դր.
վատնել verschwenden.
վարդ die Rose.
վարդենի der Rosenstock.
վարժեցընել gewöhnen.
վարիչ der Direktor (42).
վարձատրել belohnen.
վարձք der Lohn, der Preis.
վարմունք das Betragen.
վարչութիւն die Leitung.
վար(ժա)պետ der Lehrer.
վարպետ (արուեստի) der Meister.
վարսակ der Hafer.
վարսավիրայ der Barbier.
վերատեսուչ / der Aufseher. / der Direktor (42).
վերարկու der Mantel, der Überrock.
վերջ das Ende.
վէճ der Streit (45).
վէրք die Wunde.
Վիեննա Wien.
վիզ der Hals.
վիճակ(ահանութիւն) das Loos(44).
վիշտ die Trübsal, die Drangsal (43).
վիրաւորել verwunden.
վկայ der Zeuge.
վկայագիր / վկայութիւն das Zeugnis.
վճարել bezahlen.
վշտացընել beleidigen, betrüben.
վուշ der Flachs.
վստահիլ zählen (auf jem.); vertrauen.
վտանգ die Gefahr.
վրդովել stören.

Տ.

Տալ geben դր.
տախտակ das Brett.
տախտակամած der Fußboden.
Տաճիկ der Türke.
Տաճկաստան die Türkei.

տանիլ tragen դր.
տանձ die Birne.
տանձենի der Birnbaum.
տապար pl. կացին.
տարի das Jahr (43).
տարիք das Alter.
տաք warm, heiß.
տաքութիւն die Hitze.
տաքցընել erwärmen.
տգեղ häßlich.
տեղ der Ort (42), der Platz.
տեղեկանալ erfahren դր.
տեղեկութիւն die Kenntnis.
տեսնել sehen դր.
տետրակ das Heft, das Schreibbuch.
տերեւ das Blatt
տեւողութիւն die Dauer.
տէր der Herr (25).
տէրութիւն das Reich (44), der Staat (42).
տժգոհ unzufrieden.
տիկին die Frau, die Dame.
տխուր traurig.
տկար schwach.
տղայ das Kind, der Knabe.
տնկել pflanzen.
տոմսակ das Billet.
տուն das Haus.
տուրուառ der Handel.
տուփ die Schachtel.
տրտմութիւն die Traurigkeit.
տրտում traurig.

Ր.

Րոպէ die Minute.

Ց.

Ցած (ձայնիւ) leise.
ցած niedrig.
ցանց das Netz (44).
ցանցառ selten.
ցաւ der Schmerz (42).
ցուրտ adj. kalt; — s. die Kälte.
ցուցընել beweisen դր.
ցքի der Branntwein.

Փ.

Փայտ das Holz.
փայտահար der Holzhauer.
փառասէր ehrgeizig.
փառք der Ruhm.
փաստաբան der Advokat.
փեսայ der Bräutigam.
Փետրուար der Februar.
փիլիսոփայ der Philosoph.
փիղ der Elefant.
փոթորիկ der Sturm, das Gewitter.
փոխ տալ leihen, verleihen դր.
փողոց die Straße.
փոս der Graben.
փորձառութիւն die Erfahrung.
փորձել versuchen.
փութաջան fleißig.
փունջ der Strauß.
փուշ der Dorn (42).
փուռ der Ofen.
Փրեդերիկոս Friedrich.
փրկել retten.

Ք.

Քահանայապետ der Papst.
քաղաք die Stadt.
քաղաքակից der Mitbürger.
քաղաքավար höflich.
քաղցր süß.
քայլ der Schritt.
քան (Թէ) als.
քանի? wieviel?
քանի մը irgend einer.
քաջալերութիւն der Mut.
քաջ(ասիրտ) tapfer, mutig.
քաջութիւն der Mut, die Tapferkeit.
քար der Stein.
քարայր die Höhle.
քացախ der Essig.
քիլո(կրամ) das Kilo(gramm).
քիլոմեդր der Kilometer.
քեռաղջիկ die Nichte.
քեռորդի der Neffe.
քիչ wenig.
քնար die Violine.
քոյր die Schwester.
քսակ der Beutel.
քրիստոնեայ der Christ (25).
քրիստոնէութիւն das Christentum.
Քրիստոս Christus (59).

Օ.

Օգնել helfen դր.
օգնութիւն die Hilfe.
—Թեան հասնիլ zu Hilfe kommen.

Օգոստոս der Auguſt.
օգտակար nützlich.
օդ die Luft; 2. das Wetter.
օդաբաժին դէ՛ կլիմայ.
օղի der Branntwein.
օտար(ական) fremd, der Fremde.
օր der Tag (28).
օրէնք das Geſetz.
—ը չպահել das Geſetz übertreten.
օրինակ das Beiſpiel.
օրինակել abſchreiben չբ.
օրիորդ das Fräulein (61).
օրհնել ſegnen.

Փ.

Փիորին der Gulden.
Փրանք der Frank (չբ. —en)
Փրանքֆուրդ Frankfurt.

ՈՒՂՂԵԼՔ

Էջ	Տող		Սխալ	Ուղիղ
16	19		Յ.ք. տր. meiner.	meinen.
17	20		Thier.	Tier.
63	14	վարէն	սերականներին.	սեռականներին.
65	19		9 եւ 10.	8 եւ 10.
66	13		Mitwoch.	Mittwoch.
97	6	վարէն	հին չուբերուն.	հին կուբերուն.
148	19		die einen = die anderen.	die einen — die anderen.
238	13	վարէն	woher? (դէպ ի) ո՞ւր.	wohin? (դէպ ի) ո՞ւր.

ՅԱՆԿ

	Երես
ՅԱՌԱՋԱԲԱՆ	9
ՆԵՐԱԾՈՒԹԻՒՆ	3
Պատրաստութիւն	3
Դրերու վրայ	3
Ձայնաւորաց արտաբերութեան վրայ	4
Բաղաձայներու արտաբերութեան վրայ	6
Գերմաներէն բառերու շեշտին վրայ	8
Օտար բառերու շեշտին վրայ	9
Ընթերցուած	10
ՄԱՍՈՒՆՔ ԲԱՆԻ	12
Ա. ԴԱՍ. Յօդ	13
Բ. „ Յօդերուն հոլովումը	15
Գ. „ Գոյականաց հոլովումը	18
Առաջին հոլովումն	19
Դ. „ Երկրորդ հոլովումն	24
Ե. „ Երրորդ հոլովումն	27
Զ. „ Չորրորդ հոլովումն	30
Է. „ Հինգերորդ հոլովումն	34
Ը. „ Նախադրութիւնք	37
Թ. „ Յոքնակիի կազմութեան մէջ զարտուղութիւնք	41
Ժ. „ Բարդ գոյականաց հոլովումը	46
ԺԱ. „ Մասնական կամ անորոշ իմաստ	50
ԺԲ. „ Գոյականաց սեռին վրայ	52
ԺԳ. „ Յատուկ անուանք	57
ԺԴ. „ Յատուկ անուանք տէրութեանց եւն	63
ԺԵ. „ Որոշիչ ածականք	68
ԺԶ. „ Օժանդակ բայեր. Haben	72
ԺԷ. „ „ „ Sein	78

		Երես
	Ընթերցուած. Die Frau und die Henne	81
ԺԸ. ԴԱՍ.	Օժանդակ բայեր. Werden	82
ԺԹ. ,,	Եղանակաւորիչ օժանդակ բայեր können, wollen, sollen, müssen, mögen, dürfen	85
	Ընթերցուած. Alexander und Parmenio	91
Ի. ,,	Ածականք	92
	Ընթերցուած. Rom	101
ԻԱ. ,,	Ածականաց աստիճանները	101
ԻԲ. ,,	Բացարձակ թուականները	107
	Դասական թուականները.	111
ԻԳ. ,,	Հայ.	115
	Կանոնաւոր բայի խոնարհումն	117
	Ընթերցուած. Der Morgen	121
ԻԴ. ,,	Կանոնաւոր բայերուն վրայ դիտելիք	122
	Ընթերցուած. Äsop	127
ԻԵ. ,,	Դերանուանք	127
	Անձնական դերանուանք	128
ԻԶ. ,,	Ցուցական դերանուանք	133
	Սեռացական դերանուանք	136
	Հարցական դերանուանք	138
	Յարաբերական դերանուանք	140
	Առընչական դերանուանք	143
ԻԷ. ,,	Անորոշ դերանուանք	146
	Անորոշ թուականք	148
	Ընթերցուած. Ein teurer Kopf und ein wohlfeiler	150
ԻԸ. ,,	Կրաւորական բայ	151
ԻԹ. ,,	Անկանոն բայք	157
	Առաջին խոնդուխիւն	160
	Ընթերցուած. Der hungrige Araber	172
Լ. ,,	Երկրորդ խոնդուխիւն	173
	Ընթերցուած. Kosziuskos Pferd	183
ԼԱ. ,,	Երրորդ խոնդուխիւն	183
	Ընթերցուած. Die Erfindung des Glases	189
ԼԲ. ,,	Չորրորդ խոնդուխիւն	190
	Ընթերցուած. Die Biene und die Taube	193
	Ուղղագրական ցանկ անկանոն բայերու	193

720
2013
Հայաստանի Ազգային գրադարան
NL0432835